This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 06823348 9

Jens

ZFF

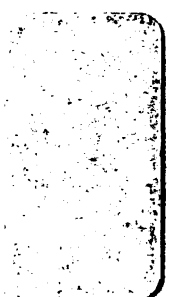

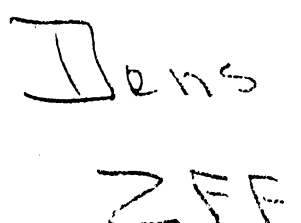

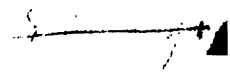

ZFF

THEOLOGIA

MORALIS ET DOGMATICA

REVERENDI ET ERUDITISSIMI DOMINI

PETRI DENS,

IN UNIVERSITATE LOVAN. S. THEOLOGIÆ LICENTIATI, ECCLESIÆ METROPOL. S. RUMOLDI MECHLIN. CAN. GRAD. ET ARCHIPRESB. NECNON SEMINARII ARCHIEP. PRÆSIDIS, ETC.

EDITIO NOVA, ET ABSOLUTISSIMA,

QUIPPE CUI NUNC PRIMUM ACCEDUNT

EPITOME EX OPERIBUS BENEDICTI XIV. NECNON ET VARIÆ SUMMORUM PONTIFICUM, PRÆSERTIM VERO EJUSDEM PONTIFICIS CONSTITUTIONES, LITERÆ ENCYCLICÆ ETC.

TOMUS IV.

COMPLECTENS

TRACTATUS DE VIRTUTE RELIGIONIS, IMMUNITATE ECCLESIASTICA, SIMONIA, BENEFICIIS ECCLESIASTICIS, ET VIRTUTIBUS JUSTITIÆ ANNEXIS.

DUBLINII:
EX TYP. RICHARDI COYNE,
IN VIA VULGO DICTA CAPEL-STREET; TYPOG. ET BIBLIOPOL. R. C. COLL. MAYNOOTH.

MDCCCXXXII.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATIONS

EMINENTISSIMO

AC REVERENDISSIMO DOMINO,

DOMINO

THOMÆ PHILIPPO,

S. R. E.

PRESBYTERO CARDINALI

DE

ALSATIA DE BOUSSU,

ARCHI-EPISCOPO MECHLINIENSI, &c. &c.

PATERNA tua, EMINENTISSIME DOMINE, Benevolentia, quâ Seminarium tuum indivulsè prosequeris, quâ non solùm in temporalibus ejus te exhibes Benefactorem, sed & maximè in Spiritualibus exemplarem Directorem, nos cogit universos ad gratitudinem & admirationem : Pietatem enim & Clericalem Honestatem Exemplo tuo commendas & Authoritate confirmas : Studii ardorem accendis, dum ipse in persona ad Seminarium descendis, & in Examinibus generalibus, quæ per plures dies integros protrahuntur, præsens singulorum profectum & eruditionem exploras & scripto notas ; ac tandem in Vineam Domini & ad sacras Functiones non nisi magis Idoneos & Digniores assùmis & mittis.

Paterna illa, inquam, Benevolentia fiduciam mihi adauget, ut audeam has Doctrinæ Theologicæ paginas sub umbone paternæ tuæ Protectionis consignare: Eadem quippe his foliis expressa Doctrina est, quæ ab alumnis calamo excipienda in Seminario tradita est breviter pariter & simpliciter, methodo Tyronibus & discentibus accommodâ, per Interrogationes, quæ attentionem acuunt, disposita, Responsioni immediatè adjungimus rationem ejus fundamentalem desumptam, juxta morem S. Thomæ Scholasticorum Principis, ex ratione naturali, & ubi materia exigit, ex Scriptura Sacra vel authoritate infallibili.

Objectiones paucas, quæ magis ad veritatis elucidationem deserviunt, subnectimus.

Denique certa ab incertis discernimus; & quid ex eo praxi certum resultet, notamus, quod incipientibus Theologiæ Studiosis non tantùm utile judicamus, sed prorsus etiam necessarium.

Scholæ quidem nostræ consuetudo habet, ut à Professoribus tradatur doctrina calamo excipienda, hanc dictandi vel scribendi praxim non abrogamus, sed adjuvamus. Dictata enim hæc jam prelo excusa, absque labore scribendi obtinentur securiùs. Pretiosissimi enim temporis, quod in dictando & scribendo assumitur, usuram lucrifacimus, dum Professores in explicatione magis progredi possunt, ut ita ab eis quatuor aut quinque annorum decursu, juxta Leges & Statuta Seminarii, integra Theologia tradi queat. Nec refragamur si Professores posteri quidquam in nostris Dictatis immutandum aut corrigendum reprehendant, ut easdem

correctiones scripto excipiendas tradant, non enim nostra sed meliora laudamus & amamus.

In speculativarum Quæstionum contentione non immoramur; verumtamen in illis speculativis quidquid reducibile ad praxim Confessariorum continetur, notamus.

Deinde quæ practicè necessaria aut utilia sunt Pastoribus & Animarum Directoribus, quæque in aliis Scriptoribus vel non, vel sparsim reperiuntur, laboriosè exaravimus.

Primò typis tradidimus Tractatum de Virtute Religionis & Virtutibus annexis, eò quòd Tractatus iste à quibusdam (puta *Neesen*, *Steyaert*, &c.) prætermittatur; à multis aliis obiter & perfunctoriè percurratur, qui tamen in re morali recensendus est inter præcipuos.

Prosequemur, Deo dante, ad Editionem aliorum Theologiæ Tractatuum, si præsens Editio ad bonum Seminarii nostri utilem successum invenerit.

Suscipe igitur, EMINENTISSIME DOMINE, Opusculum hoc; meque cum Seminario tuo & alumnis ejus sub benevola Protectione tua & paterna Benedictione conserva, qui indesinenter Deum Omnipotentem oramus & exoramus ut EMINENTIAM SUAM nobis totique Ecclesiæ diu servet incolumem.

E Seminario 12 *Januarii* 1758.

PETRUS DENS,
Præs. Seminarii Mechlin.

APPROBATIO.

JAM fermè à sæculo in lucem prodiit "Theologia" potissimùm "Moralis" ac "Practica ad mentem SS. Augustini & Thomæ exposita," per Rev. adm. ac vener. Virum Dominum ac Magistrum LAURENTIUM NEESEN. Quàm felici successu excepta fuerit, testati sunt Theologi omnes, qui eam pervolverunt; testantur reiteratæ editiones quamplurimæ, Mechliniæ, Lovanii, Bruxellis, Leodii, ac postremo Antuerpiæ; testantur & fructus uberrimi, quos idem Auctor LAUR. NEESEN, Archi-Episcopalis Seminarii per annos 40 Præses dignissimus, & in Ecclesia Metropolitana Canonicus Theologalis, inter Alumnos suos operatus est; qui passim omnes, Theologiæ hujus adminiculo ad curam pastoralem efformati, præclari facti sunt in vinea Domini Operarii, ac Verbi Dei præcones zelosissimi.

Porro huic "Theologiæ" deerant partes aliquot, sive Tractatus, quos Præses laudatissimus, anno 1679 è vivis sublatus, ineditos reliquerat: atque imprimis "Tractatus de Jure & Justitia." Hunc autem in gratiam Alumnorum ejusdem Seminarii edidit Vir æquè venerandus, nec minoris eruditionis Professor Rev. adm. D. PHILIPPUS BERTRAND, Successor NEESENI in Canonicatu & Præbenda Theologali, ac postmodum etiam Cantor in Ecclesia Metropolitana.

Nihilominus ad Cursûs hujus Theologici complementum, desiderabatur adhuc Pars aliqua elucidanda, eaque non infima: nimirum "Tractatus de Virtute Religionis," aliisque annexis, nec non de Vitiis ei oppositis. Hunc porro, quem priùs infatigabili zelo ac labore conceperat, tum vivâ voce tum calamo explanaret, quo altiùs hujus

Seminarii alumnorum memoriæ imprimatur, hocce Libro ceu Supplemento, luci dedit Rev. adm. ac venerabilis Dominus PETRUS DENS, S. T. L. prælaudati Seminarii Præses, nec non in Æde Metropolitana Can. Grad. & Archipresbyter. Ad hæc Quæstiones aliquot Theologicas, jam olim à LAUR. NEESEN minùs dilucidè seu non satis appositè ad hodiernam Scholasticorum methodum pertractatas, clariùs secundùm Doctrinam S. M. Ecclesiæ expressit, atque subinde correxit.

Hunc itaque "Tractatum de Religione," cum annexis, insigni eruditione ac sermonis claritate conscriptum, multiplicibus & ad praxim necessariis Questionibus refertum, libenter pervolvi; nihilque in eo reperi, quod Fidei Catholicæ, Constitutionibus Apostolicis, tutioribus Moralis Christianæ principiis, aut bonis moribus adversetur.

Quapropter illum jure merito typis censeo committendum; nullatenus dubitans quin Studii Theologici cultoribus, ac præsertim Seminarii hujus Archi-Episcopalis alumnis futurus sit utilissimus, quo sese ad obeundas aliquandò functiones pastorales ritè disponant, idemque Seminarium in suis alumnis magis magisque pergat proficere; prout jam dudum sub Eminentissimi Cardinalis Archi-Episcopi atque Pastoris primarii protectione ac vigili curâ efloruerit. Quod faxit Deus!

Dat. Mechliniæ die xv Aprilis 1758.

J. F. FOPPENS, S. T. L. Metrop. Eccles. Can. Grad. Archidiac. ac Libr. Censor.

TRACTATUS

DE

VIRTUTE RELIGIONIS

ALIISQUE VIRTUTIBUS JUSTITIÆ ANNEXIS.

QUÆSTIO I.

N. I. DE VIRTUTIBUS JUSTITIÆ ANNEXIS IN GENERALI.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 80.

I. *Octo Virt. annexæ justitiæ, quæ appellantur partes justitiæ potentiales.*

QUÆ sunt virtutes justitiæ annexæ?

I. Resp. S. Th. octo præcipuas enumerat virtutes justitiæ annexas; nimirum "religionem, pietatem, observantiam, veritatem, gratiam, vindicationem, liberalitatem, "& amicitiam seu affabilitatem;" quas virtutes appellat partes justitiæ potentiales; quia videlicet cum justitia in aliquo conveniunt, quòd sint ad alterum; & in aliquó à ratione justitiæ deficiunt, sive totam virtutis justitiæ potentiam non assequuntur; eò quòd non reddant alteri, quod ei debetur, secundùm æqualitatem: & quidem "religio, pietas & observantia" deficiunt à justitia, inquantùm non possunt reddere æquale; reliquæ virtutes præfatæ deficiunt à ratione justitiæ, inquantùm continent debitum non strictè dictum, sed solùm debitum morale sive ex honestate virtutis. De his virtutibus aliisque, quæ ad prædictas reducuntur, agemus cum S. Thoma in sequentibus.

QUÆSTIO II.

N. 2. DE VIRTUTE RELIGIONIS.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 81.

DE EJUS DEFINITIONE.

1. *Definitio Relig.*

QUID est virtus Religionis?

I. R. Definitur; "Virtus exhibens cultum debitum "Deo tanquam primo omnium principio." Rectè etiam ab aliis definitur: Virtus inclinans voluntatem ad tribuendum cultum Latriæ Deo debitum. Religio est virtus supernaturalis charitati connexa.

Vox "Religio" alio quandoque sensu accipitur, prout fit in his expressionibus; Religio Catholica, Status Religionis, &c.

Et vulgariter cultus Duliæ & Hyperduliæ nuncupatur cultus religiosus, de quibus in tertia parte.

N. 3. DE OBJECTO VIRTUTIS RELIGIONIS.

S. Thom. quæst. 81. *art.* 5.

I. *Objectum mater. est cultus.* II. *Objectum formale est ratio Debiti.* III. *Objectio.* IV. *Sentent. Scholæ Augustinianæ.* V. *Sentent. Thomist. Deus est Religionis. Objectum* cui. VI. *Objectio.* VII. *Quomodo Cultus supererogationis dicatur Deo debitus.*

QUOD est objectum virtutis Religionis?

I. R. Objectum materiale proximum virtutis Religionis est "Cultus Divinus," sive actus honorationis & reverentiæ Dei: cultus enim ille se habet per modum materiæ ad virtutem Religionis, ait S. Thom. art.

II. Objectum formale Religionis est "ratio debiti ad "Deum," sicuti objectum formale justitiæ, cujus religio est pars potentialis, respicit rationem debiti. S. Thom. art. 5. utrumque objectum exprimit his verbis: "Cultum Deo debitum." Intelligitur autem debitum legale, quod tantum est, ut nunquam possit ei reddi æquale, quia Deo non potest tantum exhiberi, quantum ei debetur; verumtamen

sufficiens secundùm quandam considerationem humanæ facultatis & divinæ acceptionis. S. Th. art. 5. ad 3.

III. Objicitur: Virtus Religionis colit Deum propter infinitam ejus excellentiam, sicuti charitas diligit Deum propter ejus infinitam bonitatem; ergo Religio habet pro objecto materiali Deum, & pro formali excellentiam divinam, ergo est virtus Theologica.

IV. R. Ob hoc argumentum Van Roy de rel. q. 2. cum schola Augustiniana admittit excellentiam Dei esse objectum formale Religionis.

V. Thomistæ verò sustinent, objectum formale esse rationem debiti, excellentiam autem Dei esse fundamentum istius debiti, & posse nuncupari rationem formalem Religionis remotam, non proximam. Similiter dicunt, Deum non esse objectum *quod* seu materiale Religionis, sed Deum esse finem seu objectum, *cui* Religio defert cultum. Igitur ad argumentum respondetur, negando paritatem in antecedente assumptam: ratio autem disparitatis est, quòd actus, quibus Deus colitur, immediatè non attingant Deum ut objectum, sicuti actus virtutum Theologicarum. S. Th. 5. in c.

Itaque colimus Deum propter ejus excellentiam, sed mediante ratione debiti, sive quia et cultus debetur; diligimus autem Deum immediatè propter ejus bonitatem, nec attenditur propriè ratio debiti.

VI. Quomodo omnis cultus Religionis potest dici Deo debitus, cum dentur opera supererogationis, quibus colitur Deus; putà votum castitatis?

VII. R. Cum Wiggers quòd omnia opera nostra rectè dicantur Deo debita, quia sumus omnimodè servi Dei: cùm tamen Deus non exigat omnia illa opera, quoad exercitium actûs, tanquam debita ex præcepto speciali, hoc sensu quædam opera dicuntur supererogationis; nam opera puræ liberalitatis in homine respectu Dei non dantur: deinde cultus ille Deo debitus dicitur, quia nulli alteri debetur aut tribui potest.

N. 4. RELIGIO EST VIRTUS MORALIS.

S. Thom. q. 81. *art.* 5 *&* 6.

I. *Religio non est Virtus Theolog.* II. *Est dignissima inter morales.* III. *Objectio.* IV. *Cultus ob alia attributa divina est Religionis.*

I. Ex dictis sequitur, quòd Religio non sit virtus Theologica, cùm non habeat Deum tanquam objectum proxi-

mum, sed quòd sit virtus moralis, una & distincta ab aliis, quia habet objectum morale distinctum ab objectis aliarum virtutum. S. Thom. quæst. 81. art. 3 & 4.

II. Deinde consequitur, quòd sit virtus inferior Theologicis, at excellentior cæteris moralibus, quia Religio, licèt non immediatè, ut Theologicæ, attamen magis de propinquo quàm aliæ morales, accedit ad Deum S. Thom. art. 5 & 6. Religio interim convenit cum pietate, cum gratitudine & cum observantia in Deum, quòd sit quædam excellans pietas, gratitudo vel observantia. S. Th. 2. 2. quæst. 106. art. 1. ad 1.

III. Obj. 1. Reg. "Melior est obedientia quàm victimæ." ergo virtus obedientiæ est melior virtute Religionis.

R. Negando consequentiam: nam Textus S. Scripturæ agit de casu, in quo actus obedientiæ poni debebat ex præcepto divino, actus verò Religionis non præcipiebatur. In hoc supposito melius est facere actum obedientiæ quàm Religionis, non ob majorem præstantiam, sed ob circumstantiam majoris necessitatis sive præcepti urgentis.

IV. An, quando Deus colitur ob sapientiam aliave attributa divina, ille cultus vocari debeat Religionis?

R. Affirm. Nam infinita Dei excellentia non ponitur hìc ut attributum distinctum, sed prout includit omnia attributa Divina, quatenùs concurrunt ad rationem primi principii; Deus enim producit omnia & gubernat sapientiâ, voluntate & potentiâ Bonitatis suæ. S. Thom. quæst. 81. art. 3. ad 1. "Subjectum" virtutis Religionis est voluntas naturæ rationalis creatæ.

N. 5. DE ACTIBUS RELIGIONIS.

S. Thom. q. 81. *art.* 7. *& q.* 82.

I. *Divisiones act.* II. *Duo actus interni.* III. *Cultus externus & internus est in præcepto.* IV. *Objectio.* V. *Explicatur Joan.* 4. venit hora, &c.

I. ACTUS Religionis alii sunt interni, alii externi, item quidam sunt elicti, quidam imperati.

II. S. Th. quæst. 82. duos actus internos assignat "devotionem & ordinem;" actus autem externos recenset "adorationem, sacrificium, oblationem, votum, juramentum, adjurationem, & Dei laudes." Potest interim oratio esse externa & vocalis, & è contra actus aliqui, qui dicuntur externi, possunt perfici internè, E. C. Vota interna.

III. Uterque cultus externus & internus est in præcepto, quia totus homo cum corpore & anima debet Deo servire S. Thom. quæst. 81. art. 7. juxta illud Ps. 83. "Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum."

IV. Obj. Joan. 4. Christus dicit Samaritanæ: "Venit hora & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate," &c. Ergo à nova Lege excluditur cultus externus.

V. R. Neg. conseq. Solùm excluditur cultus judaïcus & figurativus, ita ut adorare in "spiritu & veritate" opponatur adorationi, quæ fiebat in sacrificiis "carnalibus & figurativis," quæ à N. L. secludi debent.

Similiter in Ps. 39. "sacrificium & oblationem noluisti," solùm significatur, sacrificia veteris Legis aliquando esse abolenda.

N. 6. DE ACTIBUS RELIGIONIS ELICITIS.

S. Thomas q. 81. a. 1. & 4. &. q. 82.

I. *Devotio est actus elicitus à Relig.* II. *Actus eliciti moraliter.* III. *Objectio prævenitur.* IV. *Voluntas colendi Deum est actus Religionis propriè dictus.*

QUI sunt actus Religionis eliciti?

I. R. "Devotio est actus proximè & realiter elicitus à virtute Religionis.

II. 2°. Juxta S. Thom. a. 1. ad 1. oratio, adoratio, genuflexio similesque actus, qui primam speciem bonitatis sumunt à virtute Religionis, possunt dici actus moraliter eliciti à Religione; quia secundùm rationem suæ speciei pertinent ad reverentiam & honorem Dei. S. Th. a. 4. ad 2.

III. Nec obstat, quòd virtus Religionis sit in voluntate, illi autem actus sint eliciti ab aliis potentiis, quia ut notat Bannes, dupliciter dicuntur actus elici ab aliqua virtute, primò realiter simul & moraliter, secundò moraliter tantùm, dum scilicet actus physicè ab alia potentia eliciuntur, sed ex fine & honestate istius virtutis movente.

IV. Saurez & Wiggers contendunt interponere alios actus immediatè à Religione elicitos, nempe volitiones colendi Deum, quas volitiones dicunt per se non habere rationem cultûs divini: verûm illud videtur ineptum & alienum à mente S. Thomæ q. 82. a. 1 & 2. ubi velle sive voluntatem colendi Deum docet esse actum devotionis;

igitur illæ volitiones dici debent actus Devotionis: repugnat etiam rationi Theologicæ actus proximè à virtute liberè & debitè elicitos privari honestate istius virtutis.

N. 7. DE ACTIBUS RELIGIONIS IMPERATIS.

S. Thom. quæst. 81. *art.* 4.

I. *Actus religionis imperati.* II. *Studere & laborare possunt esse actus religionis.* III. *Explicatur Textus Jac.* 1.

QUINAM dicuntur actus religionis imperati?

I. R. Qui ab alia virtute eliciuntur, & ex honestate religionis simul perficiuntur.

Ita eleëmosyna erit actus religionis imperatus si simul ordinetur in augmentum cultûs divini.

Simili modo intelligi potest S. Augustinus dicens quòd Deus colatur Fide, Spe & charitate; quia scilicet Religio imperat sive utitur illarum actibus ad colendum Deum: vel etiam quia Virtutes Theologicæ imperio suo causant actus Religionis. S. Thom. q. 81. a. 5. ad 1.

II. Collige ex dictis, quòd studium, labor & omnes actus voluntarii in Deum referibiles, possint esse actus religionis vel eliciti vel imperati, dum scilicet ordinantur in Dei gloriam, honorem & reverentiam. S. Thom. q. 81. a. 4. ad 2. Juxta illud 1. ad Cor. 10. "omnia in gloriam Dei facite."

III. In hunc sensum S. Thom. q. 81. a. 1. ad 1. accipit & explicat verba Jac. 1. "Religio munda est visitare pupillos & viduas," &c. Nimirum, eò quòd religio hos actus imperet.

N, 8. DE DEVOTIONE.

S. Thom. quæst. 82.

I. *Definitio Devotionis.* II. *Larga acceptio.* III. *Devotio erga Sanctos.* IV. *Ascetici Nomen Devotionis aliter accipiunt.*

QUID est Devotio?

I. R. Est "actus religionis, quo homo promptâ voluntate se offert Deo ad illi serviendum," sive ut S. Thom q. 82. a 1. ad 1.: est actus voluntatis hominis offerentis se Deo ad ei serviendum.

II. Nomen "Devotionis" quandoque tam latè accipitur, ut attribuatur actibus aliarum virtutum, charitatis, obedientiæ, &c.

III. Imò devotio etiam dicitur in ordine ad Sanctos; verùm externis non est actus religionis seu Latriæ, sed Dulíæ; quo sensu quis dicitur devotus erga Divam Virginem.

IV. Ascetici, & vulgus devotionem summunt non tam pro simplici actu, quàm pro promptitudine & fervore affectûs ad cultum divinum. In hac acceptione de devotione scribit S. Franc. Salesius, introduct. ad vit. dev. parte 1. cap. 1, 2 & 3.

N. 9. DE MEDITATIONE.

I. *Definitio Meditat.* II. *Aptior Meditat. per sensibles repræsentationes fit.* III. *Quid sit ecstasis.* IV. *Contemplatio absque Phantasmatibus.*

I. QUID est Meditatio?

R. Est "attenta & continuata rerum divinarum consideratio; sive cogitatio, eum in finem instituta, ut inde mox acquirantur pii affectus, & tempore opportuno operationes."

S. Thom. q. 82. a. 3. pro iisdem hìc habet meditationem & contemplationem; differunt interim à studio, prout observat S. Franc. Sal. p. 2. c. 5.

Materiam, sive objecta meditationis subministrat prælaudatus S. Franc. Sales. Introduc. ad vit. dev. lib. 1; & methodum ac conditiones meditationis explicat lib. 2.

II. Cum eodem S. Franc. & S. Thom. q. 82. a. 3. ad 2, observare licet, quòd propter nostram imbecillitatem, nobis, quibus sensibilia sunt magis nota, communiter ea meditatio sit aptior & magis conveniens, quæ per aliqua sensibilia repræsentatur: qualis est E. C. meditatio vitæ, Passionis & mortis Christi Domini, repræsentando nobis facta præterita.

Potest autem meditatio, vel contemplatio, aut oratio mentalis, in tantùm rapere attentionem internam, ut fiat in homine abstractio à sensibus externis, ita ut sensus externi nihil operentur, neque per objecta externa moveantur; qui meditandi vel orandi modus vocatur III. "ecstasis vel excessus mentis," qui sæpius accidit in sanctis piisque hominibus.

IV. Ea verò meditatio vel contemplatio, quæ ab anima adhuc conjuncta corpori mortali fit, abstractim non solùm à sensibus externis, sed etiam ab internis, id est, sine cooperatione phantasiæ, ita ut anima sola operetur per lu-

men & species quasdam divinitùs infusas, videtur esse miraculosa, vel saltem valdè extraordinaria; nam juxta Philosophos intellectus in mortali corpore existens naturaliter operari non potest, nisi mediante phantasiâ. Interim hic contemplationis modus in anima Christi certissimè fuit; in quo probabiliter etiam participavit B. M. V.; ita ut, corpore dormiente, anima vigilaret, oraret, & operaretur: quidam adjungunt Joan. Bapt., & juxta hunc modum explicant raptum S. Pauli in Cœlum.

N. 10. DE EFFECTIBUS DEVOTIONIS.

S. Thom. quæst. 82.

I. *Effectus per se est Lætitia spiritualis.* II. *Vita Devotorum lætitiam habet.*

QUI sunt effectus Devotionis?

I. Respondet S. Thom. q. 82. a. 4: primò & per se est delectatio spiritualis, sive lætitia mentis; secundariò & per accidens est tristitia, quæ est secundùm Deum. Idem prosequitur S. Thom. 2. 2. quæst. 180. a. 7.

II. Justissimè igitur S. Franc. Salesius pag. 1. c. 2. invehitur in homines mundanos, qui devotionem, sive devotorum hominum vitam aspernantur, veluti tristem, tetricam, luctuosam, & molestam; cùm horum spiritualis lætitia cordis superet omnem mundanam delectationem verè difficilem, & inconstantem, quam mox consequitur amaritudo & melancholia; hinc dicunt Sap. 5. v. 7. "Ambulavimus vias difficiles," &c.

QUÆSTIO III.

N. II. DE ORATIONE.

S. Thom. q. 83.

I. *Definitio Orationis.* II. *Definitur à Canisio.* III. *Divisiones orationis.*

I. QUID est Oratio Theologis?

R. Est "Mentis in Deum elevatio cum petitione decentium."

Est autem oratio juxta S. Thom. a. 1. ad 3, actus rationis practicæ, ad quem concurrunt desiderium voluntatis, & petitio intellectûs; adeo ut sit locutio quædam ad Deum motiva, non simplex narrativa.

Oratio est actus religionis, inquantùm homo orando profitetur suam dependentiam, & Dei providentiam ac excellentiam, saltem in actu exercito.

II. Oratio latiùs sumpta, ut comprehendat etiam alios religionis actus, describitur à Canisio: "Mentis in Deum elevatio, per quam vel mala deprecamur, vel bona nobis aliisque petimus, vel Deo benedicimus."

III. Dividitur oratio in "mentalem" seu "internam," & in "vocalem;" item in "singularem," & "communem," & in "publicam, & privatam."

Oratio mentalis est, quæ perficitur internè.

Oratio vocalis est, in qua oratio mentalis voce vel signo exprimitur: ita ut oratio vocalis includat mentalem; sicuti peccatum oris involvit peccatum cordis.

N. 12. DE NECESSITATE ORATIONIS.

S. Thom. q. 83. *art.* 2.

I. *Oratio est necessaria necessitate Medii & præcepti.* II. *Duo errores vitandi.* III. *Objectio.* IV. *Oratio sæpe est Medium obtinendi ex Dei Decreto.* V. *Objectio.* VI. *Per Orationem reddimur idonei accipere.* VII. *Utilitates Orat.*

An oratio est necessaria ad salutem?

I. R. Oratio adultis est necessaria ad salutem necessitate medii & præcepti; ratio est, quòd adultis aliqua media ad salutem sint necessaria, quæ Deus statuit impertiri solis orantibus: nimirum secundùm ordinarium à Deo constitutum ordinem salvandi homines adultos.

Probatur ex S. Aug. lib. 2. de dono pers. c. 16. dicente: "Constat Deum alia etiam non orantibus, sicuti initium Fidei; alia non nisi orantibus præparasse, sicut usque in finem perseverantiam." Plures de hac re SS. PP. sententias legito apud Sylvium ad quæst. 83. art 2.

II. Duos errores hìc evita, Massiliensium dicentium, solam orationem sufficere ad salutem; & Pelagianorum docentium, orationem non esse necessariam.

III. Obj. in oratione vel petimus id, quod Deus vult nobis dare; vel petimus id, quod non vult nobis dare: si

prius, oratio est inutilis; si posterius, oratio est impia: ergo etc.

IV. R. In oratione petimus ea, quæ speramus Deum velle nobis dare: verumtamen ideo oratio non est inutilis, sed è contra utilis, ut obtineamus precibus nostris, quod Deus ante sæcula donare disposuit, ait S. Thom. art. 2. in c. & ad 2.: nam Deus quosdam effectus voluntate etiam absolutâ decrevit executioni mandare, sed non nisi mediantibus orationibus nostris; ita ut oratio sit medium necessarium. Ex eo intellige, quomodo oratio non agatur contra fidem immutabilitatis Dei.

V. Obj. Deus benevolus est, & paratus dare nobis quæcumque bona: ergo oratio saltem non est necessaria.

VI. R. Deus paratus quidem est bona dare, & multa præstat non petita; sed aliqua non præstat nisi petentibus prout oportet, secundum illud Matth. 7, "petite & accipietis:" per orationem enim reddimur idonei bona à Deo accipere, ait S. Thom. in 4. d. 15. q. 4. a 1. & q. 3. ad 3. Illi autem, qui non orant, sæpè non sunt idonei, sive sunt indispositi ad recipiendum ea, quæ dare paratus est Deus.

VII. Porrò orando exponimus desideria nostra Deo, non ut Deum doceamus, ait S. Thom. loco citato ad 2: sed ut affectum & intellectum nostrum dirigamus in illum; & ut nos agnoscamus indigentiam nostram; & ut recognoscamus, Deum esse bonorum nostrorum auctorem S. Thom. 2. 2. q. 83. art. 2. ad 3. Et ut fiduciam accipiamus recurrendi ad Deum.

Collige ex his, quomodo oratio sit utilis, prositque nobis; non autem Deo: nihil enim nos Deo reddere possumus, nisi honorem & gloriam.

N. 13. DE PRÆCEPTO ORATIONIS.

S. *Thom. q.* 83. *art.* 3.

I. *Datur præceptum orandi Divinum & naturale.* II. *Tempora & occasiones, in quibus præceptum orandi obligat.* III. *Diebus Festis.* IV. *Singulis diebus.* V. *Praxis Oration. Jaculatoriarum.* VI. *Omne peccatum non provenit ex defectu orationis.*

UTRUM detur præceptum orandi?

I. Responsionem affirmativam docet S. Thom. q. 83. art. 3. ad 2. dicens: petere sive orare, cadit sub præcepto Religionis; quod præceptum ponitur Matth. 7. ubi dicitur: "petite & accipietis." Idem docet Catechismus Concilii

Trid. p. 5. Est autem illud præceptum divinum & naturale.

Quandonam obligat præceptum orandi?

R. Wiggers, Sylvius, Layman, aliique Scholastici enumerant occasiones plures, in quibus præceptum orandi per se, vel per accidens obligat secundùm ordinarias Dei leges:

II. 1°. Circa initium usûs rationis. Ita docent Wiggers, Boudart, &c.

2°. In periculo mortis. Sylvius, Boudart, Layman, Bec.

3°. In gravi tentatione. Wiggers, Boudart, Van Roy.

4°. Quando opus arduum aggredi oportet. Sylvius.

5°. Quando peccator tenetur se præparare ad statum gratiæ; vel quando Sacramentum aliquod suscipiendum vel administrandum est. Wiggers.

6°. In necessitate Ecclesiæ, Reipublicæ, aut Communitatis. Wiggers, Layman.

7°. Item in necessitate vel periculo nostro aut proximi, præcipuè spirituali, juxta ordinem, quo obligat charitas; dùm scilicet oratio videbitur esse medium magis conveniens, ut succurratur necessitati. Less., Laym. & S. Thom. in 4. d. 15. art. 1. quæst. 3.

III. 8°. Quòd præceptum orandi obliget diebus Festis, indicat S. Thom. loco citato dicens: "omnibus videtur ab Ecclesia determinatum tempus orandi statutum esse; cùm ex Canonum statuto teneantur diebus Festis interesse Divinis Officiis, præsertim Missæ Sacrificio, ut ministris pro populo orantibus suam intentionem conforment."

IV. 9°. Imò, quod obligatio recurrat orandi singulis diebus, significat S. Aug. tom. 8. lib. de Hæresibus cap. 57, ubi docet, verba Christi "oportet semper orare," sic esse accipienda, ut nullo die intermittantur certa tempora orandi. Idem colligitur ex Oratione Dominica & ex usu piorum: accedit, quòd juxta Job 7. vita nostra sit militia & tentatio continua super terram, in qua vincere oportet per orationem quotidianam & continuam.

Audi S. Hieron. instruentem Eustoch. Ep. 12: "Nec "cibi sumantur nisi oratione præmissâ, nec recedatur à "mensa nisi referantur gratiæ, egredientes de hospitio ar- "met oratio, regredientibus occurrat oratio, nec priùs cor- "pusculum quiescat, quàm anima pascatur."

V. S. Franc. Sales. Introduct. ad vit. dev. part. 2. cap. 13. adhortatur omnes ad frequentissimas orationes Jaculatorias practicandas, etiam millies, ait, in die; quæ mentaliter perfici possunt semper & ubique, in foro, in platea,

in officina, in colloquio, in lecto, in mensa, & in omni opere.

Notari debet, non quemcumque orationis defectum inducere culpam mortalem.

VI. Neque dici potest, quòd omne peccatum oriatur ex defectu orationis; quia voluntas sibi sufficit ad peccatum: idem patet ex eo, quòd primus defectus orationis peccaminosus non proveniat ex alio orationis defectu, ne detur processus in infinitum.

N. 14. AN SEMPER ORANDUM?

S. Thom. q. 83. *art.* 14.

I. *Non semper actu orandum.* II. *Objicitur. Luc.* 18. *&* 1. *ad Thess.* 5. III. *Tres Interpretationes.*

I. RESP. Non semper, sive continuè, actu orandum est in hac vita mortali; quia illud impossibile est homini.

II. Quomodo igitur exponuntur hæ Scripturæ Sacræ sententiæ: Luc. 18. "oportet semper orare;" & 1. ad Thess. 5. "sine intermissione orate?"

III. R. Plures dantur interpretationes:

Primam dat S. Thom. loco citato in c. dicens, quòd oratio debeat esse virtute continua secundùm suam causam, id est, secundùm desiderium charitatis; quod fit, dum omnia in gloriam Dei facimus.

Secundam adducit idem S. Thom. art. præfato ad 4. dicens, quòd aliquis continuè, sive semper orat, qui temporibus statutis orat: quo modo David 2. Reg. 9. v. 7. dixit Miphiboseth: "comedes panem in mensa mea semper." Vel, ut S. Aug. lib. de Hær. c. 57. nullo die intermittantur certa tempora orandi.

Tertiam affert S. Bonaventura, "semper orare," per exaggerationem dictum esse pro "frequenter orare."

N. 15. DE ORATIONE VOCALI.

S. Thom. q. 83. *a.* 12. *& in* 4. *d.* 15. *q.* 4. *a.* 2.

I. *Oratio Vocalis est utilis.* II. 1. *Ad excitandum Devotionem.* III. 2. *Ad redditionem Debiti.* IV. 3. *Ex S. Bonav.* V. *Vocalis oratio cadit sub præcepto.*

I. PROBAT S. Thomas orationem vocalem esse utilem triplici ratione:

II. 1o. Ad excitandum interiorem devotionem: quia per exteriora signa, sive vocum, sive factorum, movetur mens hominis: præcipuè autem oratio vocalis utilis est, ut excitentur mentes minùs devotæ, ait S. Thom. art. 12. ad 2; ut intentionem custodiant, ne evagentur. S. Thom. in 4. d. 15. q. 4. a. 2. q. 1. Mentibus in devotione firmatis sæpe utilior est oratio mentalis.

III. 2o. Oratio vocalis servit quasi ad redditionem debiti, ut scilicet homo serviat Deo non solùm mente, sed etiam corpore. S. Thom.

IV. 3o. Adjungitur vocalis oratio ex quadam redundantia ab anima in corpus ex vehementi affectione, secundùm illud Ps. 15 "lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea."

An oratio vocalis est omnibus in præcepto?

V. R. Affirm. idque rectè Wiggers probat contra Suarez ex ratione secunda præfata. Immo ipsa Oratio Dominica videtur esse in præcepto: nam de illa canit Ecclesia: "Præceptis salutaribus moniti" &c. ergo datur præceptum de ea.

N. 16. DE ORATIONE DOMINICA.

S. Thom. q. 83. art. 9.

I. *Constat 7 petitionibus.* II. *Objectio Tacita.* III. *Oratio Dom. antecellit ex sex causis.* IV. *Authoritate.* V. *Brevit.* VI. *Ordine.* VII. *Efficaciâ.* VIII. *Necessit.* IX. *Omni die recitand. orat. Do.* X. *Continet actus Fidei, Spei, Charitatis, &c.*

ORATIO Dominica est oratio vocalis præscripta à Christo Domino. Matth. 6.

I. Constat hæc oratio præambulo, sive præfatiunculâ, & petitionibus septem; qui numerus in sacris Litteris solet esse mysticus & mysteriosus.

II. Evangelista Lucas c. 11, non nisi quinque petitiones expressit, sed quæ implicitè complectuntur septem petitiones, prout explicat S. Th. art. 9. ad 4.

III. Oratio Dominica inter omnes orationes vocales est dignissima & perfectissima; antecellitque reliquas, sex præcipuè de causis; nimirum 1o. authoritate; 2o. brevitate; 3o. ordine; 4o. efficaciâ; 5o. necessitate; 6o. virtutum exercitio.

IV. 1°. Præcellit " authoritate," quia Authorem habet Christum Dominum Deum, qui eam condidit & præscripsit. Matth. 6.

V. 2°. "Brevitate;" quia paucis verbis omnia à Deo petenda complectitur. Hinc S. Aug. dicit: " si rectè & congruenter oramus, nihil aliud dicere possumus, quàm quod in ista Oratione Dominica positum est." Simul etiam oratio ista docet, quid agere, quid fugere, quid credere, quid amare debeamus; ut propterea Tertullianus eam vocet "breviarium totius Evangelii."

VI. 3°. Excellit " ordine;" quia omnia petuntur ordine isto, quo desideranda sunt: nam ante omnia petitur gloria Dei, æterna præponuntur temporalibus. Decorem hujus ordinis decoro ratiocinio deducit per singulas petitiones S. Thomas hìc quæst. 83. art. 9. in cap.

VII. 4°. " Efficaciâ;" quia utimur verbis ipsius Christi Dei: verbum autem Dei est efficacissimum, quod utique valet plurimùm præ verbo quocunque humano: nam verbum proprium Dei non potest Deo non esse gratum.

VIII. 5°. " Necessitate" Oratio Dominica anteponitur aliis, quia eam omnes scire, & omni die recitare tenentur; hinc Catech. Trid. p. 4. ad petit. 4. n. 32. dicit: IX. quotidie Dominicâ precatione singulis utendum est: & apud Clementem lib. 7. Constit. 25. legitur, ter quotidie dicendam esse. Inde concludit Sylvius, quòd illi, qui ex contemptu vel supinâ negligentiâ Orationem Dominicam ignorant, peccati mortalis reatum non effugiant: " nescio," ait S. Aug. Serm. 215 de temp., " quâ fronte se Christianum dicat."

X. 6°. Præcellit Oratio Dominica ex eo, quòd ultra religionis actus contineat " exercitium præcipuarum vir-" tutum," fidei, spei, charitatis, humilitatis, obedientiæ, pœnitentiæ & perfectæ conformationis voluntatis humanæ cum voluntate divinâ: actus fidei continetur his verbis: " Pater noster, qui es in Cœlis;" actus charitatis in illis: " Sanctificetur Nomen tuum;" actus spei in istis: " ad-" veniat Regnum tuum;" & in reliquis petitionibus.

N. 17. EXPLICATIO PRÆFATIUNCULÆ.

Pater noster, qui es in Cœlis.

I. *Vox Pater significat Deum simpliciter.* II. *Deus est pater noster titulo Creation. Gubern. Redempt. & adop.* III. *In V. L. Deus nominatur Dominus nonies, in N. L. Pater sedecim vicib.* IV. *Dicimus Pater noster, quia fratres sumus, & pro omnibus oramus.* V. *Idem significat pl. numerus.* VI. *Deus in Cœlis est speciali ratione.*

I. VOX "Pater" hîc rectè accipîtur "essentialiter," adeoque compellat non solùm Deum Patrem, sed & Filium & Spiritum Sanctum, sive Deum simpliciter.

II. Deus autem vocatur Pater noster pluribus titulis, 1°. "creatione" juxta id Deuter. 32. "Numquid ipse non est Pater tuus,—qui fecit & creavit te? 2°. gubernatione; 3°. "redemptione; 4°. regeneratione," sîve "adoptione" per gratiam sanctificantem in terra, & per gloriam in Cœlo; quâpropter vocamur filii Dei & hæredes, juxta illud ad Rom. 8. "accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba (Pater)—Si autem filii & hæredes."

III. Hæc Appellatio "Patris" excitat in nobis affectum filialem, fiduciam, obedientiam & reverentiam.

Notant aliqui in promulgatione veteris Legis Deum novem vicibus "Dominum" nominari, & quinque vicibus "Deum," at nunquam "Patrem:" in promulgatione verò novæ Legis sedecim vicibus Deus se "Patrem" nominavit.

IV. Dicimus: "Pater noster" non verò: "Pater mi:" quo fatemur, nos omnes esse fratres juxta illud Matth. 23. "omnes vos fratres estis:" item monemur generalem ex charitate orationem facere pro omnibus, juxta 1. ad Tim. 2. "Obsecro orationes fieri pro omnibus hominibus," maximè autem pro fidelibus; quia connotatur in hac orandi forma communio Sanctorum.

V. Eundem moralem sensum continet pluralis numerus in sequentibus, dum petimus: "Panem nostrum, &c. et dimitte nobis debita nostra, &c."

Quâ ratione additur: "qui es in Cœlis," cùm Deus sit ubique?

VI. R. Quia Deus in Cœlis est speciali ratione, nimirum manifestando ibidem in clara visione majestatem & gloriam suam. Simul erigitur mens nostra à terrenis ad cœlestia, ait S. Chrys. Hom. 20. in Matth.

N. 18. DE PRIMA PETITIONE.

Sanctificetur Nomen tuum.

I. *Nomen Dei significat Deum ipsum.* II. *Deus sanctificatur à nobis, & in nobis, & in omnibus.*

QUID hìc significatur per nomen Dei?

I. R. Non significatur vox aut sonus vocis; sed designatur Deus ipse, ejus potentia, bonitas, sapientia, cæteræque perfectiones divinæ.

II. Porrò dum oramus, ut sanctificetur nomen Dei, non petimus, ut nomen Dei, seu Deus in seipso sanctificetur: nam sanctitas vel gloria Dei intrinsecè augeri non potest; sed deposcimus, ut sanctificetur, id est, glorificetur & honoretur à nobis & ab omnibus, in nobis & in omnibus, quod fit credendo & amando Deum, eum laudando, benedicendo, prædicando populis, &c.

Ponitur hæc petitio ordine prima, ut discamus primùm & ante omnia quærere gloriam Dei, ac plus Deum diligere quàm nos ipsos.

N. 19. DE SECUNDA PETITIONE.

Adveniat Regnum tuum.

I. *Triplex Regnum.* II. *Gratiæ.* III. *Gloriæ.* IV. *Regnum Christi consummatum.*

QUID denotatur hìc per Regnum Dei?

I. R. Denotatur regnum Dei triplex:

II. 1°. Regnum gratiæ, quo Deus regnat in animabus justis; de quo dicitur Luc. 17. v. 21. "Regnum Dei intra vos est."

III. 2°. Regnum Gloriæ Cœlestis, sive Beatitudo æterna, quod Matth. 7. v. 21. "vocatur regnum Cœlorum."

IV. 3°. Regnum Christi consummatum; quando in extremo Judicio, subactis inimicis & destructo regno peccati ac diaboli; triumphans dicet: "Venite, Benedicti...percipite regnum."

N. 20. DE TERTIA PETITIONE.

Fiat voluntas tua.

I. *Voluntas complacentiæ intelligitur.* II. *Non omnis voluntas signi intelligitur.* III. *Objectio.* IV. *Petimus ut voluntas Dei fiat à nobis & in nobis.* V. *In Cælo, id est ab Angelis.* VI. *Conformatio voluntatis nostræ cum voluntate Divina.*

QUÆ Dei voluntas hìc intelligitur?

I. R. Cum Wiggers & Suarez lib. 3. de orat. voc. c. 8. quòd intelligatur voluntas Complacentiæ, quam Deus ex se seu ex propria ratione habet; potest autem ista voluntas esse antecedens, vel consequens; & beneplaciti, vel signi; qui termini explicantur in Tractatu de voluntate Dei.

II. Observa, quòd non omnis voluntas signi comprehendatur, E. C. non ea, quâ permittit peccata; sed illa tantùm quæ in complacentia fundatur; cujusmodi est, quæ declaratur in præceptis & consiliis.

III. Obj. Videtur frustraneum petere, ut Dei voluntas consequens sive absoluta fiat; cùm illa necessariò semper fiat.

R. Negandum esse assumptum, patet ex antedictis Num. 12. Decet enimverò filios desiderare & allaborare ut voluntas absoluta patris impleatur; ubi ipsa oratio quandoque est medium impetrans executionem voluntatis absolutæ.

IV. Notat S. Chrysost. quòd petamus indefinitè, ut fiat voluntas Dei, potiùs quàm, ut faciamus voluntatem Dei, eò quòd oremus hìc non solùm, ut voluntas Dei fiat & impleatur à nobis, sed etiam, ut voluntas Dei fiat in nobis & in omnibus rebus, quantumvis executio non debeat fieri per nos; utì accidit, dum adversa nobis obveniunt: in quibus sic orando conformamus voluntatem nostram voluntati divinæ.

V. Adjungitur "sicut in Cœlo & in terra," id est, ait S. Thom. q. 83. a. 9. ad 1. "sicut ab Angelis, ita ab hominibus." S. Cypr. interpretatur, "in Cœlo," in bonis & piis; "in terra," in malis & impiis. Catech. Rom. approbat, ut pro "Cœlo" spiritus, pro "terra" caro intelligatur.

VI. Postulamus etiam in hac petitione, nobis donari

perfectam sub Deo obedientiam & conformationem voluntatis cum voluntate divina; renuntiamusque propriæ voluntati, ex qua omne profluxit peccatum. De his dissertissimè scribit Drexelius in opusculo, quod inscribitur " Heliotropium."

N. 21. DE QUARTA PETITIONE.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

I. *Panis duplex: spiritualis & corporalis.* II. *Panis spiritual. est SS. Euch. gratia & verb. Dei.* III. *Panis materialis est victus & amictus.* IV. *Vox Panis docet necessaria solùm esse petenda.* V. *Divites debent sub hac forma orare.* VI. *Petimus panem nostrum, scilicet justè & licitè acquisitum.* VII. *Vox quotidianum denotat Frugalitatem.* VIII. *Dicendo da, fatemur omnia à Deo provenire.* IX. *Nobis, quia est oratio communis.* X. *Additur hodiè quia quotidie orandum & ut anxia sollicitudo tollatur.* XI. *Quo sensu panis Supersubstantialis.*

QUIS panis hìc petitur?

I. R. Petitur duplex panis, nempe spiritualis & corporalis sive materialis.

II. Per panem spiritualem intellige cum S. Thom. q. 83. a. 9. SS. Eucharistiæ Sacramentum, sub quo intelliguntur & cætera Sacramenta: deinde per panem intellige cum Cath. Rom. verbum Dei, sive prædicationem verbi Dei; item gratiam Dei; & quidquid ad spiritualem animæ vitam conducit.

III. Per panem materialem intellige victum, & amictum, cæterasque res, quas ad corpus vitamque tuendam adhibemus: per panem enim Phrasi Hebraïcâ significatur non solùm panis, sed et alii cibi & potus; in hac significatione legitur Luc. 14. v. 1. "Cùm intraret Jesus in domum.... manducare panem."

IV. Verumtamen in vocabulo "panis" monemur, non petere abundantiam, neque exquisitam ciborum & vestium copiam; sed solùm necessariam sufficientiam, & simul usum congruum. Hoc modo Sapiens oravit Prov. 30. v. 8 "tribue tantùm victui meo necessaria."

V. Ex quo colligas, quòd & divites sub hâc formâ orare

debeant, ut scilicet habita conservent, & ut Deus eorum quæ habent, usum salubrem & sufficientem concedere dignetur: nihil enim prodest habere, nisi eorum detur & usus.

VI. Petimus " panem nostrum," quem justè & licitè, ait S. Greg. Nyss. L., de orat. non furto aut injuriâ acquirere, retinere & uti desideramus juxta Ps. 127. " Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & benè tibi erit."

VII. Vocatur " panis quotidianus," quæ vox denotat frugalitatem & parsimoniam, reprobatque cupiditatem & avaritiam. " Si uno die tantum manduces, vel expendas, " quantum in pluribus sufficere poterat, jam non quotidi- " anum cibum manducas, sed multorum dierum." S. Chrysost. Hom. 14. Op. imp.

VIII. Dum dicimus, " da," fatemur nos habere omnia ex benevola Dei donatione, etiam ea quæ ex hæreditate à parentibus possidemus.

IX. In pronomine, " nobis," pluralis numerus commemorat fraternam charitatem, quâ pro aliis idem deprecamur; ac simul monentur illi, qui à Deo acceperunt necessitati superflua, ea communicare indigentibus.

X. Denique additur " hodie," primò quia oportet quotidie petere & orare: secundò resecatur nimia & anxia sollicitudo in crastinum, de qua Matth. 6. v. 34. dicitur: " nolite esse solliciti in crastinum:" moderata tamen sollicitudo non vetatur, pro qua piger mittitur ad formicam Prov. 6. proinde non prohibetur nobis petere aliqua pro futuro tempore.

XI. Apud Matth. 6. v. 11, panis qui petitur, vocatur " Supersubstantialis," quia panis spiritualis, qui hìc petitur, est supersubstantialis. Secundò cum S. Thom. quæst. 83. art. 9. dici potest, quòd panis corporalis etiam rectè vocetur supersubstantialis, quatenùs petitur, non solùm ut prosit corpori, sed etiam ut serviat tanquam instrumentum quasi coadjuvans ad vitam spiritualem salutarem. Denique explicari potest, quòd dicatur supersubstantialis, id est, valdè substantialis & conveniens alendo corpori tanquam cibus præcipuus. S. Thom.

N. 22. DE QUINTA PETITIONE.

Dimitte nobis debita nostra, &c.

I. *Debita, sunt peccata commissa.* II. *Justi veraciter dicunt,* dimitte nobis, *&c.* III. *Objectio.* IV. *Debitores nostri.* V. *Debitum reale non debemus remittere.* VI. *Offensa nostri dimittenda est.* VII. *Vocula "sicut" denotat conditionem præparatoriam.* VIII. *Peccator potest dicere, "sicut & nos dimittimus."* IX. *In persona Ecclesiæ.* X. *Etiam in persona propria.* XI. *Persistens in affectu peccat sia orando.*

IN quatuor petitionibus præmissis postulavimus bona; in tribus sequentibus deprecamur mala, quæ sunt peccata, pœnæ, & pœnalitates.

Quænam hìc vocantur debita nostra?

I. R. Peccata nostra, ut explicat Luc. cap. 11. tum mortalia tum venialia, quæ commisimus. Petimus autem remissionem culpæ & pœnæ; at principaliter remissionem culpæ, eamque obtinendam mediantibus gratiâ Dei, & pœnitentiâ nostrâ, quæ hìc petitur; ut proinde hæc petitio actum contritionis contineat.

II. Justi & pii hanc orationem dicunt non solùm humiliter, sed & veraciter, ut docet concilium Milevitanum, quia hanc vitam mortalem non protrahunt immunes ab omni veniali nævo.

III. Quid si cuipiam remissa sit omnis culpa & pœna?

R. Equidem veraciter dici "dimitte nobis debita nostra," in persona aliorum: deinde etiam in persona propria; nam super peccatis remissis, denuò & sæpius potest veraciter peti à Deo remissio denuò concedenda per novum gratiæ augmentum; prout accidit in reiterata Sacramenti pœnitentiæ susceptione.

IV. Qui nuncupantur debitores nostri, dum oramus: "sicut & nos dimittimus debitoribus nostris?"

R. Illi, qui nos offenderunt, sive injuriâ affecerunt.

Quid debitoribus nostris dimittendum est?

Primùm tria distinguenda sunt, offensa Dei, offensa nostrî, & debitum vel damnum reale; igitur

R. Offensam Dei nos dimittere non possumus.

V. Debitum vel damnum reale famæ vel bonorum, sive eorum restitutionem remittere non debemus, spectato justitiæ rigore.

VI. Offensa nostrî sive injuria personalis nobis illata dimittenda est, & animi rancor, malevolentia, atque aversio deponenda.

VII. Vocula "sicut" denotat conditionem præparatoriam requisitam: in quo sensu eam interpretatur Christus ipse Matth. 6. v. 14 & 15. unde apud Lucam cap. 11. v. 4. legitur: "siquidem & ipsi dimittimus." Catech. Con. Trid. p. 4. admittit, quòd vox "sicut" habeat vim similitudinis cujusdam, licèt non accuratæ; unde nec æqualitatis formam designat, neque proponit regulam divinæ misericordiæ, quam Deus imitetur; cùm nos potiùs Deum imitari debeamus.

VIII. An peccator persistens in formali inimicitia proximi, vel in affectu peccati mortalis, possit absque mendacio recitare prædictam orationis formulam: "sicut & nos dimittimus "debitoribus nostris?"

IX. R. S. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 16. ad 3;" "non mentitur, quamvis hoc, quod dicit, non sit verum quantùm ad suam personam; est enim verum, quantùm ad personam Ecclesiæ," in qua sunt plurimi remittentes injuriam, in quibus verificatur.

X. Deindè etiam quantùm ad orantis personam verificabitur, si talis peccator in voluntate paratus sit remittere offensam; nam per voluntatem abrumpitur actualis inimicitiæ affectus.

XI. An peccator nolens deponere inimicitiam, sed voluntariè manens in affectu peccati mortalis, peccet præfatam orationem proferendo, non solùm ut communem, sed & in ea sibi postulans remitti peccata?

Respondet Suarez lib. 3. de Orat. 8. N. 30. in censura satis severa, quòd iste præsumptuose oret, & contra Christi intentionem, & ideò graviter peccet.

N. 23. DE SEXTA PETITIONE.

Et ne nos inducas in tentationem.

I. *Duplex tentatio.* II. *Significatur hìc tentatio ad peccatum.* III. *Petimus disjunctivè, vel à tentationibus liberari, vel eis non consentire.* IV. *A tentatione motuum carnalium petimus simpliciter liberari.* V. "*Inducere*" *significat divinam permissionem.*

I. PRIMUM observa, duplicem in Sacris Litteris discerni tentationem, "probationis" scilicet, & "inductionis ad peccata."

Utra tentatio significatur in hac petitione?

II. R. Tentatio inductionis ad peccatum: quemadmodùm enim in præcedenti petitione postulavimus liberari à peccatis præteritis, ita in hac petimus præservari à futuris.

An petimus liberari ab omni tentatione?

III. R. Petimus disjunctivè, vel non tentari, vel si tentemur, tentationi non succumbere, sed eam vincere; proinde non petimus absolutè, ut nullas tentationes patiamur: nam christiana vita libera esse non potest ab omni tentatione, & tentatio magnam sæpe habet utilitatem, per accidens saltem; quo modo enuntiat S. Paulus 2 ad Cor. 12. "ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi...angelus satanæ:" & Jac. 1. v. 12. "Beatus vir qui suffert tentationem."

IV. Rectè interim petimus liberari simpliciter à quibusdam tentationibus de se inordinatis, veluti à motibus concupiscentiæ carnalibus: quia non licet eis consentire, ne quidem ut eos patiamur.

V. Quid significat verbum "inducere" in hac oratione: "& ne nos inducas in tentationem?"

Respondet Catech Conc. Trid. p. 4. n. 21. similibus verbis secundùm Sacræ Scripturæ morem significari permissionem divinam. Cùm autem in permissione peccati quandoque concurrat quædam Dei operatio, utimur potiùs verbo "inducere." In Tractatu de causis peccatorum latiùs explicantur quatuor modi, juxta quos intelligi debet, Deum inducere in peccatum.

N. 24. DE SEPTIMA PETITIONE.

Sed libera nos à malo.

I. *Intelligitur pœnalitas præsens.* II. *Petimus simul ab omnibus malis liberari.* III. *Objectio.* IV. *Est petitio distincta.* V. Amen, *importat* fiat. VI. *Monitum pro Concionatoribus.*

QUALE malum intelligitur in præfata petitione?

I. R. 1°. S. Thom. 2. 2. q. 83. a. 9. in c. intelligit pœnalitatem præsentis vitæ: itaque petimus hìc liberari ab ignorantia aliisque defectibus in anima; à morbis, peste, fame, aliisque miseriis in corpore; à damnis aliisque adversis in bonis externis: nempe ab illis liberari in quantùm expedit saluti.

II. R. 2°. Quandoquidem aliqui sancti Patres interpretentur prædictam petitionem etiam de aliis malis, hinc rectè cum S. August. dici potest, quòd petamus liberari non solùm à pœnalitatibus, sed & ab omnibus malis, à Dæmone, ab inferno, à peccatis & pœnis, à tentationibus, &c. ita ut hæc petitio sit simul conclusio præcedentium.

III. Obj. Ergo hæc non est specialis petitio distincta, adeoque non potest statui septima petitio.

IV. R. Negando sequelam: quatenùs enim hìc petimus liberari à pœnalitatibus præsentibus, eatenùs habet rationem distinctæ petitionis; & ita cessant utrimque objectiones.

V. Additur: "Amen," quod importat confessionem & reiterationem affectûs circa præcedentes petitiones, ac si diceretur: "fiat, fiat."

Pro usu lectionis moralis & componendis concionibus super Oratione Dominica, legatur Hortus Pastorum authore Marchantio, Tract. 3. de Spe. In eandem etiam latissimè discurrit liber gallicè dictus "Morale Chrètienne," aliique.

VI. Porro judico esse magis proficuum, si Parochus explicationem Orationis Dominicæ contrahat ad duas aut tres conciones; nam prolixitas confusionem parit. Idem censeo servandum in explicatione Symboli Apostolorum, vel Salutationis Angelicæ. Convenit etiam similes explicationes frequenter iterari.

N. 25. DE SALUTATIONE ANGELICA.

Ave, Maria, gratia plena, &c.

I. *Post Orationem Dom. recitatur Salutatio Ang.* II. *Constat tribus partibus.* III. *Tertia pars addita Sæculo quinto.*

I. PIA fidelium devotio ex antiquissimo nascentis Ecclesiæ usu observat, ut post Orationem Dominicam recitetur Salutatio Angelica, ut per intercessionem beatissimæ V. M. impetremus, quod à Deo petimus: ipsa enim post Christum est spes nostra.

II. Salutatio Angelica constat tribus partibus: prima pars continet Salutationem Gabriëlis Archangeli; secunda S. Elisabethæ verba ad S. Mariam dicta Spiritu Sancto inspirante; III. tertia pars continet orationem Ecclesiæ

invocantis Virginis Deiparæ Patrocinium: hæc verò pars addita fuisse creditur sæculo quinto contra hæresim Nestorii, qui negabat, Mariam appellandam esse Deiparam, sive Matrem Dei.

Ampliorem hujus Salutationis Angelicæ explicationem ad usum concionatorum subministrat Marchantius in Horto Pastorum, lib. 2. de Spe Tract. 4.

N. 26. DE ROSARIO.

I. *Rosarium continet* 15 *Decades.* II. 15 *Mysteria enumerantur.*

I. EX Oratione Dominica & Salutatione Angelica concinnatur celebris & ab Ecclesia approbata orandi formula, quæ appellatur Rosarium, continens Salutationum Angelicarum decades quindecim, interpositis quindecim Orationibus Dominicis, in quo recoluntur præcipua Mysteria Vitæ, Mortis & Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi.

II. In hoc Rosario quindecim Mysteria disponuntur hoc ordine: ut primò recolantur quinque Mysteria gaudiosa, scilicet, 1°. Annuntiatio B. M. V. 2°. Visitatio; 3°. Nativitas Christi; 4°. Jesus in Templo oblatus Festo Purificationis B. M. V. 5°. Jesus inventus in Templo.

Sequuntur quinque Mysteria dolorosa; 1°. Tristitia Christi in horto; 2°. ejus Flagellatio; 3°. spinis Coronatio; 4°. Crucis Bajulatio; 5°. Crucifixio.

Quinque Mysteria gloriosa sunt, 1°. Resurrectio Domini; 2°. ejus Ascensio; 3°. Adventus Spiritûs Sancti; 4°. Assumptio B. M. V. 5°. Coronatio B. M. V. in Cœlo.

Convenit in Catechismis & Concionibus docere Fideles hæc Mysteria Rosarii, quia continent notitiam vitæ Christi.

Praxis utilissima recitandi Rosarium est, ut in recitatione singulæ decadis orans sibi præsentet ex illis Mysteriis unum, & ad nomina Mariæ & Jesu caput inclinet, & eosdem salutet veluti in tali Mysterio reprœsentatos, & quondam constitutos.

N. 27. DE LITANIIS.

I. *Litaniæ omnium Sanctorum.* II. *Litaniæ B. M. V.* III. *Hæ solæ duæ sunt publicæ Orationes.*

I. SANCTUS Gregorius usum Litaniarum omnium Sanctorum promovit: quæ orandi forma ante ipsum diu in Ecclesia adhibita fuerat.

II. Litaniæ B. M. V. Lauretanæ posterioribus temporibus usu Ecclesiæ & authoritate Pontificum approbatæ sunt, in quibus beatissima Virgo Maria variis nominibus propriis & metaphoricis appellatur, ut sine tædio precatio ad illam aliquo tempore protrahatur.

III. Nota, has solas duas Litanias esse ab Ecclesia approbatas tanquam publicas preces: unde hæ duæ solummodo in Officiis divinis publicè decantari possunt juxta Decretum Clementis VIII.

Litaniæ aliæ, quæ passim reperiuntur in Libris precum à Censore approbatæ, videntur recitari posse à privatis.

QUÆSTIO IV.

N. 28. DE HORIS CANONICIS.

I. *Definitio.* II. *Continet varios actus Religionis & aliarum virtutum.* III. *Septem Horæ Canon.*

I. QUID sunt horæ Canonicæ?

Resp. Sunt preces vocales ab Ecclesia ordinatæ & præscriptæ, ut certis horis quotidie dicantur vel canantur.

Dicuntur "Preces" lato sensu, & quia major pars preces sunt: vocantur "Horæ," quia certis diei horis recitandæ; "Canonicæ," quia pleræque per Canones præscriptæ sunt; vocantur etiam "Officium Divinum aut Ecclesiasticum."

II. Conflatur hoc Officium ex Psalmis, Lectionibus, Hymnis, Responsoriis, &c. amœna varietate; quæ omnia ordinantur in hoc Officio ad colendum Deum; ut proinde recitatio Horarum sit actus virtutis Religionis; continet autem varios Religionis actus, orationes, laudes Dei, gratiarum actiones, &c. utì & varios actus aliarum virtutum, fidei, spei, charitatis, obedientiæ, pœnitentiæ, duliæ, &c.

III. Quot sunt Horæ Canonicæ?

R. Communiter enumerantur septem, conformiter ad illud Davidis Psal. 118. "septies in die laudem dixi tibi," quæ ab horis, quibus recitari solebant, sortitæ sunt nomina, nempe, Matutinum cum Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, & Completorium: adaptantur autem Mysteriis Passionis Christi juxta hos versus:

"Matutina ligat Christum, qui crimina solvit:
Prima replet sputis: causam dat Tertia mortis:
Sexta cruci nectit: latus ejus Nona bipartit:
Vespera deponit: tumulo Completa reponit."

A tempore Apostolorum certas orationis horas servatas fuisse indicant Sacræ Litteræ Act. 3. v. 1. & 10. v. 9.

N. 29. DE PRÆCEPTO RECITANDI HORAS CANONICAS.

I. *Obligantur Ordinati, Religiosi, Beneficiati.* II. *Tres sunt Tituli; Ordo Sacer, Professio ad Chorum, Benefic. Ecclesiast.* III. *Probatur Obligat. Ordinatorum.* IV. *Clerici solùm Tonsurati non obligantur, hodie saltem.*

QUINAM obligantur hoc præcepto recitandi Horas Canonicas?

I. R. Regulariter assignantur tria hominum genera: nimirum constituti in majoribus Ordinibus, Religiosi ad chorum professi, & Beneficiati: II. solent enim ex jure communi numerari tres tituli, ex quibus obligatio ad Horas Canonicas nascitur: Ordo Sacer, professio ad chorum, & beneficium Ecclesiasticum; nam obligatio ex singulari voto vel particulari præcepto non pertinet ad jus commune, sed ex particulari facto oritur.

III. Proba, quòd initiati Sacris Ordinibus obligentur recitare Horas Canonicas.

R. Probari solet ex cap. "dolentes" de celebratione Miss. lib. 3. Decret. Tit. 41. cap. 9; sed non satis dilucidè: unde eam obligationem magis declarat consuetudo recepta in Ecclesia per modum legis: ratio decentiæ accedit: decet enim, ut qui per Sacrum Ordinem Deo sunt consecrati in stabili statu, magis etiam orationibus & cultui Divino vacent.

IV. Clerici primæ Tonsuræ vel minorum Ordinum hodie non obligantur: si quis verò cum Huygens contendat, illos olim istâ obligatione fuisse constrictos, fateri equidem debet, eam jam desiisse per consuetudinem contrariam; ita ut nequidem ad officium B.M.V. nec ad psalmos pœnitentiales recitandos obligentur spectando jus positivum Ecclesiasticum.

N. 30. DE OBLIGATIONE RELIGIOSORUM AD HORAS CANONICAS.

I. *Probatur ex consuetudine.* II. *Non obligantur Novitii, &c.* III. *Initium Obligationis.*

QUI Religiosi obligantur ad Horas Canonicas?

R. Religiosi utriusque sexûs ad chorum professi; ita ut, si à choro absentes fuerint, privatim eas recitare teneantur.

I. Obligatio illa magis iterùm fundatur in consuetudine Ecclesiæ recepta, quàm in decretis Canonum.

II. Nota, quòd hanc obligationem non habeant Novitii, nec Conversi, seu Fratres, ut vocantur; neque etiam Religiosi Societatis Jesu, nec Hospitalarii, nec Militares, &c. quia non sunt professi ad Chorum.

Quandonam incipit hæc obligatio respectu prædictorum Religiosorum, & Ordinatorum?

III. R. Incipit hæc obligatio à tempore suscepti Ordinis vel Professionis factæ, ita ut, si quis ordinetur, vel profiteatur circa meridiem, obligetur post ordinem susceptum, aut professionem emissam eo die incipere à Nona horarum, vel saltem à Vesperis; quia illud est tempus ordinarium recitandi prædictas Horas; non obligatur ad legendum matutinum, quod recitari solet manè; quia obligatio, quæ jam incipit, non retrotrahitur ad tempus præteritum.

Quid si quis circa meridiem ordinatus vel professus, jam antè recitasset Nonam & Vesperas?

R. Videtur obligatus ad repetendum eas Horas: quia non satisfecit præcepto; cum non recitaverit nomine Ecclesiæ, utpotè necdum ab Ecclesia assumptus, vel deputatus: & tempus obligationis necdum curreret. Antoine l. 2. p. 7.

N. 31. DE OBLIGATIONE BENEFICIATORUM AD RECITANDUM HORAS CANONICAS.

I. *Possidentes Beneficium sufficiens ad sustentationem.* II. *Possidens Beneficium sufficiens ad tertiam sustentationis partem tenetur recitare quotidie Horas Canonicas.* III. *Tertia pars sunt* 80 *flor.* IV. *Si Beneficium tenue sit, aliquoties Officium recitetur.* V. *In taxatione fructuum computantur distributiones.* VI. *Sed detrahuntur onera.*

QUINAM Beneficiati obligantur ad Horas Canonicas quotidie recitandas?

I. R. Certum est, quòd ii obligentur, qui possident Beneficium Ecclesiasticum sufficiens ad honestam sustentationem Clerici communis conditionis. Probatur ex variis Capitulis, & præcipuè ex Conc. Later. sess. 9. sub Leone X. excipiuntur tamen quædam Beneficia, quibus Fundator expressè, approbante Ecclesiâ, quasdam alias breviores dumtaxat preces voluit annectere.

II. Quid si Beneficium non sit sufficiens ad integram sustentationem, quod solum quis possidet?

R. Si sufficiat ad tertiam partem mediocris sustentationis Clerici communis conditionis, obligatur possessor ejusdem Beneficii ad recitandum integrum quotidiè Officium, quia satis servatur æquitatis ratio, nam onus recitandi Horas Canonicas non est tam grave, quin satis æquè compensetur per tertiam sustentationis partem. Hæc sententia est communis Scholasticorum.

III. Tertia autem pars mediocris & honestæ sustentationis taxatur à Wiggers ad 12. vel 15. aureos, attentis aliis favoribus quibus Beneficiati communiter gaudent. Posset fortè his temporibus tertia sustentationis pars æstimari ad 80 florenos, cùm sustentatio RR. DD. Vicepastorum hodiè soleat taxari ad 240 florenos annuatim.

IV. R. 2°. Si Beneficium sit tam tenue, ut constanter ne quidem pro tertia mediocris sustentationis parte sufficiat, videtur satisfacere ejusdem possessor, juxta viri prudentis judicium, recitando Officium aliquoties, putà diebus Dominicis & Festis, aut sæpius, servatâ proportione fructuum, quia tunc servatur æquitas. In dubio expedit exquirere judicium Ordinarii, quia aliqui contradicunt.

Si interim quispiam possideat plura Beneficia tenuia, quorum proventus simul ascendunt ad tertiam mediocris sustentationis partem, certò is iterùm obligatur ad plenam Horarum recitationem.

V. Notandum, quòd in taxatione proventuum sive fructuum Beneficii computari debeant distributiones quotidianæ & reliqua, ad quæ Beneficiatus vi Beneficii vel functionum Beneficii jus habet.

VI. Censet interim Suarez t. 2. de Relig. lib. 4. cap. 21. n. 11. in præfata taxtione fructuum, considerandæ & ex eis detrahenda esse onera alia, v. g. Missarum, &c.

N. 32. DE BENEFICIARIO QUI CONSTANTER NULLOS FRUCTUS PERCIPIT.

I. *Si Beneficium nullos fructus reddat.* II. *Sententia Van Roy.* III. *Sententia Wigg.* IV. *Aliquoties recitare tenetur.* V. *Non tamen quotidie.* VI. *Objectio.* VII. *Objectio.*

I. UTRUM possidens Beneficium, quod constanter & quasi perpetuò nullos reddit fructus, quia v. g. bona Beneficii deperdita sunt, obligetur recitare Horas Canonicas?

II. R. Van Roy de Rel. c. 2. q. 6 Bossuyt, Billuart, Covar. & passim Canonistæ docent, eum obligari ad persolvendum quotidianum Horarum pensum, si Beneficium vel minimos referat fructus, quia secundùm eos solus Beneficii titulus inducit illam obligationem independenter à fructibus.

III. Wiggers, Daelman & plures Theologi recentiores eundem eximunt ab onere recitandi Horas, si Beneficium nullos fructus reddat, vel solùm valdè exiguos; cùm in moralibus parum quasi nihil reputetur.

IV. Respondeo igitur, illum teneri aliquoties, e. c. in Festivitatibus, recitare Horas Canonicas: quamvis enim nullos fructus ex bonis percipiat, gaudet tamen aliis quibusdam commodis vel favoribus, privilegiis vel honoribus, vel juribus, in quibus Beneficium persistit; alioquin Beneficium totaliter interiisset, & ampliùs non subsisteret, quod est contra suppositum.

V. Non videtur tamen ille Beneficiatus obligatus ad recitandum quotidie Officium Divinum integrum, sed solùm servatâ proportione fructuum sive favorum. Ratio datur, quòd Ecclesia non censeatur imponere onus illud, nisi concedat jus vel stipendium alicujus sustentationis vel favoris, quia Ecclesia vult servare rationem æquitatis juxta id 1. Cor. 9 "Quis militat suis stipendiis unquam? Qui altari deserviunt, cum altari participant."

VI. Obj. Ecclesia sine violatione æquitatis omnibus Sacro Ordine insignitis imponit onus illud recitandi Horas Canonicas, nec eis concedit nec assignat temporale stipendium; ergo sic omnibus Beneficiariis censetur idem onus imponere in vim tituli Beneficii.

R. Neg. conseq. Disparitas est, quòd Ecclesia in illis spectet alios fines, nempe sanctitatem & spiritualem statum Ordinatorum perficere: sed Ecclesia Beneficiatis imponens onus legendi Horas Canonicas, magis spectat Beneficium sive jus proventuum temporalium, ob quod onus illud imponit. Deinde Ecclesia etiam non solet conferre Ordines Sacros nisi provisis de titulo sustentationis.

VII. Obj. Beneficiatus sciens & volens accipit Beneficium cum tali onere; ergo nihil agitur contra æquitatem.

R. Ecclesia volenti non vult imponere onus, nisi secundum æquitatem compensetur, juxta illud: "Qui altari deserviunt cum altari participant 1. ad Cor. 9."

Obj. Pius V. ex Conc. Lateranensi pronunciat, ut quicunque habens Beneficium, & omittens Officium, fructu

non faciat suos; & non facit distinctionem inter Beneficia tenuia & alia; ergo etc.

R. Id etiam intelligitur servatâ æquitate & sub ordinariis conditionibus, sicut additur conditio hæc, "impedimento cessante."

N. 33. DE BENEFICIARIO QUI FRUCTUS NON PERCIPIT PER ACCIDENS OB BELLUM AUT STUDIUM, &c.

I. *Qui uno vel duobus annis jejunat à fructibus, debet recitare Horas Can.* II. *Moderatio Conc. Trid. & Pii V.* III. *Qui studii causâ abest, non liberatur.* IV. *Prop. Damnata.* V. *Obligatio recitandi Hor. Can. est personalis.*

NOTANDUM, conclusiones præcedentes intelligi de Beneficio, quod constanter & de se "nullos aut tenues fructus" refert: nam

I. Qui habet Beneficium de se fructuosum, licèt aliquibus annis careat fructibus per devastationem bellorum aut tempestatum, vel ob statuta particularia, per quæ cogitur uno vel duobus annis jejunare, ut dicitur, ille non liberatur pro eo tempore à recitatione Horarum Canonicarum, quia istud Beneficium de se est fructuosum: Beneficium autem, quod est jus perpetuum, & obligatio Beneficii non respiciunt divisim fructus unius alteriusve anni.

Adde quòd illa carentia fructuum sæpe compensetur per fructus post mortem suscipiendos, vel per hoc, quod propterea liberetur ab onere fabricæ Ecclesiæ.

II. Meritò interim moderatio posita est in illis fructuum deductionibus per Conc. Trid. sess. 24. de Reform. cap. 14. & per Pium V. extrav. "Durum" in Bullario Rom. Constit. 106, per quam cavetur, ne ultra dimidiam partem fructuum tribuatur, ne quidem Fabricæ, Sacristiæ, ve alterius pii loci usibus: consuetudinem tamen aliam quoad pios usus, posse esse rationabilem admittit Suarez qui latiùs de iis discurrit. t. 2. de Rel. lib. 4. c. 22 n. 7. & seq.

III. An is, qui studiorum causâ vel ex dispensatione aliisve rationibus abest, ex quo nullos percipit fructus liberatur ab onere legendi Horas Canonicas?

R. Negativè: quia defectus non accidit ex parte Bene-

ficii: imò non liberatur Beneficiatus, quantumvis ille suo loco substitueret Vicarium frequentantem chorum & recitantem Horas, reliquaque Beneficii onera portantem: de quo habemus prop. 21. IV. inter damnatas ab Alex. VII. "habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si Officium per alium recitet."

V. Hinc observa, quòd obligatio Beneficiati ad recitandum Horas Canonicas sit personalis, adeoque requirat actum proprium Beneficiati.

Objicitur: Beneficiatus ille nullos fructus percipit, sed alius omnes accipit; ergo ille non obligatur, sed alius.

R. Negando conseq. Quia jam dictum est, quòd obligatio sit personalis & quòd sufficiat, Beneficium de se esse fructuosum.

N. 34. INITIUM OBLIGATIONIS.

I. *Qui habet solam præsentationem non oblig.* II. *Qui habet possessionem indubitatè obligatur.* III. *Si habet institutionem sed non possessionem.* IV. *R. Distinguendo.* V. *Item si ex negligentia differat capere possessionem.* VI. *In casu Beneficii litigiosi debet officium integrè persolvi.*

A QUO tempore initium sumit obligatio recitandi Horas Canonicas ratione Beneficii?

I. R. Qui solam habet præsentationem vel nominationem, absque institutione vel collatione, non obligatur recitare Horas Can. quia propriè nondum habet Beneficium.

II. R. Qui habet collationem Beneficii & simul possessionem, indubitatè tenetur recitare Horas à tempore captæ possessionis secundùm proportionem fructuum explicatam numeris præcedentibus.

III. Disputatur, an is, qui habet Beneficii collationem aut institutionem, sed nondum introductus est in realem possessionem, obligetur ad recitandum Officium ante introductionem sive captam possessionem?

IV. Respondet Suarez negativè; sed aptiùs Wiggers & Van Roy respondent distinguendo, nimirum: si fructus ante captam possessionem nullo modo illi decurrant, eundem non obligari, & pro eo citatur Flaminius referens, eam esse praxim Curiæ Romanæ: si autem fructus aliquo modo directè vel indirectè cedant in commodum vel e onerationem illius, v. g. si currat annus pro Fabrica Ec

siæ, dicendum, illum obligari ad recitationem Officii: utì & tunc obligatur, V. quando ex negligentia vel fraude differt accipere possessionem.

VI. Quis in casu Beneficii litigiosi obligatur ad recitationem Horarum Canonicarum?

R. Videtur obligatus ille, qui habet Beneficii possessionem & administrationem; alioquin uterque litigans pro parte tenebitur secundùm determinationem Ordinarii proportionatè ad spem fructuum recipiendorum, ita ut totum Officium quotidie, si scilicet fructus sint sufficientes, persolvatur, ne Ecclesia inde detrimentum patiatur.

N. 35. AN DESERVITURA BENEFICII OBLIGATIONEM INDUCAT AD RECITANDUM HORAS CANONICAS?

I. *Habens deserviturum obligat.* II. *Coadjut. non obligantur.* III. *Pensio Beneficii.* IV. *Præstimonium.* V. *Matricularia, vel Capellania Laïca non infert onus legendi Horas.* VI. *Mulieres Canonicæ in Belgio obligantur.*

AN is qui accipit Beneficium in commendam vel deserviturum, obligatur recitare Horas Canonicas?

I. R. Affirmativè, quando videlicet ab Episcopo vel Superiore ei committitur tota administratio Beneficii, licèt solummodo ad tempus; nam talis habet totam obligationem Beneficii, licèt non habeat proprietatem Beneficii.

II. Coadjutores vel Vicarii assumpti à Beneficiariis vel Pastoribus illam obligationem non contrahunt.

III. Pensio ex Beneficio non inducit debitum recitandi Horas Can.: quando tamen pensio accipitur titulo clericali, obligat ex constitutione Pii V, ubi recepta est ad recitandum parvum Officium B. M. V. nisi recitetur Officium Ecclesiasticum.

IV. Præstimonium, quod datur in perpetuum Clerico, obligat ad Horas Can. ut colligitur ex Constitutione Pii V. præfata.

V. Jus ad fructus sinè titulo clericali, cujusmodi solet adferre Officium "Matricularii," Sacristæ, &c. Item "Capellaniæ Laïcæ," quæ conceduntur sine Collatione Prælati Ecclesiastici, non inferunt obligationem recitandi Horas Can.

VI. Mulieres Canonicæ, in Belgio obligantur ad Horas Can. sed ex instituto earum speciali.

N. 36. DE RESTITUTIONE OB OMISSIONEM HORARUM CANONICARUM.

I. *Bulla Pii V.* II. *Fructus non faciat suos.* III. *Prætimonia.* IV. *Omittens unam parvam Officii horam duodecimam partem restituat.* V. *Propositiones damnatæ.* VI. *Restitutio non est purè pœna.* VII. *Sex primis mensibus omittens tenetur ad restitutionem.* VIII. *Si in negligentia permanserit, privari potest Beneficio.*

AN & quomodò Beneficiati omittentes sinè causa sufficienti Horas Canonicas obligantur ad restitutionem?

R. Hanc quæstionem resolvit Concilium Lat. sub Leone X. sess. 9. anno 1514: quod Decretum innovavit & ampliavit Pius V. anno 1571. Constit. 135. in Bullario Rom. cujus tenor est:

I. "Pius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

"Ex primo Lateranensi Concilio, ea salubris sanctio emanavit ut quicumque habens Beneficium Ecclesiasticum, cum cura, vel sinè cura, si post sex menses, quàm illud obtinuerit, Divinum Officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, Beneficiorum suorum fructus, pro rata omissionis Officii, & temporis, suos non faciat, sed eos tanquam injustè perceptos, in Fabricas ipsorum Beneficiorum, vel pauperum eleëmosynas erogare teneatur. Verumtamen multorum animi suspensione tenentur, cujusmodi ratæ prædictæ ratio sit habenda."

"§. 1. Nos huic rei evidentiùs atque expressiùs providere volentes, statuimus, ut qui Horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes Beneficii, seu Beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidiè dividerentur; qui verò Matutinum tantùm, dimidiam; qui cæteras omnes Horas, aliam dimidiam; qui harum singulas, sex tampartem fructuum ejusdem diei amittat; tametsi aliquis choro addictus non recitans omnibus Horis Canonicis cum aliis præsens adsit, fructusque, & distributiones fortè aliter assignatas, solâ præsentiâ juxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel aliàs sib lucrifecisse prætendat, is etiam præter fructuum vel dis

tributionum amissionem, item ille, qui primis sex mensibus Officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat admisisse. Declarantes Præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacumque alia Beneficia, etiam nullum omnino servitium habentia obtinentes, cum prædictis pariter convenire. At quicumque pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut Clericus percipit, eum modo prædicto ad dicendum officium parvum Beatæ Mariæ Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum rerumque ipsarum amissioni obnoxium."

IV. Observa circa hujus constitutionis verba, quibus decernitur, ut intermittens parvam Officii horam, amittat sextam diei partem, eam intelligendam esse sextam partem medietatis fructuum ejusdem diei, ne alioquin sequatur absurdum, nempè quòd omittens quatuor parvas Horas teneretur plus restituere, quàm qui omnes sex omitteret.

V. Alex. VII. circa hanc materiam damnavit has propositiones:

"Restitutio à Pio V. imposita non recitantibus Beneficiatis, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eò quòd sit pœna." Est 20. inter dam.

"Restitutio fructuum ob omissionem Horarum suppleri potest per quascumque eleëmosynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui Beneficii fecerit." Est 39.

VI. Observa, quòd illa restitutio non sit purè pœna, sed naturalis quædam obligatio, saltem post Conc. Lat. quia Concilium hoc decernit, ut Beneficiatus "fructus suos non faciat," adeoque tanquam injustè perceptos restituere debeat, cùm non sint fructus sui.

VII. An Beneficiatus omittens primis sex mensibus Hor. Can. obligatur ad restitutionem fructuum?

R. De hoc Pius V. nihil statuit. Sed tamen rectè cum Soto & Suarez lib. 4. de Hor. Can. cap. 29. dicitur eundem obligari ad restitutionem aliquam ex jure naturæ; nam percipit fructus per modum stipendii, ita ut omittens Horas Can. violet justitiam; id insinuat Conc. Lat. dicens, "quod propter Officium detur Beneficium."

VIII. Inde idem Conc. Lat. Can. 9. decernit: si Beneficiatus in simili negligentia contumaciter permanserit, Beneficio ipso privetur.

N. 37. DE CIRCUMSTANTIIS RESTITUTIONIS.

I. *Restitutio fieri debet vel ipsi Beneficio, vel Ecclesiæ istius Beneficii, vel in pauperes erogando.* II. *Restitutio non fit per spiritualia.* III. *Parochus restituere debet omnes fructus ex jure positivo.* IV. *Non ex jure naturali.* V. *Explicatur axioma: Beneficium propter Officium.*

CUI illa restitutio fieri debet in casu omissionis Horarum culpabilis?

R. Pius V. in præfata Constit. statuit, ut restitutio fiat erogando fructus "in Fabricas ipsorum Beneficiorum, vel pauperum eleëmosynas." Proinde eos in Fabricam alterius Ecclesiæ, vel in alios pios usus expendere non licet, ut notat Suarez lib. 4. c. 30. n. 20. f. 270. nisi fortè particularia statuta id exigant, quibus Pontifex non derogat: ita Suarez; imò existimat, eos posse expendi etiam in eleëmosynas pro Defunctis, v. g. ut Missæ celebrentur.

Si alibi distributiones vel fructus absentium vel deficientium accrescant præsentibus, vel missæ, eisdem restitutio in tantùm fieri debet.

II. An Beneficiatus restitutionis debitum evadit, si Horas omissas die postero recitet, vel per alias preces pro Benefactore eas supplere conetur?

R. Bonac. negativè; quia illi fructus non sunt debiti, nec respondent recitationi, quæ fit post tempus obligationis elapsum. Præterea Bulla prædicta decernit temporalium fructuum restitutionem in alios usus.

An Parochus omittens Horas Can. uno die teneatur secundùm propotionem supra explicatam restituere omnes fructus illius diei, si eodem die plures functiones Pastorales persolverit, quandoquidem Parochus eosdem fructus etiam propter Officium Pastorale percipiat?

III. R. Illum ad restituendos omnes fructus teneri ex jure positivo Constit. Pii V: & dici potest quòd lex illa per modum pœnæ Parochum privet etiam dominio illius partis fructuum, quæ respondet Ministerio Pastorali.

IV. Ex jure tamen divino, vel naturali, non privatur illâ parte fructuum, adeoque, spectando jus naturale, non omnes fructus in casu posito restituendi essent; quia aliqui debentur illi propter Officium Pastorale; eaque divisio locum habere posset sex primis mensibus à consecutione Beneficii Parochialis sive aliter onerosi. Hinc

V. Nota, quòd axioma illud, "propter Officium datur "Beneficium," videatur esse intelligendum non tantùm de Officio Horarum Canonicarum, sed de omnibus aliis functionibus et oneribus Beneficio annexis. Ita Suarez & Billuart, qui ideò tom. 4. diss. 2. art. 8. pag. 72. dicit probabilius esse, quòd Parochus omittens Officium, partem fructuum retinere possit prò Officio Pastorali persoluto.

N. 38. EXCUSANTIA A RESTITUTIONE FRUCTUUM.

I. *Non omnis omissio Horarum obligat ad restitut.* II. *Causæ excusantes à restitutione.* III. *Oblivio, inadvert. natural.* IV. *Distract. voluntaria non excusat.* V. *Medium liberans à restit.* VI. *Omissio vel distractio venialiter mala non causat debitum restitutionis.* VII. *Distractio, vel omissio partium exiguarum.*

I. QUOD non omnis omissio Horarum Can. inducat restitutionis obligationem, significat ipse Pontifex in bulla præfata exprimens hanc exceptionem: "Legitimo cessante impedimento."

Quænam sunt illa, quæ Beneficiatum Horas non recitantem liberant à restitutione?

II. R. Causæ excusantes à recitatione Horarum, (de quibus N. 42) etiam excusant à restitutione: & quandocumque omissio excusatur à peccato, Beneficiatus excusatur à restitutione.

III. Igitur omittens Horas Can. per oblivionem vel inadvertentiam naturalem sive inculpabilem, à restitutione immunis est.

IV. Recitans Horas Can. absque ulla intentione vel attentione, vel cum distractione voluntaria & mortaliter mala, debito restitutionis obnoxius est, quia non satisfecit præcepto Ecclesiæ. Prout cum Bonac. & Billuart p. 121, docetur infra Num. 47.

V. Medium aliquod evadendi restitutionem est, si petatur condonatio Romana fructuum injustè perceptorum in pœnitentiaria; nam Rituale Rom. & Past. Mechl. significant, hujusmodi condonationem concedi dum præscribunt hanc formulam: "Restituo tibi titulum Beneficii, & condono tibi fructus malè perceptos."

Quid si distractio vel omissio sit venialiter solùm culpabilis ex quadam indeliberatione, vel ex levitate materiæ?

VI. R. Non videtur ex ea Beneficiatus compellendus ad ullam restitutionem: quia talis omissio vel distractio venialis non facit transgressionem præcepti Ecclesiæ simpliciter dictam, sed defectum indulgendum, non puniendum per leges; adeoque Ecclesia in erectione beneficiorum vel in constitutione Pii V. præfata non intendit beneficiatum suis fructibus privare propter leves & communissimos defectus.

Deinde talis restitutio vix ad praxim revocari posset sine magnis incommodis & scrupulorum periculis. Addit Bonac. de Hor. Can. d. 1. q. 5, pp. 1. n. 11. hanc doctrinam usu Ecclesiæ videri approbatam in distributionibus, quæ integræ dantur Canonicis, licèt statim inchoato Officio in choro non reperiantur.

VII. Si autem omissio vel distractio voluntaria respiciat plures exiguas Officii ejusdem diei partes, quæ coalescentes constituunt omissionem gravem & mortalem, restitutio debetur juxta quantitatem omissam. Id Pius V. expressis verbis non determinavit, sed moraliter colligendum reliquit.

N. 39. CASUS PERTINENS.

I. *Abjiciens Breviarium non liberatur per impotentiam à restitutione,* II. *Objectio.* III. *Objectio.*

1. BENEFICIATUS abjicit breviarum, ne legat Horas Can. hâc septimanâ, sed facti pœnitens nequit acquirere breviarum ullum: petitur

An illa impotentia recitandi Horas Can. liberet à restitutione fructuum?

R. Non liberat; quia impotentia illa provenit ex fraude aperta: fraus autem illi patrocinari non debet.

II. Obj. Fraus illi non patrocinatur, sed impotentia.

R. Cùm illa impotentia proveniat ex fraude, sic patrocinium originaliter ex fraude provenit.

III. Obj. Omissio horarum post pœnitentiam est illi involuntaria; ergo excusat à restitutione secundùm dicta Num. 28.

R. Distinguo antecedens: Omissio est illi involuntaria in ordine ad voluntatem tunc præsentem, ita ut non peccet ampliùs, concedo antec. omissio est involuntaria in ordine ad voluntatem, quâ causam posuit, nego antec. illa enim omissio fuit voluntaria & intenta directè in abjectione bre-

viarii, quod sufficit, ut exurgat obligatio restitutionis; sicuti damna injusta, quæ fuerunt voluntaria in causa, restitui debent.

CASUS ALTER.

I. *Per ebrietatem causans sibi morbum, an excusetur à restitutione?* II. *R. Distinguendo.* III. *Juste incarceratus vel excommunicatus privatur distributionibus.*

I. BENEFICIATUS per ebrietatem vel per gravem culpam intulit sibi morbum, quo redditur impotens ad recitandas Horas Canonicas: quæritur, utrùm à restitutione fructuum excusetur?

II. R. Casuistæ resolvunt, distinguendo: si id fecerit "in fraudem," sive ex ea intentione, ut non recitet Horas, non liberatur à restitutione ob rationes allegatas in casu superiori: La Croix lib. 4. n. 1210

Si autem id contingat sinè fraude, eum liberant à restitutione titulo impotentiæ, imò eidem quotidianas distributiones ac residentiam adjudicant; pro quo Fagnanus lib. 3. in cap. *licèt* de Preb. n. 174. reclamat, sed non producit decisionem S. Congreg. & approbationem Greg. XIII. Pro ratione addit, quòd morbus sit à Deo, & quòd juxta Can. 2. "cùm percussio" caus. 7. q. 1, Superiores de eo inquisitionem facere non debeant, sed Dei judicio relinquere, ne flagellatis addatur afflictio. Idem docet Barbosa de Can. cap. 24. n. 35. Hoc tamen negari non potest, quòd per positionem voluntariam causæ contraxerit malitiam omissionum omnium, quas potuit & debuit prævidere secutaras, coram Deo, quantumvis ab hominibus non puniatur.

III. Iidem admittunt, quòd impotentia frequentandi chorum ob justam à Superiore inflictam incarcerationem sive exilium, vel ob justam excommunicationem aut aliam censuram ex culpa propria, privet distributionibus saltem post sententiam. Consule Barbosam de Canonicis cap. 22.

N. 40. DE PECCATO OMISSIONIS HORARUM CAN.

I. *Omissio Hor. Can. est peccatum contra virtutem Relig.* II. *Beneficiatus ulteriùs peccat contra justitiam.* III. *Sensus Axiomatis:* Beneficium datur propter Officium. IV. *Opinio contraria.* V. *Omittens Hor. cum intent. restituendi.* VI. *Obligatio Justitiæ oritur ex sola voluntate Ecclesiæ.* VII. *Solus titulus Ordinis sacri non inducit obligationem Justitiæ.* VIII. *Recitans Horas in statu solius peccati habitualis satisfacit.* IX. *Recitans in actu sive affectu peccati mortalis non satisfacit.*

QUALE peccatum est, Horas Canon. omittere respectu illius, qui ex præcepto Ecclesiæ eas recitare tenetur?

I. R. Est peccatum contra virtutem Religionis: quia lex Horas Can. præcipiens introducta & lata est formaliter ex fine Religionis; nam præcipitur recitatio Horarum Can. tanquam actus Religionis.

II. Deinde probabilior opinio docet, quòd Beneficiatus insuper peccet contra justitiam commutativam; adeòque quòd omittendo Horas Can. peccet duplici peccato: proinde conditionem illam Beneficii in confessione declarare tenetur, & ad restitutionem obligatur juxta dicta n. 36. Probatur hæc opinio ex eo, quòd in Conc. Lat. sess. 9. & cap. ult. de Rescriptis in 6 lib. 1. tit. 3. legatur, quòd "Beneficium datur propter Officium," ita ut fructus non faciat suos, qui Officium prætermisit.

III. Quem igitur sensum habet hoc axioma: "Beneficium datur propter Officium?"

R. Hunc sensum, quòd jus percipiendi fructus detur tanquam justum sustentationis stipendium propter recitationem divini Officii vel functiones spirituales annexas. Nullo modo patitur sensum illum, quòd fructus Beneficii dentur tanquam merces Officii spiritualis, qui simoniam sonat.

IV. Existimant aliqui, particulam causalem "propter," non significare modum justitiæ, sed tantùm conditionem sinè qua non, vel solummodo indicare conditionem modalem; & ita omittentem Horas eximunt à peccato contra justitiam, licèt teneatur ad restitutionem ob constit. Pii V.

V. An Beneficiatus omittens Horas Can. cum inten-

tione non accipiendi fructus, vel eos restituendi, peccet contra justitiam?

R. Juxta opinionem superiorem peccat contra justitiam, quia, retento Beneficio, eadem obligatio præcepti Ecclesiæ perseverat.

VI. Observat Suarez tit. 2. de Rel. lib. de Hor. Can. cap. 18. N. 8. quòd hæc obligatio Justitiæ non debeat peti ex voluntate vel pacto Fundatoris seu contribuentis temporalia ad Beneficium erigendum, sed ex sola voluntate Ecclesiæ annectentis eam obligationem; cùm soli Ecclesiæ competat erectio & dispositio tituli Beneficiorum; unde conditiones per Fundatores adjectæ solùm obligant, in quantùm ab Ecclesia sive à Superiore erigente fundationem in Titulum Beneficii sunt approbatæ: si autem quispiam se subjicere non velit illi dispositioni Ecclesiæ, potest sua retinere.

VII. An is, qui obligatur Horas Can. recitare solo titulo Ordinis Sacri, peccat contra justitiam, & ad restitutionem aliquam adstringatur, si Horas omittat?

R. Negativè: quia nullus justitiæ titulus concurrit, neque iste ullos fructus percipit.

An ille qui in statu peccati mortalis recitat Horas Can. satisfacit præcepto Ecclesiæ?

VIII. R. Distinguendo: Si ille eas recitet in statu solùm "habitualis, non actualis peccati, satisfacit, modò devotè & attentè eas persolvat, quia ponit actum formalem præceptum, unde non videtur obligatus ad restitutionem fructuum. Bonac. lib. de Offic. Div. disp. 2. q. 4. p. 1. prop. 2. N. 12.

Nec obstat, quòd oratio ejus non sit meritoria vel satisfactoria: nam illi fines vel effectus directè & per se non cadunt sub præcepto: potest interim oratio illa esse impetratoria, saltem quatenùs nomine Ecclesiæ profertur, ut loquitur S. Thom. 2. 2. q. 83 art. 16. ad 3.

IX. Si verò in peccato mortali actuali sive in affectu peccati mortalis eas recitet, non satisfacit: quia non ponit actum præceptum, nec devotam & veram orationis essentiam. De his latiùs infra Num. 61. Item in fine hujus tomi.

N. 41. DE GRAVITATE PECCATI OMISSIONIS HORARUM CAN.

I. Omissio parvæ Horæ est peccatum mortale. II. *Probatur ex comm. sensu.* III. *Object. ex Huygens.* IV. *Partes exiguæ ejusdem diei coalescunt.* V. *Omittere omnes 7 Horas diei est unum peccatum externum.*

I. QUANTUM peccatum est omissio Horarum Can? R. Communis sententia dicit, quòd omissio unius parvæ Horæ Canonicæ v. g. Tertiæ, sit sufficiens peccati mortalis materia.

II. Hoc probatur magis ex communi sensu & praxi fidelium, quàm ex lege vel ratione aliqua.

III. Huygens quidem, alibi rigidus, hìc laxus, multis ratiocinationibus contendit probare, omissionem parvæ Horæ Can. non constituere materiam gravem; verùm in re tanti momenti non facilè recedendum à sensu communi; ex quo etiam cognoscimus, omissionem brevioris psalmi non esse materiam gravem. Addit Suarez: si quis omitteret ferè dimidiam partem Completorii, non auderem dicere, eum peccare mortaliter.

Qui prætermitteret Vesperas in Sabbato Sancto, si non ex gravitate materiæ, equidem ex contemptu judicaretur peccasse mortaliter.

IV. Quantitates exiguæ in distinctis ejusdem diei Horis omissæ coalescunt, & si simul ascendant ad quantitatem unius parvæ Horæ Can. rursum constituent materiam sufficientem lethalis peccati. Quantitates dierum distinctorum non coalescunt, quia non respiciunt idem singulare præceptum.

An omittere omnes septem unius diei Horas contineat septem peccata, an unum?

V. R. Rectiùs dicitur, esse unum externum peccatum æquivalens septem; ac proinde continere circumstantiam in confessione explicandam. Quia plures Horæ sunt quasi partes integrales Officii præcepti; sicuti furtum septem pataconum est peccatum; interna peccata interea multiplicari possunt.

N. 42. DE CAUSIS EXCUSANTIBUS A RECITATIONE HORARUM CAN.

I. *Tres causæ excus. à recit. Horar.* II. *Naturalis inadvertentia, inculpata oblivio. Infirmitas non levis* III. *Periculum vel metus gravis mali.* IV. *Officium charitatis.* V. *Occupatio concionis componendæ non exc.* VI. *Excusatus ab una Hora non excusatur ab aliis.* VII. *Prop. dam.* VIII. *Cæcus, vel carens breviario.* IX. *Qui prævidet febris accessum, præveniat tempus.* X. *Excommunicatus non excusatur.* XI. *Dispensatio Pontificia excusat, & aliquando Episcopalis.*

QUÆ sunt causæ excusantes à lectione Horarum Canonicarum?

I. R. Hæ æstimandæ sunt ex regulis tradi solitis in Tractatu de Legibus, ubi inquiritur, quæ causæ excusent ab observatione Legis humanæ: hìc interim assignari solent tres causæ excusantes à lectione Horarum: 1 "Impotentia" "physica" vel "moralis;" 2. "Necessitas" sive Officium justitiæ vel charitatis; 3. "Dispensatio Papæ."

II. Ad impotentiam reducuntur naturalis inadvertentia, inculpata oblivio; item infirmitas, in qua sinè gravi difficultate vel incommodo Horæ recitari non possent: levis infirmitas, quæ non impedit ordinarias actiones capitis vel linguæ, qualis est moderatus dolor capitis vel stomachi, non excusat.

III. Ipsum periculum vel metus gravis mali, mortis, relapsûs in morbum vel in debilitates, &c. afferre potest rationabilem causam excusationis, cùm leges Ecclesiæ ordinariè non obligent in tanto periculo. In dubio statur judicio medici vel prudentis viri.

IV. Officium charitatis excusat à lectione Horarum, v. g. si in casu non præviso totum reliquum diei tempus impendere oporteat, ut morituro extrema Sacramenta administrentur.

V. Occupatio componendæ concionis, vel similis functionis non excusat à recitatione divini Officii.

VI. Nota, quòd præfatæ causæ quandoque possint excusare à recitatione unius Horæ Can. ut tamen non excusent à recitatione aliarum: quia Officium Horarum non præcipitur tanquam totum indivisibile; nam pars potest habere rationem notabilis orationis. VII. Confirmatur e

hac prop. 54. dam ab Innoc. XI. "Qui non potest recitare Matutinum & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem."

VIII. Hinc si quis cæcus, vel carens breviario, calleat memoriter recitare aliquas Horas vel partem notabilem, obligatur easdem recitare; aliud foret, si non posset recitare nisi partes valdè exiguas disjunctas; tunc enim nec finis nec forma substantialis præcepti servari posset; si tamen possit cum socio integrè recitare, ad hoc tenetur.

IX. Qui prævidet gravis febris accessum post meridiem, tenetur tempus prævenire; quia tempore antemeridiano contraxit obligationem recitandi omnes Horas ejusdem diei. Idem dicendum quando prævideretur aliud quodpiam impedimentum obventurum.

X. Excommunicatio, suspensio, degradatio, vel alia pœna spiritualis non excusat à recitatione Horarum Can. privata, sicut nec incarceratio, nec condemnatio ad triremes excusat, si sinè dedecore statûs vel incommodo notabili, recitari possint. Van Roy tom. 2. pag. 269.

XI. Dispensatio vel commutatio, ut excuset, requiritur Pontificia, quia datur in Lege Ecclesiæ: Episcopus quandoque dispensat pro brevi tempore; ait Gobat. Tract. de Offic. n. 729. vel in ordinariis frequentibus casibus, utì in jejunio dispensat. Billuart tom. 4. pag. 122.

N. 43. DE MODO RECITANDI HORAS CANONICAS.

I. *Hor. Can. recitandæ studiosè & devotè.* II. *Quid sit recitare studiosè, quid devotè.* III. *Externus modus in privata recitatione.* IV. *Oratio in Templo utilior.* V. *Objectio.* VI. *In choro.* VII. *Quæ recitentur significativè & formaliter.*

QUOMODO Horæ Can. recitari debent?

I. R. Studiosè & devotè, juxta cap. 9. "Dolentes" de celebr. Miss. ubi legitur: "præcipientes in virtute obedientiæ, ut divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantùm eis dederit Deus, studiosè celebrent pariter & devotè."

II. Studiosè recitatur Officium, dum integrè & distinctè absque Syncopa, mutilatione aut interruptione persolvitur.

Devotè recitatur, quando cum intentione & attentione religiosa recitatur. Intentio est actus voluntatis; attenti verò est actus intellectûs.

Igitur ut devotè recitetur, requiritur usus gratiæ actualis & finis colendi Deum; cùm debeat esse actus virtutis Christianæ Religionis, & recitatio merè naturalis non sufficiat præcepto "devotè" recitandi. Status gratiæ habitualis non requiritur. Vide dicta num. 40.

III. Quoad exteriorem modum corporis sitûs, habitûs, loci, &c. nihil in privata recitatione per Canones præscribitur; quò modus tamen in oratione magis servit ad significandam nostram subjectionem, & Dei excellentiam profitendam, eò magis est conveniens; & quando in rubricis breviarii, ait Suarez de Hor. Can. lib. 4. c. 27. n. 2, notatur aliquid dicendum flexis genibus, id in privata recitatione servandum est, si commodè fieri possit.

IV. Utilior etiam est oratio, quæ fit in Templo, plures ob causas; ob consecrationem Templi, ratione cujus gratiæ actuales obtinentur, ob præsidium Angelorum & Sanctorum, ob societatem aliorum orantium, &c. Lege 2. Paral. 7. c. Christus Luc. 19. v. 46. enuntiat: "Domus mea domus orationis est."

V. Obj. Apud Matth. 6. v. 6. Christus dicit: "cum oraveris, intra in cubiculum tuum."

R. Mandat solummodo fugam locorum inanis gloriæ, non Templi, quando in eo oratur cum humilitate: hinc est, quod SS. Ambr. & August. per cubiculum intelligant secretum conscientiæ.

VI. In choro vel in publica oratione observari debent ritus Ecclesiæ; quoad reliquos modos in choro standi, sedendi, habitum gerendi, &c. debent Decreta S. R. C. & statuta particularia locorum. Extrav. com. lib. 3. t. 1. præcipitur "modesta gravitas;" in Conc. Basil. sess. 21. c. 3. legitur: Horas Canonicas dicturi, cum tunica talari ac superpelliciis mundis ultra medias tibias vel longis cappis, juxta temporum & regionum diversitatem Ecclesias ingrediantur; in choro gravitatem servent; nemo ibidem, dum Horæ in communi publicè cantantur, legat vel dicat privatim Officium &c.

VII. Notat La Croix lib. 4. n. 1345. quòd in recitatione Horarum Can. Psalmi, Hymni & Preces dici debeant significativè, sed sufficiat Historias lectionum, adhortationes increpationes dicere recitativè & materialiter; verùm id intellige ita, ut perseveret voluntas colendi Deum vel Sanctos per recitationem istam.

N. 44. DE INTENTIONE REQUISITA IN RECITATIONE HORARUM CANONICARUM.

I. *Definitio.* II. *Intentio est absolutè necessaria.* III. *Intentio formalis vel virtual. suf.* IV. *Non suff. habitual. nec interpretativa.* V. *Objectum intent.* VI. *Intentio satisfaciendi legi requiritur.* VII. *Praxis formandi inten.* VIII. *Implicitè & in actu exercito.* XI. *Intentio perdurat quamdiu non revocatur.*

I. INTENTIO illa est voluntas sive propositum recitandi Officium divinum quatenùs tale.

An intentio illa est absolutè necessaria?

II. R. Affirmativè: quia Ecclesia præcipit recitationem Officii tanquam exercitium certorum actuum Religionis, atqui sinè illa intentione recitatio non contineret illud exercitium; ergo intentio illa est necessaria. Proinde qui legit Officium merè materialiter ex intentione solùm, ut studeat, aut discat memoriter, vel ut historias sciat, non satisfacit obligationi præcepti Ecclesiæ, quia deest intentio Deum colendi, laudandi, orandi, &c. Ita docent Suarez, Wiggers & La Croix in Bus. lib. 4. num. 1325. Antoine de Relig. p. 18.

III. Qualis debet esse intentio illa?

R. Debet esse formalis, vel virtualis; explicita, vel implicita: IV. non sufficit habitualis merè vel strictè interpretativa; quia hujusmodi intentio non sufficit ad actum virtuosum. Hæc fundamentaliter explicantur in Tract. "de Actibus Humanis."

Quod est objectum istius intentionis, sive quid debet recitans Horas intendere?

V. R. Debet intendere Deum orare, laudare, aliosque virtutum actus ponere secundùm intentionem Ecclesiæ, in cujus persona Deum orat, laudat, &c.

VI. An requiratur etiam intentio aliqua saltem implicita satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, disputatur in Tractatu de Legibus; rationes pro opinione affirmativa militantes videntur convincentes, quia scilicet sinè intentione illâ recitatio non esset actus legis; nam bonum debet intendi; deinde lex non dirigeret nec influeret ullo modo in actum illum, sed actus se haberet merè per accidens ad legem istam.

VII. Circa prædictas intentiones formandas non oportet scrupulosè anxiari; quia intentio facillimè & promptissim

sinè labore efformari potest; cùm sit simplex actus voluntatis; VIII. sufficit etiam intentio implicita vel in actu exercito, qualem habet is, qui vult Horas Can. legere, quia Sacerdos est, quia obligatur, ne peccet, &c.; item satisfacit ille qui scienter accipit breviarium, ut Horas suas recitet. Condecet interim omninò, ut concipiatur formalis explicita intentio præmittendo orationem: "Aperi, Domine, os meum," quæ breviario præfigitur.

IX. Intentio concepta in initio orationis, tamdiù in oratione perdurat, quamqiù directè vel indirectè non revocatur, vel per cessationem ab oratione non desinit, seu non derelinquitur.

N. 45. DE ATTENTIONE REQUISITA IN ORATIONE.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 83. *art.* 13.

I. *Definitur.* II. *Dividitur in actualem & virtualem.* III. *In attentionem ad verba, ad sensum verborum & ad Deum.* IV. *Nempè actualis vel virtualis.* V. *Attentio virtualiter perdurat.* VI. *Attentio interna.*

QUID est attentio?

I. R. Est voluntaria animi applicatio ad id, quod agitur.

Quomodo dividur attentio?

II. R. Dividitur primò ex parte subjecti in "attentionem actualem" sive formalem, quæ est præsens animi applicatio, & in attentionem "virtualem," quæ est animi applicatio virtute permanens, vi prioris intentionis, ait S. Th. in 4. d. 15. q. 4. a. 3. quâ voluit attendere; sicuti virtus motionis manûs manet in lapide projecto è manu. Attentio, quæ dicitur habitualis, non est vera, nèc sufficiens attentio.

III. 2°. Dividitur attentio ex parte objecti, in attentionem ad verba, ne aliquis in eis erret; in attentionem ad sensum verborum, & in attentionem ad Deum & ad rem pro qua oratur: prima à S. Bonav. vocatur "superficialis," secunda "litteralis," tertia "spiritualis."

Qualis attentio requiritur?

IV. R. Attentio "habitualis" non est sufficiens; attentio actualis optima est; sufficit tamen virtualis, quæ continetur in intentione seu proposito attendendi sive orandi; V. eaque attentio virtualis tamdiu perseverat, quamdiu directè vel indirectè non revocatur per distractionem;

vel interruptionem, cessationem, aliamve causam non desinit. In hanc rem dicit S. Th. 2. 2. q. 83. art. 13. in c. "sufficit vis primæ intentionis; si autem prima intentio desit, oratio nec meritoria est, nec impetratoria."

VI. Insuper illa attentio esse debet etiam interna, secundùm illud 1. ad Cor. 14. "Orabo spiritu, orabo & mente:" Probat Fagn. lib. 3. cap. "Dolentes" de Celeb. Miss. num. 38.

Obj. Ecclesia non præcipit actus internos.

R. In Tractatu de legibus docetur, quòd licèt Ecclesia non soleat actus merè internos præcipere, attamen cum actu externo simul præcipiat actum internum necessarium; sic præcipiendo orationem, præcipit attentionem internam essentialem in oratione devota.

N. 46. DE ATTENTIONE EX PARTE OBJECTI.

S. Thom. q. 83. art. 13.

Dissensio Author. II. *Requiritur attentio ad verba, & ad Deum.* III. *Attentio ad sensum non requiritur absolutè.* IV. *Probatur attentionem ad Deum necessariam esse.* V. *Item attentionem ad verba.* VI. *Attentio merè externa non sufficit.* VII. *Objectio.* VIII. *Objectio.* IX. *Dantur plures gradus attentionis.*

QUÆNAM attentio ex parte objecti requiritur in recitatione Horarum Canonicarum?

I. R. Multùm hìc dissentiunt Authores inter se, imò aliqui ne quidem sibi ipsis consentiunt.

II. Respondeo igitur cum Sylvio in 2. 2. q. 83. art. 18. concl. 6. ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ requiritur attentio "ad verba & ad Deum:" III. attentio autem ad sensum verborum non est necessaria absolutè, ut patet in monialibus recitantibus Horas Can.; interim illi, qui capaces sunt percipiendi sensum verborum, attentionem illam negligere non possunt; idcirco enim Ecclesia præscribit orationes diversa significantes, ut cum intelligentia fructuosè legantur.

Proba quod requiratur attentio ad Deum.

IV. R. Probatur ex S. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 13. in c. dicente, quòd hæc "attentio ad Deum sit maximè necessaria." Ratio suffragatur, quia attentio illa est de substantia orationis, & sine illa recitatio non esset

nam oratio est mentis in Deum elevatio; hæc autem fieri debet per attentionem mentis ad Deum. Idem probatur ex Christi querela Matth. 15. " Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me." Denique Ecclesia præcipit ut devotè recitetur Officium Divinum.

V. Quòd requiratur etiam aliqua attentio ad verba, docet communis sententia, quia sine illa recitatio non foret oratio vocalis.

VI. Quod aliqui hìc docent, attentionem externam sufficere absque attentione interna, eruditè refutat ipse Busenbau (ut ineptè hìc La Croix lib. 4. n. 1841. recedat à suo Doctore contradicens sibi ipsi): ratio est quòd attentio externa destituta attentione internâ non sit veri nominis attentio, cùm attentio essentialiter sit actus intellectûs, ergo internus. De hac re latisimè discurrit Billuart t. 4. pag. 111. Item Fagn. lib. 3. cap. " Dolentes," n. 33.

VII. Obj. Authores communiter dicunt, quamlibet attentionem ex tribus prædictis sufficere in recitatione Horarum Can.

Respondet Sylvius hoc esse negandum vel benignè interpretandum: igitur quamvis Wiggers, Suarez, Van Roy & Billuart hoc modo loquantur, ut dicant solam attentionem ad verba sufficere; illud tamen ita explicant, ut simul exigant attentionem ad Deum; addunt enim, quòd intentio orandi adesse debeat, adeoque attentio virtualis ad Deum; nam in intentione orandi includitur attentio virtualis ad Deum juxta ipsos. Vide Billuart pag. 110.

VIII. Obj. Attentio ad verba & ad Deum minuet attentionem orationis juxta axioma: " Pluribus intentus minor est ad singula sensus:" ergo illa attentio ad verba & ad Deum non præcipitur.

R. cum S. Thom. 2. 2. q. 83. a. 12. ad 2. negando antecedens: nam attentio ad verba significantia aliquid ad devotionem pertinens potiùs adjuvat orationem & mentis elevationem in Deum: axioma verò intelligitur de attentione ad plura, quæ non conducunt ad eundem orationis finem.

IX. Observa, quòd plures possint dari gradus attentionis, & quòd non semper requiratur summus gradus: nam cum minori attentionis gradu subsistere potest vera oratio, adeoque satisfieri potest præcepto quoad substantiam, ut saltem non graviter peccetur contra illud.

N. 47. DE DISTRACTIONE.

S. Thom. 2. 2. q. 83. art. 13.

I. *Impedimenta attentionis.* II. *Definitio distract.* III. *Divisio.* IV. *Quæ sit involuntaria distractio.* V. *Involunt. distractio non tollit rationem veræ orat.* VI. *Somnus & ebrietas tollunt.* VII. *Distractio voluntaria tollit essentiam orationis.* VIII. *Benedictio vel Sacramenti administratio cum distractione voluntaria probabiliter invalida est.*

I. IMPEDIMENTA attentionis præcipua sunt " Distractio mentis, & sensuum ad alia divagatio."

Quid est distractio?

II. R. Est evagatio mentis ab objecto vel fine orationis.

III. Dividitur distractio in voluntariam & involuntariam; item in voluntariam directè & voluntariam indirectè.

Quæ distractio dicitur involuntaria?

IV. R. S. Thom. 2. 2. q. 83. a. 13. ad 3. ea, quæ fit præter propositum orationis sive præter intentionem orandi in principio orationis formatam virtualiter perdurantem.

V. Distractio hæc involuntaria non impedit adimpletionem præcepti Ecclesiæ, quia non tollit intentionem nec attentionem virtualem, sed actualem solummodo; pro quo adducitur illud Dav. Ps. 39. v. 13. " Cor meum dereliquit me."

VI. Qui verò per somnum, etiam involuntarium, ab oratione divertit, non satisfacit præcepto, quia ne quidem rationali modo agit: idem dicendum de eo, qui per ebrietatem privatur rationis usu.

VII. Distractio plenè voluntaria quâ quis in recitatione Horarum Can. distrahitur ab attentione ad verba vel ad Deum efficit, ut præceptum non adimpleatur, in quantùm tollit attentionem non tantùm actualem, sed etiam virtualem; quando enim distractio est plenè voluntaria, tunc intentio attendendi non continuatur, sed derelinquitur, vel interpretativè revocatur; adeòque talis distractio tollit rationem & essentiam veræ orationis.

Quamobrem cautè legendi sunt Casuistæ citati refutati à Fagnano in lib. 3. cap. " Dolentes" de Cel. Miss. n. 20 qui docent, quòd recitans Officium Divinum cum volun-

ria distractione interna non peccet, sed præcepto Ecclesiæ satisfaciat. La Croix lib. 4. n. 1342. quamvis dicat eam opinionem probabilem, addit tamen in praxi sequendam oppositam.

VIII. An oratio, quæ dicitur nomine Ecclesiæ in benedictionibus vel in adminstrationibus Sacramentorum facta cum distractione plenè voluntaria, valeat: ita ut, si v. g. preces benedictionis aquæ cum tali distractione prolatæ sint, aqua illa possit censeri esse benedicta?

R. Affirmat Daelman, quia videtur valere oratio quatenùs profertur nomine Ecclesiæ: rectiùs tamen id negat Boudart Tract. de Spe §. 58 quia certum est, quòd in administrationibus Sacramentorum & precibus Ecclesiæ requiratur intentio Ministri: jam autem per distractionem ita perfectè voluntariam non solùm attentio, sed & intentio illa aboletur, extinguitur & revocatur; ita ut talis prolatio non sit vera precatio vel benedictio, adeoque non ampliùs dicatur nomine Ecclesiæ, cùm intentio prima censeatur esse revocata per illam distractionem plenè voluntariam: La Croix. lib. 6. p. 1. n. 84. docet idem.

N. 48. DE DISTRACTIONE INDIRECTE VOLUNTARIA.

I. *Distract. voluntaria dupliciter.* II. *Indirectè voluntaria multipliciter.* III. *Actiones incompossibiles cum attentione.* IV. *Actiones compossibiles cum attentione.* V. *Monitum S. Bernardi.* VI. *Distractio involuntaria potest fieri voluntaria.* VII. *Qui videt, se fuisse distractum.* VIII. *Qui non recordatur se fuisse attentum, vel omnia recitasse.* IX. *Locus distractionis voluntariæ.* X. *Oculi sunt fenestræ distractionis.* XI. *In dubio distractionis voluntariæ.*

I. DISTRACTIO potest esse voluntaria dupliciter, primò directè, dum scienter quis vult ab attentione cessare vel eam negligere;

II. Secundò indirectè idque accidere potest multis modis: 1°. præbendo vel admittendo causam vel occasionem distractionis; 2°. dum quis distractionem advertens, eam non conatur repellere, aut negligit mentem revocare ad orationem; 3°. III. ponendo actionem incompossibilem cum attentione debita: ejusmodi actiones recensentur à Suarez lib. 4. de Hor. Can. c. 26. n. 21. argumenta mente per-

volvere, pingere, ordinatè scibere : addit La Croix lib. n. 1336. attentè audire alios loquentes, celeriter se vestire, magnâ curâ aliquid agere, auscultare nova relationum, quæ leguntur, spectare comœdias, &c.

IV. Notandum, actiones quasdam esse compossibiles cum attentione debita, præsertim externas nullam aut vix ullam animi advertentiam postulantes, cujusmodi ordinariè sunt, ambulare, incedere, lentè vestes induere vel exuere, lavare manus, &c. Nam tenuis attentio ad hujusmodi res non tollit necessariam attentionem orationis, cùm absolutè non implicet ad plura simul attendere vel cogitare : confirmatur ex eo, quòd Ecclesia præscribat certas orationes dicendas à Sacerdotibus induentibus se vestibus Sacerdotalibus & Sacrificium Missæ peragentibus.

V. Simul tamen notari merentur verba S. Bern. Serm. 47. super Cant. "nihil aliud, dum psallitis, præter id quod psallitis cogitetis... Spiritus enim S. illa hora gratum non recipit, quidquid aliud quàm debes, neglecto eo quod debes, obtuleris."

VI. Ex dictis intellige, quomodo distractio in initio involuntaria fiat deindè in decursu orationis voluntaria, eam advertenter permittendo, vel non repellendo ex negligentia.

An distractio semper censenda est voluntaria, quando objectum, circa quod distrahimur, clarè advertimus, aut post orationem, nos in ea fuisse distractos, manifestè videmus ?

VII. R. Non semper ; quia cum advertentia ad objectum distractionis simul potest concurrere inadvertentia naturalis circa ipsam distractionem ab objecto orationis seu à termino à quo : cognitio autem post distractionem non reddit eam voluntariam.

VIII. Similiter docet S. Thom. non esse indicium sufficiens voluntariæ distractionis, etiamsi post recitationem Horarum non recordemur, nos fuisse attentos, vel nos omnia recitasse, quia non requiritur memoria nec attentio attentionis. In hoc omnes scrupulosi se fatigant laboriosè & perniciosè ; nam, ut observat Suarez, potest hìc etiam peccari per excessum ; & velle attendere ad attentionem reipsa distractionem parit.

IX. Distractio erit indirectè voluntaria, si eligatur locus distractionibus expositus, v. g. forum publicum, vel similis locus, ubi frequens concursus, clamor aut strepitus profanus. Ita La Croix.

X. Oculi sunt ordinariæ fenestræ distractionis ; & custodia oculorum custos est attentionis ; unde si quis in ora-

tione sedula oculos habuerit demissos, judicabitur communiter vitasse distractiones voluntarias ; secùs verò, si oculis divagatus fuerit, quantumvis per Templum solùm, aut chorum.

XI. In dubio, utrùm distractio ex causa interna proveniens fuerit satis voluntaria, oportet uti regulis tradi solitis in Tract. de Sacram. Pœnit. videlicet : si quis sit timoratæ conscientiæ ; si nunquam soleat admittere distractiones directè voluntarias earumve causas ; si statim, ut eas advertit, senserit displicentiam, & conatum ad revocandum ad orationem animum adhibuerit &c., supponitur distractio non fuisse voluntaria : secùs verò, si oppositum reperiatur.

N. 49. DE PECCATO DISTRACTIONIS

I. *Distractio voluntaria circa materiam gravem præceptam, grave peccatum est.* II. *Recitans distractè cum proposito repetendi.* III. *Distractio in oratione non præcepta.* IV. *Quæ practicè examinanda circa distractionem.* V. *Distractio circa materiam gravem potest esse veniale peccatum ob indeliberationem.*

QUANTUM peccatum causat distractio in oratione ?

I. R. Si distractio sit involuntaria, non inducit peccatum ullum.

II. Si distractio ab intentione debita sit satis perfectè voluntaria, causat in materia gravi præcepta peccatum mortale, & in materia levi peccatum leve : igitur Sacerdos vel beneficiatus cum hujusmodi voluntaria distractione recitans integram Horam Canonicam vel partem notabilem & gravem, peccat mortaliter.

II. Quid judicandum de illo Sacerdote Beneficiato, qui Horas Canonicas recitavit cum distractione planè voluntaria, sed easdem postea repetit & debitè recitat ?

R. Si ille recitans proponat vel soleat repetere Horas distractè recitatas, excusabitur à peccato mortali in hujusmodi casu. Si non soleat eam curam habere, peccavit mortaliter, quamvis per accidens postea repetendo eas debitè legat : interim debitum restitutionis evadere poterit.

III. Qui voluntariè distrahitur in oratione nullatenus præcepta, peccat communiter venialiter tantum, contra præceptum Religionis negativum prohibens omnem irreverentiam in oratione : contemptus, vel aliæ circumstantiæ possunt malitiam addere mortalem.

IV. Unde pro praxi observa, ut pœnitentem, qui se accusat de distractione in oratione, interroges: utrùm distractio fuerit voluntaria? utrùm in materia gravi præcepta? quam causam ei dederit? quamdiu inhæserit, &c. ? vide Shema IX.

V. An distractio circa materiam gravem præceptam possit esse tam imperfectè voluntaria, ut orans excusetur à mortali ob indeliberationem merè seu surreptionem, sive propter quamdam inadvertentiam, quamvis fortè non eximatur ob omni veniali?

R. Affirmativè: quia distractio potest esse ex negligentia levi & surreptione; proindè culpa levis erit.

N. 50. DE ALIIS DEFECTIBUS IN RECITATIONE HORARUM CANONICARUM OCCURRENTIBUS.

I. *De Syncopa.* II. *Qui solâ mente vel oculis percurrit, non satisfacit.* III. *Quomodo recitans debeat seipsum audire.* IV. *Nimia celeritas & festinatio.* V. *Anxia tarditas est perniciosa.* VI. *Remedia pro scrupulosis.* VII. *Quid faciat Oratio* Sacrosanctæ.

I. INTER defectus, qui in recitatione Officii Divini committuntur, numeratur "Syncopa," sive mutilatio syllabarum vel verborum; potest autem continuata præbere materiam peccati mortalis, quod indicatur in cap. "Dolentes" de celebrat Miss. ubi sub gravi pœna suspensionis inhibetur: & in Conc. Aquisgr. præscribitur, ne recitatio fiat deglutiendo vel syncopando dictionem.

Observant interim Bonac. n. 23. & Billuart p. 102. circa defectus exiguos, quòd v. g. littera, syllaba, vel verbum omissum aut vitiosè pronuntiatum, aut non auditum, maximè in choro, non sint repetenda, ne major turbatio Officii fiat, quia levis materia ex levi causa prætermitti potest, & quia moraliter totum Officium impletur: ita ut illi leves defectus, nisi sint enormiter continuati, non censeantur coalescere: quia etiam illa physica in omnibus omninò integritas pronuntiationis aut attentionis parit fatigationes & scrupulos, adeòque non censetur rigidè præcepta, sed solùm moralis requiritur.

II. Qui solâ mente vel oculis percurrunt breviarium sinè pronuntiatione vocali, non satisfaciunt præcepto Ecclesiæ, quia oratio non est vocalis.

An recitans Officium debet seipsum audire, prout multi Scholastici crudè enuntiant?

III. R. Tormentum solet esse scrupulosorum; dici potest cum Bonac. d. 1. q. 3. p. 1. n. 24. quòd non sit necesse, ut vocem suam externis auribus percipiat, utì v. g. accidit dum organa sonora pulsantur; sed quòd sufficiat, si voces per allisionem aeris ad dentes & labia ita formentur in ore, ut recitans verba omnia in ore sensibiliter pronuntiet, & percipiat per auditum quasi interiorem, quod sufficit ad orationem vocalem, quamvis vox exterior non audiatur, quia non præcipitur auditio: nec video ullos practicè, nisi fortè scrupulosos, in hoc torqueri & angi; sic enim surdi & ii, qui occluderent sibi aures, satisfacere possunt.

IV. Duo specialiter defectus communiores seu vitia in recitatione Horarum Canonicarum vitanda sunt, nimia celeritas & anxia tarditas. Nimia celeritas, sive festinatio impedit unctionem devotionis & fructum Spiritûs; de illa exstat hoc monitum Conc. Bas. "Officium dicatur non cursim ac festinanter:" etiam non sàtis reverenter, distinctè & devotè, ut præcipit Conc. Trid. sess. 24. cap. 13. de Reform. tractatur Officium & alloquium Divinum. Hoc vitium ut caveatur, horæ quadrans vel media hora superimpendatur in recitatione Officii. Festinatio hæc detestabilior est in tremendo Missæ Sacrificio, dum in altari quasi pro imperio certatur, quis alium celeritate præcurrat: indicia hæc sunt modicæ fidei.

V. Nimia tarditas, anxietatis filia, quod scrupulosorum vitium est, noxia est, impediens gaudium orationis fructum fatigans cerebrum, & reddens hominem ineptum ad debitu Officii sui munia: hoc malum evadet scrupulosus his mediis: non hæreat in formanda intentione; sed instante incipiat, pergat continuato tractu sine compressione vocis oris aut pectoris, absque motibus impatientiæ vel tristitiæ ne sit sollicitus, ut habeat attentionem actualem aut plures attentiones simul; non laboret, ut distractiones positivè repellat, sed potius eas quasi negligat et contemnat; nihil unquam repetat, quamvis judicaret, se non satisfecisse præcepto Ecclesiæ propter voluntariam, ut putat, distractionem vel defectum intentionis; conscientiam infestantem sedet & tranquillet ex hac Theologorum doctrina utique tuta, quòd præceptum Ecclesiæ talem scrupulosum non obliget ad repetendum Horas, etiam supposito, quòd antè non satisfecisset præcepto, ita ut eo die cesset præceptum respectu ipsius; ratio hujus est, quòd præceptum Ecclesiæ recitandi Horas Can. non obliget cum tantis in

commodis præfatis & cum periculo insaniæ, quod inde quandoque consequitur. Addi potest, quòd scrupuloso possibilis non sit omnimoda attentio propter defatigationem cerebri & prædominantem phantasiam non amplius obedientem rationis imperio. Denique super omnia in his omnibus debet firmiter & finaliter confidere in Deo.

Quid præstat hæc oratio, "Sacrosanctæ" &c. cum "Pater & Ave," quando dicitur post recitationem Officii.

VII. R. Leo X. dicenti eam indulsit defectus & culpas per modum Indulgentiæ, in recitatione Officii contractas, nempe veniales: addit Billuart tom. 4. pag. 125: ita ut ab onere repetendi sic recitata eximat.

An ergo defectus illi v. g. commissi in recitatione Matutini, si post Matutinum quis dicat "Sacrosanctæ," &c. non coalescerent cum defectibus, quos postea eodem die quis committit in recitatione Primæ, Tertiæ, &c.?

R. Juxta explicationem præfatam dicendum, quòd non coalescerent: quia sic recitans liberatus fuit ab omni onere præcedenti, ac si omnia rectè recitasset.

N. 51. DE INTERRUPTIONE

I. *Interruptio moralis extra chorum solùm est veniale peccatum.* II. *Interruptio Nocturna.* III. *Licitè separantur Laudes à Matutino.*

I. INTERRUPTIO moralis inter partes ejusdem Horæ Canonicæ constituit materiam peccati venialis, quia turbatur unitas ejusdem Horæ: non videtur tamen extra chorum ascendere ad materiam peccati mortalis, quia satisfit præcepto Ecclesiæ quoad substantiam: nam illæ partes interruptæ eatenùs adhuc uniuntur ratione temporis obligationis adhuc currentis. Dicitur, quòd interruptio moralis sine causa habeat culpam: si enim sit exigua, vel ex necessitate, vel justa causa, carebit omni culpâ. Plura de his Bonac. tom. 1. de Horis Can. disp. 1. q. 3. p. 2. n. 26.

Daelman judicat esse probabile, quòd interruptio moralis v. g. per unius vel duarum Horarum spatium, tollat unitatem substantialem Horæ Canonicæ, si præmissa non repetantur: id interim admitti potest, quòd notabiles frequentes interruptiones in eodem psalmo, hymno vel oratione auferant requisitam unius Officii unitatem, quia sic nec sensus nec verba cohærent: sicut etiam accidit, dum plures parvæ partes unius Officii leguntur sinè ordine inter se.

Interruptio inter distinctas Horas omninò licet & decet.

II. Antiquitùs dicebantur Nocturna divisim secundùm tres vigilias noctis; nunc verò dicuntur simul, ait S. Thom. lect. 6. in 1. Cor. 14.

III. Communis sententia docet, licitum esse Laudes separare à Mututino, cui tunc adjungitur collecta cum Oratione Dominica; addit La Croix n. 1305, laudabile esse; ut, dum Matutinum recitatur vespere præcedente, Laudes differantur in tempus matutinum.

N. 52. AN SIT OBLIGATIO RECITANDI MATUTINUM ET LAUDES ANTE CELEBRATIONEM MISSÆ?

I. *Est obligatio sub veniali.* II. *Objectio.* III. *Justa causa excusat.* IV. *Monitum Author.*

I. RESPONDEO: eximius Steyaert cum Billuart & cum sententia communi admittit obligationem sub veniali, eamque indicant & supponunt Rubricæ Missalis Romani, ubi etiam inter defectus in Ministro ponitur: "Si Celebrans saltem Matutinum cum Laudibus non dixerit." Interim congruitatem, ut loqui solet S. Thom. in simili, omnes astruunt, adeoque agens contra eam à veniali excusandus non est.

II. Obj. S. Antoninus & plures Canonistæ docent esse obligationem sub mortali.

R. Steyaert, obligationem illo tempore fuisse gravem; sed inde non probatur, obligationem esse gravem pro hoc tempore; nam illi pro fundamento suæ assertionis & obligationis assignant consuetudinem; verùm hodierna consuetudo talem obligationem nullatenus inducere videtur juxta judicium commune piorum. Ratio suffragatur, quia finis legis modernæ, etiam levis est, nempè ut recitatio Matutini sit quædam præparatio ad Missam: nulla autem est inter Matutinum & Missam necessaria connexio, cùm per alias preces fieri possit præparatio ad Missam.

III. Consentiunt quoque omnes, rationabilem aliquam causam excusare ab omni peccato; sicuti ex justa causa licet invertere ordinem aliarum Horarum Canonicarum.

IV. Dico interim, me scire Sacerdotem jam per annos 42 quotidie horâ sextâ solitum sacris altaribus adstare qui declarat, se nunquam ante lectum Matutinum Officium Missam celebrasse; imò fatetur, se, quamvis gravissimi

curis & onere pastorali per plures annos distentum, nunquam habuisse necessitatem libandi hæc Sacrosancta Mysteria ante Matutinale Officium persolutum. Idem eveniet omnibus qui semel sollicitudinem assumpserint recitandi Matutinum Vespere anteriori, vel summo manè.

N. 53. DE INVERSIONE ORDINIS HORARUM CAN.

I. *Inversio Horar. extrà chorum est peccatum veniale.* II. *Causæ excusantes.* III. *Inversio partium ejusdem Horæ.* IV. *Officium pro Officio recitare non licet.* V. *Prop. damn.* VI. *De qualitate Officii Hor. Can.*

I. INVERSIO ordinis, ita ut v. g. Nona dicatur ante Tertiam Horarum Canonicarum, in choro erit peccatum grave; in recitatione privata non nisi veniale continet, quia servatur præceptum quoad substantiam: imò, si rationabilis causa concurrat, non peccabitur; utì etiam si fiat ex inadvertentia vel oblivione.

II. Si in choro, dum quis eum ingreditur, cantentur Horæ posteriores, convenit sequi chorum in cantu & postea supplere Horas omissas; solùmque talis deliquit, in quantùm ante ingressum chori neglexit Horas ordine priores præmittere.

III. Inversio partium ejusdem Horæ Can. magis inordinata est; interim si per errorem vel oblivionem pars quædam omissa sit, v. g. psalmus aut lectio, solet ea Officio persoluto statim suppleri & ita quoad substantiam satisfieri præcepto.

IV. Officium pro Officio, ut dicitur, recitare non licet; quia præceptum istâ die obligat ad Officium talis diei. Omnes tamen concedunt, si error acciderit ex inadvertentia, & Officia notabiliter non differant, quòd sufficiat supplere ea, quæ in Officio omisso ponuntur propria.

Si autem errorem animadvertat post lectum v. g. Matutinum, reliquas Horas recitet secundùm Officium diei præceptum, ut non continuet errorem.

Similiter qui per errorem prætermisit Officium alicujus Sancti, non debet illud alio die dicere, ne bis erret, nisi juxta Rubricas in diem illum transferri debuisset: pariformiter qui per errorem hodie legit Officium diei crastinæ, cras idem recitet.

V. Circa hanc rem exstat prop. dam. ab Alex. VII. ordine 34. quæ sic habet: "in die palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto."

VI. Porrò quoad qualitatem Officii, unusquisque se conformabit Ecclesiæ illi, cui adscriptus est. Reliqua concernentia usum breviarii & Officiorum, eorum translationem, &c. reperientur in Rubricis breviarii Bullisque Pontificum eidem præfixis. Plura etiam circa hanc rem discussa invenies apud Suarez de Rel. tom. 2. lib. 4. c. 23. & apud La Croix lib. 4. de Hor. Can. art. 4. & apud Gavantum & alios.

N. 54. DE RECITATIONE OFFICII DIVINI CUM SOCIO.

I. *Recitans cum socio debet attentè audire quæ legit socius.* II. *Vertens librum, &c. satisfacit servitio chori, non Officio Divino.* III. *Socius debet habere intentionem orandi sive colendi Deum.* IV. *Probatur Constantum defectus.* V. *Quæ secretè dicuntur, à singulis recitari debent.* VI. *Unus non inchoet versum, nisi alter finierit.* VII. *Pulsante Organo, aliquis à choro verba pronuntiet.* VIII. *Qui non percipit pronuntiationem verborum.*

I. QUI cum socio recitat alternatim Psalmos & reliqua, non debet versus, quos socius legit, submissè dicere, nec id convenit: debet tamen attentè audire ea, quæ socius legit; quia unusquisque debet totum Officium explere, attente dicendo vel attentè audiendo; proinde si pronuntiationem socii non percipiat, non satisfacit obligationi Officii Divini, sicuti surdus non satisfaceret; in choro tamen non debet audire singulos ab altero latere canentes; ita docent Suarez, Reginal., Bonacina aliique.

II. Similiter si quispiam in vertendo libro vel alio chori ministerio ita occupatus fuerit, ut non attenderit ad ea, quæ interea in choro cantata sunt, non satisfecit recitationi Officii Divini; distributiones tamen percipere potest, quia satisfecit Officio sive servitio chori.

III. Quamvis socius, quocum recitatur Officium, non debeat esse Clericus, neque debeat habere intentionem implendi præceptum Ecclesiæ, debet tamen intendere illud recitare per modum orationis seu actûs Religionis: proinde recitans Horas Can. cum amente, ebrio, vel pri-

vato rationis usu non satisfacit, non plùs quàm si recitaret cum Psittaco: nam recitatio illa socii non potest esse pars Officii Divini, cùm non sit actus Religionis: adeoque audiens illam recitationem, non audit Officium Divinum, quod tamen necesse est. IV. Casuistæ quidem plurimi huic nostræ conclusioni contradicunt; sed dicti sui nullam (qui ordinarius est defectus Casuistarum) adducunt rationem Theologicam.

V. Quæ in Officio Divino secretè dicuntur v. g. " Pater noster," &c. à singulis recitari debent.

VI. Nota, in recitatione cum socio gravem defectum committi, quando unus inchoat versum recitare antequam alter finierit suum versum, quia recitatio successiva præcipitur, non simultanea: hic defectus solet in choro esse gravior; dum ex eo chorus turbatur, & initia ac fines versuum non satis intelligibiliter ab omnibus audiuntur.

VII. Nota secundò ex Cærem. lib. 1. c. 28. quandocumque chorus alternatim cantat cum organo, v. g. canticum " Magnificat," tunc versus qui ob sonum organi transit, debet in choro ab aliquo altâ voce proferri vel cantari, alioquin officium integrè non persolveretur, cùm organum verba non proferat; vel saltem singuli privatim debent dicere. Billuart t. 4. pag. 105.

VIII. Inquirit Bonac. tract. 1. disp. 1. q. 3. punct. 2. pp. 1. n. 20. utrùm ille satisfaciat, qui in choro suam partem officii debitè canit, sed partem, quam canit aliud chori latus, non percipit seu non intelligit, quamvis attendat, sed tantùm sonum confusum audit, non pronuntiationem verborum: & resolvit, illum posse percipere distributiones, quia servitium verè præstitit in choro quantùm potuit & debuit, nec stetit per eum conditionem audiendi alios adimplere: addit tamen, eundem, si ad recitandum Divinum Officium obligetur, teneri Officium Horarum repetere seu supplere, quia non satisfecit obligationi recitandi Horas Canonicas, cùm medietatem non recitaverit, nec audiverit. Casuistæ quidem Gobat & La Croix existimant, illum etiam satisfecisse illi obligationi; quia attentè audire conatus est, licèt non perceperit; verùm quamvis benigna ratio id concederet pro iis, qui ad officium Horarum Canonicarum obligantur ex solo titulo, ut choro assistant & serviant, v. g. pro monialibus; id tamen non videtur sufficiens pro iis, qui alio titulo, v. g. Ordinis Sacri obligantur totum Officium recitare. Si autem iste defectus oriatur ex eo, quòd in isto choro Officium perfunctoriè peragatur, Director chori reatum omnium cor trahit.

N. 55. DE CANTU OFFICII DIVINI.

S. Thom. 2. 2. q. 91. art. 2.

I. *Mos canendi in V. L.* II. *In Ecclesia N. T. fuit ab initio. Eph.* 5. v. 19. III. *Utilitates cantûs.* IV. *Qualis Musica permittatur.* V. *Instrum. mus. modò usus recepit.*

I. ECCLESIA contra errores Joan. Wiclef, approbavit consuetudinem dicendi Officium Divinum cum cantu; usum autem canendi laudes Dei fuisse in V. L. testantur Sacræ Literæ, præcipuè de temporibus Moysis & Davidis. Ecclesia N. T. ab exordio suo morem canendi assumpsit; & formam cujusdam chori Ecclesiastici indicat Apostolus ad Eph. 5. v. 19. "loquentes vobismet ipsis in Psalmis & Hymnis," ad Col. 3. v. 16. Imò S. Chrysost. Hom. 83. in Matth. sentit, Christum Dominum post Cœnam Hymnum dixisse canendo. Ritus verò & forma Horarum Canonicarum attribuitur Pelagio primo vel secundo.

III. Utilitatem cantûs explicat S. Isidor.: nimirum cantus ad devotionem excitat, mentem elevat, tristia corda exhilarat, fastidiosos oblectat, affectum provocat, etc. Bill t. 3. pag. 373.

IV. Circa cantum musicum exstat Extrav. com. lib. 3. tit. 1. c. 1. ubi explicatur, qualis inhibeatur & qualis permittatur in Officiis Divinis; nempe permittuntur consonantiæ aliquæ, octavæ, quintæ, &c.

V. Instrumenta musica hodie passim usus recipit, sed non ita tempore S. Thomæ; & in Capella Summi Pontificis Romæ modò nondum recipiuntur.

N. 56. DE OBLIGATIONE CANONICORUM CANTANDI IN CHORO.

Beneficiati tenentur canere in choro. II. *Probatur ex Conc. Trid.* III. *Objectio.* IV. *Non cantans in choro privatur distributionibus.* V. *Item qui in choro submissè recitat Officium.* VI. *Objectio.* VII. *Consuet. semper veniendi serò.* VIII. *Absentantes se ab uno aut pluribus Officiis ordinariè.*

I. AN Canonici simplices Beneficiati obligantur canere per se ipsos in choro?

R. Affirmativè: quia obligantur ad servitium sive

Officium chori: si autem non canant, non præstant servitium in choro; ergo &c.

II. Probatur ex Conc. Trid. sess. 24. de Ref. cap. 12. ubi hæc leguntur: "omnes Divina per se, & non per substitutos, compellantur dûre Officia, atque in choro, ad psallendum instituto, Hymnis & Canticis Dei Nomen reverenter, distinctè, devotèque laudare." Fagnanus lib. 3. de Præb. in cap. "licet cum 39." refert de eo resolutionem Cong. Card. de die 12. Nov. 1592.

Probatur ex conc. Camerac. tit. 6. c. 7. anno 1569. Eandem obligationem declaravit Pontifex Benedictus XIV. in Constit. "cum semper." 19 August. 1744. item de syn. l. XI. c. 3. n. VIII. item lib. XIII. c. q. n. XI. pag. 5. 507.

Confirmatur ex communi Theologorum & Canonistarum consensu, ita ut responsio habenda sit tanquam practicè certa.

III. Obj. Non requiritur nisi sola præsentia Canonicorum; ergo non est obligatio canendi.

R. Negatur antecedens, cùm verba Conc. Trid. et authoritates præcitatæ evidenter requirant cantum: aliquando tamen ad majorem Officii splendorem quædam persolvuntur per solos musicos, vel per solos peritos cantûs.

IV. Hinc concludo cum Bened. XIV. Suar. Bonac. Fagn. La Croix, &c. quòd præfati Canonici vel Beneficiati non canentes, cessante legitimo impedimento, sive absque justa causa, quantumvis toto Officii tempore fuerint in choro præsentes, recipere non possint distributiones: ratio est, quòd non satisfecerit debito servitio chori: confirmatur ex constitutione Pii V. relatâ num. 36, ubi decernitur, ut omittens Horas Can. amittat distributiones, quamvis præsens in choro fuerit; ergo sola præsentia non sufficit. Idem declarat S. Car. Borr. in Conc. 1. Mediol. pag. 2. cap. 38.

V. Idem dicendum, si recitent in choro submissè Officium tempore, quo illud cantatur ab aliis in eodem choro, quòd scilicet distributiones injustè recipiant.

Quidam medietatem distributionum attribuunt illi, qui in choro submissâ voce recitat versus suos, & audit alios canentes versus alios alternatim: interim ille hoc modo poterit satisfacere obligationi recitandi Horas Can. quia totum Officium legit vel audit attentè: nam alii communicant illi suam partem, licèt ipse non communicet suam partem aliis.

VI. Obj. Aliqui Canonici non callent cantum; ergo ill' non tenentur.

R. Possunt equidem Psalmos concinere, & id discere debent.

Obj. Alibi juxta statuta & fundationem vel consuetudinem legitimam sufficit sola præsentia absque concentu pro distributionibus percipiendis; ergo ibidem justè percipiuntur distributiones.

R. Suar., Bonac., Less., &c. concedunt totum; nullam tamen similem fundationem assignant: verùm simul notant, fundationem Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum, quæ juxta jus commune erectæ sunt, obligationem inducere canendi in choro; deinde observant, quòd tales in choro præsentes sinè cantu, sint obligati ad attendendum & audiendum more orantium; quia alioquin vana & inutilis esset eorum præsentia, & propriè nemo dicitur esse præsens alicui rei dum ad alia attendit. L. coram Titio ff. de verb. sign. Igitur objecta ratio negatur pro Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis.

VII. Qui ex proposito vel consuetudine semper serò veniunt ad finem primi Psalmi, graviter accusantur à Suarez lib. 4. de Hor. Can. c. 13. n. 7.

VIII. Similiter docet Wiggers de Ben. c. 3. dub. 20. n. 90. de nimio rigore nullatenus suspectus, quòd à mortali non videantur excusandi, qui, justâ cessante causâ, absentant se ordinariè ab uno aut pluribus Officiis.

De residentia personali Canonicorum agimus infra numero 230.

N. 57. DE DISTRIBUTIONIBUS QUOTIDIANIS.

I. *Definitio.* II. *Tertia pars fructuum convertatur in distributiones.* III. *Solis præsentibus debentur distributiones.* IV. *Tres causæ excipiuntur in Jure antiquo.* V. *Aliæ causæ ex statutis & consuetudinibus.* VI. *Infirmi participant secundùm solitam frequentationem.* VII. *Præsentes non gaudent distributionibus nisi canant.* VIII. *Cantans cum voluntaria distract. non gaudet distributionibus.* IX. *Non ipsi cantores mercenarii.* X. *Pulsans organa justè percipit stipendium.*

I. "DISTRIBUTIONES quotidianæ" vocantur ea pars proventuum Beneficii, quæ quotidie tribuitur iis, qui Divinis Officiis intersunt, & juxta Beneficii sui conditionem inserviunt. In iis non participat Beneficiatus nisi possessionem Beneficii sui habuerit.

Hæ distributiones aliquando sub nomine fructuum Beneficii veniunt, juxta c. "Licet" de Præb., aliquando non, secundùm subjectam materiam: ut latiùs explicat Barbosa de jure univ. lib. 3. tom. 18. n. 11.

II. Statuit Conc. Trid. sess. 21. cap. 3. & sess. 22. c. 3. de Ref. ut in Ecclesiis, in quibus nullæ vel tenues distributiones sunt, tertia pars fructuum convertatur in distributiones quotidianas authoritate Episcopi.

III. Statuit ulteriùs idem Conc. Trid. sess. 24. c. 12. ut distributiones quotidianæ tribuantur solis præsentibus juxta Constit. Bonifac. VIII. lib. 3. sexti Decret. Tit. 3. ita ut absentes nequidem de consensu Capituli aut aliorum sint illarum capaces, quia Concilium addit loco citato: "Quavis collusione aut remissione exclusâ."

IV. In Jure, sexti Decret. lib. 3. tit. 3. cap. "consuetudinem" excipiuntur hæ causæ, ob quas absentes gaudent distributionibus, videlicet "infirmitas, justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas." Absentes enim ex his causis censentur de jure sive juris fictione præsentes.

Sub his continetur necessitas faciendi opus naturæ, sumendi medicinas, &c. Item impotentia physica vel moralis, saltem quæ est absque propria culpa, v. g. injusta excommunicatio vel incarceratio; non ea, quæ est ex culpa. Vide supra Num. 39.

V. Alibi statuta & consuetudines illas causas dilataverunt, & ita in Ecclesia Metropolitana Mechliniensi gaudent distributionibus juxta Syn. Prov. 1. Tit. de Offic. & cultu Div. cap. 4. & 5. Omnes, qui propria dignitatum vel præbendarum suarum munia obeunt, vel qui in negotiis Ecclesiæ aut Episcopatûs occupati sunt; super quo vide Zypæum ad Jus Pont. Tit. de Cler. non resid. n. 42. & 43. itidem qui capituli vel fabricæ negotia tractant, & qui Missam celebrant: Ecclesia enim censetur pro illis Officium chori commutare in aliud magis utile. Flor de Cocq. de Jure & Just. Tr. 4. cap. 3. Sect. 8. apud me pag. 659. similes causas absentiæ cum jure distributionum ampliat ad octodecim. Consule etiam Barb. de Canon. cap. 24. Fagnan. in cap. "Licet" de Præb.

Utrùm Confessarii voluntarii, qui scilicet ex Officio non sunt obligati, tempore Officii Divini occupati in audiendis confessionibus gaudeant distributionibus?

R. Universaliter non admittitur: S. Carol. Bor. eas ipsis concessit; sed ex indulto Pontificio, ait Bonacina.

VI. Nota, quòd absens ex causa infirmitatis vel alia si-

mili, non semper gaudeat distributionibus omnibus, sed solùm secundùm diligentiam solitam ; nam reliquæ absentiæ non censentur ex impedimento infirmitatis provenire, quandoquidem liber à morbo se equidem absentasset.

Quinam priventur distributionibus, explicat Barbosa de Canonicis cap. 22.

VII. Nota secundò juxta deductionem numero præcedenti factam, quòd pro lucrandis distributionibus non sufficiat præsentia corporalis, sed ulteriùs requiratur, ut præsentes canant ; nisi scilicet ex causa legitima excusentur.

Excusati a cantu, v. g. ob raucitatem, debent in choro esse præsentes, ut Officio assistant quantùm possunt : hoc enim conducit ad solemnitatem Officii & ad cultum Dei, dum piè audiendo aliis associantur.

VIII. An is, qui cum distractione plenè voluntaria cantat Officium in choro, possit accipere distributiones correspondentes ?

IX. Resp. Bonac. negativè : quia ille non persolvit Officium chori, cùm ejusmodi distractio tollat rationem veræ orationis requisitæ. Aliqui tamen concedunt eas musicis vel cantoribus quasi mercenariis non Beneficiatis, eò quòd ipsi videantur accipere stipendium ob cantum merè : peccant interim indignè & negligenter tractando Officium Divinum ; unde sicuti indigni sunt omni retributione coram Deo, ita etiam coram hominibus videntur privandi prædictis distributionibus ; quia non præstiterunt opus Officii Divini, ad quod conducti erant : X. aliud dic de iis, qui pulsant organa, vel instrumentis musicis utuntur, quia isti semper præstant opus, ad quod conducti sunt, cùm sonus organorum non sit pars Officii Divini sive Horarum Canonicarum, adeoque non exigit attentionem orationis.

Cui cedunt distributiones absentium vel cui restituendæ ?

Respondetur infra num. 231.

N. 58. DE TEMPORE RECITANDI HORAS CANONICAS.

I. *Obligatio currit à* 12. *Noct. ad* 12. *& tunc expirat.* II. *Licet dicere Matutinum præced. vesperâ.* III. *Prop. damnata.* IV. *Objectio.* V. *In choro tempus statutum debet servari sub gravi.* VI. *Extra chorum sub levi.* VII. *Causa justa excusat.* VIII. *Recitat. Horarum tempore Missæ obligationis.* IX. *Disparitas à penitentia Sacramentali.*

I. TEMPUS recitandi Horas Canonicas currit a media nocte, id est à duodecima nocturna ad 12. nocturnam sequentem; post 12. expirat obligatio præcepti: nam onus illud transit cum die, quia tempus determinatur ad finiendam obligationem, & obligatio præcepti distributa est per dies singulos.

II. Per consuetudinem legitimam introductum est, ut liceat Matutinum & Laudes Officii sequentis diei recitare vespere anteriori, idque ab hora quarta pomeridiana ex communi sententia: imo circumfertur quædam tabella Romana, in qua conceditur, ut Matutinum inchoari possit in ultima quarta parte diei artificialis juxta quam computationem in Belgio licebit in mense Junii incipere Matutinum post horam quartam, quia sol occidit circa octavam; in Martio & Septembri post horam tertiam pomeridianam, cùm sol occidat circa sextam, &c.

III. Hìc cave Prop. 35. inter damnatas ab Alex. VII. "Unico Officio potest quis satisfacere duplici præcepto, pro die præsenti & crastino."

IV. Obj. Non videtur hæc licentia rationabilis, quia recitans vesperi Matutinum feriæ secundæ debebit dicere falsum in Hymno: "Somno refectis artubus, spreto cubili surgimus;" ergo, &c.

Resp. Negando. ant. & prob. nam similia verba referuntur ad tempus legitimum repræsentative, & ita non sunt falsa.

V. In choro insuper singulis Horarum Officiis certa assignata sunt tempora, quæ observare oportet sub gravi juxta consuetudinem ejusdem Ecclesiæ; non ita extra chorum in privata recitatione; VI. verumtamen extra chorum reputabitur peccatum veniale, si Officium usque ad Primam inclusivè non dicatur ante meridiem, quia consuetudo & congruitas Officii id exigit: accuratum igitu

tempus recitandi Matutinum est circa noctem; alto manè convenit recitare Laudes & Primam; tempore subsequenti reliquas parvas Horas; Vesperæ post meridiem dicuntur, exceptâ Quadragesimâ: VII. ex justa causa prævenire illud tempus aut differre post illud, nullam habet culpam, prout indicatur cap. 2. de celebr. Missarum.

VIII. An licet diebus festivis recitare Horas Canonicas sub Missa obligationis, ita ut satisfiat utrique obligationi?

Resp. Juxta Daelman de Rel. obs. 3. Sylvium, Van Roy, id esse licitum; quia illi actus simul consistunt & quoad substantiam & quoad præceptum; nam devotè recito Horas, & simul reverenter intersum Missæ, ad præcipuas Missæ partes, putà Consecrationem, cessans à recitatione, & attendens offero cum Sacerdote, sicuti si rosarium vel alias preces liberas recitarem tempore Missæ.

Obj. Non licet satisfactionem Sacramentalem legere tempore Missæ obligationis; ergo, &c.

IX. Resp. Disparitas est, quòd id proveniat ex speciali intentione Confessarii, ut scilicet pœnitens sentiat speciale onus ex pœnitentia pro peccatis; aliàs si Confessarius consentiret, ut tempore Missæ impleatur, etiam liceret.

QUÆSTIO V.

N. 59. DE EFFECTIBUS ET CONDITIONIBUS ORATIONIS.

S. Thomas 2. 2. q. 83. art. 15.

I. 4. *Effectus Orationis.* II. *Non habentur in omni oratione.* III. *Oratio non habet effectum ex opere operato.*

QUI sunt effectus orationis?

I. Resp. Hi quatuor: mereri, impetrare, satisfacere, & spiritualem animi consolationem percipere.

II. Omnes hi effectus ex omni oratione non percipiuntur; nam imprimis spiritualis delectatio animi sæpe deficit in ariditate spirituali; deinde datur oratio impetratoria, quæ simul non est meritoria nec satisfactoria, qualis est oratio Beatorum in Cœlis; similiter oratio peccatoris pœnitentis potest esse impetratoria, non satisfactoria.

Observa ex S. Thom. 1. 2. q. 114. a. 6. ad 2. & supp. q. 71. a. 1. quòd impetratio orationis innitatur misericordiæ; meritum autem condigni innitatur justitiæ.

S. Thom. 2. 2. q. 83. a. 17. assignat quatuor orationis partes: nimirum, obsecrationes, orationes, postulationes & gratiarum actiones.

An oratio producit effectus ex opere operato?

III. R. Negativè; sed ex opere operantis valet; ea tamen oratio, quæ dicitur nomine Ecclesiæ, valet & impetrat independenter à dignitate hominis orantis, in quantùm est oratio Ecclesiæ.

N. 60. DE CONDITIONIBUS ORATIONIS IMPETRATORIÆ.

S. Thom. 2. 2. q. 83. a. 15. ad 2.

I. *Oratio aliqua est infallibiliter impetratoria.* II. *Requiruntur quatuor conditiones.* III. *Prima conditio in qua consistat.* IV. *Secunda conditio probatur.* V. *Tertia conditio probatur.* VI. *Quartam condit. probat S. Aug.* VII. *Oratio pro aliis etiam infallibilis.* VIII. *Objectio.* IX. *Objectio.*

I. AN oratio aliqua est infallibiliter impetratoria, ita ut effectus certissimè sequatur?

R. Affirmativè; scilicet ea, quæ est stipata conditionibus requisitis.

Quæ sunt conditiones illæ?

II. Respondet S. Thom. q. 83. a. 15. ad 2. quatuor conditiones ponuntur, quibus concurrentibus semper aliquis impetrat quod petit, "ut 1. piè, 2. perseveranter, 3. necessaria ad salutem, 4. & pro se petat.

III. Sub prima conditione *piè* petendi scilicet, continetur, ut ex fide, spe & charitate petat, cum fiducia & humilitate per merita Christi: hac de causa dicit Christus, Joan. 15. "Si in me manseritis, quodcumque volueritis petetis, & fiet vobis." Cap. 14. "quodcumque petieritis Patrem in Nomine meo, hoc faciam."

IV. Secunda conditio, nempe ut perseveranter oretur, insinuatur à Christo in parabola Luc. 11. ubi amicus perseveranter petendo accepit panes. Item lib. Judith cap. 4. Hìc observa monitum S. Aug. "quædam non negantur, sed, ut congruo dentur tempore, differuntur."

V. Tertia conditio nimirum, ut necessaria vel certò uti lia ad salutem petantur, significatur 1. Joan. 5. "quoc cumque petierimus secundùm voluntatem ejus, audit nos. Matth. 6. "Quærite primùm Regnum Dei."

Si autem ex ignorantia petatur quidpiam, quod nov Deus futurum homini nocivum, "negando Deus mis retur," dicit S. Leo; & S. Aug. "misericorditer non exa ditur."

VI. Quartam conditionem, ut videlicet orans pro se p tat, confirmat & probat S. Aug. Tract. 102. in Joan. dicen "exaudiuntur omnes Sancti pro seipsis, non pro quibus aliis; quia non utcumque dictum est, Joan. 16, dabit, se dabit vobis."

VII. Pro aliis orantes sæpe exaudiuntur, imò semp dicit Sylvius, si nullum obstet impedimentum ex parte lorum, pro quibus oratur, & cæteræ conditiones adsint parte orantis, idque videtur colligi ex S. Thom. 2. 2. q. 8 a. 7. ad 2.

VIII. Obj. Christus, Joan. 16, promittit generaliter cens; "petite & accipietis" & non exigit conditiones ill ergo, &c.

R. In similibus generalibus sententiis subintelligunt conditiones alibi in aliis locis expressæ.

IX. Obj. S. Paulus non impetravit liberationem à s mulo carnis, pro qua oravit 2. ad Cor. 12. atqui ejus ora habebat omnes conditiones requisitas; ergo oratio licèt s pata suis conditionibus, non est infallibiliter impetratori.

R. Negando min. deerat enim tertia conditio, quia s licet illa liberatio non erat ipsi necessaria, nec multùm u lis ad salutem, sed per accidens tentatio erat ipsi utilior humilitatem, ut ipse fatetur loco citato v. 7. & gratia D quam obtinuit, sufficiebat ei ad victoriam meritoriam.

N. 61. DE PECCATORIBUS ORANTIBUS.

S. Thom. 2. 2. *q.* 83. *art.* 16.

I. *Peccatores orantes nomine Ecclesiæ impetrant.* II. *Peccator in quantùm peccator non auditur.* III. *Peccator pœnitens exauditur.* IV. *Impœnit. non exauditur.* V. *Recitans Horas in affectu peccati mortalis non satisfacit.* VI. *Ergo nec consuetudinarii, nec versantes in occasione proximâ.* VII. *Objectio.* VIII. *Objectio.* IX. *Objectio.* X. *Objectio.* XI. *Objectio.* XII. *Objectio.* XIII. *Objectio.* XIV. *Objectio.* XV. *Objectio.* XVI. *Explicatur Textus Joan. c.* 9.

AN peccatores orando aliquid à Deo impetrant?

I. R. Peccatores orantes nomine Ecclesiæ possunt impetrare nomine Ecclesiæ; hinc aquâ à Sacerdotibus in peccato habituali existentibus benedicta valet ad usus & effectus ordinarios.

II. R. 2°. Cum S. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 16. in c. peccator in oratione privata aliquid petens in quantùm peccator, id est secundùm desiderium peccati, in hoc à Deo non auditur ex misericordia, sed quandoque auditur ad vindictam, dum Deus concedit ea, ex quibus peccator ampliùs ruit in peccata; quo modo S. Aug. dicit: "Deus negat quædam propitius, quæ concedit iratus;" juxta illud Ps. 108. v. 7. "Oratio ejus fiat ei in peccatum;" ita Deus concessit Israëlitis petentibus carnes.

III. R. 3°. Oratio peccatoris pœnitentis exauditur à Deo: primùm autem talis peccator, ut exaudiatur & impetret, postulare debet gratiam conversionis perseveranter, ut decet, quam consequetur juxta promissionem Dei, Zach. 1. v. 3. "Convertimini ad me & ego convertar ad vos:" quo modo exauditi sunt Luc. 18. Publicanus, & cap. 23. Latro.

IV. R. 4°. Peccator impœnitens sive permanens in affectu peccati mortalis, non impetrat, juxta illud Ps. 65. v. 17. "Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus."

An Sacerdos vel Beneficiatus recitans Horas Canonicas in affectu peccati mortalis satisfacit præcepto seu obligationi recitandi Horas?

V. R. Negativè: rationem dat Sylvius Resol. cas. verb. "Oratio," quia illius peccatoris recitatio non habet veram orationis essentiam, adeoque non ponit actum præceptum,

ne quidem quoad substantiam: deberet enim esse actus Religionis procedens ex gratia actuali: jam autem peccans actu mortaliter non utitur gratia actuali supernaturali; ergo tempore, quo peccat mortaliter, non facit actum Religionis sive orationis præceptum, cùm sinè usu gratiæ non possit exerceri ille actus sive oratio devota; præcipitur autem devota Officii recitatio, sive Religiosa, & Christiana; recitatio autem purè naturalis ex solis naturæ viribus, non ex gratia actuali supernaturali, non est Religiosa & Christiana; ergo non est sufficiens. Imò juxta alios peccat sic orando. Vide Matth. De Moya dis. 2. de Hor. Can. quæst. 1. apud me pag. 207. & La Croix lib. 4. n. 1348.

VI. Hinc conclude, quòd illi omnes, qui persistunt in odio mortali, vel in neglectu gravis restitutionis, non satisfaciant præceptis recitandi Horas Canonicas, audiendi Missam, vel exercendi quoscumque actus supernaturales fidei, spei, charitatis, pœnitentiæ, Religionis, &c. quamdiu scilicet perseverant in tali statu; quia semper manent in affectu peccati mortalis sinè interruptione non solùm habitualiter, sed simul actualiter vel virtualiter; qui autem existunt solùm in habituali peccato possunt satisfacere. Vide supra n. 40. pag. 47.

VII. Obj. 1°. Qui baptizat, vel aliud Sacramentum confert, in affectu peccati mortalis, validè baptizat; ergo etiam sufficienter recitat Horas Canonicas.

R. Concedo antecedens & nego cons. ratio disparitatis est, quòd recitatio Horarum debeat esse actus ex gratia actuali; sed collatio Sacramenti pro valore non debeat esse actus ex gratia supernaturali, sed sufficiat intentio & actus naturalis hominis; signa enim Sacramentorum componuntur ex rebus naturalibus.

VII. Obj. 2°. Malus Sacerdos validè celebrat Missam: atqui celebratio Missæ est actus Religionis supernaturalis; ergo, &c.

R. Conc. maj. dist. min: celebratio Missæ est actus supernaturalis quatenùs fit in Persona Christi principalis Ministri; Conc. min.: est actus supernaturalis quatenùs est opus operantis mali Sacerdotis; nego min. observa iterùm, quòd ad valorem Sacrificii Missæ sufficiat actio naturalis Ministri, sicut in collatione Sacramentorum: qualis actio purè naturalis non sufficit in recitatione Horarum.

Instabis. Recitatio Horarum Can. (quamvis in affectu

peccati mortalis) fit etiam nomine Ecclesiæ; ergo sic valet.

R. 1°. Nego ant. quia actus, quem requirit Ecclesia suo nomine fieri, non ponitur, ne quidem quoad substantiam: quia Ecclesia in terminis expressis requirit, ut devotè recitetur; ipse autem non ponit actum devotionis, quia is est actus Religionis ex gratia actuali.

R. 2°. Quamvis concederetur antecedens, ipse equidem non satisfaceret; quia ipse non ponit actum Religionis ex gratia actuali quantùm ad suam personam.

IX. Obj. 3°. Sacerdos in affectu peccati mortalis validè benedicit aquam; ergo, &c.

R. Quid sit judicandum de veritate antecedentis dictum est alibi, supra n. 47: hic interim disparitas illa intercedit, quòd Ecclesia pro conficienda aqua benedicta nullibi requirat actum devotionis, quem requirit in recitatione Horarum Canonicarum.

X. Obj. 4°. Jejunans in affectu peccati mortalis implet præceptum Ecclesiæ; ergo, &c.

R. Disparitas est, quòd jejunans ponit actum præceptum quoad substantiam: sufficit enim abstinentia naturalis ad macerationem carnis, quæ potest poni sine gratia; non sic devota recitatio Horarum.

XI. Obj. 5°. Illa non repugnant, quòd in uno actu quis peccet mortaliter, & in alio acta præstet cultum Religionis ex gratia; ergo, &c.

R. Nego ant. quia illa includunt hæc duo opposita contrariè: nimirum, quòd idem simpliciter & infinitè inhonoret Deum, & simul Deum honoret: nam per peccatum mortale simpliciter & infinitè inhonorat & contemnit Deum, & se ab illo avertit, & diabolo se subdit, ergo excludit à se Deum ejusque gratiam; quia nulla "Conventio Christi ad Belial." 2. ad Cor. 6. v. 15. alioquin recitans Horas tempore concubitûs fornicarii posset satisfacere.

Aliud est de peccato veniali, quia in eo Deus non contemnitur nec simpliciter nec infinite, & sic consistit cum actibus honorationis.

XII. Obj. 6°. Qui existit in affectu peccati mortalis, potest recitare Horas Can. cum intentione & attentione, ergo ponit omnia requisita.

R. Nego ant. & cons. nam non ponit attentionem Religiosam & Christianam, quia ea sinè usu gratiæ non potest poni.

XIII. Obj. 7°. Habitus fidei esse potest in tali peccatore, ergo & actus fidei.

R. Disparitas est, quòd habitus, ut maneat, non requirat usum gratiæ actualis, qui requiritur necessariò ad actum fidei.

XIV. Obj. 8°. S. Thom. 2. 2. q. 83. art. 16. ad 3. docet, quòd talis peccator possit Orationem Dominicam proferre ex persona communi Ecclesiæ; ergo talis peccator potest facere orationem Ecclesiæ; ergo satisfacere præcepto.

R. Distinguo consequens: ergo talis peccator potest facere orationem Ecclesiæ devote sicut requiritur pro Officio Canonico; nego conseq. ergo potest facere, id est *proferre* orationem Ecclesiæ, sic ut eatenùs non mentiatur, quod solùm dicit S. Thom.; conc. totum: quæ multùm differunt. Quinimò addit S. Thomas, quòd talis peccator in hoc ipso dicat falsum, quantùm ad suam personam.

XV. Obj. 9°. Ergo Beneficiatus, qui aliquo tempore in consuetudine mala vel occasione peccati mortalis stetit, vel qui injustam litem sustinuit, &c. deberet restituere omnes fructus beneficii sui illo tempore perceptos.

R. Concedo totum: nisi desuper condonationem Romanam obtineat juxta dicta n. 38. hæc est enim conditio iniquorum, & sequela miseranda peccatorum.

XVI. Quo sensu dictum est Joan. 9.: " scimus, quia peccatores Deus non audit."

R. 1°. Genuinus sensus videtur esse hic: Deus non audit peccatores illos, qui petunt à Deo miraculum in confirmationem erroris vel falsæ sanctitatis.

2°, Respondet S. Aug. quòd illud verbum sit cæci necdum satis instructi, quod Scriptura S. narrativè refert.

R. 3°. Sensus esse potest, quòd Deus peccatores impœnitentes non audiat. Brevis elucidatio circa hanc quæstionem habetur in fine hujus tomi.

N. 62. DE REBUS IN ORATIONE PETENDIS.

S. Thom. 2. 2. quæst. 83. art. 5 & 6.

I. *Spiritualia bona simpliciter licet petere.* II. *Temporalia petuntur sub conditione.* III. *Objectio.* IV. *Non rectè petitur, ut Deus, quod non est salutare, faciat salutare.* V. *Insignis sententia S. Thom.* VI. *Sanctitatem B. M. V. non licet petere.*

QUÆNAM licet orando petere à Deo?

I. R. 1°. Spiritualia sive salutaria bona licet simpliciter & absolutè à Deo petere: hujusmodi sunt salus æterna,

gratia Dei, remissio peccatorum, &c. quibus secundùm se consideratis homo malè uti non potest: ratio est, quòd hæc bona semper petantur secundùm voluntatem Dei: 1. ad. Thess. 4. " hæc est voluntas Dei, sanctificatio nostra."

II. R. 2°. Temporalia vel naturalia bona licitè petuntur à Deo, non quidem principaliter, sed quasi conditionatè " secundùm quod expediunt ad salutem;" nam illis bonis potest homo bene & malè uti. S. Thom. loc. cit.

III. Obj. Ecclesia in Litaniis petit sinè conditione temporalia fructus terræ, &c.

R. Implicitè petitionibus illis inest hæc conditio, in quantùm gloriæ Dei & saluti nostræ expedit. Convenit interea, ut illa conditio aliquando explicitè addatur, quando petuntur divitæ, officia, &c. in quibus est majus periculum peccati & vitiosi affectûs.

IV. An rectè quis à Deo petit aliquid sub hac conditione, ut, si illud, quod petit, non sit sibi salutare, Deus faciat esse salutare?

R. Neg. quia pervertit ordinem virtutis; vult enim voluntatem Dei conformari voluntati hominis; cùm è contra voluntas humana debeat conformari voluntati divinæ.

V. Nota pro dictis & dicendis hanc sententiam S. Thomæ in 4. d. 15. art. 1. quæst. 5 ad 3: " Deus orationem acceptat interdum de eo, quod dare non vult, quia ipse vult nos piè velle, quod ipse justè dare non vult." Ita utiliter S. Paulus postulavit liberari à concupiscentiæ tentatione, licèt Deus illud concedere nollet.

VI. An licet à Deo petere sanctitatem B. M. V. vel S. Joannis Baptistæ?

R. Non licet eam absolutè petere; quia nunquam petetur prout oportet: licet tamen affectu inefficaci & antecedente eam optare: quia ille affectus facit tantùm simplicem complacentiam.

N. 63. AN LICET ORANDO MALA PETERE?

I. *Spiritualia mala non licet petere.* II. *Temporalia mala licet petere propter finem bonum.* III. *Licet eadem expetere aliis.* IV. *Objectio.* V. *Prop. dam. ab. Innoc. XI.* VI. *Quatuor modi explicandi imprecationes Prophetarum.*

I. RESP. Spiritualia mala nunquam licet petere, quia Deo displicent nocentque saluti.

II. 2o. Temporalia mala, cujusmodi sunt paupertas, morbus, &c., propter finem honestum proportionatum licitè à Deo peti possunt; & ita v. g. is, cui divitiæ vel sanitas sunt occasio proxima peccandi, licitè petit eis privari: ratio est, quòd illa temporalia mala non sint intrinsecè mala, sed indifferentia; igitur in quantum ordinantur & conducunt ad bonum finem, sunt bona moraliter; sicque in casu illa petendo petitur bonum non qualecumque, sed præferendum tali malo.

III. Ex iisdem rationibus quandoque licet petere, ut illa mala temporalia aliis obveniant tanquam aptiora media majoris boni: ita S. Hilarius oravit & impetravit mortem filiæ, ne militia immutasset intellectum ejus. Similiter quandoque excusari possunt parentes imprecantes filiis frequentantibus mala consortia, ut frangant tibiam, &c. verumtamen nunquam licet petere vel exoptare alicui damnationem æternam, quia nullâ ratione potest hoc ipsi esse bonum.

Simili modo licitè petitur punitio malefactorum ad bonum commune.

IV. Obj. Non licet sibi vel alteri inferre morbum vel mortem ex præfatis rationibus; ergo non licet ex iis sibi vel alteri petere vel desiderare morbum vel mortem.

R. Negando conseq. nam aliud est inferre, aliud pati morbum vel mortem: prius peccatum est, dum fit per causam vel potestatem illegitimam; posteriùs non involvit peccatum, quia abstrahi potest à causa mala, sicuti Martyres desiderarunt pati martyrium.

Verumtamen similibus affectibus cautè & parcè indulgendum, quia periculo & vitio valde sunt affines: quòd enim quis sibi petat mortem vel morbum, pusillanimitas vel passio sæpe facit; si mala illa aliis obvenire petat, odium vel appetitus vindictæ obrepet. V. Vitari etiam hìc debet error prop. 13. 14. & 15. dam. ab Innoc. XI. quarum 13. sic sonat: " Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali, de vita alicujus tristari & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare; non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum." Observa pariter, quòd propositiones illæ sint damnatæ ex hoc præcipuè capite, quòd in affectibus illis medium non sit proportionatum, vel non rectè ordinatum ad talem finem.

Quomodo intelliguntur hæ imprecationes, quæ in S. Scriptura leguntur Ps. 54. " Veniat mors super illos, & descendant in infernum viventes. Ps. 103. v. 36. Defici-

ant peccatores à terra, & iniqui, ita ut non sint. Ps. 67. v. 3. Pereant peccatores à facie Dei. Ps. 58. Non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem?

R. Hæ & similes S. Scripturæ locutiones intelliguntur aliquo ex his quatuor modis, quos attigit S. Th. 2. 2. quæst. 83. art. 8. ad 1 & 2.

VI. 1°. Per modum Prophetiæ, seu prædictionis tantùm.

2°. Petitur, ut temporalia mala obveniant peccatoribus ad correctionem, vel ad alium bonum finem, conformiter supradictis.

3°. Ut sint imprecationes contra Regnum peccati, ita ut imprecatio fiat, non homini, sed peccato.

4°. Ut intelligantur de peccatoribus impœnitentibus sive in peccato perseverantibus usque ad mortem; conformando voluntatem suam Divinæ Justitiæ circa damnationem perseverantium in impœnitentia finali. Ita S. Th. art. 8. Similiter dicuntur Sancti Ps. 75. lætari de vindicta, non propter eam, sed propter Divinam Justitiam.

N. 64. PRO QUIBUS ORARE OPORTEAT.

S. Thom. 2. 2. q. 83. art. 7 & 8.

I. *Orandum pro se & pro aliis.* II. *Non oramus pro damnatis.* III. *Nec propriè pro Beatis.* IV. *Oramus pro existentibus in Purgatorio.* V. *Et pro peccatoribus.* VI. *Et pro reprobis.* VII. *Item pro inimicis in communi oratione.*

PRO quibus oportet orare?

I. R. Pro se & pro aliis; quia id pertinet ad rationem charitatis; hinc dicit Jac. c. 5. "Orate pro invicem ut "salvemini."

II. Pro damnatis non oramus: quia charitas non potest extendi ad eos.

III. Pro Beatis propriè non oramus: quia omne bonum possident; potest tamen dici, quòd oratio nostra eis prosit ad honorem accidentalem & cultum.

IV. Pro existentibus in Purgatorio oramus.

V. Pro peccatoribus viatoribus oramus; cùm eosdem charitate diligere debeamus.

VI. Pro reprobis oramus in oratione universali; quia non possumus prædestinatos distinguere à reprobis, ait S. Thom. loco cit. art. 7. ad 3. quinimò excludi non debent,

quamvis reprobi nobis innotescerent, quia capaces adhuc sunt gratiæ, & pro tempore possunt esse justi; veruntamen pro æterna eorum salute orandum non esset in hoc casu.

Billuart de Rel. tom. 4. dis. 2. art. 6. p. 50. sustinet, quòd Sacerdos in Missa, non solùm privatim, sed etiam ut Minister Ecclesiæ, orare & celebrare votivas possit pro excommunicatis non toleratis; quod alii negant.

An tenemur pro inimicis orare?

VII. R. S. Th. 2. 2. q. 83. art. 8. tenemur pro inimicis orare eodem modo, quo tenemur eos diligere; proinde à communibus nostris orationibus excludi non possunt; speciales tamen orationes pro eis fundere non est in præcepto, nisi in casu necessitatis, & secundùm animi præparationem. Ex eo intellige sensum doctrinæ Christi Matth. 5. "Orate pro persequentibus & calumniantibus vos."

N. 65. AN LICET SPECIALITER ORARE PRO UNO?

I. *Licet pro uno orare.* II. *Ordo inter eos, pro quibus oremus.* III. *Hor. Can. recitant. pro omn.* IV. *Triplex fructus orationis.* V. *Generalis.* VI. *Specialissimus.* VII. *Specialis; & hic applicatur per specialem intentionem.*

I. RESP. id licitum esse, sicuti licet uni impendere speciale opus charitatis; sic Christus dicit, se pro Petro orasse, Luc. 22. II. imò idem hìc ordo servandus est, qui servari debet inter eos, qui charitate diligendi sunt, ita ut magis orare oporteat pro parentibus quàm pro alienis; ut latiùs explicatur in Tract. de Charitate.

III. Orationes publicæ fieri debent secundùm intentionem præscribentis eas: hinc in Horis Canonicis Sacerdos orare debet pro omnibus fidelibus; quia orat nomine Ecclesiæ universalis.

IV. Cum Bonac. disp. 1. q. 4. punct. 2. triplex orationis fructus distingui potest, saltem in oratione publica, nempe generalis, specialis & specialissimus. V. Fructus orationis, qui dicitur generalis, est extensivè infinitus, in hoc participant omnes fideles; de quo Psalmista dicit Ps. 118. v. 63. "Particeps ego sum omnium timentium te."

VI. Fructus specialissimus est pro ipso orante solo.

VII. Fructus specialis prodest illi, cui orans per intentionem eum applicat, sive pro quo specialiter orare intendit.

Igitur orans de fructu generali & specialissimo disponere nequit, sed fructum specialem sibi vel alteri applicare potest: & ita dum petitur oratio pro quopiam particulari, petitur applicatio fructûs specialis.

N. 66. PERTINENS.

I. *An Sacerdos de fructu speciali disponere possit.* II. *Majus dubium de Beneficiato.*

AN Sacerdos recitans ex obligatione Ordini Sacro annexâ Horas Canonicas, possit in iis specialiter orare pro uno; sive an fructum applicare possit alicui per liberam intentionem?

R. Gobat t. 2. tr. 5. n. 770. hanc quæstionem proponit tanquam novam à nullo discussam, eamque definit per responsionem affirmativam, quamvis responsionis suæ rationem non adducat satis accuratam.

I. Igitur dici potest, quòd fructum generalem & specialissimum Sacerdos applicare non possit alicui alteri particulari; quòd tamen de fructu speciali liberè videatur posse disponere, quia nullibi invenitur ab Ecclesia facta restrictio circa fructum illum vel intentionem orantis; debet quidem Sacerdos orare pro populo, sed id præstat, dum fructum orationis generalem ordinat in utilitatem omnium; poterit igitur Sacerdos recitans Horas, & orare pro tota Ecclesia, & simul specialiter pro parentibus vivis vel defunctis.

An idem dicendum sit de Beneficiato vi Beneficii sui obligato ad Horas Canonicas, majus dubium habet.

II. Bonacina quidem dicit, quòd fructus specialis cedat Beneficii Fundatoribus: verumtamen attendi debet fundationis erectio secundùm Ecclesiæ approbationem: & quidem negari non potest, quin intentio Ecclesiæ sit, ut Fundatoribus specialis quidam favor & fructus accrescat: verùm is habebitur ex fructu generali, ex quo majorem fortè portionem juxta Ecclesiæ intentionem participant, & ex eo, quòd Beneficiis soleat annecti obligatio anniversariorum aliarumve precum; denique potest Beneficiatus recitando Officium, exercere ex speciali privata intentione speciales actus virtutum non debitos, de quorum actuum fructu certò liberam dispositionem retinet. Omnem tandem disceptationem evadit, qui intentionem suam conformat intentioni Ecclesiæ.

QUÆSTIO VI.

DE

RELIQUIS ACTIBUS RELIGIONIS.

N. 68. DE SACRIFICIO.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 84.

I. *Definitio.* II. *Est actus latriæ.* III. *Latior acceptio.* IV. *Ex intentione distinguitur.* V. *Fideles non arguendi.*

QUID est adoratio, quæ est actus Religionis?

I. R. Est testimonium Excellentiæ Divinæ cum aliqua submissionis nostræ nota; v. g. genuflexio coram SS. Eucharistia: hoc cultu Magi procidentes adoraverunt Christum Matth. 2. II. Est autem hæc adoratio actus latriæ, potestque talis adoratio fieri per actum solùm internum.

III. In Scripturis sacris sæpe latiùs accipitur adoratio pro cultu duliæ, quo Josue adoravit Angelum. Jos. cap. 5. v. 15. item pro cultu civili, quo modo Bethsabëe "adoravit Regem" 3. Reg. 1. v. 16.

IV. Solent verò externa adorationis signa, veluti genuflexio, inclinatio, &c. (excepto Sacrificio) esse communia omni cultui, ita ut ex intentione aut circumstantiis haberi debeat, utrùm actus præstetur tanquam cultus latriæ, duliæ, aut observantiæ politicæ.

V. Ut subindè arguendi non veniant fideles, si fortè similem genuflexionem exhibeant & coram icone B. M. V. & coram crucifixo: cùm exterior adoratio speciem sortiatur ab intentione. Convenienter interim Rubricæ in publicis Officiis minores & majores præscribunt reverentias.

N. 68. DE SACRIFICIO.

S. Thom. 2. 2. *q.* 85.

I. *Sacrificium improprie.* II. *Definitio Sacrific.* III. *Thurificatio & incensio candelarum non sunt Sacrificia.* IV. *Neque oblationes simplices.* V. *In Sacrificio Missæ peragitur quædam Christi peremptio.*

I. SACRIFICIUM quandoque generaliter & impropriè accipitur pro omni opere bono relato ad honorem De

quo modo accipitur ps. 50. " Sacrificium Deo spiritus contribulatus."

II. Sacrificium propriè & strictè dictum definitur: " Oblatio externa, quâ res aliqua sensibilis & permanens consecratur, perimitur, aut aliter immutatur in protestationem & recognitionem supremi ac divini dominii ejus, cui defertur, & servitutis ac subjectionis ejus, qui offert, & quorum nomine offertur."

III. Hinc intellige, quomodo thurificatio & candelarum incensio in nova Lege non contineant rationem Sacrificii: quia eis non utimur tanquam speciali symbolo protestationis supremi Dei dominii, sed ad augendam solemnitatem, ad significandam lætitiam, & ad excitandas mentes nostras ad devotionem & fidem.

IV. Similiter innotescit, quomodo Sacrificii proprietatem non habeant oblationes simplices, de quibus agit S. Th. 2. 2. q. 86. quia res oblata non perimitur aut immutatur.

V. Quomodo verò omnes prædictæ definitionis partes adaptentur Sacrificio Missæ, explicatur in tertia parte S. Thom. Obiter observa, aliquam in Sacrificio Missæ fieri peremptionem per verba consecrationis: nam vi verborum consecrationis panis, ponitur solum Corpus Christi sub speciebus panis; & vi verborum consecrationis vini, ponitur solus Sanguis Christi sub speciebus vini; ergo vi verborum ponitur sanguis Christi separatus à corpore Christi, in quantùm Corpus & Sanguis Christi ponuntur sub diversis & separatis speciebus: atqui dum Sanguis ponitur separatus à Corpore, homo perimitur seu moritur; ergo, quantùm est ex vi verborum Consecrationis, fit hìc quædam peremptio Christi, ejusque mors recolitur, licèt incruento modo; nam per concomitantiam semper Corpus Christi ponitur cum Sanguine, & è contra. Interim verum & reale, non solùm mysticum, Sacrificium offertur; quia actio Sacrificativa est verè & realiter cum circumstantiis peremptoria; nam verba Consecrationis sub bina specie practica idem, supposità separatione specierum panis & vini, inferunt & significant; quamvis mors reverà non sequatur ob alias causas: sicuti Joannes Evangelista colitur tanquam Martyr, quia causa verè & de se peremptoria eidem applicata est; licèt mors secuta non sit.

N. 69. DE MINISTRO SACRIFICII.

I. *Minister deputatus.* II. *In N. L. Sacerdos.* III. *In Lege Naturæ plures.* IV. *In L. V. ordinarii ex Tribu Levi.* V. *Sacrific. soli Deo offerri potest.* VI. *Missæ non offeruntur Sanctis.*

I. QUOD Minister aliquis deputatus requiratur pro Sacrificio, probatur ex cap. 5. ad Hebr., ubi legitur: "nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquàm Aaron."

II. Ministri in nova Lege sunt soli Sacerdotes legitimè ordinati.

III. In lege naturæ erant vel patres-familias, vel primogeniti, vel alii ex speciali Dei instinctu deputati, ut Abel, Moyses, &c. IV. In lege scripta ordinarii Sacerdotes erant ex tribu Levi: agnum tamen Paschalem videntur patresfamilias etiam obtulisse.

Cui Offerri potest Sacrificium?

V. R. Soli Deo, quia solus Deus est primum omnium rerum principium.

Nota, per rei peremptionem vel mutationem, quæ in Sacrificio fit, significari, quòd Deus sit vitæ & necis Dominus, & quòd res omnes ex nihilo producere & in nihilum reducere possit; quòdque ipse non egeat bonorum nostrorum.

VI. Obj. Dantur Templa dicata Sanctis, sicut & Missæ de Sanctis; ergo, &c.

R. Omnia Templa immediatè Deo consecrantur, sicut & Missæ soli Deo offeruntur: nuncupantur ab aliquo Sancto, sicut & Missæ de B. M. V., de S. Francisco, quia in illis Deo de eorum gloria gratias agimus, eorumque patrocinium in eis imploramus, eosdemque honoramus. Propterea S. Th. 2. 2. quæst. 85. a. 2. ad 3. observat quòd Sacerdos non dicat: offero tibi Sacrificium, Sancta Maria, S. Francisce, &c. Idem Ethnici agnoverunt; "quis enim," ait S. Aug. lib. 10. de civ. Dei c. 4. "Sacrificandum censuit, nisi "ei, quem Deum aut scivit, aut putavit aut finxit?"

N. 70. DIVISIONES SACRIFICII.

I. 1°. *Ratione statuum mundi.* II. 2°. *Ratione materiæ.* III. 3°. *Ratione formæ.* IV. 4°. *Ratione finis.* V. 5°. *Ratione temporis.* VI. 6°. *Ratione modi.* VII. *Sacrific. in N. L. Id est unicum ex parte rei oblatæ, sed ratione modi duplex.*

I. SACRIFICIUM dividitur 1°. juxta diversum mundi statum in Sacrificium Legis *naturæ*, Legis *Mosaïcæ* & Legis *novæ*.

II. 2°. Ratione *materiæ* dividitur in victimas seu hostias, in oblationes & libamenta.

III. 3°. Ratione *formæ* in holocaustum, in hostiam pro peccato, & in hostiam pacificam.

IV. 4°. Ratione *finis*, in latreuticum, propitiatorium sive expiatorium, eucharisticum, impetratorium.

V. 5°. Ratione *temporis*, in juge Sacrificium, quod quotidie, & in Sacrificium Agni Paschalis, quod in Paschate, & in Sacrificia, quæ aliis temporibus offerebantur.

VI. 6°. Ratione *modi*, in Sacrificium cruentum & incruentum. Singularum divisionum exactam explicationem tradit Becanus in Analogia N. & V. Testamenti, & S. Th. 1. 2. quæst. 102. art. 3. varias congruentias explicat.

Nota, multiplicia illa ante Legem novam sacrificia omnia præfigurasse Sacrificium novæ legis, adeoque cessare in nova Lege.

VII. Sacrificium autem Novæ Legis unicum est quoad rem oblatam, quæ est Christus Dominus, sed quoad modum & ritum duplex est, nempe cruentum in Cruce, incruentum in Missa: ita ut modò non sit licitum, sed superstitiosum, offerre animalia vel alias res in Sacrificium, sive per modum Sacrificii.

N. 71. DE DECIMIS.

S. Thom. 2. 2. q. 87.

I. *Definitio.* II. *Secundùm Jus commune Decimæ cedunt Parochiali Ecclesiæ.* III. *Decimæ quoad substantiam sumptæ debentur Jure Divino.* IV. *Decimæ secundùm quotam debentur Jure Ecclesiastico.* V. *Objectio.*

QUID per Decimas intelligitur?

I. R. Intelligitur certa quota fructuum, quæ datur Ministris Ecclesiæ.

Principaliter Decimæ debentur clericis curam animarum habentibus, ut indicat S. Thom. q. 87. art. 3. & 4: aliis clericis etiam conceduntur Decimæ in quantùm cooperantur saluti animarum orando, Officium Divinum cantando, &c.

II. De jure cedunt Parochiali Ecclesiæ Decimæ, quæ intra limites Parochiæ excrescunt: ita evidenter loquitur Innoc. III. lib. 3. cap. 29. tit. 30. de "Decimis;" proinde Decimæ eidem adjudicandæ sunt, quamdiu non demonstratur, eas legitimo titulo ad alium pertinere.

Denique Decimæ ad quemcumque pertinentes manent semper obstrictæ & hypothecatæ pro competentia sive sustentatione pastorali, si aliunde illa non habeatur.

Quo jure Decimæ debentur Ministris?

III. R. Distinguendo: si considerentur Decimæ quoad substantiam, id est, in quantùm præstant necessariam vitæ sustentationem Ministris Ecclesiæ, in tantùm debentur jure naturali & divino. Illud docet Apostolus 1. ad Cor. 9. v. 14. "Deus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere:" probat idem ex ratione dicens: "quis militat suis stipendiis unquam, &c.?"

IV. Si Decimæ accipiantur secundùm quotam illam seu decimam partem, eatenùs debentur jure solùm Ecclesiastico juxta consuetudinem receptam; quomodo in hac patria manipulus non nisi undecimus dari solet; alibi minor.

V. Objiciuntur varii Canones asserentes Decimas jure divino deberi: sed respondetur quòd illi Canones intelligantur de Decimis secundùm substantiam; vel quòd illa determinatio Ecclesiastica decimæ partis habeat fundamentum in jure divino L. V.; quæ Lex jam cessat.

N. 72. DIVISIONES DECIMARUM.

I. *Divisiones.* II. *Impropriè dicuntur Laïcales. Laïci non possunt acquirere novas Decimas, Ecclesiastici possunt.*

I. DECIMÆ solent dividi,

1°. In prædiales, personales, & mixtas.

2°. In majores, seu grossas: quæ ex tritico, hordeo &c.; & in minutas, quæ ex ovis, animalibus, leguminibus & ex frugibus floriferis proveniunt.

3°. In antiquas & novales.

4°. In Ecclesiasticas & Laïcales. Sed

II. Nota, quòd Decimæ impropriè dicantur Laïcales: nam Laïci propriè non possunt acquirere vel habere jus Decimarum; quia est spirituale, cujus sunt incapaces; verumtamen usumfructum Decimarum obtinere possunt, quo modo eis concessæ sunt Decimæ in feudum. S. Thom. 2. 2. q. 87. art. 3. Jurisconsulti docent, quòd Laïcis non liceat Decimas Ecclesiasticas acquirere; sed quòd Ecclesiastici Decimas Laïcales licitè acquirant; eoque casu redeant ad primigeniam naturam; ita ut iterum censeantur esse Decimæ Ecclesiasticæ, si nempè titulo Ecclesiastico possideantur: verùm per Decreta Regia posteriora quædam nunc aliter determinata sunt.

N. 73. DE MODIS ACQUIRENDI DECIMAS.

I. *Tribus modis Decimæ acquiruntur.* II. *Et iisdem amittuntur.* III. *Jus Decimarum non præscribitur à Laïcis.*

I. QUIBUS modis Decimæ acquiruntur?

R. Acquiruntur 1°. proprio titulo Parochialis Ecclesiæ.

2°. Ex concessione seu privilegio Summi Pontificis.

3°. Acquiruntur per contractum aut præscriptionem.

II. Iisdem modis Decimæ amittuntur, vel ad alium transferuntur: & ita unus Decimator præscribere potest contra alium tempore 40 annorum; non sic quiscumque particularis; pro quo

III. Observa, quòd Laïcus quispiam non possit se eximere à solvendis Decimis titulo præscriptionis cum possessione temporis immemorialis, quo Decimas non solvit, nisi concurrat titulus infeudationis: & in hoc casu possessio immemorialis facit præsumi infeudationem, quando antiqui tituli & investitiones proferuntur.

Clerici divites justè percipiunt Decimas, eò quòd justum habeant titulum; scilicet Ministerium vel Officium præstitum, quamvis fortè respectu eorum cesset causa sustentationis, sicuti operarius dives justè accipit stipendium sui laboris.

N. 74. DE DECIMIS NOVALIBUS.

I. *Quid sunt Decimæ Novales.* II. *Debentur Parocho.* III. *Aurea S. Thomæ Sententia.* IV. *Decimæ personales compensantur.* V. *Causa Decimarum est ecclesiast.* VI. *Edicta Regia.* VII. *Si nova species sit seminata.* VIII. *Edictum* 6 Junii 1564. IX. *Monitum S. Thom.* X. *Summo Pontifici Clerici debent Decimam.*

QUÆ Decimæ dicuntur novales?

I. R. Illæ, quæ percipiuntur ex agro, qui nunc primùm redactus est ad culturam talem, ut fructum decimabilem proferat.

II. Decimæ novales sicut & Decimæ minutæ speciali titulo debentur Parocho, ita ut, si Decimæ alicujus Parochiæ alteri v. g. Monasterio vel Capitulo generalibus terminis concessæ sint, Decimæ novales & minutæ non comprehendantur, ut docet Wiggers cum aliis: unde omnes Decimæ novales accrescunt Parocho, prout etiam Vicario perpetuo, quia nulla hodiè distinctio inter Parochum & Vicarium perpetuum quoad curam animarum fingenda est, ait Wigg. Tract. de Rel. cap. 3. dub. 9. quidam tamen id in dubium vocant, & negant Parocho jus novalium in casu, quo nullas omnino Decimas, ne quidem minutas nec partem earum, percipiat, sed integra competentia seu portio congrua consistat in certa summa pecuniarum vel granorum: quia tunc, aiunt, censetur renuntiasse juri Decimarum omnium, & omnes Decimæ dicuntur incorporatæ juri alterius.

III. Nota, auream hanc sententiam S. Thomæ 2. 2. q. 87. art. 3. "Decimæ dantur Clericis curam animarum habentibus, non solùm propter suî sustentationem, sed etiam, ut ex eis subveniant pauperibus, & ideo non superfluunt." Sententia Pastoribus favorabilis, sed & formidabilis, si pauperum obliviscantur.

V. Decimæ personales hodie persolvi non solent, sed in earum locum succedunt jura quædam ex exequiis aliisque ministeriis provenientia.

V. Cognitio seu causa Decimarum de jure spectat ad Judicem Ecclesiasticum, cùm causa Decimarum sit Ecclesiastica: verùmtamen in hac patria possessorium Decimarum tractari solet coram Judice Laïco.

VI. Plura extant Edicta Regia Decimas concernentia, quibus se conformare coguntur Ecclesiastici Decimatores. Moderamen aliquod attulit declaratio data 10 Januar. 1528, ubi hæc leguntur:

VII. "Si in aliquo Villagio... esset seminata, plantata, collecta, aut enutrita aliqua nova species, quæ in dicto Villagio nunquam fuisset seminata, &c. eo casu, quantùm ad solutionem Decimæ hujusmodi novæ speciei observabitur prout in aliis Villagiis dictorum Ducatûs & Comitatûs."

"Et si aliqua nova species, ante non visa, nec consueta seminari, aut nutriri in aliquo Villagio aut quarterio dictorum Ducatûs aut Comitatûs, esset ibidem seminata, plantata aut nutrita, observabitur quantùm ad solutionem Decimarum dictæ novæ speciei jus scriptum, & illius dispositio."

VIII. Per Edictum de 6 Junii 1564 cavetur, ne fructus ex agro auferantur, nisi denuntiatio facta sit Decimatori, & nisi priùs in manipulos collecti sint, & ut non post solis occasum transferantur.

Circa Decimas percipiendas censuetudo multùm attendi debet, annuente S. Thoma. IX. Addit idem S. Thom. a, 2. q. 87. a. 1. ad 5, "laudabiliter Ministri Ecclesiæ Decimas non requirunt, ubi sine scandalo requiri non possent propter dissuetudinem, vel propter aliquam aliam causam.

Superaddit Joan. Molanus, Clericos vi juramenti sui de defendendis juribus non obligari, ut extremo jure in defendendis Decimis utantur: quia juramenti obligatio intelligi debet, salvo honore Dei, & ædificatione proximorum.

X. Nota ultimò, quòd Clerici teneantur Summo Pontifici Decimam dare, si exigeret. S. Thom. 2. 2. q. 77. art. 4. ad 3. Cujus loco Pontifex solet in Beneficiis majoribus exigere fructus unius anni pro toto tempore vitæ Prælati, quos nuncupant Annatas, Bill. t. 4. p. 159.

TRACTATUS

DE VOTO.

1. DE ESSENTIA VOTI.
2. DE MATERIA VOTI.
3. DE OBLIGATIONE VOTI.
4. DE DIVISIONIBUS.
5. DE MODIS, QUIBUS CESSAT OBLIGATIO VOTI.

N. 75. DE ESSENTIA VOTI.

S. Thom. 2. 2. *q.* 88.

I. *Varia acceptio.* II. *Definitio.* III. *Differt à proposito.* IV. *Explicat. definitio.* V. *Objectio.*

I. PRÆNOTANDUM, quòd hæc vox "Votum" plures recipiat significationes: primò significat "desiderium" vel "propositum," quo sensu dicitur Baptismus necessarius in voto; secundò sumitur pro "suffragio," dum dicitur electio fieri per vota; tertiò accipitur hìc pro actu virtutis Religionis, & Latriæ, & ita

II. Definitur: "Promissio Deo facta de meliori bono, quod est in potestate voventis." S. Thom. art. 2.

III. Dicitur 1°. in definitione, "Promissio;" ut votum distinguatur à proposito, desiderio, vel voluntate faciendi bonum; quæ secundùm se non habent vim obligandi sub peccato; ut indicat S. Thom. q. 88. a. 1. in c.; ita ut propositi omissio vel mutatio non habeat culpam, nisi propter animi inconstantiam, tædium, vel negligentiam; & tunc communiter non nisi venialem.

IV. Secundò dicitur "Deo facta," ut excludatur promissio Sanctis, vel hominibus facta: licèt Sanctis possit fieri promissio per actum duliæ.

Deinde dicitur: "de meliori bono," ut nimirum sit melius quàm ejus oppositum: aliàs promissio non acceptatur à Deo.

Additur: "quod est in potestate voventis;" quia votum respicit liberam actionem voventis tanquam materiam proximam.

V. Obj. Luc. 9. v. 61. Dicit Christus; "Nemo mittens manum ad aratrum & respiciens retrò, aptus est Regno Dei;" ergo mutatio propositi est peccatum & quidem mortale.

R. Nego cons.: quia Christus loquitur de illo, qui à vocatione Dei vel sequela Christi deflectit; non verò de eo, qui ab opere particularis boni non necessarii desistit.

An votum sit principaliùs actus intellectûs, an voluntatis, controvertitur: utriusque interim potentiæ operatio concurrit necessariò.

N. 76. DE VOTO FICTO.

I. *Tripliciter votum dicitur fictum.* II. *Votum sinè voluntate vovendi non est validum.* III. *De Voto judicandum secundùm interna.*

I. TRIPLICITER intelligi potest, votum fictè esse emissum: 1°. "sine voluntate vovendi; 2°; "sine voluntate se obligandi; 3°. "sine voluntate adimplendi."

II. Votum fictum primo modo, quod externis solummodo verbis emissum est, sine interiori voluntate vovendi, non est verum nec validum votum. Ratio est quòd in voto agamus directè cum Deo, qui immediatè attendit & aspicit internum animæ actum nullis mediantibus signis externis juxta id 1. Reg. 16. "Homo videt ea quæ patent, Deus autem intuetur cor."

Hinc consequitur, quòd judicium de valore voti in foro conscientiæ ferri debeat secundùm internos voventis actus; unde verbum "promitto" non semper probat voluntatem vovendi, sed sæpè tantùm importat firmum propositum; prout solet in pœnitentibus, qui dicuntur promittere emendationem.

Illud necessariò cum S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 1. in c. notandum, quòd votum emitti possit per solum actum internum.

N. 77. DE VOTO SINE VOLUNTATE SE OBLIGANDI.

I. *Votum sinè voluntate se obligandi est invalidum.* II. *Si sint voluntates contrariæ.* III. *Sufficit voluntas implicita.* IV. *Votum sinè voluntate implendi est obligatorium.* V. *Obj. prævenitur.*

I. VOTUM emissum sine voluntate seu intentione se obligandi, nequidem implicita, non est validum, quia juxta omnes requiritur voluntas vovendi seu promittendi: atqui voluntas illa promittendi includit voluntatem se obligandi tanquam conditionem essentialem; alioquin enim non esset promissio, sed simplex propositum; ergo voluntas se obligandi necessario requiritur.

Quid si quispiam habeat voluntatem vovendi sine voluntate se obligandi?

II. Votum illud non videri validum; potest autem dupliciter id evenire, vel quia omnino ignorat, votum inducere aliquam obligationem; tunc enim concurrit error circa substantiam, qui in pueris accidere potest: vel quia habet voluntatem contrariam; tunc autem hæc voluntas non se obligandi efficax elidit voluntatem vovendi: sicut accidit in Matrimonio contracto cum conditione repugnante substantiæ Matrimonii.

III. Si quis autem satis intelligens substantiam voti emittat votum absque formali actu voluntatis se obligandi, aut etiam non cogitando de obligatione, validum est votum & obligatorium, quia adfuit voluntas implicita se obligandi, prout sæpius accidit in suscipientibus Ordines Sacros.

IV. Votum emissum cum intentione vovendi & se obligandi, sed absque voluntate adimplendi, quod vovet, est validum & obligatorium, quamvis illicitum, quia voluntas non adimplendi afficit solùm executionem & effectum posteriorem, & ita est naturâ posterior voto; sicuti vota perseverant esse valida, licèt non impleantur.

Deus autem acceptat tale votum quoad obligationem, licèt non acceptet quoad meritum.

N. 78. DE DELIBERATIONE REQUISITA IN VOTO.

I. *Votum debet esse plenè deliberatum.* II. *Non sufficit voluntarium indirect.* III. *Vota ex semi-plena deliberatione non oblig. ne sub veniali quidem.*

I. VOTUM, ut obliget, debet esse plenè "deliberatum," ac directè voluntarium, & liberum. Solet hìc dici, quòd pro voto sufficiat ea deliberatio, quæ sufficit ad peccatum mortale; II. verùm hoc intelligi debet de deliberatione cum voluntario directo quale requiritur ad bonum, non de voluntario quocumque indirecto vel interpretativo: proinde vota facta ab ebrio vel dormiente aut etiam semidormiente non subsistunt; sicut nec ea vota, quæ ex motu primò-primo vel secundò-primo profluunt. Votum interim ex ira vel alia passione factum potest esse validum, Juxta cap. "dudum" de conv. conj.

An equidem vota illa ex imperfecta deliberatione veluti ex motu secundò-primo facta non obligent sub veniali, quandoquidem illa deliberatio sufficiat ad culpam venialem?

III. R. Negativè: sed vota illa sunt omnino nulla: quia votum, quod est veluti privata lex, est perfectus rationis actus adinstar legis; adeoque non sufficit imperfecta vel semiplena deliberatio, quæ tamen sufficit ad peccatum veniale, quod in genere peccati est quoddam imperfectum: deinde plus ad bonum quàm ad malum requiritur.

N. 79. DE VOTO EX METU.

I. *Metus levis non irritat Votum.* II. *Datur metus gravis non irritans. Nullus metus irritat Votum Jure naturæ.* III. *Objectio.* IV. *Deus acceptat Votum ex metu.* V. *Objec.* 2. VI. *Metus quandonam facit votum invalidum.* VII. *Objec.* 3. VIII. *Professio Relig. ex metu irrita est per Jus positivum.*

AN votum, ex metu factum, est irritum?

I. R. Votum non est irritum, si metus ille sit levis, vel si quidem sit gravis, tamen non sit injustus; aut etiamsi sit injustus, non sit equidem injustè incussus ad extorquendum votum: unde validè quis ex metu naufragii, morbi, vel latronum vovet Deo castitatem, eleëmosynam

&c. in his Authores plerique consentiunt, sed controvertitur.

II. An votum factum ex metu gravi injustè incusso ad extorquendum votum, sit irritum & invalidum jure naturæ?

Probabilius apparet votum hujusmodi non esse irritum, quantùm est ex jure naturæ: ratio est quòd cum tali metu subsistere possunt omnia essentialia requisita ad validum votum, scilicet voluntas vovendi & se obligandi, sufficiens deliberatio & voluntarium, & quòd sit de meliori bono. Billuart t. 4. 170. Suarez lib. 1. c. 7. n. 12. Sylvius q. 88. a. 1. Boud. t. 4. contra Wiggers & Daelman.

III. Obj. Deus non videtur acceptare tale votum illiberale ex metu: atqui acceptatio Dei essentialè requisitum; ergo, etc.

IV. Negatur assumptum: nam plurima acceptat Deus ex metu facta, veluti pœnitentiam peccatoris: & Conc. Trid. sess. 6. c. 6. indicat, homines sæpissime ad Deum trahi per timorem.

Illa autem Dei acceptatio secundùm se cedit in bonum voventis, proinde gratis asserunt, Deum non acceptare; ubinam enim Deus secretum hoc illis revelavit quòd non acceptet tale votum?

V. Obj. Votum debet esse promissio spontanea: atqui non erit spontanea, quia metus causat involuntarium; ergo, &c.

R. Distinguo min. atqui non erit spontanea spontaneitate animi liberalis, transeat; spontaneitate liberi & directè voluntarii, nego minorem: involuntarium illud est solummodo secundùm quid, quod nihil operatur contra voluntatem efficacem vovendi: alioquin retorquendo argumentum, reponi posset, quod votum ex metu levi careret eodem spontaneo, & invalidum esset.

VI. Si interim in casu quopiam metus sive gravis sive levis ita perturbet & corripiat hominem, ut tollat sufficientem deliberationem, votum erit nullum, non ob metum, sed ob defectum deliberationis seu voluntarii.

VII. Obj. cap. 14. "cum locum" tit. 1. de Sponsalibus: locum non habet consensus ubi metus vel coactio intercedit.

R. Agitur de Matrimonio, in quo jura majorem libertatem requirunt; nam Matrimonium cedit in gravamen, votum verò cedit in favorem & bonum voventis: cæteroquin certum est, quòd metus causet voluntarium simpliciter, adeoque consensus, ubi metus est, etiam locum habeat.

An equidem prædicta vota quæ fiunt ex metu gravi in-

justè incusso ad extorquendum voti consensum, non sint irrita jure positivo Ecclesiastico?

VIII. R. Votum solemne, vel professio religiosa irritatur jure Ecclesiastico: probatur ex cap. "perlatum de his quæ vi." Idem supponit Conc. Trid. sess. 25. de Regularibus cap. 19. ibique statuitur, ut exceptio metûs non admittatur, nisi intra quinquennium à die professionis.

Non invenitur ulla lex irritans reliqua vota simplicia, ex metu facta.

N. 80. DE VOTO CUM ERRORE, DOLO VEL IGNORANTIA FACTO.

I. *Error &c. circa substantiam irritat Votum.* II. *Etiam error vel ignorantia concomitans invincibilis, &c.* III. *Error accidentalis non impedit valorem Voti.* IV. *Nisi ad eam consensus restringatur.* V. *Error circa causam finalem impedit Votum.* VI. *Exempla.* VII. *De eo, qui dicit: si hoc scivissem non vovissem.*

UTRUM error, dolus & ignorantia votum reddant irritum?

I. R. Distinguendo: si error vel dolus seu deceptio, aut ignorantia sit circa substantiam voti, vel circa conditionem substantialem, sive circa accidens redundans in substantiam, aut circa causam finalem voti, impedit eatenùs valorem voti, quia per illas causas tollitur consensus directus requisitus.

Si interim error, deceptio vel ignorantia solùm sit circa partem materiæ quasi divisibilis, posset valere votum quoad alteram materiæ partem juxta ea, quæ dicentur num. 85.

II. Nota, quòd irritum sit votum, sive præfatus error, deceptio aut ignorantia, sit antecedens, sive concomitans: sive sit vincibilis sive invincibilis; sive culpabilis sive inculpabilis: quia semper deest consensus directus.

Observat tamen Suarez, cum errore vel ignorantia affectata quandoque votum subsistere, dum aliquod particulare ignoratum in universali vovetur: quo modo Novitii nolentes inquirere quædam particularia regulæ statuta, volunt vovere observationem totius regulæ.

III. Si error, deceptio, vel ignorantia sit tantummodo circa accidens aliquod, vel circa conditionem vel modum extrinsecum substantiæ voti, vel circa causam impulsivam tantùm, non impedit valorem voti.

IV. Nota tamen, votum quandoque non subsistere, quod fit cum errore vel ignorantia alicujus conditionis accidentalis, quando scilicet consensus restringitur vel suspenditur ab illa conditione, sive quando conditio illa est causa finalis voti, & quasi tota ratio formalis vovendi; nam deest tunc consensus, & illa conditio in casu non manet purè accidentalis, sed fit substantialis intentione voventis.

V. Hinc Canonistæ solent dicere: Error circa causam finalem impedit valorem voti, non sic error circa causam solùm impulsivam, occasionem, vel secundariam quamdam rationem: unde si votum & opus votivum eligantur per modum medii ad certum finem impetrandum, error circa finem illum erit substantialis; &

VI. Ita votum peregrinationis, ut pater, qui per errorem putabatur infirmus, liberetur à præsenti infirmitate, non obligat ob errorem causæ finalis.

Ex dictis sequuntur hæ resolutiones:

Votum dandi eleëmosynam Petro pauperi, qui non est pauper, invalidum est ob errorem causæ finalis.

Invalidum est votum ingrediendi Religionem, si vovens ignoret ibidem obligare abstinentiam à carnibus perpetuam, quia est error conditionis redundantis in substantiam ex intentione voventis.

Si Belga voverit peregrinationem Romanam, existimans distantiam esse solummodo 50 leucarum, votum non obligat, quia error est substantialis.

Si autem, cognoscens distantiam & necessarium iter, erret solùm circa amœnitatem itineris, error reputabitur accidentalis, & votum validum.

An votum debet semper censeri invalidum defectu consensûs ex eo, quòd quis dicat: si hoc ante votum scivissem, non vovissem?

VII. R. Negativè: 1°. quia simile judicium provenit sæpe ex mutatione ipsius voluntatis, quæ post votum accidit. 2°. Deinde id dicitur quandoque ex levi causa; jam autem non præsumitur, quòd homo prudens in re gravi, ut est votum, mutasset animum ex levi causa. 3°. Tertiò idipsum sæpe ignoratur quid homo tunc facturus fuisset: unde nisi fuerit ignorantia circa substantialia, juxta supradicta, vel nisi actualis talis constitutio & dissensus adfuisse probetur eo tempore, quo votum emisit, dictum ejus non acceptatur; multi enim validè in religione professi non vovissent, si casus post occurrentes præscivissent.

N. 81. AN EXPEDIAT ALIQUID VOVERE?

S. Thom. 2. 2. *qnæst.* 88. *art.* 4.

I. *Votum est res consilii.* II. *Objectio.* III. *Non omnes ad Vota admittendi.*

I. RESP. Affirmativè; quia votum firmat voluntatem in bono, & cedit in utilitatem voventis; estque ex iis boniis, quæ dicuntur esse in consilio juxta illud Ps. 75. " Vovete & reddite Domino."

II. Obj. Non expedit se periculis peccatorum injicere: atqui vovens injicit se peccatorum periculis: ergo, &c.

Resp. Negando minorem: nam periculum peccati est valde remotum & extrinsecum, quod compensatur per majus bonum; sicut accidit in præceptis Ecclesiæ.

III. Prudenter interim votum fieri debet, & regulariter non nisi de concilio Confessarii aut viri prudentis, qui illud hominibus fragilibus vel propositi parùm tenacibus non consulet, nisi fortè ad tempus exiguum, ne laqueum illis injiciat; omnino etiam convenit, ut filiæ devotæ, vulgò Quæsulæ, cum voto castitatis simplici mansuræ in sæculo, priusquam admittantur ad votum perpetuæ castitatis, probentur per vota ad tempus primò brevius, deindè longius.

N. 82. UTRUM VOTUM SIT ACTUS LATRIÆ SIVE RELIGIONIS?

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 5.

I. *Votum est Actus Religionis elicitus.* II. *Executio sæpe est tantùm imperat.* III. *Objectio.*

I. RESP. Votum, sicut & executio voti est actus Religionis sive latriæ, quia ordinatur ad cultum & honorem Dei: vovendo enim, Deo damus ipsam promissionem; exequendo, rem promissam offerimus.

II. Votum ipsum est actus elicitus virtutis Religionis; executio voti sæpe tantùm est actus ejus imperatus, dum nempe actus iste elicitur ab alia virtute; & ita observatio castitatis ex voto est actus Religionis imperatus; oratio

verò ex voto præstita, est actus à virtute Religionis imperatus & elicitus simul.

An executio voti debet fieri ex imperio seu intentione Religionis?

Resp. Affirmativè; ut scilicet votum adimpleatur formaliter, & ut executio voti sit actus Religionis; adimpletur autem hoc modo implicitè, quando ideò quis ponit actum, quia eundem vovit.

Utrùm opus ex voto factum sit melius magisque meritorium quàm sinè voto? S. Th. 2. 2. quæst. 88. art. 6.

R. Affirmativè; quia fit ex voluntate firmata in bono magisque subjecta Deo; & quia adjungitur bonitas virtutis Religionis ex voto; sicut & opus, quod fit formaliter ex obedientia melius est.

III. Obj. Votum inducit necessitatem, atqui Apostolus 2. ad Cor. 9. hortatur ut operemur non ex necessitate; "hilarem enim datorem diligit Deus;" ergo, &c.

R. Distinguo majorem: Votum inducit necessitatem obligationis, conc. maj.: inducit necessitatem illiberalitatis, neg. maj.: Apostolus autem agit de necessitate quadam coactionis, timoris ex respectu humano, exclusis animi liberalitate & gaudio.

N. 83. CUI FIAT VOTUM.

S. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 5.

I. *Votum fit soli Deo.* II. *Votum latè dictum fit etiam Sanctis.* III. *Sensus verborum Professionis Relig.*

CUI fit promissio voti?

I. R. Votum propriè acceptum fit soli Deo: ratio est, quòd sit actus latriæ, juxta id Ps. 75. "Vovete & reddite Domino Deo."

Obj. Vota etiam fiunt Sanctis; ergo non soli Deo.

R. Negando ant. Si votum strictè accipiatur; sed votum quandoque largè & vulgariter accipitur; pro quo

II. Observa ex S. Th. q. 88. a. 5. ad 3. quòd licitè promissiones de quibusdam bonis operibus vel peregrinationibus fiant sanctis: verùm illæ promissiones eatenùs sunt actus duliæ, non latriæ.

Si autem talis promissio fiat soli Superiori, spectabit ad virtutem observantiæ.

III. Quem igitur sensum in Ordine Dominicanorum habent hæc voti Religiosi verba: Voveo Deo, B. Dominico, omnibus Sanctis?

R. Plures sensus assignari possunt: nempè,

1. Quòd hæc professio contineat duos actus, unum, quo vovet Deo; alterum, quo promittit Sanctis: ponit autem S. Th. loco citato hos actus sibi subordinatos, ita ut promissio facta Sanctis sit materia voti, quod fit Deo, scilicet, ut voveat Deo, se impleturum quod promisit Sanctis. Juxta hunc sensum violatio talis voti videtur habere circumstantiam specialem in confessione exprimendam, nempè irreverentiæ contra Sanctos.

2. Dici potest, quòd in illis verbis non significetur promissio facienda Sanctis, sed quòd Sancti solummodò ut testes & patroni invocentur: ideò quidam Religiosi utuntur hâc formulâ: Voveo Deo coram Beata Virgine Maria, &c.

3. Sensus dari potest, quòd voveat Deo illa facere in honorem Sanctorum, quamvis illa non promittat Sanctis: sicut potest quis Deo vovere se daturum eleëmosynam Petro, licèt eam non promiserit nec promittat Petro.

N. 84. DE MATERIA VOTI.

S. Thom. 2. 2. *q.* 88. *a.* 2.

I. *Materia proxima & remot.* II. *Materia debet esse bonum melius, &c.* III. *Quomodo morbi sint materia Voti.*

QUÆ est Materia voti?

I. R. Materia voti duplex est, proxima & remota.

Materia proxima est voventis actus vel omissio actûs: remota est res illa, circa quam actus ille vel omissio versatur.

II. Materia nempe proxima esse debet bonum melius, quod est in potestate voventis: proinde impossibilia, necessaria, illicita vel indifferentia & minus bonum non sunt materia voti, ita ut hujusmodi votum sit nullum defectu materiæ legitimæ: Stultum enim esset, ait S. Thom. si quis voveret se esse moriturum: id autem, quod est illicitum, sive peccatum, non est materia cultûs divini, quem votum includit.

Obj. Rectè fit votum de tolerandis morbis & injuriis: atqui morbi sæpe non sunt in potestate nostra; ergo materia voti non debet esse in potestate nostra.

III. R. Dist. cons.: ergo materia proxima non debet esse in potestate nostra; nego conseq.: ergo materia re-

mota non debet esse in potestate nostra; conc. totum: verùm materia proxima non sunt morbi, sed actus virtutis patientiæ, &c. Solùm enim vovemus tolerare morbos & injurias patienter, fortiter, &c.

An actus præceptus potest esse materia voti?

R. Affirm.: quia potest esse bonum melius. Nota, quòd ille actus in hoc casu debeatur duplici titulo, ex obligatione præcepti scilicet & voti; & quod ejus omissio duplex contineat peccatum.

N. 85. AN VOTUM DE MATERIA

Cujus una pars est impossibilis vel illicita, aut aliter inepta voti materia, obliget quoad aliam partem, si illa pars sit apta materia voti?

I. *Si sit materia constans collectione partium.* II. *Materia indivisib.* III. *Nubens cum Voto castitatis.* IV. *De Voto non nubendi.*

RESP. Hoc pendet ex connexione partium, & ex intentione voventis. Igitur distinguo:

I. Si voverit quispiam illam materiam tanquam quoddam totum constans ex collectione vel multitudine partium vel actuum, non tanquàm totum aliquod indivisibile aut connexum, tenetur implere votum quoad partem materiæ legitimæ; quia in hoc supposito singulæ partes cadunt sub voto distributivè: proindè si quis voverit elargiri pauperibus centum florenos, tenetur 50 dare, quamvis non possit, aut licitè non possit reliquos 50 dare. Idem est in voto jejunandi centum diebus.

II. Si autem voverit aliquid tanquam unum totum moraliter, vel secundùm usum ordinarium indivisibile, ita ut partes sint connexæ inter se, vel in toto illo coadunentur, saltem ex intentione voventis, non obligabitur ad partem ex voto, si altera pars sit impossibilis vel illicita: hinc si quispiam voverit celebrare Missam pro aliquo, et non possit, non obligabitur vi voti communicare sacramentaliter pro eodem: similiter si voverit ædificare Templum, quod est ei impossibile, vel prohibitum, non tenetur ædificare Capellam in alio Templo.

III. Eadem distinctio servanda est, si post votum accidat, ut pars materiæ fiat impossibilis, illicita aut indebita; proinde si quis simplici voto castitatis obstrictus validum

contrahat matrimonium, tenetur post bimestre reddere debitum, nisi aliunde excusetur; sed votum eundem adhuc obligat, ut debitum non petat, nec quodcumque peccatum libidinis committat.

IV. Si quis cum solo voto non nubendi contrahat matrimonium, peccat contra votum, sed contracto matrimonio votum illud non impedit redditionem aut petitionem debiti conjugalis; mortuâ tamen comparte redit obligatio voti.

N. 86. AN VOTUM OBLIGAT

Quoad Substantiam, si modus aut accidens aliquod sit vel fiat impossibile vel illicitum?

I. *Votum obligat quoad substant. quamvis accidens fiat impossibile.* II. *Exceptio.* III. *Cessante Voto cess. accessorium.*

I. RESP. affirmativè: quia accidentalis defectus non impedit voluntatis consensum circa substantiam sive materiam principalem; & ita qui vovit ire Jerusalem genibus flexis, cùm modus ille sit impossibilis, tenetur proficisci alio modo.

II. Nisi iterum intentio voventis fuerit, se non obligare ad substantiam, nisi sub tali modo vel accidente: nam tota obligatio voti pendet à voluntate voventis, qui non connexa connectere potest, & consensum suum restringere potest ad conditionem accidentalem juxta dicta num. 80: præsumitur autem consensum suspendisse à modo, si modus ille notabiliter facilitet voti executionem; & ita si voverit peregrinationem instituere Romam mediante commoditate equi, judicabitur non voluisse se obligare, si commoditas illa deficiat.

Exemplum explicans utramque responsionem adducit S. Th. 2. 2. q. 88. a. 3. ad 2. "Qui vovit monasterium aliquod intrare, ita ut intentio sua fuerit se obligare ad ingressum Religionis principaliter, & ex consequenti elegit hanc Religionem vel hunc locum, tenetur, si non possit ibi recipi, aliam Religionem intrare: si autem principaliter intenderit se obligare ad hanc Religionem vel hunc locum, si eum huc recipere nolunt, non tenetur aliam intrare."

III. Si materia sive substantia voti fiat impossibilis vel illicita, indifferens, &c. votum non obligat nec quoad sub

stantiam, nec quoad accessoria vel accidentia; quia hæc non sunt promissa per se, sed solùm in ordine ad principalem materiam; nisi iterum aliud voluerit vovens; sic qui vovit peregrinationem, quæ redditur ei impossibilis, vel illicita, non debet expensas itineris tribuere.

N. 87. DE VOTO NON PECCANDI.

I. *Votum non peccandi mortalit. vel venialiter cum advert. obligat.* II. *Votum nunquam peccandi venialit. obligat. pro parte possibili.*

QUOMODO obligat actum non peccandi?

I. R. 1°. Votum nunquam peccandi mortaliter, vel non peccandi unquam ex plena deliberatione & advertentia venialiter, valet et obligat, quia est de meliori bono, quod est in potestate voventis cum gratia Dei ordinaria.

II. R. 2°. Votum nunquam peccandi venialiter obligat pro parte possibili ad vitandum venialia saltem plenè deliberata; non obligat pro parte, quâ in voto illo promittitur evitatio omnium venialium collectivè sumptorum, quæ ex surreptione committuntur; quia in tantùm votum est de re impossibili extra casum gratiæ extraordinariæ: videtur tamen votum non peccandi venialiter in particulari materia, ne quidem ex surreptione, posse validè fieri, quia illud est possibile; & ita Religiosi aliique obstricti voto simplici castitatis per motum secundo-primum, videntur agere etiam contra votum suum venialiter.

N. 88. VOTUM DE RE MALA.

I. *Votum de malo quatenus malo est invalid.* II. *Votum potest esse validum quando malum se habet ex parte operantis, non operis.* III. *Votum Religionis, cum intentione ut fiat Abbas, validum.*

AN votum de re mala potest obligare?

I. R. Votum de re sive opere ex se vel ex circumstantiis malo, quatenùs tali, non est validum nec obligatorium: quia res mala non est materia voti.

Si autem opus sit virtualiter duplex propter duos fines disparatos, bonum & malum simul, quatenùs bonum est, poterit esse materia voti.

II. Similiter votum obligare poterit quoad substantiam operis promissi, si finis sive circumstantia mala, separabilis ab opere, concurrat solùm velut finis vel circumstantia operantis, non tanquam finis operis promissi.

Est autem aliquid finis operis promissi, quando illud opus eligitur tanquam medium ad malum finem, vel per intentionem refertur ad malum tanquam ad conditionem sine qua non vult vovere, & à qua suspendit consensum voluntatis.

III. Ex his resolve, validum esse votum in Religione emissum cum hac mala intentione voventis, ut fiat Abbas, ut lautè vivat, &c. quia indicatur finis operantis, non operis; cùm observatio castitatis & paupertatis ex se non conducant ad malos illos fines; supponitur vovens illa opera, promissa Deo, non elegisse tanquam pura media ad malum finem, sed tanquam præsuppositum simpliciter acceptasse.

Similiter judicandum de eo, qui ductus vanâ gloriâ vovet eleëmosynâm; aut si quæ fiat filia devota, ut honoretur.

E contra votum existimatur invalidum, si quis voveat centum florenos dare pauperibus, ut litem, quam novit esse injustam, lucretur; quia videtur illam pecuniæ dationem elegisse tanquam medium ad malum, scilicet ut per eam impetret à Deo lucrum injustæ litis.

Solet hìc inquiri: utrùm votum Jephte, Jud. 11. *fuerit valdum & licitum?*

I. *De Voto Jephte.*

I. RESP. S. Th. 2. 2. q. 88. art. 2. ad 2. quòd Jephte in vovendo fuerit stultus, & in reddendo impius. Quidam tamen variis modis eum excusant pro parte saltem. Vide Wiggers de voto dub. 11. & Sylvium. Inter cæteros Lyranus existimat Jephte non verè occidisse filiam suam, sed eam tradidisse seu consecrasse ad perpetuam castitatem, quæ est mors civilis: verùm huic opinioni repugnant SS. Patres.

N. 89. DE VOTO ILLICITO ET SIMUL VALIDO.

I. *Votum illicitum & validum.* II. *Regula generalis.* III. *Votum contra Legem.* IV. *Votum contra prius votum.* V. *Votum contra præceptum Superioris.* VI. *Votum prodigum est invalidum.* VII. *Gravatus debitis vovet invalidè.*

I. AN votum aliquod potest esse illicitum & simul validum?

R. Affirmativè: hoc nempè sensu, quòd ipse actus voti sub certa ratione sit malus, ita tamen ut ex parte objecti seu actûs promissi sit licitus & de meliori bono; hinc qui imprudenter & inconsultò vovet castitatem, illicitè sed validè vovet.

II. 2°. Responderi posset sub hac distinctione per modum regulæ: si actus promissus sive materia voti sit illicita, aliterve materia inepta voti, votum semper est invalidum & illicitum; si autem res sive actus promissus seu actus executionis voti sit licitus & de meliori bono, potest votum esse validum, quamvis votum sive actus voventis fortè sit malus: quia illud votum secundùm objectum suum seu actum promissum, est gratum Deo & ita acceptatur à Deo.

III. Ex his conclude invalidum esse votum de actu, qui est contra præceptum vel legem obligantem.

IV. Similiter invalidum esse votum posterius, quod in eadem materia fit contra votum validum anterius, vel contra præcedens juramentum aut promissionem, aliasve obligationes veras & subsistentes, nisi in prioribus obligationibus exceptio voti subintellecta fuerit. Ratio horum omnium est, quòd hujusmodi vota sint de peccato committendo.

An igitur votum jejunandi, contra præceptum Superioris est invalidum?

V. R. Distinguendo: si Superior prohibuerit jejunare justo præcepto, votum est illicitum & invalidum: si Superior solùm prohibuerit vovere, sed non prohibuerit jejunare, votum potest esse validum, quamvis illicitum, quia materia voti est jejunium non prohibitum; nisi fortè prohibitio Superioris fuisset irritans votum.

VI. An votum prodigum, sive votum de donatione pro[illegible]a, est validum & obligatorium?

R. Affirmat Daelman; sed rectiùs negatur, quia opus promissum, nimirum donatio prodiga, est illicitum.

Nec obstat, quòd promissio prodiga homini facta fortè obliget, quia donatio prodiga potest esse utilis alteri homini, & eatenùs ab eodem acceptari potest promissio prodiga; sed donatio prodiga, utpotè mala, non est materia cultûs divini; ergo à Deo promissio talis non acceptatur.

VII. Denique conclude: si quispiam gravatus debitis faciat votum reale in præjudicium suæ familiæ vel creditorum, illud esse invalidum.

N. 90. VOTUM DEBET ESSE DE MELIORI BONO.

I. *Datur ratio conclusionis.* II. *Disparitas. Votum inter & Juram.* III. *Sensus conclusionis.* IV. *Bonum dicitur melius duplicit. in se vel respectiv.* V. *Actus bonus qui non est materia Voti.* VI. *Objectio.* VII. *Sufficit alterutrum: melius in se vel respectivè.* VIII. *Ut Votum sit validum & licitum.*

I. PROBATUR, quia si votum, quod non est de meliori bono, esset validum, hoc votum obligaret & excluderet seu tolleret potestatem & aptitudinem licitam ad opus melius oppositum: talis autem potestatis ablatio non cedit in gloriam Dei, sed contra; ergo non acceptatur à Deo.

Obj. Juramentum non debet esse de meliori bono, ergo nec votum.

II. R. Distinguo ant. Juramentum soli Deo factum non debet esse de meliori bono, nego ant. juramentum homini factum non debet esse de meliori bono, concedo ant. & nego consequentiam; ratio disparitatis est, quòd tale juramentum acceptetur ab homine tanquam sibi utile: sed votum de minori bono non acceptetur à Deo.

III. Quo sensu debet esse de meliori bono?

R. Hoc sensu, quòd actus promissus, sive materia proxima, quæ promittitur, debeat esse bonum melius, quàm ejus oppositum, sive contradictorium, seu ejus pura negatio; id est, melius sit illud agere, quàm non agere illud: si autem è contra oppositum sit melius, tunc votum de opposito erit validum.

Actus non excludit per se nisi suum contradictorium; si verò per accidens excludat bonum aliquod melius, hoc

non impedit valorem voti: quâ ratione valet votum orationis vocalis, licèt fortè excluderet contemplationem meliorem: melius enim est orare vocaliter, quam sic non orare, sepositis aliis omnibus considerationibus.

Quotupliciter dicitur hìc aliquid esse bonum melius?

R. Dupliciter, 1°. "in se," 2°. "respectivè"

IV. Bonum melius "in se" sive absolutè, est v. g. castitas, juxta Apostolum 1. ad Cor. 7. Bonum melius "respectivè," scilicet, respectu voventis, est v. g. matrimonium respectu ejus, de quo dicit Apostolus 1. ad Cor. 7. v. 9. "melius est nubere quàm uri;" quod votum Deus acceptat, in quantùm magis conducit ad salutem voventis.

V. An ergo omnis actus bonus non est materia voti?

R. Non est, nisi contineat bonum melius in se, vel respectivè, secundùm supra dicta. Ita sedere ad telonium potest esse actus bonus; sed per se non est materia voti.

VI. Obj. Minus bonum potest continere actum virtutis Deo gratum: ergo votum illius erit gratum Deo & validum.

R. Conc. ant. nego conseq. Quia votum illud contineret directè obligationem excludentem potestatem licitam faciendi bonum melius, & ista obligatio non potest esse grata Deo: igitur aliud est omittere bonum melius, aliud directè obligari ad illud omittendum.

VII. Observa 1°. ad valorem voti sufficere, per se loquendo, quòd illud fiat de bono meliori "in se," quantumvis illud bonum non esset bonum melius "respectivè;" & ita is, cui melius esset matrimonio copulari, validè vovebit perpetuam castitatem, sed illicitè: sic validè professus est Religiosus, cui melius fuisset non ingredi Religionem.

VIII. Ut autem votum sit validum & simul licitum, requiritur ut bonum promissum sit melius respectu voventis.

Observa 2°., quòd duo objecta contradictoria non possint ambo esse de meliori bono in se; unum tamen potest esse bonum melius in se, & aliud bonum melius respectivum.

N. 91. VOTUM DE ACTU INDIFFERENTI.

I. *Respondetur disting.* II. *Votum non nendi in honorem B. M. V. est vanum.* III. *Vota invalida.* IV. *Votum nunquam vovendi.* V. *Compendiosa repetitio. Ex V. causis materia Voti dicitur inepta.*

AN votum de actu indifferenti potest esse validum?

I. R. Votum de actu indifferenti, quatenùs tali, non est validum, quia certè non est de meliori bono.

Si tamen actus ex specie sua indifferens referatur in individuo ad finem bonum proportionatum & voti capacem, v. g. votum scribendi ad utilitatem Ecclesiæ, est validum.

II. Dixi, "ad finem proportionatum:" nam ex defectu hujus votum non nendi die Sabbati in honorem B. M. V. est vanum & invalidum: quia omissio illa non est proportionata seu referibilis proximè ad honorem B. M. V., destituta alio fine proximo: hinc dicit S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 2. ad 3. "Vota quæ sunt de rebus vanis & inutilibus, sunt magis deridenda, quàm servanda."

III. Similiter quantumvis edere, bibere, ludere, ambulare, se calefacere, &c. quandoque honestè fiant, non solent tamen esse materia voti, quia abstinentia ab illis ex se melior esse solet.

Ulteriùs concludo, votum nunquam vovendi, vel non ingrediendi Religionem, per se non esse validum, quia oppositum est per se melius.

IV. Votum nunquam vovendi nisi ex consilio Confessarii, factum ab illo, qui imprudenter vovere solet, potest esse validum quoad modum talem: si interim iste faceret votum de bono alio meliori absque consilio Confessarii, validum, quamvis illicitum, foret; nam hoc secundum votum non est contrarium primo in eadem materia, sive quoad actum promissum, sed quoad modum tantùm; nam in secundo voto non vovet vovere sinè consilio Confessarii; hoc enim esset invalidum.

V. Collige ex prædictis, quinque ex causis provenire, quòd aliquid non sit apta materia voti; 1°. quia est impossibile; 2°. quia est necessarium; 3°. quia est illicitum; 4°. quia est indifferens vel inutile; 5°. quia non est bonum melius.

N. 92. PECCATUM VOTI ILLICITI.

I. *Vovere peccatum mortale, est peccatum mortale.* II. *Item vovere peccatum veniale.* III. *Objectio.* IV. *Votum de materia inepta.* V. *Qualiter peccet fictè vovens.* VI. *Quem pœnitet Voti.*

QUANTUM peccatum est vovere Deo rem malam?

I. R. Vovere peccatum mortale, est peccatum mortale contra Religionem; insuper, si adsit voluntas implendi, adjungitur aliud peccatum mortale istius speciei, in qua res illa dicitur mala.

II. Vovere peccatum veniale, probabiliùs juxta Suarez, Wiggers, Van Roy, etiam continet peccatum mortale contra Religionem: ratio est, quòd hæc vota contineant quamdam superstitiosam irrisionem Dei, aut aliquando blasphemiam, dum quispiam vult Deum honorare per illud, quod eidem convenire non potest.

Notat La Croix, quòd ejusmodi vota in malis potiùs debeant censeri esse juramenta.

III. Obj. Peccatum veniale est materia levis; ergo votum de illo est leve peccatum.

R. Dist. ant. peccatum veniale est materia levis secundùm se, concedo ant. peccatum veniale, ut offerendum in Dei cultum, est materia levis, nego ant. sicuti grave peccatum continet & blasphemiam, asserere, quòd peccatum veniale sit Deo gratum.

IV. Circa votum de actu indifferenti videtur idem dicendum.

Generatim emittere votum de materia inepta sive incapaci voti, de qua numeris præcedentibus, est peccatum ut minus veniale, propter volitionem cultûs non convenientis & quasi superstitiosi.

Supponitur in responsionibus præmissis, quòd vovens sciat, materiam sui voti esse ineptam & incongruam; si enim cum bona fide vel ex ignorantia putet votum suum esse de meliori bono, eatenus à peccato excusari poterit.

V. Qualiter peccat vovens fictè, absque intentione vovendi vel se obligandi?

R. Cum iste non faciat verum votum juxta dicta num 76 & 77. illa fictio non respicit Deum; non enim intendit Deum decipere, sed homines: hinc peccabit quandoque venialiter, quandoque mortaliter, secundùm quòd deceptio ejusque circumstantiæ sunt leves, vel graves: fictè faciens

professionem in Religione, peccat graviter, propter deceptionem Superiorum & statutum Ecclesiæ.

VI. An peccat si, quem pœnitet voti facti, sic tamen, ut quia vovit, velit omnino implere votum suum?

R. Solent similes actus esse otiosi & nocivi devotioni: verumtamen eosdem à peccato mortali esse immunes indicat S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 6. ad 2. & Sylvius eosdem aliquando à toto excusat.

N. 93. DE OBLIGATIONE VOTI.

I. *Est obligatio Religionis.* II. *Scrupulosorum commentum.* III. *Voto conjungi potest promissio humana.* IV. *Ex Voto simplici solo non acquiritur Jus hom.* V. *Quantitas obligationis Voti.* VI. *Votum in materia gravi sub levi.* VII. *Objectio.* VIII. *Conclusio practica.* IX. *Votum in materia gravi sub levi.* X. *An finis Voti vel modus cadant sub obligatione Voti.*

QUIS est effectus voti?

I. Effectus voti intrinsecus & formalis est obligatio in conscientia, supposità Dei acceptatione, quæ invisibiliter semper consequitur, si cætera requisita ad votum adsint.

Qualis est obligatio voti?

R. Est obligatio directè solius virtutis Religionis, continens fidelitatem & quamdam ad Deum justitiam genericè; & ita violans votum jejunii non præcepti, peccat contra Religionem, non contra temperantiam.

II. Proinde scrupulosorum commenta sunt, quando se per votum obligare volunt sub peccato hæresis, blasphemiæ, &c. quia per votum nemo sibi potest imponere obligationem nisi Religionis; aliter quàm accidit in condendis legibus, Suarez. c. 3. n. 9.

III. Observandum, quòd votum aliquod, v. g. dandi eleëmosynam Ecclesiæ vel pauperi, quandoque ita fiat Deo, ut simul promissio dirigatur ad hominem quempiam; quo acceptante, jus quoddam acquiritur Ecclesiæ vel pauperi ex illa promissione humana, ex qua vovens cogi potest actione justitiæ in foro externo.

Potest autem quilibet homo promissiones similes, quæ fiunt ad causas pias, acceptare, dummodo ad ipsum promissionis verba dirigantur.

IV. Si autem cum simplici voto, v. g. dandi eleëmosynam, nulla alia promissio vel obligatio concurrat, exurg

obligatio ad Deum, sed Ecclesia, vel pauper nullum jus acquirunt ex illo voto simplici, neque datur actio in fòro externo. Superior tamen tanquam pater, ne inferior peccet violando votum, potest eundem cogere ad voti impletionem.

Quanta est obligatio voti?

V. R. Regulariter loquendo, in materiâ gravi est gravis, in materia levi levis est.

Illa autem materia habetur gravis respectu voti, quæ censetur gravis respectu præcepti Superioris, & sicut materia legis, sic materia voti dupliciter dicitur esse gravis, scilicet vel in se, vel ex fine aut circumstantiis.

An vovens in materia gravi potest se obligare duntaxat sub levi?

VI. R. Affirm. Ratio est, quòd tota obligatio voti dependeat à voluntate voventis. Excipe vota professionis Religiosæ vel similia, quibus Ecclesia annexuit obligationem gravem, & quæ fiunt etiam superiori acceptanti. Billuart, pag. 187.

VII. Obj. Juramentum in materia gravi semper obligat sub gravi, quamvis jurans vellet se tantùm obligare sub levi; ergo a pari, &c.

R. Disparitas est, quòd obligatio juramenti non ita originaliter dependeat à voluntate jurantis; nam obligat factum sinè voluntate se obligandi; attento, quòd primarius effectus ejus non sit obligare, sed confirmare veritatem divino testimonio.

Supponitur, quòd vovens expressè noluerit se obligare sub gravi, si enim circa obligationem nulla sit facta restrictio, judicabitur voluisse se obligare secundùm exigentiam materiæ gravis vel levis.

VIII. Practicè interea licebit concludere cum Suarez, & Billuart t. 4. p. 187. votum illud non obligare sub gravi, quia vel votum illud solùm obligabit sub levi, vel votum erit invalidum & nullum defectu voluntatis sufficientis se obligandi, juxta dicta num. 77.

An similiter vovens in materia levi potest se obligare sub gravi?

IX. Resp. Neg. quia materia levis non est capax gravis obligationis, nec Deus acceptat voluntatem talem irrationabilem. Idque notandum pro scrupulosis, qui sæpe in rebus exiguis videntur voluisse se obligare sub gravi.

Quomodo materia dicatur gravis à dignitate, quantitate, & ex fine, explicatur in Tractatu de Legibus.

X. An finis voti vel modus operis cadant sub obligatione

voti, resolvi debet sub distinctione simili, quâ resolvitur in Trac. de Legibus hæc quæstio: An finis vel modus operis præcepti cadant sub præcepto, id hìc notandum, quòd sola voluntas voventis possit efficere, finem aliquem esse voto intrinsecum.

N. 94. DE OBLIGATIONE VOTI DUBII.

I. *Dubius de Voto obligat.* II. *Objectio.* III. *Quid aget dubius de suo Voto in materia dubiè illicita.* IV. *Casus aliqui.* V. *Casus.* VI. *Dubium circa accidentalia.*

AN dubitans de valore voti sui, tenetur illud observare?

R. Tenetur tam in dubio facti, quàm in dubio obligationis: dum observatio voti licita est, & dubium fundatum. Ratio est quòd dubitans, si non observat votum, exponat se periculo violationis voti. In hunc modum loquitur S. Thom. in 4. dist. 39. quæst. 1. a. 3. ad 6. "Si dubitet quomodo se in vovendo habuerit, debet tutiorem viam eligere ne se discrimini committat." Hanc responsionem defendit Sylvius in 2. 2. q. 88. a. 1. contra probabilistarum opinionem.

II. Probabilistarum opinio innititur præcipuè huic fundamento, quòd melior sit conditio possidentis: atqui dubius de facto voto manet in posessione suæ libertatis; ergo in dubio non obligatur voto, sed manet liber.

R. Neg. min. quia eo ipso, quo est dubius de valore voti, simul necessariò dubius est, an jam adhuc possideat libertatem à voto; nam axioma illud debet intelligi de possessore certo.

Deinde insulsè admodum illud axioma adducitur in dubio voto, quasi possessio, consuetudo vel præscriptio valeret contra Deum & jus divinum.

III. Quid aget dubius de voto, quando ipsa adimpletio voti est dubiè illicita?

R. Non potest adimplere votum, nec illud transgredi: si autem necessitas alterutrum agendi urgeat, eligere oportet illud, in quo est minus periculum mali, donec obtineatur superioris interpretatio vel dispensatio.

IV. Præmissæ conclusiones agunt de voto dubio ex rationabili causa, non ex scrupulo vel timiditate: si enim quispiam timoratæ conscientiæ proponens aliquid exequi, mox dubitatione anxiâ pulsetur, utrùm illud non voverit,

judicabitur non vovisse, quia si deliberatè vovisset, certus esset de voto.

V. Quispiam jam, antea nunquàm, incipit dubitare, utrùm à tribus annis non fecerit votum?

R. Est scrupulus.

Quispiam per tres annos aliquid observavit tanquam ex voto debitum, sed jam incipit dubitare?

R. Judicandum pro voto; id autem nonnunquàm accidit in quæsulis, dum occasio Matrimonii favorabilis subvenit.

VI. Ubi certitudo est de voto, sed dubium de ejus accidentibus, qualiter vel quomodo votum sit præstandum, dicatur obligare votum secundùm communiter accidentia & conditiones materiæ: sic

Votum jejunandi uno die intelligitur secundùm formam jejunii Ecclesiastici; vovens dare calicem, debet dare saltem argenteum, quia talem requirit communis usus, &c. Billuart tom. 4. pag. 201.

N. 95. DE PECCATO VIOLATIONIS VOTI.

I. *Violatio Voti est peccatum contra Religionem.* II. *Violatio Voti est ex genere suo peccatum mortale.* III. *Ex levitate materiæ veniale.* IV. *Exemplum.* V. *An maj. peccatum est agere contra Votum an contra præceptum.* VI. *Casus.* VII. *Materiæ coalescunt.* VIII. *Votum de Orat. vel eleëmosyna quotidiana.* IX. *Votum Actuum non coalescentium.* X. *Objectio.* XI. *Materiæ Votorum disparatorum non coalescunt.* XII. *Casus.* XIII. *Renovat. Voti non induxit novam obligat.* XIV. *Opus voti requirit intentionem satisfaciendi Voto.*

QUALE peccatum est violatio sive transgressio, seu non adimpletio voti?

I. R. Est peccatum contra Religionem, continens infidelitatem & perfidiam in Deum. S. Thom. quod lib. 3. a 12. refert illud ad peccata contra primum Decalogi præceptum; Catechismus Romanus collocat inter peccata secundum præceptum Decalogi.

Violatio voti aliquando vocatur sacrilegium, quia ipsum votum, quod violatur, est quædam res sacra.

Nota: quantumvis inter Doctores aliqui (Billuart t. 4. p. 190, &c.) doceant transgressiones votorum in diversis materiis esse peccata ejusdem speciei, v. g. transgressio votī castitatis, & transgressio voti jejunii; unanimiter tamen

docent, differentiam illam materiæ voti in confessione esse exprimendam, ut cognoscantur peccatorum gravitas, circumstantiæ, &c.

Nemo interim potest sibi vovendo, aliam obligationem injicere, quantumcumque vellet, nisi Religionis directè: prout dictum est num. 93.

Quantum peccatum est violatio sive transgressio voti?

II. R. est ex genere suo peccatum mortale. Probatur ex Apostolo 1. ad Tim. 5. dicente de transgressoribus voti: "habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt."

III. Hinc regulariter loquendo, violatio voti in materia gravi est peccatum mortale, in materia levi est peccatum veniale, etiamsi illa foret materia voti totalis: dico "regulariter," quia secundùm supra dicta num. 93. posset vovens in materia gravi se obligare sub levi.

IV. Quispiam ex voto obligatur jejunare die aliquo, peccat mortaliter si plures refectiones sumat, venialiter si exiguum accipiat: conformiter sicuti peccatur in violatione jejunii Ecclesiastici, secundùm quam eandem formam censetur jejunium vovisse.

Utrùm sit peccatum majus, agere contra votum, an agere contra præceptum in eadem materia cæteris paribus?

V. R. Distinguendo: si actus præceptus sit dignioris virtutis, quam sit virtus Religionis, est majus peccatum agere contra præceptum; si actus præceptus sit inferioris virtutis, est majus peccatum agere contra votum; sic violans votum jejunandi, gravius peccat quàm violans jejunium Ecclesiasticum, quia virtus Religionis dignior est virtute abstinentiæ.

VI. Quispiam vovit non bibere vinum adustum, ne inebrietur; bibit autem exiguum: quæritur, quantùm peccaverit?

R. Distinguendo: si biberit absque periculo inebriationis, peccavit venialiter; si verò voverit ne quidem exiguum bibere aut gustare, quia idipsum sibi periculosum esse solet, peccavit mortaliter, quia res in se levis efficitur gravis ratione finis.

VII. Observa, quòd in violatione voti plures leves materiæ possint coalescere, sicuti plura parva in furto vel in violatione jejunii coalescere possunt.

VIII. An igitur is, qui vovit recitare quotidie semel Orationem Dominicam, vel in dies largiri unum quadrantem pauperibus, peccat mortaliter, si omittat anno integro?

R. Distinguendo: si voverit illa tanquam materiam mo-

raliter unam, v. g. hoc modo, ut, quod uno die omittet obligetur implere diebus sequentibus, peccabit tandem moraliter, dum satis voluntariè pervenerit ad materiam gravem.

Solent autem vota realia hoc modo communiter intelligi.

IX. Si verò voverit prædistos actus quotidianos tanquam actus disparatos divisim ac singulatim præstandos, omittendo non peccabit mortaliter, sed solùm venialiter in singulos dies vel actus: sicut peccatur venialiter, omittendo in dies unam Orationem Dominicam in Horis Canonicis. Imò si quis proponat toto anno omittere sic unam quotidie Orationem Dominicam, illud malum propositum continebit solummodò reatum tot venialium, quot sunt dies.

X. Obj. Illud votum recitandi in dies orationem respicit materiam gravem; ergo obligat sub gravi.

R. Neg. ant. sed votum illud virtualiter multiplex habet plura objecta levia non coalescentia.

XI. Similiter materiæ votorum disparatorum non solent coalescere; ita materia orationis non coalescit cum materia voti jejunii vel eleëmosynæ; nisi fortè tanquam partes ad eundem finem referantur & voveantur, v. g. ad satisfactionem notabilem pro peccatis; hoc modo enim coalescere possunt in ratione satisfactionis Sacramentalis.

XII. Quid resolvendum de his casibus obviis: quispiam vovit persolvere novenam ad S. Antonium, vel etiam vovit hebdomadatim recitare integrum rosarium, ita ut singulis diebus partem persolvat?

R. Dicendum, quod partes omissæ coalescant, quia promissæ sunt tanquàm partes totalis novenæ vel rosarii per hebdomadam.

XIII. An iteratio, seu renovatio voti ejusdem, qualis à quibusdam præstari solet annuè in Epiphania Domini, addit novam obligationem?

R. Neg. solummodo enim intendunt eandem obligationem renovare & ratificare. Sylvius quidem existimat obligationem in eadem specie augeri, si intendat renovans; sed obstat, quòd vovens non possit obligationem facere ultra materiam voti, secundùm dicta num. 93.

An opus voto promissum fieri debet ex intentione satisfaciendi voto?

XIV. R. Requiritur talis intentio saltem virtualis vel implicita; nam absque tali intentione opus non erit forma-

liter opus voti, neque actus Religionis ex vi voti, qui modus tamen intrinsecus est obligationi.

Hinc à fortiori conclude, non satisfieri obligationi voti, ponendo opus cum positiva voluntate non satisfaciendi voto.

N. 96. DE OBLIGATIONE VOTI PŒNALIS.

I. *Votum pœnale triplex.* II. *Votum pœnale disjunct.* III. *Votum purè pœnale.*

I. TRIPLICITER votum dicitur esse pœnale; copulativè, disjunctivè, & purè pœnale.

Votum pœnale "copulativè" obligat absolutè ad rem promissam, & conditionatè ad pœnam. Et ita qui emisit votum audiendi diebus Sabbati Missam sub pœna dandi solidum pauperibus, tenetur in conscientia audire Missam, & si Missam omittat, peccat mortaliter, ac insuper tenetur elargiri solidum, alioquin superaddet secundum peccatum veniale; quia est votum pœnale "copulativè" obligans ad utramque partem.

II. Votum "disjunctive" pœnale obligat ad alterutrum; v. g. si quis voveat audire Missam vel dare solidum pauperibus, potest omittere Missam; sed tunc obligatur dare solidum, aliàs peccabit.

III. Votum "purè" pœnale obligat ad solam pœnam solvendam tum, dum vovens eam incurrerit: v. g. si quis voveat eleëmosynam quotiescumque se inebriaverit, secutâ ebrietate obligatur ad eleëmosynam promissam.

N. 97. AN EA QUÆ FIUNT CONTRA VOTUM, SINT VALIDA ET FIRMA.

I. *Quædam sunt valida contra Votum facta.* II. *Quædam invalida.*

I. RESP. distinguendo: aliquando sunt valida, quando actio, quæ fit contra votum, producit effectum alterius conditionis & valoris, & ita res, per votum simplex promissa Deo, validè donatur alteri, quia votum simplex non tollit nec transfert dominium rei, quod per donationem transfertur; simili modo validum est Matrimonium contractum contra votum simplex castitatis, vel non nubendi; non ta-

men post votum solemne castitatis, quia hoc continet traditionem.

II. Aliquando ea, quæ fiunt contra votum non sunt valida, quando actio contraria voto continet solummodo obligationem ejusdem conditionis de eadem re: sic promissio nubendi, sive sponsalia, post votum non nubendi, sunt invalida. S. Thom. 4. d. 38. q. 1. art. 3. q. 2. ad 1.

CASUS POSITIO.

I. *Obligatio Voti comparata ad oblig. Justitiæ.*

I. QUISPIAM obligatur ex voto dare mille florenos; sed ante traditionem suboritur obligatio restitutionis faciendæ, vel similis obligatio justitiæ commutativæ ex contractu, &c. ipse autem non est sufficiens utrique obligationi implendæ: quæritur, utri obligationi, an voti, an justitiæ, primò satisfieri debeat?

R. Primò fieri debet restitutio & solutio debitorum justitiæ; non ideo præcisè quasi obligatio justitiæ sit major obligatione voti: sed ob mutationem materiæ voti: nam eo ipso, quo summa illa pecuniæ debetur alteri ex justitia modo præfato, desinit esse materia legitima voti.

Si verò summa illa, post votum simplex, promitteretur dumtaxat, vel legaretur alteri absque traditione, priùs debet satisfieri voto; quia promissio posterior est invalida.

N. 98. QUINAM OBLIGANTUR VOTO?

I. *Votum personale obligat directè solum vovent*em. II. *Ex voto reali & mixto potest alius obligari.* III. *Hæres tenetur Vota realia adimplere.* IV. *Testator fecerat Votum mixtum, tenetur hæres ad reale.* V. *Objectio.* VI. *Testator mandaverat hæredi adimplere Vota personalia.*

I. RESP. Ipse vovens solus directè obligatur voto; non alii, nisi alii tituli interveniant.

An igitur unus non potest obligari voto alterius?

R. Nullus obligatur voto personali alterius, neque voto mixto alterius, quatenùs personale est, quia eatenùs votum afficit actum solius personæ voventis.

II. Unus potest obligari ex voto alterius reali & mixto pro parte reali ad præstandam rem debitam, in quantùm res illa transit ad ipsum cum onere illo.

An obligatio voti transit ad hæredes?

R. Juxta dicta, obligatio personalis non transit ad hæredes.

III. Sed ex voto reali devolvitur quædam obligatio ad hæredes; nam hæreditas sive res transit cum onere suo, sicut onus cæterorum debitorum realium, etiam ex promissione sola testatoris, transit ad hæredes: est autem illa obligatio Religionis & justitiæ cujusdam in hærede ratione rei acceptæ cum tali onere; nam res obstricta erat ex voto, & concurrit etiam in hærede implicitum pactum eo ipso, quo adit hæreditatem habentem illud onus.

Imò ipse testator non potest ab illo onere liberare hæredem, sicut seipsum ab illo reali debita liberare non potest; proinde hæres non adimplens illud reale, peccabit contra Religionem & justitiam.

Hinc resolve casum sequentem: Testator voverat instituere peregrinationem ad S. Mariam Aspricollensem, ibidemque donare lampadem argenteam: quæritur ad quid teneatur hæres?

IV. R. Tenetur hæres dare lampadem, peregrinationem verò præstare non debet, ne quidem expensas itineris, quas testator fecisset; quia expensæ illæ sunt quid accessorium respectu voti personalis peregrinationis; cessante autem principali cessat purè accessorium.

V. Nec obstat Capitulum, "Quod super his," Quia Papa ibidem non interpretatur voti istius obligationem, sed illud commutat in onera realia.

VI. Quid si testator in lecto mortis mandaverit hæredibus, ut persolvant orationes & peregrinationes, quas debebat ex voto personali, an hæredes obligantur?

R. Si hæredes acceptaverint, obligantur evidenter ex fidelitate: & probatur ex cap. *licet* de voto.

Si non acceptaverint, non obligantur, nisi in quantùm moriens poterat eos mandato suo (etiam extra casum voti) obligare in materia illa post mortem. Item si testator sub ea conditione reliquerit hæreditatem voluntariam, non necessariam, hæres eam acceptans tenetur conditionem adimplere.

N. 99. VOTUM DE ACTU ALTERIUS.

I. *Votum de Actu alieno potest esse validum.* II. *Votum personale non potest impleri per alium.* III. *Votum communitatis obligat posteros.*

AN potest quis facere votum de actu præstando ab alio?

I. R. Responsio affirmativa admitti potest in certo sensu, in quantùm scilicet ille actus alterius est in potestate voventis tanquam mandantis, consulentis, &c. obligatur autem vi voti actum illum mandare, consulere, &c. Ita, qui vovit obsequium famuli sui in Ecclesia, debet illud mandare famulo.

An votum unius potest impleri per alium?

R. Votum quatenùs reale est, per alium impleri potest hoc sensu, quòd res materialis ex voto debita ab alio præstari possit & aliquando debeat juxta dicta num. 98.

II. Votum quatenùs personale est, non potest impleri per alium, quia *eatenus* respicit proprium actum voventis, nisi fortè disjunctivè vovisset similem actum persolvendum per se vel per alium; sed tum votum illud non est purè personale.

Quomodo votum olim à communitate emissum, v. g. de instituenda processione annua, obligat posteros?

R. Inter plures responsiones, quas refert Suarez, præferenda est hæc, quòd illud votum non obliget directè posteros, ita scilicet ut vi voti formaliter obligentur; nam posteri supponuntur non vovisse.

III. Obligantur tamen vi legis cujusdam, quam communitas vovendo assumpsit, & sic posteri obligantur quamdiu illa lex ad posteros prorogatur: requirit interim Suarez, at authoritas Episcopi legem confirmantis concurrat; modò enim in Ecclesia cura ordinandi cultum divinum reservata est Prælatis Ecclesiæ.

Ex quo deducitur, quòd talis lex possit ab Episcopo abrogari, ita ut posteri, qui non voverunt, liberentur ab obligatione.

N. 100. DE TEMPORE OBLIGATIONIS VOTI.

I. *Vota obligant tempore determinato à vovente.* II. *Tempus potest adjici ad finiendam vel ad sollicitandam obligationem.* III. *Regula discernendi.* IV. *Dilatio impletionis Voti.* V. *Prævidens impedimentum Voti implendi debet prævenire.* VI. *Generalis resolutio.*

PRO quo tempore obligat votum?

I. R. Cum S. Th. 2. 2. q. 88. a. 2. ad 3. quòd obliget pro tempore per intentionem voventis explicitè vel implicitè determinato.

Si tempus non fuerit determinatum, illud prudentum judicio statuendum est secundùm materiæ & circumstantiarum conditiones: & ita vota negativa absoluta statim censentur obligare, vota affirmativa pro prima opportunitate. Item dicuntur vota negativa obligare semper & ad semper; vota autem affirmativa obligare semper, sed non ad semper; qui termini explicantur in Tract. de Legibus.

An votum tempore præfixo non impletum desinit obligare?

II. R. Distinguendo: si tempus voto adjectum sit ad finiendam obligationem, elapso tempore desinit obligare.

Si tempus præfixum sit ad sollicitandam obligationem, non desinit obligare, sed perseverat obligatio ad præstandam rem promissam: sicuti perseverat debitum pecuniarum tempore præfixo non persolutum creditori.

Unde discerni poterit, utrùm tempus adjectum sit ad finiendam obligationem, an aliter?

III. R. Practicè id aliquo modo discerni potest ex intentione voventis: si enim principaliter intenderit qualitatem temporis, v. g. diei Festi, finitur obligatio & transit cum ipso die; si principaliter intenderit opus ipsum, perseverat obligatio elapso tempore præfixo; hoc ultimo modo interpretari solemus vota realia.

IV. Dilatio autem adimpletionis voti potest esse notabilis & mortalis, ipsumque peccatum dilatione continuò augetur: hinc Deus Deuter. 23. v. 21. enuntiat: "cùm votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum."

V. An is, qui prævidet obventurum impedimentum, ob quod implere non poterit votum, teneatur prævenire tempus impedimenti, & implere votum antequam impedimentum obveniat?

R. Si prævièt currat tempus, in quo votum adimpleri potest, tenetur; sicut prævidens impedimentum recitandi horas Canonicas vesperi obventurum, tenetur prævenire vesperam.

VI. Generaliter cum S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 3. dicendum, quòd "vovens debeat facere, quod in se est, & dare operam, quantùm potest, ut votum impleatur," amovendo impedimenta; id enim fidelitas expostulat; & dum vovit, intendit sincerè agere & sinè fraude, quantum in se erat; atqui votum obligat secundùm intentionem, quam habuit, quando vovebat; ergo, &c.

Proinde qui affectant vel procurant, vel sinè causa voluntariè admittunt impedimentum, violatores voti esse convincuntur.

N. 101. DE VOTO CONDITIONATO.

I. *Conditiones quædam communes omni Voto.* II. *Conditio de præsenti vel præterito.* III. *Conditio suspensiva.* IV. *Regulæ, secundùm quas obligat Votum conditionatum.* V. *Demonstratur in exemplo.* VI. *Malitiosa imped. ponendæ condit. non tollit obligat.* VII. *Licita impeditio conditionis pœnalis.*

I. PRÆNOTANDUM, 1°. quòd omne votum includat conditiones aliquas generales, putà has: si res fuerit possibilis, si non mutetur, salvo jure Superiorum, &c. verùm exinde votum non vocatur conditionatum, quia sunt conditiones intrinsecæ omni voto.

II. Nota 2°.; votum cum conditione de præterito vel præsenti resolvatur in absolutum; mox enim valet, aut non valet.

III. Votum igitur vocatur conditionatum, quod fit sub conditione suspensiva cum particula *si*, vel æquivalente; pro quo statui solent hæ Regulæ:

IV. 1. Votum cum conditione suspensiva emissum, ante conditionem impletam non obligat ad exequendum promissum.

2. Obligat tamen ab initio ad habendam intentionem & propositum adimplendi, si conditio impleatur.

3. Votum illud adimpletâ conditione statim incipit obligare absolutè.

4. Si vovens malitiosè impediat impletionem conditionis icitæ voti purè conditionati, non pœnalis, peccat contra

votum, secundùm dicta numero præcedenti; quia infideliter agit, & contra intentionem primam sinceram.

V. Exemplum sit: Petrus vovit dare Ecclesiæ 1000 florenos, si soror ejus non contradicat; sed postea voti pœnitens studiosè procurat & obtinet, ut ipsa contradicat: quæritur an Petrus peccavit, & an est liberatus ab obligatione voti?

VI. R. Peccavit contra votum; nam quando vovit, ejus intentio (juxta quam obligat votum) fuit agere sincerè & sine fraude. S. Th. q. 88. a. 3.

Ad secundum quæsitum, respondet Suarez, eum liberari; sed rectiùs dicitur cum Sanchez, eum obligari secundùm verisimilitudinem conditionis ponendæ, si studiosè non impedivisset: nam in promissionibus humanis sic judicandum est juxta Legem 85. libro 45. Paragrapho 7.

Indubitatè interim Petrus obligatur, ut fraudem tollat & votum restituat in statu priori, si possit; & tum eventum conditionis expectet.

Si soror moriatur antequam contradixerit, votum obligat absolutè.

VII. Quando votum emissum est sub conditione pœnali, licitum est directè impedire positionem conditionis; ita qui vovit dare eleëmosynam si peccet, licitè vitat peccatum, ad vitandam pœnam.

Casus plures vide Billuart t. 4. p. 223.

Vovit quis dare pataconem, si omittat die Festo audire Sacrum?

R. Si omittat sine culpa v. g. ob infirmitatem, non tenetur dare pataconem, quia illud votum censetur pœnale, nec datur pœna sine culpa.

Vovit dare assem singulis vicibus,, quibus jurabit, & postea inadvertenter id facit?

R. Tenetur dare, quia iste censetur vovisse assem dare non merè in pœnam, sed in medicinam, ut sic eradicaret consuetudinem, qui finis manet. Billuart 227.

N. 102. DIVISIONES VOTI.

I. *Explicatio Voti personal. realis & mixti.*

DIVIDITUR votum:

1°. In votum simplex, & solemne, (addunt aliqui) & solemnisatum:

2°. In votum expressum, & tacitum seu implicitum.

3°. In externum, & internum.

4°. In absolutum, & conditionatum, de quo actum est num. 101.

5°. In pœnale, & non pœnale, seu purum. Vide dicta num. 96.

6°. In perpetuum, & temporale,

7°. In reservatum, & non reservatum,

8°. In personale, reale, & mixtum.

Quodnam votum dicitur personale?

I. R. Quo promittitur solùm actio ipsius voventis: tale est votum orandi, jejunandi, peregrinandi, &c.

Votum reale est, quo promittitur res externa vel actio per alium exercenda, ut votum largiendi eleëmosynam.

Votum mixtum dicitur, quo utrumque promittitur: v. g. votum peregrinationis ad divam Virginem Hanswicanam, simul & offerendi nummum aureum.

N. 103. DE VOTO SIMPLICI, ET SOLEMNI.

I. *Votum simplex & solemne.* II. *Opinio opposita.* III. *Votum solemne continet promissionem & traditionem.* IV. *Objectio.* V. *Solemnitas Votorum solemnium.* VI. *Antiquitus fuerunt Vota solemnia.* VII. *Observatio pro intellectu antiquitatis.* VIII. *Diversitas sententiæ.* IX. *Conclusio practica.* X. *Votum Solemnisatum.* XI. *Votum in Societate Jes.*

QUOD votum dicitur simplex?

I. R. Quod continet nudam promissionem. Votum solemne dicitur quod continet & promissionem & traditionem. Hâc occasione quæritur,

An votum simplex & votum solemne differant specie sive essentialiter, an solùm accidentaliter?

R. Id controvertitur: S. Thom. Sylvius, Gonet, Daelman, Billuart, qui differentiam essentialem astruunt, eam constituunt in eo quòd votum simplex in sola promissione consistat; votum autem solemne contineat & promissionem & donationem sive traditionem acceptatam in perpetuum; ferè sicuti sponsalia consistunt in sola promissione, Matrimonium verò continet traditionem.

II. Suarez, Wiggers, Van Roy, &c. sustinent votum solemne & simplex esse ejusdem rationis & energiæ intrinsecæ, solùmque differre ratione extrinsecæ solemnitatis & constitutionis Ecclesiæ suâ lege annectentis voto virtutem quamdam; & contra priorem sententiam.

Objiciunt: omne votum essentialiter est promissio; ergo votum solemne est solùm promissio, non traditio,

III. R. Neg. conseq. Quia votum solemne continet utrumque & traditionem rei & promissionem usûs, quod demonstrat. S. Thom. in 4. disp. 38. quæst. 1. art. 2. quæst. 3. dicens; sicuti si aliquis fructum agri promitteret, & promittendo agrum daret: sic qui solemniter vovet castitatem, tradit potestatem sui corporis in præsenti, & promittit usum pro futuro, quamvis enim tradiderit dominium sui corporis, retinet adhuc usum corporis.

IV. Objicitur 2°. cap. unic. "de Voto" in 6. Bonifacius VIII. dicit, quòd voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ sit inventa.

R. Pontifex loquitur non de solemnitate intrinseca voti solemnis, sed de solemnitate cæremoniali necessariò requisitâ, nimirùm Ecclesia constituit ritum & modum, quo votum solemne debet emitti, & absque observatione istius ritûs votum solemne non potest emitti, ita ut, si quisquam vellet facere votum solemne, non servato isto ritu, nihil efficeret, & hâc ratione solemnitas voti dicitur esse ex sola constitutione Ecclesiæ; quo modo hodie rectè dicitur, quòd solemnitas Matrimonii, ut contrahatur coram Paroco & testibus, sit ex sola constitutione Ecclesiæ, ita ut sine illa matrimonium attentatum sit hìc invalidum.

V. Solemnitas autem requisita ad vota solemnia castitatis, paupertatis & obedientiæ consistit in his, ut illa voto fiant in Religione approbata, cum acceptatione Superioris in perpetuum, & non ante ætatem annorum sedecim completorum, & non nisi post integrum probationis annum; alioquin professio decernitur esse nulla per Concilium Trid. sess. 25. cap. 15.

VI. Antiquitùs priusquam emanata esset hæc constitutio, erat etiam aliquis modus solemniter vovendi ab Ecclesia approbatus, ait S. Th. dist. 38. q. 2. art. 2. q. 3. ad 3. etiam à tempore Apostolorum S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 7. in c.

VII. Simul observa, quòd illo tempore inter Monachos vel Virgines cohabitantes quidam haberent vota solemnia castitatis, quidam vota simplicia, alii solum propositum: hoc supposito facilè intelliguntur dicta SS. Patrum, dum quandoque Virginibus vel Monachis concedunt validum Matrimonium, quandoque eis negant. Vide hæc latiùs deducta à Wiggers Tract. de voto cap. 4. dub. 17.

VIII. Nota quòd Patroni prioris sententiæ cum S. Thom. doceant, votum solemne castitatis dirimere Matrimonium

contrahendum jure naturæ, quia quod validè donatum est Deo & Religioni, non potest validè dari alteri. Hanc sententiam pluribus argumentis confirmat Gonet de Matrim. disp. 9. a. 2. & Sylvius in 2. 2. q. 88. a. 7.

Oppositam sententiam satis nervosè defendit Wiggers.

IX. Practicè interea certum est, quòd circumstantia voti solemnis in confessione peccatorum contra illud commissorum, exprimenda sit, cùm peccata contra illud sint graviora, ait S. Th. 2. 2. q. 88. art. 7. ad 1.

X. Votum castitatis, quod in susceptione Ordinis Sacri implicitè omittitur, est votum "simplex," quia tamen illi conjungitur constitutio Ecclesiæ irritans Matrimonium contrahendum, vocatur "solemnisatum."

XI. Similiter votum Scholarium in Societate Jesu, est essentialiter "simplex," cùm traditio illa non acceptetur in perpetuum, nam à Superiore possunt dimitti, quamvis dirimat Matrimonium ex constitutione Greg. XIII.

N. 104. DE PERSONIS QUÆ VOVERE POSSUNT.

I. *Homo pollens usu rationis potest vovere.* II. *Ecclesia potest ferre Leges irritantes Vota.* III. *Christus non vovit.*

I. OMNIS homo viator sufficienti pollens rationis usu validè potest vovere, nisi aliunde sit impeditus.

Pueri ante usum rationis & amentes jure naturæ sunt incapaces voti, quia ad votum requiritur proprius deliberatus consensus.

Ecclesia potest per leges suas reddere personas inhabiles ad vovendum, sive potest ferre leges antecedenter irritantes votum. Constat ex Conc. Trid. sess. 25. cap. 15 de Regul. An autem id possint Episcopi, non ita constat Id Ecclesia potest ex potestate data Matth. 18. "Quodcumque solveritis."

An Christus Dominus & Apostoli emiserunt votum?

III. R. Respondet S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 4. ad 3 Christo non competebat secundùm se vovere; Apostoli autem intelliguntur vovisse pertinentia ad perfectionis statum

N. 105. DE VOTIS SUBDITORUM.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 8 & 9.

I. *Subditi Votum validum non firmum.* II. *Votum validum et firmum.*

INQUIRITUR hìc, an & quomodo vota religiosorum, filiorum & uxoris sint valida sine consensu Superiorum, parentum vel mariti facta.

I. R. cum S. Thom. q. 88. a. 8. quòd eorum vota in materia legitima sint valida, non sint tamen semper firma; nisi sint de iis, in quibus non subjiciuntur Superioribus.

Explica terminos.

II. R. Illud votum dicitur validum non firmum, quod obligat quidem, sed irritari potest: illud verò votum dicitur validum & firmum, quod sic est validum ut irritari non possit. Hæc magis elucidabuntur per exempla infra producenda.

N. 106. DE MODIS QUIBUS CESSAT OBLIGATIO VOTI.

QUIBUS modis cessat obligatio voti?

R. His præcipuè modis:

1°. Irritatione.

2°. Dispensatione sive relaxatione.

3°. Commutatione.

4°. Materiæ mutatione vel subtractione.

5°. Cessatione finis.

6°. Ratione conditionis non adimpletæ.

7°. Præterea dicitur cessare votum non acceptatione istius, in cujus solius favorem votum obligat; item lapsu temporis affixi ad finiendam obligationem, & adimpletione voti: verùm similes modi subintelliguntur vel reducuntur ad priores.

N. 107. DE IRRITATIONE VOTI.

S. Thom. q. 88. art. 8 & 9.

I. *Definitio.* II. *Duplex modus irritandi.* III. *Quid potestas dominativa.* IV. *Irritatio Voti sine causa est valida aliquando.* V. *Differentiæ inter irritationem & dispensationem.*

I. Quid est irritatio voti?

R. Est annullatio voti validi, non firmi, facta ab eo, in cujus potestate est habere votum ratum.

Fundatur autem irritationis valor in conditione implicita hac aut simili: "nisi superior renitatur," quæ conditio inest per se omni voto irritabili.

II. Duplicem irritandi modum proponit Suarez, unum directum & propriè dictum, quo irritatur actus voti per potestatem dominativam, naturalem vel spiritualem; alterum indirectum ex parte materiæ subjectæ alteri, sed hic modus reduci potest ad modum, quo cessat votum ob mutationem materiæ, & competit etiam potestati jurisdictionis.

III. Potestas dominativa dicitur, cui vovens quoad voluntatem, tanquam non sui juris est subjectus, & ab ea dependens. Hujusmodi habet pater in prolem impuberem, Abbas in monachum, &c.

An irritatio voti sine justa causa est valida?

IV. R. Irritatio directa per potestatem dominativam est valida, quia irritans utitur jure suo; non est tamen semper licita. Irritatio voti, quæ procedit à sola potestate jurisdictionis, sine justa causa est invalida, quia hæc potestas exercetur solùm ministerialiter juxta rationabilem voluntatem principalis qui est Deus, qui non vult sine causa dispensari, sed fideliter.

Nota differentiam irritationem inter & dispensationem:

1. Irritatio directa fit per potestatem dominativam, dispensatio procedit à potestate jurisdictionis.

2. Irritatio voti directa est valida facta sine justa causa, dispensatio voti sine justa causa est invalida.

3. Irritatio respicit solummodò votum non firmum, dispensatio extenditur ad vota etiam firma.

N. 108. QUINAM IRRITARE POSSUNT VOTA ALIORUM?

I. *Pontifex irritat Vota Religiosorum.* II. *Item prælati Regularium.* III. *Irritant quæcumque Vota Relig.* IV. *Vota Novitiorum.*

I. RESP. Summus Pontifex irritare potest vota quorumcumque Religiosorum, & Episcopus vota Religiosorum sibi directè subjectorum: vota tamen aliorum Fidelium, Laicorum vel Clericorum sibi subditorum directè irritare nequeunt; sed aliquando possunt id indirectè prohibendo vel mutando materiam voti.

II. Abbas sive Prior vel Guardianus & omnes Superiores in ordine altiores, v. g. Provinciales, &c. irritare possunt vota Religiosorum sibi subditorum.

Idem possunt Abbatissæ sive Priorissæ respectu Religiosarum sibi subjectarum, nam habent potestatem quasi dominativam, & imperant in virtute obedientiæ vi sui muneris.

Vicariis vel Coadjutoribus illa potestas non competit, nisi fortè in absentia aliorum.

An prælati Superiores possunt irritare quæcumque vota *suorum* Religiosorum, ea quoque, quæ non impediunt illorum Superiorum regimen v. g. votum servandi præcepta Ecclesiæ?

III. R. Van Roy dubitat: sed S. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 8. ad 3. generaliter resolvit, nullum votum Religiosi esse "firmum," nisi fiat de consensu Prælati (excepto voto transeundi ad strictiorem ordinem;) ratio est, quòd Religiosus per votum solemne subdatur Superiori suo non solùm ratione materiæ voti, sed etiam ratione voluntatis & actionum personalium, ita ut Superior habeat potestatem dominativam in voluntatem Religiosi; & inde in omni ejus voto subintelligitur hæc conditio negativa: si Superior non renitatur.

IV. Superiores Regulares non possunt irritare vota Novitiorum, quia necdum subsunt eorum potestati dominativæ: sunt enim sui juris adhuc: quia tamen vi privilegiorum in favorabilibus reputantur Religiosi, potest Superior in eorum votis dispensare, vel potiùs ea suspendere, quatenùs gubernationi vel probationis exercitiis sunt impedimento, ita ut obligatio votorum reviviscat, si Novitius non profiteatur; sed in professione vota omnia personalia ipso facto permutantur in vota solemnia Religionis. Bil luart 240.

N. 109. QUOMODO PATER, TUTOR, ET MARITUS IRRITARE POSSUNT VOTA PROLIUM, PUPILLORUM ET UXORIS?

I. *Irritant quæcumque Vota impuberum.* II. *Quandonam mater irritet Vota.* III. *Vota impuberum manent irritabilia.* IV. *Pater irritat Vota prolium puberum aliqua.* V. *Etiam post ætatem 25. annorum facta.* VI. *Maritus irritat Uxoris Vota aliqua.* VII. *Vota facta ante Matrim.* VIII. *Non omnia.* IX. *Votum non petendi debitum, est validum.* X. *Casus conjugis voventis.*

I. RESP. Pater, vel tutor irritare possunt quæcumque vota impuberum, quia impuberes sunt patri vel tutori subjecti etiam quoad voluntatem; idque non tam jure naturali, quàm ex jure positivo reddente illa vota irritabilia can. Puella causa 20. q. 2. can. Mulier causa 32. q. 2. ita pater & tutor irritant vota impuberum castitatis vel ingrediendi Religionem, quamvis post annos pubertatis implenda.

Nota, quòd dicantur impuberes puellæ usque ad annum ætatis duodecimum, masculus usque ad annum decimum quartum completum: malitia hìc non supplet ætatem.

An matri etiam competit præfata potestas irritandi vota prolium?

II. R. Vivente patre ea non competit matri; mortuo autem patre, mater jure ordinario habet tutelam prolium suarum, & eâ ratione potest irritare vota; secùs si alius tutor aut curator fuerit constitutus. In defectu illorum id potest avus, deindè avia.

An votum in ætate impubere emissum manet irritabile, dum vovens pervenit ad annos pubertatis?

III. R. Passim docetur, illud manere irritabile à patre, nisi fortè suo consensu confirmasset, vel vovens pubes factus illud ratificasset in materia tunc sibi libera. Idem asserit Layman de tutore, quamvis hoc neget Suarez.

An pater vota filiorum puberum irritare potest?

IV. R. Non omnia, sed solùm ea quæ sunt de actibus vel rebus, quæ pertinent ad domesticam gubernationem vel paternam potestatem; proinde si pubes voverit servare castitatem vel ingredi Religionem, illud votum pater irritare nequit, sed vota peregrinationis, humicubationis, &c. potest irrita reddere.

V. Irritat autem pater hæc vota, licèt filius excedat

ætatem 25. annorum, modò sit sub patria potestate, quia hæc irritatio non fundatur in defectu ætatis, sed in subjectione filii, unde eadem irritatio extenditur solùm ad tempus subjectionis, ita ut vota puberum, implenda postquam filii fuerint emancipati, pater non irritet, quia non derogant potestati patris.

Vota impuberum semel irritata nunquam reviviscunt.

Quæ vota uxoris maritus irritare potest?

VI. R. Illa, quæ sunt de rebus ad gubernationem vel administrationem familiæ pertinentibus v. g. vota peregrinationis eleëmosynarum extraordinariarum ex bonis communibus.

An maritus potest irritare ejusmodi vota, quæ uxor emisit ante matrimonium?

VII. R. Si contrahens matrimonium illa vota ignoraverit, & in illa postea nunquam consenserit, potest ea saltem suspendere pro tempori matrimonii sui; sed dissoluto matrimonio reviviscent, quia non sunt absolutè ab illo irritata, cum non sint emissa sub hac conditione: si maritus consentiat.

VIII. Vota, quæ non cedunt ullo modo in præjudicium mariti, videtur ipse non posse irritare. V. g. votum observandi præcepta Ecclesiæ, faciendi breves orationes, &c. quia in illis non subditur viro.

Uxori non competit propriè irritare vota viri sui.

IX. Votum sive mariti sive uxoris de non petendo debito conjugali, validum est & firmum, prout declararunt Pontifices.

X. Lib. 3. Decretal. cap. 3. "quidam" tit. 32. de "Convers. Conjug." legitur, quòd quidam intraverit Monasterium invitâ uxore: Pontifex autem consultus respondet, quòd iste debeat redire ad uxorem, & post mortem uxoris non teneatur reverti ad Monasterium, quia ejus Professio facta Superiori fuit irrita, quòd tamen non possit petere debitum conjugale, neque post mortem hujus ducere aliam, quia juris interpretatione censetur se Deo obligasse in iis, quæ erant in ejus libera potestate; item L. 3. Decretal. t. 32. cap. 12. "placet."

N. 110. DE IRRITATIONE VOTI CONFIRMATI.

I. *Vota absolutè confirmata non possunt ab eodem irritari.* II. *Conditionatè confirmata possunt irritari.* III. *Votum confirmatum ab altiori non irritatur ab inferiori, sed è contra.*

QUANDO Superior, Pater, vel Maritus semel consenserunt in votum subditi, sive postquam illud confirmarunt, an retinent potestatem irritandi illud votum ratificatum?

I. R. Negat Van Roy, affirmat Billuart 246. & alii: distinctione quæstio finietur dicendo: si pater vel maritus semel dederint consensum absolutè & simpliciter, votum illud sic confirmatum irritare nequeunt, quia accedente consensu positivo, (negativus non sufficit), votum fit firmum: vèrumtamen communis sententia dicit, quòd vota Religiosorum nunquam sic absolutè confirmentur propter continuam in omnibus omnino dependentiam à Superioribus suis, adeoque vota Religiosorum semper manere irritabilia ab eisdem Superioribus & Successoribus.

Jura præsumunt consensum Superioris, si sciens votum subditi intra annum non contradixerit. Cap. "Puella."

II. Si verò pater, maritus, vel superior non consenserint absolutè sed conditionatè, salvo scilicet jure irritandi postea, retinent potestatem irritandi.

III. Votum confirmatum ab aliquo Superiori potest irritari ab altiori Superiori in eodem Ordine; sed votum confirmatum ab altiori Superiori non potest irritari ab inferiori ejusdem Ordinis.

Vota ratificata solùm ex errore manent irritabilia.

N. 111. DE DISPENSATIONE ET COMMUTATIONE VOTI.

S. Thom. 2. 2. quæst. 88.

Definitio. II. *Fundamentum dispensationis.* III. *Dispensatio sine justa causa est invalida.* IV. *Potestas dispensandi data est Ecclesiæ.* V. *Objectio.* VI. *Divisio.*

QUID est dispensatio voti?

I. R. Est relaxatio voti facta à legitimo Superiore vice ei ex causa justa.

II. Proinde valor dispensationis fundatur in remissione divina; nimirum Superior tanquam Vicarius sive Commissarius Dei, vice & nomine Dei remittit homini debitum promissionis factæ, sive condonat ei promissionem Deo factam.

In eadem Dei concessione fundatur potestas commutandi vota.

III. Hinc consequitur quòd dispensatio voti sine justa causa, quantumvis data à Summo Pontifice, sit invalida, quia Deus non vult remittere votum sine justa causa.

IV. Hanc potestatem dispensandi & commutandi vota à Deo datam esse Ecclesiæ probatur ex Praxi Ecclesiæ, & continetur in generali concessione potestatis Matth. 16. "quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis."

V. Obj. Nemo potest dispensare in jure naturæ, ergo nec in voto: probatur conseq.: quia obligatio voti est juris naturæ.

R. Nego conseq.: ad probationem dico, quòd obligatio voti sit juris naturæ, quamdiu votum & ejus acceptatio perseverant, non ultrà: jam autem per dispensationem cessat acceptatio Dei, quia vice Dei relaxatur: non est enim de jure naturæ quòd acceptio promissionis debeat semper perseverare & teneri.

Hinc patet, quòd hæc potestas ordinaria dispensandi, sit quædam potestas jurisdictionis spiritualis, adeòque competat solis Ecclesiasticis.

VI. Potestas præfata dividitur in ordinariam & delegatam.

N. 112. DE POTESTATE ORDINARIA DISPENSANDI.

I. *Summus Pontifex.* II. *Episcopus.* III. *Prælati.* IV. *Non Parochi nec Confessarii.* V. *Nec Religiosi.*

QUINAM habeat potestatem ordinariam dispensandi in votis?

I. R. Cum S. Thom. 2. 2. quæst. 88. a. 12. ad 3. Summus Pontifex habet plenitudinem potestatis dispensandi in omnibus votis dispensabilibus in universa Ecclesia, cæteri ab ipso potestatem participant vel jure ordinario vel per delegationem.

II. Episcopus in sua Diœcesi habet ordinariam potes-

tatem dispensandi in votis, Summo Pontifici non reservatis, suorum subditorum; non dispensat in votis peregrinorum, ita Suarez. III. Similiter dispensant Prælati habentes plenam jurisdictionem Episcopalem; item Provinciales & Abbates exempti; Abbates non exempti non dispensant, sed Episcopus eorum. Abbatissæ exemptæ non dispensant defectu jurisdictionis spiritualis Ecclesiæ.

IV. Parochis vel Confessariis non competit ordinaria potestas dispensandi in votis, quia est actus jurisdictionis majoris spectantis ad externum Ecclesiæ regimen.

Præfati habentes potestatem ordinariam dispensandi in votis, similiter habent potestatem ordinariam commutandi eadem vota, item dispensandi in juramentis soli Deo factis sive per se stantibus, vel confirmatoriis votorum; quia in jure æquiparantur votis. In juramentis circa materiam reservatam, dispensat Papa.

V. Billuart t. 4. de Rel. diss. 4. art. 8. p. 206. dicit sententiam illam non esse tutæ praxis, quæ tribuit Religiosis Confessariis ex privilegiis suis facultatem dispensandi in votis Sæcularium. Eam tamen pro commutatione votorum non reservatorum admittit cum La Croix, juxta Pauli III. *Dilecti Filii* 5. Junii 1546, bullam datam Jesuitis, quæ per communicationem privilegiorum extenditur ad alios Religiosos. La Croix lib. 3. pag. 1. num. 581.

Episcopus non dispensat in votis exemptorum, quia non sunt subditi ipsius, Suarez n. 7. p. 682. Vicario Episcopi non competit potestas ordinaria dispensandi; verumtamen competit, sede vacante, Capitulo sive ejus Vicario. Sylv. quæst. 88. a. 12.

N. 113. DE POTESTATE DELEGATA DISPENSANDI VEL COMMUTANDI VOTA.

I. *Potestas delegata.* II. *Generaliter data non extenditur ad reservata.* III. *Item non extenditur ad obligationes humanas.* IV. *Casus.* V. *Votum pœnale potest commutari.* VI. *Potestas dispensandi potest commutare.* VII. *Potestas delegata circa Vota Jurata.*

I. POTESTAS hæc delegata conceditur ab habente Ordinariam; datur autem speciali concessione, quo modo in Jubilæo omnibus Confessariis approbatis datur potestas delegata commutandi vota quædam.

II. Potestas delegata dispensandi vel commutandi vota

generaliter concessa non extenditur ad vota reservata, juxta regulam Juris 81. in 6. & extrav. 2. " Etsi Dominici."

Nec ad vota facta in favorem tertii & acceptata ab eodem : III. proinde observa, quòd hæc potestas dispensandi vel commutandi vota non extendatur ad promissiones vel obligationes humanas; hinc si quispiam promissionem acceptatam dandi Ecclesiæ vel filiæ dotem, voto valido confirmet, non potest per præfatam potestatem illa humana obligatio commutari vel tolli, quia est obligatio distincta à voto: imò nec illud votum adjunctum est dispensabile per potestatem delegatam, quia cederet in præjudicium tertii: quod notari potest à Confessariis tempore Jubilæi, quando homines simpliciores petunt exonerari à promissis humanis, debitis, obligatione restitutionis, &c.

IV. An ergo votum dandi eleëmosynam pauperibus vel Ecclesiæ commutari non potest tempore Jubilæi?

R. Distinguendo: si votum illud sit factum soli Deo absque ulla promissione ad hominem aliquem directa & ab eodem acceptata, votum commutari potest, quia nulli jus est acquisitum ex tali voto nisi soli Deo: secus si promissio humana acceptata concurrat. Billuart 275.

V. Eodem modo in votis pœnalibus commutari poterit pœna, etiamsi jam contracta; & ita si quis debeat dare pauperibus 10 solidos ob violatum votum de non jurando, poterit illa pœna mutari in aliud opus æquale, quia est debita solùm ex simplici obligatione voti.

VI. Qui habet potestatem delegatam dispensandi, habet potestatem commutandi votum, non è contrario. Suarez n. 9. 685. quia commutare minus est. Sylvius quæst. 88. art. 12. concl. 4. Confessarius habens facultatem absolvendi ab omnibus reservatis peccatis, non pollet ideò potestate dispensandi vel mutandi vota aut juramenta.

VII. An potestas delegata dispensandi vel commutandi vota, extenditur ad juramenta eorumdem confirmatoria, item ad juramenta soli Deo facta in eadem materia?

R. Negant Wiggers tr. 8. dub. 20. & Bonac. d. 4. p. 17. a. 12. affirmat Suarez t. 2. lib. 6. c. 14. qui ibidem prolixè de eo disputat, & adjungit, quod Gregor. XIII. pro PP. Societatis Jesu facultatem commutandi (non dispensandi) vota extenderit ad vota similia jurata, sine præjudicio tertii.

N. 114. DE CAUSA DISPENSATIONIS.

S. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 12.

I. *Dispensatio Voti sine justa causa est invalida.* II. *Justæ causæ dispensandi.* III. *Proportio causæ ad Votum.*

AN dispensatio voti data sine justa causa est valida?

I. R. Negativè, etiamsi à Summo Pontifice data sit: ratio est quòd dispensans in voto dispenset, non in jure proprio, sed in jure divino, in quo est constitutus, non Dominus, sed fidelis dispensator.

Quænam causæ existimantur justæ ad dispensandum?

II. R. Illæ sunt multiformes; honor Dei, necessitas aut utilitas Ecclesiæ, bonum spirituale majus voventis, &c. Item inter justas causas connumeratur, si materia voti sit facta difficilior, si observatio voti per accidens impediat obligationes Officii, si dispensatio cedat in bonum commune: deinde conceditur dispensatio ob fragilitatem voventis vel periculum peccati.

III. Attendi quoque debet in dispensatione proportio causæ ad præstantiam voti, ita ut pro dispensatione in voto majori, major causa requiratur: propterea si adsit quidem causa levis, sed insufficiens ad dispensandum, quamvis fortè sufficiens ad votum commutandum, dispensatio debet censeri invalida defectu justæ causæ; quamobrem ipse Pontifex vix dispensare solet, quin commutationem quamdam vel compensationem adhibeat: igitur

Nota, quòd, quandocumque dispensatio ob defectum causæ sufficientis est illicita, sit simul invalida.

N. 115. DE COMMUTATIONE VOTI.

I. *Definitio.* II. *Triplicitèr fit commutatio.* III. *Pro commutatione justa causa adesse debet.* IV. *Privatâ authoritate.* V. *Votum mutari nequit, licèt in melius.* VI. *Objectio.* VII. *Reliqua vota commutantur in Profess. Rel.*

QUID est commutatio voti?

I. R. Est translatio obligationis voti de una materia in aliam.

Comprehendimus voti redemptionem, quæ est translatio obligationis voti personalis ad quodpiam reale.

II. Potest hæc commutatio fieri tripliciter, vel in majus bonum, vel in minus, vel in æquale.

Quando autem cuipiam tribuitur potestas delegata simpliciter ad commutandum vota, prout Confessariis conceditur in Jubilæis, ea intelligitur commutatio, quæ fit in æquale moraliter, vel in majus bonum, non ea, quæ fit in minus bonum, quia proprietas verbi servari debet: possunt interim vota personalia commutari in realia, temporalia in perpetua & è contra; expedit tamen perpetua commutari in perpetua.

An pro commutatione voti requiritur etiam aliqua justa causa?

III. R. Pro commutatione in minus certò requiritur justa causa, quia ea continet partialem dispensationem in quantùm fit in minus.

Pro commutatione voti in æquale aliqua etiam justa causa, licèt minoris ponderis, adesse debet; quia commutatio fieri debet non leviter, sed ex rationabili fine, & pro causa sufficere potest major voventis affectus & promptitudo, ait Wiggers.

Quando commutatio fit in majus bonum, non requiritur alia causa extrinseca, sed ipse excessus bonitatis præbet causam sufficientem commutandi.

IV. An hæc commutatio voti, quæ fit in opus evidenter melius, fieri potest privatâ voventis authoritate?

V. R. Verosimilior sententia negat, & dicit requiri authoritatem habentis facultatem commutandi vota. Hanc sententiam docent Wiggers, Daelman conformiter S. Thom. 2. 2. sensus q. 88. a. 12. ratio est, quòd requiratur authoritas & consensus Dei pro tali commutatione, cùm per votum res illa & non alia Deo promissa sit.

VI. Obj. Deus consentit in commutationem eo ipso, quo opus est melius.

N. Nego ass. nam Deus Levit. 27. v. 10. id prohibuit.

Idem significatur cap. 1. "de voto & voti redempt."

Inde conclude, quòd is, qui vovit eleëmosynam, non possit eam propria authoritate mutare in jejunia vel orationes meliores.

Si autem opus votivum includatur in opere meliori, satisfit voto faciendo opus illud melius; ita audiens Missam solemnem implet votum audiendi Missam non solemnem; dans calicem aureum satisfacit voto dandi calicem argenteum.

VII. Denique omnia vota personalia commutari possunt in professionem solemnem in Religione approbata, ita ut in professione cesset aliorum votorum obligatio, quia moritur priori vitæ, ait S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 12. ad 1. verùm id magis ex jure positivo Ecclesiæ ipsa vota commutantis provenire videtur, juxta cap. 4. Scripturæ lib. 3. t. 34. de voto.

N. 116. DE REGRESSU AD MATERIAM VOTI COMMUTATI.

I. *Factâ commutatione absolutè, non licet redire ad priorem materiam.* II. *Secùs si facta sit disjunctivè vel condit.* III. *Idem accidit, si materia substituta fiat impossibilis.*

AN post factam voti commutationem licitum est voventi redire ad priorem voti materiam, & omittere illud, in quod commutatio voti facta est?

I. R. Distinguendo: si commutatio facta sit absolutè, nullo modo conditionatè, non licet ipsi redire ad priorem voti materiam, quia obligatio simpliciter ablata est à priori materia, adeoque non est ampliùs materia voti jam obligantis.

II. Si verò voti commutatio conditionatè solùm aut disjunctivè facta sit, prout solet, quando commutatio conceditur in favorem voventis; vel quando facta est in bonum minus priori, impletur votum observando alterutrum, sicut accidit in votis disjunctivis.

Quid si commutato voto materia substituta fiat impossibilis, illicita, &c.: an manet obligatio redeundi ad priorem materiam, ut in ea votum impleatur?

III. R. Iterum distinguendo: si commutatio voti facta sit absolutè juxta primum modum, non manet obligatio implendi votum in priori materia; si autem commutatio facta sit solùm disjunctivè, manet obligatio: quia obligatio vel non est simpliciter ablata à priori materia, quandoquidem maneat materia voti.

N. 117. DE VOTIS RESERVATIS.

QUÆ vota sunt reservata Summo Pontifici?

R. Votum Professionis Religiosæ emissum extra Societatem Jesu, in Religione approbata certò reservatum est, quinimo acriter disputatur.

UTRUM PONTIFEX IN VOTO SOLEMNI DISPENSARE POSSIT.

I. *Fundam. utriusque sentent. propon.*

I. AD quam quæstionem Sylvius, Boudart, & Daelman, Billuart t. 4. p. 279. respondent negativè, & pro fundamento potissimum allegant authoritatem S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 11. & Capitulum "cùm ad Monasterium" de Statu Monach. ubi Innoc. III. dicit, quòd abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo annexa sit regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex possit indulgere.

Responsionem affirmativam defendunt Suarez, Wiggers, Van Roy aliique, et probant ex factis Pontificum, qui dispensarunt (sed alii illa facta negant, vide Bar. cit. à Bill. t. 4. p. 288.) item quia rationes, quæ probant datam Pontifici potestatem dispensandi in voto simplici, probant eidem collatam esse facultatem relaxandi nomine Dei votum solemne, cùm nec ex ratione nec aliunde ostendatur excipi votum solemne. Hanc controversiam latiùs deductam reperies apud Scholasticos.

Observat S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 11. ad 4. quòd Religiosus promotus ad Episcopatum non absolvatur à voto paupertatis, quia non fit Dominus proventuum Episcopatûs, sed dispensator solùm, neque à voto obedientiæ, sed per accidens obedire non tenetur Superioribus Religionis, quia in ea Superiorem non habet: imò indiget speciali licentiâ Summi Pontificis ad mutandum sui Ordinis habitum, & ad condendum testamentum.

N. 118. DE VOTIS SIMPLICIBUS RESERVATIS SUMMO PONTIFICI.

I. 5 *Vota simplicia reservata Pontifici.* II. *Quinque* III. *Vota non reservata.* IV. *Continentiæ Votum reservatur.* V. *Votum virginitatis.* VI. *Votum centum annorum.* VII. *Votum castitatis conjugis.* VIII. *Vota Begginarum.*

I. QUOT & quæ vota simplicia sunt reservata Summo Pontifici?

R. Hæc quinque recensita in extrav. com. "etsi Dominici" lib. 5. tit. 9. cap. 5. quem numerum modernus Curiæ Romanæ stylus observat, ita ut Episcopi

non possint in eis dispensare nec ea commutare potestate ordinariâ.

II. 1. Votum Religionis approbatæ ingrediendæ;

2. Votum perpetuæ castitatis sive continentiæ;

3. Votum Peregrinationis Romanæ, sive visitandi Limina Apostolorum;

4. Votum Peregrinationis ad S. Jacobum Compostellam;

5. Votum Peregrinationis Jerosolymitanæ, sive ad Terram Sanctam.

Reservatum etiam fuit votum Jerosolymitanum pro expeditione belli ad recuperandam Terram Sanctam cap. 9. ex multa lib. 3. tit. 34.

Episcopis nulla vota ex jure communi specialiter reservata sunt; quando autem Episcopi concedunt potestatem delegatam dispensandi, possunt sibi quædam vota reservare.

Cùm reservatio sit strictæ interpretationis, hinc deducitur, III. non esse reservatum votum simplex suscipiendi Ordines Sacros, nec votum non nubendi, neque votum non petendi debitum conjugale, quia essentialiter & propriè non sunt vota castitatis.

IV. Verumtamen per votum non nubendi voventes passim intendunt se obligare ad castitatem, proùt notat Wiggers, & ita emissum reservatur.

Similiter juxta S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 8. ad 2.

V. Votum servandi perpetuò virginitatem, ex intentione voventium complecitur votum castitatis perpetuæ, adeoque haberi debet tanquam reservatum.

VI. Votum servandi castitatem centum annis censetur esse perpetuum, adeoque reservatum:

Non sic votum servandi castitatem decem annis.

In voto sub hac forma expresso, "Voveo castitatem," significatur castitas perpetua.

VII. Votum castitatis perpetuæ factum à conjuge in causa divortii perpetui vel ex consensu irrevocabili compartis, est reservatum, secus si absque tali consensu vel divortio sit emissum: semper quoad petitionem debiti dispensari potest per Episcopum.

VIII. Vota Begginarum nostræ Patriæ, quæ publicè profitentur, sunt temporalia, scilicet obligant pro tempore, quo in illo statu perseverant; quo relicto cessant vota.

N. 119. DE VOTIS CONDITIONATIS ET PŒNALIBUS RESERVATIS.

I. *Votum conditionatum, impletâ condit. est reser.* II. *Ante conditionem impletam est dub.* III. *Vota reservata.* IV. *Votum disjunctivum de una part. non reservata non est reservatum.* V. *Votum commutatum ad materiam non reservatam.*

AN votum conditionatum vel pœnale de materia votorum reservatorum est reservatum?

I. R. Post conditionem impletam, vel post pœnam contractam votum est reservatum, quia resolvitur votum in absolutum, v. g. si quis voveat ingredi Religionem, si unquam se inebriet, post ebrietatem commissam votum illud est reservatum.

II. Ante conditionem adimpletam, vel ante pœnam contractam, Suarez aliique in dubium vocant, utrùm reservetur, eò quòd votum non sit consummatum & perfectum, atque ita reservatio, utpote restringenda, non videatur extendenda ad hujusmodi votum; sed cùm integrum illud votum supponatur versari circa materiam reservatam, & vota reserventur ratione materiæ, meritò alii rem illam habent valde dubiam, & votum sustinent esse reservatum.

III. Suarez interim & omnes docent esse reservatum hoc votum: "Voveo ingredi Religionem, si vel quando pater meus obierit," quia, aiunt, hoc votum non est propriè conditionatum, sed absolutum cum dilatione executionis.

Similiter illud votum; "Voveo castitatem, nisi frater sine filio decedat," dicunt aliqui esse votum reservatum, ita ut particula *si* non accipiatur conditionaliter, sed per modum adverbii temporis. Negat Suarez, sustinens hoc non esse perpetuum.

IV. Votum disjunctivum sive alternativum, cujus una pars solummodo est de materia reservata, non est reservatum, quia votum potest impleri in materia non reservata: imò responsio constat, quamvis pars non reservata fieret impossibilis, quia id se habet per accidens ad votum & intentionem voventis.

Si autem utraque pars voti sit in materia reservata, ipsum votum etiam reservatum est.

V. Votum reservatum, legitime commutatum & translatum ad materiam non reservatam, censetur non ampliùs reservatum, quia reservatio consideratur ratione materiæ tantùm. Ita Sanchez lib. 8. n. 20. Billuart 259.

N. 120. DE COMMUTATIONE VOTI TEMPORE JUBILÆI.

I. *Aliquando est inval. propter omiss. opus.* II. *Aliquando valida.* III. *Non dat. potestas dispens.* IV. *Commutatio post. Jubil.* V. *Non ab alio Confessario.*

AN commutatio voti vi Jubilæi generalis à Confessario facta permaneat valida, si ille, cui concessa est commutatio, non lucretur Jubilæum, eò quòd opera requisita sive conditiones Jubilæi non perfecerit?

I. R. 1. Si ille non intenderit lucrari Jubilæum, quando voti commutatio facta est, commutatio est nulla, quia Pontifex illa privilegia non concedit nisi in ordine ad Jubilæum.

R. 2°. Si ille omittat confessionem Sacramentalem, simpliciter commutatio caret effectu, quia in Bulla expressè additur confessionibus diligenter auditis.

Nota proinde, quòd commutatio ante confessionem & absolutionem præscripta non subsistat, nisi post Sacramentalem absolutionem confirmetur.

II. R. 3°. Si iste, factâ confessione & receptâ absolutione, commutationem obtinuerit cum intentione persolvendi requisita & conditiones Jubilæi, sed deinde opus aliquod v. g. jejunium die sabbathi, licèt ex negligentia, non persolvat, videtur dicendum cum Suarez & Layman, quòd commutatio valida persistat, quia simpliciter, absolutè & legitimè commutatio ista facta est, adeoque habuit plenum suum effectum; nam effectus non mansit suspensus ab eventu; ferè sicuti in simili casu absolutio à casibus reservatis firma manet.

III. Observa, quòd in Jubilæis non detur Confessariis potestas dispensandi, sed solùm commutandi vota quædam, non omnia; propterea Tenor Bullæ sollicitè inspiciendus & sequendus est: deinde nota, quòd ea commutatio fieri debeat in bonum circiter æquale.

An illa commutatio voti potest fieri post tempus Jubilæi elapsum?

IV. R. Si Confessarius ex causa distulerit mutationem

petitam, potest, quia id permittitur in Bulla Jubilæi; alias non.

An tempore Jubilæi quis possit petere absolutionem peccatorum ab uno Confessario, & mutationem voti ab altero.

V. Id dubium est, quia Bullæ exprimunt Confessarium in numero singulari. Billuart 279.

N. 121. DE POTESTATE EPISCOPI CIRCA VOTA RESERVATA.

I. *Episcopi dispensant in Voto dubio.* II. *Item quando necessitas urget.*

AN Episcopi aliquando dispensant vel commutant vota Summo Pontifici reservata?

I. R. Aliquando, ac primò id eis attribuitur in casu voti dubii sive juris sive facti, putà si dubitetur de sufficienti deliberatione; item si votum sit factum ex gravi metu injustè incusso ad extorquendum votum.

Hæc conclusio non ex jure scripto desumitur, sed ex interpretatione Doctorum. Suarez, Wiggers, Layman, Boudart, La Croix, &c.

II. Secundò & generaliter, si urgeat necessitas dispensandi vel instet grave periculum transgressionis voti, & simul urgens causa non concedat tempus recurrendi ad Pontificem: in his casibus per quamdam Epykiam Episcopus dispensat vel commutat, sed tamen non nisi in quantùm necessitas exigit vel pro parte tantùm vel tempore aliquo: ita Episcopus post Matrimonium contractum & consummatum cum voto castitatis, dispensabit in eo voto solummodò pro parte, ut scilicet peti possit debitum, idque pro tempore vitæ hujus conjugis tantùm. Hæc latiùs deducta reperies apud Wiggers cap. 4. dub. 28.

Sanchez, Boudart, Huygens, Billuart, eandem facultatem attribuunt Episcopo etiam ante contractum Matrimonium in urgente necessitate, v. g. ut legitimetur proles cujusdam, qui periculosè infirmatur, &c.

Nota, quòd in prædictis casibus nihil possint illi, qui solùm habent potestatem delegatam v. g. vi Jubilæi vel Privilegii, quia potestas delegata non extenditur extra casus concessos, quantumvis necessitas maxima concurreret. Billuart.

Capitulo tamen seu ejus Vicario, Sede vacante, id competit, quia succedit in Jurisdictionem Episcopalem.

N. 122. DE SUBREPTIONE ET OBREPTIONE IN DISPENSATIONE ET COMMUTATIONE VOTI.

I. *Sub vel obreptio malitiosa reddit dispensationem invalidam.* II. *Sub vel obreptio non malitiosa non semper invalidat.* III. *Exemplum.* IV. *Error circa substantiam Voti irritat dispensationem.* V. *Quæ causæ sufficientes expositæ quarum unâ est falsa.*

QUOMODO "subreptio" vel "obreptio" invalidam reddit dispensationem vel commutationem votorum?

R. Id colligitur ex cap. 20. "super Litteris" tit. 3. de rescriptis lib. 1. Decretalium; nimirum distinguendo:

I. Si "subreptio" vel "obreptio" ex malitia vel fraude intercesserit circa causam finalem, etiam solùm circa causam impulsivam, dispensatio Romana nulla est, idque in perversitatis pœnam, sic disponente lege positivâ, quamvis fortè dispensatio illa non fuisset irrita spectando solam legem naturalem.

Nec obstat, quòd illud cap. agat de causa judiciali & beneficiali, quia illa dispositio ibidem proponitur per modum regulæ, cui meritò nos conformamus quamdiu alia non præscribitur, ut quàm minimè recedamus à jure scripto.

II. Si verò "subreptio" vel "obreptio" commissa sit ex simplicitate vel ex ignorantia, subdistinguendum est: si enim sit circa causam finalem, sine qua nulla prorsus dispensatio data fuisset, dispensatio est irrita.

Si autem illa sub vel obreptio concernat causam tantùm impulsivam, vel eam solam causam, sine qua nihilominus dispensatio, licèt difficiliùs, absolutè concessa fuisset, erit valida dispensatio: unde cap. "quod super his," quod objici posset, debet moderari juxta sensum capituli præfati "super Litteris."

III. Conclude, quòd, si pro obtinenda dispensatione super voto castitatis, inter alias rationes veras exposita sit malitiosè causa fragilitatis falsa, dispensatio haberi debeat invalida.

Similiter si postuletur dispensatio super voto peregrinationis ob infirmitatem veram, & ob paupertatem falsam secuta dispensatio erit invalida; quia non fuisset data absolutè dispensatio, sed facta fuisset commutatio aliqua.

IV. Denique si subreptio vel obreptio afficiat ipsam voti substantiam, dispensatio est invalida, quia continet errorem

circa substantiam; secus si sit solùm circa accidens impertinens.

Hinc invalida est dispensatio, quæ petitur super voto non nubendi, cum sit votum castitatis; similiter si detur super voto peregrinationis Jerosolymitanæ, dum est votum eundi ad Limina Apostolorum, quamvis hoc sit levius illo; item invalida est dispensatio postulata super voto dubio, cum sit votum certum.

V. Error nominis judicatur impertinens juxta Sanchez, Neesen. La Croix, quamvis contradicat Pyrrhus Corr.

An dispensatio est valida, quæ impetrata est ob duas causas finales, quarum unaquæque est sufficiens, sed una falsa?

R. Distinguendo: si malitiosè id acciderit, est invalida.

Si absque malitia, dubitant Layman, Steyaert, quia nescitur ex qua causa motus Superior dispensaverit; sed Suarez, Sylvius aliique communiter affirmant, quia Superior censetur ex cognitione & juxta valorem causæ rationabiliter dispensasse; nam ob solam causam veram dispensatio absolutè data fuisset.

Reliqua explicantur in Tractatu de Legibus.

Nota, quòd in postulatione dispensationis super voto, nihil, præter quod continetur in præfato Capitulo "super Litteris," inveniatur necessariò exponendum ex jure vel stylo curiæ (secùs in dispensatione super quibusdam impedimentis Matrimonii) adeoque sufficiat servare generalia juris.

N. 123. DE MUTATIONE MATERIÆ.

I. *Cessat Votum si materia desinat esse possibilis, honesta, &c.* II. *Cessat pro tempore mutationis.* III. *Quamvis materia mutata sit per culpam.* IV. *Item si circumstantiæ notabilis mutatio obveniat.* V. *Votum aliquando cessat ob periculum amittendi vitam, bona, &c.* VI. *Aliquando non cessat ob tale periculum.*

QUANDONAM cessat obligatio voti ob materiæ mutationem?

I. R. Quando materia voti fit impossibilis, illicita, inhonesta, prohibita, &c. et quando materia non est ampliùs respectu ipsius de bono meliori nec absoluto nec respectivo, v. g. fragilis in materia continentiæ vovit matrimonium; cessat fragilitas, simul cessat votum, utpote respectu ipsius neutro modo amplius de meliori bono: cessat etiam ra-

tione causæ finalis. Applica hìc, quæ dicta sunt numeris 84. 90 & 91.

II. Nota, quòd obligatio voti cesset in casibus prædictis solùm pro tempore, quo impossibilitas vel mutatio materiæ perseverat, quia votum non omnino extinguitur, sed obligatio suspenditur & impeditur ob materiæ subtractionem.

Similiter si illa mutatio solummodò unam voti partem afficiat, non semper cessabit obligatio voti circa partem alteram. Vide hæc explicata n. 85.

III. Conclusio procedit, quamvis fortè per culpam illa materiæ mutatio accidisset, non quasi culpa liberet à voto, sed quia titulus mutationis materiæ excusat. Vide S. Thom. in 4. d. 38. q. 1. art. 3. q. 1, ad 1.

IV. Ad mutationem materiæ reducitur mutatio circumstantiarum notabilium; in quantùm nempe intentio voventis non videtur similes casus comprehendisse; v. g. si peregrinatio fiat post votum notabiliter difficilior vel periculosior.

Verumtamen ob incertitudinem convenit omnino, ut in hujusmodi casibus requiratur Superioris interpretatio, &, in quantùm opus, dispensatio.

Exigua quædam mutatio non debet viri constantis mutare decretum, adeoque non facit cessare votum, quamvis fortè votum non fecisset, si eam mutationem ab initio prævidisset. Respice dicta num. 80. in fine.

An votum obligat cum periculo amittendi vitam, famam aut bona temporalia?

V. R. Si periculum sit grave non prævisum, sive in voto non comprehensum, ordinariè cessabit votum stante periculo; & ita votum audiendi Missam ratione talis periculi cessat, seu potiùs non obligat, quia intentio voventis prudenter similes casus non comprehendit, sicuti lex positiva in hujusmodi casibus ordinariè non obligaret: hinc dicit S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 2. ad 3. "Si ex observatione voti magnum & manifestum gravamen sentiret, & non esset facultus recurrendi ad Superiorem, non deberet homo tale votum servare."

VI. E contrà votum curandi quoscumque pauperes in Hospitali, obligat Medicum cum periculo vitæ, quia tale periculum prævisum comprehensum fuit in voto.

Similiter Carthusianos obligat votum (si tale emittant) non edendi carnes, quantumvis morbus, mortem alioquin illaturus, id exigeret; nam bonum observantiæ Religionis præferendum est vitæ corporali.

N. 124. AN CESSET VOTUM CESSANTE CAUSA SEU FINE VOTI?

I. *Cessante causâ finali, cessat Votum.* II. *Non cessat Votum cessante causâ solùm impulsivâ.*

I. RESP. Cessante causâ finali totali, cessat votum; sic votum instituendi peregrinationem pro impetranda sanitate Petri, cessat, si Petrus moriatur.

Similiter votum non ingrediendi domum quampiam, ut evitet occasionem peccati, cessat, si occasio illa peccandi omnino sublata sit.

Quid si quispiam intendens matrimonium voveat quotidie recitare Litanias B. M. V. ut obtineat pacificam uxorem, sed postea mutans intentionem voveat castitatem?

R. Cessat obligatio voti recitandi Litanias.

Dicitur autem cessare causa finalis voti, quando observantia voti in ordine ad illum finem redderetur vana & inutilis.

II. Cessante causâ solùm impulsiva voti, non ideo cessat votum. De hac causa intelligi debet cap. 7. Multæ de voto.

Quæ causa dicitur finalis?

R. Ea, quæ est finis actûs vovendi & actûs promissi: impulsiva verò dicitur, quæ habet rationem motivi vel finis cujusdam secundarii vovendi.

N. 125. DE STATU RELIGIOSO.

S. Thom. 2. 2. quæst. 186. ad 189.

I. *Quid sit Status Religiosus.* II. *Quatuor Religionum Regulæ.* III. *Obligatio.* IV. *Quæ Clericis prohibeantur.*

QUID est status Religiosus?

I. R. Est quædam disciplina authoritate Ecclesiæ approbata, tendens per observantiam votorum paupertatis, continentiæ & obedientiæ ad perfectionem.

Observa cum S. Thom. quòd status religiosus vocetur status perfectionis, à fine ad quem tendit, non quòd sin-

guli eum profitentes debeant esse perfecti, sed quia debent tendere ad perfectionem.

Status religiosus tamen non requirit vota solemnia, ut patet in Jesuitis. Interim status in generali indicat quamdam immobilitatem in certa conditione vitæ. S. Thom. quæst. 183. art. 1.

Religiosi in Canonibus vocari solent Regulares; Religiosæ fœminæ noncupantur Sanctimoniales, vel per aphæresim Moniales.

S. Thom. quæst. 188. art. 5. demonstrat, Religiosis convenire studium, scilicet sacrum; idque ex triplici causa, nimirum pro vita contemplativa, pro vita activa, & pro observatione trium votorum suorum.

Curiosus super hac quæstione legat Tractatus P. D. Joan. Mabillon adversùs Abbatem Monasterii Trappæ.

Approbatio Religionum reservata est Summo Pontifici in Concilio Lat. sub Innoc. III. cap. ult. "Ne nimia."

II. Quatuor numerantur Regulæ approbatæ, præter Carthusianorum & Jesuitarum, videlicet sancti Basilii, S. Augustini, S. Benedicti & S. Francisci; ad aliquam ex illis reducuntur reliquæ Religiones, quamvis inter se per proprias constitutiones multùm discrepent, quomodò Augustiniani & Dominicani collocantur sub eadem Regula S. Augustini; Cistercienses sub Regula sancti Benedicti.

III. Tria vota præfata obligant sub gravi. Utrùm verò alia, quæ in regula vel in constitutionibus continentur, obligent sub peccato vel sub gravi, colligi debet ex communibus principiis quæ traduntur in Tractatu de Legibus: in Ordine Prædicatorum ne quidem obligant ex suo genere ad culpam, ait S. Th. 2. 2. quæst. 186. art. 9. ad 1. particularem scilicet Religiosum, verùm cum eo consistit quòd ea obligent communitatem, ut in communi observentur, proindè Superior peccaret, si ea abrogaret, vel eorum negligeret curam, quo minùs observentur in communitate; obligatur enim communitas vivere secundùm regulam & constitutiones.

IV. Clericis specialiter per Canones prohibentur sequentia:

Negotiatio. cap. ne Clerici S. Th. 2. 2. q. 77. art. 4. ad 3.

Venatio clamosa, scilicet, quæ agitur armis vel canibus. cap. 1. de Clerico. Venat. Conc. Lat. 4.

Ludi alearum, chartarum, tesserarum, &c. qui solâ fortunâ reguntur. Conc. Lat. 4. c. 16.

Choreæ, comœdiæ, publicæ saltationes. Conc. Lat. popinarum ingressus. Conc. Lat. cap. 16.

Quas prohibitiones innovavit Conc. Trid. sess. 22. c. 1. Ref. & sess. 24. c. 12. de Ref.

N. 126. QUÆSTIUNCULÆ.

1. AN genuflectere coram Crucifixo, est actus Religionis? an elicitus, an imperatus?

2. Da actum à virtute Religionis elicitum non imperatum, & è contra.

3. An oratio facta cum distractione mentis, est vera oratio?

4. An duo Sacerdotes, quorum unus est Beneficiatus, non alter, æqualiter peccent omittendo Horas Canonicas?

6. Beneficiatus per voluntariam ebrietatem intulit sibi morbum, per quem est impotens recitare Horas Canonicas; quæritur quomodo peccaverit? & an excusetur à restitutione?

6. Assigna quempiam, qui utrumlibet duorum contradictoriorum validè voveret.

7. Quispiam vovit ingredi Monasterium; adhibuit conatum omnem, ut admitteretur apud RR. PP. Carmelitas, sed frustra; an tenetur tentare & intrare Ordinem Augustinianorum?

8. An valet votum sublevandi pauperem ob vanam gloriam?

9. Da votum illicitum & validum.

10. Quispiam vovit fieri Religiosus in certo determinato Monasterio; sed tempore Novitiatûs ita se gerit, ut à Superioribus dimittatur: an talis est liber à voto?

11. Utrùm quis votum suum dandi donum Ecclesiæ S. Petri, propriâ authoritate possit mutare, & illud dare Ecclesiæ S. Joannis?

12. Aliquis videns se negligentem in elargiendis eleëmosynis majoribus, vovit dare singulis diebus duos asses; negligit autem illud tribus mensibus: quomodo peccavit, & ad quid tenetur?

RESPONSIONES.

AD 1. Est actus virtutis Religionis; quia adoratio dirigitur ad Christum Crucifixum: est autem actus moraliter elicitus à Religione, quia primam speciem bonitatis sumit à Religione. Vide dicta num. 6.

Ad 2. Talis est primus actus devotionis; è contra actus imperatus est eleëmosyna data pauperi ex voto. Vide num. 6 & 7.

Ad 3. Distinguendo: si distractio circa Deum vel verba, sit plenè voluntaria, non est vera oratio vocalis; si sit involuntaria, poterit ratio veræ orationis perdurare; quia intentio & attentio possunt virtualiter perdurare. Vide dicta n. 47 & 48.

Ad 4. Cæteris paribus Beneficiatus graviùs peccat, quia ultra peccatum quod facit contra Religionem, delinquit ulteriùs contra Justitiam probabiliùs. Vide num. 40.

Ad 5. Distinguendo: si non potuerit nec debuerit prævidere morbum, solùm peccavit contra temperantiam & liberatur a restitutione.

Si autem facilè potuerit & debuerit prævidere illam impotentiam ex morbo secuturam, ultra peccatum ebrietatis peccavit nocendo suæ sanitati; deinde peccavit contra Religionem juxta considerationem Horarum Canonicarum, quas potuit & debuit prævidere se omissurum ex morbo illo; sed multi eum eximunt à restitutione fructuum. Vide dicta num. 39.

Ad 6. Est ille, cui ob fragilitatem melius est matrimonio copulari; nam matrimonium est bonum respectivè melius illi; castitas est bonum melius in se.

Ad 7. Respondet S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 3. ad 2. si voverit monasterium aliquod intrare, ita ut fuerit intentio sua se obligare ad ingressum Religionis principaliter, & ex consequenti elegerit Ordinem Carmelitarum, tenetur, si non possit ibi recipi, aliam Religionem intrare: si autem principaliter intenderit se obligare ad hanc Religionem Carmelitarum, non tenetur aliam intrare, si eum illi recipere nolint.

Ad 8. Distinguendo: quando vana gloria est finis solius voventis, non operis promissi, votum valet; quia opus promissum manet bonum: quando autem vana gloria intenditur ut finis operis promissi, votum eatenùs est invalidum quia est de opere malo; nam opus promissum eatenùs est malum: verumtamen posset hoc casu opus habere duos fines disparatos, & tunc votum poterit esse validum, in quantùm in eleëmosyna intenditur finis bonus vovendo. Consule dicta n. 88.

Ad 9. Votum castitatis imprudenter emissum ab eo qui non habet donum castitatis, vel qui non intendit observare votum.

Ad 10. Distinguendo: si ex fraude vel intentione, u

dimittatur, se ita gerit, non liberatur: sed debet navare operam, ut readmittatur; si autem sine ulla fraude, putà ex fragilitate, quædam egerit, & propterea dimissus sit, posset excusari. Vide dicta num. 101. ita Wiggers de voto, c. 4. dub. 33.

Ad 11. Si promissio sit directa ad quempiam, & acceptata nomine Ecclesiæ S. Petri, non potest mutare propriâ authoritate: si votum sit factum soli Deo, oportet distinguere juxta formam ex S. Thom.

Ad 12. Peccavit mortaliter à tempore, quo facilè advertere potuit & debuit se defecisse in re gravi voti adimplendi; quia illæ materiæ parvæ coalescunt: idque colligitur ex intentione voventis, secundùm quam plures illæ eleëmosynæ minores debent supplere vices eleëmosynæ majoris; adeoque tanto tempore perseveravit in statu actualis vel virtualis peccati. Vide num. 95.

Ulteriùs consequitur, quòd eleëmosynas neglectas debeat erogare, cùm tempus diei non sit adjectum ad finiendam obligationem voti, sed ad satisfaciendum obligationi eleëmosynæ majoris. Vide num. 100.

TRACTATUS

DE

JURAMENTO.

IN HOC TRACTATU PROGREDIEMUR HOC ORDINE:

1. DE DIVISIONIBUS JURAMENTI.
2. DE VARIIS FORMULIS & MODIS JURANDI.
3. DE COMITIBUS JURAMENTI.
4. DE MATERIA & OBLIGATIONE JURAMENTI.
5. DE PERJURIO.
6. DE CONSUETUDINE JURANDI.
7. DE MODIS, QUIBUS CESSAT OBLIGAT. JURAM.

N. 127. DE DEFINITIONE ET DIVISIONE JURAMENTI.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 89.

I. *Definitio Juram.* II. *Divisiones Juram.*

I. QUID est juramentum?

R. Est invocatio divini testimonii ad fidem faciendam vel promissionem firmandam: sive, est invocare Deum in testem.

Juramentum itidem appellatur Jusjurandum, vel Sacramentum.

Dicitur "invocatio," non orationis, sed contestationis ut Deus manifestet quodcumque ei placuerit, veritatem testando, puniendo, &c.

Quomodo dividitur juramentum?

II. R. 1. In assertorium & promissorium: ad hoc reduitur juramentum comminatorium.

2. In simplex contestatorium, & in execratorium.
3. In juramentum per Deum, & per creaturas.
4. In explicitum & implicitum.
5. Juramentum dicitur fieri aliud in actu signato, aliud in actu exercito.
6. Juramentum promissorium aliud dicitur accessorium, aliud per se stans.
7. Jurisconsulti adjungunt alias juramenti divisiones in solemne & non solemne; in judiciale & extra judiciale; in juramentum calumniæ, & in litem, &c. quarum discussionem hìc prætermittimus tanquam scitu minùs necessariam Theologis.

N. 128. DE JURAMENTO ASSERTORIO, ET PROMISSORIO.

S. Thom. q. 89. *art.* 1.

I. *Quid sit Juram. assert.* II. *Quid promissorium.* III. *Comminatorium.*

HÆC divisionis membra continentur in præfata juramenti definitione, nempe assertorium significatur in his verbis; "ad fidem faciendam;" promissorium in istis; "vel promissionem firmandam."

I. Fit autem hæc divisio ratione materiæ præteritæ, præsentis, vel futuræ; vel enim, ait S. Thom. divinum testimonium invocatur ad asserendum præterita vel præsentia, & hoc dictiur juramentum assertorium, cujusmodi sunt hæc: "Juro me fecisse eleëmosynam; me tenere Fidem Catholicam."

II. Vel divinum testimonium inducitur ad confirmandum futurum actum, & vocatur promissorium juramentum; v. g. juro me daturum eleëmosynam.

Quid est juramentum comminatorium?

III. R. Quo alteri pœnas minamur, v. g. si pater filio delinquenti dicat: "Testor Deum, quòd dignas delicto pœnas lues." Hoc juramentum comminatorium reduci potest ad promissorium, sed communiter fit soli Deo.

N. 129. DE JURAMENTO CONTESTATORIO, ET EXECRATORIO.

I. *Simplex contestatorium.* II. *Execratorium.* III. *Juram. Saülis.*

I. QUID est juramentum simplex contestatorium?

R. Id, quod fit per simplicem contestationem, sive, in quo Deus invocatur solummodò, ut testis, v. g. "juro per Deum." Potest autem hoc juramentum esse vel promissorium, vel assertorium tantùm.

Quid est juramentum execratorium?

II. R. Illud, per quod invocamus Deum in testem simul & vindicem in nos vel aliquid ad nos pertinens: hujusmodi juramentum fecit S. Paulus 2. ad Cor. 1. v. 23. "Testem Deum invoco in animam meam:" Potest autem & hoc esse promissorium, vel solùm assertorium.

III. Quale fuit Juramentum Saülis 1. Reg. 14. v. 44 "hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia morte morieris Jonatha?"

R. Fuit comminatorium & simul execratorium.

N. 130. DE JURAMENTO PER DEUM ET PER CREATURAS.

I. *Juram. per Deum.* II. *Juram. per creaturas contestatoriè.* III. *Propriè fit per Deum.* IV. *Sine respectu ad Deum, est blasphemia.* V. *Juram. per creaturas execratoriè.*

QUOD juramentum dicitur fieri per Deum?

I. R. Illud, in quo immediatè Deus vel aliquod attributum divinum adducitur in testimonium; utì dum dicitur "juro per Deum."

Juramentum per creaturas fieri potest dupliciter, videlicet solùm contestatoriè & execratoriè,

Quod juramentum dicitur fieri per creaturas solùm contestatoriè?

II. R. Illud, in quo directè assumitur vel exprimitur aliqua creatura, quatenùs illa habet ordinem ad Deum tale fuit juramentum Moysis Deuter. 30. v. 19. "Testes invoco Cœlum & Terram:" id est, testem invoco Creatorem, Rectorem & Dominum Cœli & Terræ.

III. Nota, quòd juramentum hoc per creaturas, propriè fiat per Deum, & quòd Deus ipse vocetur in testem; quia creatura assumitur, non quatenùs in se consideratur, sed quatenùs habet ordinem ad Deum, & quatenùs veritas Dei in creaturis elucet, ait S. Th. a. 6. q. 89. ita ut exprimatur effectus pro causa: sic docet Christus Matth. 23. v. 22. "qui jurat in Cœlo, jurat in Throno Dei, & in eo, qui sedet super eum."

IV. Si quis autem vellet facere juramentum proprii nominis per creaturam sicuti per Deum, grave peccatum blasphemiæ aut idololatriæ committeret; quia id quod est Deo proprium, scilicet omnis veritatis suprema attestatio attribueretur creaturæ.

Quod juramentum dicitur fieri per creaturas execratoriè?

V. R. illud in quo creatura consideratur ut conjuncta juranti; et Deus invocatur non solùm ut testis, sed & ut vindex in eam; de quo actum numero præcedenti: ita execratoriè juratur per animam, per salutem propriam, parentum, filiorum, amicorum, regis, &c.

An autem perjurium execratorium, præter peccatum contra virtutem Religionis, contineat speciem malitiæ specialem contra charitatem suî vel proximi, non ita liquet; Suarez respondet negativè; quia non ex animo imprecantur sibi pœnas, & periculum est remotum, & quia perjurio purè contestatorio debetur eadem pœna, quam Deus etiam aliquando visibiliter infligit: verùm ex eo solùm sequitur, quòd in utroque perjurio peccetur contra charitatem suî.

N. 131. DE JURAMENTO EXPLICITO, ET IMPLICITO, ACCESSORIO, ET PER SE STANTE.

I. *Juram. explicit.* II. *Implicit.* III. *Juram. in actu signato.* IV. *In actu exercito.* V. *Juram. accessor.* VI. *Juramentum per se stans.* VII. *Juram. calumniæ.* VIII. *Juram. solemne.*

QUOD juramentum dicitur explicitum sive expressum?

I. R. Illud in quo divinum testimonium exprimitur: quale est hoc: "Testem Deum invoco."

II. Dum verò testimonium Dei non ita expressè & directè significatur, dicitur implicitum: cujusmodi est juramentum per creaturas, vel quod per signa verbis æquivalentia præstatur.

III. Quod juramentum dicitur fieri in actu signato?

R. Illud, in quo actus jurantis exprimitur, v. g. "Juro per Deum."

IV. In actu autem exercito habetur juramentum, quando actus jurantis non exprimitur in verbis, sed tamen consignificatur: v. g. dum dicitur; "per Deum, per animam "meam ita est;" subintelligitur enim verbum "juro."

Quodnam juramentum dicitur accessorium?

V. R. Quod præstatur, ad obligationem promissionis, aliamve velut præsuppositam solummodò confirmandam; ita ut materia juramenti accessorii propriè sit impletio obligationis ex pacto, aut aliundè contractæ vel contrahendæ; sic juramentum implendi sponsalia contracta, est accessorium respectu sponsalium; si juramentum sit confirmatorium promissionis Deo factæ, dicitur votum juratum.

VI. Juramentum per se stans est illud, quo promittitur aliquid sub obligatione juramenti, seposità etiam quâvis aliâ obligatione. Nonnunquàm difficile est illud dijudicare; propterea recurrendum est sæpe ad intentionem jurantis & petentis juramentum, ad finem & circumstantias: sic latro petens ex injusto metu à viatore pecuniam postea dandam, censetur petere juramentum per se stans; quia juramentum accessorium cessaret, cessante promissione, non ita juramentum per se stans.

Quod juramentum vocatur calumniæ?

VII. R. Illud, quo pars litigans jurat, quòd bonâ fide & non intentione calumniandi aut divexandi procedat in contestatione & prosecutione litis. Violant hoc juramentum, qui falsa allegant, vel vera ad causam litis pertinentia negant; qui fraudulentam dilationem, vel appellationem interponunt, &c.

VIII. Obiter nota, quod juramentum solemne solea præstari manu admotâ Libro Evangelii, vel Crucifixo, au etiam elevatis duobus prioribus digitis; Sacerdotes etian jurant manu pectori appositâ. Ita Zypeus.

Mennonistæ, judicantes omne juramentum esse illici tum, deponunt sub verbo "est, est."

Judæi jurant manu admotâ Legi Moysis; sed ipsi fidendum non est; quia facilè in juramentis eorum dispen satur à Rabbinis eorum.

N. 132. DE VARIIS JURANDI FORMULIS.

I. *Juram. sunt:* Deum testem invoco. II. Coram Deo loquor. III. Testis est mihi Deus. IV. Deus scit, *cum distinctione respond.*

I. SUNT quædam formulæ, quæ sine ambiguitate continent juramentum v. g. "Juro per Deum: Deum testem invoco; Testor Deum, &c."

De quibusdam aliis non ita evidens est; hinc quæritur:

II. An sit juramentum asserere aliquid sub hac formula: "coram Deo loquor?"

R. S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 1. ad 3. Affirmativè; hoc modo juravit S. Paulus ad Gal. 1. v. 20. "ecce coram Deo, quia non mentior."

III. Idem affirmat S. Thom. ibidem de hac formula, "Testis est mihi Deus."

An jurat ille, qui asserit aliquid in hunc modum: "Deus scit me verum dicere?"

IV. R. Resp. Sylvius cum Suarez distinguendo: si ille hoc dicat solùm "enuntiativè" seu simpliciter affirmativè, solummodò commemorans, quòd Deus sciat omnia, absque juramento hoc dicit: si autem id dicat "invocativè" contestans Deum omnia scientem, verè jurat. Navarrus dicit hunc sermonem, "Deus scit an verum dicam," non continere juramentum.

N. 133. NOTA.

I. *Attendi debent intentio & circumstant.* II. *Usus communis intelligendi.* III. *Voveo Deum.* IV. *Vivit Dominus.* V. *Me Hercule.* VI. By de B.

I. NOTA pro hìc dicendis: quandò verba sunt ambigua, ut quis ea proferens judicetur jurasse, attendi 1°. debet intentio loquentis & petentis; secundò attendi debent circumstantiæ personarum, loci, temporis, necessitatis, &c.

II. Tertiò attendi debet usus loquendi, sive communis intelligentia verborum in patria ista vel loco illo; si enim communis sensus habeat, illa verba continere juramentum, is, qui eadem ibi profert, censetur ea dicere in sensu juratorio, prout ibidem intelliguntur ab hominibus:

III. Ita in Hispania continent juramenrum valdè grave

hæc verba, " voveo Deum," ut notant Suarez & Covarruvias. IV. Prophetæ jurabant " vivit Dominus." V. " Me Hercule" erat juramentum gentilium teste Tertull.

VI. Apud Flandros hæc enuntiatio: " het is by de B. " waer," ex usu & intellectu communi æquivalet huic juramento: " het is by Godt waer."

N. 134. DE ALIIS FORMULIS JURANDI DUBIIS.

I. *Non sunt Juram.* in Fide Sacerdotali, in conscientia, in veritate. II. Op myn woord, par ma foi, certissimè, veraciter, &c. III. *Sunt Juramenta;* per fidem cathol., in veritate Dei. IV. Per Evangelia, per templum, per Sanctos, *&c.*

I. AN juramentum indicant hæ affirmandi formulæ: in fide, in fide Sacerdotis, in conscientia, in veritate, &c.

R. Juristæ plures affirmant; unde etiam in tribunalibus loco juramenti acceptabitur testimonium Sacerdotis sub formula " in fide" sive " in verbo Sacerdotali;" utì etiam viri nobilis, " sub verbo nobilitatis," sive " honoris."

Theologi communiter resolvunt in prædictis formulis non indicari juramentum, sed exaggerationem quamdam. Bill. 310.

II. Ratio est, quòd testificatio hìc non resolvatur in Deum, sed in ipsum loquentem: solùm enim significat se loqui in fide, id est, fidelitate humanâ, quam decet habere virum probum vel Sacerdotem; vel se loqui ex conscientiæ dictamine, vel veritatis cognitione: propterea apud Flandros non habetur pro juramento dicere: " op myn trouw, op myn woord, in conscientie, par ma foi."

Sicut neque hæ affirmationes: " Certò, certissimè, profectò, veraciter, waeragtig, sincerè, in veritate, &c."

III. Si tamen adjiciantur quædam verba denotantia respectum ad Deum, annumerabuntur Juramentis; v. g. si dicatur: " in fide Christi, per fidem Catholicam, per Sacerdotium, in veritate Dei:" sic putatur jurasse S. Paulus ad Rom. 9, v. 1. " Veritatem dico in Christo."

IV. Similer si quis quidpiam affirmet per " Sacra Evangelia," per " sanctam Crucem," per " Sacramenta," per " Templum," per " Sanctos," aut " reliquias" SS. verè jurat per Deum, quia principalis appellatio in rebus sacris intelligitur semper cum ordine ad Deum.

N. 135. DE ALIIS FORMULIS JURANDI IMPLICITE.

I. *Verbum* Juro, *sufficit ad jurand.* II. *Nisi adsit particula alienans:* Juro per barbam Magni Turcæ. III. Par Dieu, by Godt *sunt Juramenta simplicit. contestat.* IV. Super animam, *est Juram. implicit. execrat.* V. *Datur sensus istius Juramenti.* VI. *Objectio.*

AN solum verbum "juro" sufficit ad jurandum?

I. R. Per se id sufficere, maximè si intentio & circumstantiæ consignificent v. g. si simul digiti attollantur, vel manus pectori admoveatur.

II. Si verò addatur particula distrahens vel alienans, non accipietur pro juramento: ut si quis dicat: "Juro per barbam magni Turcæ, ik sweere by den spinrok van myn vrouw."

III. An & quale juramentum est, asserere aliquid dicendo "per Deum," Gallicè "par Dieu," Flandrice "by Godt" sive "Begodt," non addendo verbum "juro?"

Respondet S. Thom. q. 89. art. 1. ad 3. esse juramentum simpliciter contestatorium, subintelligitur enim verbum "juro."

IV. An & quale est juramentum, dum quis aliquid affirmat aut negat dicendo "in animam meam," Flandricè "op myn ziel, myn ziele Gods, men ziel het is waer?"

V. R. Est juramentum execratorium, & subintelligitur verbum "juro," idemque valet ac si diceretur: "invoco Deum testem & simul vindicem in animam meam," ut, si vera non loquar, id testificetur animam meam puniendo, perdendo, & statim pœnis infernalibus addicendo: idem est sensus hujus formulæ "op myn Zaligheyd."

VI. Obj. Homines hoc dicentes non intendunt sic jurare, sed solùm significare volunt, id, quod affirmant, esse tam verum, quàm habent animam.

R. Nego assumptum: nam proprius verborum illorum, "op myn ziel," sensus est juratorius. Idem probat communis populi apprehensio & intellectus: vulgus enim constanter dicit, iste super illa veritate juravit "in animam suam." Denique hæc est doctrina communis Scholasticorum & Casuistarum etiam laxiorum, Gobat, Busenbaum, La Croix, &c. Vide dicta num. 133.

N. 136. DE ALIIS FORMULIS JURANDI EXECRATORIE.

I. *Juram. execrat.* sic me Deus adjuvet. II. Hæc faciat mihi Deus. III. Per salut. Pharaönis. IV. Diabolus me auferat, Fulmen percutiat, &c. V. Verdoemt blixem, donder, *&c.* VI. Duyvels peerd, *&c.* VII. *Non sunt juramenta,* Hekx, gy donder, *&c.* VIII. Expono caput, amputa aures, *&c.* sim nequam, volo esse fur. IX. Tam verum quàm hìc sto, quàm Sol lucet. X. Tam verum quàm Deus est in Cœlo; zoo waer als Godt: *est juramentum & blasphemia.* XI. Quàm Christus est in Eucharistia.

I. QUALE est juramentum, quod passim exigitur in tribunalibus sub hac verborum formula: "sic me Deus adjuvet & omnes sancti ejus?"

R. Est execratorium; sensus est enim per antiphrasim: si falsum juro, Deus id testetur me non adjuvando, sed derelinquendo & perdendo secundùm animam, corpus & temporalia bona. Propterea sensus similium formularum hominibus minùs eruditis explicari debet, antequam admittantur ad juramentum.

II. Similiter juramentum execratorium est illud Ruth. 1. v. 17. "hæc faciat mihi Deus, & hæc addat."

III. Quale juramentum fecit Joseph. Gen. 42. v. 15. "per salutem Pharaonis non egrediemini?"

Respondet S. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 6. potest intelligi esse execratorium, vel etiam contestatorium per creaturas. Vide hæc explicata num. 130.

IV. An juramentum continent hæ expressiones: "Diabolus me auferat, fulmen me percutiat, disperem malè, me terra dehiscat, moriar statim, disrumpar, nunquam è loco discedam, fiam mox cæcus," Anglice "God damme, &c."

R. Distinguendo: si assumantur ad aliquid affirmandum, vel negandum, continent juramentum execratorium; implicitè enim invocatur Deus, ut testetur veritatem aut falsitatem ejusmodi mala permittendo vel immittendo: si autem non accipiantur in confirmationem veritatis alicujus habebunt proprium sensum imprecatorium sine juramento Vide num. 137. Billuart t. 4. p. 307.

V. An designant juramentum hæ expressiones: "male-

dictum, damnatum, verdoemt, duyvel, donder, blixem, &c."

R. Si rursum assumantur ad aliquid confirmandum vel negandum, designant juramentum execratorium, v. g. si dicat quis: "by den blixem 't is waer," sensus est, "ik sweere by den blixem;" fulmen autem solet esse instrumentum punitionis divinæ: similiter si dicat, "verdoemt ten si niet waer," sensus est, "dat ik verdoemt ben, is 't waer," seu, Deus condemnando me id testificetur.

VI. Si verò non dicantur ad confirmationem alicujus, ordinariè erunt expressiones iræ, impatientiæ, vel fortè imprecationis, non juramenta v. g. "Duyvels peert, vermaledyden boom, pestige prye, dondersche vlug, de duyvel wat is dat? Wat donder gaet dan aen?" consule dicenda numero sequenti.

VIII. Magis absunt à juramento hæc verba ad homines vel animalia directa: "Hecx, Tooveresse, gy duvel, gy "donder, gy blixem, &c."

An continent juramentum hi affirmandi modi: "expono caput meum, amputa mihi aures, &c. si non sit verum?"

VIII. R. Negativè: quia dicuntur purè per modum sponsionis humanæ.

Similiter juramentum non denotant enuntiationes istæ: "sim mendax, sim nequam, volo esse fur," si non sit verum: solùm enim spondet per famam suam, dicens se pro tali velle haberi, si non sit verum.

IX. An hi affirmandi modi significant juramentum: "est tam verum quàm hìc sto, quàm vivo: est tam verum quàm sol lucet, &c."

R. Si solùm, prout communiter, "enuntiative" proferantur, non juratur: si "invocative" ad Deum dicantur, juramentum continent: quod colligi poterit ex intentione vel circumstantiis; putà si dicatur: "zoo waer, als ik hier van Godt wegen staen;" quia fit directè relatio ad Deum tanquam Gubernatorem hominum; & est juramentum execratorium.

X. Quid judicandum de his formulis asserendi: "tam verum est quàm Deus est, quàm Deus est in Cœlo, zoo waer als God?"

R. Doctores communiter admittunt illas formulas de se esse juratorias.

Imò Suarez, Gobat, Damen, Covarruvias existimant eas insuper continere blasphemiam: quia eas eloquens affectat

sibi præstari fidem, quanta veritati divinæ debetur. Busenbaum tamen vult cum Bill. 308 excusare eos qui in iis intendunt non comparationem æqualitatis, sed similitudinis tantùm: nam etiam secundùm Philosophos, omnes propositiones veræ sunt æque veræ; sed tamen idcirco non sunt æquè certæ, nec æquè dignæ, ac venerandæ.

XI. Idem judica de hac expressione: "est tam verum quam Christus est in Eucharistia, in Missa, &c." nam sunt veritates sanctæ fidei.

N. 137. NOTANDA CIRCA FORMULAS JURATORIAS.

I. *Non sunt juramenta, si non dicantur ad affirmandum vel negandam.* II. *Peccatur tamen.*

I. DUM in præcedentibus resolvimus, formulas quasdam continere juramentum, semper addimus: quando illæ formulæ assumuntur ad aliquid affirmandum, confirmandum vel negandum: si enim dicantur sine ullo respectu ad fidem faciendam vel promissionem firmandam, sed inaniter & per modum interjectionis, non efficient propriè juramentum; quia deest objectum juramenti: et ita non significatur verum juramentum in his sermonibus: "Par Dieu" voyez, "Begodt wat is dat? "men ziel" laet dat eens zien, &c. Ita La Croix lib. 3. p. 1. n. 281.

II. Verumtamen similia dicens peccat, primò, quia verba juratoria in vanum assumit; secundò quia sæpe dat scandalum; tertiò quia consuetudo jurandi contrahitur, quæ consuetudo voluntaria semper mortaliter mala est, ut dicetur infra num. 167 & 170.

NOTA 2°.

I. *Simplices imprecationes*, loopt voor den duyvel, *&c.* II *Quomodo peccetur.*

I. A Juramento execratorio multùm differre simplices imprecationes, quibus nobis vel aliis optamus aut volumus mala absque invocatione testimonii divini, quas vulgus solet comprehendere & exprimere sub nomine "vloeken en zeggen:" ita v. g. si quis sibi ex impatientia mortem ex dolore vel alteri ex ira aut invidia imprecetur morbos ve

damna, dicendo: "le diable t'emporte, loopt voor den duyvel, dat u den blixem sleat, 'k wil dat gy den hals breekt, &c." II. non jurat, quia non vocat Deum in testem; sed peccat alio peccato secundùm objectum mali optati, & secundùm intentionem seu voluntatem imprecantis; quæ voluntatis intentio præcipuè attendenda, an scilicet verè & ex corde voluerit proximo illud malum; si enim illud malum nullo modo voluerit alteri, illæ expressiones habebunt solùm malitiam iræ vel impatientiæ ex qua procedunt.

N, 138. DE FORMULIS JURANDI BLASPHEMIS.

I. Mort Dieu, sacre Dieu, *&c.* II. *Sunt blasphemiæ.* III. *Quamvis mors Christi accipiatur.* IV. *Triplicit. committitur blasphemia.* V. Sacramentum. VI. Tausend Sacrament. VII. Sacramenchen hond. VIII. *Non excusantur licèt non intendant blasphemare.* IX. *Nec risus aut jocus excusat.* X. *Inducens stultum ad blasphemias.* XI Jesus, Maria, Godt, *&c.*

I. QUID continent hæc verba Gallica: "Mort Dieu, Tetê Dieu, Ventre Dieu, Sacre Dieu, je renie Dieu, seu jerni Dieu," &c.

R. Primò continent aliquando juramentum, dum ad affirmandum vel negandum aliquid adducuntur; quia affirmationis relatio fit ad aliquid, quod Deo attribuunt, vide dicta numero præcedenti, ita ut taliter falsum jurans perjurium committat.

II. Secundò continent semper "blasphemiam horrendam," directissimè Deum in evibratam, quia contumeliosè attribuitur Deo aliquid, quod ipsi non convenit: Flandricè "Gods lastering:" vulgariter comprehenditur sub terminis: "vloeken en sweeren."

III. Quid si quispiam proferens "Mort Dieu" intelligat mortem Christi, an blasphemiam committit?

R. Affirmativè (quamvis iste non sit obvius verborum impiorum sensus) quia contumeliosè assumitur mors Christi, quæ cum reverentia semper est nominanda; unde in Jure causa 22. q. 1. Can. 10. absolutè decernitur, esse blasphemiam jurare per "Dei caput, capillum," & consequenter per qualecumque membrum: v. g. "ventre Dieu."

Aliqui explicant "mort Dieu," &c. dici imprecatoriè: verùm & in hoc sensu continet malevolam blasphemiam.

IV. Notandum enim, quod tripliciter blasphemia committatur in Deum: primò attribuendo aliquid Deo, quod Deo non convenit; vel negando aliquid de Deo, quod ei convenit; secundò attribuendo aliquid creaturæ, quod soli Deo convenit; & tertiò quamvis attribuatur Deo, quod ipsi convenit, vel negetur, quod ei non convenit, si tamen convicioso vel contumelioso modo id fiat, patratur blasphemia; quia modus est blasphemus.

"Sacre Dieu," per antiphrasim habet hunc sensum obvium, "non sit sanctus Deus."

V. Quid jidicandum de prolatione vocis, "Sacramentum," sine addito?

R. Si in communi sermone, maximè si ex ira proferatur, modus certò est indecens contra reverentiam Sacramentorum, adeoque si non contineat blasphemiam, certè juxta Layman & omnes continet malitiam sacrilegii & scandali, ac periculi, sæpe mortalem.

"Godt Sacrament, Gods Bloed," plus habent de blasphemia.

VI. Si autem Germani adjiciant: "Tausend Sacrament, Hondert tausend Sacrament" certa est blasphemia ob falsitatem & vilipendium numeri Sacramentorum; consentientibus Gobat, Layman, Tann, &c.

VII. Hæ enuntiationes, "Sacramenshen hond, Sacramenschen schelm," &c. significant blasphemiam sine juramento.

Obj. Homines plerique præfatas formulas eloquentes non volunt, nec intendunt jurare vel blasphemare; ergo illi excusantur.

VIII. R. Negatur ant. Saltem dum eæ proferuntur coram aliis hominibus: quia vis significationis inest verbis non juxta voluntatem privati hominis, sed juxta communem intellectum, apprehensionem & usum patriæ: jam autem hoc modo præfatæ formulæ habent sensum juratorium ant blasphemum. Deinde id non tollit scandalum.

IX. Neque etiam excusantur à blasphemia, quantumvis iis utantur tantùm ad jocum vel risum, quia nimis altus & sanctus est Deus, quàm ut nostris jocis & risibus subjici possit.

Si quis mere narrativè illas formulas referat, non peccat; sicut Scriptura refert: Ps. 17. "dixit insipiens in corde suo, non est Deus.

Q. La Croix lib. 3. p. 1. n. 255. docet quòd inducens ebrium, stultum, vel puerum ad blasphemandum, sit reus blasphemiæ: imò & qui psittacum docet blasphemias.

XI. Quid judicandum de illo modo, mulieribus usitato, dicendi leviter: " Jesus, Maria, Heer, Heere Godt, bone Deus, &c."

R. Hi termini possunt significare juramentum, si speciali intentione quis testificationem Dei invocet ad firmandum veritatem: blasphemia non significatur, nisi ex circumstantiis contemptibiliter assumantur & contumeliosè.

Dum interim proferuntur ex levitate, ex causa admirationis, aut simili alio modo, committitur irreverentia quædam Sacrorum Nominum, saltem venialis contra secundum Decalogi præceptum: " non assumes Nomen Domini Dei in vanum."

N. 139. DE FORMULIS JURANDI CORRUPTIS.

I. Salement, Mordien, men ziel, *non sunt juramenta.* II. *Ratio dignoscendi practicè.* III. *Pro Confessariis.* IV. *Peccatur venialit.* V. *Aliquando mortaliter.* VI. *Objectio.*

I. An jurat vel peccat, qui supra relatas formulas profert corruptè, mutando litteras aliquas, v. g. qui dicit *Belot,* vel *begudt* loco *Begodt? men zien* loco *myn ziel? Mordien, morbleu* loco *mordieu? salement, saldermenten* loco *Sacrament.*

R. Distinguo: si ille istam vocum corruptionem faciat (prout ordinariè fit) ea intentione, ut mutet significationem vocum, sive eo animo, ut non dicat verba jurationis vel blasphemiæ, revera non jurat nec blasphemat, quia nec intentio, neque verba continent ejusmodi sensum, nec ex communi usu sic intelliguntur; sed sunt verba nihil significantia: idque practicè dignoscitur ex eo: nempe talis, si accusetur jurasse aut blasphemasse, instanter negabit & reponet, se solummodo dixisse *Belot,* non *Begodt; Mordien* non *Mordieu.*

III. Hoc modo experimentum capiet Confessarius circa pœnitentem, qui confitetur se dixisse " Belot, Begudt, Mardi, par Dien, Mardien," &c. an non peccaverit fortè ex conscientia erronea: petet enim Confessarius: an dixisti *Mordieu?* si pœnitens respondeat: non dixi *Mordieu?* nam id continet detestabilem blasphemiam, solùm dixi *Mordien;* signum est quòd ex intentione vitandi illam blasphemiam, mutaverit litteram, & proinde non

peccaverit contra conscientiam; si autem ille hos termi nos " Mordien & Mordieu" habeat tanquam æquivalente in turpitudine, signum est, quòd etiam æquè peccaverit.

IV. Iste prior interim, licèt excusetur à peccato blas phemiæ, facilè peccaverit venialiter; quia sunt verba mal sonantia, & vicina seu appropinquantia ad juramenta & blasphemias, V. aliquando etiam mortaliter peccare poteri ratione circumstantiarum præcipuè scandali, dum alii illan subtilem litteræ mutationem non ita percipiunt, putà juni ores, qui dum a parentibus audiunt " mordien, belodt, ædificantur ut similia verba dicant non corruptè, se prout in plateis audiunt " Mordieu, Begodt."

VI. Obj. Supra dictum est, quòd hæ formulæ Flan dricæ "op men ziel, begodt," contineant juramentum atqui in his mutatur littera nempe *y* in *e*, deberet enin dici Flandricè "myn ziel, by Godt," ergo mutatio litter nihil facit.

R. Quod mutatio litteræ objecta non mutet significa tionem illarum vocum, est enim dialectus vel solæcismu usitatus Flandricus, manente eâdem significatione: idet enim Flandricè valet *Begodt*, quod *by Godt;* idem *me ziel*, quod *myn ziel;* sicut apud Flandros *men handen* sig nificat idem, quod *myn handen.*

OBSERVA CIRCA FORMULAS PRÆFATAS.

I. *Peccatur quandoq. ex conscientia erronea.*

I. QUOD nonnunquam interveniat conscientia errone vel ignorantia, unde accidit, quòd aliqui jurent intern saltem, dum erroneè putant formulas, quas proferunt si nificare juramentum vel blasphemiam; & è converso aliq excusentur, licèt verba jurationis dicant, eò quòd penitu id ignorent, sed simul

OBSERVA 2°.

I. *Sufficit cognitio enormitatis in generali.* II. *Co fessarius.*

I. SUFFICERE quòd, ut illi verè peccent, noverint i generali, illa verba quæ proferunt, esse verba jurationi vel enormia contra Deum, vel saltem audiverint aliquand quòd ii, qui ejusmodi verba eloqui solent, vocentur "j

ratores;" quamvis illi in particulari sensum & qualitatem istorum verborum juratoriorum nequeant explicare, neque intelligant, nec apprehendant fortè illa verba habere vim juramenti, vulgò "Eed; quod patet ex reprehensione Judæorum Matth. 5. v. 34. & seq. qui Judæi existimabant se non verè jurare per creaturas, & tamen arguuntur à Christo peccasse jurando.

II. Qualiter Confessarius illos, qui confitentur se jurasse, vulgò "gevloekt en gesworen," interrogare debeat eosque examinare, fusè explicant Schemata practica, quæ reperies infra.

Pœnas temerè jurantium & blasphemantium, legito infra n. 175.

N. 140. UTRUM LICITUM SIT JURARE?

S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 2.

I. *Probatur juramentum esse licitum.* II. *Est actus Religionis elicitus.* III. *Objectio.* IV. *Duplex explicatio Textûs:* non jurare omnino. Matth. 5. V. *Quomodo Juram. dicatur esse à malo.* VI. *Juram. non est expetendum.* VII. *Deus juravit.* VIII. *An Christus juraverit incertum est.* IX. *Quid Clericis liceat coram Judice Laico.*

I. RESPONSIO affirmativa fide est certa, dum juramentum stipatum est suis comitibus, & probatur primò ex Deuter. cap. 6. ubi dicitur "Dominum Deum tuum timebis, "& per Nomen illius jurabis."

Probatur 2° ex usu & praxi Ecclesiæ & exemplis S. Pauli & aliorum Sanctorum.

Cujus virtutis actus est juramentum?

II. R. Cum S. Th. a. 4. est actus Religionis sive latriæ elicitus: quia in eo profitemur in Deo summam veracitatem & omniscientiam occultorum.

III. Objic. Prohibet Christus omne juramentum Matth. 5. v. 34. "Non jurare omnino," quod explicans Jac. cap. 5. v. 12. addit: "neque per Cœlum, neque per terram, "neque aliud quodcumque juramentum." Ergo nullum juramentum est licitum.

R. Prænotandum cum Suarez & Wiggers, Judæos, quos Christus corrigit, habuisse errores duos, unum, quod juramentum per creaturas non esset verum juramentum obli-

gatorium, paucis exceptis; alter error fuit, juramentum per Deum, modò verum affirmarent, semper esse licitum & frequentandum: igitur

IV. Responsio prima est S. Aug. quòd in locis Sacræ Scripturæ objectis, solùm prohibeatur effectus & frequentia jurandi, ita ut sensus sit: quantùm in vobis est nolite jurare, nisi necessitas aut utilitas exigat. Hæc responsio confirmatur ex verbis S. Jacobi, qui illud præceptum exprimit hoc modo, "nolite jurare," id est, ne velitis sive ametis jurare.

Resp. secunda est, quòd Christus solummodo prohibeat jurare in communi sermone & promiscuo colloquio. Quæ responsio satis verosimilis apparet ex iis, quæ Christus adjungit: "sit sermo vester, est, est; non, non:" Ergo Christus loquitur de communi sermone & colloquio, non de specialibus casibus necessitatis.

Instabis: Christus ibidem v. 37. de juramento subjungit. "quod his abundantius est, à malo est;" ergo juramentum est malum.

V. R. S. Aug. lib. 1. de Serm. Dom. in Monte cap. 17. advertit, Christum non dixisse: juramentum malum est, sed "à malo est," scilicet occasionaliter à defectu veracitatis loquentium, & ab incredulitate hominum audientium, ita ut per malum ibidem intelligitur defectus vel imperfectio, aut etiam culpa hominum, non juramenti.

Objectiones ex SS. PP. petitæ solvi possunt conformiter ad sensum verborum Christi: Etiam alibi SS. Patres agunt de perjurio vel de juramento idololatrico.

VI. Ex dictis patet juramentum non esse per se appetendum, quia assumitur ad subveniendum defectui; sicuti medicina, licet bona, non est appetenda, sed in necessitate accipienda. Ita S. Thom. q. 89. art, 5.

An Deus juravit unquam?

VII. R. Affirm. scilicet ad confirmandos homines: hinc dicit Paulus ad Hebr. 6. v. 13. "Deus juravit per semetipsum." Item v. 17.

VIII. An Christus juraverit, incertum est, quandoquidem dissuaserit aliis; quidam tamen existimant eum jurasse Joan. 8. v. 58. "Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum."

Quinam possunt jurare?

R. Omnes, qui pollent usu rationis sufficienti; sed pueri ante annos pubertatis cogi non possunt ad jurandum. Causa 22. q. 5. c. 15.

IX. Clerico non licet jurare vel testimonium dicere co-

ram judice Laïco, nisi cum licentia prælati sui. Synod. Diœc. Mechl. tit. 17. c. 5. c. Inhærentes tit 7. lib. 2. S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 10. Clericis non prohibetur jurare coram Ecclesiastico. B. Z. Van Espen temerè dicit id à Clericis hodie non observari, & ita falso testimonio, cui Laïci Judices fidem adhibent, abrogat S. Canones & totam legem, quæ adhuc est in observatione : scio enim ego, usque in hæc tempora timoratos Sacerdotes petere licentiam ab Episcopo, dum necessitas ab eis requirit dicere testimonium coram Judice Laïco : nec obstat concordatum Episcopi Camer. cum Senatu Hannoniæ anno 1541, quia illud non tollit necessitatem postulandæ licentiæ.

N. 141. DE FINE ET EFFECTU JURAMENTI.

I. *Finis Juramenti.* II. *Effectus Juramenti.* III. *Alter effectus.*

QUIS est juramenti finis ?

I. R. Est veritatis confirmatio, & controversiæ terminatio seu finis, juxta illud Apost. ad Heb. 6. v. 16. " Omnis controversiæ finis, ad confirmationem, est juramentum."

II. Effectus juramenti itidem dicitur esse veritatis confirmatio & controversiæ terminatio, sub diversa tamen ratione, quatenùs scilicet juramentum considerari potest secundùm ordinem executionis, & secundùm ordinem intentionis.

III. Alter effectus juramenti est obligatio juramenti promissorii implendi, qui tamen comprehendi posset sub veritatis confirmatione.

N. 142. DE COMITIBUS JURAMENTI.

S. Thom. quæst. 89. *art.* 8.

I. *Tres Comites Juramenti.* II. *Non plures.* III. *In omni juramento tres Comites adesse debent.* IV. *Etiam in assertorio.*

I. QUI & quot sunt comites juramenti ?

R. Hi tres : veritas, justitia & judicium ; juxta illud Jerem. 4. " jurabis in veritate, & in judicio & in justitia."

II. An dantur plures juramenti comites præter tres assignatos ?

R. Negativè: nam cæteræ conditiones requisitæ ad debitum jurandi modum, uti fides, devotio, prudentia, &c. reduci possunt ad comites præfatos.

III. An illi tres comites requiruntur in omni juramento tam assertorio quàm promissorio?

R. Affirm: nam illi tres sine exceptione requiruntur Jerem. 4. & ita docent Suarez, Wiggers, aliique: Cajetanus tamen putat comitem justitiæ non habere locum in juramento assertorio, &

Objicit: licitè juramento asseritur res turpis, v. g. adulterium ab aliquo commissum; ergo comes justitiæ non debet adesse in juramento assertorio.

IV. R. Distinguo antecedens: licitè juramento asseritur res turpis quando ipsa assertio est licita, v. g. quando à Judice legitimè petitur, concedo antecedens: verùm tunc adest comes justitiæ in eo scilicet, quòd materia proxima, scilicet assertio veritatis sit licita & honesta, quamvis res remota asserta sit inhonesta: licitè juramento asseritur res turpis quando ipsa assertio non est licita & honesta; nego antecedens; & ita illud adulterium occultum sine justa causa illicitè revelaretur vel assereretur juramento, & iste jurans peccabit non solùm peccato detractionis injustæ, sed etiam peccabit contra Religionem ex defectu comitis justitiæ, quia ipsa assertio non est licita & honesta.

N. 143. DE COMITE VERITATIS.

I. *Duplex veritas juram.* II. *Materialis seu veritas rei.* III. *Veritas formalis seu locutionis.*

QUID est comes veritatis?

I. R. Hic comes comprehendit duo, sive veritas juramenti duplex est: scilicet, veritas formalis & veritas materialis.

II. Quid est veritas materialis?

R. Est veritas rei, seu facti, de qua est controversia.

III. Veritas formalis est veritas locutionis, sive scientiæ jurantis, aut ejus prudens & firma persuasio, rem se sic habere sicut jurat: v. g. si quis jurat à Joanne occisum Petrum, veritas materialis est occisio verè facta à Joanne veritas formalis est jurantis firma persuasio aut cognitio homicidii facti, quam habet ex visu vel ex aliis causis seu argumentis sufficientibus.

Utraque veritas cadit sub juramento; veritas formalis directè & proximè, veritas materialis cadit sub juramento consecutivè, ita ut jurans directè juret suam persuasionem, & consecutivè veritatem rei.

N. 144. DE COMITIBUS JUSTITIÆ ET JUDICII.

I. *Comes justitiæ, quòd sit licitum & honestum.* II. *Justitia generaliter accipitur.* III. *Judicium notat justam causam jurandi.*

QUID significatur per justitiam juramenti comitem?

I. R. Significatur, quòd debeat esse licitum & honestum illud, quod juratur.

Obj. Licitè aliquando confirmo juramento homicidium commissum: atqui illud non est licitum, ergo comes justitiæ non requirit ut juretur licitum.

R. Nego conseq.: nam in casu ipsa assertio seu declaratio veritatis homicidii est licita, & ipsa juratur tanquam materia proxima, & ita juratur licitum.

II. Nota, quòd per justitiam comitem juramenti intelligatur non solùm justitia virtus specialis, sed justitia generaliter accepta notans honestatem omnium virtutum: ita in juramento de perpetranda fornicatione, deest comes justitiæ; similiter in juramento committendi mendacium jocosum, deest comes justitiæ.

Obj. Mendacium jocosum non est contra virtutem justitiæ; ergo in juramento committendi mendacium jocosum, non deest comes justitiæ.

R. Nego cons. quia sufficit, quòd sit contra honestatem alicujus cujuscumque virtutis secundùm dicta.

Quid intelligitur per comitem judicii?

III. R. Intelligitur judicium discretionis justum, ut scilicet adsit justa sive sufficiens causa seu ratio jurandi: justa autem causa est necessitas vel notabilis utilitas; justa causa potest esse, si Superiores petant juramentum.

N. 145. DE MATERIA JURAMENTI.

I. *Materia juramenti promissorii.* II. *Actio alterius non est materia juramenti promissorii.* III. *Nisi in quantùm jurans potest mandare, &c.*

QUÆ est materia juramenti?

R. Materia juramenti assertorii potest esse quæcumque veritas licitè & honestè confirmanda.

I. Materia juramenti promissorii, est res vel actio licita, honesta & possibilis respectu jurantis: si verò illud juramentum fiat soli Deo, debet esse de meliori bono, sicuti votum: debet autem materia juramenti esse saltem honesta, quia aliàs non esset materia capax obligationis virtutis Religionis.

An juramentum promissorium potest esse de actione alterius?

II. R. cum S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 7. in. c. quòd materia juramenti promissorii non sint ea, quæ fiunt per alias causas: inquantùm tamen opus alterius potest esse in potestate & voluntate jurantis, eatenùs poterit esse materia juramenti promissorii respectu prioris, quia eatenùs illud opus censetur esse jurantis, tanquam mandantis, aut cooperantis: v. g.

III. Herus jurat, quòd famulus suus cras sit laboraturus pro Petro: hoc juramentum est promissorium, & obligat Herum, ut mandet famulo laborare pro Petro, & ita labor famuli reputatur factum Heri.

Imò Canonistæ juramentum de facto alterius ita interpretantur, ut jurans censeatur promittere suam operam & diligentiam: nam juramentum habet hanc prærogativam, ut semper valeat quantùm valere potest; inde etiam contingere potest, ut juramentum valeat pro parte una, non pro altera: quia utile hìc non vitiatur per inutile.

N. 146. DE MATERIA INCAPACI OBLIGATIONIS JURAMENTI PROMISSORII.

I. *Res impossibilis juranti.* II. *Peccatum quodcumque.* III. *Objectio.* IV. *Juramentum de actu indifferenti non obligat.* V. *Objectio.* VI. *Opus indifferens relatum ad finem honestum.* VII. *Juramentum de omissione operis indifferentis.* VIII. *Juramentum de omissione operis consilii non obligat.* IX. *Juramentum de bono minori factum soli Deo, non oblig.* X. *Obligat verò quando homini juratur.* XI. *Quod per accidens impedit bonum melius non tollit obligat. Juram.* XII. *Object. solvitur.*

I. QUIDNAM dicitur esse materia incapax juramenti promissorii?

R. Primò, omne id, quod juranti omnino est impossibile, vel quod nulla ratione est in potestate jurantis, quia non datur obligatio ad impossibile, proinde juramentum de re impossibili non obligat: igitur nec actus aliorum, qui nullo modo sunt in potestate nostra, sunt materia juramenti nostri promissorii. Consule dicta n. præcedenti.

II. 2°. Peccatum quodcumque, quia juramentum non est vinculum iniquitatis, ut leges loquuntur cap. "Quanto" de jurejur. Hinc si quis juraverit sumere vindictam, vel nunquam alloqui parentes, vel nunquam salutare amicos, &c. non debet nec potest observari juramentum.

Proinde Herodes ex juramento non tenebatur occidere Joannem Baptistam, Marci 6. v. 26.

III. Obj. cap. "cum quidam" dicuntur absolvendi ab observantia juramenti illiciti, de non loquendo fratri. Ergo obligat.

R. Intelligitur absolutio, non dissolutiva, sed declaratoria, vel absolutio ad cautelam, quod est commune Romanis.

IV. 3°. Juramentum promissorium de opere indifferenti, quatenûs opus est indifferens, non obligat; ratio est, quòd opus indifferens, ut tale, non possit dici honestum, cùm nullius virtutis ratio supponatur concurrere: jam autem juramentum debet esse de re honesta, prout dictum est num. præcedenti, ut possit esse materia obligationis Religionis. Ita studiosus jurans ludere totâ die, cui lusus non est utilis ad levamen corporis, vel ad alium finem honestum, non obligatur implere illud: similiter dicendum, si quis juret nunquam laborare manibus, nunquam scribere, &c. quia similes omissiones ut tales, non includunt honestatem ullius

virtutis, & similia jurando peccatur, prout dicetur infra n. 164.

V. Obj. Omissio illorùm licita est; ergo licitè juratur & obligatoriè.

R. Nego conseq. nam pro juramento ulteriùs requiritur, ut sit etiam omissio honesta ex aliqua virtute: illa autem omissio negativa non habet honestatem virtutis, cùm supponatur indifferens, adeoque potiùs est otiosa & mala; si autem ex aliquo fine honesto fiat omissio, tunc poterit esse materia juramenti: quapropter

VI. Nota, quòd actio de se indifferens vel ejus omissio, relata ad aliquem finem honestum, v. g. ad utilitatem proximi, possit esse materia juramenti promissorii; quia tunc ex illa relatione induit honestatem alicujus virtutis liberalitatis, fidelitatis, &c. & propterea, dum supra dictum est, quòd opus indifferens non sit materia juramenti obligatorii, semper additum est: quatenùs tale, seu quatenùs est indifferens.

An juramentum omittendi actum indifferentem obligat?

VII. Respondet Daelman affirmativè quia est de omittendo peccato veniali; sed tunc supponi debet quòd omissio sit honesta ex aliquo fine: si enim ipsa omissio sit etiam secundùm se indifferens, juramentum non obligat: & ita supra dictum est, juramenta nunquam scribendi, &c. non esse obligatoria.

Obligat juramentum non ludendi chartis pictis vel alcâ, imò juramentum nunquam ludendi; verumtamen inspiciendus est finis vel causa, ob quam juratur, quia secundùm eam sæpe restringitur juramentum.

VIII. 4°. Juramentum non faciendi opus supererogationis vel consilii, ut tale est, obligationem non inducit juxta S. Thom. 2. 2. quæst. 89. art 7. ad 2. ejusmodi est juramentum non ingrediendi Religionem, non dandi mutuum, non largiendi eleëmosynam, &c. Ratio est quòd talis omissio per se nullam honestatem afferat; propterea iste meliùs facit non servando juramentum illicitum, ait S. Th. ibidem; & quidem si ex vi Religionis juramenti velit observare talia juramenta irrita, superstitionem committit.

Si tamen iterùm aliæ justæ causæ vel honesti fines interveniant, poterit eatenùs omissio honestari & jurari in aliquo casu.

An obligat juramentum promissorium de minori bono, ut dici solet, prout scilicet opponitur meliori bono?

IX. R. Distinguendo: juramentum tale factum soli Deo, sine relatione ad homines, non obligat, quia sequitur

conditiones voti, cùm fiat directè in honorem Dei, & solet votum conjungi; adeòque debet esse de meliori bono, prout illa latiùs explicantur in Tractatu de voto, n. 90. Hic est casus, in quo juramentum de actu virtuoso non obligat.

X. Juramentum tale de minori bono factum in commodum vel in bonum alicujus hominis, obligat, si honestè & virtuosè impleri possit, quia veritas juramenti id exigit: ita qui juravit donare alicui centum florenos, obligatur, & non potest eos convertere in eleëmosynas, licèt eleëmosyna sit opus melius. Similiter qui' Officiali juravit assumere militiam, est obligatus, quantumvis non militare sit melius; aliqui tamen excipiunt statum religiosum à simili juramento; volunt enim in tali juramento intelligi hanc conditionem; nisi statum perfectionis elegero.

XI. Nota interim, quod juramentum promissorium, quod per accidens & indirectè solum est impeditivum melioris boni, non desinat idcirco esse obligatorium: v. g. si quis juraverit dare cupiam mille florenos, tenetur, quamvis ex eo impediretur ab ingressu Religionis defectu dotis.

Quare votum potiùs debet esse de meliori bono, quàm juramentum?

XII. R. Quia directus finis voti est major cultus & honor Dei; sed proximus finis juramenti est confirmatio veritatis, quæ haberi potest etiam in minori bono.

N. 147. DE OBLIGATIONE JURAMENTI.

S. Thom. quæst. 89.

I. *Juram. obligatio est Relig.* II. *Est grav.* III. *Juram. per se stans bet unam oblig. Relig.* IV. *In Juramento accessorio concurr. plures obligat.* V. *Exempla.* VI. *Ex Juramento per se stante non datur actio in foro externo,*

QUALIS est obligatio juramenti?

I. R. Est obligatio virtutis Religionis; oritur enim ex reverentia Deo debita: sed in juramento merè assertorio obligatio non est respectu rei, sed respectu actûs juranti, ut juret verum. S. Thom. q. 89. art. 7. sed in juramento promissorio obligatio etiam cadit super rem sive veritatem futuram. S. Thom. ibidem.

Quanta est obligatio juramenti?

II. Est gravis in materia illius capaci, ita ut nunquam possit fieri levis ex parvitate materiæ, ut probabitur infra num. 162.

III. Nota, quòd ex juramento promissorio per se stante, quo scilicet simplex de futuro assertio sive veritas confirmatur, sine ullo alio pacto vel obligatione, oriatur sola obligatio virtutis Religionis respectu Dei, non propriè respectu hominis.

IV. Si autem juramentum sit accessorium, quo scilicet confirmatur aliud validum pactum, contractus vel obligatio, tunc præter obligationem Religionis concurrit alia obligatio justitiæ vel fidelitatis respectu hominis.

V. g. juramentum per se stans, dandi eleëmosynam liberalem inducit unam obligationem Religionis, & omittens facit unum peccatum, scilicet contra Religionis virtutem.

V. Si verò quis promittat eleëmosynam Petro acceptanti, & promissionem firmet juramento, iste habet duas obligationes, & omittendo peccat dupliciter; primò ratione juramenti violati contra Religionem, & ratione promissionis validæ non observatæ contra justitiam vel fidelitatem.

An major sit obligatio juramenti, quàm voti, controvertitur, super quo curiosus accedat Scholasticos.

VI. Nota: cùm juramentum per se stans habeat solam obligationem Religionis respectu Dei, hinc est, quòd ex eo solo non detur actio in foro externo contra jurantem, nisi fortè Superior agat tanquam Pater, qui potest cogere subditos, ut impleant obligationes in conscientia solùm obligantes.

N. 148. DE OBLIGATIONE EX JURAMENTO ALTERIUS.

I. *Unus propriè non obligatur Juramento alterius.* II. *Sic Hæredes non obligantur, nisi alia accedat oblig.* III. *Quando Procurator jurat, principalis oblig.* IV. *Capitul. potest jurare.* V. *Juram. Civitatis.* VI. *Qui jurat Episcopo obedient. obligatur successori.*

I. UNUS propriè non obligatur juramento alterius; quia sicut juramentum est actio personalis, ita et obligatio est personalis.

Hinc deducit S. Th. 2. 2. q. 98. art. 2. ad 4. quòd ille,

qui de novo fit civis alicujus civitatis, non obligatur quasi (id est quatenùs) juramento ad servanda ea, quæ civitas juravit; teneatur tamen ex quadam fidelitate ob communicationem in bonis & oneribus civitatis.

II. An successores obligantur juramento prædecessorum?

R. Similiter quòd propriè non obligentur eorum personali juramento: si tamen accedat alia obligatio ex promissione, lege, pacto vel debito reali, eatenùs obligari possunt, prout accidit in juramento accessorio contractûs; item ex juramento per modum voti realis, exurgit quædam in hæredibus obligatio. Secundùm quod dictum est de voto num. 98.

III. Uter obligatur juramento, quando Procurator sive Mandatarius jurat ex commissione sui Principalis?

R. Principalis mandans: quia ipse censetur jurare per alium. Ita accidit v. g. dum unus nomine alterius introducitur in possessionem Beneficii, Procurator non obligatur.

In quibusdam casibus juramentum per alium non admittitur: v. g. in casu juramenti judicialis assertorii.

IV. Capitulum potest jurare per suos deputatos, & obligantur omnes Capitulares, etiam ii, qui suffragium adversum dederunt: quia consensus majoris partis est consensus & obligatio totius, juxta leges & statuta Capituli; & ita juramentum illud est de actibus singulorum.

V. Dum Magistratus civitatis tanquam Superiores civitatis aliquid jurant, non semper ideo singuli cives obligantur juramento singulariter & divisim, nisi ex quadam fidelitate vel obedientia: quia juramentum illud supponitur non esse de actibus singulorum divisim, sed sæpe tantum de actu Superiorum vel de actu communitatis in communi sive collegialiter; & ita si civis quispiam militiam assumat sub alio Principe, non habetur propterea perjurus, quantumvis Magistratus juraverit fidelitatem suo Principi.

VI. Qui jurat Episcopo loci quatenùs Episcopo istius loci obedientiam, obligatur ex eodem juramento successori Episcopo ad eandem obedientiam: quia obligatur Dignitati seu Sedi Episcopali, quæ perseverat in Successore: similiter si Episcopus iste desinat esse Episcopus istius loci, desinit obligatio juramenti ad ipsum.

N. 149. DE OBLIGATIONE JURAMENTI CONDITIONATI.

I. *Juram. conditionatum quomodo mox obl.* II. *Quomodo condit. impletâ.* III. *Condit. implicitæ general.* IV. *Aliæ condit. implicit.* V. *Controversia.* VI. *Objectio.* VII. *Resp. Prima.* VIII. *Resp. secunda.* IX. *Condit. implicitæ Juram. comminatorii.* X. *Juram. parent.* XI. *Resolutio Lessii rejicitur.*

QUOMODO obligat juramentum conditionatum?

I. R. Juramentum promissorium sub conditione suspensiva cum particula *si* aut æquivalente, quod solum propriè vocatur juramentum conditionatum, non obligat ad mox implendum juramentum, sed tamen obligat mox ad habendam intentionem implendi, dum conditio adimplebitur.

II. Secundò juramentum illud, adimpletâ conditione, mox incipit obligare absolutè.

Quomodo malitiosa impeditio ponendæ conditionis licitæ juramenti purè conditionati non pœnalis non tollat obligationem, collige ex dictis de voto num. 101.

III. Observa, quòd omne juramentum involvat quasdam conditiones implicitas ex conditione materiæ subjectæ ex jure, vel ex consuetudine, à quibus etiam obligatio dependet, v. g. si potero, si potero honestè, si alter acceptet, si non remittat, si materia non mutetur, salvo jure Superioris, &c. sed ab iis juramentum non vocatur conditionatum, cùm per se subintelligantur in omni juramento. Bill. 361.

IV. Similiter aliæ sunt implicitæ conditiones particulares, quæ, licèt non exprimantur, subintelliguntur, secundùm subjectam materiam & circumstantias: ita ordinariè juramentum interpretandum est juxta conditiones actûs, cui conjungitur, nisi aliud probetur,

Hinc sponsalia jurata desinunt obligare, in casibus in quibus sponsalia simplicia ordinariè desinunt obligare, v. g ob fornicationem alterius partis, &c.

Beneficiatus jurans residentiam, potest abesse in casibus à jure concessis.

V. Verumtamen controvertitur, utrùm is, qui juravit filiæ matrimonium, si postea velit ingredi Religionem, obligetur vi juramenti prius contrahere matrimonium, si filia nolit consentire aut renuntiare.

Quidam id docent, eò quòd iste possit licitè & honestè

servare juramentum, & contrahere matrimonium, ac postea intra bimestre ingredi Religionem.

Alii docent hoc casu illud juramentum non obligare, quia subintellecta fuit implicita hæc conditio secundùm subjectam materiam: "nisi statum Religionis assumpsero."

VI. Objicitur cap. "Commissum de Sponsalibus," Alex. III. ubi dicit, tutius esse Religione juramenti servatâ, priùs contrahere matrimonium. Ergo, &c.

VII. R. Inde nihil deduci potest, nisi quòd consilium Pontificis fuerit propter probabilitatem fortè utriusque opinionis, eligere omnino tutius: & hæc resolutio certè sequenda, quando concurrunt aliæ rationes, v. g. legitimandi prolem, evitandi infamiam, damnum, &c.

VIII. R. 2°. quòd agatur de casu, quo iste non statuerat ingredi Religionem, sed deliberabat, & jam tempus biennii, intra quod contrahere promiserat, expirabat: igitur ut posset adhuc lucrari bimestre ad resolvendum, & ut simul satisfaceret juramento, Pontifex ita resolvit. Id innuitur in Textu, ubi additur: postea, "si elegerit" ad Religionem migrare. Billuart 352.

IX. Similiter juramentum comminatorium fieri censetur sub conditionibus, quæ subintelliguntur implicitè in comminationibus; nimirum, nisi humilitate vel aliter animum meum placaveris, nisi meritus fueris remissionem, aut aliter satisfeceris; item si castigatio perseveret esse utilis & honesta, &c. vel de meliori bono, quia tale juramentum censetur esse per se stans obligatorium respectu solius Dei. Bill. 350. 353.

X. His modis parentes comminantes quandoque proli suæ verbera imprudenter cum juramento, possunt excusari quandoque à perjurio, si non perficiant.

XI. Lessius lib. 2. c. 42. d. 4. resolvit de variis juramentis v. g. non egrediendi domo hodie, non ambulandi, &c. quòd jurans possit ea sibi remittere ex hac ratione: quia ea fecit in favorem suî, non alterius, cui favori potest cedere, & quia, ait, subintellecta censetur hæc conditio: nisi mutavero voluntatem: sed huic laxitati non subscribit Bill. sic enim ait Suarez 348. inanis virtutis esset juramentum, quod tamen in casibus, si materia sit capax, validè factum esse supponitur ad firmandam voluntatem & libertatem illam mutandi sibi subtrahendam, adeòque cessio juris sui exclusa est.

Idem dic de juramento non vendendi minoris, vel non emendi pluris.

Juramenta Mercatorum falsò jurantium, merces sibi tanti vel pluris constare, sunt plana perjuria. Billuart 355.

N. 150. JURAMENTUM PROMISSORIUM DE ACTU CONTRA LEGEM, MANDATUM, VOTUM, &c.

I. *Juram. quod lege irritatur non oblig.* II. *Juram. de actu formalit. contra Legem, non oblig.* III. *Juram. actibus contra leges aliquas, est validum.* IV. *Exempla.* V. *Juram. prodigi quomodo valeat.* VI. *Juram. prodigi per se stans est invalidum.* VII. *Juram. contra mandatum Superioris.* VIII. *Juram. illicitum & validum.* IX. *Juram. Herodis.* X. *Axiomata.*

AN juramentum promissorium de actu lege prohibito est obligatorium ?

I. R. Si ipsa lex irritet tale juramentum, hoc certò non obligat ; ita Conc. Trid. sess. 24. cap. 16. de Regular. irritam reddit omnem dispositionem Novitii etiam juratam.

II. Deinde si actus juratus in executione maneat formaliter contra legem obligantem, juramentum itidem non obligat, quia non obligat ad actum malum ; ita juramentum non solvendi sua debita justa, vel non observandi præcepta Ecclesiæ, non obligat.

Similiter juramentum contra præcedentis juramenti, voti, promissionis, contractûs vel mandati obligationem est eatenùs illicitum & invalidum ; cap. " rursus," qui Clerici. Hinc sponsalia jurata contra votum non nubendi præcedent sunt illicita & invalida.

III. R. Secundò, Authores omnes admittunt, juramentum promissorium de actibus contra leges aliquas licè irritantes, aliquando esse validum & obligatorium, præcipuè quando illæ leges latæ sunt merè in favorem particularium cui renuntiare possint per juramentum ; & quamvis difficile sit in particulari discernere, & designare leges illas in exemplum interim adducuntur casus sequentes ex jure scripto.

IV. Sic juramentum mulieris consentientis in alienationem rerum dotalium est validum juxta cap. " cum contingat."

Similiter juramentum minorennium super quibusdam pactis est validum juxta authenticam " Sacramenta puberum."

Similiter juramentum de solvendis usuris validum est cap. " quamvis" de pactis in 6. quæ tamen, solution

factâ, statim repeti possunt. Juxta cap. "debitores" de jurejurando.

Item juramentum filiæ dotatæ de renuntiatione hæreditatis.

Item juramentum servandi pactum legis commissoriæ, item juramentum solvendi lucrata in ludo pecuniæ creditæ.

Juramenta prædicta sunt valida & obligatoria, quia sunt de materia capaci juramenti; & per leges non irritantur illa juramenta, licèt promissiones aut pacta simplicia super eisdem rebus secundùm leges sint irrita.

A fortiori validum esse potest juramentum de quibusdam nudis pactis, quæ per jus non irritantur, sed de quibus solummodò negatur actio in foro externo civili.

Pariformiter juramentum non revocandi testamentum est validum, verosimiliùs & obligatorium; licèt validè revocetur, ut dicetur infra num 151.

An valet juramentum prodigi super alienatione rerum suarum?

V. R. Distinguendo: si legitimè privatus sit administratione bonorum suorum, juramentum non erit validum aut obligatorium, sicut aliæ dispositiones ejus non sunt validæ.

Si ei non sit interdicta administratio bonorum, hoc casu sicuti validè de iis rebùs disponit per contractus, ita validè per juramentum talis alienatio confirmatur, quia honesta est in ratione justitiæ, quamvis prodiga respectu personæ.

VI. Billuart t. 4. 350. generaliter resolvit juramentum prodigum esse invalidum; idque credidero, quando est juramentum per se stans, sed non quando est accessorium validi contractûs; quia supposito valore contractûs, ejus executio non est ampliùs mala. Alii prætendunt juramentum valere pro parte, quâ v. g. promissio non est prodiga.

An juramentum promissorium obligat contra mandatum Superioris?

VII. R. Distinguendo: si mandatum præcedat, juramentum sequens secundùm mox dicta, est illicitum & non obligans.

Si autem juramentum præcesserit mandatum, etiam obediendum est Superiori legitimè præcipienti, juxta cap. venientes de jurejur. obligare tamen potest ante mandatum Superioris.

Si verò Superior consenserit in juramentum, vel sit in materia, in qua jurans ei non est subjectus, poterit juramentum esse obligatorium.

Quispiam juravit non revelare secretum: postea à judice legitimè vocatur ad dandum testimonium veritatis?

R. Tenetur aperire veritatem. La Croix t. 1. lib. 3. num. 330.

An juramentum promissorium illicitum potest obligare?

VIII. R. Distinguendo: si illud juramentum dicatur illicitum ex parte materiæ indebitæ, eò quòd v. g. actus, qui juratur præstandus, sit illicitus, juramentum certò non obligat.

R. Si juramentum dicatur illicitum ex alia causa, putà ex parte solùm jurantis, potest obligare, v. g, si quis absque comite judicii juret laborare pro alio, obligatur ex juramento.

IX. An juramentum Herodis Matth. 14. v. 7. fuit licitum?

R. S. Thom. 2. 2. quæst. 89. a. 7. ad 2. poterat esse licitum, intellectâ debitâ conditione, scilicet si peteret, quod dare deceret; sed impletio juramenti in occasione Joan. Baptistæ fuit illicita.

X. In hac materia admitti solent hæc axiomata:

Juramentum, quod vergit in deteriorem exitum, non obligat. S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 7. ad 2.

Juramentum, quod servatum vergit in interitum, aut dispendium salutis æternæ, non obligat ad suî executionem: cap. "si verò," de jurejurando.

Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum, Reg. 58. juris in 6.

N. 151. DE VALORE EORUM QUÆ FIUNT CONTRA OBLIGATIONEM JURAMENTI PROMISSORII.

I. *Respondetur distinguendo; Juramentum est invalidum quod fit contra prius Juramentum.* II. *Matrim. contractum contra juramentum, est validum.* III. *Validè revocatur testamentum contra Juramt. non revocandi.*

An actus est validus, qui fit contra obligationem juramenti præcedentis?

I. R. Si actus de se producat effectum solummodo ejusdem ordinis cum obligatione juramenti, non erit validus aut obligatorius contra juramentum: ita juramentum pos-

terius contrarium omnino juramento priori, v. g. donandi rem aliquam, est illicitum & invalidum.

Similiter votum simplex directè contra obligationem juramenti non est validum aut obligatorium. Hæc assertio habetur ex cap. " Sicut" de Sponsalibus.

R. Si actus ille contineat effectum alterius ordinis, potest esse validus & obligatorius, quia obligatio Religionis juramenti non opponitur cuicumque obligationi irritatoriè; & ideò non semper aufert potestatem faciendi validè oppositum, quamvis illicitè fiat.

II. Ita, si quis juraverit non nubere, validè nubet quantumvis illicitè.

Similiter quispiam validè contra juramentum suum donat, vendit, aut alio contractu transfert dominium rei suæ in alium, quia res jurata manet materia alterius contractûs, donationis, &c.

Sic etiam quis validè, quamvis fortè illicitè, revocat & mutat testamentum juramento confirmatum; nec ipse neque hæredes ob testamentum revocatum obligantur ad restitutionem; quia erat obligatio solius Religionis juramenti, quæ non inducit obligationem restitutionis; ita Suarez.

Lessius tamen existimat deberi priori hæredi æquivalens, non tanquam hæredi, quia prius testamentum valide revocatum est; sed tanquam creditori, titulo injuriosæ revocationis promissionis acceptatæ, & juramenti, &

Objicit: si Joannes promiserit Petro equum cum juramento, quem Joannes postea donat aut vendit alteri, Joannes vel ejus hæredes tenentur æquivalens dare Petro ad compensandam injuriosam infractionem juratæ promissionis; ergo et ille qui revocat testamentum contra juramentum.

R. Disparitas est, quòd Petrus ex promissione humanâ validâ acquisierit jus; non sic accidit in casu altero, quia promissio humana non revocandi testamentum est jure irrita, & ex solo juramento non acquirit homo jus justitiæ, secundùm dicta n. 147.

N. 152. QUID FACIAT JURAMENTUM CIRCA CONTRACTUS.

I. *Juram. confirmat contract. legitimos.* II. *Irritos non facit esse validos.* III. *Quibusdam tribuit actionem in foro externo.*

I. QUID facit juramentum circa contractus?

R. Legitimos confirmat, & adjicit obligationem Religionis, secundùm dicta n. 147.

An juramentum confirmat etiam contractus secundùm leges irritos?

R Certum est, quod juramentum de materia ejusmodi contractum sit aliquando validum, prout probant exempla minorennium, mulierum, &c. adducta n. 150.

II. Sed acriter disputatur utrùm illud juramentum tunc sit per se stans, an verò confirmet contractus; sive an faciat illos irritos contractus tunc esse validos: et dicendum videtur, quòd propriè & formaliter contractus irritos non efficiat validos, quia juxta regulam juris in sexto; " non firmatur tractu temporis, quod ab initio non subsistit:" & quia juramentum per se non parit obligationem justitiæ respectu hominum, ergo non potest eam dare contractui irrito.

III. Dici tamen potest, quòd consecutivè eos confirmet quoad effectus aliquos, idque potissimùm ex juris positivi dispositione, & ita tunc datur actio in foro externo.

Similiter juramentum adjectum aliquibus nudis pactis præstat actionem in foro externo, super quibus aliàs non datur actio fori civilis.

N. 158. DE JURAMENTO EX METU.

S. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 7.

I. *Juram. ex metu factum obligat.* II. *Sed est ratio petendi dispensationem.* III. *Est Jnramentum per se stans.* IV. *Disparitas à voto.* V. *Juram. redeundi ad carcerem obligat cum periculo vitæ.*

I. AN juramentum promissorium metu extortum est obligatorium?

R. Est simpliciter validum & obligatorium quantumvis metu injusto extortum, si adsint cæteræ conditiones; quia

licitè & honestè impleri potest. Ita docet S. Thom. loco citato ad 3. item cap. " si verò" de jurejurando.

II. Metus injustus interim facit ut dispensatio justè impetretur: proinde qui juravit latroni dare centum florenos, tenetur eos dare, sed datos statim repetere potest; si verò juraverit eos non repetere, datur equidem recursus ad dispensationem; si juraverit non petere dispensationem, juramentum est invalidum, ut dicetur Numero sequenti.

III. Obj. Promissio talis ex metu injusto est irrita vel irritabilis ex parte metum passi; ergo & juramentum accedens.

R. Nego conseq. quia juramentum illud non est accessorium, sed per se stans; & propterea reverentia Nominis Divini præferenda est temporali damno. S. Th. loco citato.

IV. Obj. votum ex tali metu factum non obligat, ergo nec juramentum.

R. Negando antecedens, secundùm dicta de voto n. 79

R. 2°. Nego conseq. Disparitas est, quòd tale votum à Deo non acceptetur, sed juramentum in favorem latronis supponitur acceptatum ab eodem.

Proxiliùs hæc discutit Bill. t. 4. 343.

An juramentum redeundi ad carcerem cum periculo vitæ obligat?

V. R. Si juraverit redire ad carcerem justum, certò obligatur juramento; idem videtur contra Covar. dicendum, quamvis carcer foret injustus, quia Religio juramenti anteponenda est vitæ, eritque reditus simul actus veracitatis & fortitudinis, utilis bono communi: legito S. Aug. Epist. 224. Suarez & Daelman tamen excipiunt casum, in quo jurans non prævidisset periculum vitæ imminere ex reditu; quia, aiunt, tunc mutatur materia saltem in intentione jurantis.

N. 154. DE JURAMENTO QUOD VERGIT IN DETERIOREM EXITUM.

S. Thom. 2. 2. q. 89. a 7. ad 3

I. *Hujusmodi Juramentum non oblig.* II. *Objectio.* III. *Juram. non denuntiandi peccatum Superiori.* IV. *Quo modo obliget Juram. non revelandi artem vel Medicinam.*

I. HUJUSMODI juramentum est, de quo Numero præcedenti, quod est extortum metu injusto, non petendi justam dispensationem super juramento: docet S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 7. ad 3. quòd illud juramentum vergens in dete-

riorem exitum non obliget, quia ejusmodi obligatio est contra justitiam publicam, & contra bonum commune, quia latrones sine remedio nocerent, atque ita non est materia debita juramenti.

II. Obj. Licitum est spoliato illi, non petere dispensationem; ergo illud juramentum de re licita obligat.

R. Nego conseq. Quia aliud est non petere dispensationem, aliud obligari ad non petendum dispensationem; jam autem obligatio ad non petendum dispensationem, quæ per juramentum illud, si esset validum, injiceretur, est contra bonum commune.

III. An obligat juramentum non denuntiandi peccatum alterius suo Superiori?

R. Distinguendo: si agatur de peccato committendo, quod per Superiorem impediri posset, non obligat juramentum; quia vergeret in deteriorem exitum; præberetur enim libera facultas peccandi. Vide c. 25. *quemadmodum de Jurejur.* Ita invalida sæpe esse solent juramenta condiscipulorum vel latronum non prodendi invicem.

Si agatur de peccato commisso non manifestando Superiori, potest obligare, nisi aliunde urgeat obligatio denuntiandi; putà quia ordo correptionis fraternæ postulat denuntiationem, vel quia juridicè interrogatur à Superiore.

IV. Joannes sciens medium vel artem sanandi infirmitates quasdam, scientiam illam communicavit Petro, sed sub jurejurando non revelandi scientiam istam ulli alteri; an juramentum illud obligat?

R. Distinguo: si per eos non posset satis provideri necessitati Reipublicæ & bono communi, ut nempe omnes infirmi commodè per eos sanari possint; vel si ars illa cum eis emoreretur, non obligat juramentum: quia læderet bonum commune & charitatem proximi: sèmotis iis incommodis posset aliquando obligare juramentum. Vide La Croix lib. 3. parte 1. n. 329. Billuart 355.

N. 155. DE JURAMENTO FACTO EX IGNORANTIA, DOLO, VEL ERRORE.

I. *Circa substantiam.* II. *Circa accidens.* III. *De Juramento præstito Gabaonitis Controversia exponitur.*

An obligat juramentum factum ex ignorantia, dolo vel errore?

I. R. Si ignorantia, dolus vel error sint circa substantiam

vel circa accidens redundans in substantiam, juramentum eatenùs est nullum, idque sive ignorantia aut error sit antecedens sive concomitans, invincibilis aut etiam vincibilis, quia attestatio juramenti est actus intellectûs requirens scientiam.

II. Si sint solùm circa accidens, non tollunt obligationem juramenti circa substantiam, modo cæteræ conditiones adsint.

An juramentum Israëlitarum Josuë 9. factum Gabaönitis fuerit validum seu obligatorium.

III. R. Abulensis & Sylvius sustinent illud non fuisse validum sive obligatorium, eò quòd juramentum illud sit factum cum errore ex dolo Gabaönitarum, & quia videtur fuisse contra præceptum Dei Deuter. 7. "non inibis cum eis (gentibus) fœdus."

Suarez, Wiggers & plures Theologi cum sancto Ambrosio docent fuisse obligatorium, & dicunt errorem & dolum tantùmmodò fuisse circa accidens sive distantiam loci.

Respondent ad objectionem ex Deuter. 7. illud præceptum esse intelligendum secundùm moderationem expressam Deuter. 20. v. 11. nisi Gentes aperuerint portas, & se subjecerint, quod Gabaönitæ præstiterunt: imò S. Aug. existimat eosdem suscepisse veram Dei fidem.

N. 156. DE OBLIGATIONE JURAMENTI FACTI SINE INTENTIONE.

I. *Triplex intentio.* II. *Juram. sine intentione implendi obligat.* III. *Juram. sine intentione se obligandi, obligat.*

AN obligat juramentum factum sine intentione?

1. R. Triplex intentio intelligi potest:

1a. Intentio non jurandi;

2a. Intentio non obligandi se;

3a. Intentio non adimplendi juramentum.

II. Certum est, quòd obliget juramentum, cui deest sola intentio adimplendi juramentum: quia juramentum & obligatio ejus possunt subsistere sine effectu impletionis: verumtamen tum taliter jurans mortaliter peccat peccato perjurii propriè dicti, quia deest comes veritatis.

III. Similiter juramentum sine intentione aut voluntate interiori se obligandi præstitum homini & acceptatum, est obligatorium; quia obligatio sequitur naturali necessitate ex juramento in materia illius capaci, quo modo ex furto se

quitur obligatio restitutionis: illa autem intentio sive voluntas non se obligandi est inefficax. Insuper tale juramentum fieri non solet sine gravi peccato, ut docent Suarez & Lessius: quia natura juramenti invertitur, & videtur abesse voluntas implendi: in hac re damnata est anno 1700 à Clero Gallicano hæc prop.: " Qui jurat cum intentione non se obligandi, non obligatur ex vi juramenti." Bill. 340

Restat quæstio de juramento sine intentione jurandi, de quo sit numerus sequens.

N. 157. DE JURAMENTO SIMULATO.

I. *Opinio Suarez.* II. *Opinio Steyaert.* III. *Probatur Juram. simulatum obligare.* IV. *Disparitas a Voto ficto.* V. *Juram. simulatum est peccatum mortale.* VI. *Propositio damnata.*

AN juramentum simulatum factum per verba exteriùs seriò prolata, sed cum intentione interiori non jurandi, est verum juramentum & obligatorium?

I. R. Suarez, Wiggers, aliique respondent negativè, eò quòd juramentum invocet testimonium Dei, qui internam intentionem aspicit, & ita sine intentione jurandi nunquam juratur.

II. Steyaert & Daelman responsionem affirmativam probabiliter defendunt, dum illud juramentum simulatum fit homini: quamvis enim non adsit intentio expressa, adest tamen intentio interna implicita & voluntas efficax jurandi, eo ipso, quo vult efficaciter & seriò proferre verba, quæ continent sensum juratorium, & ita intentio non jurandi redditur inefficax per intentionem implicitam efficacem jurandi.

III. Probatur hæc conclusio iisdem argumentis, quibus, in Tractatu de contractibus probatur, validos esse contractus inter homines, dum omnia externa contractûs seriò ponuntur, quantumvis absque intentione interna contrahendi. Et ita judicabitur in foro externo.

IV. Obj. Votum sine intentione interna vovendi non est validum, ergo nec hujusmodi juramentum.

R. Concedo ant. nego conseq. ratio disparitatis est, quòd Deus, qui interna æquè ac externa intuetur non acceptet tale votum; sed juramentum illud fictum homini factum supponitur acceptari ab homine.

Instabis, Deus etiam non acceptat tale juramentum fictum. Ergo, &c.

R. Acceptatio Dei non est necessaria, quia nihil promittitur Deo sed homini: si autem agatur de juramento oblato soli Deo instar voti, tunc illud juramentum, sicuti votum, not erit validum absque intentione præfata interna.

V. Benè notandum, quòd etiam ipsi Suarez & Wiggers doceant, hujusmodi juramentum simulatum esse ex genere suo peccatum mortale contra religionem, (nisi fortè aiunt, dum privatim vel ex injusta coactione verum & licitum sic juratur): quia Nomen Dei ad decipiendum assumitur, & evertitur finis juramenti, & bonum societatis humanæ; & dum sic asseritur falsum, juxta sensum audientium, substituitur testimonium divinum falsitati, & Deus adducitur exteriùs testis falsi. Billuart 341.

Deinde peccatur inquantùm proximus per tale juramentum simulatum dolosè decipitur vel damnificatur, ex quo oritur obligatio restitutionis.

VI. Huc spectat propositio 25. inter damnatas ab Innoc. XII. "cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis sive gravis."

Ex dictis conclude consuetudinem sic fictè jurandi esse mortaliter malam, quia habet objectum mortaliter malum ex genere suo, scilicet fictum & perversum usum testimonii divini.

N. 158. DE JURAMENTO CUM RESTRICTIONE MENTALI.

I. *Est perjurium strictè dictum.* II. *Propositiones damnatæ.* III. *Quidam Scriptores cautè legendi.*

I. AN juramentum cum restrictione purè mentali est validum aut licitum?

R. Quandoquidem enuntiatio cum restrictione purè mentali contineat purum mendacium, prout docetur in 2a. 2æ. hinc dicendum, quòd tale juramentum sit peccatum mortale, utpote perjurium cui deest veritas; & quòd obliget in sensu illo, quem verba habent, juxta principia tradita n. præcedenti. Legatur etiam Wiggers Tract. 5. dubio 18. de Religione.

II. Confirmatur ex propositionibus sequentibus ab Innoc. XI. damnatis.

" Si quis, vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus sive propriâ sponte, sive recreationis causâ sive quocumque alio fine, juret se non fecisse aliquid, quod revera fecit,

intelligendo aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam diem ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverà non mentitur, nec est perjurus. Est 26.

" Qui mediante commendatione vel munere ad Magistratum vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis; quia non tenetur fateri crimen occultum. Est 28."

Ejusdem farinæ est propositio 27ª. ex qua colligitur, non dari justam causam ad sic jurandum.

III. Observa hic, caute legendos esse Lessium, Suaresium, aliosque, qui scripserunt ante condemnationem prædictarum propositionum: imò aliqui recentiores cavendi, qui à doctrina damnata recedunt, quantùm præcise adiguntur per literam sive per casum expressum; retinentes interea eadem principia: verùm à Summis Pontificibus meliùs edocti deberent sapere, & intelligere in casibus damnatis simul reprobari & ipsa principia.

N. 159. DE JURAMENTO CUM AMPHIBOLOGIA REALI.

I. *Status quæstionis exponitur.* II. *Responsio.* III. *Ratio.* IV. *S. Isidori.* V. *S. Aug.* VI. *Probatur ab inconvenienti.* VII. *Object.* 1. VIII. *Object.* 2. IX. *Object.* 3. X. *Object.* 4. XI. *Nunquam licet jurare amphibologicè.* XII. *Casus aliqui.*

AN licet in juramento uti amphibologiâ sive restrictione reali?

I. Status quæstionis est hic: supponitur propositio aliqua habere duplicem, æquivocum, vel ambiguum sensum, qualis est hæc: "vidi statuam auream hastam habentem:" supponitur deinde, quòd tu illam propositionem juramento affirmes in uno sensu, sed quòd alter, cui juras, illam intelligat in altero sensu, idque tibi juranti sit notum; v. g. alter à te petit, an videris statuam auream, quæ habebat hastam? tu autem non vidisti statuam auream; & ita respondens juras, vidi "statuam auream hastam habentem," sed intelligis statuam ligneam, quæ habebat auream hastam; quem sensum præfata jurata propositio, sine commate interjecto prolata, etiam patitur, sed qui sensus distinctus est à sensu petentis, super quo tamen interrogabaris: his suppositis,

II. R. Tale juramentum esse illicitum, & habere malitiam perjurii contra comitem veritatis.

III. Ratio est quòd agatur contra finem juramenti, qui est " omnis controversiæ finis," juxta Apost. ad Hebr. 6. & quòd testimonium Dei introducatur ad decipiendum, contra illud Ps. 14. " qui jurat proximo suo & non decipit."

IV. Hæc est doctrina S. Isidori dicentis: " quâcumque arte verborum quis juret, Deus tamen, qui conscientiæ testis est, ita hoc accipit, sicut iste, cui juratur, intelligit." Per artem verborum aptè intelligitur usus verborum continentium sensum ambiguum vel æquivocum.

V. Idem docet S. Aug. Epist. 244. ad Alypium: " Perjuri sunt, qui servatis verbis expectationem eorum, quibus juratum est, deceperunt, &c. non enim tibi juras, sed proximo juras," ait idem S. Aug. Serm. 30. de verbis Apost.

VI. Denique probatur ab inconvenienti: quia aliàs nulla eris securitas & confidentia in humana societate; nam astuti adinvenient in omni materia verba ambigua sine fine, & nullum superest medium illa vitandi.

VII. Objicitur: jurans cum amphibologia jurat verum; ergo non est perjurus.

R. Distinguo ant. jurat verum secundùm unum sensum, de quo non est controversia, conc. ant. jurat verum secundùm sensum controversiæ & mentem petentis juramentum, nego ant.

VIII. Obj. Licitum est aliquando loqui cum amphibologia; ergo licitum est aliquando sic jurare.

R. Nego conseq. Ratio disparitatis est, quòd ad veritatem locutionis sufficiat, locutionem esse conformem menti loquentis; sed ad veritatem juramenti insuper requiritur, ut juramentum sit conforme menti petentis illud, quia juramentum debet esse finis omnis controversiæ; jam autem controversia per tale juramentum non finiretur sed maneret, nam veritas controversa non confirmaretur juramento, sed alia impertinens.

IX. Instabis: qui amphibologicè locutus est, potest dicere & jurare, se dixisse veritatem; ergo, &c.

R. Non potest dicere nec jurare, se dixisse veritatem, per quam finiatur controversia; quod tamen requiritur: nam hodiedum à Judicibus non solet aliter peti, nisi ut jures, te veritatem dixisse vel dicturum; adeoque hodiedum illuderetur omnibus Judicibus per hanc artem.

X. Obj. Cap. " humanæ aures," causa 22. q. 5. cap. 11. desumptum ex S. Gregorio.

R. Respondet S. Th. 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 4. hoc intelligi de casu quando jurans dolum non adhibet; dum nempè putat suam mentem sive intentionem esse eandem cum intentione petentis juramentum; & in hoc casu verum est, quòd obligatio juramenti non extendatur ultra intentionem jurantis; quamvis nec in juramento amphibologico ultra extendatur, quia dicimus, eum habere intentionem implicitam jurandi in sensu petentis sibi cognito.

An ergo oportet semper jurare juxta mentem petentis juramentum?

XI. R. Videtur respondendum affirmativè ob rationes prædictas.

Plures autem Authores graves existimant aliquando licitum esse cum amphibologia reali jurare, dum nempe justa causa concurrit v. g. metus injustus; sed Boudart & Daelman insistunt generali resolutioni.

XII. Ex dictis deducitur, quod Jacob Gen. 27. illicitè jurasset: "Ego sum Primogenitus tuus:" sicut nec Abraham licitè jurasset Gen. 12. & 20. quòd Sara esset soror sua.

Potuisset tamen licitè jurare Samuel 1. Reg. 16. v. 5. "ad immolandum Domino veni:" sicut & Confessarius jurare potest, se ignorare aliquid, quamvis id sciat ex confessione sacramentali; quia nulla intervenit æquivocatio.

N. 160. DE PERJURIO.

S. Thom. 2. 2. q. 98.

I. *Definitio.* II. *Divisiones Perjurii.* III. *Perjurium strictè dictum.* IV. *Latè dictum.* V. *Perjur. formale & materiale.* VI. *Casus, ubi jurans verum, est perjurus.* VII. *Ubi jurans falsum non est perjurus.* VIII *Ubi jurans est perjurus licèt putet esse verum.* IX. *An jurans causam dubiam, perjurus sit.*

QUID est perjurium generatim acceptum?

I. Resp. Est juramentum vitiosum. Proinde est peccatum contra virtutem Religionis; contingit autem illud vitium ex defectu alicujus comitis, de quibus supra num. 142.

II. Dividitur perjurium in perjurium strictè dictum & in perjurium latè dictum; item in perjurium formale & materiale; in perjurium assertorium & promissorium, &c. secundùm omnes divisiones juramenti adductas num. 127.

Quid est perjurium strictè dictum?

III. R. Est juramentum, cui deest veritas: illa autem veritas est duplex secundùm dicta num. 143.

IV. Perjurium latè dictum, est juramentum, cui deest comes justitiæ, vel judicii, aut aliqua conditio eatenùs requisita.

V. Perjurium formale dicitur, quandò defectus alicujus comitis sive conditionis in juramento est voluntarius & culpabilis: perjurium vocabitur materiale, si iste defectus sit inculpabilis.

VI. Aliquis jurat verum, putans illud esse falsum, an committit perjurium?

R. Committit perjurium formale, quia deest veritas formalis, etiamsi materialiter verum sit.

Aliquis è converso jurat falsum judicans prudenter & bonâ fide illud esse verum; an est perjurus?

VII. R. Non est perjurus formaliter, sed solùm materialiter, quia defectus non est voluntarius ipsi.

VIII. Aliquis jurat falsum, putans illud esse verum ex ignorantia vincibili, sive ex negligentia investigandi veritatem; an reus est perjurii?

R. Incurrit culpam perjurii gravem vel levem, secundùm quòd negligentia fuerit gravis vel levis respectivè ad juramentum: ratio est, quòd talis se exponat periculo perjurii: & ideo peccasset pro ratione negligentiæ, quamvis jurasset verum; quia periculum peccati est ejusdem speciei cum ipso peccato: vocatur autem juramentum incautum.

An est perjurus, qui, diligenti inquisitione factâ, jurat causam sibi dubiam vel probabilem solummodo?

IX. R. Distinguendo: si eam jurat tanquam simpliciter veram vel certam, est formaliter perjurus, quia deest veritas formalis, cùm non habeat persuasionem certam, quam tamen jurat: si rem dubiam juret tanquam dubiam, in veritate jurat; jurat enim de veritate se dubitare, & id est verum.

Dum aliquid simpliciter juratur, intelligitur id jurari tanquam certum.

N. 161. DE PECCATO PERJURII, CUI DEEST VERITAS.

I. *Peccatum ex genere suo mortale.* II. *Pejerans non semper blasphemat.* III. *An perjurans execratoriè dupliciter peccet.*

QUANTUM peccatum est perjurium strictè dictum, sive juramentum, cui deest comes veritatis?

I. R. Ex suî ratione, sive ex genere suo, est peccatum mortale, minus quàm idololatria & blasphemia, & peccatis directè oppositis virtutibus Theologicis; majus tamen quàm furtum vel simonia, & quàm homicidium. S. Th. quod lib. 1. art. 18.

Malitia illa perjurii præcipuè petitur ex eo, quod Deus adducatur ut testis & confirmator falsitatis.

II. An ergo omnis falsum jurans blasphemiam committit?

R. S. Th. 2. 2. quæst. 13. art 3. ad 2. conatur eum excusare; quia perjurans non dicit nec sentit falsum de Deo, sed sperat Deum semper hoc non testificaturum.

III. Henno existimat perjurium execratorium habere duplicem malitiam, unam contra Religionem, alteram contra charitatem suî; quia malum sibi imprecatur: sèd Sylvius & Suarez putant hanc malitiam saltem non esse mortalem, quia non ex animo imprecatur sibi malum, & quia illud malum non est imminens, non plus quàm ex alio perjurio simpliciter contestatorio; quod meretur eandem pœnam coram Deo.

N. 162. DE PARVITATE MATERIÆ IN PERJURIO.

1. *Non datur parvitas materiæ in perjurio assertorio ex defectu veritatis.* II. *Nec in perjurio promissorio quoad veritatem formalem.* III. *Quæstio controversa.* IV. *Divisio opinionum.* V. *Sent. S. Thom. veritas futura cadit sub Juram.* VI. *Probatur à ratione.* VII. *Objectio.* VIII. *Objectio.* IX. *Objectio.* X. *Disparit. à Voto.* XI. *Objectio ex S. Thoma.* XII. *Conclusio Practica.*

AN perjurium, cui deest veritas, possit fieri veniale peccatum ex parvitate materiæ?

I. R. 1°. Perjurium tale assertorium de veritate præterita vel præsenti, non potest esse veniale peccatum ex parvitate materiæ; quia Deum facere testem falsi semper est grave. hinc dicit sanctus Thom. 2. 2. quæst. 98. art. 3. ad 2. "qui jocosè perjurat non excusatur à mortali."

"Hæc responsio certa esse debet post condemnationem hujus 24. propositionis per Innoc. XI. vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia propter quam velit aut possit damnare hominem."

II. R. 2°. Similiter certum est, quòd perjurium promissorium ob defectum veritatis formalis, sive in quo jurans non habet intentionem implendi quod jurat, licèt res sit parva, sit peccatum mortale: quia ejusmodi jurans mentitur, & ita mendacium juramento confirmat; ergo incidit in casum propositionis condemnatæ.

R. 3°. Communis sententia admittit, perjurium promissorium circa rem gravem etiam esse peccatum mortale contra Religionem.

III. Restat quæstio, utrùm perjurium promisssorium possit esse veniale peccatum ob parvitatem materiæ non adimpletæ, v. g. si quispiam cum intentione adimplendi, juraverit alteri acceptanti dare rem exiguam valentem uno solido, sed postea sine causa renuat dare.

IV. R. Sylvius, Suarez, Daelman aliique admittunt veniale ex parvitate materiæ, sed in explicatione difficultatum diversas ingrediuntur vias, ut fatetur Suarez easdem rejiciens, revera indicium, eas non esse rectas vel totas.

Wiggers Tr. 8. n. 155. Lessius c. 42. dub. 5. Bonac. in Decal. disp. 4. p. 14. Van Roy t. 2. c. 5. q. 2. Boudart t. 4. Tr. 5. §. 43. Pauw. t. 4. aliique unanimi ratione sustinent in tali perjurio non dari veniale ex parvitate materiæ, cui sententiæ subscribimus.

V. Et hæc est doctrina S. Thomæ, 2. 2. q. 98. a. 3. ad I. "si aliquis non impleat, quod coactus juravit, perjurium incurrit & mortaliter peccat": item q. 89. a. 7. in c. & ad I. propter reverentiam divini testimonii obligatur homo, ut faciat esse verum id, quod juravit.

VI. Probatur 1°. a ratione: in tali perjurio constituitur Deus testis falsi; nam supponitur juramentum adhuc obligare manere validum, adeoque Deus perseverat esse testis donec impleatur: si autem non impleatur, Deus fit in actu exercito testis falsi, ergo peccatur mortaliter.

Secundò in juramento assertorio non datur parvitas materiæ, ergo nec in promissorio, quia sunt juramenta ejusdem rationis.

VII. Objicit Daelman, quòd Deus non constituatur testis falsi; quia Deus non invocatur testis veritatis futuræ.

R. Negando assumptum utrumque; nam S. Th. q. 89. a. 7. studiosè docet, quòd veritas futura sive executio cadat sub obligatione juramenti.

Denique illa responsio Daelman repugnat directè capitulo 10. "Querelam" Tit. 24. lib. 2. Decretal. ubi negligens adimplere juramentum promissorium dicitur "crimine perjurii irretitus."

Ultimò: si Deus non invocetur testis veritatis futuræ, prout vult Daelman, sequitur, quòd juramenta promissoria negligens implere, nunquam posset dici perjurus, etsi res sit gravis, quia nihil fieret contra reverentiam testimonii divini.

VIII. Instabis: homo, qui est testis in contractu quopiam, non est testis veritatis futuræ, ergo nec Deus in juramento promissorio.

R. Primò: transeat antecedens: quia homo adhibetur testis contractûs solummodo pro solemnitate externa contractûs; sed petens juramentum petit ut etiam veritas futura sive effectus ex testimonio divino invocato assecuretur, quod evidens est in latrone vi exigente juramentum.

R. 2°. Quòd homo posset etiam adhiberi testis futuræ veritatis, si iste per authoritatem posset promovere effectum.

IX. Obj. Datur parvitas materiæ in violatione voti; ergo & in perjurio promissorio.

X. R. Nego cons. Ratio disparitatis est, quòd objectum immediatum voti sit res quatenùs conducit ad cultum Dei; potest autem parum conducere ad illum finem, & sic ex omni parte objectum illud esse leve: sed objectum immediatum juramenti est ipsa veritas, quæ nunquam est parva, sicut & nulla falsitas est parva sub attestatione divina; & sic perjurium illud semper habet objectum grave.

XI. Obj. S. Thom. q. 89. a. 8. dicit, quòd votum sit magis obligatorium quàm juramentum: atqui in violatione voti datur parvitas materiæ; ergo & in perjurio.

R. Id esse impertinens: quia pro veritate dicti S. Thomæ sufficit, quòd obligatio voti in genere sive obligatio summi voti sit major quàm obligatio juramenti; quamvis in violatione voti in genere detur parvitas materiæ, non in perjurio ex defectu veritatis; sicuti obligatio virtutis charitatis major est quàm castitatis, quamvis detur parvitas ma-

teriæ in læsione charitatis, non tamen in fornicatione aut libidine extramatrimoniali contra castitatem.

Alii respondent, quòd S. Thomas id dicat solùm secundùm quid, quatenus consideratur obligatio & respectu Dei & respectu hominis, eò quòd arg. "sed contra" dicat: "magis obligatur homo Deo quam homini." Boud. t. 4. 134.

Obj. qui juravit dare mille florenos, non peccat mortaliter si illos det minùs uno asse.

R. Similes casus resolvemus Numero sequenti.

XII. Ex dictis generalis hæc conclusio practica formatur, quòd perjurium qualecumque satis deliberatum, cui deest ex libera voluntate, veritas vel formalis vel materialis, semper supponi debeat esse mortale peccatum: vel saltem si res sit levis, mortale peccatum dubium, adeoque in confessione exprimendum: tanti enim valere debet doctrina S. Thomæ.

N. 163. CASUS PRACTICI CONCERNENTES QUÆSTIONEM PRÆCEDENTEM.

I. *Casus Summæ solutæ excepto uno asse.* II. *Casus juram. de re exigua.* III. *Juram. Urbanit.* IV. *Juram. Parent.* V. *Superior convocans sub Juramento.*

AN igitur peccat mortaliter, qui juravit solvere 100 florenos, si solvat totam summam excepto uno asse?

I. R. Negativè: verùm id non provenit ex parvitate materiæ, sed ex alia conditione, quia scilicet intentio jurantis solùm fuit dare circiter seu moraliter 100 florenos, & hic est sensus ordinarius; item quia alter, cui juravit, non exigit illum assem sub obligatione juramenti.

II. Similiter omnes penè Authores conantur excusare à perjurio mortali promissiones juratas rerum exiguarum non adimpletas, idque vel quia adimpletio non exigitur vi juramenti, vel quia fit inutilis, vel quia subjecta materia similem conditionem tolerat, &c. Vide modos, quibus cessare potest juramentum, latiùs explicatos infra Num. 176.

III Ita juramenta urbanitatis non præcedendi, non accipiendi latus dextrum, habent hanc conditionem; si alter acceptet vel permittat, vel si Superior permittat, & ideo altero recusante cessant. Bill. 353.

IV Ita etiam excusari possunt parentes, qui jurant dare filiis munuscula vel præmia quædam, & non implent; quia scilicet filii non exigunt ex rigore juramenti, & quia parentes sunt domini bonorum & voluntatis puerorum.

Qualiter itidem parentes excusari quandoque possint à perjurio, dum comminantur pueris verbera cum juramento, quod non implent, explicatum est supra Num. 149. quia scilicet subintelliguntur conditiones comminationum.

Ita David 1. Reg. 25. juraverat in caput Nabal, sed placatus precibus Abigail, non perfecit, immunis à perjurio.

V. Notat Sylvius hic q. 89. art. 7. q. 4. quòd Superiores convocantes capitulum vel communitatem sub juramento, non intendant obligare sub pœna perjurii, sed solùm formam communem servare circa communitatem, quæ juramento subest, nisi Superior id specialiùs declaret in negotio magni momenti.

Jaramentum servandi secreta capituli intelligitur secundùm subjectam materiam in rebus majoris momenti expostulantis silentium. Sylv. Bill.

N. 164. DE PERJURIO EX DEFECTU COMITIS JUSTITIÆ.

I. Quandonam Comes Justitiæ desit. II. *Juram. de peccato mortali committendo semper est mort.* III. *Item Juramentum committen. veniale peccatum.* IV. *Jurans facere peccatum duplicit. peccat.* V. *Juram. de actu indiffer. vel de re non mala probabiliter potest esse veniale ex parvitate materiæ.* VI. *Conclusio.*

QUANDONAM censetur juramento deese comes justitiæ?

I. R. Quando id, quod juratur, non habet honestatem virtutis.

Igitur juramentum promissorium de peccato sive mortali sive veniali caret comite justitiæ.

Item juramentum promissorium de actu indifferenti ut tali, vel de omissione operis consilii, prout latiùs explicatum est Num. 146, caret eodem comite justitiæ: item juramentum de minori bono oblatum soli Deo: vide dicta Num. 146. & hujusmodi juramenta non obligant secundùm dicta ibidem.

Quantum peccatum est perjurium ex defectu comitis justitiæ?

II. R. Est peccatum mortale ex genere suo:

Et quidem si sit juramentum de peccato committendo semper peccatur mortaliter contra Religionem ex defectu comitis justitiæ; quia iste juramentum facit vinculum iniquitatis, & inducit Deum tanquam confirmatorem voluntatis

tatis suæ iniquæ; & quia in tali juramento consecutivè includitur defectus comitis veritatis, cùm nunquam impleri possit licitè,

III. An juramentum de committendo venìali peccato etiam contineat peccatum mortale contra Religionem ex defectu comites justitiæ?

R. cum Boudart, Marchantio, Van Roy, Daelman, &c. affirmativè ob easdem rationes: verumtatem Suarez & Sylvius conontur illud excuasre à mortali, sed hi vano labore se fatigant, ut dent disparitatem à præcedenti casu, in quo juratur mortale; nam eædem rationes militant, quòd Deus adducatur confirmatur malæ voluntatis, &c.

Hinc conclude, quòd is qui jurat, se mentiturum jocosè, peccet mortaliter contra Religionem defectu comitis justitiæ.

IV. Nota bene, quòd duplex peccatum committat, qui facit juramentum promissorium de committendo peccato, videlicet unum contra Religionem ob defectum comitis juramenti, aliud contra virtutem, cui repugnat peccatum, quod jurat, si habeat voluntatem illud perficiendi; si autem non habeat voluntatem perficiendi, peccat etiam dupliciter contra Religionem ob defectum duplicis comitis, nimirum veritatis formalis & justitiæ; nam jurat formaliter falsum & simul illicitum.

Si denique neque voluntatem jurandi habuerit, peccavit equidem contra reverentiam Divini Nominis secundùm omnes; imò si illa voluntas non jurandi sit inefficax secundùm probabilem opinionem num. 157. controversam, non excusabitur propterea ab aliis peccatis præfatis.

V. An juramentum promissorium de actu indifferenti vel de omissione operis supererogatorii, vel de simili materia incapaci, de quibus actum est Num. 146. continet peccatum mortale contra Religionem ex defectu comitis justitiæ?

R. Communis sententia docet, illud continere solam culpam venialem: quia Deus directè non constituitur confirmator iniquæ voluntatis, cùm actus & omissiones illæ non sint secundùm se peccatum seposito contemptu, &c.

Verumtamen argumenta non levia adferuntur ad probandum id esse peccatum mortale, dum ex cognitione & plena deliberatione profertur juramentum super materia incapaci obligationis juramenti: quia, ut admittit Suarez, juramentum constituitur vinculum vanum & inane; forma indefectibilis applicatur ad indebitam materiam, testimo-

nium divinum in vanum assumitur; & comes veritatis consecutivè deest; nam tale juramentum impleri non debet.

VI. Igitur si petatur an in perjurio ex defectu comitis justitiæ detur parvitas materiæ, responderi potest distinguendo: scilicet quòd non detur quando juratur peccatum, sive mortale, sive veniale, committendum; sed quòd probabiliter detur parvitas materiæ, dum juratur aliquid indifferens, sive de se non malum.

N. 165. CASUS AD MATERIAM PERTINENTES.

I. *Jurans facere homicidium qualiter peccet.* II. *Juram. de re impossibili est perjurium.* III. *Juram. debitoris.*

QUALIA peccata facit qui jurat inferre alteri homini mortem injustam?

I. R. Distinguendo: si habeat voluntatem perficiendi homicidium, facit peccatum mortale contra Religionem defectu comitis justitiæ in juramento, & consecutivè defectu veritatis, quia juravit peccatum mortale, quod non potest perficere.

Secundò peccavit contra justitiam ob voluntatem homicidii: tertiò contrahit malitiam omnium circumstantiarum istius homicidii voliti, quas potuit & debuit cognoscere vel prævidere.

Si autem non habeat voluntatem perficiendi, fecit duplex peccatum perjurii contra Religionem ob defectum comitis veritatis formalis, & ob defectum comitis justitiæ, quia equidem juravit illicitum.

III. Juramentum promissorium de re impossibili cognita, vel existimata ut tali, est perjurium strictè dictum, cui deest veritas: nam convincitur non habere voluntatem implendi, quando jurat; nam ad impossibile non datur efficax voluntas.

III. Hinc conclude, illos debitores, qui jurant, se soluturos debitum intra mensem, ubi tamen præsciunt id sibi moraliter fore impossibile, esse perjuros, & insuper peccare secundùm rationem damnorum & malorum, quæ inde nata sunt sequi.

Similiter peccant operarii jurantes, se operam suam præstituros intra certum tempus, cùm tamen sciant, id se non posse præstare.

N. 166. DE DEFECTU COMITIS JUDICII IN JURAMENTO.

I. *Defectus comitis judicii est veniale peccatum.*

QUANTUM peccatum est juramentum, cui deest solus comes judicii?

I. R. Est peccatum veniale, dum scilicet per defectum judicii intelligitur absentia justæ causæ jurandi: proinde, qui jurat verum, licitum & honestum, v. g. se crastinâ die auditurum Missam, peccat venialiter.

Verumtamen consuetudo sic jurandi sine judicio poterit esse mortaliter mala, ut probatur num. sequenti.

Notandum quòd defectus judicii quandoque accipiatur latiùs, ita ut comprehendat juramentum temerarium, & incautum, & irreligiosum per falsos Deos; & hâc ratione defectus judicii dicitur aliquando esse mortalis.

Nota, quòd in omni juramento, cui deest comes veritatis, vel justitiæ, semper censendus sit deese comes judicii; quia nunquam datur justa causa peccandi, sive jurandi illicitè.

N. 167. DE CONSUETUDINE JURANDI.

I. *Definit. consuetudinis.* II. *Divisio.* III. *Consuetudo jurandi quidlibet est mortalis.* IV. *Singuli actus continent malitiam perjurii propter periculum.* V. *Idem dicendum de consuetudine jurandi incautè.* VI. *Consuetudo jurandi verum est mortal. mala.* VII. *Actus ordinariè sunt venialiter mali.* VIII. *Objectio.* IX. *Probatur consuetudinem jurandi esse malam.* X. *Inadvertentia voluntaria non excusat à formali peccato.* XI. *Peccata ex consuetud. sunt nova distincta peccata.* XII. *Doctrina libri damnati.*

QUID hic intelligitur per consuetudinem jurandi?

I. R. Intelligitur habitus jurandi, sive dispositio quædam ex juratione acquisita inclinans ad jurandum.

Quotuplex est consuetudo jurandi?

II. R. Dividitur illa consuetudo in voluntariam, & involuntariam, sive efficaciter retractatam: item in consuetudinem jurandi quidlibet indiscriminatim, verum & falsum, licitum & illicitum; & in consuetudinem jurandi solum verum & licitum.

Quantum peccatum est consuetudo jurandi?

III. R. Consuetudo voluntaria non retractata jurandi quidlibet est mortaliter mala; constituit hominem in statu mortalis peccati non solùm habitualis, sed etiam virtualis, ut loquitur Suarez cap. 6. æquivalet actuali peccato, sicuti voluntas vel affectus peccandi de cætero.

Ratio est, quòd illa consuetudo voluntariè continuata includat paratam voluntatem pejerandi: quia ipsa est occasio proxima actu existens, ex qua infallibiliter nata sunt sequi perjuria.

Obj. Habitus non est actus; ergo non est actuale peccatum, sed solùm habituale.

R. Habitus, qui continet affectum vel voluntatem paratam peccandi, continet actum virtualem continuatum: prout fur retinens scienter alienum cum animo non restituendi, est in statu non solùm habitualis, sed & actualis peccati.

Quantum peccatum sunt singuli actus ex illa voluntaria consuetudine prodeuntes?

IV. Resp. Singuli actus sunt peccata mortalia continentia malitiam perjurii, etiam tunc, quando fortè juratur verum & licitum, propter periculum perjurii, quod est in singulis actibus.

Si tamen consuetudinarius in aliquo casu satis advertat, certò verum esse & licitum, quod jurat, poterit in illo actu non peccare mortaliter, quia periculum perjurii abest ab illo actu.

V. Idem dicendum de consuetudine voluntaria jurandi incautè & temerè, videlicet sine sufficienti diligentia aut sine prævia inquisitione sitne verum aut falsum, licitum vel illicitum, quod juratur; quantumvis talis consuetudinarius nunquàm scienter juret falsum aut illicitum; nihilominus dicendum, quòd consuetudo sit mortaliter mala, & singuli actus jurationis incautæ contineant malitiam perjurii ob periculum.

Quid judicandum de consuetudine jurandi semper verum & licitum?

VI. Resp. Et illa consuetudo, quæ certò rara est, voluntariè continuata, videtur esse mortaliter mala; quia continet vilipendium aliquod divini testimonii, & periculum aliquando jurandi falsum vel illicitum: nam homo diu stare non potest, quin agat aliquando tandem incautè secundùm habitum: denique scandalum aliorum non tollitur.

VII. Actus tamen ex hac consuetudine proveniente communiter sunt solùm venialiter mali, quia deest solu

omes judicii: nam supponitur sufficiens in illis attentio, ne juretur falsum vel illicitum.

VIII. Obj. Actus est potior habitu, ergo si consuetudo est mortaliter mala, etiam singuli actus erunt mortaliter mali.

R. Negò sequelam: quia unusquisque actus non habet eas conditiones vilipendii & periculi, quas habet consuetudo, & ita actus ille non haurit totam malitiam habîtûs seu consuetudinis,

IX. Quòd autem consuetudo jurandi contineat speciem malitiam, indicat Spiritus Sanctus Eccl. 23. v. 9. & v. 12. "Jurationi non assuescat os tuum; multi enim casus in illa." Item cap. 27. v. 15. & S. Chrysost. Hom. 14. tom. 1. ad populum Antioch. ait: "Continuè jurans, & volens, & invitus, & sciens & nesciens, & seriò & joco loquens omnino pejerabit." Plura legito apud S. Chrysost. Hom. 17. ad pop. Antioch.

An consuetudinarius jurans ex consuetudine, sed sine advertentia, facit peccatum formale, quandoquidem inadvertentia excusat à peccato formali?

X. R. Facit peccatum formale: quia etiam illa inadvertentia est voluntaria in ipsa consuetudine: jam autem inadvertentia voluntaria non excusat, sicut nec ignorantia voluntaria, multò minùs inadvertentia affectata: hinc practicè certum est, quòd numerus jurationum exprimi debeat pro integritate confessionis.

An sunt nova & dictincta peccata formalia, an verò solùm sunt peccata in causa seu in consuetudine voluntaria, sicuti sunt peccata facta & prævisa à perfectè ebrio?

XI. R. Videntur esse nova distincta peccata: disparitas est, quòd peccata ebrii solùm sint voluntaria in causa & voluntate præterita sine voluntario præsenti; sed in jurationibus illis, quæ fiunt à mentis compote ex consuetudine voluntariè continuata, invenitur voluntarium præsens implicitum & virtuale respectu præsentis voluntatis; nam eo momento, quo quis jurat, est in ejus libertate retractare consuetudinem; ergo provenit etiam a præsenti ejus libertate negligentè retractationem, quòd ista juratio sit peccatum; ergo est novum distinctum peccatum respectu libertæ voluntatis præsentis. Illud adde, quod notat cum Scoto Suarez 1. 3. c. 7. n. 10. f. 431. quòd consuetudinarii, quamvis subitò ex consuetudine jurent, simul satis deliberatè jurent, quia habitus facit ut citiùs & subitò deliberent.

XII. Nota hic, quòd à Summo Pontifice Benedicto

XIV. damnatus sit liber Authore B. Bensi, per decretum de 16 April, 1744, qui eidem delatus fuerat, quòd contineret hanc propositionem: "Si blasphemia sit imperfectè deliberata ex prava consuetudine blasphemandi: etenim talis blasphemia vel secundùm multos Doctores, utpotè non voluntaria saltem perfectè, non est culpa saltem mortalis: vel si est culpa mortalis secundùm non multos Doctores, utpote perfectè voluntaria solùm in causa seu in dicta consuetudine, non est blasphemia formalis, ideoque reservationi non subest."

Nuper quidam concessit, quòd blasphemans, ex consuetudine plane voluntaria, sit præ aliis felix, eò quòd non committat nova peccata distincta: sed vellem, ut illa propositio proponeretur Romæ judicanda: tandem diabolus erit felix in sua obstinatione in malo.

N. 168. DE CONSUETUDINE RETRACTATA.

I. *Consuetudo efficaciter retractata non est peccatum formale.*
II. *Retractatio per voluntatem.*

I. An consuetudo retractata, & juramenta ex illa sola adhuc provenientia, sunt peccata formalia?

R. Negative, si sufficienter seu efficaciter sit retractata; quia deest voluntarium.

Quomodo consuetudo jurandi retractatur?

II. R. Primò id fit per ipsam voluntatem absolutam & efficacem cum firmo proposito adhibendi media efficacia ad extirpandam consuetudinem: & hæc voluntatis retractatio sufficit, ut consuetudo dicatur jam involuntaria, sicut & actus inde inadvertenter prorumpentes. Velleitas vel desiderium carendi illâ malâ consuetudine non sufficit.

Si quispiam, post retractatam efficaci voluntate consuetudinem, deficiat vel negligat adhibere efficacia remedia, incipiet iterum consuetudo esse voluntaria.

N. 169. MEDIA VINCENDI CONSUETUDINEM.

I. *Media vincendi consuetudinem.*

QUÆ sunt illa media efficacia eradicandi consuetudinem jurandi?

R. Cùm consuetudinarii soleant jurare ex quadam actuali inadvertentia seu indeliberatione, ac præcipitatione oportet eis præscribere media, quæ tollunt præcipitatio-

nem, & pariunt deliberationem & advertentiam, cujusmodi sunt:

I. 1°. Ad singula juramenta mox seipsum corripiat dicendo palam & altâ voce: retracto dictum, malè dixi, pœnitet me, peto veniam, &c. convenit hic modus ut simul impediat scandalum ex dicto suo fortè secutum & secuturum.

2°. Ad singulos actus statim recitet orationculam aliquam, Pater noster, Ave Maria, vel si tempus non patiatur, actum displicentiæ vel contritionis eliciat.

3°. Similiter statim genuflectat, pectus vel maxillam percutiat, mox sinè dilatione reponat quadrantem vel assem ex uno sacco in alium, ut pauperi primo occurenti tribuat, vel aliud opus pœnale mox exerceat.

An ergo non sufficit, quòd jurans retineat numerum, & illa opera vesperi simul adimpleat?

R. Negativè, sed mox adimpleri debent, ut tollant radicem, scilicet præcipitationem & inadvertentiam consuetudinis, & ut gignant deliberationem; quod non efficiunt, dum differuntur.

4°. Petat, ut alii, socii, famuli, &c. eum corripiant, aut alapam infligant. Ita S. Chrysost. Hom. 25. ad pop. Antioch.

5°. Ut singulis septimanis redeat ad eundem Confessarium expositurus statum suum, donec penitùs abolita sit consuetudo.

6°. Denique si illa consuetudo continuetur ex consortio vel alia occasione, oportet ea derelinquere.

7°. Si autem juramenta illa prorumpant ex ira, oportet remedia iræ applicare: similiter agendum, si ex alia causa profluant, ut radix mali amputetur.

N. 170. CONCLUSIONES PRACTICÆ.

I. *Consuet. in confes. exponen.* II. *Confessiones Sacrilegæ, & repetendæ.* III. *Absolutio differenda.*

QUID ex prædictis deducendum pro praxi?

I. R. 1°. Quòd omnis consuetudo jurandi voluntaria sit *in confessione exponenda*, sicut & duratio temporis in eadem consuetudine.

II. 2°. Quòd durante tali consuetudine voluntariâ confessiones factæ fuerint sacrilegæ, & sint repetendæ, & numerus susceptorum omnium sacramentorum, utpote quæ fuerint sacrilegia, sit exprimendus; sicut & prævaricatio

multorum præceptorum, charitatis, pœnitentiæ, & quorumcumque actuum supernaturalium.

III. 3°. Quòd juxta S. Franc. Sales. differenda sit absolutio consuetudinariis, qui omnes nervos non intendunt vitiosis habitibus eradicandis, & laboriosa sollicitudine non adhibent media ipsis præscripta: ita ut hìc, si alibi, verum sit dictum Cardinalis Bellarmíni: "Non esset tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi."

N. 171. EXCUSATIONES CONSUETUDINARIORUM REFELLUNTUR.

I. *Prima excusatio rejicitur.* II. *Secunda excusatio.* III. *Nunquam in blasphemia admittitur.* IV. *Tertia excusat.* V. *Quarta excusat.*

CONSUETUDINARII peccatores effingunt sibi excusationes in peccatis, quibus enormitatem eorum tegant, et conscientiæ remorsum effugiant, dicentes:

I. Primò, quòd jurent ex consuetudine inadvertenter, non ex malitia.

R. Jam dictum est N. 167. quòd hoc non excuset à formali peccato, & quòd juxta S. Thom. 1. 2. q. 78. art. 2. peccata ex consuetudine dicantur peccata ex malitia.

II. Secundò objiciunt, quòd proferendo verba juratoria non habeant intentionem jurandi aut blasphemandi, sed per modum interjectionis aut ornatus ea permisceant sermonibus suis.

R. Num. 157, diximus, illa probabiliter equidem esse vera juramenta sine illa intentione directâ.

Secundò dictum ibidem est, etiam ex sententia Suarez, aliorumque omnium, esse ex genere suo peccatum mortale ejusmodi juramentum fictum; ergo multò magis consuetudo sic jurandi.

III. Nota bene, quòd hæc excusatio nullatenus admittatur in blasphemiis: nam cum S. Th. Scholastici & Busenbau inclusivè docent, loquentem blasphemias, licèt sine intentione blasphemandi, non excusari à formali peccato blasphemiæ, quia verba in communi locutione intelliguntur formaliter: igitur, qui ex levitate vel joco dicit, "Mordieu," aut verba blasphemiæ, de quibus n. 138. peccat mortaliter singulis vicibus, quantumvis ea proferat afferendo verum & licitum.

IV. Objiciunt tertiò, quòd ignorent contineri illis verbis juramentum, vel blasphemiam.

R. Negatur: nam in confessione se desuper accusant

equidem illa ignorantia non est invincibilis; possunt & debent inquirere sensum, antequam illis verbis utantur; quâ ratione Christus non excusavit Judæos Matt. 5. quamvis illi putarent se non verè jurare aut pejerare per creaturas.

Deinde Christiani sæpius audiverunt in concione & aliter in generali, detestabilem esse jurandi modum, eosque, qui ejusmodi verba effutiunt, vocari juratores; adeoque excusari non possunt à peccato mortali inhonorationis Dei, quamvis infimam speciem fortè ignorarent.

V. Objiciunt 4°. per usum & consuetudinem multorum fit, ut illa verba desinant habere significationem & sensum blasphematorium.

R. Negatur assumptum; nam ille abusus & crimen horrendum paucorum non mutat significationem verborum communem & propriam; unde major pars & pii usque modò inhorrescunt ad auditum similium vocabulorum; & Senatus Regius in Hispania responsum nostrum confirmavit, ut refert Julius Clarus.

PERTINENS.

I. *Pro concionibus.*

NUPER inaudieram esse Confessarios, qui ex præfato titulo excusant à peccato mortali eos, qui illigati sunt consuetudine dicendi "Mordieu," &c. eosdem absolvunt simul instruendo & docendo, in usu illorum verborum non esse peccatum mortale, ut eos liberent à conscientia erronea: ò impia sollicitudo! non credidi, nisi postquam intellexi, istos Confessarios esse illos ipsos, qui, dediti horrendis blasphemiis aliisve vitiis, traditi sunt in reprobum sensum.

I. Ut contra vitium jurandi & blasphemandi in concionibus justè declametur, abundantem materiam ministrabit S. Joan Chrysost. multis locis: & præcipuè Hom. 1. ad populum Antioch. in fine: item Homil. 14. 17. 26. 27 & 28 S. Bernardus blasphemantes nuncupat dæmones incarnatos, deicidas, &c.

N. 172. DE EXACTIONE JURAMENTI NON FRAUDANDI TRIBUTA, &c.

I. *Juram. non fraudandi tributa quotidiana.* II. *Juram. servandi Statuta.* III. *Formula juram. opificum.* IV. *Canonici juram.* V. *Servandi secreta.*

AN licitè in regione aliqua, vel in opificiis exigitur mentum de non fraudandis tributis, vectigalibus, &c.

riores petentes juramentum, sciunt te non legisse librum, adeoque non exigunt à te majorem certitudinem, quàm persuasionem ex relatu & authoritate aliorum; sufficit autem jurare juxta mentem petentis juramentum, cum & sic liceret jurare rem dubiam tanquam dubiam, si ita peteretur juramentum juxta dicta Num. 160.

N. 174. DE JURAMENTO PER FALSOS DEOS.

I. *An sit verum juram.* II. *Quomodo liceat petere jurament. per falsos Deos.*

AN juramentum per falsos Deos est verum & obligatorium juramentum?

I. R. Negant Suarez & Billuart; sed Sylvius, Daelman & Canonistæ respondent affirmativè: quia sic jurans intendit jurare, & testari summam veritatem, quamvis erret aliunde, dum collocat eam in idolo; & propterea committit peccatum idololatriæ.

An licet petere juramentum a juraturo per falsos Deos?

II. R. Non licet determinatè petere, ut alter juret per falsos Deos, quia hoc est directè petere malum.

R. 2°. Licet ab illo simpliciter petere juramentum ex justa causa: quia tunc petitur res bona, & quæ licite præstari potest; cum tamen alter prævideatur juraturus per falsos Deos, idcirco requiritur justa causa tanta, ut permissive te habere possis ad peccatum ejus.

N. 175. DE PEJERATURO.

S. Thom. 2. 2. *q.* 98. *a.* 4.

I. *Non licet petere juramen. à Pejeraturo.* II. *Duobus casibus licet petere à Pejeraturo.*

I. AN licet petere juramentum à pejeraturo?

R. Hoc simpliciter non licet, quia deest finis intrinsecus juramenti, scilicet confirmatio veritatis, sive bonum fidei.

Obj. Simpliciter petere licet juramentum à juraturo per falsos Deos, ergo etiam à pejeraturo.

R. Nego conseq. Disparitas est, quòd in juramento per falsos Deos haberi queat finis intrinsecus juramenti, non in perjurio.

Dignantur interim casus aliqui, in quibus licet petere juramentum à pejeraturo, quamvis hæc expressio sit im-

& ita

II. Primò S. Thom. 2. 2. quæst. 98. art. 4. in c. docet quòd persona publica sive Judex, servato juris ordine, licitè exigat juramentum à pejeraturo ad petitionem alterius partis, eò quòd tunc Judex propriè non petat juramentum, sed altera pars.

Secundò: Similiter persona particularis dicitur licitè petere juramentum à pejeraturo, quando leges in certo negotio requirunt juramentum: quia tunc iterum persona privata propriè non petit, sed leges petunt: & ita tutor quandoque excusari potest petens juramentum in negotiis pupilli à pejeraturo.

Nolo tamen subscribere omnibus casibus relatis in Theologia Daelman; nam temporale lucrum non necessarium nequit præbere sufficientem causam.

N. 176. DE PŒNIS PERJURII ET BLASPHEMIÆ.

I. *Pœna perjurii est infamia.* II. *Rejectio à Testimonio dicendo.* III. *Pœna blasphemiæ.* IV. *Carcer menstruus in pane & aqua.* V. *Medium impediendi blasphemias in Parochia.*

QUÆNAM est pœna perjurii?

I. R. Est infamia, juxta Leges Canonicas, cap. "Infames," & etiam juxta Leges civiles. Estque illa infamia aliquando pœna sententiæ latæ, aliquando sententiæ ferendæ.

Nota, quòd infamia civilis extendatur ad totam vitam; infamia Canonici Juris tolli possit per emendationem vitæ cum mutatione opinionis hominum, nisi per sententiam Judicis de perjurio sit condemnatus, ait Lessius lib. 2. c. 42. n. 74. quo casu opus est dispensatione.

Suarez de Rel. lib. 3. cap. 20. 454. varias quæstiunculas discutit, utrùm infamia incurratur ex perjurio extrajudiciali, utrùm ex perjurio promissorio & assertorio.

Resolvit, infamiam civilem incurri solùm ex perjurio notorio circa pacta humana; quia hæc infamia desumenda est ex Legibus civilibus, quatenus per Canones non reprobantur vel emendantur.

Infamia Canonica incurritur ex perjurio notorio etiam extrajudiciali.

II. Secunda pœna est rejectio à testimonio dicendo in judicio cap. "Quicumque." 6. q. 1. & cap. "Parvuli," 22. q. 5. Perjurus tamen non debet repelli à juramento oneroso, v. g. à juramento fidelitatis, &c. Suar. Num. 18.

III. Pœna blasphemiæ juxta legem divinam Levit. 24. v. 16. & juxta legem civilem Novell. 77. est mors: quæ

autem verba contineant blasphemiam, dictum est supra N. 138.

IV. Hodie multiplicia in variis regionibus exstant edicta: Zypæus in libello, Notitia Juris Belgici assignat quædam edicta Regia, quæ reperies in libris, vulgò "Plakkaert Boek van Vlaenderen en Braband:" postremùm anno 1531, 7. Oct. decernit carcerem menstruum in pane & aqua, vel etiam perforationem linguæ.

Pro turpiter jurantibus decernitur pœna arbitraria.

Observat Zypæus, Notit. Juris Belgici p. 204. quòd mos pejerandi frequens inter sermocinandum spectet ad blasphemiam, adeoque iisdem pœnis subjaceat.

V. Quandoquidem præfatum edictum præcipiat, ut locorum Judices instanter puniant blasphemos & juratores, sub pœna privationis officii sui; Pastores ex eo arripient medium efficax eliminandi peccatum tam horrendum è parochia; nimirum Pastor blasphemos & juratores denuntiet Officiali loci vel Magistratui, exprimendo testes, qui audierunt; urgebit autem Officialem ad puniendum dictos blasphemos, sub comminatione deferendi ipsum Officialem Fiscali, à quo privandus erit officio, vel mulctandus.

N. 177. DE MODIS QUIBUS CESSAT OBLIGATIO JURAMENTI.

S. Thom. quæst. 89. *art.* 9.

I. *Summariè.*

NON agitur hìc de juramento assertorio, sed de promissorio, quod post actum jurationis obligationem relinquit pro futuro.

Quibus modis potest cessare obligatio juramenti promissorii?

R. His potissimùm modis:

I. 1. Irritatione,
2. Dispensatione & relaxatione,
3. Commutatione,
4. Materiæ mutatione vel subtractione,
5. Cessante fine totali completè,
6. Ratione conditionis non adimpletæ,
7. Cessante principali obligatione cessat juramentum purè accessorium.
8. Non acceptatione, & condonatione, seu remissione.
9. Si juramentum incipiat vergere in deteriorem exide quo latiùs supra Num. 154. vel in præjudicium

boni communis, vel etiam alicujus particularis, v g. quis juravit occultare furtum alterius, sed inde alter liberiùs prolabitur ad alia furta: item cessat juramentum, quando directè est majoris boni impeditivum; S. Th. 2. 2. q. 89. a. 9. ad 3. verùm similes modi referri possunt ad modum, quo cessat obligatio juramenti per mutationem materiæ.

10. Denique cessat obligatio juramenti, licèt impropriè, per adimpletionem sive totalem solutionem rei juratæ: & è contra dicitur cessare ab initio, quia juramentum fuit nullum, sive quia nullam ab initio obligationem produxit; sed iterum similes modi reduci possunt ad modos superiores; quos in sequentibus explicabimus breviter: extensiùs autem eosdem explanatos reperies supra in Tract. de Voto à Num. 106. ad 124.

DE PRÆFATIS MODIS IN PARTICULARI.

I. *De irritatione juram.* II. *De Dispensatione super juram.* III. *Quid possit potestas civil.* IV. *Juram. reservatio.* V. *De commutatione juramenti.* VI. *Objectio.* VII. *Juram. cessat per mutationem materiæ.* VIII. *Item cessante fine totali.* IX. *Juram. conditionatum.* X. *Juram. accessorium cessat cessante contractu.* XI. *Cessat juram. non acceptatione & condonatione.* XII. *Casûs positio.*

QUIS potest irritare juramentum alterius?

I. Qui habet potestatem dominativam aut quasi dominativam in alterum: ita, si filiusfamilias juraverit arripere iter aliquod cum socio, pater potest illud irritare seu annihilare.

Similiter vir irritat quædam juramenta uxoris; tutor pupillorum; tutor tamen non irritat juramenta pupilli puberis confirmantia contractum, sed id ex dispositione juris positivi lib. 1 & 2. c. "Si adversùs venditionem." Quia juramentum supplet defectum ætatis.

An parentes possunt irritare juramentum filii præstitum filiæ de matrimonio contrahendo.

R. Negativè, quia filius quoad illud non subjicitur potestati parentum. Consule dicta de irritatione voti à Num. 107. ad 110.

Cui competit potestas dispensandi super juramento?

II. R. Principaliter competit Summo Pontifici: S. Th. 2. 2. q. 89. a. 9. ad 3. non tamen nisi ex rationabili causa,

quia dispensat in jure alieno: competit etiam jure ordinario Episcopis, non Parochis. Requirit autem hæc dispensatio potestatem jurisdictionis majoris.

An potestas civilis potest dispensare in juramento?

III. R. Quamvis fortè ei non competat dispensatio propriè dicta, quæ est actus spiritualis potestatis à Deo concessa, videtur ei concedenda aliquando quædam potestas relaxandi juramentum factum in favorem subditi: explico & dico: potestas civilis vice subditi sui alteri remittit materiam debitam, & sic cessat juramentum per mutationem materiæ: item juramentum subditi potest aliquando irritare.

IV. Juramenta circa materiam votorum reservatam Summo Pontifici, censentur etiam reservata juxta communem Scholasticorum interpretationem; sicut etiam juramenta in causis majoribus juxta cap. "majores, de Bapt."

Dispensatio non extenditur ad juramenta confirmatoria promissionis vel pactionis homini factæ & acceptatæ, quia concurrit obligatio justitiæ; nisi juramentum sit fraude, dolo vel metu extortum, vel aliter vergat in deteriorem exitum, vel salutis periculum v. g. si sit de materia dubiè licita. Billuart 365. vel si dispensetur in pœnam ejus, cui juratum est. Sylv. 663.

V. Commutatio juramenti consistit in eo, quòd loco operis jurati substituatur aliud per potestatem superioris, vel per consensum partium v. g. loco obsequii dentur pecuniæ: quando autem fit ex consensu jurantis, tunc vi juramenti obligatur, quia censetur fieri virtualis repetitio juramenti. Suarez.

VI. Obj. Obligatio juramenti est juris naturalis & divini, ergo illa cessare non potest per dispensationem, commutationem vel irritationem.

R. Neg. cons. quia per dispensationem, &c. efficitur, "ut id, quod sub juramento cadebat, sub juramento non cadat subtrahendo, prohibendo, &c. & ita non fit aliquid contra juramentum." S. Th. 2. 2. q. 89. a. 9. ad 1. Deinde omni juramento inest hæc conditio: "salvo jure Superioris."

Vide dicta de voto Num. 112 & 113.

Quandonam juramentum cessat per mutationem materiæ.

VII. R. Quando materia sit impossibilis, illicita, nociva aut aliter indebita. Videtur autem hoc casu cessare juramentum absque ulteriori dispensatione. v. g. juramentum contrahendi matrimonium cum Maria, si postea contrahat validè cum Anna, cessat pro tempore vitæ Annæ.

VIII. Cessat obligatio juramenti, cessante fine totali completè, quia tunc materia formaliter mutatur & redditur inutilis, adeoque indebita juramenti materia; deinde mens rationabilis jurantis non comprehendit casus illos: hinc si quispiam juraverit non ingredi domum quandam, eò quòd sit popina, licitè eandem ingreditur, si desinat esse popina.

IX. Cessat obligatio juramenti, si conditio expressa vel subintellecta & suspensiva obligationis non ponatur. Vide dicta Num. 149.

X. Similiter juramentum merè accessorium respectu contractûs aut obligationis cujusdam, cessat cessante contractu: hinc conclude, quòd si quis sponsalia confirmaverit juramento, cessantibus sive solutis sponsalibus cesset juramentum: juramentum verò per se stans non semper ita cesat.

XI. Denique juramentum cessat ab initio per recusationem seu non acceptationem ejus, in cujus favorem fit; & si acceptaverit, cessabit per ejus condonationem sive remissionem, quia hujusmodi conditio semper inest juramento cuicumque. Propterea si Joannes juravit dare Petro decem florenos, Petrus potest remittere.

Juravi Petro me daturum Paulo ejus fratri librum: quæritur uter ex eis possit mihi remittere obligationem?

XII. R. Distinguendo: si id juraverim Petro in gratiam Petri, cui gratitudinem & obsequia debeo, tunc uterque seu unusquisque sive Petrus sive Paulus potest remittere: si id juraverim Petro solùm ut testi, non directè in gratiam Petri, tunc Paulus, non Petrus remittit.

N. 178. QUÆSTIUNCULÆ.

1. QUALE fuit juramentum, an assertorium an promissorium, quod fecit Jonathas David, 1. Reg. 20. v. 2. "absit, non morieris?

2. Quotupliciter potest fieri juramentum per creaturas?

3. An hæc verba: juro in caput meum, contineant juramentum? quale? & quid significent?

4. Assigna aliquid, quod est materia capax legitimi juramenti, sed non voti?

5. Da juramentum, cui deest solummodò unus comes.

6. Da juramentum, cui desunt duo comites.

7. Da juramentum, cui desunt tres comites.

8. Qualiter peccat is, qui jurat, se commissurum mendacium jocosum?

9. Joannes sponsalia contraxit cum Anna, postea jurat matrimonium contrahere cum Catharina, quæritur:

An juramentum obliget?

An casu quo Anna moriatur, juramentum obligandi vim acquirat?

10. Famulus jurat filio-familias, quòd ejus fornicationem non manifestabit ulli: an obligat illud juramentum?

11. Paulus ex metu injusto juravit latroni dare 100 florenos intra tres dies; ast Paulus moritur ante illud tempus; quæritur:

Quale sit juramentum illud?

An Hæredes Pauli obligentur ad tradendos illos 100 florenos?

12. An Jacob, Gen. 27. v. 19. licitè potuisset juramento confirmare responsum suum: "Ego sum primogenitus tuus?"

13. Juravi Petro, me assumpturum statum religiosum; an Petrus potest mihi remittere obligationem juramenti?

14. Da juramentum, aliquod, quod verum est, quod tamen qui facit, committit perjurium.

15. Da juramentum, quod non obligat, ut observetur, quamvis res jurata perseveret esse licita.

16. An juramentum eundi ambulatum, est licitum & validum?

17. An juramentum non revelandi medicinam, quâ expelluntur febres, obligat?

18. An ille, qui solet jurare ex ira, nunquam aliter, debeat haberi tanquam consuetudinarius jurator.

RESPONSIONES.

Ad 1, fuit assertorium, quo jurabat persuasionem suam de facto patris. Potuit simul esse promissorium inquantùm spondebat operam suam lege v. 4. & v. 13. ejusd. cap. Vide etiam superiùs dicta Num. 145.

Ad 2. Dupliciter licitè, nimirum contestatoriè & execratoèri. Vide n. 130.

Ad 3. Continent juramentum execratorium, & habent hunc sensum: "invoco Deum in testem, & vindicem." it, si falsum jurem, illud testetur per attritionem capitis mei. Vide dicta num. 130.

Ad 4. Tale quid est matrimonium contrahendum, simpliciter, quod est honestum, non tamen simpliciter de meliori bono. Vide n. 146.

Ad 5. Juramentum solvendi justum debitum, ubi non erat jurandi necessitas: deest comes judicii.

Ad 6. Juramentum solvendi debitum, præstitum sine necessitate & sine intentione implendi: desunt comites veritatis & judicii.

Ad 7. Juramentum mentiendi sine intentione implendi.

Ad 8. Distinguendo: si juret cum intentione implendi, peccat mortaliter contra comitem justitiæ, & venialiter voluntate mentiendi: si juret sine intentione mentiendi, peccat mortaliter contra comitem veritatis & contra comitem justitiæ.

Ad 9. Resp. Bill. 350. non obligat, quia juramentum est de re illicita: ad 2. resp. negative juxta regulam juris in 6: "non firmatur tractu temporis, quod ab initio de jure non subsistit:" aliud foret, si jurans voluisset se obligare indefinitè in quocumque eventu possibili, vel similis conditio subintellecta fuisset, quia tunc juramentum ab initio non fuit omnino nullum, sed subsistebat conditionatè.

Ad 10. Distinguendo: si agatur de committenda seu futurâ fornicatione, juramentum simpliciter non obligat, quia vergeret in deteriorem exitum: si agatur de fornicatione commissa, obligat, nisi alia causa justa urgeat, v. g. necessaria correctio filii-familias, vel justa interrogatio judicis. Vide num. 154.

Ad 11. Est juramentum promissorium per se stans. Vide num. 153.

Ad 2. Videtur respondendum negativè, quia obligatio fuit merè personalis, & solius Religionis, non justitiæ, aut debiti realis. Vide n. 148.

Ad 12. Negativè: quia jurasset in sensu amphibologico distincto à sensu patris interrogantis. Vide num. 159. Pater enim petebat, an esset primogenitus nativitate naturali; Jacob autem respondet, se esse primogenitum jure & repræsentatione, non nativitate.

Ad 13. Negativè, quia illud juramentum fit Petro solùm tanquam testi, non verò tanquam personæ, cui principaliter favor juratur. Vide num. 177.

Ad 14. Qui jurat, Petrum esse domi, quî revera est domi, sed jurans putabat eum exisse; & generatim omnis, qui jurat verum, quod judicabat esse falsum.

Ad 15. S. Th. 2. 2. q. 89. a. 7. ad 2. juramentum non ingrediendi religionem. Vide n. 146.

Ad 16. Distinguendo: si ambulatio consideretur ut opus merè indifferens, juramentum nec est licitum nec obligatorium: si referatur ambulatio ad honestum finem, juramentum est validum & licitum ex causa justa. Vide num. 146.

Ad 17. Potest obligare personas aliquas pro tempore & loco; sæpissime tamen non obligat, quia vergit in præjudicium boni communis vel charitatis. Vide num. 154.

Ad 18. Si ille sit consuetudinarius in vitio iræ, poterit etiam esse consuetudinarius in juratione: media autem illi præscribenda sunt talia, quæ primariò corrigunt & emendant iram, quia illa est causa & radix jurationis in illo. Schemata practica, ad usum Confessariorum, concementia hanc materiam, reperies infra.

N. 179. DE ADJURATIONE.

S. Thom. 2. 2. *q.* 90.

I. *Quid sit Adjurat.* II. *Divisio.* III. *Primus modus adjurandi deprecando.* IV. *Secundus imperando.* V. *Quomodo creaturæ irrationales adjurari possint.* VI. *Exorcismi.* VII. *Solemnis adjurat. per Exor. reservatur.*

QUID est adjurare?

I. R. Est sub divini nominis obtestatione quempiam inducere vel movere, deprecando vel imperando ad aliquid faciendum vel omittendum.

II. Dividitur adjuratio in explicitam & implicitam.

2°. Dividitur in deprecativam, & in compulsivam, quia sunt duo modi adjurandi.

III. Primus exercetur deprecando erga æquales, superiores & erga Deum; v. g. dum oramus: "per Dominum nostrum Jesum Christum."

IV. Secundus exercetur circa inferiores & dæmones.

Solo secundo modo, scilicet per modum imperii, licet adjurare dæmones, non priori modo deprecando, ne quidem ad aliquid discendum vel obtinendum ab eis, (nisi ex speciali instinctu Dei, ait S. Th. art. 2); quia hoc pertineret ad quamdam societatem cum dæmone: & ideo anno 1613, in Gallia dæmon dicens se missum à Deo ad prædicandum Evangelium, rejectus est, ut refert latiùs Wigg. eique dictum est: juxta illud Marc. 1. v. 25. "Obmutesce."

V. Creaturæ irrationales secundùm se adjurari non possunt, quia incapaces sunt deprecationis vel imperii suscipiendi: quatenùs tamen moventur ab alio, adjurari possunt utroque modo: ita sal, aqua, nubes adjurantur vel exorcisantur dirigendo adjurationem ad Deum, et earum rerum

usibus assistat, vel ad daemonem, ut ab eis abscedat vel per eas nocere non præsumat.

VI. Adjurationes adversùs dæmones vocantur exorcismi.

VII. Solemnis adjuratio, quæ fit per Ecclesiæ exorcismos contra infestationes dæmonum solet hodie reservari Episcopo, ita ut ipsi Parochi pro ea indigeant speciali licentiâ.

Quid servandum sit in usu exorcismorum docent ritualia. Neesen Tract. de actibus humanis.

Non prohibentur particulares adjurationes adhibendo signum crucis, aut alias preces vel benedictiones; nec etiam prohibetur gratia miraculorum

DE SIGNO CRUCIS.

I. *Signum crucis est signum Christiani homin.* II. *Duo modi formandi crucem.* III. *In formando crucis signo profitemur Mysteria præcipua Fidei.* IV. *SSmæ. Trinitat.* V. *Profitemur duas processiones in divinis.* VI. *Myst. Incarnat. & Passionis Jesu Christi.* VII. *Item Redemptionis nostræ.* VIII. *Ad quos fines utamur signo crucis:* IX. 1. *Ad actus Fidei.* X. 2. *Ad actus Relig.* XI. 3. *Contra tentationes & infestation. Dæmon.* XII. 4. *Ad benedicendum rebus & avertenda mala.* XIII. *Usus signi crucis a tempore Apostol. Tertull.* XIV. *S. Hier.* XV. *SS. patr.* XVI. *Figura in T.* XVII. *Objectio.* XVIII. *Crux instrumentum Redemptionis nostræ & triumphi Christi.* XIX. *Omnes cruces repræsentant Passionem & victor. Christi.*

I. SIGNUM crucis a catechismo nostro lect. 2. singulariter vocatur signum Christiani hominis, nam omni tempore christiani formando signum crucis se distinxerunt ab infidelibus.

Notat idem catechismus duplicem modum signandi se cruce.

II. Primus est, quo quis manu dextra digitis extensis & junctis, palmâ manûs ad se conversâ, tangit sibi frontem dicens: "In nomine Patris," inde dimittit manum infra pectus dicens: "& Filii," exinde movet manum ad sinistrum pectoris sui latus, & eam mox transmittit ad dextrum latus insimul dicendo: "& Spiritûs Sancti."

Secundus modus est, quo pingit crucem pollice in fronte dicens: "In nomine Patris," & super os dicens, "& Filii," & super pectus dicens, "& Spiritus Sancti."

Hoc modo utimur ad lectionem Evangelii, quo profitemur

nos fidem & Evangelium gerere in mente, in ore & in corde seu affectu.

III. Notat tertiò præfatus catechismus, nos in formando crucis signo profiteri præcipua fidei nostræ Mysteria, nimirum SSmæ. Trinitatis, Incarnationis & Passionis Jesu Christi, atque redemptionis nostræ.

IV. Edoce, quo modo profiteamur Mysterium SSmæ. Trinitatis.

R. Dicendo: "Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti," profitemur tres divinas Personas, easque inter se distinctas per interjectionem, et:

Dicendo in "Nomine" in singulari, & non in Nominibus," profitemur illarum Personarum unam eandemque naturam seu essentiam divinam, adeoque illas esse unum Deum; nam to "Nomen," non denotat vocem aliquam, sed significat virtutem, potentiam & essentiam divinam, ac si diceretur in virtute, in potentia, in majestate Patris, &c.

V. Insuper, dum trahimus manum à fronte infra pectus, profitemur, Patrem per intellectum ab æterno generare Filium; & dum trahendo manum à latere sinistro ad dextrum nectimus lineas crucis, profitemur Spiritum S. esse nexum & amorem Patris & Filii, & ab eisdem procedere.

VI. Mysterium Incarnationis Jesu Christi profitemur, scilicet mittendo manum à fronte infra pectus, profitemur Filium Dei è sinu Patris descendisse in uterum Virginis, & assumpsisse naturam humanam: ita utraque Christi generatio sive nativitas, æterna ex Patre, temporalis ex Matre hìc significatur.

VII. Mysterium Redemptionis nostræ & Passionis Christi Domini profitemur, dum manum à sinistro latere ad dextrum latus protrahimus simulque crucem perficimus; in eo enim significatur, quòd Christus Dominus per crucem & passionem suam nos perduxerit à statu damnationis ad statum salutis.

VIII. Quibus de causis & ad quos fines utimur signo crucis?

IX. 1°. Cum Catech. Mechl. utimur illo ad exercitium virtutum; continet enim actus fidei & professionis fidei præcipuorum Mysteriorum, prout supra demonstratum est.

X. 2°. Continet actum Religionis; est enim brevis & efficacissima oratio ad Deum per merita passionis Christi quâ auxilium Dei invocamus in omnibus; continet etiam relationem operum in Deum, quibus præmittitur.

XI. 3°. Utimur signo crucis contra tentationes, & infestationes dæmonum; pertimescit enim diabolus & fugit crucem, in quâ victus est. Ita S. Antonius,

XII. 4°. Crucis signum adhibemus circa res temporales, eis benedicendo, vel mala ab eis avertendo; sic benedicimus cibos, vestes, domos, &c. S. Benedictus signo crucis confregit poculum venenatum; S. Rochus signaculo crucis pestiferos sanavit: exempla virtutis & efficaciæ signi crucis reperies in Hazart, Turlot, Marchant & concionatoribus, S. Greg. lib. 3 Dial. c. 7. tit. 2.

Ex his innotescit, quam salubriter utamur hoc sanctæ crucis signo frequenter per diem, & ante omnia opera.

A quo tempore invaluit usus signi crucis?

XIII. R. A tempore Apostolorum, & ipsius Christi, ait Catechismus Mechl.

Tertullianus, Scriptor vetustissimus circa finem sæculi secundi hæc habet, lib. de Corona Militis c. 3. page 342. "Ad omnem progressum, atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum, ad calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubicula, ad sedilia, quàcumque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo terimus."

XIV. S. Hieron. ad Eustoch. "Ad omnem actum, ad omnem incessum manus pingat crucem."

XV. Plura similia testimonia ex SS. PP. August. Chrys. Greg. &c. reperies producta à P. Hazart. Catech. lect. 4. Turlot Catech. lect. 4. & 5. ita ut insana sit Calvinistarum temeritas abrogantium usum signi S. Crucis. XVI. In V. L figura signaculi sanctæ Crucis invenitur Ezech. 9. ubi prohibentur occidi, quorum frontes signatæ erant signo Thau, sive T. quod crucem designat.

XVII. Obj. Crux attulit Christo ignominiam & dolorem; ergo crucis signum potiùs est abominandum quam venerandum aut honorandum; quia filius non honorat patibulum, in quo pater suspensus est.

XVIII. R. Nego cons. quia crux ejusque signum à nobis non honorantur, inquantùm à crucifixoribus crux adhibita fuit ad ignominiam, sed inquantùm à Christo crux voluntariè assumpta est ut instrumentum Redemptionis nostræ, & signum triumphi sui & victoriæ super peccatum & diabolum.

Ad prob. dico, disparitatem esse, quòd patibulum non afferat patri triumphum, nec victoriam nec honorem.

Quare veneramur omnia signa crucis ex quacumque materia confecta, non sic omnes clavos?

XIX. R. Quia signum crucis ubique repræsentat passionem & victoriam Christi Domini, non sic omnes clavi.

N. 180. DE VITIIS OPPOSITIS

VIRTUTI RELIGIONIS.

S. Thom. 2. 2. quæst. 92.

1. *Duo vitia opposita, superstitio per excessum, irreligiositas per defectum.* 11. *Vitia reliqua.*

I. QUÆ vitia opponuntur virtuti Religionis?

R. Cùm Religio sit virtus moralis consistens in medio, generaliter ei opponuntur duo vitia, nempe "irreligiositas" secundùm defectum, & "superstitio" secundùm excessum.

Obj. Deus non potest nimis coli, quia "major est omni laude." Eccl. 43. v. 33. ergo non datur vitium per excessum in cultu Dei.

R. Distinguo cons. ergo non datur excessus in formali cultu Dei, concedo totum: ergo non datur excessus in cultu materiali, vel in modo, sive in quantitate proportionis, ut loquitur S. Th. neg. cons.

II. Vitium superstitionis sub se continet alia plura vitia, idololatriam, divinationem, sortilegium, observationem vanam, magiam, maleficium, & cultum Dei incongruum & perniciosum, de quibus in sequentibus.

N. 181. DE SUPERSTITIONE.

I. *Definitio.* II. *Division.* III. *Cultus perniciosus continet peccatum mortale.* IV. *Reliquiæ debent approbari ab episcopo.* V. *Cultus superfluus est veniale peccatum.* VI. *Rubricæ Ecclesiæ non sunt superstitiosæ.* VII. *Subdivisio cultûs falsi Numinis.*

QUID est superstitio?

I. R. Est vitium, quod exhibet cultum divinum creaturæ seu Diis falsis, vel Deo vero, sed modo incongruo: hinc

II. Dividitur in "superstitionem cultûs falsi Numinis," & in "superstitionem incongrui cultûs veri Dei."

Superstitio cultûs incongrui subdividitur in "superstitionem cultûs perniciosi & cultûs superflui."

III. Cultus perniciosus continet ordinariè culpam mortalem; v. g. offerre hoc tempore sacrificia Moysaica, fingere falsa miracula; huc indirectè referri potest temeritas exponendi falsas Reliquias; sed hoc intellige de exposi-

tione ad publicum & solemnem cultum populi, non verò de privato cultu vel reverentia; vel dum solùm per modum ornatûs collocantur in pyramide.

IV. Notandum, Reliquias, licèt Romæ sint approbatæ, exponi non posse publicæ veneration, nisi cum consensu & approbatione Episcopi istius Diœcesis.

V. Cultus superfluus veri Dei non nisi culpam venialem constituit, soletque committi circa numerum, colorem, situm, tempus, &c. v. g. si quis velit facere orationes numero pares, quasi is numerus magis foret religiosus.

VI. An igitur Rubricæ Ecclesiæ incidunt in hoc vitium, præscribendo in officiis divinis quemdam colorem, situm, &c.?

R. Neg. quia præscribuntur ad piam quamdam significationem, vel ad decorem cultûs Dei: sic piè admodum recitantur quinque Orationes Dominicæ ad recolenda pio affectu 5 Christi vulnera; sic rectè pro Martyribus adhibetur color ruber sive sanguineus.

VII. Superstitio "Cultûs falsi Numinis" subdividitur à S. Th. 2. 2. q. 92. art 2. in "idololatriam, divinationem, "& vanam observationem:" aliqui adjungunt quartum membrum divisionis, scilicet "magiam;" sed eam S. Thom. q. 96. art 2 comprehendit sub superstitione vanæ observationis. Sub præfatis membris variæ species particulares continentur.

N. 182. DE IDOLOLATRIA.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 94.

I. *Definit.* II. *Est peccatum mortale, nec datur parvitas materiæ.* III. *Idololatria simulata.* IV. *Quomodo excusetur Naaman Syrus.*

QUID est idololatria?

I. R. Est cultus latriæ exhibitus idolo vel creaturæ.

Idolum vocatur simulacrum seu imago Dei falsi.

Quantum peccatum est idololatria?

II. R. Est peccatum mortale, ita ut in ea non detur veniale ex parvitate materiæ: continet enim formaliter crimen læsæ Majestatis Divinæ: solet etiam ut notat S. Th. præsupponere infidelitatem, & includere blasphemiam, quæ committitur verbis vel signis significativis.

Idololatriæ nomen metaphoricè accipitur ad Eph. 5. ubi avaritia vocatur idolorum servitus.

III. An idololatria ficta seu simulata est peccatum, dum quis v. g. ex metu adorat idolum, retinens interius fidem veri Dei.

R. Affirm. est enim perniciosa falsitas, dicit S. Th. & S. Aug. lib. 6. de civ. Dei damnavit simile vitium in Seneca.

Unde & S. Congregatio de propag. fide judicavit anno 1645. Sinensibus Christianis nullatenus licere externa adorationis signa exhibere idolo, quantumvis intentio dirigeretur ad crucem sub veste latentem.

IV. Quomodo possit à peccato excusari Naaman Syrus Regi, idola adoranti, exhibens externa genuflexionis obsequia, explicatur in tractatu de Fide; nimirum, quòd illa non continerent nisi civile & temporale aliquod Regis obsequium absque cooperatione vel consensu in idololatriam.

Existimat S. Th. 2. 2. q. 94. a. 4. ad 2. abominabile idololatriæ crimen ante diluvium non fuisse commissum propter recentem memoriam creationis mundi, sed illam adinventam esse à Nemroth vel à Nino.

N. 183. DE DIVINATIONE SUPERSTITIOSA.

S. Thom. 2. 2. quæst. 95.

I. *Definitio.* II. *Triplex via cognoscendi aliquid.* III. *Ratio fundamentalis.* IV. *Christus interrogav. Dæmonem per modum imperii.* V. *Objectio.* VI. *In quo sit malitia Divinat.* VII. *Dæmon plurima novit.*

QUID est divinatio superstitiosa?

I. R. Est indebita notionis rerum occultarum inquisitio vel enunciatio ex dæmonis disciplina vel adjutorio. Qui autem ex illa dæmonis disciplina, occulta pandit, vocatur divinus, vel ariolus.

II. Prænotandum, triplicem esse viam, quâ homines pervenire possunt in notitiam occultorum, 1. per revelationem Dei, 2. per media naturalia, 3. per recursum ad diabolum: hinc

III. Bene notandum, rationem omnium hic dicendorum inniti huic fundamento, quòd homo, si inquirat pervenire in notitiam occultorum aliter, quàm per revelationem divinam, vel per media naturalia & humana, censeatur eam notitiam exquirere à dæmone, cùm non detur alia causa, à notitia illa expectari possit, Deut. 18. v. 10. "Non inveniatur in te, qui ariolos scisciteatur & observet somnia, auguria, nec sit maleficus."

Extant contra hoc vitium multæ leges & in jure canonico & civili.

IV. Obj. Christus Marci 5. quæsivit à dæmone: "quod tibi nomen est?" ergo licet aliqua inquirere à dæmone.

R. Christus id fecit per modum imperii, quali modo & exorcistæ aliquando utuntur, non dicendo nec se subjiciendo regulis dæmonis.

V. Obj. Est quandoque utile, & nulli nocivum scire aliqua occulta, v. g. ubinam latent thesaurus; ergo licitum est illud à dæmone quærere.

R. Nego cons. quia modus sciendi est illicitus propter communicationem cum dæmone capitali hoste Dei.

VI. Observa, quòd malitia divinationis præcipuè in eo consistat, quòd homo dæmoni affectanti similitudinem Dei, in divinationis usu communicet, & se ei subjiciat discens ab eodem occulta.

VII. Hinc non evaditur peccatum divinationis superstitiosæ, licèt dæmon consulatur de iis, quæ naturaliter scire potest; plurima autem cognoscere potest dæmon, quæ excedunt scientiam naturalem hominum, ut latiùs exponitur cum S. Th. 1. p. q. 57. art. 3.

N. 184. DE DIVISIONIBUS ET SPECIEBUS DIVINATIONIS.

S. Thom. 2. 2. art. 95.

I. *Division.* II. *Casus particulares.* III. *Usus Virgulæ divinatoriæ.* IV. *Consulentes Ægyptios peccant.* V. *Species divinationis.* IV. *Excusantur à superstitione Joseph.* VII. *Famulus Abrahæ, Jonath. Gedeon.*

QUOMODO dividitur divinatio superstitiosa?

I. R. In eam, quæ est cum expresso, & in eam, quæ est cum pacto implicito cum dæmone. Item in eam, quæ fit cum expressa dæmonis invocatione, & quæ fit cum tacita ejus invocatione, eo ipso quo adhibentur vana signa, tunc enim dæmon immiscere se solet. Utraque divinatio est ex genere suo peccatum mortale.

II. Wiggers tamen excusat à superstitione eum, qui signa cujusmodi vana adhiberet, non tanquam media utilia ad acquirendam cognitionem, sed merè materialiter, ut experiatur, quis sit effectus naturalis sine cooperatione dæmonis: verùm qui illa signa vana adhiberet tanquam utilia secundùm experientiam, non evaderet superstitionis labem, quantumvis expressè detestaretur pactum cum dæmone.

III. Usus virgulæ divinatoriæ non satis probatur esse

purus à superstitionis macula, cùm plures circumstantiæ observandæ videantur esse vanæ ad tales effectus.

IV. Qui consulunt Ægyptios, erroneè hoc nomine in hac patria nuncupatos, peccant mortaliter, quamvis eisdem non credant, quia consentiunt eorum peccato.

Quæ sunt species divinationis superstitiosæ?

V. R. Enumerantur variæ juxta varias materias vel modos quibus dæmon consulitur vel respondet: nimirum necromantia, præstigium, pythonismus, oraculum, astrologia judiciaria, augurium, auspicium, omen, chiromantia, geomantia, somniorum observatio, fatum, sortilegium, &c. qui termini exponuntur à S. Thom. 2. 2. quæst. 95. a. 3. & à Polman in Brev. Theol. hæ species non omnes differunt specie morali sive malitiâ formali, sed aliquæ solùm materialiter.

An Patriarcha Joseph excusari potest ab his peccatis quandoquidem ipse de se dicat Gen. 44. "An ignoratis, quòd non sit similis meî in augurandi scientia?

VI. R. Affir. Verba enim ejus exponi possunt cum S. Th. q. 95. a. 7. ad 1. quòd locutus sit secundùm opinionem vulgi, vel amphibologicè, non asserendo sed interrogando: secundò dici potest, quòd vox "augurandi" accipiatur in significatione bona, pro pronuntiatione ex revelatione divina, quo modo aperuerat mysteria somniorum Pharaonis.

VII. Similiter per revelationem divinam à superstitione excusantur famulus Abrahæ Gen. 24. v. 15. & Jonathas 1. Reg. 14. v. 10. & Gedeon Judic. 7. v. 14. Non est necesse excusare nautas Prophetæ Jonæ. 1. v. 7. nec Accaronitas 1. Reg. 6. v. 9. nam Deus potuit uti peccato eorum in bonum.

N. 185. DE ASTROLOGIA.

S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 5.

I. *Definitio.* II. *Divisio.* III. *Astronomia est licita.* IV. *Astrolog. Judiciaria.* V. *Augurium.*

QUID est Astrologia?

I. R. Est consideratio astrorum, ex qua enuntiantur occulta.

II. Dividitur astrologia in "naturalem & superstiosam" seu "judiciariam."

III. "Astrologia naturalis," quæ vocatur "astronomia," licita est, quia cognitio, quæ quæritur, innititur naturalibus

causis & effectibus; ita prænunciantur eclipses solis & lunæ; item pluvia apparente iride, mutatio auræ in novilunio, &c. quia frequenter & naturaliter sic eveniunt.

Hic tamen peccari potest, dum majori, quàm oportet certitudine eventus similes prænunciantur, in quo sæpiùs excedunt calendarii (vulgò Almanach.) Verumtamen hoc casu peccatum illud communiter pertinet solùm ad genus mendacii contra virtutem veritatis, nisi fortè superstitiosa credulitas excitaretur in animis legentium.

IV. Astrologia judiciaria omni jure prohibita est, sicut & libri de ea tractantes specialiter prohibiti sunt Reg. 9. Ind. Conc. Trid. committitur autem, dum ex signis cœli vel astris, aut ex eorum motu vel constellatione in nativitate hominis præsagiuntur contingentia, quæ pendent ex hominis plena libertate, vel ab eventu merè fortuito; v. g. si ex eis prænuncientur dies mortis, vitæ cursus, salus, honores, inimicitiæ, prospera, carceres, &c. Vide Bullam Sixti V. anno 1585.

V. Augurium vel auspicium committitur, dum ex cantu, clamore, volatu animalium pronunciantur occulta non connexa, v. g. faustum vel infaustum iter, author homicidii, &c.

Observat tamen S. Thom. quæst. 95. art. 7. ex volatu vel cantu animalium posse prædici pluvias, serenitatem, similia naturalia, quia citiùs præsentiunt mutationem aëris, quàm homines.

N. 186. DE SOMNIORUM SUPERSTITIONE.

S. Thom. 2. 2. quæst. 95. art. 6.

I. *Superstitio somniorum quomodo committatur.* II. *Observatio somniorum naturalis.* III. *Quatuor causæ somniorum.* IV. *Quomodo Diabolus vera prænuntiet.*

SOMNIUM est imaginaria apprehensio tempore somni.

I. Committitur superstitio in somniorum observatione, dum ex illis juxta traditiones & regulas vanas inquiritur cognitio alicujus occulti; v. g. prædicuntur casus fortuiti vel actiones libertatis aliorum hominum; sicut dum quis somniavit, sibi dentem excidere, prædicitur moriturus amicus ejus. Similimodo circa somnia committitur superstitio vanæ observantiæ. Hinc Deus præcipit Lev. 21. "Non observabitis somnia."

Dum somnia à Deo immittuntur, prout accidit Jacob Gen. 31. Joseph. Gen. 37. Pharaoni Gen. 40. à Deo etiam eorum significatio quærenda est.

II. Observat S. Thom. quæst. 95. art. 6. non pertinere ad superstitionem, quòd medici ex somnis quandoque colligant quasdam corporales dispositiones; ita si homo somniet, se esse in aqua vel nive, colligunt in illo abundare frigidos humores; si somniet se esse in igne, judicant flavam bilem esse motam: ita ex atra bile tristia somnia causantur.

III. Quatuor à S. Thom. ibidem explicantur somniorum causæ, 1. interni humores & dispositiones, 2. cogitationes & phantasiæ præcedentes, 3. quædam externa corporalia, ut frigus, calor, &c. 4. Deus, Angelus & Diabolus, movendo humores, spiritus animales, phantasiam vel objecta.

Undenam provenit, quòd ea, quæ per superstitiosum medium inquiruntur, frequenter sint vera?

IV. Negat S. Aug. sed aliquando verum evenit, quia fortè alterutrum necessariò est verum: & quando verum evenit divulgatur; dum falsum est, silentio præteritur & ignoratur à populo.

Deinde aliquando vera pronunciantur, quia diabolus potuit ea naturaliter prænoscere, vel etiam diabolus eadem prædicta fieri procurat permittente Deo.

N. 187. DE SORTIUM USU.

S. Thom. 2. 2. q. 95. a. 8.

I. *Sortes divisor.* II. *Prohibentur circa Beneficia Ecclesiastica.* III. *Sortes consultoriæ.* IV. *Sortilegium.*

TRIPLICIS generis sortes distinguuntur, "divisoriæ, consultoriæ, & divinatoriæ."

I. Sortes "divisoriæ" sunt, quibus quæritur, quid cui sit exhibendum: licitæ sunt in plerisque rebus temporalibus, v. g. in hæreditate dividenda, & vim habent ex contractu vel pacto præcedenti.

II. Prohibentur tamen sortes hæ divisoriæ Jure Canonico penitus in omnibus electionibus vel collationibus Beneficiorum vel officiorum Ecclesiasticorum; sicut & in litibus dirimendis super eisdem privatâ authoritate cap. "Ecclesia" de sortilegiis. Et cap. 41. "quia propter" de electione.

III. Sortes "consultoriæ," dum inquiritur à Deo, quid agere oporteat, innituntur Providentiæ Divinæ, & sunt licitæ ex justa causa: sic ex instinctu Dei Mathias per sortem annumeratus est Apostolis Act. 1. Achan repertus est, Josue 7. Quispiam in bivio periculoso secundùm sortem eliget unam viam.

Si sine sufficienti causa adhibeantur sortes, committitur peccatum tentationis Dei.

IV. " Sortes divinatoriæ," sive "sortilegium" committitur, quando notitia rei occultæ vel eventus futuri quæritur ex nostra actione seriò positâ, nihil illuc pertinente: v. g. dum inquiritur per jactum aleæ, vel ex figuris plumbi in aquam projecti, vel ex apertione libri, quis futurus sit Consul, quis furtum patraverit, &c. Cap. " Non licet" caus. 26. q. 5.

N. 188. DE VANIS OBSERVATIONIBUS.

S. Thom. 2. 2. *q.* 96.

I. *Observantia eventuum.*

Sanctus Thom. tres species vanarum observationum assignat, scilicet " artem notoriam, observantiam sanitatum, & observantiam eventuum."

I. Observantia eventuum est, quâ fortuitum aliquid obveniens accipitur tanquam signum alicujus prosperi vel adversi eventûs. Hujusmodi exempla adducit S. Thom. a. 3. arg. " sed contra:" si junctim ambulantibus amicis lapis aut canis intervenerit; domum redire si exiens pedem offenderit; & similium millia, ait S. Aug. huc spectat observatio dierum faustorum vel infaustorum, ex qua v. g. aliqui opus quoddam die lunæ incipere nolunt.

Hoc vitium est ex genere suo peccatum mortale, juxta id Ps. 39. v. 7. " Odisti observantes vanitates supervacuè:" sæpe tamen continget esse veniale ex ignorantia aut simplicitate.

Similiter Suar. & W. à mortali excusant eos, qui somniis & vanis signis non credunt, sed tamen propterea à quibusdam abstinent, ut sint liberi à timore & perturbatione.

N. 189. DE OBSERVANTIA SANITATUM.

S. Thom. 2. 2. *q.* 96. *a.* 2.

I. ***Definitio.*** II. ***Dæmon adhibet res sacras.*** III. ***Cæremoniæ ad S. Huberti non sunt superstit.*** IV. ***Usus pulveris sympathetici.***

QUID est observantia sanitatum?

I. R. Est quorumdam verborum, characterum, figurarum,

numismatum, similiumve signorum impertinentium usus ad curandos morbos, ad avertendas læsiones, &c.

II. Solet dæmon etiam res sacras & sancta verba eligere ad usum signorum superstitiosorum, ut securiùs decipiat & res sacræ profanentur; similis circumfertur oratio dicta Caroli Imperatoris, item alia sub nomine S. Birgittæ.

Quapropter simpliciores examinandi sunt, dum asserunt se mira posse efficere vel sanare per verba, orationes vel signa, ne fortè ignoranter utantur arte magicâ vel ope dæmonis: ita prudenter mulier quædam à suo Pastore exposcebat: Domine Pastor, homines dicunt me esse sagam, estne hoc verum? inquiri enim debet, quæ mira agere possit.

Docet S. Th. a. 4. posse quandoque sine superstitione divina verba adhiberi v. g. Evangelium S. Joannis; sed cavendum, ne concurrant vanæ circumstantiæ ex parte temporis, vel modi scribendi, gestandi, ligandi, &c.

III. Wiggers de superstit. cap. 6. dub. 15. satis solide demonstrare conatur cæremonias ad S. Huberti in Ardenna adhiberi solitas, esse exemptas à superstitione.

An superstitiosus est usus pulveris sympathetici ad sananda vulnera?

IV. R Bonacina ad 1. præc. Dec. disp. 3. q. 5. p. 4. n. 17, affirmat: sed Boudart Tract. 5. in Dec. §. 17. illum usum tueri conatur, tanquam operantem naturaliter per effluvia subtilissima emissa ab illo pulvere in vulnera curanda.

Bonacina præfatus, sanationem quorumdam morborum per attactum personarum certæ familiæ conatur à superstitione eximere per donum gratis datum, vel per effluvia corporis.

Similia attribuere cuicumque filio septimogenito, caret fundamento.

N. 190. DE MAGIA.

I. *Definitio.* II. *Ratio fundamentalis.* III. *Divisio* IV. *Maleficium.*

NOMEN "Magorum" apud Græcos olim Sapientes significabat, quo modo accipitur Matth. 2. "Magi ab Oriente venerunt." hinc

Magia dividitur in "naturalem, & superstitiosam."

Quid est magia superstitiosa?

I. R. Est ratio operandi miros effectus per signa op

dæmonis: Suarez sub magia collocat observantiam sanitatum, de qua numero præcedenti.

Dæmon autem æmulus Dei instituit quædam signa magica, ad imitationem Christi instituentis Sacramenta.

II. Nota iterum rationem fundamentalem omnium dicendorum inniti in eo, quòd signa magica non producant illos effectus, nec ex natura rei nec ex institutione Dei vel Ecclesiæ; ergo ex operatione dæmonis.

III. Dividitur magia superstitiosa in "magiam nocivam" seu "maleficium," quod proinde duplicem habet malitiam, & contra Religionem & contra justitiam.

IV. Maleficium subdividitur in "amatorium," quo carnales excitantur amores vel odia, & in veneficium ad inferendum morbos vel alia damna hominibus, animalibus, frugibus, &c.; potest autem dæmon plurima, quæ spectant ad motum localem.

N. 191. DE SIGNIS MAGICIS ET REMEDIIS CONTRA MAGIAM.

I. *Signa magica.* II. *Dæmon potest nocere posito signo magico ab Hom.* III. *Apparationes sunt quandoque præstigiosæ.* IV. *Animæ defunct. non apparent.*

QUID vocas signum magicum?

R. Illud, quod adhibent vel ponunt juxta pactum saltem implicitum cum dæmone, quo posito dæmon procurat effectum.

I. Signum illud aliquando consistit in verbis, & vocatur incantatio; aliquando consistit in re permanente, ut stramine, ollis, ligaminibus, claustris, &c. v. g. stramen certo modo plicatum absconditur in terra ad occidendum animalia: quamdiu illud signum straminis positi perseverat, dæmon animalibus nocet, nisi per exorcismos aut aliter impediatur.

An ergo dæmones possunt nocere quibuscumque hominibus?

II. R. Neg. nisi Deus id ipsis permittat; prout innotescit ex Historia Job. Quando tamen dæmon habet adjutorium alicujus hominis cooperantis, tunc sæpius Deus id dæmoni permittit, quia tunc genus humanum sibi ipsi nocere censetur.

An ea, quæ per artem magicam quandoque apparent sint vere talia; an verò præstigiosa aut phantastica?

III. R. Cum S. Th. 1 p. q. 114. a. 4. quandoque ea vere quandoque præstigiosè apparere: prori modo male

Exod 8. adduxerunt veras ranas super terram; posteriori modo apparent transmutationes hominum in feles vel bestias; quia illæ virtute dæmonis effici nequeunt, sed fiunt per illusiones sensuum, vel per formas in aëre effictas.

IV. Similiter apparitiones mortuorum per incantationes sunt præstigiosæ; ita ut, si quis appareat, is sit dæmon, non anima defuncti. Concedimus quidem Samuëlem, 1. Reg. 28. verè apparuisse, juxta Eccl. 46, sed ex speciali Dei ordinatione ad correptionem Saulis.

Quæ sunt remedia contra magiam?

R. Fides viva & fiducia magna in Deum Ps. 90.

2. Frequens usus Sacramentorum.

3. Oratio & jejunium, signum crucis, invocatio Nominis Jesu & Sanctorum.

4. Exorcismi Ecclesiæ, usus aquæ benedictæ, adhibitio S. Reliquiarum, &c.

5. Usus medicinarum naturalium contra hujusmodi morbos vel mala.

6. Destructio legitima signi magici: v. g. comburendo stramina vel chartas, frangendo ollas, &c.

N. 192. DE DESTRUCTIONE SIGNORUM MAGICORUM.

I. *Non licet maleficium tollere per malefic.* II. *Licet signa magica destruere, &c.* III. *Licet destruere signa magica, ut nocumentum cesset.* IV. *Objectio.* V. *Destruens signum magicum destruit pactum dæmonis.* VI. *Quomodo liceat petere à maleficio dissolutionem.* VII. *Objectio.* VIII. *Disparitas.*

I. AN & quomodo licet destruere signa magica maleficii?

R. 1°. Certò illicitum est, ea destruere per aliud maleficium vel per quemcumque alium actum superstitiosum, quia non licet facere mala ut veniant bona. Ad Rom. 3. v. 8.

II. R. 2°. Certò licitum est signa magica destruere ex intentione & fine, ut peccata minuantur & in odium ac detestationem pravitatis magicæ, quo modo licet idola destruere. Sed quæstio movetur,

An licet ea signa magica destruere eo solo fine, ut nocumentum cesset?

Hæc quæstio magis speculativa est quàm practica, quia destruendo facilè intendi potest finis detestationis artis diabolicæ: interim

R. Delrio, Suarez, Wiggers, Boudart aliique sustinent responsionem affirmativam, quia finis honestus est proportionatus; contra Hesselium, Estium & Sylvium. Notat etiam Delrio lib. 6. c. 2. sect. 1. q. 1. Hesselium esse primum, qui huic sententiæ contradixit; præcipuum autem Hesselii argumentum, à quo cætera dependent, est hoc sequens:

IV. Obj. Qui destruit signum magicum, ut cesset nocumentum, non expectat effectum cessationis à Deo nec ab ulla causâ naturali vel humana; ergo ex pacto dæmonis eum expectat.

R. Nego antecedens; nam, destructo signo, expectatur effectus à Deo, non per miraculum, sed ex ordinaria ejus Providentia, quâ non solet permittere, ut dæmon nocumentum hominibus inferat, destructo signo magico. V. Actio autem ista destructiva est honesta ex objecto & fine: justum est enim dissolvere opera diaboli, 1. Joan. 3. v. 8: & propterea is, qui destruit signum magicum, non implet pactum dæmonis, sed potius illud destruit; & ob hanc rationem existimamus idem licere, quamvis signum magicum consisteret in quodam negativo seu privativo.

An licet à malefico petere, ut maleficium tollat?

VI. R. Licet sub conditione, ut tollat modo licito.

Si prævideatur id facturus per artem magicam, non licet petere; imò si magus quispiam sponte offerat maleficium dissolvere per artem magicam vel superstitiosam, non licet illud acceptare neque permittere.

Ratio est, quòd non liceat beneficium accipere à dæmone; quia hoc continet quamdam societatem cum dæmone & recognitionem excellentiæ ejus, tanquam benefactoris per pactum suum.

VII. Obj. Licet simpliciter petere mutuum ab usurario, & juramentum à juraturo per falsos Deos; ergo licet petere dissolutionem maleficii à malefico, saltem quando illud licito modo potest dissolvere.

VIII. R. Nego conseq. Ratio disparitatis est, quòd licitum sit recipere beneficia ab hominibus etiam peccatoribus, non verò à dæmone, ob rationem præfatam: hinc S. Leo: "Dæmonum beneficia sunt nocentiora vulneribus," S. Th. 2. 2. q. 96. art. 2. ad 2.

N. 198. REGULÆ DIGNOSCENDI MALEFICIUM.

EX quibus discerni potest, utrùm malum proveniat ex maleficio, an ex alia causa?

R. Discretio illa quandoque difficilis est: interim assignari solent hæc signa maleficii.

1. Si malum excedat causalitatem naturalem vel ordinariam rerum; v. g. si in stomacho inveniantur crines, ossa, acus, ferramenta, &c.

2. Si afflictus quasi per intervalla patiatur violentias.

3. Si experti Medici constanter judicent, malum non provenire ex causa naturali: si medicinæ aliaque media naturalia nullum effectum producant.

4. Si media spiritualia & exorcismi conspiciantur specialiter prodesse; aut è contra, si illis adhibitis videatur malum ob illa augeri; quo casu non cessandum, sed fortiùs instandum omnibus mediis spiritualibus.

Plura de his reperies apud Malderum Tract. 10. dub. 15. Neesen Tract. 9. de dæmoniacis.

N. 194. DE VITIO IRRELIGIOSITATIS.

S. Tho. 2. 2. *q.* 97.

I. *Definitio.* II. *Tentatio Dei.* III. *Tentatio probationis.* IV. *Tentatio inductionis.* V. *Variæ acceptationes vocis* tentatio.

QUID est irreligiositas?

I. R. Est irreverentia vel neglectus divini cultûs, rerumque sacrarum; & opponitur virtuti Religionis per defectum.

Præcipuæ species illius sunt "tentatio Dei, perfidia seu violatio voti, perjurium, blasphemia, sacrilegium & simonia."

De perfidia egimus in Tract. de voto n. 95, de perjurio in Tract de juramento n. 190. de blasphemia agitur cum S. Th. in Tract, de fide, quia blasphemia etiam confessioni fidei potest adversari: de reliquis hìc agendum.

Quid est "Tentatio Dei," irreligiositatis vitium?

II. R. Est temeraria expectatio extraordinarii effectûs à Deo, ad capiendum de Deo experimentum, v. g. quis petit à Deo fructus ex agro, quem non colit nec seminat; quis vult jejunare 40 diebus & noctibus, quia Christus sic jejunavit; de hac intelligitur illud Matth. 4. "Non tentabis Dominum Deum tuum." Est hæc tentatio Dei ex genere suo peccatum mortale.

Dicitur "temeraria expectatio"; quia ex justa causa licet

petere a Deo extraordinarium effectum, quo modo Sancti impetrarunt miracula.

III. In Scriptura S frequenter vox tentatio aliter accipitur, pro "tentatione experimenti seu probationis;" item pro IV. "tentatione inductionis vel seductionis: & sic conciliantur hæc loca: V. Gen. 22. v. 1. "Deus tentavit Abraham," scilicet tentatione probationis; & Jac. 1. v. 13. "Deus— neminem tentat" tentatione seductionis ad peccatum: insuper accipitur pro tribulationibus & afflictionibus, Jac. 1. v. 2. "Omne gaudium existimate, cùm in tentationes varias incideritis."

I. 195. DE SACRILEGIO.

S. Tho. 2. 2. *q.* 99.

I. *Definitio* II. *Divisio. Tres species sacrilegii.* III. *Sacrileg. personal.* IV. *Sacrileg. locale.* V. *Circumstantia loci sacri non videtur peccatis internis addere malitiam saltem mortalem.* VI. *Peccatis externis addit malitiam saltem venialem juxta Suarez.* VII. *Aliquando mortalem, quando notabiliter repugnat finibus.* VIII. *Furtum Rei non sacræ in loco sacro.* IX. *Sacrileg. reale.* X. *Circumstantia diei festi peccato mortali addit culpam venialem & in 2. casibus mortalem.* XI. *Sacrileg. est ex genere suo peccatum mortale.*

QUID est sacrilegium?

I. Est violatio rei sacræ. Ita S. Th. art. 1. res autem illa sacra est triplex, nimirum persona sacra, locus sacer, & alia quæcumque res sacra; & secundùm ea,

II. Sacrilegium dividitur in "personale, locale, & reale:" quæ à S. Th. art. 3. vocantur tres sacrilegii species.

III. Ad sacrilegium personale pertinet fornicatio Sacerdotis, percussio violenta clerici, &c.

An sacrilegium committit persona voto simplici castitatis obstricta, si simplex furtum perpetret?

R. Negativè: quia furtum non contrariatur qualitati sacræ.

Hinc S. Thom. art. 3. ad 3. ponit hanc gnomam: illud solum peccatum sacræ personæ est sacrilegium, quod est directè contra ejus sanctitatem; putà si Virgo Deo dicata fornicetur. Conclude vicissim, illud solum peccatum contra personam sacram esse sacrilegium, quod adversatur illi personæ quatenùs sacræ.

Ob præfatam S. Th. locutionem admitti potest cum Suarez, quòd violatio voti appellari possit sacrilegium latè sumptum, quamvis res promissa non sit sacra, quia equidem votum ipsum, quod violatur, est sacrum.

IV. Ad sacrilegium locale pertinet effractio vel spoliatio Templorum, effusio sanguinis vel seminis humani in Ecclesia, confabulationes & lusus in ea, &c.

V. An quodcumque peccatum, in Ecclesia commissum, contrahit malitiam sacrilegii ex circumstantia loci sacri?

R. Communis responsio dicit, quòd peccata merè interna non contrahant inde malitiam saltem mortalem; quia peccata interna non ita ducunt ordinem ad locum, sicut externa, nisi fortè ratione objecti adsit voluntas perpetrandi illa in loco sacro.

VI. Peccata externa contrahunt inde malitiam saltem venialem, prout Suarez docet tom. 1. de Rel. lib. 3. cap. 7. num. 6: quia magis rectæ rationi repugnat, peccatum fieri in loco sacro, quàm in alio.

Circa sacrilegium locale carnale plura examinabuntur infra Num. 291.

An circumstantia loci quandoque addit actui malitiam mortalem sacrilegii?

VII. R. Affirm. quando nimirum actus ille notabiliter repugnat finibus, ad quos locus sacer destinatus est; primò si graviter repugnet castitati, v. g. pollutio in Templo. 2°. Si adversetur mansuetudini, ut homicidium in Templo. 3°. Si enormiter opponatur modestiæ, uti comœdiarum representatio. 4°. Si violet immunitatem vel azylum loci, ut spoliatio Templi, &c.

An furtum grave rei non sacræ in loco sacro contrahat ex ea circumstantia malitiam mortalem sacrilegii?

VIII. Affirmat Suarez lib. 3. cap. 5. ob c. *Quisquis* causâ 17. q. 4. verùm non declaratur ibidem esse sacrilegium mortale: propterea alii rectè distinguunt: nimirum esse circumstantiam mortalem, quando illa res asservatur in Templo tanquam sub ejusdem azylo: secus verò non: puta si quis in Templo cleperet bursam alterius.

IX. Ad sacrilegium reale pertinent furtum rei sacræ, indigna susceptio vel administratio Sacramentorum, abusus sententiarum vel verborum Scripturæ S. ad facetias, &c.

X. An omne peccatum mortale die Festo commissum contrahit malitiam sacrilegii ex illa circumstantia temporis?

R. Contrahit inde culpam venialem; in duobus autem casibus etiam mortalem: nimirum dum peccatum mortale protrahitur per notabilem diei partem, v. g. si media dies in-

sumatur in consortiis libidinosis: vel dum solemnitas est valdè magna habens specialem repugnantiam cum enormitate peccati, v. g. quis die Paschatis inebriatur. De his latiùs agitur in 3. præceptum Decalogi.

Quantum peccatum est sacrilegium?

XI. R. Est ex genere suo peccatum mortale; datur tamen in illo veniale ex levitate materiæ; tantò autem sacrilegium est gravius peccatum, quantò res sacra, in quam peccatur, majorem obtinet sanctitatem. S. Th. 2. 2. q. 99. art. 3:

N. 196. DE IMMUNITATE ECCLESIASTICA.

I. *Definitio.* II. *Divisio.* III. *Immunitas personalis.* IV. *Immunitas realis.* V. *Immunitas diminuta.* VI. *De statuto amortizationis.*

QUID est immunitas Ecclesiastica?

I. R. Est Ecclesiasticarum Personarum, rerum, & locorum privilegium vel exemptio à potestate Laicorum.

II. Hinc dividitur immunitas Ecclesiastica in "personalem, realem & localem:" de locali agimus infra N. 198.

Quæ privilegia continet immunitas personalis?

III. R. Continet privilegium Canonis: "Si quis suadente diabolo Caus. 26. q. 4.

2°. Continet privilegium fori, quo scilicet Clericus eximitur à jurisdictione, à potestate & Judice sæculari: sed in actione feudali & reali hodiedum cogitur respondere coram Judice sæculari.

3°. Continet exemptionem ab oneribus personalibus, v. g. hospitandi milites, agendi vigilias c.

IV. Immunitas realis est, quâ fundi, agri vel domus, &c. Ecclesiasticorum eximuntur ab oneribus aut tributis laïcæ impositionis, v. g. à contributione nummi vigesimi, &c.

V. Utraque hæc immunitas piè admodum observata olim, his temporibus penè extincta gemit: etenim ante 80 annos agri Ecclesiastici immunes erant nummo vigesimo & tributis regiis: sed & hodie respectu Cleri Ecclesiæ Metropolitanæ Mechliniensis immunitas aliquò usque servatur, sed fortè magis ex eo, quòd Clerus sibi illam ex titulo oneroso debitam vindicet.

Item competentia Pastoralis libera esse declaratur a contributionibus per decreta regia de annis 1685 & 1687.

De juribus immunitatis Ecclesiasticæ legantur Canones sub titulo de immunitate; & Conc. Trid. ss. 25. cap. 20. de Reform. & veteres Canonistæ.

VI. Statutum Regium amortizationis de anno 1520, quo vetatur, ne Ecclesia, vel alia loca pia, sivè, ut aiunt, manus mortua, acquirant bona immobilia, impetit La Croix lib. 4. num. 1389. argumentis à ratione & authoritate desumptis.

Sed è contra P. Peckius in Tract. de Amort. edictum illud propugnare conatur, ex eo maximè, quòd consensus Procerum Ecclesiæ postea accesserit; quod factum examini non subjicio; interim hoc tempore, quo Rex recipit tributum ex bonis amortizatis æquè ac aliis, Præsules Ecclesiæ possent exponere Regi, ut cessante fine legis cessaret lex sive statutum præfatum.

Interea practicè pius donabit vel legabit Ecclesiæ potiùs pretium rei immobilis, quàm ipsam rem.

Propositiones quatuor Cleri Gallicani anni 1682 prætermittimus hìc discutere: sufficit nobis, quòd Summi Pontifices eis contradixerint. Desuper legi potest C. Sfondrati in opere, cui titulus "Gallia vindicata."

N. 197. DE CLERICIS DEFRAUDANTIBUS TRIBUTA REGIA.

CUM immunitas Ecclesiastica juxta Conc. Trid. Sess. 25. cap. 20. sit Dei ordinatione & Canonicis Sanctionibus constituta, olimque consensu Principum confirmata fuerit, quæritur, "an Clerici, præsertim Pastores & Beneficiati, obligentur in conscientia solvere contributiones sibi à laïca potestate impositas?"

R. Obligantur, si Summi Pontificis vel Episcopi cum Clero consensus accesserit. Vide c. 4. "Non minus lib. 3. tit. 49. de Immun. Eccl." Indecorum tamen est quòd taxa & exactio fiat per Laïcos.

An igitur præfatus Clerus sæcularis non obligatur in Brabantia, ubi consensus talis ab eis ne quidem petitur?

R. Observandum, quòd in Brabantia Abbates convenian in generali Ordinum congressu veluti primum Statuum Brabantiæ Membrum, eorumque consensus petatur super contributionibus; sed hic consensus est solùm pro suis monasteriis, quæ etiam specialem quotam solvunt; verùm pro Clero sæculari requiritur juxta cap. præfatum consensus Episcopi & Cleri, qui tamen, ut tales, in Statibus Brabantiæ consessum non habent nec suffragium.

Verumtamen, quamvis ipsorum in Brabantia consensus expressus non petatur, videntur tacitè consentire in contributiones, non sordidas, admissas à Membro Statuum Ecclesiastico, quasi per confirmationem cum eodem Membro

& inquantùm per modum compensationis, dando eas contributiones, liberantur ab exactione donorum gratuitorum, quibus gravari solet Clerus in locis, ubi immunitas adhuc salva existit.

Quapropter Ecclesiasticos, qui titulo immunitatis tributa & vectigalia quæcumque defraudant, non facilè ego exemero à peccatis: neque eos liberat Steyaertius Vicarius Buscod. ne etiam scandalizentur Laïci: quamobrem & Christus Dominus legitur solvisse tributum, Matth. 17. nihilominus ibidem Christus assignavit rationes, ob quas deceat Ecclesiasticos esse immunes.

N. 198. DE IMMUNITATE LOCALI.

I. *Definitio.* II. *Favores sive effectus Azyli.* III. *Constitutio Greg. XIV. authoritate Regiâ impressa, & inserta inter Brab. Ducum, & Belgii princip. Edicta.* IV. *Loca Azyli.* V. *Qui gaudere possint Azylo.* VI. *Crimina excepta.* VII. *Crimina commissa in ipsa Ecclesia.* VIII. *Quandonam Episcopus dare potest licentiam extrahendi reum è loco Azyli.* IX. *Quid si reus extrahatur sine licentia Episc.* X. *Pœnæ immunitatis violatæ.*

QUID est immunitas localis?

I. R. Est privilegium locis sacris concessum, quo ibi existentes tuti sunt à laïca potestate.

II. Nimirum, 1. confugientes ad locum sacrum, non possunt inde inviti extrahi à potestate laïca: si liberè sequantur & exeant, nihil agitur contra immunitatem loci; prodest autem hæc immunitas in causis etiam civilibus.

2. Non possunt ibidem ligari, vel vinculis adstringi.

3. Nec possunt ibi spoliari rebus, quas secum attulerunt; attamen rebus extra locum sacrum existentibus spoliari possunt.

4. Non potest eis cibus necessarius subtrahi.

5. Denique non possunt damnari ad pœnas corporales.

III. Immunitas hæc præfigurata per civitates refugii in V. L., incepit à Constantini tempore cum ipse Ecclesiarum ædificatione publicâ, deinde per Canones determinata, per jus civile confirmata, novissimè per constitutionem Greg. XIV. quæ incipit "cùm aliàs," datum anno 1591, 24 Maii, restaurata est, & vetera jura ad tenorem & normam ejusdem constitutionis congruâ moderatione redacta sunt.

Quæ sunt illa loca sacra, quibus competit hoc immunitatis privilegium?

IV. R. Juxta memoratam constitutionem sunt Ecclesiæ, Sacella, Monasteria, Domus regulares, &c. sub quibus comprehenduntnr cœmeterium, turris & parietes Ecclesiæ, palatium Episcopi, Seminarium Theologorum: ita ut locus sacer hìc largè accipiatur, quia favores sunt ampliandi.

Quinam possunt hâc immunitate gaudere?

V. R. Omnes fideles baptizati; item infideles & Judæi, saltem dum petunt Baptismum non simulatè: quia privilegium hoc concessum est non tam personis quàm ipsis locis sacris. An verò Hæretici eâ gaudeant, majus est dubium: certò non gaudent eâ in crimine Hæresis.

Quæ sunt crimina excepta à privilegio immunitatis præfatæ?

VI. R. Sunt octo, quorum, qui rei sunt, privantur privilegio; exprimuntur autem in prælaudata Constitutione his terminis:

1. Publici latrones:
2. Viarum grassatores:
3. Agrorum depopulatores:
4. Qui homicidia & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earumve cœmeteriis committere non verentur:
5. Qui proditoriè proximum suum occiderunt:
6. Assassini, sive qui pecuniâ conducti incautos occidunt:
7. Rei Hæresis:
8. Rei læsæ Majestatis in personam Principis.

Illis criminibus exceptis adjunxit Benedictus XIII. Constitut. "ex quo Divina," &c. septem alia excepta à privilegio azyli, scilicet:

1. Extractionem violentam ex loco azyli:
2. Homicidium mediatum & deliberatum:
3. Falsificationem Litterarum Apostolicarum:
4. Furtum commissum in Montibus Pietatis à Ministris eorum:
5. Conflantes, adulterantes, vel tondentes quascumque Monetas aureas, vel argenteas:
6. Illos, qui sub nomine Curiæ in aliena domo perpetrant rapinas cum homicidio vel mutilatione:
7. Denique pro ditione Romana homicidia quædam etiam in rixa commissa, &c.

Benedictus XIV. Institut. XLI. § 6 & 7. p. 281. explicationem prædictarum Constitutionum texuit.

Insuper Edicta Regia ab immunitate loci excludunt decoctores bonorum, incendiarios, vagabundos, prædones, sacrilegos, seditiosos, &c. ita De Cocq pag. 544 citans dicta 1. Junii 1609. art. 1. & 1. Julii 1616.

Nuper accessit statutum Regium declarans exclusos à privilegio azyli milites transfugas & gravium excessuum militarium reos: cui assensit Clemens XII. ita tamen ut singulis annis renovari debeat.

VII. An furtum aliave crimina patrantes in Ecclesia gaudent azylo Ecclesiæ?

R. Dubium est; quia frustra auxilium legis invocat, qui impingit in legem, ita ut homicidia in Ecclesia commissa exprimantur in constitutione Greg. XIV. per modum exempli, non per modum restrictionis.

Confugiens ad locum azyli non potest expelli, nisi fortè irreverenter aut turbulenter se ibi gerat contra decentiam loci.

An cum licentia Episcopi criminosus extrahi potest è loco azyli?

VIII. R. Dist. vel commissit crimen exceptum, vel non exceptum; si posterius, Episcopus licentiam istam concedere non potest; dum tamen res est dubia vel desuper inquiritur, pro eo tempore, potest Episcopus, requirente Curiâ sæculari, dare licentiam extrahendi & excludendi reum in carcere Ecclesiastico, ut tollatur fugæ commoditas; &, examine facto, si crimen non sit exceptum, debet reus restitui in loco azyli; præfatam licentiam nequeunt concedere Pastores, nec Provinciales Religionum, quantumvis casus accidat in eorum Ecclesia.

Si autem crimen, quod commisit, sit exceptum ab immunitate, Episcopus licentiam illam concedere tenetur.

Quid si potestas laïca in præfato casu extraxerit criminosum absque prærequisita licentia Episcopi?

IX. R. Debet criminosus reduci ad locum priorem azyli, donec Episcopus recognitâ causâ, licentiam concedat, & tunc cum interventu Personæ Ecclesiasticæ deputatæ extrahi poterit per manum laïcam.

Quas pœnas incurrunt violatores prædictæ immunitatis?

X. R. Præter reatum sacrilegii & violatæ justitiæ, incurrunt ipso facto excommunicationem reservatam Summo Pontifici juxta decreta Greg. XIV. & Clem. VIII.

Præfata immunitas excludit actionem solius Judicis laici, non Ecclesiastici, in causis & pœnis inferioribus aorte & mutilatione, quia immunitas Ecclesiæ non militat adversùs ipsam Ecclesiæ potestatem. Vide Suarez & Laroix lib. 5. n. 1395.

Occurrentibus aliis dubiis consuli possunt Bonacina de

cens. Disp. 2. quæst. 3. puncto 16. item Prosp. Fagnanus in lib. 3. 3. Decretal. cap. "inter alia." Item Barbosa de Jure univ. lib. 2. cap. 3.

DE SIMONIA.

N. 199. DEFINITIO ET MALITIA SIMONIÆ.

S. Thom. 2. 2. quæst. 100.

I. *Definitio.* II. *Explicatur definitio.* III. *Quid sit spirituale.* IV. *Peccatum simoniæ est contra religionem.* V. *Ex genere peccatum mortale.* VI. *Nec admittitur parvitas materiæ in Simonia Juris Divini.* VII. *Objectio.*

QUID est simonia?

I. R. Est studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum.

Simonia sortita est nomen à Simone Mago, qui Act. 8. legitur, post Judam, primus Simoniacus in nova Lege; leguntur in V. L. vitium hoc perpetrasse Giesi & Balaäm; non Jacob, qui solùm redemit vexam juxta S. Th.; vel emit solam temporalem partem hæreditatis.

II. Dicitur in definitione: "studiosa," quia solet simonia multis palliis & industriosis artibus contegi.

Dicitur "voluntas," ut comprehendatur simonia mentalis.

"Emendi" vel "vendendi:" sufficit enim alterutrum.

Observa cum S. Th. a. 1. ad 5. quòd nomine emptionis & venditionis latè acceptæ intelligatur omnis contractus non gratuitus, sive nominatus sive innominatus, etiam permutatio privata.

III. "Aliquid spirituale," v. g. dona Spiritûs Sancti, Sacramenta, dispensationes in votis, &c. Spirituale enim hìc dicitur, quod dicit ordinem ad Deum ut Authorem supernaturalium.

Additur: vel "spirituali annexum;" cujusmodi sunt Beneficia Ecclesiastica, & labor intrinsecus actionis sacræ.

Quale peccatum est simonia?

IV. R. Est peccatum contra virtutem Religionis sub ratione irreligiositatis. S. Th. a. 1°, demonstrat malitiam simoniæ ex triplici ratione, 1. quia res spiritualis excedit

& est supra omne pretium temporale, 2°. quia non sumus Domini rerum spiritualium, 3°. quia Christus præcepit Matth. 10. "Gratis accepistis, gratis date."

Quantum peccatum est simonia?

V. R. Est ex genere suo peccatum mortale.

An potest esse veniale ex parvitate materiæ?

VI. R. Admittit hoc Daelman in commutationibus rerum levioris momenti. Suarez & Sylvius non admittunt saltem in simonia juris divini, quia res spiritualis nimiùm excedit quodcumque temporale: exiguitas autem pretii non minuit contemptum.

VII. Obj. Datur parvitas materiæ in sacrilegio; ergo & in simonia.

R. Disparitas est, quòd in simonia specialiter, juxta SS. Patres, Spiritus S. censeatur vendi, vel tractari instar rei temporalis.

Steyaertius ait: perinde peccant, is qui dat pro Beneficio centum, & ille qui dat mille, scilicet contra Religionem; quia neutrum pretium habet proportionem ad spirituale. Rectè addit Daelman: sed qui recipit mille, plus peccat contra justitiam; nam accipit plus contra justitiam sine titulo.

N. 200. SIMONIÆ

I. *Divisiones.* II. *Simonia mentalis.* III. *Realis.* IV. *Conventionalis purè.* V. *Conventionalis mixta.* VI. *Simonia confidentialis.* VII. *Simonia juris divini.* VIII. *Exempla simoniæ juris humani.* IX. *Simonia ficta.*

I. SIMONIA dividitur, 1°. in simoniam "Juris Divini," & in simoniam "Juris Humani" sive "Ecclesiastici."

2°. In simoniam "confidentialem & non confidentialem."

3°. In simoniam "mentalem, realem & conventionalem."

II. Simonia "mentalis" in voluntate perficitur absque conventione, v. g. quispiam confert Beneficium alteri intendens eundem sic obligare ad temporalem retributionem, ita ut illa intentio non se prodat exteriùs.

III. Simonia "realis" est conventio simoniaca utrimque executioni mandata, saltem inchoativè: hæc vocatur simonia realis completa: v. g. Joannes contulit Petro B

neficium pro centum florenis, & Petrus modò solvit 50 florenos: sufficit enim, quòd pars pretii data fuerit; sicuti etiam sufficit, quòd pars rei spiritualis promissæ data sit.

Simonia "conventionalis" est ipsa conventio sive pactum simoniacum, necdum hactenus ex utraque parte executioni mandatum.

IV. Hæc subdividitur in "purè conventionalem" (v. g. Joannes vendidit beneficium Petro centum florenis; sed necdum Beneficium, neque aliquid de pretio datum est hactenus) & V. in "conventionalem mixtam;" quæ etiam vocatur realis imperfecta vel incompleta; v. g. Joannes contulit Beneficium, sed Petrus hucusque nihil persolvit de pretio promisso, aut è contra.

Quid est simonia confidentiæ, seu confidentialis?

VI. R. Est simonia, quâ quispiam alteri Beneficium procurat præsentando, eligendo, resignando, aut aliâ ratione, sub obligatione confidentiali, ut alter illud idem Beneficium aliquando resignet tertio, vel pensionem aut partem fructuum ex eo præstet; v. g. Joannes dicit: confero tibi Beneficium, ut illud post sex annos resignes nepoti meo: hæc simonia confidentialis graves pœnas trahit ex Bullis Pii IV. & Pii V.

Simonia confidentialis, juxta explicationem Henno, potest iterum esse merè mentalis, vel conventionalis, & realis.

Quæ simonia dicitur esse juris divini?

VII. R. Ea, quæ prohibetur jure divino ac etiam jure naturæ; v. g. vendere Sacramenta, Beneficia, dispensationes in votis, &c.

VIII. Illa autem simonia dicitur esse juris humani, quæ prohibetur jure solùm Ecclesiastico; ita ut, remotâ prohibitione, actus non foret simoniacus; hujusmodi exempla sunt, 1°. dare vel accipere quidpiam occasione examinis in concursu ad curam Pastoralem, Conc. Tr. Sess. 24. c. 18 de Reform.

2°. Accipere aliquid, etiam spontè oblatum, in collatione Ordinum, Conc. Tr. Sess. 21. c. de Reform. sed in quibusdam locis Notarii licitè exiguum recipiunt.

3°. Permutatio vel resignatio Beneficiorum facta authoritate privatâ: cap. "Quæsitum de rerum permut." Daelman tamen contendit eam esse simoniam juris divini.

4°. Venditio Chrismatis considerati secundùm materiam physicam. causâ 1. q. 1. Can. 102.

5°. Item causâ 1, q. 3. c. 8. "Salvator:" prohibetur vendere officium Procuratoris & Œconomi Ecclesiæ; sub qu

Fagnanus, scribens in c. "cum pridem," comprehendit officium Sacristæ; sed addit Daelman, hoc jus antiquum quoad pœnas jam cessare.

IX. An Simoniæ culpam coram Deo incurrit, qui fictè promittit 100 florenos dare pro Beneficio, vel re spirituali, sine voluntate dandi?

R. Cum Steyartio & Navarro rectiùs respondetur affirm. quia consentit peccato alterius, & quia ad conventionem non requiritur intentio adimplendi eam: deinde iste verè per pretium fraudulentum & per temporale medium acquirit Beneficium, quod sufficit ad veram simoniam, unde nec sic evadit pœnas, quamvis etiam sine animo se obligandi stipulatus fuisset. Nec obstat, quòd promissio illa sit nulla; nam aliæ promissiones simoniacæ sunt nullæ similiter, & per illam promissionem nullam interim acquisivit Beneficium.

N. 201. DE MATERIA SIMONIÆ.

I. *Materia simoniæ est spirituale, vel spirituali annexum.* II. *Spirit. quid hic sit.* III. *Materia simoniæ in particulari.* IV. *Objectio.* V. *Stipendium pro tradenda scientia theolog.*

I. QUÆ est materia simoniæ?

R. Spirituale, vel spirituali annexum.

II. Spirituale hic vocatur omne id, quod dicit ordinem ad Deum ut Authorem supernaturalium; tripliciter autem sic aliquid reputatur spirituale,

1°. Formaliter, 2°. causaliter, 3°. effectualiter.

III. Igitur materia simoniæ in particulari sunt Deus, dona Spiritus S., gratia habitualis & actualis, gratiæ gratis datæ, & usus earum; oratio, actus virtutum salutares: item Sacrificia, Sacramenta & administratio illorum; sacramentalia, benedictiones, cæremoniæ & functiones sacræ; potestas & actus ordinis vel jurisdictionis spiritualis, dispensatio in votis, &c. Indulgentiæ, Conciones, Catechismi, infligere Censuras, & ab eis absolvere.

Item Beneficia Ecclesiastica, jus patronatûs, Beneficii præsentatio, collatio, institutio, electio, confirmatio; status religiosus, prælatura Religionum & officia sacrarum functionum:

Item sacræ Reliquiæ, Imagines miraculosæ, calices, & vasa sacra, agnus Dei, & similes res benedictæ.

Denique Wiggers & Daelman, contradicente La Cro

docent cantum in Ecclesia, sive simplicem sive musicum, esse materiam simoniæ, quia iste cantus pertinet ad laudem Dei.

Quæ in particulari sit materia simoniæ juris humani, dictum est numero precedenti.

IV. Obj. Jus patronatûs potest competere Laicis; ergo non est materia simoniæ.

R. Nego conseq. Sufficit enim quòd sit aliquid spirituale; possunt autem Laïci spiritualia aliqua obtinere.

An omissio actûs potest esse materia simoniæ?

R. Aliquando, si scilicet omissio non sit pura, sed includat aliquid spirituale; v. g. si recipiatur pecunia pro negando suffragio in electione Abbatis, Pastoris, &c.

An est simoniacum recipere pretium laboris pro docenda aliqua scientia?

R. Non est, si scientia illa sit merè naturalis, v. g. philosophica.

V. Quæstio interim agitur super tradenda scientia theologica: Wiggers existimat esse simoniacum: verumtamen probabiliùs id negat Silvius & Daelman, quia illa traditio terminatur directè in naturali instructione intellectus discipulorum, neque ex fine ordinatur immediatè ad salutem, quemadmodum ordinatur concio vel catechismus. Hæc latiùs deducta reperies apud Salmanticenses & Bonacin.

Practicè evaditur omnis quæstio, dum accipitur stipendium per modum sustentationis.

Vendere bursas pro studio theologico fundatas, non est simonia, sed illicitum & turpe lucrum. Boud. t. 4. Tr. 5. §. 47. n. 31. p. 220.

N. 202. TEMPORALE ANNEXUM SPIRITUALI.

S. Th. 2. 2. *q.* 100. *art.* 4.

I. *Antecedenter annexum spirituali.* II. *Licet vendere.* III. *Vestes sacras non licet elocare.* IV. *Concomitanter annexum spirituali.* V. *Non licet vendere.* VI. *Consequenter annexum spirituali.* VII. *Non licet emere.* VIII. *Objectio.* IX. *Datur disparitas.* X. *Propositio damnata.*

QUOTUPLICITER temporale dicitur esse annexum spirituali?

R. Tripliciter: nimirum "antecedenter, consequenter concomitanter."

Quodnam temporale dicitur antecedenter esse annexum spirituali?

I. R. Id, quod præsupponitur spirituali, sive cui annexum est spirituale tanquam naturâ posterius advenienti; cujusmodi sunt calices aliaque vasa sacra, vestes sacræ, res benedictæ, panis benedictus, dominium castelli, cui annexum est jus patronatûs.

II. Hujusmodi res antecedenter annexas spirituali vendere & emere licet, ratione valoris materiæ, abstractim a benedictione seu à spirituali, nisi Ecclesia specialiter prohibuerit: sic tamen ut propter benedictionem vel spirituale annexum non pluris vendantur.

III. An licet vestes sacras elocare ad usum?

R. Non licet: quia ille usus supponitur esse sacer: licet tamen recipere inquantùm teruntur seu deteriorantur per usum.

IV. Quidnam dicitur concomitanter annexum spirituali?

Id, quod spirituali intrinsecè conjungitur in ratione actionis sacræ: cujusmodi sunt administratio Sacramentorum, labor in concionando vel celebrando Missam.

V. Hujusmodi temporale concomitanter annexum spirituali vendere vel emere simoniacum est, quia censeretur vendi vel emi indirectè ipsum spirituale; nam talis labor est intrinsecus ipsi functioni sacræ, sive coalescit cum spirituali in unum opus morale elevatum.

Quod temporale dicitur consequenter annexum spirituali?

VI. R. Illud, quod in spirituali titulo fundatur, & inde resultat tanquam ex causa; hoc modo Beneficiis Ecclesiasticis annexum est jus ad fructus temporales: sic statui religioso annectitur jus ad sustentationem vitæ.

An est simonia emere temporale consequenter annexum spirituali?

VII. R. affirm. Ratio est, quòd illud jus ad temporale acquiri non possit nisi titulo spirituali; ergo in casu emeretur ipse titulus spiritualis. S. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 4.

VIII. Obj. Licet emere temporale antecedenter annexum spirituali; ergo licet emere temporale consequenter annexum spirituali. Probatur à pari.

IX. R. Disparitas est, quòd in priori casu temporale non dependeat à spirituali; sed in secundo casu temporale dependeat à spirituali; ita ut, si tollas v. g. spirituale Beneficii, jam tollas ipso facto jus temporale Beneficii; privatâ enim authoritate illa non sunt separabilia.

X. In hac re damnata est ab Alex. VII. hæc propo-

sitio 22. inter 45: "non est contra justitiam, Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia Collator conferens illa Beneficia, pecuniâ interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, sed velut pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur."

N. 203. DE SIMONIA IN PERMUTATIONIBUS SPIRITUALIUM.

I. *Permut. benefic. privata authoritate, est simoniaca.* II. *Objectio.* III. *Permut. benefic. licet authoritate Episcopi.* IV. *Licet privatim conceptum permut.* V. *Permutationes aliquæ spirit. non Simoniacæ.* VI. *Casus litigantium super beneficio.* VII. *Casus patronatûs litigiosi.*

I. AN permutatio Beneficiorum Ecclesiasticorum intersse pertinet ad simoniam?

R. Distinguendo: permutatio, quæ fit privatâ authoritate, pertinet ad simoniam saltem juris humani; idque magis, si permutatio illa vel resignatio perficiatur sub onere pensionis, vel sub conditione refundendi expensas collationis vel litis, &c. Probatur ex cap. 5. quæsitum tit. 19. de rerum permut. lib. 3.

II. Obj. In illa permutatione non intervenit pretium ergo non intervenit simonia.

R. Nego antec. Quia Beneficium unum tractatur velut pretium alterius, dum subjicitur tali pacto temporali deinde sufficit, quòd Ecclesia id prohibuerit ex fine eliminandi simoniam.

Generatim circa Beneficia prohibentur quæcumque pactiones privatæ: cap. "Quæsitum." Beneficiis annumerandæ non sunt simplices fundationes Missarum vel Capellaniæ Laïcæ, aut Officia quædam, quæ non sunt erecta in titulum spiritualem. Pyrr. Corrad. Prax. Benef. lib. 4. c. 5. n. 57.

III. Permutatio Beneficiorum authoritate Episcopi vel Pontificis licita esse potest ex justa causa: Beneficia enim collocantur in manibus Episcopi, qui eadem transfert in alios; cujus authoritate etiam pensio creari potest. Ob vel subreptio vitiare potest permutationem. Quænam juxta stylum Curiæ Romanæ observanda sint, explicat Pyrr. Corr. in Prax. Benef. Quispiam Beneficium, cujus solùm obtinuit præsentationem vel electionem, necdum collationem vel institutionem, permutare non potest. Pensio temporalis non potest permutari cum Beneficio.

IV. Pro permutatione præfata coram Episcopo non prohibentur partes priùs inter se concipere & conscribere contractum permutationis, modò totum fiat sub conditione expressa, ut Superioris authoritati subjiciatur & perficiatur, non aliter. Est praxis totius orbis christiani, ait Mald. apud Wigg. Tr. 7. c. 4. 14. n. 48.

Resignatio Beneficii in favorem alterius sub clausulis, "nec aliter nec aliàs," sive sub conditione suspensiva, fit coram solo Summo Pontifice.

V. An simoniaca est hæc conventio: celebra Missam ad intentionem meam, ego tenebo tuam; ora pro me & orabo pro te; concionare pro me, ego habebo catechismum pro te; largire mihi ex S. Reliquiis, quas habes, dabo tibi ex meis, &c. ?

R. Negativè, quia similia intelliguntur fieri omnino gratuitò, nec alibi prohibentur: nam cap. "Quæsitum," intelligitur prohibere pactiones solùm in re beneficiaria. Dum autem illa sic gratuitò acceptantur, potest ex eis introduci obligatio.

Similis permutatio rei temporalis cum spirituali gratuita non admittitur, cùm datur temporale pro spirituali, v. g. domus pro Beneficio. Imò non occurrunt exempla licita in rebus spiritualibus dissimilibus; & ita simoniacè dices; dabo tibi Beneficium, celebra pro me centum Missas. Similes interim spiritualium permutationes expendendæ moraliter etiam ex intentione agentium & ex communi hominum apprehensione.

Quid agere possunt litigantes inter se super Beneficio Ecclesiastico?

VI. R. Potest alteruter liberaliter cedere juri suo; item possunt gratia et amicabiliter compromittere in judicium arbitri ut alterutri, qui habet jus probabilius, adjudicet Beneficium; & pro eo non requiritur Superioris authoritas: non possunt tamen privatâ authoritate transigere ita, ut unus habeat Beneficium, & hic solvat expensas litis, vel tribuat alteri pensionem aut aliud in compensationem. Cap. "super eo" tit. 35. de Transaction. lib. 1.

VII. Joannes habens jus patronatûs litigiosum, ex eo præsentat Petrum ad Beneficium vacans, sub conditione, ut Petrus litem prosequatur.

R. Est conditio simoniaca, quia adjicitur onus indebitum: posset tamen Joannes adjungere conditionem hanc, quòd, nisi Petrus intra tempus à jure statutum præsentationem acceptatam prosequatur, Joannes præsentaturus sit alium, quia ea de jure inest.

N. 204. DE PRETIO SIMONIACO.

S. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 5.

I. *Definitio.* II. *Triplex pretium.* III. *Munus à manu* IV. *Munus ab obsequio.* V. *S. Thom.* VI. *Meritu dignitatis.* VII. *Munus à lingua.* VIII. *Munus e gratitudine petere est simon.* IX. *Objectio.* X. *Proposit damn.* XI. *Temporale non potest esse finis.* XII. *Se occasio.* XIII. *Conferre spirituale ob consanguinitatem commendationem, &c.* XIV. *Axioma explicat.* XV *Casus simoniaci.* XVI. *Casus non simoniacus.* XVI *S. Thom.*

QUID vocatur pretium simoniacum?

I. R. Omne id seu temporale seu spirituale, quod datu adinstar temporalis pro spirituali, vel in commutatione ejus: ita si quis paciscatur, eligas me Abbatem, faciam t Pastorem, iste ponit unum spirituale veluti pretium alteriu

Quotuplex est pretium simoniacum?

II. R. Triplex, nimirum "munus à manu, munus ab ob sequio, & munus à lingua.

III. Per "munus à manu," intelligitur quælibet res p cuniâ æstimabilis; ut pecunia, jura, remissio debiti, &c.

IV. "Per munus ab obsequio" significatur opus aliqu præstitum in alterius utilitatem, favorem aut commod tatem: v. g. dare mutuum, servire alteri vel fungi muner œconomi gratis vel minori stipendio pro Beneficio adipi cendo.

V. "Addit S. Th. 2. 2. q. 100. ad 5. ad 1. si Clericu Prælato impendat obsequium honestum ad spiritualia ord natum, puta ad Ecclesiæ utilitatem, ex ipsa devotione ob sequii, redditur dignus Ecclesiastico Beneficio adipiscend sicut & propter alia bona opera."

VI. Ex hac ratione intellige, quomodo in concursu Vic pastores, qui majus servitium præstiterunt in cura anim rum, possint præferri aliis, qui non tantùm laboravêre.

Secundo intellige, quomodo possit à simonia esse immu nis, qui confessiones excipit vel alia Ministeria spiritual exhibet in Ecclesia sub spe obtinendi aliquando Benefic modò principalis intentio operis in Deum tendat: licitu enim est se reddere dignum Beneficio Ecclesiastico, & p merita dignitatis expectare gratis Beneficium. Vide Sy vium 2. 2. q. 100. a. Concl. 2.

Quid denotatur per "munus à lingua?"

VII. R. Denotatur opus linguæ in utilitatem vel favorem alterius; v. g. agere patrocinium alterius, ut ab eo remunereris collatione Beneficii. Pluribus exemplis hæc lucidat Pauwels tom. 5. c. 7. §. 2, 3, & 4.

Spectat ad simoniam, absque Episcopi interventu, conferre Beneficium sub onere sive spirituali sive temporali, quod onus non est de jure annexum illi Beneficio.

An requiritur ad labem simoniæ contrahendam, ut temporale detur tanquam pretium rei spiritualis?

VIII. R. Negativè; sufficit enim, si quacumque ratione detur pro re spirituali, ita ut pretium hic accipiatur latissimè pro quacumque compensatione etiam ex gratitudine: datio est, quòd spirituale tunc non detur gratis, seclusis titulis extrinsecis: unde nec requiritur animus obligandi alterum.

IX. Obj. Beneficiatus ex dictamine rationis naturalis adscitur obligatione gratitudinis erga Patronum; ergo Patronus aliquid ex gratitudine potest petere.

R. Nego conseq. Quia illa obligatio est solummodo gratitudinis benevolæ, non est propriè antidotalis sive compensatoria. Denique quæstio hæc decisa est ab Innoc. II. damnando has propositiones 45 & 46. inter 65.

X. "Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed dumtaxat tanquam motivum conferendi vel efficiendi spirituale, vel etiam quando per temporale fit solùm gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra."

46. "Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motivum dandi spirituale; immò etiamsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris æstimetur, quàm res spiritualis."

XI. Hinc conclude, quòd temporale nequeat habere rationem finis aut motivi, ne quidem secundarii; quia res spiritualis dabitur pro temporali. S. Th. quodlib. 8. art. 11.

XII. Si autem temporale non sit causa nec finis, sed occasio dumtaxat, sicut pulsus campanæ est occasio concurrendi ad officia Ecclesiæ, excluditur simonia, concurrentibus aliis titulis, de quibus infra Num. 205.

Cautè Theologiæ studiosus legat Casuistas, qui ante condemnationem præfatarum propositionum sua scripta publicarunt.

XIII. An est simoniacum dare alteri spirituale ob consanguinitatem, ob commendationem, intercessionem, &c.?

R. S. Th. regulariter ad similia quæsita distinguendo juxta intentionem agentis: si enim ex similibus agat so-

lùm ob gratuitum affectum, simonia excluditur, sed non semper quodcumque aliud peccatum: si autem agat ob favorem humanum compensandum, recipiendum, vel ad contrarium evitandum, sapit simoniam. Vide S. Th. q. 100. a. 5.

Generatim commendatitia intercessio pluris valere non potest, quàm valent qualitates & merita commendati.

Revera limites liciti & illiciti, si alibi, circa vitium simoniæ ita sunt sibi vicini, implexi & similes, ut vix in pluribus casibus discernere queas, aut invenire disparitatem, nisi cum S. Th. recurras ad distinctionem & intentionem agentium.

XIV. Ita axioma hoc desumptum ex S. Th. 2. 2. q. 100. a. 2. ad 5. "simoniacum est per pecuniam parare sibi "viam ad rem spiritualem obtinendam," cum distinctione intelligendum est. XV. scilicet simoniacum est, si pecunia quocumque modo, licèt mediatè, detur pro spirituali, quo modo c. 20. "ex tuæ" tit. 3. de simon. declaratur simoniacus, qui Archidiacono solverat 6 solidos, 1. ut ab eodem præsentaretur Episcopo ad Ordinem Sacerdotii.

2. Idem judicandum de illo, qui promittit centum patacones famulo Collatoris, ut à Domino ei procuret Beneficium.

3. Item qui concertationem init cum Collatore pro centum pataconibus, quòd Beneficium vacans non sit collaturus ipsi.

4. Item qui competitori suo dat pecunias ut desistat se præsentare in concursu pro Pastoratu.

XVI. Simoniacum non erit, si detur vel accipiatur pecunia ob titulos extrinsecos, de quibus consule Numeros seq. quo modo v. g. quispiam licitè procurat Missam pro se celebrari, dando Sacerdoti honorarium pecuniæ.

XVII. "S. Th. 2. 2. q. 100. art 3. ad 2. illicitè statueretur, quòd non fieret processio in funere alicujus, nisi solvat tot; sed licitè statueretur, quòd solventibus tot, talis processio exhiberetur."

N. 205. TITULI EXIMENTES A SIMONIA.

I. *Tituli extrinseci.* II. *Primus titulus est liberalitas dantis.* III. *Par manicarum indicat simon.* IV. *Item hæc sponsio:* ero gratus, &c. V. *Promissio dandi ecclesiæ* 1000 *florenos.*

I. TAMETSI simoniacum sit, quidpiam temporale dare et accipere pro spirituali, potest tamen à simoniaca labe

esse immune, dare vel accipere quodpiam temporale occasione spiritualis, dum istud datur & accipitur ex aliis titulis extrinsecis simoniæ.

Qui sunt illi tituli?

R. Sunt hi præcipui quinque: "liberalitas, vitæ sustentatio, labor extrinsecus, redemptio vexæ, & Superioris dispositio."

II. Primus titulus est pura liberalitas dantis, quâ temporale omnino gratis datur nullo modo pro spirituali. Pro quo dijudicando sunt attendenda hæc tria, personarum qualitas, doni quantitas, & donationis tempus: III. hinc cap. 18. "etsi tit. 3. de Simonia lib. 5." præsumptione juris, donum modici pretii, quod animum movere non solet, supponitur liberaliter dari: quæ præsumptio non obtinet in muneribus magni pretii, quæ ficto nomine vocantur "Par Manicarum."

Evidens autem est simonia, dum ab antè petitur vel spondetur par manicarum.

IV. Similiter simoniam sonat hæc sponsio: si filio meo dones Beneficium, non ero ingratus, exhibebo me honestum, &c. quia communi apprehensione intelligitur promitti munus dandum sic et non aliter.

V. An est simoniacum promittere Ecclesiæ vel mensæ pauperum 1000 florenos sub conditione impetrandi Beneficium?

R. Distinguendo: si promissio ista concurrat per modum alicujus retributionis, est simoniacum; non erit, si promissio fiat Deo ad recognitionem Beneficii Divini.

N. 206. DE TITULO DEBITÆ SUSTENTATIONIS.

S. Thom. q. 100. *a.* 3.

I. *Secundus titulus.* II. *Probatur.* III. *Exempla.* IV. *Non datur tanquam merces laboris.* V. *Objectio.* VI. *Gratis dare non excludit stipendium sustentationis.* VII. *Plus petitur in exequiis divitum.* VIII. *Quantitas stipendii sustentationis.* IX. *Non licet intendere principaliter stipend.* X. *Excusantur simpliciores.* XI. *Licet munusculis allicere ad pietatem.* XII. *Canonicus tendens ad Chor. ob distributionem pinguem.* XIII. *Præeligens pinguiorem pastorat.*

I. SECUNDUS titulus accipiendi temporale occasione spiritualis, est Ministri "sustentatio & Ecclesiæ intentio."

II. Hunc titulum declarat Christus Matth. 10. v. 10. dicens: "dignus est operarius cibo suo:" & S. Paulus pluribus probat argumentis 1. Cor. 9. & 1. ad Tim. 5. "Quis militat suis stipendiis unquam? Non alligabis os bovi trituranti," &c.

III. Hoc titulo Beneficiatus percipit fructus Beneficii: Pastor jura matrimonii & exequiarum: hoc titulo accipit Sacerdos honorarium sive pecunias ad celebrandas Missas, &c.

An ergo præfata stipendia non sunt merces laboris?

IV. R. Negativè: mercedem enim expectamus à Deo. S. Th. q. 100. art. 2. & solùm vocari possunt stipendia sustentationis, ita ut vox "merces" Luc. 10. & Tim. 5. accipiatur impropriè; vel si propriè, sit argumentum à simili.

V. Obj. Sunt stipendia justitiæ; ergo, &c.

R. Illud etiam dici potest, eò quòd sustentatio vitæ debita est ex justitia Ministro Ecclesiæ.

Providè interim monet S. Th. a. 9. in c. ut ab invitis non exigatur per subtractionem spiritualium, quæ sunt exhibenda; gratis tamen spiritualibus priùs exhibitis, possunt licitè consuetæ oblationes exigi authoritate etiam Superioris implorata.

Obj. Spiritualia debent administrari gratis, ergo non potest exigi ullum stipendium.

VI. R. Distinguo ant. Spiritualia debent administrari gratis militando suis stipendiis, ita ut excludatur jus sustentationis, nego ant.: debent ministrari gratis respectu rei spiritualis, nihil pretii pro ea exigendo, concedo ant. Hinc observat Sylvius ad a. 3. stipendia sustentationis, quamvis quandoque vocentur eleëmosynæ, non esse tamen appellandas puras eleëmosynas, quæ dantur ob paupertatem.

VII. Quâ ratione in exequiis plus exigitur à divitibus quàm ab aliis?

R. Quia æquum, ut divites plus de suis temporalibus contribuant ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ; & ut etiam pro servitio majori solemniorum exequiarum majus detur stipendium sustentationis.

Quantum stipendium sustentationis licet petere?

VIII. R. Quantum est statutum à Superioribus, vel quantum consuetudo declarat, vel commune judicium approbat spectato spirituali servitio præstito; & attento, quòd non congruat Sacerdotibus alia commercia pro lucranda sustentatione exercere. Pacta privata dissuadentur.

An licet in functionibus sacris intendere temporalia stipendia sustentationis?

IX. R. S. Thom. quodlib. 8. q. 6. a. 1. non licet ea intendere principaliter quasi finem operis: si tamen principalem finem habeat Deum, licet ea respicere quasi effectum extrinsecum & concomitantem opus ex causa honestæ sustentationis: quamvis enim turpe sit evangelizare ut manduces, non est tamen turpe velle manducare, ut possis evangelizare.

Hoc titulo dantur, absque vitio, eleëmosynæ pauperibus, ut orent pro aliquo.

X. Nota. Etiamsi simpliciores fortè hos titulos theologicè non noverint discernere, si tamen quidpiam temporale dent vel accipiant occasione spirituali, imitando mores proborum hominum, non debent ob ignorantiam tituli in particulari mox accusari simoniæ; & sic parvuli ministrantes Missæ, aliquod munusculum accipiunt.

XI. Sic ex cap. 2. "de conditionibus" deducitur, non fore simoniacum, si quis præmiis & promissionibus alliciat pueros aliosve ad catechismum, ad confessionem, &c. nam gratis promittitur temporale, & nihil à dante recipitur, conformiter Doctrinæ S. Th. 2. 2. q. 100. a. 3. ad 4.

Titulo sustentationis non potest exigi pro præsentatione vel collatione Beneficii; colligitur ex damnatione prop. 22. inter 45 ab Alex. VII.

XII. An Canonicus vadens ad Ecclesiam, dum pinguis datur distributio, aliter non iturus, committit simoniam?

R. Distinguo, si temporalis distributio sit finis operis spiritualis, committit simoniam.

Si autem opus ipsum persolvat ad honorem Dei tanquam finem, & distributio sit solùm occasio, sicuti sonus campanæ, sive, ut loquitur S. Thom. quodlib. 8. q. 6. a. 1. in c. sit solùm causa determinationis, quare nunc vadat & non aliâ vice, non committit simoniam, præsertim si alii tituli concurrant. Plura videto apud Daelm. de Sim. obs. 7. Convenit etiam ad liberaliorem distributionem concurrere, ne ad tantam liberalitatem committas ingratitudinem.

XIII. Similiter excusari potest à simonia, qui Pastoratum (quamvis turpe sit & malum, prionem sponsam sine causa repudiare) pingulorem præeligit, quærens ampliorem sustentationem pro se & pauperibus, ut meliùs evangelizet: vitiosum autem est eligere vel mutare Pastoratum ad lautiùs vivendum-

N. 207. DE TITULO LABORIS EXTRINSECI.

I. *Pro labore intrinseco non licet aliquid accipere per modum pretii.* II. *Sed licet pro labore extrinseco.* III. *Iter est labor extrinsecus Missæ.* IV. *Cantus est extrinsecus Missæ solemni.* V. *Objectio.* VI. *Pactio de onere, quod de jure inest, non est simoniaca.*

LABOR actionis spiritualis distingui potest in "intrinsecum & extrinsecum."

I. Pro "labore intrinseco, qui etiam dicitur annexus spirituali concomitanter, Num. 101. nihil licet recipere per modum pretii, sed tantùm per modum sustentationis. Num. 206.

Quis labor dicitur extrinscus actioni sacræ?

R. Is, qui actioni sacræ per accidens conjunctus est: v. g. iter trium leucarum ad concionandum, vel ad celebrandum Missam.

II. An pro labore extrinseco licet dare & accipere aliquid temporale?

R. Certò licet per modum sustentationis.

An etiam per modum pretii?

III. R. Negat Pauwels: sed communis opinio affirmat, quia nullo modo censetur emi vel vendi spirituale; incedere enim per tres leucas onerosum est Sacerdoti independenter à Missa.

Similiter obligatio celebrandi Missam determinato tempore vel loco potest esse extrinseca.

Similis tamen obligatio annexa Beneficio vel officio est indistincta; sic obligatio administrandi SS. Viaticum in extrema parte Parochiæ est intrinseca officio Pastorali.

IV. An labor cantandi Missam solemnem est extrinsecus Missæ?

R. Est intrinsecus illi Missæ, sive est ei annexus concomitanter: & quamvis Missa aliqua possit celebrari sine cantu, est tamen cantus intrinsecus huic Missæ solemni.

V. Obj. Iter trium leucarum ad celebrandam Missam, non est labor intrinsecus illi Missæ; ergo nec cantus debet dici intrinsecus huic Missæ.

R. Neg. cons. disparitas est, quòd cantus sit ipsa partialis actio sacra Missæ; sed iter trium leucarum non est actio sacra Missæ, nec pars ejus.

VI. An est simoniacum conferre Pastoratum sub pacti, ut Pastor resideat in Parochia?

R. Negativè, quia obligatio præfata de jure inest. Idem est de pactione, ut Beneficiatus persolvat onera Beneficii: secus si injiciatur novum onus vel obligatio absque authoritate Episcopi.

N. 208. DE TITULO REDEMPTIONIS INJUSTÆ VEXÆ, ALIISQUE.

I. *Definitio.* II. *Casus exponitur.* III. *Conditiones requisitæ.* IV. *Licet redimere vexam ante acquisitum jus.* V. *Quomodo non liceat redimere Vexam Collator. &c.* VI. *Redemp. vexæ circa Sacramenta.* VII. *Nisi vexa sit independens à Jure suo.* VIII. *Licet dare pecun. ut non eligatur indignus v. g. Hær.* IX. *Quid sit dicendum de emptione Canonicat. ab Hæreticis Mosætrajecti.* X. *Titulus excusationis in Borussia.* XI. *Quintus titulus, dispositio superiorum.*

QUID est redemptio vexæ?

I. R. Est injusti impedimenti circa spirituale justa remotio per oblationem pecuniæ sive rei temporalis.

II. Casus est: quispiam obtinuit collationem Pastoratûs in Hollandia; sed Hæretici renuunt eum recipere, nisi eis numeraverit 100 patacones: licitum est eam pecuniam eis tradere non pro spirituali, sed pro liberatione à vexa. Recipientes interea sunt simoniaci, quia carent justo recipiendi titulo, ac ità convincuntur, quòd eam recipiant interpretativè pro spirituali ingressu in pastoratum.

Quæ conditiones requiruntur, ut liceat redimere vexam per pecunias?

III. R. Prima est, ut vexatio sit injusta: si enim vexa sit justa, vel probabiliter justa, simoniacum erit, eam removere per pecunias: sic alteri, qui tecum servato juris ordine contendit lite super Beneficio, illicitè porriges pecunias, ut desistat à lite.

2°. Ut non suppetant alii modi amovendi impedimentum; ne alioquin communices peccato alterius.

3°. Ut nondum acquisito jure non redimatur vexa, quæ solùm impedit acquirendum spirituale. Verùm hæc regula indiget moderatione, & patitur exceptiones, ut observat Suarez.

IV. An igitur quispiam potest redimere vexam, antequam acquisiverit jus ad illud spirituale?

R. Distinguendo: si isti qui vexam injustam interpo-

nunt, sint tales, qui de jure prodesse non possunt vel obesse, licitè redimes vexam injustam, etiam ante acquisitum jus: ita latroni te in via retinenti, vel volenti te infamare, licitè porriges pecuniam, ut iter prosequaris ad Collatorem Beneficii; nam remotio talis impedimenti non parat viam ad Beneficium, nec auget favorem apud Collatores, &c. Hoc sensu juxta Sylvium intelligendus est S. Thom. 2. 2. 104. a. 2. cujus authoritas opponi posset.

V. Si autem isti interponentes vexam sint tales, qui de jure prodesse vel obesse possunt, quales sunt Collatores, Electores, Confirmantes aut Præsentantes; & eatenùs sive sub ea ratione vexent, non licet tibi in re beneficiali redimere vexam circa jus acquirendum, quia pecunia censeretur dari ut prosint: putat autem Suarez de Sim. c. 50. n. 28. hanc redemptionem vexæ esse prohibitam solo jure positivo, idque in Beneficialibus & susceptione Ordinum: cap. 23. "Mattheus" de Sim. & ex stylo Curiæ; nam similis redemptio vexæ admittitur circa Sacramentum Baptismi.

VI. Sic licet quoad Sacramenta necessitatis suscipienda redimere vexam, quam ipse Minister objicit; non tamen id licet pro susceptione Ordinis Sacri; nam hoc lege positivâ inhibitum est.

VII. Insuper observant Suarez & Sylv. vexam posse redimi pecuniâ, si isti vexent solùm in eo, quod est independens à jure, in quo prodesse possunt, veluti si te diffament, violentè retineant, &c.

VIII. Observat itidem Suarez. c. 50. n. 41. de Sim. quamvis non liceat dare pecunias, ut ista persona eligatur, quòd tamen id liceat, ut non eligatur quispiam indignus aut etiam minùs dignus, quia datio terminatur purè ad remotionem impedimenti eligendi dignissimum.

An is, qui obtinuit præsentationem, potest redimere injustam vexam apud Collatorem negantem collationem?

R. Daelman affirmat, sed Suarez negat tanquam prohibitum jure positivo.

IX. An possunt à simonia eximi illi, qui dicuntur emere Canonicatum ab Hæreticis, v. g. Mosætrajecti, antequam à Pontifice vel ab alio receperint collationem aut præsentationem?

R. Excusat eos Daelman, quòd illi vice, nomine & ex consensu generali prævio Pontificis vel Ecclesiæ, pecunias illas dent per modum redemptionis vexæ, non titulo emptionis.

Sed benè notandum, quòd hæc excusatio non liberet

eum, qui alium, qui priùs tempore obtulit summam minorem & Canonicatum obtinuisset, deturbat afferendo summam majorem, quandoquidem vexa cessabat respectu Ecclesiæ, quando ille alius æquè dignus obtinuisset; prout observat La Croix lib. 3. n. 137.

X. Similiter excusantur Pastores & Beneficiati in Borussia, ubi Rex Hæreticus, qui sibi vindicat præsentationem Beneficiorum, priùs exigit taxam pecuniarum: quia, etsi Beneficiandus necdum habeat jus ad Beneficium, Ecclesia habet jus redimendi vexam, ne fortè ad Hæreticos devolvantur Beneficia; itaque Beneficiandus nomine & vice Ecclesiæ redimit vexam: ut autem securus nomine Ecclesiæ id faciat, & ne fortè ipse minùs dignus appetat Beneficium, desuper judicium & consensum Episcopi requiret, ne etiam videatur privatâ authoritate agere. Hæretici autem similia simoniacè exigunt.

Ignoro ego, quo titulo Princeps Catholicus vel Ministri ejus similes taxas possent exigere, sine prævio consensu Summi Pontificis, quantumvis ad pios usus, in expeditione vel admissione litterarum beneficialium, ultra solitum moderatum honorarium.

XI. Alius titulus eximens à simonia est legitima superioris dispositio: ita aliquando ex Beneficio datur & accipitur pensio; ita in absolutione à censuris vel in dispensatione impedimenti aut voti imponitur opus pium pecuniarium, similesque alias dispositiones præscribit Pontifex ex suprema, quam habet, bonorum Ecclesiasticorum administratione.

N. 209. DE PALLIIS SIMONIÆ.

I. *Consuetudo non prodest.*

QUID vocas pallia simoniæ?

R. Titulos apparentes, sed non subsistentes, sub quibus implicita latet labes simoniæ.

Hujusmodi sunt: liberalitas, sed in pactum deducta. Vide num. 205.

Item labor, sed intrinsecus vel debitus. Vide Num. 207.

Item titulus indigentiæ, pietatis vel necessitatis, absque Superioris authoritate.

Item Usus vel consuetudo aliquorum: propterea dicit S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 2. in c. "Crimen simoniæ nulla potest consuetudine excusari, quia consuetudo non præjudicat juri naturali vel divino."

Seperatio temporalis à spirituali in Beneficiis. Consule Num. 202.

Latius de his & similibus simoniæ palliis discurrit Pauwels t. 5. per exempla.

N. 210. DE SIMONIA CIRCA INGRESSUM RELIGIONIS.

I. *Duo consideranda in Religione,* II. *Monast. sufficient. nihil possunt exigere,* III. *Quid de victu & vestitu tempore Novitiatûs.* IV. *Monast. insuffic. possunt petere dotem.* V. *Objectio.*

I. DUO consideranda sunt in ingressu Monasterii: primum est ipsa receptio ad vitam religiosam, & hoc est penitus spirituale; secundum est sustentatio corporalis Religiosi, & istud est temporale annexum consequenter spirituali præfato, sicuti temporale annexum est Beneficiis.

II. An igitur simoniacum est, aliquod temporale exigere ab ingredientibus Religionem?

R. Aliquod temporale exigere pro ingressu spirituali, sive ad novitiatum sive ad professionem, pertinet ad simoniam juris divini.

Similiter simoniacum est, exigere ab eisdem aliquod temporale pro sustentatione ibidem, si illud Monasterium sit prævie sufficiens ad præstandum sustentationem, cùm sit annexa consequenter spirituali, omnisque titulus deficiat S. Th. in 4. d. 25. art. 2. ad 3. neque potest obtrudi titulus cessionis hæreditatis, nam jus illud hæreditatis hìc non subsistit.

III. Van Roy interim & De Cocq existimant esse licitum exigere victum & vestitum pro tempore novitiatûs, putantque illud permitti à Conc. Trid. sess. 25. cap. 16. de Regul. sed alii respondent, solùm ibidem permitti, ut gratìs possit illud & non plus dari Monasterio ex bonis Novitii: adde quòd statuta quorumdam Ordinum illud ipsum prohibeant, quæ refert De Cocq. c. 5. de Sim. sect. 9.

Nota, quòd, quamvis hæc Monasteria non possint dotem exigere, possint tamen donum liberaliter oblatum acceptare.

An Monasteria tenuia seu insufficientia, ut ex reditibus vel ex consuetis eleëmosynis commodè sustentetur is, qui postulat admitti, exigere possunt dotem pro futura ejusdem sustentatione?

IV. R. Communis responsio affirmat, quia ipse recipiendus acquirere nequit jus ad sustentationem, nisi per dotem creetur seu erigatur sententatio. Favet S. Th. 2. 2. q. 130. a. 3. ad 4. dummodo non plus exigatur, quàm necessitas sustentationis requirat. Imò S. Carol. Borr. formulam præscripsit hujusmodi stipulationis dotis. Indulgentiùs hìc loquitur Bened. XIV. de syn. lib. IX. cap. VI. fol. 401.

V. Obj. Conc. Trid. sess. 25. de Reg. c. 3. Item Extrav. "sanè" & plures Canones.

R. Responsio Steyartii inter cæteros, magis decisiva & finalis, quamvis parumper cruda, est, quòd illæ leges per usum & praxim contrariam cessare videantur respectu Monasteriorum tenuium, & revera nunquam executioni mandata est determinatio numeri Religiosorum recipiendorum quam eadem lex Conc. Trid. præscribit & præsupponit, quo supposito deficiente, lex non videtur effectum sortiri in tenuibus Monasteriis.

Simili modo Daelman excusat moderata convivia, quæ in professione tribuuntur: & Lessius lib. 2. c. 41. dub. 23. n. 131. credit extrav. "sanè" non esse receptam.

N. 211. DE PŒNIS SIMONIÆ.

I. *Agitur de pœnis sentent. latæ jur. positivi in triplici mater.* II. *Simonia ment. vel convent. purè non subjacet pœn. jur. positivi.* III. *Sed sim. utrimque completa & confid. ex una parte impleta.* IV. *Circa simon. convent. mixtam distinctio proponit.* V. 1. *pœna est excomm. reservata Papæ.* VI. *Qui eam incurrant.* VII. 2. *Secunda est suspensio.* VIII. 3. *Pœna: dispositio & acquisitio Beneficii est nulla. Inhabilitas ad beneficia.* IX. *Si Sim. commissa sit per tertium sciente proviso.* X. *Ignorante provis.* XI. *Dispens. Episcop. Pap. dispensat.* XII. *Quarta pœna est infamia.* XIII. *Quinta pœna restitutio fructuum.* XIV. *Qui fructus restituendi.* XV. *Restituendi ecclesiæ.* XVI. *Triennal. possessio non prod.* XVII. *Simoniaca acquisitio Officii non subjacet pœnis.*

I. PRÆNOTANDUM, hanc quæstionem institui de pœnis juris positivi Ecclesiastici sententiæ latæ; &

Observandum, has pœnas extendi solùm ad simoniam in triplici materia, nimirum in sacra Ordinatione, in ingressu

Religionis, & in re beneficiali: his adjunge simoniam in examine Beneficii Parochialis ex lege Conc. Trid. sess. 24. c. 18. de Ref. Proinde nota, ob simoniam in aliis materiis, v. g. ob simoniacam collationem Baptismi, non incurri pœnas præfatas: veruntamen sub re beneficiali comprehenduntur dignitates Ecclesiasticæ, ut: Præpositura, Provincialatus, vel Prioratus Religiosorum, &c. Constat ex Bulla 5. Pii V. "cùm primum" & extrav. "cum detestabile" lib. 5. tit. 1. de Sim. cap. 2.

II. Observandum secundò, pœnam simoniacam non incurri ob commissam simoniam meræ mentalem, aut etiam purè conventionalem.

III. Certum est, pœnam incurri per simoniam realem utrimque partialiter impletam in præfatis tribus materiis, quantumvis occulta foret.

Certum similiter est, quòd incurratur pœna per simoniam confidentialem quâ Beneficium jam obtentum est ab una parte, licèt promissio confidentialis nondum sit executioni mandata.

An simonia realis incompleta sive conventionalis mixta subjacet pœnis simoniacis Ecclesiasticis?

IV. R. Ea quâ solum temporale, non spirituale traditum est, non subjacet pœnis, quia Canones utuntur verbis importantibus traditionem rei spiritualis: v. g. "Qui simoniacè ordinati fuerint; &c."

De illa verò, in qua spirituale, non temporale traditum est, controvertitur; negant Wiggers & Sylvius, quia Canones pœnales videntur supponere simoniam ex dato & accepto utrimque completam, & quia dicitur Romæ sic usu receptum; alii quidam affirmant, quia id fini legis & tenori Canonum magis conforme videtur; Canones enim quandoque solùm spirituale exprimunt: "Simoniacè fuerint ordinati," &c. Vide Suarez c. 56. n. 26. ad 33. item cap. 57. Num. 59. & Boudart. Tract. 5. §. 48. quæst. 3.

Quæ sunt præfatæ pœnæ simoniæ commissæ?

V. R. Prima pœna, quæ incurritur ob simoniam in triplici materia prædicta est excommunicatio major sententiæ latæ reservata Summo Pontifici. Suarez cap. 56.

VI. Incurrunt autem eam in materia Beneficiorum & Ordinum, qui, quomodolibet dando vel recipiendo simoniam commiserint, aut quòd illa fiat, mediatores extiterint seu procuraverint. Extrav. "cum detestab."

VII. Secunda pœna est quædam censura suspensionis extrav. "sanè" et cap. "cum detestabile" de simonia

Summo Pontifici reservata. Suarez de Simon. lib. 4. c. 61. a. 6.

VIII. Tertia pœna est, quod præsentatio, collatio, electio, confirmatio, institutio, &c. acquisitio Beneficii, ut supra, sint irritæ & invalidæ: insuper consequitur inhabilitas acquirendi idem Beneficium, etiamsi nova collatio aut electio succedat; imò inhabilitas quorumcumque Beneficiorum acquirendorum juxta constit. Pii V. "cum primùm" §. 8. sed hæc ultima juxta Suarez de Sim. c. 58. n. 11. consuetudine facta est pœna sententiæ ferendæ solùm.

Nota, quòd simonia confidentialis, simonia in electione Papæ, aic simonia Examinatorum afficiantur speciali pœna, nimirum privatione omnium Beneficiorum acquisitorum & inhabilitate acquirendorum.

IX. Quid si simonia commissa sit per alium, v. g. amicum?

R. Dist. si ipse Beneficium recipiens sciat, provisionem sibi fieri simoniacè, acquisitio Beneficii est nulla, quantumvis contradixerit. Ita Suar. num. 29.

X. Si ignoret simoniam commissam per tertium, & contradixerit, acquisitio Beneficii est valida & firma cap. 33. "sicut tuis" de Sim. tit. 3. lib. 5. si autem non contradixerit, debet, dum ante triennium impletum pacificæ possessionis cognoscit simoniam commissam, dimittere Beneficium (nisi in odium ejus fraudulenter commissa sit simonia.) S. Thom. 2. 2. q. 100. a. 6. ad 3. juxta cap. 33. "sicut tuis" de simonia; & redditur inhabilis ad idem Beneficium. S. Th. præfato art. 6. ad 7. cap. penult de electione: id negat Van Roy t. 2. de Sim. q. 11. & probat ex cap. 26. "ex insinuatione" de Sim. Interim censuras non incurrit.

XI. In hoc casu dispensat Episcopus super inhabilitate ad Beneficium simplex idem, non ad curatum vel ad dignitatem.

Dispensatio in reliquis inhabilitatibus, & absolutio à suspensione ob simoniam etiam occultam, contractis, solent peti à Summo Pontifice ex praxi Ecclesiæ, ait Daelman de Sim. obs. 11. & favet Suarez: sed Wiggers de Sim. c. 4. dub. 19. insistens communi principio docet, illam potestatem in occultis competere Episcopis in vim Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. quod est posterius Extravagante.

XII. Quarta pœna simoniæ est infamia juris, & depositio ab omni officio, sed sententiæ ferendæ. Can. "Si quis" caus. 1. q. 3. & Can. "sanè" c. 15. quæst. 3.

XIII. Quinta pœna dicitur esse restitutio fructuum Be-

neficii: verùm hæc restitutio non solum est pœna positiva, sed potiùs est obligatio juris naturalis: cùm enim provisio Beneficii fuerit invalida, fructus sinè titulo & injustè percepti sunt.

Qui fructus debent restitui, & cui?

XIV. R. Distinguendo: iste Beneficii possessor, qui conscius fuit simoniæ commissæ, debet restituere omnes fructus non solùm perceptos, sed & eos, qui percipi potuerunt à possessore diligenti, etiam distributiones, deductis expensis necessariis factis causâ fructuum vel in utilitatem Ecclesiæ. S. Th. 2. 2. q. 100. a. 6. ad 3.

Possessor verò bonæ fidei ignorans commissam simoniam, & qui non contradixit, tenetur restituere solùm fructus extantes, non consumptos, titulo rei acceptæ, deductis non solùm expensis, sed etiam stipendiis justi ministerii præstiti, cujusmodi censentur distributiones quotidianæ, stipendia Missarum, &c.

XV. Fructus præfati sunt restituendi Ecclesiæ beneficii seu illi cui cedunt fructus Beneficii vacantis. Suarez de Sim. cap. 57. n. 26. & 36.

XVI. Nota, quòd regula Cancellariæ de triennali possessione non prosit ei, qui cum scientia simoniæ commissæ accepit Beneficium. Suarez cap. 57. num. 59.

XVII. Laborat Suarez de Sim. cap. 57. n. 49. ut exima à pœnis simoniæ acquisitionem simoniacam officii spiritualis sive Ecclesiastici, v. g. officii Custodis Ecclesiæ, quoscilicet non includit Ecclesiasticum Beneficium nec dignitatem, quæ per canonicam electionem vel collationem acquiri solent. Eandem resolutionem amplectuntur plures quamvis non ex eadem ratione.

Pontas de Sim. Cas. 7. asserit simoniam à lingua vel ab obsequio non subjici pœnis juris; sed asserti sui temerarii nullum affert fundamentum.

Similiter incognita est potestas, quam tribuit Confessariis, judicandi de pœnis simoniæ.

N. 212. DE VALORE EORUM, QUÆ FIUNT SIMONIACE.

I. *Actus quidam simoniaci validi.* II. *Provisio Beneficii simoniaca invalida.* III. *An jure naturæ invalida convertitur.* IV. *Opinio Suarez.* V. *Opinio Sylv.* VI. *Differentia in Praxi.* VII *Mitigat.*

AN sunt invalida, quæ simoniacè fiunt?

R. Distinguendo.

I. Valida est collatio sive administratio simoniaca Ordinis & aliorum Sacramentorum, si reliqua essentalia adsint, quia Christus principaliter operatur effectum.

Valida etiam est simoniaca professio religiosa; acceptatur enim ab Ecclesia.

Item valida est simoniaca emptio calicis vel alterius rei benedictæ antecedenter annexæ spirituali, modo pretium diminuatur ad valorem rei abstractim à benedictione.

II. Invalida est provisio & acquisitio beneficii Ecclesiastici interveniente simonia reali vel confidentiali juxta normam numero præcedenti explicitam; idque ex jure positivo Ecclesiastico extrav. 2. "cum detestabile" de Sim. item invalida est acquisitio pretii simoniaci, de quo num. sequenti.

III. An etiam jure naturali & divino ejusmodi simoniaca provisio sive collatio & acceptatio beneficii est invalida & irrita?

R. Id controvertitur:

IV. Suarez de Sim. c. 57. n. 11. Wiggers aliique defendunt non esse invalidam jure naturali vel divino, quia in Collatore est potestas & voluntas conferendi validè, quamvis illicitus modus concurrat: sicuti mutuum sub usura validè datur & accipitur; sicuti etiam simoniaca Beneficii acquisitio valida est, jure naturæ, ubi datur pecunia ad redimendam injustam vexam.

Nec obstat, quòd emptio-venditio simoniaca sit invalida, quia Collator observans formam Ecclesiæ, censetur nomine Ecclesiæ contulisse validè.

V. Sylvius 2. 2. quæst. 100. art. 6. & Daelman sustinent esse invalidam jure naturæ, & favere sibi putant S. Th. 2. 2. quæst. 100. art. 6. & q. 32. a. 7. & q. 62. a. 5. ad 2. quia Beneficium debet dari *gratis*; quam conditionem dicunt esse substantialem, ita ut potestas sit restricta ad *gratis*; hinc respondent ad fundamenta prioris opinionis, negando in Collatore potestatem dandi aliter quamquàm *gratis*; si autem acquisitio Beneficii, ubi concurrit simonia, declaretur aliquando valida, id provenire ex eo, quòd Ecclesia dispensativè pro supremo suo jure defectum suppleat.

VI. Ex hac opinionum oppositione consequitur notabilis in praxi differentia, nimirum Beneficium obtentum per simoniam mentalem juxta priorem opinionem non esse dimittendum; quod tamen juxta posteriorem opinionem dimittendum est ex jure naturali divino, tanquam invalide acquisitum; mitigationem interim aliquam hi admittunt, videlicet, si animus simoniacus abjiciatur & mutetur, acquisiti-

onem Beneficii fieri validam absque ulla dispensatione: casus hujusmodi leguntur Numero sequenti.

N. 213. DE PRETIO SIMONIACO RESTITUENDO,

I. *Pretium simoniacum dari debet Ecclesiæ.* II. *Pretium ex simonia mentali restituendum danti.*

AN pretium simoniacum restitui debet; & cui?

I. R. Pretium receptum per simoniam realem, quæ prohibetur & punitur legibus, de qua num. 211, non potest retineri nec reddi ei, qui dedit; sed juxta jus commune & S. Th. 2. 2. quæst. 100. art. 6. dari debet Ecclesiæ Beneficii, vel 2. 2. q. 32. in c. erogari in eleëmosynas, vel dari Cameræ Apostolicæ, juxta consuetudinem loci, etiam ante sententiam judicis declaratoriam.

An & cui restituendum est pretium simoniacum cum simonia solùm mentali vel merè conventionali receptum?

II. R. Variè de hac quæstione disputatur: responsio Sylvii in 2. 2. q. 100. art. 6 est probabilior, quòd pretium simoniacum, ex quacumque simonia, quantum est ex jure naturæ, nunquam possit retineri, quia accipiens nullo munitur justitiæ titulo accipiendi vel retinendi pretium, ergo injustè retinet illud, quod videtur danti restituendum; jura autem positiva nihil disposuerunt circa simoniam mentalem.

Obj. Recipiens pretium simoniacum munitur titulo liberæ donationis dantis, ergo potest retinere.

R. Negatur ant. quia simoniacus recipit illud tanquam pretium, vel saltem tanquam motivum pro re spirituali, sicut solutio usurarum non censetur dari nec recipi instar liberalis doni.

CASUS.

1. PRETIUM simoniacum promissum necdum traditum, non debet nec potest tradi, etiamsi res spiritualis sit tradita.

2. Datum animo liberali, sed acceptatum animo simoniaco retineri non potest; dum tamen cognoscetur esse datum animo liberali poterit eo titulo retineri.

3. Beneficium cum mentali simonia collatum, sed animo à simonia alieno acceptum potest retineri, quia vel validè collatum est juxta Suarez; vel juxta Daelm. Obs. ult. Ecclesia supplet defectum.

4. Beneficium animo liberali collatum, ab altero acceptum animo simoniaco, retineri non potest, nisi tempestivè mutetur vitiosus animus.

5. Modus, quo quis Beneficium suum resignat in manus Summi Pontificis in favorem alterius, sub clausula "nec aliàs nec aliter;" cum expeditione litterarum in Dataria Romana, sed quæ litteræ non levantur, nisi post mortem resignantis; & quæ in vita sæpius renovantur, quod Pragmatici vocant, "nutrire præbendam;" cùm, inquam, ille modus sit fraudulentus, eum dijudicandum relinquo superioribus.

N. 214.

TRACTATUS

DE

BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

I. *Definitio. Duo concurrunt Beneficio.* III. *Exclud. Vicariæ tempor.* IV. *Episcop. constituit Deservitores Parochial.* V. *Puræ fundat. non sunt Beneficia.* VI. *Bona Beneficii transeunt in dominium Ecclesiæ.* VII. *Ampla potestas Papæ.* VIII. *Benefic. habet usumfructum non dominium bonorum.* IX. *Vicariæ perpetuæ reputantur Beneficia.* X. *Officialis in contentiosis.*

QUID est Beneficium Ecclesiasticum?

I. R. A Theologis solet proponi hæc definitio: "est jus perpetuum ministrandi in Ecclesia, habens annexum jus percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis, authoritate Ecclesiasticâ institutum:" nam principale in Beneficio est spirituale officium. Canonistæ præferunt istam definitionem: "est jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis ab Ecclesia constitutum propter spirituale officium:" eò quòd Beneficium nuncupetur à benefacere.

II. Igitur in Beneficio Ecclesiastico duo concurrunt: officium spirituale, v. g. recitandi Horas Canonicas, administrandi Sacramenta, &c. & jus temporale percipiendi fructus illi spirituali consequenter annexum.

Quare in definitione dicitur jus perpetuum?

III. R. Ut excludantur Commendæ & Vicariæ temporales, quarum possessores sunt ad nutum amovibiles: quæ non acquiruntur per institutionem Ecclesiasticam collativam: item quia Beneficium perseverat post mortem Beneficiati.

Non obstat perpetuitati Beneficii, quantumvis possessor, ex alio capite sit amovibilis, v. g. Religiosus ex voto Professionis.

IV. Nota, quòd ad Episcopum pertineat constituere Vicarios temporales sive Deservitores Ecclesiarum Parochialium, & eis assignare portionem congruam, quamvis illæ Ecclesiæ sint patronatûs laïci aut Regularium. Deservitor succedit in functiones Pastorales, non in annexas præeminentias, &c.

V. Additur in definitione, "authoritate Ecclesiæ institutum," quo excluduntur fundationes puræ & legata pia etiam pro celebratione Missarum relicta, tametsi ab Episcopo sint approbata; vel etiam officia, quandiu à Pontifice vel Episcopo non sunt erecta in titulum Beneficii: sola autem potestas Papalis, vel Episcopalis pro sua Diœcesi, nulla vero potestas inferior, instituere & erigere Beneficia potest.

Capellaniæ, quæ vocantur laïcæ, non censentur esse Beneficia Ecclesiastica, quia non acquiruntur per ullam institutionem Ecclesiasticam. La Croix lib. 4. n. 236.

VI. Nota, quòd bona temporalia, quæ conceduntur ad erectionem Beneficii, eo ipso quo in iis erigitur titulus Beneficii, transeant in dominium & inter bona Ecclesiæ.

Item quòd onera Beneficio annexa obligent Beneficiatum, non propriè vi voluntatis Fundatoris, qui contribuit bona, sed ex eo, quòd Episcopus in erigendo Beneficio voluerit eadem onera ei annectere juxta petitionem Fundatoris.

VII. Hinc innotescit ampla & suprema potestas Summi Pontificis circa Beneficia; tuanta tamen non est concedenda Episcopis propter decretum Concilii Trid. sess. 25. de ref. cap. 5. Iste autem Fundator, qui vellet alios limites ponere potestati Ecclesiæ, ipse cum suis bonis rejiciendus est.

VIII. Dicitur in definitione, "jus percipiendi fructus," quia Beneficiatus solùm habet usumfructum, non bonorum dominium, quod habet Ecclesia, & ideo Beneficii bona vendere non potest.

IX. Vicariæ perpetuæ reputantur esse Beneficia; unde perpetui Vicarii institutionem accipiunt & functiones exercent jure ordinario non delegato.

X. Vicarius Episcopi in contentiosis, vocatur Officialis Curiæ spiritualis.

Præstimonia & pensiones à ratione Beneficii exclu-

duntur, quia non propter ministerium spirituale principaliter conceduntur, sed ad alimentationem.

N. 215. DE DISTINCTIONE BENEFICIORUM.

I. *In sæculare & regulare.* II. *In duplex & simplex.* III. *Canonicatus & simplex.* IV. *Collativum & elect.* V. *Compatibilia & incompatibilia, &c.*

I. BENEFICIUM Ecclesiasticum dividitur in Beneficium sæculare, quod debetur Clericis sæcularibus, & in regulare, quod competit regularibus; præsumitur autem Beneficium esse sæculare, nisi probetur esse regulare ex sui institutione, vel per præscriptionem 40 annorum.

II. 2°. Dividitur Beneficium in duplex & simplex.

Simplex Beneficium dicitur, quod institutum est simpliciter ad recitanda divina officia.

Duplex vocatur, quod insuper habet aliquam administrationem vel eminentiam, cujusmodi sunt Decanatus & dignitates, & omnia Beneficia cùrata sive habentia curam animarum.

III. Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis secundùm se quidem habetur Beneficium simplex, sed non in odiosis, quia æquiparatur dignitatibus cap. 11. "Statutum" tit. 3. de rescr. in 6. & Canonici Cathedrales sunt de Senatu Episcopi, cui assistunt consilio & operâ.

IV. 3°. Dividitur in Beneficium collativum, electivum & patronatum.

V. 4°. Quædam dicuntur compatibilia, quædam incompatibilia; quædam uniformia, quædam difformia; quædam requirentia residentiam, &c.

Aliqui adjiciunt Beneficia manualia: putant enim alqua esse verè Beneficia, quamvis ex fundatione possessores sint ad nutum amovibiles. La Croix lib. 4. 219.

N. 216. DE MODIS ACQUIRENDI ET AMITTENDI BENEFICIA.

I. *Beneficia* 5. *Modis acquiruntur.* II. *Præsent. dat jus ad rem, Collatio jus in re.* III. Ex, de, juxta consilium *important conditionem essentialem.* IV. *Multis modis vacant vel amittuntur Beneficia.* V. *Vacant quandoque de facto & de jure.*

QUIBUS modis acquiruntur Beneficia?

1. His potissimùm modis :

1. Collatione liberâ ;

2. Præsentatione vel nominatione, & subsecutâ institutione seu collatione vel investiturâ ;

3. Electione, & subsequente confirmatione Superioris ;

4. Postulatione, & subsecutâ admissione & confirmatione ;

5. Insuper acquiruntur Beneficia permutatione vel resignatione in favorem ; verùm & tunc intervenit quædam nova collatio.

II. Observa, quòd præsentatio & electio præbeant solùm jus ad rem, collatio verò & institutio & confirmatio tribuant jus in re, id est, faciant Beneficium esse verè acquisitum, ita ut possit ante acceptam possessionem permutari cum alio. Pontas cas. 5.

III. Dum in fundatione dicitur quidpiam agendum, "ex, de, juxta, vel secundùm" consilium alicujus, illi termini important consilium istius esse sequendum sub conditione valoris aut nullitatis actûs : idem est, si dicatur, cum consensu istius agendum.

Si autem dicatur, cum consilio istius agendum, significatur, consilium esse audiendum, non necessariò sequendum.

Si dicatur, cum interventu istius, sufficit ejusdem præsentia.

Quibus modis possunt Beneficia vacare, vel amitti ?

R. Varios modos recenset Andr. Vall. in lib. 3. tit. 8. Item Rebuffus Prax. Benef. p. 3. inter quos magis obvii sunt sequentes.

IV. 1. Per mortem naturalem ; item per mortem civilem, utì per professionem in Religione approbata ;

2. Per dimissionem vel per renuntiationem Beneficiati ;

3. Per matrimonium validum superveniens Beneficiati ;

4. Per acquisitionem & possessionem pacificam alterius Beneficii incompatibilis ;

5. Per simoniam aliquando ;

6. Per Hæresim manifestam & publicam ; & per alia plura crimina cum sententia justa Superioris. Vide Pontas V. "Devolutum" cas. 1. & Rebuff. p. 3. Prax. Benef. Less. de Benef. dub. 34. Denique Episcopus Parochum scandalosæ vitæ potest privare Pastoratu. Conc. Trid. sess. 21. c. 6. ref.

Rebuffus pag. 3. observat, quomodo quis conseatur renuntiare Beneficio implicitè, & hâc ratione dicitur Beneficium quandoque derelictum aut desertum, dum v. g. qui negligit tempore petere institutionem, vel alias conditior adimplere.

V. Beneficia quandoque dicuntur vacare de jure &

facto simul; quandoque de jure, non de facto, & quandoque de facto, non de jure. Fagnanus in lib. c. "Litteras de concess. Præb." Item Andr. Vall. 1. 3. t. 8. §. 2.

N. 217. DE JURE PATRONATUS BENEFICIORUM.

I. *Definitio.* II. *Quid sit præsent.* III. *Divisio in reale & personale.* IV. *Patronatus Eccl, Laïcus & Mixtus.* V. *Quibus modis acquiratur Patronatus.* VI. *Patronus Laïcus habet* 4. *menses, Eccles.* 6. VII. *Præsent. & col. Beneficii non vacantis est irrita.* VIII. *Licet plures simul præsent.* IX. *Præsentans indignum.* X. *Non potest præsentare seipsum.*

QUID est jus patronatûs Beneficii?

I. R. Est potestas præsentandi Clericum instituendum ad Beneficium vacans. Qui potitur jure illo vocatur Patronus Beneficii.

II. Præsentatio illa est exhibitio clerici beneficiandi, facta illi, cui competit institutio sive collatio ejusdem Beneficii.

III. Jus Patronatûs dividitur in reale, quod adhæret fundo, & in personale quod sequitur personam aut qualitatem ejus: reale exercet usufructuarius, personale devolvitur ordinariè ad Successorem: Tutor præsentat pro pupillo; si hic sit puber, requiritur ejus consensus.

IV. Secundò dividitur patronatus in Laïcum, Ecclesiasticum & mixtum: patronatus laïcus est, qui potest competere laïcis & clericis ratione patrimonii vel privilegii: Ecclesiasticus est, qui fundatur in titulo quodam Ecclesiastico; mixtus patronatus est, ubi ejusdem Beneficii patroni sunt Laïcus & Ecclesiasticus.

Qualis est patronatus, qui Abbatissis ratione Monasterii, aut Ædituis competit ratione Ecclesiæ?

R. Est Ecclesiasticus.

Quibus modis acquiritur jus patronatûs?

V. R. Fundatione, dotatione, vel ædificatione Ecclesiæ: item per privilegium sive per concessionem; item successione vel acquisitione rei, dignitatis vel officii, cui jus patronatûs annexum est. Patrono Ecclesiæ datur primus locus in Ecclesia illa ante Toparcham.

Quantum tempus conceditur Patronis ad præsentandum?

VI. R. Patrono laïco dantur quatuor menses à die no-

titiæ vacationis Beneficii, Ecclesiastico Patrono conceduntur sex menses, intra quod tempus si negligant præsentare quempiam, excidunt hâc vice à jure præsentandi, & devolvitur ad collatorem vel Episcopum. de quo infra n. 222.

VII. Præsentatio vel collatio facta, scienter, non vacantis beneficii, est irrita, cap. 2. & 13. tit. 8. "de Conc præb." lib. 3. decretal; ne detur occasio desiderandi mortem Beneficiati: debet autem in præsentatione exprimi ex qua causa vacet Beneficium.

Hinc & promissio conferendi Beneficii nondum vacantis est similiter irrita, cap. 2. "Detestanda" lib. 3. tit. 7. in 6. quantumvis generaliter facta: ait Andr. Vall.

Coadjutoriam cum jure successionis concedere potest solus Summus Pontifex. La Croix lib. 4 num. 719.

VIII. Patronus tam Ecclesiasticus quàm Laïcus potest plures simul præsentare, ut ex iis unum eligat collator.

Patronus Laïcus post præsentationem primi potest variare semel & præsentare secundum, cap. 24. "cùm autem" tit. 38. lib. 3. si tempus 4 mensium non effluxerit, & primus necdum institutionem acceperit: verumtamen præsentationem primi revocare aut irritare non potest: & hoc casu collator eligit alterutrum.

Patrono Ecclesiastico, uti & collegio, non licet variare seu præsentare secundum; neque hoc licet in electionibus. Vide Gonzales lib. 3. t. 38. c. 5.

IX. Patronus Laïcus præsentans indignum potest secundum præsentare, non sic Patronus Ecclesiasticus, saltem dum scienter indignum præsentavit.

X. Nemo potest seipsum præsentare, in odium ambitionis; c. 26. "per nostras" lib. 3. t. 38. potest interim renuntiare illâ vice juri suo præsentationis in manus collatoris, & ita ab eo institui. Unus Patronus præsentare potest alium compatronum.

N. 218. DE COLLATIONE ET INSTITUTIONE BENEFICII.

I. *Definitio.* II. *Divisio in liberam & non liberam.* III. *Collatio non libera.* IV. *In causa litigiosa omnes præsentati instituuntur.* V. *Jus instituendi Episcopis competens ad alios etiam pervenit.* VI. *Episcop. dat curam animarum & sibi retinuit examen de idoneitate.* VII. *Parochus potest revocari ad examen.* VIII. *Collatio Beneficii solis Clericis potest competere.*

QUID est collatio vel institutio Beneficii?

I. R. Est Canonica Beneficii concessio, sive traditio juris in re.

Debet autem collatio esse pura, determinata ad personam, in perpetuum, absque diminutione, & fieri gratis ac liberè.

II. Dividitur in collationem liberam & non liberam.

Collatio dicitur libera, quando collator ex solo jure proprio confert Beneficium absque Patroni præsentatione vel aliorum electione aut nominatione.

III. Collatio non libera seu necessaria dicitur, quando confertur Beneficium in vim præsentationis Patroni vel nominationis cujuspiam, & vocari solet institutio Beneficii collativa.

Collator autem tenetur præsentato, non alteri, Beneficium conferre (intra sex menses ut quidam deducunt ex cap. *nulla* tit. 8. lib. 3.) nisi defectus idoneitatis vel alia causa obsistat.

IV. Si in causa litigiosa præsententur plures, hodie passim obtinuit, ut singulis detur collatio sive institutio ad conservationem juris, sine præjudicio alterius.

V. Juxta Conc. Trid. sess. 14. c. 18. de ref. collatio sive institutio Beneficiorum competit Ordinario loci; idque observatur in Diœc. Gand. Brug. & Torn.: sed ex privilegio vel consuetudine ad alios etiam jus illud collationis pervenit: ac ita quædam Capitula jure instituendi potiuntur; & in Diœcesib. Mech. Cam. Antu. Nam. & Leod. institutio collativa tituli plurimorum Beneficiorum, quasi ex consensu Episcopi, ad Archidiaconos paulatim pervenit, ita ut jam etiam jure proprio instituant.

VI. Episcopi interim circa Beneficia curata aliquid sibi retinuerunt, nimirum examen idoneitatis & collationem curæ animarum, ita ut Archidiaconus solummodo conferat titulum Beneficii, Episcopus verò jurisdictionem: illa enim sunt separabilia, prout patet in Parocho censurâ suspensionis innodato: propterea, præter litteras institutionis Archidiaconi, requiruntur litteræ Episcopi concedentis curam animarum. Hæc notanda, quoniam Scholastici Scriptores non solent hæc satis accuratè exponere.

Juxta Conc. Trid. sess. 25. cap. 9. de ref. prærequiritur examen Episcopi pro omnibus Beneficiis, sed quoad Beneficia simplicia usus istius desiit.

Obj. Nominati ab Universitatibus excipiuntur ab examine Episcopi. Conc. Trid. sess. 13. cap. 7. reform.

R. Id revocatum est à Concilio sess. 24. c. 18. & à Greg. XIII.

VII. Notat La Croix lib. 4. n. 603. quòd Parochus ad aliam Parochiam transferendus meritò iterum examinetur: imò quòd Parochus quiscunque possit ex causa revocari ad novum examen, n. 605. Desuper Gavantus in Manuali Episc. tir. vis. Ep. refert declarationem Congreg. Conc. de 6 Aug. 1628.

VIII. Institutio vel collatio Beneficii Ecclesiastici competere non potest, nisi Clericis, quia pertinet ad spiritualem jurisdictionem, unde nec à Laïcis præscribi potest: ex privilegio tamen Apostolico posset Laico executio collationis vel institutionis committi: & ita Rex Galliæ prætendit conferre Beneficia tempore currentis Regaliæ.

Mortuo Episcopo, Capitulum confert de jure Beneficia necessaria, non libera: Cocq. 585.

N. 219. DE IMMISSIONE IN POSSESSIONEM.

I. *Institutio corporal.* II. *Formula introductionis.* III. *Possessio potest capi per Procuratorem.* IV. *Possessor triennal.* V. *Possessio decennalis.*

I. IMMISSIO in possessionem, olim incognita, est institutio corporalis & quasi traditio Beneficii completiva; propterea fit per ipsum collatorem, vel per Clericum ab eodem authorisatum sub hac aut simili formâ.

II. Ego N. authorisatus ab N. in vim Litterarum collationis N. induco te N. in realem, corporalem & actualem possessionem Beneficii N. per traditionem hujus libri & osculum altaris, in nomine Patris & Filii, &c.

Illa institutio in possessionem hìc competere solet Archidiacono, qui eam committit Archipresbyteris loci, quamvis ubique locorum possit peragi, cùm sit actus jurisdictionis voluntariæ.

III. Potest etiam possessio capi per alium habentem procurationem in scriptis, sive mandatum speciale, qui jurat in animam constituentis sui.

Mittendus in possessionem prævièt præstare debet professionem fidei Pii IV. & juramentum ordinarium.

Formulam juramenti Pastoris reperies in Synodo Prov. anni 1607. tit. 17. & professionem fidei Pii IV. reperies in initio Pastoralis.

IV. Possessor triennalis, pacificus & bonæ fidei, Beneficii cum titulo saltem colorato, non potest lite molestari super eo in judicio, neque, ut videtur, in conscientia juxta Reg. 3. Cancellariæ; nisi fuerit intrusus aut simoniacus,

vel aliud, addit Antoine lib. 4. p. 689., habuerit impedimentum Canonicum. Consule La Croix lib. 4. n. 689.

Intrusus dicitur, qui sine titulo, vel qui propriâ authoritate cepit possessionem. Plura vide apud La Croix lib. 4. n. 713.

V. Possessio pacifica & bonæ fidei decennalis inter præsentes & vicennalis inter absentes (nisi constet de intrusione), præscribit jus in Beneficio, & habet vim tituli, ut de alio doceri non debeat, nequidem colorato. La Croix lib. 1. n, 715 & 716.

N. 220. DE ELECTIONE AD BENEFICIA ET POSTULATIONE.

I. *Definitio.* II. *Ex pluralitate Votorum.* III. *Electio requirit confirm.* IV. *Electio collativa.* V. *Omnes vocari debent.* VI. *Electio spectat ad Collegium.* VII. *Triplici modo potest fieri electio.* VIII. *Superiores per Vota secreta eligantur.* IX. *Postulatio ad Beneficium.*

I. ELECTIO est designatio personæ ad Beneficium facta per suffragia.

II. Juxta Conc. Lateran. requirebantur pro valida electione suffragia majoris & sanioris partis eligentium, sed hodiedum numerantur suffragia; imò solet electio concludi ex pluralitate suffragiorum respectu electorum, quamvis non ascendat ad medietatem suffragiorum eligentium: electio Papæ tamen adhuc modò requirit duas tertias suffragiorum eligentium, sicut & postulatio. Invalida est electio suî ipsius.

III. Omnis electio, exceptâ electione Papæ, requirit confirmationem vel installationem Superioris, quæ tribuit jus in re.

IV. Sed electiones in Capitulis frequenter sunt potiùs nominationes vel collationes, & vocantur electiones collativæ, quæ non exigunt confirmationem alterius. Rebuff.

Electus debet intra mensem præbere consensum, & intra tres menses petere confirmationem, alias amittit jus.

Si major pars elegerit scienter indignum, valet electio de digno facta à minori parte in eodem scrutinio. c. 53. lib. 1. t. 6. item cap. 22. "dudum."

V. Ad electionem collegialiter faciendam convocari debent omnes habentes jus suffragii; ita ut vel unus non vocatus electionem infirmare possit, si contradicat; sed em non contradicat, firma est electio.

VI. Electio spectat ad Collegium vel Capitulum; requiruntur autem tres ad constituendum Capitulum, ad illud conservandum duo, & ad jura illius servanda sufficit unus, ideoque talis poterit eligere.

In iis constituendis, quæ ad totum Capitulum pertinent collectivè, sufficit pluralitas votorum, ut omnes teneantur; sed pro illis, quæ omnibus ut singulis communia sunt, servit regulâ 29. juris in 6: "quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari." Gonsalez lib. 1. t. 6. c. 57. n. 8.

VII. Forma electionis triplex est: 1. scrutinii, 2. compromissi, 3. inspirationis, aut quasi inspirationis. Cap. 42. tit. 6. libri 1.

VIII. Conc. Trid. sess. 25. de Reg. cap. 6. statuit, quòd Superiores Regularium eligi debeant per vota secreta, & quòd non liceat suffragia absentium supplere.

Quid est postulatio ad Beneficium?

IX. R. Est petitio personæ, habentis impedimentum, ad Beneficium, quod impedimentum per dispensationem tolli potest. Ita Episcopus ad alium Episcopatum non eligitur, sed postulatur, quæ postulatio dirigitur ad confirmantem, vel ad dispensantem.

N. 221. DE PROVISIONE PAPALI.

I. *Papa dividit menses cum Episcopis & Patronis eccles.* II. *Quibus modis Papa Beneficia conferat.* III. *Usus in Belgio.*

QUANTUMVIS Summo Pontifici competat jus absolutissimum disponendi de omnibus Beneficiis Ecclesiasticis, eo tamen non utitur: sed jura, favores & privilegia aliis data continuat, concordata æquè observat, & consuetudines rationabiles permittit.

I. Sic Summus Pontifex alibi observat alternativam mensium cum Episcopis, eam petentibus & residentibus, pro Beneficiis liberæ collationis eorumdem: & cum aliis Collatoribus Ecclesiasticis dividit menses, octo sibi reservans.

La Croix lib. 4. num. 503. refert concordata Germaniæ, & aliarum Regionum.

Quibus generaliter modis potest Papa providere de Beneficiis Ecclesiasticis?

II. R. His, 1. simplici viâ juris; 2. jure reservationis; 3. jure devolutionis; 4. viâ gratiæ per exspectativas, antequam Beneficium vacet, sed hic modus sublatus est per

Conc. Trid. sess. 24. cap. 19. similiter exspectativæ pauperum improbantur, quia "consulendum muneribus, non hominibus" ait Barth. de Mart. 5. jure concursûs, quando Papa confert Beneficium vacans, prævenìens tempore Collatorem; sed hic modus pariter cessat in locis, ubi Papa reservat menses.

III. Observa, quòd in Belgio ex usu non reserventur Summo Pontifici Beneficia Parochialia, nec dignitates electivæ, nec Canonicatus Graduati, neque Beneficia patronatûs laïci aut mixti; deinde in resignatione vel permutatione Beneficia eximuntur à reservatione Papali.

N. 222. DE JURE DEVOLUTO.

I. *Definitio exempl.* II. *Devolut. fit ad Episcopum loci.* III. *Præsent. Patroni purgantis moram admittitur.*

QUID est jus devolutum?

I. R. Est jus conferendi Beneficium translatum ad Superiorem ob negligentiam vel culpam ejus, ad quem spectabat provisio: v. g. si Patronus Ecclesiasticus, cognoscens vacare Beneficium suæ præsentationis, cessante impedimento, negligat præsentare Clericum ad Beneficium vacans intra sex menses, vel Patronus laïcus intra quatuor menses, devolvitur jus ad Episcopum vel alium habentem jus institutionis, qui eo casu Beneficium illud liberè confert sine præsentatione Patroni, & etiam inducit in possessionem: quidam malunt dicere, quòd Episcopus eo casu conferat jure ordinario, non devoluto, sed in idem redit.

II. Devolvitur autem illud jus ad Episcopum loci Beneficii, non ad Episcopum Patroni, & ab Episcopo post semestre devolvitur ad Archiepiscopum, & ultimatè ad Summum Pontificem, qui potest etiam ratione concursûs in jure devoluto prævenire Episcopum. Ita Rebuff.

Collatio Beneficiorum exemptorum similiter devolvitur ad Episcopum tanquam delegatum Apostolicum. Rebuff. La Croix lib. 4. n. 565.

Quid si Patronus post tempus 4. vel 6. mensium elapsum præsentet quempiam ad illud Beneficium, an validè?

III. R. De jure præsentatio est invalida, quia jus præsentandi pro illa vice amissum & translatum est. In hac patria tamen, si Patronus purgans moram præveniat Superiorem, ad quem jus devolutum erat, præsentatio vel

provisio sustinetur, ex patientia, ait Andr. Vall. lib. 3. t. 8. §. 3. n. 1. tanquam valida & firma; nam principalis intentio hìc adimpletur, ut nimirum Beneficia non diu vacent.

N. 223. DE RESIGNATIONE ET PERMUTATIONE BENEFICIORUM.

I. Resignatio simplex fit ad manus Patroni vel collatoris. II. *Resignat. conditionata fit coram solo summo Pont.* III. *Quæ commendatio sit licita.* IV. *Permutatio.* V. *Resignatio facta mortis causâ, si intra 20 dies mor. recidit in nihil juxta Reg. 18 Canc.* VI. *Si non ex causa infirmitatis, manet firm.* VII. *Consens. Patroni.*

RESIGNATIO Beneficii est duplex; una dicitur "simplex" sive pura, alia "conditionata."

I. Resignatio simplex pura & absoluta est voluntaria dimissio Beneficii ad manus ejus, ad quem spectat provisio: ita habet consuetudo moderna, sed olim renuntiatio Beneficii fieri nequibat sine consensu Episcopi.

II. Resignatio seu dimissio Beneficii conditionata, sive sit in favorem tertii sub clausulis "nec alias, nec aliter," sive sub pensione, sive sub quocumque pacto, fit coram Summo Pontifice, non coram Episcopo; uti etiam resignatio triangularis vel reciprocè in tertium.

III. Potest tamen post simplicem resignationem jam factam coram Patrono vel Collatore, fieri eidem commendatio, in favorem cujuspiam.

An possit similis commendatio, exclusâ omni obligatione & pacto, à resignante fieri ante factam resignationem? Negant aliqui ob Bullam Pii V. "quanta. Ecclesiæ;" sed Wig. tract. 7. c. 4. dub. 13. n. 76. affirmat, & explicare conatur præfatam Bullam; Daelman vero ex Zypæo dicit, eam hìc non esse receptam. Qualiter simonia in præfatis committi possit, explicatum est supra in Tractatu de Sim. num. 203.

IV. Permutatio Beneficiorum, sive Resignatio permutationis causâ, est mutua Beneficiorum resignatio in manus Papæ vel Episcopi sub conditione, ut ipse transferat unius Beneficium in alium, & vicissim.

Si Beneficia sint sita in diversis Diœcesibus, permutatio coram utroque Ordinario perficitur; si autem sint Beneficia reservata Papæ, coram eodem permutatio peragi debet.

Qui Beneficii collationem obtinuit, licèt possessionem ejus nondum acceperit, potest illud permutare.

V. Permutatio vel resignatio in favorem, facta ex causa infirmitatis juxta regulam 18. Cancellariæ recidit in nihilum, si infirmus resignans intra 20 dies à resignatione vel permutatione factâ moriatur, & utrumque Beneficium vacat.

Excludit Zypæus ab hac regula permutationes factas coram Ordinario; sed in id alii non consentiunt, eo quòd in regula sint addita hæc verba "quavis authoritate conferatur," per Paulum III.

VI. Si quis sanus, sive extra infirmitatem, perfecerit resignationem vel permutationem, manet ea firma, etiamsi intra 20 dies obveniat eidem mors, quia non causâ infirmitatis facta est.

Præfatam regulam quoad singula verba exponit Rebuffus in praxi Benef. p. 3.

VII. Permutatio perficitur authoritate Papæ vel Episcopi loci; sed expostulatur consensus Patronorum aut collatorum; illis eum recusantibus, per Episcopum suppleri potest iste consensus Patroni vel collatoris Ecclesiastici, non consensus patroni Laïci, nisi per Papam.

N. 224. DE UNIONE BENEFICIORUM.

I. *Unio triplex.* II. *Æquè principaliter.* III. *Unio fit authoritate Papæ vel Episcopi.* IV. *Requiritur consensus Patroni Laïci.* V. *Similiter fit dissolutio.* VI. *Unionis, item divisio Beneficii.*

I. UNIO Beneficiorum perpetua, sive realis (temporalis ad vitam in Belgio non admittitur) est triplex: 1. "extinctiva, 2. accessoria, 3. & æquè principaliter consistens."

Unio extinctiva sive suppressiva facit, ut titulus & prærogativæ unius extinguantur, solique fructus maneant annexi alteri Beneficio.

Unio accessoria efficit, ut Beneficium accessum amittat nomen Beneficii, maneat tamen quoad jura, opera, &c.

II. Unio æquè principaliter fit, quando utriusque jura, prærogativæ & onera perseverant, quo modo Canonicatus solet uniri dignitati.

Censetur autem similis unio facta, si in rescripto ponatur, "illud & istud unimus:" si verò dicatur, "tale Beneficium unimus illi," judicabitur facta unio accessoria vel extinctiva. La Croix lib. 4. num. 28.

III. Cujus authoritate perficitur Beneficiorum unio?

R. Authoritate Papæ vel Episcopi loci, vel etiam Capituli sede vacante. Vide Conc. Trid. sess. 21. c. 5. Reform. sess. 14. c. 9. sess. 24. cap. 13 & 15.

IV. Multæ interim solemnitates observandæ; & dum uniuntur Beneficia patronatûs laïci, requiritur Patronorum consensus: & pro unione Papali in hac patria requiritur Placitum Regium, non pro unione Episcopali.

V. Similiter eadem authoritate fieri potest dissolutio unionis; item divisio unius Beneficii in plura; item dismembratio, quæ est quorumdum fructuum separatio.

VI. Unio præfata vel dissolutio peragi potest vivente Beneficiato, sine ejus præjudicio tamen, habitura plenum effectum, dum Beneficium vacabit.

N. 225. DE QUALITATIBUS BENEFICIATORUM.

I. *Sit legitimus.* II. *Tonsuratus.* III. *Ordo sacer intra annum suscipiendus.* IV. *Habeat ætatem requisitam.* V. *Sit cælebs.* VI. *Probitas morum adsit & scientia debita.* VII. *Non sit irregul. nec cens. innodatus.* VIII. *Recta intentio adsit.*

QUÆ qualitates vel conditiones in Beneficiato requiruntur?

I. R. Primò requiritur natalium legitimitas, ita ut illegitimus sit incapax Beneficii acquirendi. Super hoc defectu dispensat Episcopus, sed solùm pro recipiendis tonsura & simplici Beneficio, non in eadem Ecclesia cum patre suo.

Deinde requiritur ex parte corporis talis dispositio, quæ est necessaria ad munia Beneficii decenter obeunda; defectus tamen in his superveniens non privat Beneficio ante acquisito.

II. 2°. Requiritur tonsura clericalis actu suscepta, quia jure canonico nullus est habilis ad Beneficium Ecclesiasticum, nisi sit tonsura clericali insignitus.

III. Si autem alicui Beneficio insuper annexus sit Ordo aliquis Sacer, is suscipi debet saltem intra annum. Consule Conc. Trid. sess. 22, c. 4. de Ref. & ita si quis donatus Pastoratu negligat intra annum suscipere Ordinem Sacerlotii, existit ipso jure privatus Pastoratu. Cap. "licet" le Elect. in 6.

Nota, Ordinem vel aliam qualitatem pro Beneficio requiri aliquando secundùm actum, aliquando secundùm aptitudinem solùm; quod noscitur ex jure vel ex fundatione.

IV. 3°. Requiritur certa ætas: pro Episcopatu requiritur ætas 30 annorum completorum; pro Beneficio Parochiali & dignitate, cui annexa est cura animarum, requiritur annus 25 inchoatus, pro aliis dignitatibus non sit minor 22 annis; Conc. Trid. sess. 14, c. 12. ref. Ad reliqua Beneficia simplicia acquirenda sufficit ætas anni 14. inchoati. Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. ref. nisi aliud tempus determinetur in ipsa fundatione, cui Conc. Trid. non derogat juxta Wig. Dispensatio super ætate hodiedum à Summo Pontifice solo conceditur.

De ætate Priorissæ Monialium eligendæ, consule Conc. Trid. sess. 25. cap. 7. Regul.

V. 4°. Requiritur cælibatus, & quidem si Beneficiatus contrahat matrimonium validum, ipso jure amittit Beneficium Ecclesiasticum: permittitur Uxorato, non bigamo, accipere Beneficium, si castitatem voveat, &c. Consule tit. de Clericis conjugatis.

VI. 5°. Requiritur probitas morum, & legitimum de ea testimonium.

Item requiritur scientia respectivè ad quodlibet Beneficium congrua, & talis, quæ ad munus annexum ritè obeundum est necessaria.

Existimant plurimi defectum probitatis morum vel scientiæ infirmare collationem Beneficii, tanquam indigno factam; nam hi defectus morum & scientiæ æquiparantur defectibus ætatis & natalium: & Conc. Trid. addit; "aliter irrita sit provisio." Hinc collatio facta illiterato est irrita. Cap. "Illiteratos," Dist. 36.

VII. 6°. Irregularis, vel excommunicatus, vel suspensus, aut ob culpam interdictus Beneficia non acquirit validè; verumtamen irregularitas aut censura superveniens non sic mox privat Beneficio antè acquisito.

VIII. 7°. Requiritur recta intentio, de qua sit num. seq.

N. 226. DE INTENTIONE ACCIPIENDI BENEFICIA.

1. *Intentio statûs Ecclesiastici.* II. *Intentio transeundi ad sæculum vitiat.* III. *Accipiens Pastorat. sine animo Sacerdotii.* IV. *Cum animo resignandi.* V. *Intentio secundaria sustentationis.*

QUALI intentione oportet accipere Beneficia?

I. R. Cum intentione statum Ecclesiasticum amplectendi, & suscipiendi Ordinem secundùm exigentiam Beneficii, ac ejusdem officia adimplendi.

II. Hinc qui accipit Beneficium animo postea transeundi ad sæculum, validè quidem, etiam fructus, si satisfecerit muneri suo, accipit; sed juxta Wiggers & Sylvium peccat; nam Beneficium Ecclesiasticum est perpetuum.

III. Qui accipit Parochiale Beneficium sine animo suscipiendi intra annum Ordinem Sacerdotii, validè accipit, sed privatur fructibus pro illo tempore, cap. "Commissa" de Elect. in 6.

IV. Hæc pœna non videtur extendenda ad Sacerdotem, qui illud accipit cum animo resignandi vel permutandi, etiamsi peccet: Bulla autem Pauli IV. "inter cæteras Curas" opposita, concernit Datariam Romanam, non hanc patriam. Ita Filliuc. t. Tract. 1. 15. c. 5. q. 4. n. 101.

Secundò susceptio Beneficii exigit, ut intendatur principaliter cultus Dei. Intentio secundaria temporalis sustentationis sive alimentationis ad debitè adimplendum Beneficii onera, vitio caret; sed hæc principalis vel primaria esse non potest.

N. 207. AN LICET PETERE VEL APPETERE BENEFICIUM?

S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *a.* 5. ad 3. *& q.* 185. *a.* 1.

I. *Non licet appetere curam animarum.* II. *Responsio Sylvii.* III. *In concursu non licet petere.*

I. RESPONDET S. Thomas: "si aliquis pro se rogat, ut obtineat curam animarum, ex ipsa præsumptione redditur indignus."

Obj. 1. Ad Timoth. c. 3. v. 1. S. Paulus ait: si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat."

R. Non dicit Apostolus, quòd *bene* desideret, nam res bona potest male appeti.

R. 2°. Supposità legitimâ vocatione, licitè desiderari & acceptari potest, sive, ut docet S. Greg. lib. 1. c. 8. de cura Past. dum desideratur ministerium, non prælatura.

II. Cum tamen hæc S. Thomæ reposio secundùm corticem videatur quibusdam æquo durior, ideo Sylvius intelligit S. Thomam loqui de eo, qui petit curam illam animarum sine examine vel vocatione, proprio judicio se digniorem reputans; qui peccat regulariter, quia præsump

tionem committit, munus ejusmodi divinum appetens sine Superiorum examine vel vocatione, cùm dicatur Eccl. 7. v. 4. "Noli quærere à Domino ducatum," & ad Hebr. 5. v. 4. "Sed qui vocatur à Deo tanquam Aäron."

Respondent alii, quòd non liceat appetere curam animarum absolutè, sed solùm conditionate.

III. Hinc deducitur, non peccare eos, qui petunt Pastoratum per concursum, quia vocati sunt ab Episcopo: neque etiam si in manifesta Ecclesiæ necessitate se offerant: quomodo Isaïas se obtulit "ecce ego, mitte me," ad vocem Dei vocantis: "quem mittam?" Isa. 2. v. 8.

S. Thom. loco præfato adjungit: "si quis sit indigens, potest pro se petere Beneficium sine cura animarum."

N. 228. BENEFICIA DIGNIS, NON INDIGNIS CONFERENDA.

I. *Vox* dignus. II. *Dignus simplicit.* III. *Dignior.* IV. *Dignissimus.* V. *Indignus.* VI. *Sanctior non semper præferendus Doctiori, nec è contra.* VII. *Ratio meritorum haberi potest.* VIII. *Nunquam licet indigno conferre Beneficium.* IX. *Si dignus non inveniatur.* X. *Casus, ubi indigno confertur juxta Wiggers.*

I. PRÆNOTANDA terminorum significatio: itaque, Vox "dignus" complectitur hæc duo: 1. bonitatem vitæ sive honestatem morum: 2. idoneitatem scientiæ cum cæteris qualitatibus ad Beneficium requisitis, de quibus N. 225. Quidam dignum distinguunt ab idoneo; sed hìc vox "dignus" comprehendit utrumque.

II. Dignus simpliciter dicitur, qui, præditus omnibus qualitatibus & conditionibus requisitis, creditur sufficienter adimpleturus ministeria Beneficii.

III. Dignior est, qui in illa qualitate speratur ministeria Beneficii melius altero adimpleturus.

IV. Dignissimus vocatur, qui inter omnes dignos creditur ministeria Beneficii optimè perfecturus.

V. Indignus dicitur, qui ineptus est ad ministeria Beneficii, aut equidem non est præstiturus illa ministeria.

VI. An magis sanctus semper haberi debeat magis dignus pro Beneficio, aut è contra?

R. Negativè cum S. Th. 2. 2. q. 63. a. 2. in c. & q. 185. a. 3. nam considerandæ sunt insimul omnes circumstantiæ temporis, loci, personarum, &c. & ita doctior alibi præferendus meliori, & è contra alibi sanctior doctiori: alibi

dives pauperi; junior seniori; indigena extraneo; notus frequenter anteponendus incognito, &c. generatim iste judicandus est magis dignus, per quem fines Beneficii, honor Dei, & utilitas Ecclesiæ magis obtinebuntur.

VII. Wiggers cap. 3. dub. 8. n. 15. explicat, quomodo cum eo consistat, quòd in collatione Beneficiorum habeatur ratio meritorum & ministeriorum ante præstitorum; quia idipsum tendit in bonum Ecclesiæ: deinde Beneficia simplicia secundariò sunt instituta ad sustentationem, & in præmium virtutis ac meritorum.

An licet aliquando conferre Beneficium indigno?

VIII. R. Nunquam positivè indigno: & hujusmodi provisio Beneficii curati certò, simplicis probabilissimè continet peccatum mortale: atque ad restitutionem fructuum & damnorum obligatur Ecclesiæ ipse indignus, eoque deficiente conferens & præsentans. Ratio, est, quòd disposuerint de Beneficio contra commissionem sibi à Deo & ab Ecclesia concessam; proinde collatio sive provisio invalida est. Wigg. in 3. Modus restituendi esse potest, vel surrogare alium dignum vel talem adjungere.

Quid si dignus inveniri nequeat?

IX. R. Tunc casus committendus esset providentiæ Dei, quia Ecclesiam suam non derelinquet destitutam dignis Ministris.

X. Existimat interim Wig. Tract. 7. dub. 6. n. 27. quando dignus haberi non potest, Beneficium posse conferri ei, qui aliquas habet qualitates, qui tamen non sit improbæ & desperatæ vitæ, propter gravem causam, v. g. ne occupetur Beneficium ab hostibus fidei, aut à magis indignis.

N. 229. BENEFICIA CONFERENDA DIGNISSIMIS.

I. *Non licet prætermittere Digniar.* *Probatur ex ratione,* II. *Ex Conc. Trid.* III. *Ex Scrip. Sacra.* IV. *Ex damnatione propositi.* V. *In foro judiciali præsentatio digni non potest impugnari.* VI. *Probabilius non obligant ad restitutionem.* VII. *In concursu prætermissio dignioris induxit debitum restitutionis.* VIII. *Removentur scrupuli.* IX. *Resignans tenetur eligere digniorem.*

AN licet Beneficium simpliciter digno conferre prætermisso dignissimo vel digniori?

1. R. Negativè, quia hoc pertinet ad personarum acceptionem, ait S Thom. 2. 2. q. 185. a. 3. in c.

Ratio altera est, quòd prætermissio dignioris vergat in detrimentum Ecclesiæ & animarum; nam magis dignus majorem produceret fructum, ut supponitur.

II. Probatur ex Conc. Trid. sess. 24. c. 1. & c. 18. ref. quod dicit eligendum esse Pastorem "cæteris magis idoneum:" & sess. 6. c. 1. reform. "maximè digni assumantur."

III. Hinc legimus, Christum Petro promovendo ad curam ovium suarum proposuisse: "Diligis me plus his?"

IV. Denique hæc res definita est quoad Beneficia curata per condemnationem propositionis 47. ab Innoc, XI. ita ut promoventes minùs dignos peccent mortaliter; cui consonat S. Th. loco præfato.

Wiggers & La Croix dicunt idem observandum circa Beneficia simplicia, saltem quæ sunt majoris momenti.

Præfata doctrina obstringit conscientias omnium Patronorum, etiam Laïcorum, Eligentium, Collatorum, &c. inquantùm id in eorum liberâ dispositione consistit: hi enim non sunt Beneficiorum domini, sed dispensatores.

Propterea De Cocq. pag. 590, improbat usum præferendi semper seniorem Monachum ad Pastoratum.

V. Obj. Jura solùm requirunt, ut promovendus sit dignus, & Conc. Trid sess. 24. cap. 18. ref. pro præsentatione laïco solùm requirit ut præsentatus sit idoneus, non ut sit dignior.

R. cum S. Th. 2. 2. q. 63. a. 2. ad 3. quòd jura dicant, quid sufficiat ut electio impugnari non possit in foro externo; sid in foro interno sive in conscientia id non sufficit.

An præfati in casu posito promotionis digni, prætermisso digniori, obligantur ad restitutionem aliquam?

VI. R. Wiggers, Daelman & responsio communior negant extra concursum; non enim obligantur digniori; quia ipse, cessante vi, fraude, &c. non habet jus justitiæ; non obligantur etiam Ecclesiæ, quia Ecclesia non videtur eis imposuisse onus justitiæ commutativæ, sed solùm distributivæ, idque propter perplexitates & perturbationes vitandas; unde ejusmodi provisio facta digno censetur esse valida extra concursum. Sylvius & Pauwels docent, eos teneri ex causa damni illati Ecclesiæ.

VII. Si in concursu dignus sit prælatus digniori, Daelman à restitutione non eximit examinatores, ab ea tamen liberat ipsum dignum; quia, ait, collatio ei facta valida

uit: verùm hoc negant Wiggers & La Croix, eò quòd mnes concurrentes censeantur consensisse in contractum mplicitum, ut Beneficium ex justitia concedatur digniori; rgo acceptatio istius Beneficii est injusta & invalida; deetque ex justitia illud cedere digniori: sicuti v. g. plures oncurrentes in lusu pro præmio, debent ex justitia præium cedere victori.

Obj. Hæc resolutio parit incommoda & scrupulos, quia emo, qui existimat se minùs dignum altero, poterit se istere examini, neque poterit retinere Beneficium, quod btinuit in concursu.

VIII. R. Negatur; poterit enim se sistere, eò quòd votus sit; poterit etiam securus esse, quia cogitare debet, uòd Examinatores consideraverint qualitates & conditioes temporis, loci, &c. quas ipse ignorat.

An ii, qui beneficium suum resignant in favorem alicuus, vel permutant cum altero, debent eligere dignissimum?

IX. R. Plures respondent negativè, eò quòd ii non sint ispensatores ex officio; verumtamen Sylvius in 2. 2. uæst. 63. a. 2. concl. 3. aliique non distinguunt; quia equiem vices eorum in casu resignationis agunt: deinde conurrunt ad promotionem minùs digni, & ita sunt causa amni quod patitur Ecclesia in cultu Dei & utilitate aniarum.

N. 230. EXCEPTIONES.

Casus, ubi licet præterire digniorem. II. *Non licet accedere pluralit. votorum pro minùs digno.*

AN licet aliquando prætermisso digniori, promovere mpliciter dignum ad Beneficium aliquod?

I. R. Affirmativè, & solent adduci hi casus:

I. Si provisio Beneficii ex fundatione sit restricta ad derminatas personas familiæ, urbis, &c. Interim tunc inr illas assumi debet dignissima.

2. Si is qui habet jus præsentandi, eligendi vel nominani, prætermisso digniori, quamvis illicitè, præsentaverit inùs dignum, cui institutio vel confirmatio negari nequit, ollator eundem licitè instituit, quia non est in ejus poestate assumere digniorem.

3. Si dignior reservetur ad alias functiones, in quibus cclesiæ futurus est magis utilis, quia sic major Ecclesiæ ilitas procreatur; quamvis fortè dignior tenuiores perci-

peret proventus; quia non destinantur Beneficia hominibus, sed homines Beneficiis.

4. Dignior præteriri potest, ut excludatur indignus, vel saltem minùs dignus, quia sic magis finem Ecclesiæ assequimur.

An licet in casu aliquo, in quo jam in favorem minùs digni pluralitas votorum data est, accedere & suum suffragium eidem dare, prætermisso digniori?

II. R. cum Wiggers & Sylvio negativè, quia revera concurris ad indebitam promotionem, vel eam confirmas.

Nec obstat quòd tuum contrarium votum sit inefficax & nullum; non est interim noxium nec otiosum, sed potiùs monitorium pro veritate: alioquin oporteret non dare suffragium.

N. 231. DE RESIDENTIA PERSONALI.

I. *Obligat. Beneficiatorum.* II. *Resident. personalis.* III. *Pastor non fungens suo munere non dicitur residere.* IV. *De jure scripto omnia beneficia requirunt resident.* V. *Conc. Trid. finivit quæstionem.* VI. *Absentia Pastoris non ultra bimestre.* VII. *Non residens non facit fructus suos.* VIII. *Curati tenentur residere jure divino, naturali & Ecclesiastico.* IX. *Absentia Canonici non ultra* 3. *menses.*

I. OBLIGATIONES Beneficiatorum generales reducuntur ad has duas, scilicet ad recitationem Horarum Canonicarum, & ad residentiam personalem.

Quid est residentia personalis?

II. R. Est præsentia Beneficiati in loco Beneficii talis, quâ præstat debitum servitium Beneficio annexum. Sic residet in Parochia, si ibidem concionetur, Sacramenta ministret, &c. ita ut residere æquivaleat deservire Beneficio.

III. Si verò Pastor, commorans in Parochia, functiones Pastorales negligat per se ipsum exercere, non adimplet residentiam personalem; ita Diana nulli de rigore suspectus. Utrùm autem ipse fructus faciat suos, negat Sanqius apud Dianam p. 3. Tract. 4. Resol. 156.

IV. Quantùm est de jure communi scripto, Beneficia omnia requirunt residentiam; sed per generalem consuetudinem ei derogatum est quoad beneficia simplicia, quæ non habent annexum onus curæ nec chori, quæque nec ex fundatione nec ex speciali jure residentiam requirunt.

V. Plerasque quæstiones mirvit Conc. Trid. sess. 6. c. 1. Ref. sess. 23. c. 1. Ref. & sess. 24. cap. 12.

Primò agit de residentia Episcoporum.

VI. Secundò declarat & decernit, Pastoribus aliisque Curatis non esse concedendam absentiæ licentiam annuè ultra bimestre, nisi ex gravi causa.

Quamvis pro absentia bimestri requiratur etiam justa causa ab Episcopo approbanda juxta Trid. praxis tamen in his Regionibus, ait Wigg. non observat illam licentiæ expostulationem, præsertim in absentia discontinua.

VII. Nota, quòd Conc. Trid. sess. 23. c. 1. pœnam non residentibus sine justa causa Pastoribus & Curatis decernat & infligat ipso facto, ut, præter mortalis peccati reatum, fructus non faciant suos pro rata temporis absentiæ, nec tutâ conscientiâ, ante etiam sententiam declaratoriam, eos retinere possint, sed erogare teneantur fabricæ Ecclesiarum vel pauperibus loci, prohibitâ quâcumque compositione.

Quo jure residere tenentur Pastores aliique Curati?

VIII. R. Jure divino juxta illud Joan. 21. "Pasce oves meas," & I. Petri 5. "Pascite, qui in vobis est, gregem:" quæ verba in illis dicta sunt omnibus curam animarum habentibus, hinc dicit Conc. Trid. sess. 23. c. 1. de Ref. "Cum Præcepto divino mandatum sit, &c."

Tenentur etiam jure naturali, quia debent actu curam gerere, sicuti Duces, Nautæ, & Pastores, adeoque tanquam tales adesse debent.

Denique obligantur jure Ecclesiastico, prout liquet ex Concilio Trid. sess. 23. cap. 1. Vide Bened. XIV. instit. XVII. pag. 99.

IX. Tertiò Conc. Trid. sess. 24. c. 12. figit tempus residentiæ Canonicis, in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis, *ut non liceat vigore cujuslibet statuti aut consuetudinis*, quæ irritantur, ultra tres menses abesse quolibet anno, sub pœna privationis partis fructuum: salvis constitutionibus rigidioribus, si alibi sint.

Qualiter Canonici in choro præsentes & non canentes, vel voluntariè distracti amittant distributiones, discussum est supra Num. 56. An autem iidem Canonici sic distracti, aut cessante justâ causâ, non canentes, residentiæ tempus perficiant, ams discutiendum relinquo, cùm scribam pro tyronibus in Theologia; interim Bened. XIV. de Synod. l. XIII. Cap. IX. n. xi. docet, Canonicos illos "nequaquam in foro conscientiæ fructus suos facere."

N. 232. DE CAUSIS EXCUSANTIBUS A RESIDENTIA.

I. 1. *Infirmitas.* II. 2. *Amici, Papæ vel Episcopi.* III. 3. *Occup. in negot. Capituli vel Beneficii.* IV. 4. *Causa studii.* V. 5. *Profectio Rom.* VI. 6. *Officium Sacellani Regii.* VII. 7. *Dispensatio.* VIII. *Curati non ita excusantur à residentia.* IX. *Excusat à resid. non semp. habet distribut.* X. *Impotentia per culpam propriam an excus.* XI. *Restitutio fructuum.*

QUÆ sunt causæ excusantes à residentia personali Beneficiorum, quæ non habent curam animarum?

R. Generales causas exprimit Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. Ref.

Doctores deinde ad particulares causas descendendo proponunt sequentes quæ sunt:

I. 1. Infirmitas vel justa corporalis necessitas. cap. "consuet." in 6. sub qua comprehende impotentiam, vim, metum mortis, injustam incarcerationem, &c. quibus casibus debentur etiam distributiones juxta solitam diligentiam.

II. 2. Servitium Papæ, vel assistentia Episcopi in negotiis Ecclesiæ, non solùm particularis, ut vult Fagnanus, sed etiam generalis, ut probat Zypæus in jus Pont.

III. 3. Occupatio in rebus Capituli vel Beneficii sui, vel in onere dignitatis aut præbendæ suæ; v. g. si Pœnitentiarius vel Pastor excipiat confessiones.

IV. 4. Causa studii excusat à residentia eos, qui Theologiam, vel jus Canonicum docent aut discunt, ita ut hi posteriores licentiam Episcopi exquirere debeant juxta Barbosam de Off. & Pot. Ep. All. 56. num. 28. & Canonistas: sed Van Espen iterum exceptionem fingit, quòd id non habeat Belgii praxis, quæ quandoque falsò supposita, est ejus ordinarius aries, quo Canones & leges Ecclesiæ temerariè evertit.

V. 5. Profectio ad limina Apostolorum nomine Episcopi, &c.

VI. 6. Officium Sacellani Regii, dum apud Principem moratur.

VII. 7. Dispensatio ex causa charitatis, necessitatis vel utilitatis Ecclesiæ aut Reipublicæ, sive ex causis in jure expressis, quod judicium spectat ad Episcopum, Fagn. c. "Licet" n. 75. lib. 3.

VIII. Non omnes præfatæ causæ excusant à residentia

eos, qui habent Beneficia curata, de quibus specialiter agit Conc. Trid. sess. 23. cap. 1, de ref. neque etiam, si Beneficia aliqua speciali debito residentiam exigant:

IX. Nota secundò: quantumvis illæ causæ excusent à residentia in ordine ad percipiendum grossos fructus, non tamen omnes tribuunt jus ad distributiones quotidianas: qualis est v. g. absentia ex causa studii; sed contra, causæ absentiæ, quæ valent pro recipiendis distributionibus, valent pro residentia: ex quibus autem causis absens gaudeat distributionibus, dictum est n. 57.

Utrùm infirmitas vel impotentia per culpam propriam contracta excuset à residentia?

X. R. Non ita liquet: si quis in fraudem eam procuraverit, fraus ei patrocinari non debet: similiter qui justè excommunicatus, vel aliâ censurâ ob propriam culpam innodatus, vel justè incarceratus &c. à choro absens sit, non excusatur à residentiâ, saltem post sententiam: si verò injustè ei obveniant, currit ei tempus residentiæ, & gaudet omnibus fructibus & distributionibus.

Quid verò judicandum sit de illo, qui ex culpa sua, v. g. ebrietate, contraxit infirmitatem, per quam impeditur à frequentatione chori?

Responsum est supra Num. 30.

Cui cedunt fructus vel proventus absentium aut non residentium?

XI. R. Consulenda sunt statuta & consuetudines, quæ sunt circa eadem Beneficia: alibi enim proventus absentium accrescunt præsentibus, alibi remanent vel redeunt ad massam. Si nihil statutum sit, tunc dicendum, quòd proventus eorum, qui omittunt Horas Canonicas debeant juxta Constit. Pii. V. erogari in fabricas ipsorum Beneficiorum vel in pauperum eleëmosynas. Consule dicta n. 37. proventus verò Pastorum seu Curatorum, qui ob solum defectum residentiæ fructus non faciunt suos, erogari debent, pro rata absentiæ, fabricæ Ecclesiæ vel pauperibus loci, juxta Con. Trid. sess. 23. cap. 12. de Ref.

N. 233. DE PLURALITATE BENEFICIORUM.

I. *Per se inordinatum est, quòd unus habeat plura Ben.* II. *Except. quatuor.* III. I. *Casus in quo potest accipere secundum.* IV. *Item tertium.* V. *An prim. dimittendum si secundum sit suffic.* VI. *Habens sufficiens, illicitè super accipit aliud.* VII. *Quantit. pro sust. honesta.* VIII. *Conditio extrins. consideranda non est.* IX. 2. *Casus quando Beneficia sunt unit.* X. 3. *Casus unum & deservitura secundi.* XI. 4. *Casus ex dispensatione Summi Pontificis.* XII. *Satisfac. unica recitatione horarum.* XIII. *Non sic, quando sine causa possidet plura.*

AN licet habere plura Beneficia Ecclesiastica?

R. Respondet Conc. Trid. his verbis sess. 24. c. 17. "Cùm Ecclesiasticus ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat Clericorum, Sancta Synodus statuit, ut inposterum unum tantùm Beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur."

I. Igitur per se loquendo inordinationem continet, ut loquitur S. Th. quòd unus habeat plura Beneficia, quia diminuitur cultus divinus, Ecclesia destituitur numero Ministrorum & servitio, fraudantur Fundatores intentione sua, denique pluralitas illa inducit ambitionem, luxum & evagationem, & propterea dici potest jure naturæ illicita, nisi inordinatio illa abstergatur per Ecclesiæ necessitatem vel utilitatem.

Quibus in casibus igitur licitum est habere plura Beneficia?

II. R. In his quatuor casibus:

Primum casum profert Conc. Trid. loco citato prosequens: "Si Beneficium ad vitam ejus, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam" (incompossibilem nimirum) "non requirat, eidem conferre."

III. Igitur qui possidet Beneficium insufficiens potest accipere secundum compatibile ad insufficientiam sustentationis.

Quòd si secundum junctum primo necdum sufficiat ad sustentationem, an poterit accipere & retinere simile tertium?

IV. R. Negat Fagnanus l. 3. in c. "jam dudum" n. 44.

& 69. adjicient, collationem tertii esse irritam veluti inhabili factam ob Conc. Trid. Sylvius in 2. 2. 63. a. 2. Conc. 10, respondet ex consuetudine esse licitum, quia est eadem ratio & finis Concilii Trid. item Barbosa de Offic. Ep. part. 3. All. 62. n. 10. qui allegat stylum Curiæ. Vox "aliud" non excludit tertium.

V. An in casu præfato licitum est retinere simul primum insufficiens cum secundo, quando secundum solum per se sufficit ad sustentationem absque primo?

R. Id licet spectato jure scripto Conc. Trid. sess. 24. c. 17. rationem explicat Fagnanus, quia licitè utrumque accepit: Sylvius tamen & Wig. dicunt unum in conscientia esse dimittendum, quia duo retinentur sine titulo sufficienti.

VI. Nullo jure licet ei, qui possidet pacificè unum Beneficium sufficiens ad sustentationem, accipere & retinere simul secundum quamvis insufficiens: obstat enim Conc. Trid.

Quales & quanti proventus sufficiunt pro taxa honestæ sustentationis?

VII. R. Hic unusquisque respondet, prout commoditas casûs & causæ sibi favent.

Dico igitur, quòd in hac patria centum patacones possint constituere honestam sustentationem Beneficiati simplicis sine cura & onere, cùm similis summa soleat haberi ut sufficiens pro sustentatione. Vicepastoris Mille floreni videntur tribuere sufficientiam honestæ sustentationis Canonico Cathedrali.

Quid si iste Canonicus sit ex illustri familia, qui, ut vivat juxta conditionem familiæ, indiget multis millibus florenorum?

VIII. R. Ista conditio familiæ non est qualitas Beneficiati Ecclesiastici, adeoque hìc consideranda non est in distributione ecclesiastica. Prout observat Sylvius, 2. 2. q. 185. a. 7. concl. 5.

Mirare, quòd ii, qui plura possident Beneficia, dum super eo admonentur, exasperentur; ratio est, quòd nolint conscientiam dormientem excitari.

IX. Secundò, licet retinere plura Benficia, quando illa sunt legitimè unita. De quo supra Num. 224.

X. Tertiò, licet habere Beneficium unum in titulum, aliud in commendam temporalem sive deservituram; sic aliquando datur Pastori hujus Parochiæ deservitura alterius Parochiæ juxta Synod. Provin. Mechlin. tit 17. cap. 3

XI. Quartò, plura licitè acquiruntur Beneficia per dis

pensationem ob Ecclesiæ necessitatem vel utilitatem: v. g. ob penuriam Ministrorum, ob prærogativam meritorum, fidei defensionem, &c. quo modo Episcopus Colonicensis plures obtinet Episcopatus: dispensat autem in pluralitate Beneficiorum Summus Pontifex, non Episcopus, ait Daelman, eò quòd sit dispensatio in lege Concilii: veruntamen Gonzales in lib. 3. t. 5. c. 28. n. 3. aliquid concedit Episcopis circa Beneficia simplicia, quem consule. Item Barb. de Potest. Episc. part. 3. alleg. 62.

XII. An iste, qui possidet plura Beneficia satisfacit unicâ recitatione Horarum Canonicarum in die?

R. cum S. Thom. quodlib. 1. a. 18. si ex justo titulo possideat, satisfacit unicâ, juxta communem usum & sensum. Varia objicit Navarrus; sed ad ea respondetur, quòd obligationes Beneficiorum proveniant & dependeant à volumtate Ecclesiæ.

XIII. Si autem quispiam sine justa causa sive titulo possideat plura, non satisfacit recitando semel in die, imò nec recitando pluries eodem die; sed dimittere tenetur Beneficium sine justo titulo possessum.

N. 234. DE INCOMPATIBILITATE BENEFICIORUM.

I. *Definitiones.* II. *Divisiones.* III. *Incompatibilia primi generis.* IV. *Retinere præsumens privatur utroque.* V. *Incompatibilia secundi generis.* VI. *Opinio Fagnani* VII. *Zypæi Opinio.* VIII. *Beneficia sub eodem tecto.* IX. *Uniform.* X. *Differm.*

I. QUÆ Beneficia dicuntur imcompatibilia?

R. Ea quæ simul retineri non possunt ab eodem.

Compatibilia dicuntur, quæ simul retineri possunt ab eodem: ejusmodi sunt duo simplicia Beneficia, quorum neutrum est sufficiens ad sustentationem, & quæ non exigunt residentiam imcompatibilem.

II. Incompatibilia dividuntur in "incompatibilia primi generis," sive quoad titulum, & in "incompatibilia secundi "generis" sive "quoad retentionem."

Quænam sunt incompatibilia primi generis.

III. R. Ea, quæ ita repugnant, ut, obtentâ pacificâ possessione secundi Beneficii, ipso jure vacet primum; hujusmodi sunt duo Beneficia curata, item duæ dignitates, item duo uniformia sub eodem tecto, v. g. duæ Capellaniæ & Canonicatus ad cantandum in eodem choro, &c.

IV. Si quispiam hujusmodi duo Beneficia incompatibilia primi generis simul retinere præsumpserit, in pœnam privatur utroque, sed privatio secundi, ait Sylvius, videtur esse solùm sententiæ ferendæ, cum sit pœna; legatur Conc. Trid. sess. 7. cap. 4. & 5. Item Fagnanus lib. 3. in cap. "de multa." Quidam ulteriùs utuntur hac distinctione, ut quædam vacent de facto, quædam vacent de jure solùm, juxta cap. 9. Litteras t. 8. de Conc. præb.

V. Incompatibilia secundi generis dicuntur quæ simul retineri non possunt licitè, attamen validè. Hujusmodi sunt duo Beneficia simplicia vel curatum & simplex requirentia personalem residentiam non compatibilem; huc referuntur Beneficia, quæ solùm sunt incompatibilia ex causa, quòd unum sit sufficiens ad sustentationem.

VI. Fagnanus tamen lib. 3. de Præb. cap. "cum jam dudum" n. 31, sine distinctione pronuntiat de quibuscumque Beneficiis incompatibilibus, quòd obtentâ pacificâ possessione secundi vacet primum, & per retentionem vacet utrumque; ratio ejus est, quod Conc. Trid. sess. 7. c. 4. dicat generaliter: "aut aliàs incompatibilia....., quocumque nomine."

VII. Sed Zypeus ad jus Pont. Tit. de Cler. non resid. n. 11. existimat Beneficia non curata, quæ solùm ratione residentiæ sunt incompatibilia, posse simul retineri pro annis carentiæ fructuum.

VIII. An quæcumque Beneficia sub eodem tecto sive in eadem ecclesia sunt incompatibilia?

IX. R. Distinguendo: uniformia, quæ nimirum ad eumdem finem & idem munus sunt instituta, sunt incompatibilia, v. g. Canonicatus & Capellaniæ ejusdem chori.

X. Difformia, si aliàs sibi non repugnent, non sunt propterea incompatibilia de jure juxta Gonzal. Vall. Lay. Sylvium & Pauwels, qui adducit proprium exemplum, quo cum Plebanatu insufficiente possedit Canonicatum in eadem Ecclesia S. Petri Lovanii. Si autem, sit Vallensis, inveniantur in contrarium legitimæ declarationes Cardinalium usu receptæ, eis standum est.

N. 235. DE PENSIONIBUS.

I. *Definitio.* II. *Divisio.* III. *Pensio Ecclesiastica duplex.* IV. *Secunda divisio.* V. *Tertia pars grossorum.* VI. *Creat pensiones summus Pontifex.* VII. *Item Episcop.* VIII. *Obligat. Pensionarii.* IX. *Quibus modis pensio extinguatur.* X. *Pro Redemptione pensionis mediæ requiritur authoritas Eccl.*

QUID est pensio ex Beneficio?

I. R. Est moderata portio ex Beneficii alieni redditibus detracta, & alteri concessa.

II. Dividitur in Laïcam & in Ecclesiasticam seu Clericalem: hæc solis Clericis conceditur.

Pensio Laïca est, quæ ob temporale obsequium datur etiam Laïcis, v. g. Advocato, militi, &c.

III. Pensio Ecclesiastica subdividitur in purè spiritualem, quæ datur ob ministerium spirituale præstandum, v. g. Coadjutori Pastoris: & in mediam sive mixtam, quæ ratione status clericalis percipitur, licèt non ob ministerium præstandum, v. g. quæ datur alteri Clerico ratione permutationis Beneficii, litis extinguendæ, ærarii, paupertatis, &c. sed semper intervenientè authoritate Papæ vel Episcopi.

IV. 2°. Pensio dividitur in realem & personalem.

Pensio personalis est onus Beneficiati, & non transit ad successorem suum.

Pensio realis est onus Beneficii, & transit ad successorem: hic tamen perdere non debet pensiones cessas tempore Prædecessoris, quia pensio annua censetur pars fructuum: neque etiam quamdiu omnes fructus sine culpa sua perierunt.

Quanta potest esse pensio?

V. R. Debet esse moderata, ita ut, juxta consuetudinem, tertiam partem grossorum non excedat; distributiones & accidentia non comprehenduntur nisi exprimantur.

Quis potest creare sive imponere pensiones?

VI. R. Summus Pontifex imponere potest personales & reales, etiam in perpetuum.

VII. Episcopus ex consuetudine imponit pensiones Ecclesiasticas, non laïcas, personales, quandoque reales, ut docet Suarez de rel. t. 1. lib. 4. c. 51. num. 18. cum Layman & aliis: ex eo deducit Layman num. 4. quòd Episcopus cum Capitulo posset partem fructuum Beneficii adscribere fabricæ, sacristæ, debitis solvendis, &c.

Consensus Patroni Beneficii pro pensione super eo creanda non requiritur de jure, consultò tamen petitur in hac patria, quando Beneficium est patronatûs laïcalis.

VIII. Pensio Ecclesiastica, quantumvis non sit Beneficium, habet tamen obligationem recitandi Officium B. M. V. ubi Constitutio Pii V. recepta est, nisi recitetur Officium Canonicum, sub pœna amissionis fructuum.

Quomodo extinguitur pensio?

IX. R. Per pensionarii mortem, vel professionem solemnem.

Item Ecclesiastica pensio extinguitur per ejusdem matrimonium, hæresim, &c.

Insuper pensio merè personalis etiam cessat per mortem Beneficiati.

Denique pensio extinguitur per remissionem, item per redemptionem, dum scilicet pensionario datur in præsenti certa pecuniæ summa, ut extinguatur jus pensionis annuæ. Verumtamen ante pensionem creatam pacisci non licet de conditione redemptionis præfatæ.

Quæ pensio potest redimi, & cujus authoritate?

X. R. Pensio laïca potest privatâ authoritate redimi, imò & vendi, ait Wiggers.

Pensio purè spiritualis sub redemptione non cadit, cùm sit annua sustentatio Ministri.

Pensio media redimi potest authoritate Episcopi, ait Wiggers cap. 4. de Sim. n. 93. quando ab Episcopo creata est.

Imò Daelman de Simon, obs. 10. audet dicere, praxim habere, ut pensio dicta media redimatur quinque annatis sine authoritate Pontificis vel Episcopi, & adjungit eam posse vendi tanquam temporale; verùm pro eo nullum adducit Doctorem consentientem: cùm igitur Steyaert, Pauwels aliique ejusdem temporis & loci asserant consuetudinem recurrendi ad authoritatem Ecclesiæ, his practicè adhærendum est; ratio Theologica accedit, quòd illa pensio sit equidem aliquid annexum spirituali & clericali titulo.

N. 236. DE REGALIA.

QUID est regalia, quæ in Gallia obtinet?

R. Est facultas, Regi concessa, percipiendi omnes fructus Episcopatûs vacantes, & conferendi illo tempore omnia ejusdem Beneficia vacantia non curata.

Hujusmodi facultas necessariò provenire debet & con

cedi à Summo Pontifice, quia Rex ut talis non habet potestatem in res Ecclesiasticas, cùm cæteri Reges eam non habeant.

Innoc. XI. Summus Pontifex inhibuit & irritavit extensionem Regaliæ. De qua historicè, uti & de origine & justitia regaliæ disertissimè scribit Card. Sfondrati in libro cui titulus, "Gallia vindicata."

TRACTATUS

DE

RELIQUIS VIRTUTIBUS JUSTITIÆ ANNEXIS.

N. 231. DE PIETATE

S. Thom. 2. 2. *q.* 101.

ET OBSERVANTIA.

S. Thom. 2. 2. *q.* 102.

I. *Definitio Pietatis.* II. *Objectum materiale & formale.* III. *Circumstantia aggravans.* IV. *Definitio virtutis observantiæ.* V. *Objectum materiale & formale.* VI. *Duliæ.*

PIETAS duplex est; in Deum, & in parentes.

Pietas in Deum convenit cum Religione & cultu Dei. Vide etiam S. Thom. infra q. 121.

I. Pietas dicta in parentes est virtus per quam parentibus & consanguineis ac patriæ officium & cultus tribuitur.

II. Est specialis virtus habens pro objecto materiali cultum consanguineorum, & patriâ junctorum; pro objecto formali rationem debiti fundatam in ratione principii (post Deum) ortûs & educationis nostræ. De his latiûs ad quartum præceptum Decalogi.

III. Observa quomodo ex hoc capite peccata quædam commissa in consanguineos vel patriam aggraventur, ita ut in peccatis odii, contumeliæ, percussionis, injuriarumve gravium circumstantia consanguinitatis & affinitatis primi saltem gradûs, sit notabiliter augens & exprimenda in confessione.

S. Th. art. 4 ad 4. docet, quòd filii ad subveniendum

necessitati parentum debeant omittere ingressum Religionis, sed post professionem non possint propterea exire, quia sunt mundo mortui.

Quid est observantia?

IV. R. Est virtus quæ exhibet Superioribus, aliisque in dignitate constitutis cultum & honorem dignitati eorum correspondentem.

V. Est virtus specialis habens pro objecto materiali cultum exhibendum Superioribus, & personis excellentibus, et pro objecto formali rationem debiti fundatam in ratione principii secundarii gubernationis & directionis, vel aptitudinis ejus.

Sub virtute observantiæ S. Th. colloeat virtutes duliæ & obedientiæ.

VI. Dulia exhibet honorem creaturæ excellenti secundùm similitudinem alicujus dominii. Hic cultus duliæ defertur Sanctis, & differt a Religione sive cultu latriæ, qui defertur soli Deo.

N. 288. DE OBEDIENTIA.

S. Thom. 2. 2. q. 104.

1. *Obedientiæ materialis.* II. *Obedientiæ virtutis definitio.* III. *Objectum ejus.* IV. *Superioribus obediendum.* V. *Duplex exceptio.* VI. *Primus casus.* VII. *Secundus casus.* VIII. *Obediendum secundùm rationem superior.* IX. *Obj. ex epist. ad Col.* 3. X. *Clausura monialium.* XI. *Bonitas actus præcepti.*

QUID est obedientia?

I. R. Duplex solet distingui obedientia: una generalis, quæ & materialis dicitur, qua præstamus actus ex cujusvis virtutis motivo debitos: hæc non est specialis virtus, sed pertinet potius ad quamlibet virtutem.

II. Obedientia, quæ est virtus specialis, definitur: virtus moralis inclinans voluntatem ad implendum præceptum Superioris ex motivo satisfaciendi præcepto.

III. Objectum materiale obedientiæ sunt actus præcepti à Superiore: objectum formale est ratio debiti authoritati Superioris præcipientis.

Quibus oportet obedire? S. Th. a. 4.

IV. R. Suis Superioribus: & quidem Deo oportet obedire in omnibus.

An Superiori humano obediendum est in omnibus?

V. R. S. Th. art. 5. negativè; idque contingere potest ex duobus:

VI. Primò ex eo, quod iste Superior præcipiat aliquid repugnans voluntati altioris Superioris; ita servus non debet obedire in malis, aut quæ sunt contra legem Dei vel Ecclesiæ; miles non debet exequi mandatum Capitanei contra præceptum Ducis exercitûs.

Quomodo interim in dubio æquali sit tutius obedire Superiori instanter præcipienti, explicatur in Tract. de Conscientia 1ª. 2æ.

Observat S. Thom. art. 3. ad 3. quantumvis ob præceptum Superioris nunquam liceat facere malum, quandoque tamen propter illud teneatur quis prætermittere bonum non necessarium.

VII. Secundus casus contingit, quando Superior aliquid, quantumvis bonum, præcipit in materia, in qua alter ipsi non subditur: hinc non tenetur servus domino, nec filius patri obedire in præstando voto castitatis: S. Thom. art. 5. in c. "secundùm ea, quæ ad naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, quia sunt naturâ pares."

In quibus ergo debet inferior obedire Superiori?

VIII. R. Per se in his, quæ pertinent ad rationem superioritatis ejus: sic miles duci in bellicis, servus domino in servilibus, filius patri in his, quæ pertinent ad disciplinam vitæ & curam domesticam. S. Th. art. 5. in c.

IX. Obj. Ad Col. 3. v. 22. legitur: "Servi obedite per omnia dominis:" ergo in omnibus obediendum est dominis.

R. Id commodè accipi debet restringendo ad omnia, quæ pertinent ad rationem superioritatis dominorum.

X. Sylvius hìc in q. 104. art. 5. sustinet, quòd omnes Moniales possint per obedientiam cogi ad observantiam clausuræ, quamvis eam directè non voverint. Vide etiam Billuart t. 5. diss. 2. art. 2. p. 18.

XI. Nota, quòd præceptum vel lex Superioris constituat actum præceptum in bonitate istius virtutis, ex cujus motivo formali præcipitur, adeoque transgressio ejusdem legis sit contra istam virtutem.

N. 239. DE INOBEDIENTIA.

S. Thom. 2. 2. *q.* 105.

I. *Inobedientia general.* II. *Inobedientia formalis est peccatum mortale.* III. *An possit esse veniale ex parvitate mater.* IV. *Qui agit scienter contra legem, vel quia res levis est.* V. *Interrogationes practicæ.*

QUID est inobedientia?

I. R. Duplex est inobedientia: una generalis vel materialis, quæ invenitur in transgressione cujuscumque præcepti absque contemptu: hæc non producit peccatum distinctum; ita fornicans ex infirmitate non facit peccatum contra obedientiam distinctum à peccato contra castitatem.

II. Inobedientia specialis & formalis est transgressio præcepti ex contemptu, nimirum quando quis rebelle subjici agit contra præceptum directè ideo, quia præceptum est, vel quia præceptum est ab illo Superiore. Hæc inobedientia constituit speciale peccatum mortale, nam est contemptus perfectus, qui intenditur directè.

III. An inobedientia formalis potest aliquando ex parvitate materiæ esse veniale peccatum?

R. Ita existimat Silvius cum Billuart. t. 5. p. 24 in præcepto rei exiguæ, dum non adest contemptus Superioris absolutus in omnibus, sed tantùm secundùm quid in præcepto hoc rei parvæ cum voluntate subjectionis in reliquis.

Hoc magis obtinet, dum contemptus solùm est imperfectus, sive non directè intentus; tùm enim inobedientia erit gravis vel levis secundum præcepta; ut autem hæc inobedientia respectu præcepti humani censeatur gravis & peccatum mortale, debent concurrere hæc duo, materia gravis & voluntas Superioris obligandi graviter.

IV. Nota, quòd agens scienter contra legem, non semper agat ex contemptu perfecto formali, neque is, qui agit contra præceptum ideo quia res, quæ præcipitur, levis est. Frequentia tamen dispositivè inducit contemptum: Prov. 18. "Impius, cùm in profundum venerit, contemnit."

Plura circa hæc in Tractatibus de peccatis, de legibus, & in 4. præceptum Decalogi.

Super quibus interrogari possunt, qui confitentur se fuisse inobedientes parentibus?

V. R. In quali & quantâ materia fuerint inobedientes, ex quo fine præcepta fuerit.

An parentes præceperint sub gravi sive secundùm rigidam obedientiam, & an fuerint multùm offensi, irati, contristati, aut alia mala secuta sint: an frequens sit inobedientia, an ex contemptu, & contra utrumque parentem simul, &c.

N. 240. DE GRATITUDINE SEU GRATIA, ET VINDICATIONE.

S. Thom. 2. 2. *q.* 106, 107, 108.

I. *Definitio.* II. *Objectum formale & materiale.* III. *Quid ingratitudo.* IV. *Est peccatum veniale.* V. *Vindicatio virtus, vitia opposita.*

QUID est gratitudo?

I. R. Est virtus reddens gratiam benefactoribus debitam.

Objectum ejus formale est debitum morale honestatis ratione beneficii accepti.

II. Objectum materiale sunt officia gratitudinis, quæ juxta S. Th. reduci possunt ad tria: primum est in animo agnitio & grata memoria beneficii: secundum in verbis est actio gratiarum: tertium perficitur factis retribuendo beneficium tempore & loco secundùm facultatem; magis tamen gratitudo attendit affectum quàm effectum. S. Th. art. 5. in c.

Quid est ingratitudo?

III. R. Est benefactori officia gratitudinis denegare.

Sicut gratitudinis assignantur tria officia, sic ingratitudinis ponuntur tres gradus: ea, quæ est animi, pessima est.

IV. Ingratitudo est ut plurimùm peccatum veniale, nam violatur solùm debitum honestatis, nisi aliud accedat.

Quomodo per ingratitudinem dicantur peccata redire, explicatur in tract. de Pœnit. n. 40.

V. S. Th. q. 108. agit de virtute vindicationis, quæ est alicujus mali pœnalis inflictio pro peccato ad bonum aliquod; hæc vindicatio fit nomine Dei. Receditur ab hac virtute per excessum ob nimiam crudelitatem & sævitiam, et per defectum ob nimiam remissionem in puniendo. S. Th. a. 2. ad 3.

N. 241. DE VERITATE SEU VERACITATE.

S. Thom. 2. 2. *q.* 109.

I. *Definit.* II. *Objecta.* III. *Officia veracitatis.*

QUID est virtus veritatis seu veracitatis?

I. R. Est virtus moralis inclinans ad dicendum verum, conformiter ad mentem dicentis: & inde homo dicitur verax. S. Th. a. 1. in c.

II. Objectum ejus materiale proximum est veritas enuntiationis, remotum est veritas rei enuntiatæ.

Objectum formale est debitum honestatis in societate humana & convictu, ut homo homini tutò possit credere. S. Th. a. 3. ad 1.

III. Officia veracitatis sunt, 1. inquirere priùs veritatem, 2. cavere præcipitantiam, temeritatem & ignorantiam; 3. fideliter exprimere mentem, dum ratio & occasio id postulant: hoc additur, quia officium veracitatis non postulat, ut semper & ubique veritas pandatur, cùm oporteat aliquando veritatem quampiam silere & occultare.

N. 242. DE MENDACIO, EJUSQUE DIVISIONE.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 110.

I. *Definitio.* II. *Quis dicens verum mentiatur.* III. *Mendacium triplex.* IV. *Officiosum.* V. *Jocosum.* VI. *Perniciosum mendacium, ejus species.* VII. *Ex gen. suo mort.* VIII. *Officiosum & jocosum ex genere suo sunt venialia.* IX. *Explicatur Ps.* 5. X. *Explicatur Locus Sap.* 1.

I. VITIUM virtuti veracitatis oppositum est habitus mendacii; verumtamen mendacium usurpatur frequentiùs pro actu istius vitii, & ita definitur: Locutio contra mentem loquentis.

Sub locutione comprehenditur quodcumque signum externum, & ita possumus mentiri per scriptum, per gestus, nutus aliave facta.

An quispiam dicens verum potest mentiri?

II. R. Affirm. si putet in mente id esse falsum; è contra dicens falsum non mentitur, si prudenter existi

met, id esse verum: ratio est quòd non loquatur contra mentem: posset tamen quis esse reus culpæ mendacii, si per defectum debitæ inquisitionis, per præcipitantiam aut multiloquium sese exponat periculo dicendi falsum.

Quomodo dividitur mendacium?

III. R. Dividitur ratione culpæ & finis in officiosum, jocosum, & perniciosum. S. Th. a. 2.

IV. Mendacium officiosum dicitur, quod committitur solùm causâ utilitatis propriæ vel alienæ: v. g. quis dicit, se non habere pecunias, ne iis spolietur a militibus.

V. Jocosum est, quod fit causâ delectationis tantùm: v. g. quis mentitur se esse Mechliniensem, ut ad risum moveat.

VI. Mendacium perniciosum dicitur, quod præter malitiam mendacii habet adjunctum nocumentum vel malum aliquod, ex quo contrahit malitiam aliam, proinde omnia mendacia perniciosa non sunt ejusdem speciei, sed assumunt speciem malitiæ ex nocumento seu malo, ex quo dicuntur perniciosa; sic mendacium perniciosum, quo detrahimus famæ proximi per impositionem falsi, habet malitiam injustitiæ; mendacium contra Fidem est perniciosum, & indult malitiam contra Fidem.

Quantum peccatum est mendacium? S. Th. a. 4.

VII. R. Mendacium perniciosum est ex genere suo peccatum mortale secundùm malum adjunctum.

VIII. Officiosum autem & jocosum sunt ex genere suo peccatum veniale: possunt interim hujusmodi mendacia ratione scandali, finis, damni, &c. fieri mortalia, sed eo casu non vocantur ampliùs merè officiosa vel jocosa, sed perniciosa.

IX. Obj. Ps. 5. "Perdes omnes qui loquuntur mendacium," ergo, omne mendacium est mortale.

R. S. Thom. a. 4 ad 1. quòd intelligatur de mendacio pernicioso juxta contextum: "Virum sanguinum & dolosum," &c.

X. Obj. Sap. 1. "Os quod mentitur occidit animam." Ergo omne mendacium est mortale.

R. Primò cum S. Thom. os, quod mentitur mendacium perniciosum detractionis, &c. occidit animam.

R. 2°. Peccata venialia occidunt animam dispositivè.

N. 243. AN MENDACIUM ALIQUO CASU POTEST ESSE LICITUM?

S. Thom. 2. 2. *q.* 110. *a.* 3.

I. *Mendacium est intrinsecè malum.* II. *Objectio.* III. *Mendacium ad evadendam mortem.* IV. *Objectio.* V. *Abraham non est mentitus.* VI. *Jacob excusatur à mendacio.*

I. RESP. Id Plato, Origenes & aliqui veteres existimarunt; sed responsio negativa certa est: ratio est, quòd omne mendacium sit intrinsecè malum, & lege naturali prohibitum, nam voces naturaliter sunt signa intellectûs, ait S. Th. Idem probatur ex SS. PP. Ambros. Aug. &c. et dicitur Eccli. 7. "Noli velle mentiri omne mendacium."

II. Obj. Ex duobus malis minus est eligendum, ergo licet mentiri, v. g. ad cavendum homicidium.

R. Nego cons. quia mentiri est formale peccatum; & ita mentiri est malum majus, quàm permittere homicidium merè permissivè. Et juxta Apost. ad Rom. 8. non licet facere mala, ut veniant bona.

III. Proinde non licet mentiri ad avertendum mortem aut interitum Republicæ, vel quæcumque alia mala: in hujusmodi perplexitatibus debent homines confugere ad auxilium Dei, Angeli Custodis, &c.

IV. Obj. Abraham, Jacob, David, Judith, Elisæus, Amos aliique sunt mentiti, qui nobis in Sacris Litteris proponuntur tanquam exemplum; ergo, &c.

R. 1°. Sancti homines potuerunt venialiter peccare, sed in eo non proponuntur imitandi.

R. 2°. Non omnes præfati sunt arguendi mendacii, super quo consule Interpretes Scripturæ Sacræ.

V. In primis Abraham Gen. 20. dicendo, Saram esse sororem suam, non est mentitus, eò quòd esset ejus consanguinea, quæ illo tempore vocabatur quoque soror: sicut in Evangelio consanguinei Christi vocati sunt ejus fratres Matth. 12. v. 46.

VI. Secundò S. Aug. excusat à mendacio Jacob dicentem Gen. 27. v. 19. "Ego sum primogenitus tuus Esau, propter mysterium, & quòd esset jure primogenitus, natus primogenituræ in ipsum translatum fuerat venditione divinâ ordinatione. Vide Wig. Tract. de Fide, quæst. art. 3 num. 65.

Obstetrices Ægypti Exodi 1. non sunt excusandæ à mendacio: remuneratæ sunt à Deo temporaliter non ob mendacium, sed propter obsequium præstitum Hebræis.

N. 244. DE RESTRICTIONE MENTALI.

I. *Restrictio realis.* II. *Restrictio purè mentalis.* III. *Non excusat à mendacio.* IV. *Proposit. damnata.* V. *Casus restrictionis mentalis.* VI. *Quomodo Christus dixerit se nescire diem judicii.* VII. *Explicatur Textus Joan.* 7. v. 8.

RESTRICTIO mentalis dicitur esse duplex, pure mentalis, & non purè mentalis, sive realis.

I. Restrictio realis occurrit, dum enuntiatio, spectatis solis verbis, falsa est, sed circumstantiæ concurrunt, quæ significant, aliquid esse subintelligendum, quod loquens in mente tenet, &, quo subintellecto, enuntiatio est vera: v. g. Joannes quærens illicò in foro loqui Petro, petit à Paulo: an vidisti Petrum? Paulus respondet non vidi, quamvis illum viderit heri vel ante quatuor horas.

Hæc responsio sive restrictio realis non continet mendacium, quia per circumstantiam Joannis quærentis illicò loqui Petro, restringitur ad tempus propinquum; jam verò non sola verba faciunt enuntiationem esse veram, sed etiam externæ circumstantiæ seu signa concomitantia, usus, &c. consignificant.

Hinc collige, quomodo metaphora, hyperbolæ, aliæque figuræ rhetorices non contineant mendacia.

II. Restrictio purè mentalis committitur, dum profertur enuntiatio, quæ spectatis omnibus circumstantiis & signis externis falsa est, sed cui in mente loquentis internè adjicitur vel subintelligitur aliquid, per quod fieret vera, quod internum tamen nullo signo manifestatur aut connotatur. V. g. Joannes interrogatus, an hodie viderit Petrum, quem revera vidit; respondet: non vidi eum hodie, subintelligendo: non vidi eum hodie in Hispania, &c.

An restrictio purè mentalis excusat à mendacio?

III. R. Negativè, quia illa restrictio interna nullo externo signo manifestatur, adeoque non consignificat, ac ita enuntiatio externa manet simpliciter falsa.

Insuper per restrictionem purè mentalem turbaretur societas humana eodem modo, quo per mendacia.

IV. "Probatur etiam ex damnatione hujus prop. 36 Innoc. XI. si quis vel solus vel coram aliis, sive interr

gatus, sive sponte propriâ, sive recreationis causâ, sive quocumque alio fine, juret se non fecisse aliquid, quod revera fecit intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab eâ, in quâ fecit, vel quodvis aliud additum, revera non mentitur, nec est perjurus."

V. Prudenter quidem La Croix lib. 8. pag. 1. n. 295, refutans restrictionem pure mentalem, admonet post præfatæ prop. condemnationem cautè legendos esse quosdam, qui ante condemnationem scripserunt; sed interea non video ego evidenter, quomodo ipse Num. 228. satis ab eis recedat, dum dicit licitum esse homicidæ, qui interrogatur an illum hominem occiderit, respondere; non occidi, subintelligendo in mente: ita ut tibi fateri debeam; similiter licitum esse respondere interroganti, an latro hàc transierit "non transiit hàc, si simul iste manum in manicam inserat, intelligendo, quòd non transierit "per manicam;" nam illud signum supponitur occultum vel non perceptibile ut consignificativum; sicuti motus oculorum in loquendo non esset sufficiens signum consignificativum, ut subintelligatur externè: "non transivit per oculos meos."

Interim quando ista protensio manûs in manicam esset satis manifesta & cum verbis conjunctæ perceptibiliter seu intelligibiliter, tunc ipse Boudart excuset responsionem à mendacio.

VI. Obj. Christus videtur usus restrictione mentali, dum Marci 7. v. 32. dixit se nescire diem judicii, ergo est licita.

R. Nego ant. quia Christus id dixit tanquam Legatus Patris; notum autem est omnibus, quòd Legati Regum possint dicere, se nescire ea, quæ habent sub secreto legis, quia qualitas Legati consignificat & restringit.

Alii respondent, quòd Christus diem judicii ex principiis cognitionis naturæ humanæ non sciverit, & eatenùs dixerit se nescire, licèt sciverit ut Deus.

VII. Obj. Joan. 7. v. 8. dixit Christus discipulis: "Ego non ascendo ad diem festum istum:" & tamen postea ascendit; ergo, &c.

R. Discipuli petebant ut ascenderet primo die cum ipsis, ut patet ex Textu. Christus respondet verè, "ego non ascendo" ad diem festum illum, scilicet primum: consonat quòd in quodam Textu Græco legatur, ego "nondum" ascendo.

Secundò, Discipuli volebant ut manifestè ascenderet: id negavit Christus, & propterea Textus dicit, "ascendit non manifestè.

Ad Objectiones plures alias respondet Wiggers Tract. 8. de Religione cap. 5. dub. 13.

N. 245. DE AMPHIBOLOGIA ET ÆQUIVOCATIONE.

I. *Casus exponitur.* II. *Amphibologia est sine mendacio.* III. *Objectio.* IV. *Modus evadendi mendacia.*

AN licet loqui cum amphibologia sive æquivocatione?

I. Casus est, quando propositio vel verbum patitur duos sensus vel duas significationes, v. g. hæc propositio, dico latronem Petrum occidisse, potest significare quòd latro occiderit Petrum, & è contra quòd Petrus occiderit latronem: similiter vox "mundus" potest significare orbem terræ & munditiem, & ex eo æquivoca est hæc enuntiatio, mundus non est mundus.

II. R. Hujusmodi æquivocatio non continet mendacium, in quocumque sensu accipiatur, quia verba externa verè significant illum sensum, quem loquens in mente habet, & sic differt à restrictione purè mentali, in qua verba externa non continent sensum mentalem.

Igitur licet ex justis causis eâ uti in alterutro sensu: sic Angelus Tob. 5. locutus est metaphoricè: "Ego sum "Azarias, magni Ananiæ filius," id est, sum adjutorium Domini, filius adoptivus Dei. Polm. n. 1044.

III. Obj. Utens tali æquivocatione intendit alium fallere & decipere, atqui id est contra sinceritatem societatis humanæ, ergo non licet.

R. Negatur assump. sed intendit dicere verum, quod habet in mente; ad deceptionem alterius ex mala ejus intelligentia habet se permissivè, & propterea ut ab omni peccato excusetur, requiritur justa causa.

IV. Modus opportunus avertendi importunas hominum curiosorum interrogationes, est reciprocè apponere interrogationem: v. g. si petant, an scis hoc? an fecisti hoc? reponas: unde ego hoc scirem? quare hoc fecissem? &c. Simili modo Christus Luc 24. interrogationi Discipulorum euntium in Emmaüs replicuit dicens: *Quæ?*

N. 246. DE SIMULATIONE ET HYPOCRISI.

S. Th. 2. 2. *q.* 111.

I. *Mendacium per facta.* II. *Hypocrisis.* III. *Simulare largè acceptum.*

I. QUID est simulatio?

R. Est mendacium per facta, dum scilicet per signa factorum significatur contrarium ejus, quod est in mente: *v. g.* si quis signa amicitiæ exhibeat ex animo inimico; quo modo Judas osculatus est Christum.

II. Et quidem si sit simulatio sanctitatis, quam quis non habet, vocatur hypocrisis, quæ aliquando est peccatum mortale, prout fuit in Pharisæis; quando scilicet contemnitur sanctitas, vel quando procedit ex fine mortaliter malo. S. Th. art. 4.

Occultare sive tacere peccata sua, ne alium scandaliset, non est hypocrisis. S. Th. art. 1, ad 4.

III. Simulare, largè acceptum pro componere, non semper importat peccatum: sic Christus Luc. 24, "finxit se longiùs ire," id est composuit gressus, sicut is, qui longiùs iret, idque erat verum & aptum signum ad excitandos Discipulos ad hospitalitatem, quæ erat mens Christi: sic parentes se quandoque ostendunt quasi iratos, ut cohibeant pueros à malo.

S. Th. 2. 2. q. 112. jactantiam reducit ad mendacium, docetque eam aliquando esse peccatum mortale.

N. 247. DE AFFABILITATE.

S. Thom. 2. 2. *q.* 114 & 115.

QUID est affabilitas?

Est virtus efficiens conversationem cum proximo gratam & comem, in affatu & aliis rebus.

Vitia opposita per excessum sunt adulatio vel blanditia, quæ est nimia et indecora ad homines accommodatio.

Vitium per defectum est asperitas, conversationis, adferens proximis molestiam & tædium.

Solent hæc vitia haberi ut peccata venialia ex genere suo, quatenùs affabilitati præcisè opponuntur.

N. 248. DE LIBERALITATE, AVARITIA ET PRODIGALITATE.

S. Thom. 2. 2. *q.* 117, 118, 119.

I. *Definitio.* II. *Vitia: avaritia, prodigalitas.* III. *Ex genere suo sunt venialia peccata, sed sæpe mortalia ex circumstantiis.* IV. *Avaritia inter peccata capital.* V. *Filiæ Avaritiæ.* VI. *Objectio.* VII. *Filiæ vitii possunt esse alterius speciei.* VIII. *Præcepta Decalogi.*

QUID est liberalitas?

I. R. Est virtus, quæ in elargiendis pecuniis moderatur affectum & usum secundùm rationis dictamen.

Sub pecuniis comprehenduntur omnes res externæ, S. Thom. a. 2.

II. Vitia opposita liberalitati sunt, avaritia sive illiberalitas per defectum, & prodigalitas per excessum.

Avaritia est inordinatus amor divitiarum.

Prodigalitas est superflua divitiarum erogatio.

III. Hæc vitia sunt ex genere suo peccata venialia, quatenùs opponuntur soli virtuti liberalitatis; frequenter tamen sunt mortalia ex circumstantiis; & ita prodigalitas est pectatum mortale, dùm ex ea quis negligit solvere debita aut alere familiam vel ad alia mala dilabitur, prout filius prodigus, Luc. 15.

Similiter avaritia induit culpam mortalem, dum quis ex ea perpetrat iniqua, vel in ea collocat finem ultimum, & ex hac ratione vocatur "Idolorum servitus" ad Eph 5. v. 5. scilicet similitudinariè, ait S. Thom.

IV. Hinc etiam dicitur Eccl. 10. "Avaro nihil scelestius, quia avaritia ducit in omnia scelera, & propterea connumeratur inter septem vitia seu peccata capitalia.

V. S. Thom. quæst. 118. art. 8. demonstrat esse septem filias avaritiæ, quæ sunt proditio, fraus, fallacia, perjuria, inquietudo, violentiæ & contra misericordiam obduratio. De his latiùs 1ª. 2æ. in Tract. de peccatis capital.

VI. Obj. Illa peccata non sunt ejusdem speciei cum avaritia, ergo non sunt ejus filiæ.

R. Conc. ant. & nego cons. pro quo

VII. Observat S. Thom. q. 118. a. 7. ad 1. quòd ad hoc, ut peccatum aliquod vocetur filia alicujus vitii, sufficiat, quòd ex occasione istius vitii committatur, quamvis non

sit ejusdem speciei, proinde non est idem, esse species vitii, & esse filias ejusdem vitii.

VIII. S. Thom. 2. 2. q. 122. discurrit de præceptis justitiæ, & hâc ratione de Præceptis Decalogi; de quibus Scholastici agunt 1ª. 2æ. in Tractatu de legibus: luculenter etiam eadem explicant Scriptores morales; propterea nos explicationem Decalogi hìc prætermittimus.

TRACTATUS

DE

FORTITUDINE

N. 249. TERTIA VIRTUTE CARDINALI.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 123.

I. *Definitio.* II. *Objectum materiale duplex.* III. *Objectum formale.* IV. *Vitia per excessum,* V. *Et per defectum.*

FORTITUDO generaliter accepta importat animi firmitatem in operando, & secundùm hoc est generalis virtus, vel potiùs conditio cujuslibet virtutis. S. Th. a. 2. in c.

I. Fortitudo, quæ est virtus specialis, dignitate tertia inter quatuor cardinales, residens in appetitu irascibili, describitur: "Virtus moralis, quæ in aggrediendis & sustinendis rebus arduis vel difficilioribus moderatur animi passiones, & inde subsequentes actiones." Ita Wiggers.

II. Objectum ejus materiale remotum sunt res arduæ vel difficiles, & præcipuè pericula mortis; objectum proximum est moderatio motuum timoris & audaciæ, item tristitiæ; dum enim difficultas superari non potest, fortitudo moderatur tristitiam in sustinendo, & patiendo, Wig. n. 5.

III. Objectum formale est honestas rationis, quæ invenitur in firma animi constantia in aggrediendo & sustinendo ardua. Igitur duplex est actus fortitudinis, aggredi & sustinere cum firmitate animi.

IV. Vitia opposita fortitudini per excessum sunt intimiditas & temeritas, sive audacia. S. Thom. q. 127.

V. Vitia opposita per defectum sunt timiditas & sub ea ignavia. Ita Wiggers.

Sunt autem hæc vitia peccata mortalia vel venialia juxta rationem mali, quod ex eis committitur, vel obligationem boni, quod prætermittitur S. Thom. q. 125. a. 3.

Obiter nota ex S. Thom. hìc q. 127. a. 1. ad 3. quòd sint quædam virtutes & vitia, quæ non habent propria nomina specifica.

Principalis fortitudinis actus est martyrium, de quo sit Numerus sequens.

N. 250. DE MARTYRIO.

S. Thom. 2. 2. *q.* 124.

I. *Definitio.* II. *Martyrium infantium.* III. *Martyrium adultorum.* IV. *Mors pro fide vel pro quacumque virtute.* V. *Conditiones requisitæ.* VI. 1. *Mors.* VII. 2. *Fides.* VIII. 3. *Sine resistentia.* IX. *Sentent. Sylvii.* X. 4. *Fides & dispositio.* XI. *Effectus Martyrii.* XII. *Se sponte offerre ad Martyrium.*

QUID est martyrium?

I. R. Est toleratio mortis illatæ à Tyranno in odium Dei, sive Religionis veræ.

II. Ecclesia duplex martyrium agnoscit: unum est eorum qui ante usum rationis occiduntur in odium Dei ; et valet ex speciali Dei gratia & privilegio, loco Baptismi, ad salutem & coronam: sic infantes ab Herode occisos causâ Christi, Ecclesia colit ut Martyres.

III. Alterum est martyrium adultorum, quod consistit in voluntaria acceptione & tolerantia tormentorum mortis, pro testificatione Fidei aut veræ Religionis, sive propter Deum, illatæ à Tyranno.

Hoc martyrium est actus virtutis fortitudinis elicitus, & imperatus à charitate aliisque virtutibus.

An Virgines peremptæ ob castitatem sunt Martyres?

IV. R. Affirm. Nam sub Fide & verâ Religione comprehenditur omnis virtus, vel omissio peccati, quatenùs à Fide, Religione, vel â Deo commendatur vel remuneratur: ita Joannes Bapt. est Martyr occisus propter reprehensionem adulterii.

Non tollit rationem martyrii, quòd Tyrannus fingat alium titulum ex malitia vel ignorantia, modò causa Religionis verè concurrat.

Si quis verò justè occidatur pro suo scelere, non erit Martyr, quia, ait S. Aug., pœna non facit Martyrem, sed causa. Wig. num. 15.

V. Quænam igitur sunt conditiones requisitæ pro martyrio?

VI. R. Prima est, ut mors verè sequatur, vel sufficiens causa mortis sit applicata, etsi miraculosè effectus mortis impediatur; quo modo S. Joan. Evangelista colitur tanquam Martyr.

VII. Secunda, ut mors, illata ex odio Fidei sive Religionis, acceptetur ex fide Divina; defectu hujus, Hæretici non sunt Martyres, etsi occidantur ab Infidelibus in odium Christi.

VIII. Tertia, ut Martyr non reluctetur aut repugnet contra Tyrannum, sed mortem sine resistentia patiatur; & propterea Ecclesia non solet milites, occisos in bello Religionis, colere tanquam martyres, quia non eligunt mortem perpeti pro fide, sed potiùs vivere & pugnare. Ita Wiggers.

IX. Sylvius tamen cum S. Thom. a. 2. ad 3. propendet in hoc, ut milites illi verè dicantur Martyres, si ex vero intuitu Religionis pugnam & mortem acceptent, quia causa martyrii cum morte concurrit. Possunt consequi meritum martyrii, dicit S. Thom. q. 188. a. 6. ad 2.

Si autem miles agat merè ob stipendium vel finem temporalem, non attingit causam martyrii.

X. Quarta: requiritur status gratiæ, vel saltem conveniens ad eam dispositio, qualis requiritur in susceptione Baptismatis; nam etiam vocatur Baptismus sanguinis; fuit enim quovis tempore, ait Conc. Trid. sess. 14. c. 4. contritionis motus necessarius ad impetrandum veniam peccatorum.

XI. Qui sunt effectus martyrii?

R. Gratia Sanctificans prima, vel augmentum ejus, remissio omnis culpæ & pœnæ, item aureola gloriæ.

X. An licet se sponte offerre ad martyrium?

R. Regulariter loquendo non licet; S. Th. a. 1. ad 3. quia hoc est dare Tyranno occasionem peccati, & prodigere vitam propriam.

Licet tamen, si justa causa concurrat: v. g. conversio infidelium, roboratio vacillantium, &c. Item licet ex inspiratione Spiritûs Sancti.

Observa ex S. Thom. hìc a. 1. ad 3. quomodo actus quidam aliquando obligent solùm secundum præparationem animi.

N. 251. DE VIRTUTIBUS FORTITUDINI ANNEXIS.

S. Thom. 2. 2. q. 128. & seq.

I. 1. *Magnanimit.* II. *Vitia.* III. 2. *Magnificen.* IV. 3. *Patientia.* V. *Vitia.* VI. 4. *Perseverantia.* VII. *Vitia.* VIII. *Vitia illa sunt ordinariè venialia peccata.*

QUATUOR assignantur à S. Thoma virtutes annexæ fortitudini.

I. Prima est "magnanimitas," quæ versatur circa actus heroïcos, præcipuè quantùm ad honores.

II. Vitia huic virtuti opposita per defectum est "pusillanimitas, S. Thom. 2. q. 132. per excessum sunt præsumptio, ambitio, & inanis gloria." S. Thom. q. 130, 131, 132.

III. 2ª. Est "magnificentia," quæ versatur circa res magnas & sumptuosas juxta rationis dictamen. S. Thom. q. 134.

Vitia eidem opposita sunt "parvificentia" per defectum, & "nimia profusio" per excessum. S. Thom. q. 135.

IV. 3ª. "Patientia," quæ est virtus firmans animum in tolerantia afflictionum contra tristitiam & peccatum; ei adjungitur "longanimitas." S. Thom. q. 136.

V. Patientiæ opponuntur hæc vitia, "impatientia" per defectum, & "insensibilitas" per excessum.

VI. 4ª. Est "perseverantia," quæ est virtus conservans animum in bono contra molestiam diuturnitatis. S. Thom. q. 137. Virtus ei affinis est constantia.

VII. Vitia opposita sunt "pertinacia" per excessum & "mollities" seu tædium atque inconstantia per defectum. Consule Breviarium Polman.

De dono perseverantiæ agitur alibi.

VIII. Vitia præfata, opposita prædictis quatuor virtutibus, ordinariè ad peccata venialia terminantur, nisi dignitas materiæ, aut contemptus, vel alia circumstantia præcepti aut charitatis, &c. intercedat.

Similes casus per exempla explicat Sylvius scribens in prædictas S. Thom. quæstiones.

TRACTATUS

DE VIRTUTE TEMPERANTIÆ.

N. 252.

S. Thom. 2. 2. *q.* 141.

I. *Definitio.* II. *Objectum materiale remotum.* III. *Proximum.* IV. *Formale.* V. *Vitia.* VI. *Proposit. damnatæ.* VII. *Fundamentum.* VIII. *Obj. R.*

I. TEMPERANTIA, quæ est virtus specialis, quarta inter cardinales, describitur: "Virtus moderans delectationes usumque gustûs & tactûs.

II. Objectum materiale sive materia remota sunt esculenta, poculenta & venerea.

III. Materia proxima sunt delectationes cibi & potûs ad conservationem individui sive vitæ; item delectationes seu concupiscentia venereorum, ad conservationem speciei humanæ, quæ delectationes sunt vehementissimæ præ aliis, & ideo requirunt specialem virtutem ad moderamen.

IV. Objectum formale est ratio moderationis convenientis naturæ rationali humanæ.

V. Vitia generatim opposita temperantiæ sunt "insensibilitas" per defectum, "intemperantia" per excessum. S. Th. q. 142.

VI. Annectenda hìc est condemnatio daurum propositionum sequentium ab Innoc. XI.

"Comedere & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modò non obsit valetudini. Quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui." Est 8.

"Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni "penitus culpâ caret ac defectu veniali."

VII. Ratio fundamentalis hujus justæ damnationis est, quòd naturalis ordo invertatur, quando opus ordinatur ad

delectationem ut finem, siquidem natura ordinet delectationem ad opus ; annexa enim est delectatio, ut opus debitum non negligatur ; igitur delectatio non potest esse finis. Ita P. Antoine tom. 2, pag. 284.

VIII. Putavit nuper quidam Professor ictum condemnationis evadere docendo, quòd præfata opera liceant ob delectationem, quando illa delectatio est moderata ; sed idipsum implicat, quòd delectatio illa sit moderata, quæ non ordinatur ad opus, sed quæ è contra est finis operis.

Deinde Author illarum propositionum damnatarum idem voluit, quod Professor iste : ille enim Author non ita insanivit, ut dicere voluisset, actus illos ob immoderatam voluptatem exercitos carere omni culpâ, ergo voluit loqui de actibus exercitis ob voluptatem moderatam.

N. 233. DE VIRTUTE ABSTINENTIÆ.

S. Thom. 2. 2. *q.* 143.

I. *Partes subjectivæ sive species.* II. *Partes potentiales.* III. *Definitio abstinentiæ.*

SANCTUS Thomas hìc docet, virtutis temperantiæ triplices esse partes, scilicet integrales, subjectivas, & potentiales.

Integrales sunt hæ duæ : honestas, & verecundia ; hæc non est virtus, sed passio sub timore. S. Th. q. 144. & 145.

I. Partes subjectivæ sive species sub virtute temperantiæ sunt :

Abstinentia circa cibum & potum non inebriativum ;

Sobrietas circa potum inebriativum ;

Pudicitia circa oscula, tactus, &c. S. Th. q. 143.

II. Partes potentiales temperantiæ sunt virtutes secundariæ circa materias minùs difficiles, quarum delectationes moderantur.

Sunt autem hæ : continentia, mansuetudo, clementia, modestia ; hujus species sunt humilitas & studiositas ; addit Antoine eutrapeliam & circumspectionem.

Quamvis aliquæ harum versentur circa materias alias, vocantur tamen partes potentiales temperantiæ ob modum similem moderandi.

Quid est abstinentia ?

III. R. Est virtus moderans concupiscentiam usumque alimentorum, convenienter ad bonum rationis,

Hæc abstinentia variis modis & gradibus in actum deduci potest, vel ut abstineatur ab omni cibo, quo modo Christus abstinuit 40 diebus Matth. 4. vel à solis carnibus aut ab alia cibi specie, vel à pluribus refectionibus, &c.

Abstinentiæ præcipiuus actus est jejunium de quo cum S. Thoma 2. 2. q. 147. agemus in seq.

1. De jejunio secundum se. Num. 254.
2. De præcepto jejunii. Num. 255 & 256.
3. De partibus jejunii. Num. 257. & seq.
4. De collatiuncula. Num. 262.
5. Quinam obligentur ad jejunium. 270.
6. De causis excusantibus à jejunio. N. 266.

N. 254. DE JEJUNIO EJUSQUE DIVISIONE.

S. Thom. 2. 2. quæst. 147.

I. *Divisio.* II. *Jejunium spirit.* III. *Morale.* IV. *Cadit sub præcepto juris naturalis.* V. *Jejunium naturale.* VI. *Cujus Virtutis sit actus.*

I. POLMAN plures vocis jejunii acceptiones explicat & ita dividit jejunium in philosophicum, medicinale, pœnitentiale, morale, spirituale, naturale & ecclesiasticum.

II. "Jejunium spirituale," seu metaphoricum est abstinere à peccatis. S. Aug. Tract. 17. in Joan.

III. "Jejunium morale" est potus cibique abstinentia juxta rationis naturalis dictamen ad finem moralem, v. g. ad concupiscentiam refrænandam. IV. Hoc jejunium potest jure naturali obligare quemcumque etiam infidelem per se vi præcepti temperantiæ, vel per accidens ratione alterius virtutis: ratio enim naturalis dictat, quòd unusquisque debet uti remedio congruo ad evitandum peccatum; hoc autem remedium obvium crebrò est jejunium: propterea dicit S. Thom. a. 3. quòd jejunium in communi cadat sub præcepto juris naturalis.

Theologi præcipuè hic agunt de jejunio, quod cadit snb præcepto Ecclesiæ, & illud dividunt in jejunium "naturale "& ecclesiasticum."

V. Quid est jejunium naturale?

R. Est abstinentia ab omni cibo & potu in stomachum transmisso, sive ab omni, quod sumitur per modum cibi, au potûs aut medicinæ à media nocte.

VI. Observa, quòd illud jejunium naturale, quod præcipitur ante sumptionem Eucharistiæ, non sit propriè actus virtutis abstinentiæ vel temperantiæ, sed actus virtutis Religionis, quia præcipitur ab Ecclesia ob finem reverentiæ Sacramenti; sed jejunium ecclesiasticum est actus virtutis abstinentiæ.

N. 255. DE JEJUNIO ECCLESIASTICO.

I. *Definitio.* II. *Constituitur ex tribus partibus.* III. *Tripliciter peccari potest.* IV. *Jejunia imperfecta.*

QUID est jejunium ecclesiasticum?

I. R. Est "certis diebus juxta morem & præscriptum Ecclesiæ, abstinere à carnibus, sub unica in die refectione, ante horam competentem non sumenda."

II. Igitur jejunium Ecclesiasticum continet tres partes; scilicet, 1. abstinentium à carnibus, sub quibus intelliguntur ova, & lacticinia, quia à carne originem trahunt; 2. abstinentiam à pluribus refectionibus, præter unicam ex aliis cibus; 3. ut certa refectionis hora non preveniatur; & ita hoc tempore refectio non sumatur ante meridiem.

III. Hinc patescit, quòd possit hoc jejunium tripliciter violari, & sic tripliciter peccari mortaliter, 1. comedendo cibos vetitos; 2. sumendo plures refectiones; 3. præveniendo horam refectionis. Propterea qui confitetur, se violasse jejunium, interrogandus est, quam ex tribus partibus jejunii violaverit.

IV. Nota, quòd quædam jejunia non obligent ad illas tres partes observandas: sic jejunia feriis sextis & sabbatis per annum obligant ad solam abstinentiam à carnibus juxta consuetudinem loci; jejunia dierum Rogationum non prohibent refectionem secundam post meridiem; sed hæc jejunia vocantur jejunia imperfecta.

DE JEJUNIIS QUÆ SUNT IN PRÆCEPTO.

I. *Abstinentia à carne feriis sextis & sabbato.* II. *Diebus sabbati post Nat. Domini licet edere carnes.* III. *Item Fer. sexta in Natali Domini.* IV. *Jejunium in diebus Rogationum.* V. *Jejunium in 4. temporibus & quibusdam Vigiliis.*

QUÆ jejunia in Diœcesi Mechliniensi observanda sunt ex præcepto?

I. R. 1°. Servanda est abstinentia à carnibus, non à pluribus refectionibus, feriis sextis & sabbatis per annum: consuetudo tamen introduxit, ut in Diœcesi Mechliniensi diebus sabbati, nisi eodem die occurrat aliud strictum jejunium, permittatur jusculum carnis coctæ, ejusque pinguedo stillata, quorum usus in Diœcesi Antuerpiensi contigua non licet.

II. Item ex consuetudine licet vesci carnibus diebus sabbati occurrentibus à Nativitate Domini ad Purificationem B. M. V. utrimque inclusivè, ob gaudium Nativitatis Domini; non ob infirmitatem B. M. V. ex puerperio, ut falsò plebs divulgat; nam sine dolore peperit & sine infirmitate.

III. Item licitum est edere carnes in die Natalis Domini incidentis in feriam sextam Cap. 8. "explicari" tit. 46. de observ. jejun. lib. 3. Decretal. nisi quis ex voto aut aliter prohibeatur. Syn. Diœc. Mechl. tit. 22. c. 7.

IV. Secundò: observanda sunt jejunia diebus Rogationum, & S. Marci sub abstinentia à carnibus tota die, & dilatione refectionis usque ad meridiem, post quem plures refectiones permittuntur.

V. Tertiò: jejunium integrum servandum est in quatuor anni temporibus, & in vigiliis Festorum sequentium, Nativitatis Domini, Pentecostes, S. Joannis Baptistæ, SS. Petri & Pauli, S. Laurentii, Assumptionis B. M. V., S. Matthæi, SS. Simonis & Judæ, omnium Sanctorum, & S. Andreæ. Juxta Syn. Prov. Mechlin. 1. tit. de jejuniis cap. 1. alibi jejunatur etiam in vigiliis aliis.

Dum vigilia incipit in diem Dominicum, jejunatur Sabbato præcedenti. Idem dicit Sylv. 2. 2. q. 147. a. 4. in fine, de vigilia incidente in solemnitatem Patroni civitatis, vel Festum Corporis Christi.

Dixi jejunium integrum secundùm tres partes Numero præcedenti expositas: verumtamen

Notandum, quòd in his omnibus jejuniis præfatis non prohibeantur in hac Patria ova nec lacticinia, extra Quadragesimam.

N. 256. DE JEJUNIO QUADRAGESIMALI.

I. *Status Jejunii Quadragesimalis.* II. *Abstinentia à Lacticiniis.* III. *Diebus Dominicis non jejunatur.* IV. *Abstinentia ab ovis sub gravi.* V. *Objectio.* VI. *Objectio.*

I. JEJUNIUM Quadragesimale est solemnissimum per universam Ecclesiam, quod originem suam trahit ab Apostolis ad exemplum Christi, quamvis varias subinde passum sit mutationes; olim enim usque ad tempora S. Bernardi jejunabatur usque ad vesperam; sæculo decimo tertio tempore S. Thomæ usque ad horam tertiam pomeridianam; paulò post à tempore Durandi & his temporibus licitum est per consuetudinem sumere unicam refectionem circa meridiem, & vesperi collatiunculam: antiquæ consuetudinis interim vestigium servatur adhuc in Ecclesia, dum in Quadragesima Vesperæ cantantur ante meridiem seu ante refectionem.

II. Tempore Quadragesimæ abstinendum, etiam diebus Dominicis in ea occurrentibus, non solùm à carnibus, sed & ab ovis & lacticiniis, scilicet butyro, lacte, caseo, &c., quæ ex carnibus originem ducunt: ex consuetudine tamen in hac Patria hodiedum esus lacticiniorum, exceptis paucis diebus ab Episcopo designatis, permittitur, modò certis precibus, vel eleëmosynâ indulgentia illa compensetur; hujus veram obligationem admittit Steyart in pp. dam. apud me pag. 79. Vide Syn. Diœc. Mech. tit. 12. cap. 4.

III. Diebus Dominicis in Quadragesima licèt abstineatur à carnibus, non obligat tamen abstinentia à pluribus refectionibus, nec certa refectionis hora servanda; generatim diebus Dominicis reliquis non jejunatur ob lætitiam Resurrectionis Christi, quantumvis eo die id licitum sit; olim quidem aliqui SS. Patres inhibuerunt jejunia die Dominico, sed ad evitandos errores hæreticorum, putà Manichæorum: hinc observatur in Ecclesia, ut, dum vigilia, in qua jejunatur, incidit in diem Dominicam, jejunetur Sabbato præcedenti: verumtamen dies festivus extra Dominicam non mutat jejunium, nisi sit Festum Corporis Christi, vel solemnitas Patroni Civitatis, ait Sylvius.

An obligatio abstinendi ab ovis & lacticiniis est gravis?

IV. R. Videtur, quia in illis potest dari materia gravis; attamen sæpe levis est. Accipe pp. 32. damnatam ab Alex. VII. "Non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova & lacticinia in Quadragesima obliget."

V. Objiciunt hæretici, quòd nulla de jejunio Quadragesimæ exstent testimonia in litteris Apostolorum.

R. Per Traditionem Apostolicam illud jejunium propagatum est: pro istius probatione sufficit aurea illa S. Aug. lib. 4. contra Donat. regula: quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum, est, non nisi authoritate Apostolicâ traditum rectissimè creditur.

Qui Curiosus desiderat cognoscere initium, progressum & mutationes præfatorum jejuniorum, adeat opus R. P. Cozza, tomum in folio de jejunio.

VI. Obj. Marci 2. v. 19. dicit Christus, quòd filii Sponsi non possint jejunare, atqui Christiani sunt filii Sponsi Christi; ergo, &c.

R. Locutio est parabolica: filii Sponsi intelliguntur Discipuli Christi, & significatur, quòd non conveniat, ut Christus, quamdiu in terris cum ipsis morabatur, faceret eos jejunare seu lugere, ut exprimit Matth. cap. 9. ast post mortem Christi jejunaverunt, ut testatur de se S. Paulus. Duas alias Responsiones adfert S. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 4. ad 3.

N. 257. DE ABSTINENTIA A CARNIBUS.

S. Thom. 2. 2. *q.* 147. *a.* 8.

I. *Ratio prohibendi esum carnis.* II. *Vinum non prohibetur.* III. *Explicatur Textus Matt.* 15. IV. *Item Luc.* 10. V. *Item* 1. *ad Cor.* 10. VI. *Item Ep. ad Tit.* 1. VII. *Est peccatum mortale.* VIII. *Materiæ parvitas.* IX. *Peccat toties quoties edit.*

QUARE prohibetur esus carnium die jejunii?

I. R. Quia jejunium institutum est ad macerationem carnis, sive ad reprimendam concupiscentiam gustûs & venereorum. Esus autem carnium plus habet delectationis & provocat ad venerea subministrando abundantiores humores seminis. S. Th.

Sub carnibus comprehenditur jusculum carnium, & ea quæ ex carne originem trahunt, ut ova, &c.

Quorum animalium carnes prohiberi censeantur, meliùs ex usu communi discernitur: carnes testudinum, ranarum & similium, quæ in aquis nutriuntur, non comprehenduntur, quia, cùm sint frigidioris naturæ, non ita generant sperma.

Quare non prohibetur vinum, in quo est luxuria Prov. 20?

II. R. Quia vinum alibi est potus ordinarius & necessarius.

Respondet S. Th. art. 8. ad 1. quia vinum libidinem solùm excitat ratione caloris, qui cito transit, sed carnes eam promovent ratione humoris, qui diu manet.

Alibi antiquitus vinum etiam prohibitum fuit.

Calvinistæ & Lutherani, resuscitantes errorem Joviniani, objiciunt contra jejunium.

III. Obj. Matth. 15. v. 11. dicit Christus: "Non quod intrat in os, coinquinat hominem;" ergo esus carnis non coinquinat.

R. Distinguo consequens; ergo esus carnis non coinquinat ex sua natura hominem, aut ex eo, quòd fiat non lotis manibus, concedo totum: non coinquinat ratione inobedientiæ & intemperantiæ propter prohibitionem, nego cons. sic esus fructûs vetiti coinquinavit Adamum; similiter legimus quod Deus V. L. prohibuerit carnem porcinam: & in N. L. Apostoli imposuerunt fidelibus abstinere a sanguine & suffocato, Act. 15.

IV. Obj. Luc. 13. "Manducate quæ apponuntur vobis."

R. Christus mandat Discipulis, ut sint contenti cibis, qui apponuntur, non autem ut edant cibos vetitos, quia nec Christus nec Discipuli unquam comederunt cibos vetitos; ita ut acceptio sit commoda.

V. Obj. 1. Cor. 10. v. 27. "Omne quod vobis apponitur, manducate."

R. Docet solùm Apostolos, fidelibus licitum esse manducare idolothyta, quando apponuntur; non loquitur de cibis vetitis.

VI. Obj. ad Tit. 1. v. 15. "omnia munda mundis."

R. Similiter agitur de idolothytis, quæ licitè comedebantur à mundis, sive à fidelibus, qui non laborabant conscientiâ erroneâ.

Quantum est peccatum edere carnes die jejunii vel abstinentiæ.

VII. R. Est ex genere suo peccatum mortale, quia datur in eo gravis materia, & finis legis similiter gravis est, & quia sic habet sensus fidelium.

An potest fieri veniale ex parvitate materiæ?

VIII. R. Affirm. quia una buccella carnis v. g. non est in se materia gravis cibi vel nutritionis: nec fit gravis ex parte finis legis; ergo, &c.

Passim tamen ejus esus erit peccatum mortale propter

conscientiam erroneam & scandalum, & ob actionem contra Professionem fidei; populus enim apprehendit esum carnis die jejunii tanquam indicium & signum hæresis: & hâc ratione Tannerus non admittit materiam levem.

IX. Observa, quòd toties quis peccet, quoties carnes comedit die jejunii; nam præceptum non comedendi carnes est negativum.

N. 258. DE UNICA REFECTIONE.

S. Thom. q. 147. art. 6.

I. Ratio unicæ Refect. II. *Objectio.*

QUARE Ecclesia permittit unicam tantùm refectionem die jejunii?

I. R. S. Thom. art. 6. in c. quia per unicam refectionem salvatur hominis natura, ne intereat, & simul concupiscentiæ aliquid subtrahitur.

Dies intelligitur naturalis ab hora duodecima nocturna usque ad duodecimam noctis sequentis.

Observa 1°. quomodo quæcumque cibi sumptio sine causa die jejunii extra refectionem & collationculam, pariat peccatum vel mortale, si materia sit respectivè notabilis; vel veniale, si materia sit levis.

Observa 2°. quòd plura modica sumpta eadem die jejunii, inter se coalescant ratione effectûs nutritionis, & ita possint constituere materiam gravem ad mortale, sicuti plura parva furta coalescunt: hinc damnata est ab Alex. VII. hæc Prop. 29. "In die jejunii qui sæpius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium."

II. Obj. modica diversis diebus jejunii sumpta non coalescunt, ergo modica eodem die sumpta non coalescunt.

R. Conc. antec., nego conseq. Ratio disparitatis est, quòd sumpta eodem die sint contra unum idemque præceptum in individuo; sed quæ diversis diebus sumuntur, sunt contra diversa præcepta singularia; lex enim jejunii quadragesimalis est virtualiter totiplex, quot sunt dies, & ideo modica diversis diebus sumpta sunt disparata, & non constituunt peccatum mortale.

sedandæ sitis, edere poma, uvas, &c., sicut non licet lac bibere cessante necessitate. Vide latiùs Cozza p. 3. a. 1. dub 5. qui ibidem n. 59. improbat modum, quo conterendo dentibus poma vel uvas, succus solùm videretur sumi: mustum interim censetur merus potus.

N. 260. DE PECCATIS TERTIÆ ET QUARTÆ REFECTIONIS.

I. *Peccatur sumendo tertiam refec.* II. *Objectio.* III. *Peccatur mortaliter.* IV. *Qui die Jejunii lautiùs manducat.* V. *Objectio.* VI. *Objectio.* VII. *Objectio.* VIII. *Objectio.* IX. *Peccat contra temperantiam.*

AN is qui violavit jejunium per secundam refectionem, peccet sumendo tertiam & quartam eodem die?

1. R. Affirm. nimirum toties peccat, quoties deinde manducat, vel saltem peccatum suum auget; quia præceptum Ecclesiasticum jejunii includit hoc negativum: non sumes plures refectiones; quod prohibet æquè tertiam ac secundam, sicuti quis toties peccat, quoties comedit carnes die jejunii. Ita Sylvius 2. 2. q. 147. a. 6. concl. 3. quæst. 3. Antoine t. 2. de jejun.

II. Obj. Jejunium eo die est ipsi impossibile observatu; quia jam violatum est per secundam refectionem: ergo &c.

R. Dist. ass: jejunium est ipsi impossibile, ut integrè & inviolatè illud observet; conc. ass. est ipsi impossibile observare præceptum jejunii quoad ulteriores refectiones, neg. ass: sicut qui comedit semel carnes, potest & debet abstinere ab ulteriori esu ejusdem.

III. Busenbaum putat, quòd iste, licèt in secunda refectione peccaverit mortaliter, in tertia & reliquis peccet solùm venialiter; sed dicti sui rationem non reddit, nec solida reddi potest, dum materia tertiæ & reliquarum comestionum gravis est; ut docet Sylvius cum citatis à La Croix lib. 3. p. 2. n. 1265. Opinio Busenbaum fortè admitti posset, dum materia reliquarum comestionum est ita levis, ut non adferat notabile augmentum ad materiam primæ transgressionis.

An violat jejunium, qui die jejunii vel anteriori die plus solito manducat in refectione, ut faciliùs sustineat onus jejunii?

IV. R. Non videtur directè violare præceptum jejunii; quia quantitas cibi juxta S. Th. 147. a. 6. ad. I. in refectione non taxatur lege jejunii. Probant responsionem

Bonac. de præc. Eccl. q. 1. p. 2. n. 7. Abul in 6. Matth. q. 166. mihi t. 13. p. 139. & modernus Cozza hac ratione : quia iste servat totum quod præceptum est, unicam refectionem, horam, & abstinentiam à carnibus.

V. Nec obstat, quod iste peccet contra temperantiam : quia equidem observat præceptum quoad substantiam, cum jejunium non debeat esse actus in substantiam supernaturalis.

Quidam, inter quos Billuart, docent, eum agere contra legem jejunii, &

VI. Objiciunt : S. Thom. in 4. d. 15. q. 3. a. 4. q. 1. ad 1. dicit ; "legem violat, qui in fraudem legis aliquid facit :" atqui iste plus manducat in fraudem legis jejunii ; ergo, &c.

R. Neg. min. solùm enim intendit evadere difficultatem famis & debilitatis ; quæ non sunt de essentia jejunii.

VII. Instant. 1° : iste agit contra intentionem & finem objectivum, neg. ant. agit contra finem & intentionem, legis ; ergo, &c.

R. Dist. ant. agit contra intentionem & finem objectivum, neg. ant. agit contra intentionem remotam finalem extrinsecam, conc. ant.

VIII. Instant. 2° : agit contra finem objectivum, quia intendit positivè excludere finem intinsecum, qui est mortificatio carnis.

R. Negatur ; quia finis intrinsecus legis est mortificatio quæ generatur per abstinentiam à secunda, tertia & aliis refectionibus : jam autem iste mortificat se per abstinentiam à secunda & tertia refectionibus.

IX. Id interim facilè admittitur, quòd agat aliquo modo indirectè contra finem legis, & contra temperantiam, & eatenus possit peccare. Imò hujusmodi repletio reddit jejunium onerosius, dum cibi nimii aggravant corpus & animam, malos generant humores & phlegmata, ubi moderata refectio reficit & fortificat corpus & animam.

N. 261. DE HORA UNICÆ REFECTIONIS.

I. *Hora refectionis meridiana.* II. *Circiter.* III. *Anticipare notabiliter est peccatum mortale.* IV. *Ob justam causam licet prævenire.* V. *Casus triplicis peccati.* VI. *Interrogandus pœnitens.*

QUÂ horâ diei, tempore jejunii, licet sumere refectionem ?

I. R. Circa horam duodecimam meridianam juxta consuetudinem hodiernam: seriùs expectare licet, & antiquitus erat in præcepto expectare vesperam, postea horam tertiam, ut supra n. 256. dictum est.

Prævenire horam non licet.

II. Dicitur circa horam meridianam, accipiendo horam moraliter, non physicè: nam in quibusdam Monasteriis ad medium duodecimæ refectio sumitur: & foris rustici solent prandere horâ undecimâ, sed hoc ideo quia leviores cibos sumunt, & solent esse operarii.

Quantum peccatum est anticipare horam refectionis?

III. R. Respondet Sylvius quæst. 147. art. 7. Concl. 3. anticipationem mediæ horæ esse leve peccatum, sed duarum horarum esse grave: quia est notabilis anticipatio, veluti si quis circa horam nonam aut decimam matutinam reficiatur: sic enim Lessius lib. 4. c. 2. n. 13. cum aliis.

Cozza tamen p. 3. a. 5. n. 40. non est ita indulgens, dicens, quòd prævenire horam prandii taxatam à consuetudine, per horam unam, sit notabile tempus & peccatum mortale.

IV. Sine peccato anticipatur refectio unica ob justam causam, v. g. ob iter arripiendum, quod negabit refectionem convenienti tempore, & ob similia negotia & necessitates. Sylv. Cozza, Regin.

V. Igitur observa, quomodo quis, die jejunii sine causa manè reficiens se carnibus cum intentione sumendi secundam refectionem, committat triplex peccatum mortale vel unum æquivalens tribus.

VI. Quapropter is, qui confitetur, se violasse jejunium, interrogandus est quam vel quas partes jejunii violaverit, an sine justa aliqua causa, an scandalum dederit sive occasionem peccandi aliis.

N. 262. DE COLLATIUNCULA VESPERTINA.

I. *Origo Collationis.* II. *Consentiente Ecclesiâ.* III. *Descriptio.* IV. *Quantitas cibi pro collatiuncula, non absoluta.* V. *Sed respectiva.* VI. *Quarta pars cœnæ.* VII. *Qui non esurit, an potest collationem sumere?* VIII. *Qualitas cibi pro collat.* IX. *Non pisces.* X. *Nec cibi calidi.* XI. *Sorbitiuncula non licet.* XII. *Sentent. mitior.*

I. COLLATIUNCULA vespertina, quæ etiam refectiuncula, cœnula, & collatio nuncupatur, antiquitus ignota.

quia refectio circa vesperam sumebatur, incœpit à tempore, quo refectio cœpta est sumi circa meridiem : nomen sortitum est à collationibus seu conferentiis & lectionibus spiritualibus vespertinis, quando fideles conveniebant; ubi tunc primùm sumpsêre aliquid potûs; deinde ne iste potus noceret vacuo stomacho, per modum medicinæ cum potu simul aliquid cibi accepêre; paulatim iste usus ita increvit, ut ista collatiuncula hodie sumatur ad aliquam nutritionem, II. relaxante eatenus Ecclesiâ legem suam. Nullum quidem Ecclesiæ decretum super ea relaxatione emanavit; sed consuetudine lex moderata est connivente Ecclesiâ: quam Ecclesiæ remissionem cognoscimus ex unanimi Theologorum interpretatione & praxi fidelium.

III. Collatiuncula ergo describi potest, quòd sit modici cibi sumptio, ne potus corpori noceat, & ut corpus simul modicè reficiatur.

Observandum, quandoquidém collatiuncula introducta sit per consuetudinem, quòd illa solummodò sit licita, inquantum illam approbat consuetudo legitima timoratorum fidelium.

Quantùm cibi sumi potest pro collatiuncula?

IV. R. Quidam statuerunt certam quantitatem pro omnibus, seu determinatas panis uncias; S. Car. Borr. determinavit unciam panis & mediam, Cozza octo uncias, Concina tres vel quatuor; sed, ut videtur, non satis convenienter; quia quod uni v. g. Germano exiguum est, foret alteri v. g. Italo nimium: igitur spectari debent personarum complexiones, cibi conditiones, etc. Quapropter

V. rectiùs quantitas collatiunculæ determinatur per respectum & proportionem ad quantitatem, quâ indigeret iste homo pro moderata cœna, sive refectione: juxta hunc modum Van den Bosch restringit quantitatem collatiunculæ ad septimam vel sextam partem refectionis: VI. Layman lib. 4. tr. 8. c. n. 9. Filliuc. Busenb. aliique extendunt ad quintam vel quartam partem integræ cœnæ; & non reperi ullos, licet laxissimos, qui regulariter indulgeant ultra quartam partem integræ refectionis. Igitur juxta hunc laxiorem computum, si indigeam pro refectione unciis cibi sexdecim, potero pro collatione sumere uncias panis quatuor.

Usus in Monasteriis obtinuit, ut in collatione distribuatur unicuique libum duorum quadrantum, quamvis omnes non edant integrum.

VII. An is qui ex refectione prandii satis est confor-

tatus, vel qui non esurit vesperi, potest sumere collatiunculam vespertinam?

Respondet Cozza affirmativè propter consuetudinem, & propter anxietates continuas obventuras, ait Azorius.

VIII. Quales cibos in collatiuncula sumere licet?

R. Consuetudo, ex qua collatiuncula ortum habet, id docet: igitur licet sumere fructus, herbas, panem vel libum; in hac Patria butyratum cum caseo, IX. ait Sylvius 2. 2. q. 147. a. 6. q. 2. qui docet non esse licitum sumere pisces, adeoque minùs ova, quia sunt cibi soliti & proprii refectionis perfectæ: Sylvium sequuntur moderni, Antoine t. 2, Cozza p. 3. a. 2. d. 5. item d. 8. n. 81. Concina pag. 65.

Præfatam Sylvii opinionem acriter defendit, quamtumvis Princeps laxistarum, Diana t. 1. p. 1 tr. 9. ref. 1. & pro ea adducit agmen Doctorum.

Verum quidem est, quòd in hac Patria usus multorum habeat, ut cum butyrato modicum piscis sumant, sed utrùm iste usus præscripserit legi, inquirendum foret: certè usus iste necdum invasit refectoria Religiosorum aut Monialium, neque etiam mensam omnem omnium timoratorum; sed quia materia levis est in cibo non vetito die illo, parùm curatur, & sic a multis usurpatur.

X. Ob eandem rationem non licent cibi cocti calidi; proinde apparatus mensæ cum diversi generis cibis & ferculis calidis pro collatiuncula, abusus est, non timoratorum usus nec consuetudo. Antoine t. 2.

An ergo quispiam solitus pro collatione sumere libum & bibere pintam cerevisiæ, non possit iila miscere, & inde coquere sorbitiunculam, eamque sumere pro collatiuncula in eadem quantitate?

XI. R. Neg. quia forma collatiunculæ sive qualitas cibi non observatur; nam tale coctum est cibus ordinarius refectionis; pro collatiuncula verò consuetudo solùm permittit frigida, quæ extra refectionem sumi solent; calida enim cocta magis sunt delectabilia & magis nutriunt. La Croix lib. 3. p. 2. n 1803. Antoine t. 2. de jej. q. 3.

XII. Aliqui tamen in hoc consentiunt, quòd, si non excedatur quantitas collatiunculæ, non peccetur mortaliter quia aiunt, collatiuncula respicit magis quantitatem, quàm qualitatem cibi. Wigg. Bonac. &c.

Certè in hac Patria sensus omnium communis judicat in collatione obligationem servandæ qualitatis cibi tam quam non gravem, dum scilicet sumuntur cibi usuales eu non prohibiti, in quantitate exigua collatiunculæ.

N. 263. DE TEMPORE COLLATIUNCULÆ SUMENDÆ.

I. *Circa Vesperam. Inversio collationis cum refectione non licet.* II. *Nisi ex justa causa.* III. *Manè sumere non licet.* IV. *Casus.* V. *Qui manè jentaculum sumpsit, vana distinctio Casuistarum.*

QUO tempore licet sumere collatiunculam?

I. R. Circa vesperam: quia sic eam induxit consuetudo. Propterea non licet capere collatiunculam in meridie & transferre refectionem ad vesperam; illa inversio tamen non infert peccatum mortale, quia observantur quantitas & qualitas cibi, & tempora.

II. Imò nullum erit peccatum, si inversionis istius sit aliqua causa rationabilis, v. g. si fiat causâ itineris, vel negotiorum agendorum meridie, putà in die mercatûs. Item si quis non possit nocte dormire, nisi vesperi reficiatur, poterit vesperi sumere cœnam sive refectionem, & in meridie collatiunculam, non refectionem duplicem. La Croix lib. 3. p. 2. num. 1325.

III. Manè collatiunculam sumere non licet, quamvis vesperi solùm unica capiatur refectio, eò quòd præveniatur hora præcepti substantialis.

IV. Quid faciet is, qui die jejunii manè sumpsit jentaculum, sive cum culpa, sive sine culpa, putâ ex ignorantia inculpabili, vel ex eo, quòd intenderet arripere iter vel opus laboriosum à quo impeditur?

V. R. Distinguendo; si manè sumpserit jentaculum æquivalens refectioni non potest ulteriùs sumere nisi collatiunculam vespertinam: si verò jentaculum fuerit solùm æquivalens collatiunculæ, poterit plenam refectionem capere vesperi, vel etiam in meridie si ratio quædam requirat ut v. g. Communitati se conformet, omissâ vesperi collatiunculâ; quia debet salvari unica refectio, quantùm fieri potest: si denique jentaculum æquivaleat semiplenæ refectioni, poterit solùm eo die ulteriùs sumere collatiunculam, non refectionem; nisi fortè iste insuetus illi abstinentiæ pateretur nimia incommoda, vel debilitates. Hæc sunt conformia doctrinæ Sylvii, Billuart, &c.

Indignationem meretur insana quorumdam Casuistarum distinctio, quâ liberant ab observatione jejunii eum, qui malitiosè illud violavit, non illum, qui sine culpa inadvertenter idem omnino fecit: si enim observantia ulterior

sit utilis & rationabilis pro uno, erit etiam pro altero. O cæcitas in re morali!

Obj. Matth. II. v. 30 dicit Christus quòd jugum suum sit suave & onus leve; ergo in L. N. mitior sententia præponenda.

R. Est perversa interpretatio textûs: non enim ideò dicitur suave, quasi in lege nova non essent sustinenda jejunia, adversa, cruces, persecutiones, mortificationes; sed quia gratia Christi facit ea esse levia & grata & suavia.

Si quis post prandium ante tempus collationis aliquid cibi sumat, peccat; sed abstineat à collatiuncula; si tamen exiguum quidpiam sumpserit, La Croix n. 1287. concedit, ut possit sumere vesperi collatiunculum tantò minorem.

Parvus excessus in collatiuncula non potest esse defectus nisi venialis.

N. 264. DE SUMPTIONE POTUS ET MEDICINÆ.

S. Thom. 2. 2. *q.* 147. *art.* 6.

I. *Quid veniat sub nomine cibi.* II. *Quid nomine medicinæ.* III. *Ne potus noceat: distinguendum.* IV. *Quid nomine potûs.*

TRIA distinguenda sunt pro causa jejunii, scilicet cibus, potus & medicina.

I. Cibus hìc vocatur omne quod per se vel principaliter ordinatur ad corpus alendum, seu nutriendum, sive sumatur edendo, sive bibendo aut sorbendo; ut pulS, lac, mel, jusculum, &c.

Similia sive sint solida sive liquida, frangunt jejunium, si sumantur sine justa causa extra refectionem unicam & collatiunculam. Hæc omnia cibi nomine veniunt, ait Antoine ex Bellarm. utì & ea, quæ pariter sunt cibus & potus.

II. Nomine medicinæ veniunt ea, quæ de se ordinantur ad medicationem corporis, & quæ accipiuntur ad promovendum operationem medicinæ, ut sorbitiuncula calida: hæc non prohibentur propter necessitatem servandi corpus incolume. S. Thom. art. 6. ad 3.

Ita etiam permittuntur electuaria saccharo condita in parva quantitate in digestionem & per modum medicinæ.

Similiter permittitur aliquid cibi ad sedandum graves

capitis dolores, capitis vertigines, &c. Ita Conza p. 3. art. 1. num. 32. Item quando quis aliter non posset functiones aut munera mentis vel corporis obire. Antoine tom. 2. de jej. mihi pag. 259.

An licitum est aliquid cibi sumere die jejunii hoc titulo "ne potus noceat?"

III. R. Distinguo: si potus iste sit necessarius, isque noceret stomacho, liceret aliquid sumere per modum medicinæ: si potus non sit necessarius, sed cibus solùm accipiatur, ne abundantia potus noceat; tunc dicendum, quòd peccetur dupliciter, & contra temperantiam per excessum in potu, & contra legem jejunii per sumptionem cibi.

Quid nomine potûs intelligitur?

IV. R. Intelliguntur liquida illa, quæ ordinantur per se, non ad corpus alendum, sed ad juvandam cibi digestionem, & ad extinguendam sitim; ut aqua, cerevisia, vinum, thè, caffè, & similia quatenùs talia; nutrimentum, quod ex tali potu percipitur, censetur per accidens concomitari. De hoc potu quæritur,

AN POTUS FRANGAT JEJUNIUM?

I, *Merus potus non frangit jejunium. S. Thom. in summa.* II. *S. Thom. in* 4. III. *Quomodo immoderatè potitans peccat.* IV. *Bibens ad extinguendam famem.*

AN potus, sumptus extra refectionem & collationem, frangit jejunium Ecclesiasticum?

I. R. Negativè per se loquendo, & intelligendo de potu propriè dicto sine fraude. Hujus responsionis rationem allegat & deducit S. Th. 2. 2. 147. art. 6. ad 2. dicens: "Ecclesia non intendit indicere abstinentiam potûs, qui magis sumitur ad alterationem corporis, & digestionem ciborum assumptorum, quam ad nutritionem, licet aliquo modo nutriat. Et ideo licet pluries jejunantibus bibere. Si autem quis inordinatè potu utatur, potest peccare, & meritum jejunii perdere: sicut etiam si immoderatè cibum in una comestione assumat: nimirum si peccet mortaliter, perdet totum meritum; si venialiter, partem amittet.

II. Et in 4. d. 15. q. 3. art. 4. q. 1. ad 1: dicendum, "quòd quamvis aliquis potus aliquo modo nutriat, tamen de se non ordinatur ad nutriendum, sed magis ad dispositionem bonam eorum, quæ nutriunt ut scilicet per membra deducantur & in stomacho non comburantur;

unde sumptio potûs manducatio non dicitur; & ideò ille qui potat extra horam unicæ refectionis, non dicitur bis manducare, & propter hoc nec statutum Ecclesiæ frangit, nisi in fraudem faciat; quia legem violat, qui in fraudem legis aliquid facit.

"Et ibidem ad 2: aqua, etsi solvat jejunium naturæ, quia aliquo modo nutrit; non tamen solvit jejunium Ecclesiæ, quia Ecclesia non attendit in statuendo id, quod quocumque modo nutrire potest, sed id, quod principaliter ad nutriendum ordinatum est.

"Et ibidem ad 4. odor non nutrit, sed aliquo modo confortat, unde non solvit jejunium naturæ, nec Ecclesiæ."

III. Obj. S. Thom. admittit, quòd immoderatè potitans extra refectionem peccet; ergo iste agit contra legem.

R. Dist. ant: admittit, quòd peccet directè contra legem Ecclesiasticam jejunii, nego ant. quòd peccet contra legem naturalem temperantiæ, concedo: item facilè admittitur, quòd venialiter possit peccare ratione temporis jejunii, cui disconvenit immortificatio illa; similia sunt etiam contra perfectionem jejunii.

IV. An is violat jejunium, qui extra refectionem bibit causâ sedandæ famis?

R. Affirm. Reginal. lib. 4. p. 3. n. 153. ex hac ratione, quia iste agit in fraudem legis jejunii.

Bonac. t. 2. de ppt. Eccl. q. 1. p. 1. n. 8. aliique negant, quia, is observat integrè tres partes jejunii; negant autem, quòd agat in fraudem jejunii; nam in ipso potu non est fraus, cùm supponatur merus potus.

In hanc rem dicit S. Th: statutum legis positivæ non attendit intentionem observantis, sed ipsum actum: deinde sentire famem est de essentia jejunii, nec finis ejus intrinsecus: imò Lessius lib. 4. c. 2. n. 10. excusat eum, qui bibit fine nutritionis.

Verùm in his salva maneat doctrina S. Th. dicentis in 4. d. 15. art. 4. ad 3. quòd sit trangressor præcepti, si quis in fraudem sumeret electuaria; addit 2. 2. quæst. 147. art. 6. ad 3. in magna quantitate, aut si eis quasi aliis cibis uteretur ad famem extinguendam. Intelligit autem Billuart ly *aut*, non disjunctivè, sed explanativè.

N. 265. DE SUMPTIONE CHOCOLAT.

I. *Edere chocolat frangit jejunium.* II. *Quando sumitur dilutum, disputatur.* III. *Est tutius abstinere.* IV. *Datur ratio.* V. *Axioma, liquidum non frangit Jejunium.* VI. *Ex parvitate Materiæ.* VII. *Disparitas à Cerevisia.* VIII. *Obj. usus Romæ.*

AN sumptio chocolat frangit jejunium Ecclesiasticum ?

I. R. Certum est, quòd manducare chocolat non dilutum frangat jejunium, consentientibus cunctis, quia cibus est & per modum cibi sumitur.

Quæstio est de potu chocolat, quando scilicet chocolat cum aqua mixtum & dilutum & coctum bibitur, seu potiùs sorbetur.

II. Cozza p. 3. a. 1. num. 100. & La Croix lib. 3. p. 2. a. 1291. proponunt hanc quæstionem veluti controversam per suos utrimque patronos, quos citant.

III. Luculentam etiam super hac quæstione dissertationem edidit Benedictus XIV. Summus Pontifex, qui tamen resolvit esse tutius abstinere à chocolat die jejunii, cui adhæremus cum Billuart.

IV. Ratio est, quòd talis potio per se & principaliùs serviat ad nutritionem, & non propriè ad refrigerationem, vel ad sitim extinguendam; est enim quoddam concoctum calidum. Confirmatur ex eo, quòd per illam potionem debiles nutriantur per septimanas & menses.

V. Obj. Potus, sive liquidum non frangit jejunium; ergo, &c.

R. Potio chocolat non est merus potus juxta prædicta.

Nota, quòd illud axioma "liquidum non frangit jejunium," non sit universaliter verum; nam lac, mel & similia liquida sumpta frangunt jejunium.

Obj. Una uncia chocolat, prout ordinariè sumitur, præbet exiguum nutrimentum.

VI. R. Non disputamus, quin parvitas materiæ possit excusare à peccato mortali. Propterea Cozza p. 3. a. 1. n. 129. licèt Patronus adversæ sententiæ, cavet, ne potus chocolat sæpius, quàm semel in die jejunii sumatur.

Denique Antonius De Leone apud Cozza dicit chocolat multùm nutrire.

Obj. Cerevisia fortis est etiam concoctum ex aqua & farina granorum; atqui iste potus non frangit jejunium; ergo nec concoctum chocolat.

VII. R. Negatur assumptum; est enim cerevisia solum extractum ex granis; in cerevisia enim defæcata non est crassa materia granorum, sed solùm spiritus granorum, & hinc est merus potus, qui per accidens parum nutrit, quod innotescit ex eo, quòd ii, qui copiosè bibunt sine cibo, deveniant cachectici. Revera qui hoc objicit, non intelligit artem braxatoriam: puls est concoctum ex farina & liquido, sed non cerevisia.

Obj. Romæ sub conspectu Summi Pontificis permittitur usus chocolat; ergo, &c.

VIII. R. Retulit mihi vir eruditus, quòd ipse Romæ existens diligenter inquisierit de illo usu, qui testatus est, quòd aliqui ibidem utantur, aliqui verò non.

Summi Pontifices fortè ex justis causis permittunt; fortè, impletâ temporis mensurâ, contradicent: quo modo usus Romæ & ferè ubique habebat, ut quando dispensabatur pro esu carnis in Quadragesima, in refectione cum esu carnis miscerent esum piscium: & tamen Summus Pontifex Benedictus XIV. declaravit illum usum esse & semper fuisse abusum.

Inde Concina pag. 149. ponit regulam: opinio probabilis permissa & tolerata à Papa sciente, non censetur implicitè approbata; multæ enim propositiones post longum tempus solùm sunt damnatæ: sic et pater-familias permisit crescere zyzania.

N. 266. DE CAUSIS EXCUSANTIBUS A JEJUNIO.

I. 4. *Causæ excusantes.* II. *Quæcumque causa non eximit à toto Jejunio.* III. *Causa debet esse proportionata.* IV. *Excessus casuistarum.* V. *Qui obligentur lege Jejunii.*

QUÆ causæ excusant a jejunio Ecclesiastico observando?

I. R. Assignari solent hæ tres vel quatuor causæ; 1. impotentia, v. g. infirmitas corporis,

2. Necessitas, ut labor gravis,

3. Pietas, seu majus bonum, veluti onerosa assistentia infirmo præstita cum vigiliis,

4. Dispensatio Superioris. Aliqui omnes illas causas reducunt ad unam impotentiam sive incompossibilitatem.

II. Bene observandum, quòd cùm jejunium contineat

tres partes, quædam causæ excusent ab observatione unius partis, non tamen ab observatione aliarum partium v. g. dispensatus ut comedat carnes, non ideò potest plures refectiones capere, nec prævenire horam; sic causa laboris permittens plures refectiones non permittit esum carnis; similiter causa aliqua præveniendi horam, non permittit esum carnis, nec semper plures refectiones.

Generaliter: qui non potest observare perfectum jejunium, debet servare id, quod potest; quia jejunium constat partibus divisibilibus; adeoque una pars sine alia observari potest & debet.

Ita ut falsa sit hæc aliquorum Casuistarum regula: cui permittitur esus carnium, permittuntur plures per diem refectiones.

III. Observa insuper, quòd causa debeat esse rationabilis & proportionata, ita ut major causa requiratur pro esu carnis, quàm pro anticipatione refectionis.

Urbanitas, ut cum amico manduces, non excusat à jejunio.

IV. Indignationem potiùs, quàm Theologicam refutationem meretur multiplicitas excusationum à jejunio, quas fingunt Casuistæ, Probabilistæ, ita ut vix ullus homo vivat, qui ex illis aliquam sibi adsciscere non posset: refert enim Concina de jej. ex Hurtado, quomodo Pasqualigus numeret circiter 50 hominum status seu ordines, quos à præcepto jejunii solutos esse declarat.

V. Quinam igitur obligantur lege Ecclesiasticâ jejunii?

R. Omnes Baptizati, qui ad usum rationis pervenerunt, nisi ex aliquo titulo excusentur vel eximantur à toto vel à parte.

An etiam Hæretici?

R. affirm. si sint baptizati; quia subsunt Ecclesiæ, quæ non videtur relaxare legem suam in gratiam ipsorum.

Infideles non baptizati, non obligantur, quia non subsunt Ecclesiæ.

N. 267. DE CAUSA INFIRMITATIS EXCUSANTE A JEJUNIO.

I. *Infirmit. Corporal. excusat.* II. *In dubio judicium Medici.* III. *Sub infirmitate veniunt languidi, &c.* VI. *Si jejunans non possit dormire.* V. *Difficultas non excusat.* VI. *Infirmitas ex culpa.*

QUÆ infirmitas coporalis excusat à jejunio?

I. R. Illa, cum qua jejunium non potest observari abso-

lutè, vel non sine periculo notabilis incommodi corporis vel valetudinis: v. g. si timeantur defectus naturæ, debilitates virium, duratio morbi longior, reincidentia, retardatio sanitatis, &c. Infirmitates quædam graviores exigunt etiam esum carnium.

II. In dubio recuritur ad judicium medici timorati: sed medici aliqui sæpe nimis adulatoriè sensualium hominum desideriis indulgent, quandoque timore lucri cessantis.

III. Sub infirmis veniunt etiam languidi, debiles, valetudinarii, reconvalescentes à morbo, quibus multum cibi simul sumere non licet; quibus Sylvius annumerat illos, qui tam infirmæ sunt complexionis, ut vacuo stomacho capitis dolores aut vertigines patiantur, vel inepti reddantur ad sua negotia vel opera; quibus præfatis licitum est sumere id, quod est necessarium ad evadenda incommoda, non plus. Adeoque uni plus, alteri minus juxta necessitatem, & infirmitatis exigentiam; quæcumque enim infirmitas levior non excusat à toto jejunio, quamvis liberet à parte.

IV. Quid licet ei, qui, dum vesperi jejunat, noctes ducit insomnes, sive necessarium naturæ somnum capere nequit?

R. Is vesperi sumat refectionem, & collatiunculam circa meridiem. In hanc rem, ad instantiam Episcopi Gand. damnata est prop. ab Academia Lov. 1657. Vide Billuart 230. t. 5.

V. Jejunandi difficultas non excusat per se à jejunio, uti nec fames, neque macies, aut pallor ex eo proveniens; verumtamen contra famem caninam sumitur aliquid, per modum medicinæ. La Croix lib. 3. p. 2. n. 1324.

Quid statuendum de illo, qui ex labore illicito vel per suam culpam contraxit infirmitatem?

VI. R. Potest infirmitas ratione impotentiæ vel necessitatis illum excusare à jejunio præsenti; quia jus naturæ obligans ad conservationem naturæ prævalet: ille tamen peccavit in causa contra legem jejunii, inquantùm potuit prævidere impedimentum ex culpa sua obventurum.

N. 268. LABOR EXCUSANS A JEJUNIO.

I. *Labor incompossibilis excusat.* II. *Labor levis vel incompatibilis non excusat.* III. *Labor agricolarum, &c. excusat.* IV. *Labor spiritualis.* V. *Labor gravis respectivè consideratur.* VI. *Labor levior liberat debiliorem.* VII. *Non debet totum, quod potest.* VIII. *Labor per breve tempus.* IX. *Operarii otiantes tenentur ad jej.* X. *Labor ex honesta causa excusat.* XI. *Labor in fraudem non liberat.* XII. *Utì nec labor ultro assumptus.* XIII. *Nec labor inhonestus.* XIV. *Impedimenta jejunii prohibentur.*

QUINAM excusantur à jejunio Ecclesiastico ratione laboris?

I. R. Illi soli, quorum labor honestus cum jejunio moraliter est incompatibilis.

Dicitur incompatibilis non absolutè, sed moraliter: dum ille labor æquè aut magis debilitat & mortificat, quàm ipsum jejunium moraliter faceret.

II. Proinde si labor sit talis ut possit consistere cum jejunio sine notabili incommodo, non excusat à jejunio. Confirmatur ex hac Prop. 30. damnata ab Alex. VII. " Omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio." Circa quam propositionem observat Steyaertius, officiales idiotismo Hispanico positos pro operariis manualibus.

III. Supponitur communiter, quòd labor agricolarum, fabrorum & operariorum, qui operibus multùm defatigantibus incumbunt, sit incompatibilis & excusans, quantùm ad plures refectiones & horam refectionis; non quoad abstinentiam à carnibus, prout consuetudo docet.

IV. Labor spiritualis per ingenium & memoriam potest esse multùm fatigans, & exhauriens spiritus vitales, & ita excusans à jejunio: v. g. studium & attentio concionatoris quotidiani, &c.

An is excusatur à jejunio, qui specialiter ita robustus est, ut cum labore gravi commodè possit observare jejunium?

V. R. La Croix lib. 8. p. 2. n. 1329. eum excusat, quia lex, ait, respicit quod communiter est; provocat Patronum Reginaldum; sed hic lib. 4. n. 216. contrarium docet cum Abulensi in c. 6. Matth. quæst. 143. tom. 13: eò quòd iste robustus jam contraxerit obligationem legis, & iste labor

censeatur pro ipso levis in ordine ad mortificationem corporis, propterea malumus dicere, quòd communiter supponendum sit, quòd gravis labor excuset: quòd autem labor excusans respectivè considerandus sit, convincitur ex eo, quòd, fatente La Croix VI. quispiam levior labor possit debiliorem excusare à jejunio propter particularem fatigationem & debilem complexionem personæ, non tamen robustiorem.

VII. Observat ibidem Abulensis, quòd homo non teneatur præcisè facere totum, quod potest, ad conjungendum cum labore jejunium; quia id violentum est, & durare non potest.

VIII. Labor gravis, per paucas horas protractus, non semper excusat à jejunio totius diei.

Observat Cozza p. 3. art. 2. n. 93. quòd labor vel exercitium aliqualiter fatigans, licèt non excuset à toto jejunio, possit tamen præbere causam sumendi collationem aliquando majorem consuetâ: quæ regula servire potest, quando dubitatur, an labor vel alia causa sit sufficiens ad excusandum à jejunio.

An operarii, à jejunio excusati ob laborem gravem quotidianum, debent jejunare eo die, quo non laborant, v. g. die Festo concurrente cum jejunio?

IX. Respondet Sylv. 2. 2. quæst. 147. art. 4. affirmativè: quia pro eo die cessat causa, & contra fatigationem præcedentis diei plenè tunc refecti fuerunt, nisi fortè debilitas ex præterito labore perseverans quempiam excusaret; aut quis per hanc abstinentiam redderetur ineptus ad laborem necessarium diei sequentis.

Ex hac causa Cozza cum aliis excusat præfatos operarios, si una solummodo dies intercedat; non autem si plures dies vacationis à labore simul sint intermedii; & benignus Diana liberat eos, eò quòd illi homines, non assueti jejunio, nimiùm affligerentur.

An labor præfatus excusans à jejunio debet esse necessarius pro victu, aut aliter?

X. R. Non videtur; sed sufficere videtur, quòd quis faciat id, quod esset rationaliter sive ex honesta causa facturus, supposito quod non esset tempus jejunii: tunc enim non censetur agere in fraudem legis; proinde divites non debent propterea cessare à labore suo consueto, & otiari, ut jejunent. In hanc rem La Croix lib. 3. p. 2. num. 1335. ex aliis provocat declarationem Eugenii IV. decernentis, opifices & agricolas, laboriosa opera exercentes, sive pauperes sive divites, non teneri ad jejunium.

Obj. Authoritas S. Thomæ 2. 2. quæst. 147. ad 3. & veterum.

R. S. Thomas excipit: "Nisi fortè ubi ita est assuetum;" jam autem consuetudò hìc videtur habere, quòd divites ex honesta causa exercentes defatigantia opera non teneantur jejunio.

Respondet Billuart t. 5. 232. jus antiquum in eo fuisse magis severum, sed illud mitigatum per Eugenium IV. & per praxim modernam.

XI. Illud admittitur ex communi sententia, quòd is, qui in fraudem legis laborat, id est, qui ideo merè, ut non jejunet, vult laborare, quod aliter non faceret, non liberetur à lege jejunii; quia fraus nulli patrocinatur, & quia is propriè non vult servare præceptum jejunii. La Croix lib. 1. n. 784.

XII. Similiter Steyaertius in prop. 31. dam. ab Alex. VII. non liberat à lege jejunii illum, qui ultrò sine causa, sed merè recreationis vel delectationis gratiâ assumit laborem gravem, v. g. per venationem, lusum pilæ, piscationem, &c. cui consentit Cozza & alii ab ipso citati, art. 7. n. 120. & 133. Item Tamb. apud La Croix, n. 1335.

Hi tamen, labore facto & fatigatione gravi contractâ, permittunt eidem refectionem aliam ob incompatibilitatem jam positam; quamvis, aiunt, peccaverit contra legem jejunii ponendo causam fatigationis seu incompossibilitatis; verùm illa defatigatio communiter non est tanta ut pariat positivam incompossibilitatem, sed solùm majorem difficultatem in jejunio, quam sibi imputare potest. Billuart t. 5. 235. adeoque iste jejunare potest; & si illud propositum ante fatigationem concipiat, non peccabit.

XIII. Multò minus excusatur à lege jejunii, qui ex labore inhonesto, licèt gravi, defatigatur, v. g. ex operibus furtivis, rixosis, luxuriosis: pro quo iterum Billuart 235. refert prop. dam. ab Academia Lovaniensi.

Obj. Præceptum jejunii non prohibet venari nec furari; ergo qui ea agit, non agit contra præceptum jejunii.

XIV. R. Distinguo & dico, quòd præceptum jejunii ea aliquando prohibeat indirectè, quando sunt impedimenta indebita jejunii: idque secundùm generalia principia; nam lex obligans ad aliquid, obligat ad media necessaria assumenda ad observationem illius; & è contra prohibet opponere impedimenta observationi; sic v. g. prohibitum est assumere somnum die festo tunc quando Missa debet audiri. Ita Cozza supradicit. La Croix lib. 3. n. 1384. secundùm illud axioma: "qui tenetur ad finem, tenetur ad media."

N. 269. DE ITINERE EXCUSANTE A JEJUNIO.

I. *Iter graviter fatigans excusat.* II. *Non sic iter in fraudem.* III. *Nec iter meræ delectationis.* IV. *Juiacium Billuart.* V. *Iter equestre non excusat.* VI. *Quantum iter pedestre excuset.*

I. ITER excusat à jejunio, sicuti labor, scilicet honestum & moraliter incompatibile cum jejunio, quoad plures refectiones, vel horam, non quoad esum carnis.

II. Proinde iter illud non potest assumi in fraudem legis jejunii; imò, juxta Steyaert, nec ultrò delectationis causa merè potest esse assumptum, quod probat ex hac prop. 31. dam. ab Alex. VII.

III. "Excusantur absolutè à præcepto jejunii omnes illa qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamsi iter necessiarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant."

IV. Billuart tamen, diss. 2. art. 11. à jejunio etiam excusat itinerantem; ubi defatigatio est gravis; uti & laborantem honestæ recreationis gratiâ: addit autem "aliove fine honesto;" adeòque, puto, non meræ delectationis causâ: hæc enim causa meræ delectationis non concordat cum pœnitentiali jejunio; sed simul adsit alia, v. g. exercitii corporalis ad recuperandam vel conservandam valetudinem, ad relaxandum animum studio defatigatum, ad invisendum ex honestate amicum infirmum, &c. tum enim commiscetur titulus quispiam sive necessitas convenientiæ: similiter excusat eum, qui instituit peregrinationem ex devotione.

V. An iter, quod peragitur equo, currù aut rhedâ liberat à jejunio?

R. Ordinariè non liberat; quia illud non multùm fatigat aut debilitat; aliquando tamen posset excusare, dum est iter grave, difficile & multùm defatigans, maximè pro eo, qui non est assuetus equitare.

VI. Quantum iter pedestre liberat è jejunio?

R. Aliqui determinant illud per leucas quatuor, quinque, &c. Sed id rectè rejicit Cozza p. 3. a. 7. n. 129. cum enim itinerantes supponantur eximi à jejunio eodem titulo incompossibilitatis, quo liberantur operarii, respectivè res consideranda est, & attendi debet personarum vigor, robur, complexio & debilitas, viæ asperitas, &c.; et ita iter bre-

vius causat uni, non alteri, gravem fatigationem excusantem a jejunio.

Similiter iter pomeridianum non liberat à jejunio antemeridiano, nec è contra.

N. 270. DE ÆTATE EXCUSANTE A JEJUNIO.

S. Thom. 2. 2. *q.* 147. *a.* 4.

I. *Abstinentia à carnibus obligat ab initio usûs rationis.* II. *De amentibus.* III. *Præceptum jejunii obligat post annum ætat.* 21, *non antè.* IV. *Fundamentum.* V. *Objectio.* VI. *Attenditur quod fit ut in pluribus.* VII. *Obligat ad jejunium ex lege naturali.* VIII. *Ex Voto, &c.*

IN qua ætate incipit jejunium Ecclesiasticum obligare?

I. R. Incipit obligare quoad abstinentiam à carnibus, quando incipit usus rationis, adeoque circa annum ætatis septimum; ante illum rationis usum licet eis esus carnium, quia lex positiva humana eos non obligat; laudabiliter tamen parentes carnes ipsis subtrahunt, ut à teneris annis assuescant se subjicere legibus Ecclesiæ.

II. Idem est de perpetuò amentibus; non sic de amentibus per intervalla, quibus lex promulgata fuit, & quibus caro mortificanda est, etiam pro tempore quo redeunt ad rationis usum.

III. R. 2°. Jejunium Ecclesiasticum perfectum secundùm tres partes supra n. 255, expositas, obligat eos, qui annum ætatis vigesimum primum compleverunt.

Ante annum ætatis 21. completum non videntur obligati vi præcepti Ecclesiastici ad abstinendum à pluribus refectionibus, vel ad servandam refectionis horam, sed solùm quoad abstinentiam à cibis vetitis.

IV. Fundamentum hujus responsionis est communis Doctorum interpretatio legis jejunii, innixa authoritati S. Thom. 2. 2. q. 147. a. 4. ad 2. ubi dicit: "In pueris maximè est evidens causa non jejunandi, tum propter debilitatem naturæ, ex qua provenit, quòd indigeant frequenti cibo, & non multo simul sumpto, tum etiam quia indigent multo nutrimento propter necessitatem augmenti, quod fit de residuo alimenti: & ideo quamdiu sunt in statu augmenti, quod est, ut in pluribus, usque ad finem tertii septennii, non tenentur ad Ecclesiastica jejunia ob-

servanda. Conveniens tamen est, ut etiam in hoc tempore jejunent secundùm modum suæ ætatis."

V. Obj. Ratio, ob quam eximerentur à jejunio, est quòd sint in statu augmenti; atqui aliqui ante annum 21 pervenerunt ad statum augmenti perfecti; ergo illi tenentur lege Ecclesiasticâ jejunii ante annum ætatis 21.

VI. R. Nego conseq.: ratio est, quòd Ecclesia in ferenda jejunii lege non attenderit ad causam particularem, sed ad id, quod fit in pluribus, & secundùm hoc determinavit tempus legis certum pro incerto, scilicet ætatem anni 21, sivè tunc habeant statum augmenti, sive non, ut etiam sic excluderentur anxietates & laxitates.

VII. Observa 1°. quòd hujusmodi juniores ante annum 21. possint obligari lege naturali ad quædam jejunia tanquam media opportuna & ordinaria contra illecebras carnis & peccata: hinc piorum consuetudo observat, ut ex judicio Confessarii in quadragesima quædam jejunia assumant.

VIII. Observa 2°., quòd illa junior ætas non liberet à jejunio ex alia causa debito v. g. ex voto, vel ex imposita satisfactione sacramentali, vel ad lucrandum Jubilæum, &c.

N. 271. UTRUM SENES EXCUSENTUR A JEJUNIO.

I. *Pro senibus non est determinatum tempus.* II. *Disparitas à junioribus.* III. *Non rectè annus* 60. IV. *Quandonam senectus excuset à jejunio.*

I. AN similiter determinata est quædam ætas senectutis, in qua lex jejunii Ecclesiastici desinit obligare?

R. Negativè: quia nec Ecclesia nec consuetudo determinavit tempus illud.

Quare potiùs determinatum est certum tempus, quo lex incipit obligare juniores, quàm tempus legis cessantis pro senioribus?

II. R. Ratio disparitatis est, quòd status sufficientis augmenti obveniant junioribus, ut in pluribus, anno vigesimo primo; sed senectus non ita, ut in pluribus obveniat in determinata ætate; aliqui enim sexagenarii sæpe sunt vegetiores quàm quidam quinquagenarii; deinde senes per experientiam jejunii, magis quàm juniores, possunt discernere, quandonam incommoda senectutis impediant jejunium.

III. Proinde non rectè ab aliquibus assignatur annus 55, 60, 65, pro termino finiendæ obligationis legis jejunii.

Dicit interim Sylvius, quòd post annum 60. communiter possint excusari, nisi appareant satis vegeti ad jejunandum. Sic refertur Navarrus de se dixisse, quòd octogenarius jejunaret.

IV. Quandonam igitur senes liberantur à lege jejunii?

R. Quando ratione senectutis censentur esse infirmi seu debiles, aut impotentes ad jejunium, vel per jejunium amitterent vires necessarias ad perferenda incommoda & defectus senectutis. Cùm enim in senibus minuatur calor naturalis stomachi, indigent frequentiori cibo, sed non multo simul sumpto, sicut pueri.

N. 272. DE PRÆGNANTIBUS ET PAUPERIBUS, &c.

I. Quomodo prægnantes & lactantes excusentur. II. Qui pauperes excusentur. III. Pauperibus non licet esus carnis in Quadragesima.

I. AN & quomodo mulieres prægnantes & lactantes excusantur à jejunio?

R. Ordinariè excusantur ab observatione unicæ refectionis ex causa necessitatis, quâ tenentur sibi & fœtui vel proli subministrare alimentationem, pro qua indigent abundantiori & frequentiori cibo, non tamen carnibus, prout experientia probat.

An pauperes excusantur à præcepto jejunii?

II. R. Cum S. Th. 2. 2. quæst. 147. art. 4. ad 4. pauperes, qui frustatim eleëmosynas mendicant, qui non possunt simul habere, quod eis sufficiat ad victum sive ad plenam refectionem, non videntur restringendi ad unicam comestionem; pauperes verò, qui possunt sufficienter habere, quod eis sufficiat ad unicam plenam refectionem, non excusantur propter paupertatem à jejunio; addit La Croix lib. 3. p. 2. n. 1321. nisi fortè per solum siccum panem aut olera, aut id, quod habent, non possent satis reficere debilitates ex inedia profluentes. Pontas jej. cas. 5.

III. Layman asserit in patria sua tolerari consuetudinem, ut pauperes in Quadragesima absumant reliquias carnium ex diebus bacchanalibus relictas: verùm assero ego, ante hac per octo annos plebanus Mechliniæ, quòd

hìc eam consuetudinem non repererim, sed quòd carnes reliquæ dentur vesperi ante diem Cinerum consumendæ, vel postea solis infirmis pauperibus.

Quomodo peregrini obligentur præceptis jejunii, explicatur in Tractatu de legibus.

N. 273. DE DISPENSATIONE IN LEGE JEJUNII ECCLESIASTICA.

I. *Dispensat Papa.* II. *Item Episcop.* III. *Superior Regularis.* IV. *Parochi in particulari.* V. *Superior secum.* VI. *Non confessarii nec Medici.* VII. *Legitima causa.* VIII. *In dubio requirit. dispens.* IX. *Dispensatus pro esu carnis non est pro aliis.* X. *Objectio.* XI. *Cui carnes permittuntur & ova.* XII. *Dispensati pro esu carnis non possunt edere pisces.* XIII. *Rescripta Pontificia.* XIV. *Regulæ pro dispensatione generali.* XV. *Dispens. pro hero non liberat famulos.* XVI. *Stuferus pro Lacticiniis pendendis per edentes.*

QUIS in lege Ecclesiastica jejunii potest dispensare?

I. Summus Pontifex in Ecclesia universali.

II. Episcopus cum suis Diœcesanis, aliquando etiam pro tota sua diœcesi, ait Tamb. apud Cozza: quia ad ipsum pertinet dispensatio juris communis in casibus, qui frequenter occurrunt.

III. Dispensat cum suis Religiosis Superior Regularis, Abbas, Guardianus, Prior, non Supprior præsente Priore; nec Abbatissa, ait Cozza: posset tamen ei concedi executio per commissionem vel privilegium, prout Paulus III. fecit.

IV. Parochi, ait Sylvius 2. 2. q. 147. a. 4. ex consuetudine solent dispensare cum suis parochianis, sed solùm cum particularibus, saltem ubi Episcopus non est præsens: imò in urbe Roma, ubi Papa & ejus Vicarius resident, Parochi id practicant, ait La Croix lib. 3. p. 2. n. 1311.

V. Superior in iis communitatibus, in quibus potest dispensare cum aliis, potest secum dispensare, quia ipse est pars communitatis, nec deterioris conditionis quàm alii. Ita Cozza p. 465.

VI. Confessarii vel Medici dispensare non possunt, sed solùm judicare & declarare causas dispensandi subsistere: cautè caveant, dum à delicatis decipiuntur, ne ipsi illis assentiendo eosdem decipiant.

VII. Pro dispensatione legitima requiritur justa causa, sed non tanta, per quam lex cessat; nam tunc dispensatione opus non est: quamvis & tunc pii soleant licentiam petere, ad recognoscendam Ecclesiæ authoritatem & suam subjectionem.

VIII. Ordinariè in dubio, utrùm causa sit plenè sufficiens, dispensatio locum habet & liberat; sed, cessante causâ dispensationis, cessat dispensatio; hinc si cesset in medio Quadragesimæ, reliqua ejus pars debet observari in jejunio.

VIII. Dispensatus pro esu carnium non ideo est dispensatus pro pluribus sumendis refectionibus, nec è contra, quia potest esse ratio prælens causam dispensationis pro uno; non pro alio.

IX. Multos invenies Casuistas docentes oppositum, nixos hoc argumento: sublato esu carnis tollitur essentia jejunii; ergo tollitur totum jejunium; ergo dispensatus in esu carnis liberatur à toto jejunio.

R. Negatur assump. quia jejunium habet tres partes divisibiles, ut supra dictum est n. 255. & ita potest dari obligatio ad unam illarum, non ad alias.

X. Verumtamen cui permittuntur carnes, permittuntur & ova & lacticinia tanquam minora, ex carne habentia originem, non è contra. Sylvius, Billuart, La Croix lib. 3. n. 1259.

An dispensati, ut edant carnes, possunt eodem die simul comedere pisces?

XII. Respondet Sylvius 2. 2. quæst. 147. art. 4. quòd possint spectando rei naturam; quia Superior non videtur velle dispensato auferre, quod ipsi de jure licet, nisi sub tali conditione dispenset.

Verùm Benedictus XIV. Summus Pontifex respondet negativè, & supponit id provenire ex natura præcepti jejunii ac dispensationis, quæ non datur neque unquam data fuit, ut deliciæ quærantur vel capiantur per commixtionem carnium & piscium in epulis tempore jejunii; & ex hac causa præfata permixtio ciborum ab antiquo sub pœnâ excommunicationis vetita fuit per Synod. Hispal. & in Diœcesibus Toletana & Abulensi, ut refert Daniel Concina in Commentario ad rescriptum Benedict XIV. §. 5.

XIII. In hac re præfatus Pontifex, finem imponens multis quæstionibus, edidit Breve ad uuiversos Episcopos de 30. Maii 1741. quod incipit: "Non ambigimus;" item aliud, "in Suprema," de 22. Aug. 1741. Vide Suppl. La Croix pag. 92.; item Epist. Encyclicam de 10. Junii 1745

& demum responsionem ad Episc. Compostellæ de 8. Junii 1745. ubi statuit conclusiones sequentes: denominat autem præfatas suas Litteras "Apostolicæ Sedis Constitutiones & Leges."

1. Dispensatus ut edat carnes die jejunii, non potest eodem die quo edit carnes, comedere pisces, idque sub gravi, ne quidem diebus Dominicis Quadragesimæ: ostreas & cancros repone inter pisces & quidem delicatos quibus adde conchas.

2. Nec potest ipse in vespertina refectiuncula edere carnem, ne quidem in ea parva quantitate, quæ permittitur in alio cibo.

3. Neque potest ille dispensatus ideo prævenire horam, nec plures refectiones sumere.

An iste dispensatus diebus Dominicis Quadrrgesimæ, pluries possit manducare carnes, non discutit Pontifex: attamen respondendum affirmativè: quia licitè eo die sumit plures refectiones, atque non licet ei edere pisces, dum edit carnes; ergo licet ei in illis refectionibus edere carnes, alioquin in secunda refectione non posset edere nec carnes, nec pisces.

Idem ego puto judicandum de eo, cui ex justis causis licitum est sumere aliis diebus jejunii plures refectiones integras; verumtamen Eminentissimus Dominus Archiepiscopus Mechliniensis, quando anno 1755 indulsit esum carnis in Quadragesima, restringit ad unicam in die (exceptis Dominicis) comestionem carnis, ita ut operarii in secunda sua refectione non potuerint edere nec carnes nec pisces, sed solùm ova, herbas, &c.

4. Dispensatus, ut comedat ova, potest simul manducare pisces.

His præfatis regulis non ligantur, qui graviter infirmi aut simili necessitate sunt impotentes.

XIV. 5. Summus Pontifex ibidem assignat duas causas, ob quas Episcopus potest super esu carnis concedere dispensationem multitudini, seu toti communitati aut civitati.

Prima est aëris intemperies vel infectio afferens periculum morborum omni ætati & statui.

Secunda est penuria & inedia piscium & ovorum.

Explicat Pontifex etiam, quomodo non sit sufficiens causa pro generali dispensatione, quòd fortè pisces caro pretio vendantur, eò quòd hæc ratio non militet pro opulentis & divitibus.

Sed quid si caritas ista proveniat ex magna penuria sive ex raritate piscium?

R. Tunc recurrit secunda ratio præfata.

XV. An est licitum petere vel concedere dispensationem edendi carnes pro tota familia, eò quòd, hero comedente carnem, res familiaris non ferat duplicem mensam?

R. Negativè; quia causa dispensationis tenere se debet ex parte personæ dispensatæ, cùm obligatio jejunii sit personalis. Igitur iste herus diminuat alias expensas vel fortè avaritiam suam.

XVI. Hinc consequitur, quòd stuferus pro esu lacticiniorum pendi debeat, non per herum, sed per famulos ipsos edentes lacticinia, quia abstinentia lacticiniorum, in cujus redemptionem succedit stuferus, est personalis; alioquin famuli satisfaciant legendo Orationes Dominicas præscriptas disjunctivè.

N. 274. DE UTILITATIBUS JEJUNII.

I. *Utilitat. ex S. Thom.*

I. SANCTUS Thom. 2. 2. q. 147. a. 1. in c. "assumitur jejunium principaliter ad concupiscentias carnis reprimendas; secundò ad hoc, quòd mens liberiùs levetur ad sublimia contemplanda; tertiò ad satisfaciendum pro peccatis." Hinc legimus in Scriptura Sacra, jejunium fuisse adhibitum tanquam commune medium ad impetrandum à Deo quæcumque bona, & ad avertendum quæcumque mala. Ascetici & Concionatores præfatas utilitates ampliant, pluresque alias ex Scriptura Sacra &SS. PP. adjungunt, ad quos lectorem remittimus.

N. 275. DE PECCATIS ALIENIS IN CAUSA JEJUNII.

I. *Non licet cibos dare violaturis Jejunium.* II. *Caupones peccant.* III. *Objectio.* IV. *Exceptio.* V. *Opinio Reginaldi circa Famulos.* VI. *Non licet publicè vendere omnibus.* VII. *Ignoranter manducans monendus.*

AN licet die jejunii dare cibos ei, qui per eos violabit jejunium?

I. R. Non licet per se loquendo, quia cooperarêris peccato alterius; sicuti non licet dare ensem ei, qui per eum se interficiet. Vide Billuart t. 5. dissert. 2. a. 9.

Hinc sequitur, quòd non possis offerre cœnam aut jentaculum ei, quem prævidès violaturum jejunium per illam comestionem.

II. Similiter sequitur, quòd caupones non possint in Patria Catholica ministrare Hæreticis carnes die vetito.

Quid si petant carnes?

R. Oportet respondere, quòd leges Patriæ prohibeant; sicut autem illi debent hìc observare leges alias Patriæ, sic & illas. Adde quòd aliquando id petatur in contemptum Religionis, & eo casu nullo modo licet.

III. Obj. Subministrare cibos est actio de se bona vel indifferens: ergo non est mala.

R. Dist. ant. est actio indifferens considerata sine circumstantiis, conc. considerata cum circumstantiis, neg. nam dare cibos ad esum illicitum non est res indifferens.

IV. Mutatur casus, dum tempore belli exercitus Hæreticorum occupant Patriam; tum enim leges Ecclesiæ vi, timori & necessitati cedunt, uti etiam in ditione Hæreticorum, ubi caupones petentibus dant carnes, quia negantes haberentur perturbatores Reipublicæ.

Generatim in casibus præfatis subintelligitur secundùm regulas ordinarias: nimirum nisi fortè mala majora sequerentur, sive, nisi causæ justæ excusent, quas quis intendit habendo se permissivè ad peccatum.

V. Reginal. lib. 4. c. 61. n. 194. excusat famulos & ancillas ministrantes cibos domino, quem sciunt per eos formaliter frangere jejunium, hoc titulo, quòd præstent obsequium solitum tanquam jure debitum; sed timeo, ne damnatio prop. 51. ab Innoc. XI. id non patiatur, prohibens famulo deferre domino luxurianti scalas; propterea consulerem illis ut deserant famulatum impii domini quamprimum, nisi aliæ justæ causæ obstent.

An in Quadragesima licitè exponuntur carnes venales publicè & palam omnibus?

VI. Respondent Cozza p. 3. a. 6. n. 56. & Regin. lib. 4. c. 16. n. 202. negativè, quia sic compluribus offertur occasio peccandi, & propterea Magistratus debet uni vel alteri prudentibus committere, qui vendant carnes pro infirmis & aliis licentiam habentibus.

Quid agendum, dum vides quempiam ex ignorantia vel inadvertentia diei jejunii manducare quidpiam contra præceptum jejunii?

VII. R. Obligaris ex debito justitiæ legalis eum reddere memorem obligationis suæ, sive impedire; nisi fortè iste

prosequeretur & de peccato materiali deveniret ad formale, aut aliæ excusationes concurrant.

Sylvius q. 147. art. 2. vult excusare à mortali eos, qui imaginario titulo seipsos putant excusatos à jejunio, dum non concurrit ignorantia crassa: sed rigidior hìc est La Croix lib. 3. p. 2. 1351.

N. 276. DE GULÆ VITIO.

S. Thom. 2. 2. *q.* 148.

I. *Definitio.* II. *Licet uti, non frui delectat.* III. *Divisio.* IV. 5. *Modi seu species gulæ.* V. *Moderatio.* VI. *Quale peccatum sit gula ex genere suo.* VII. *Mortale ex circumstantiis.* VIII. *Inter peccata capitalia.* IX. 5. *Filiæ Gulæ.*

QUID est gula?

I. R. Est inordinatus appetitus cibi vel potûs, quatenùs delectationem adfert: & ita est vitium oppositum temperantiæ.

II. Inordinatio illa consistit in eo, quòd inhæreatur delectationi ut fini, vel plus quàm oportet; nam inordinatum est frui delectatione cibi vel potûs; eâ tamen uti licet ad justum corporis alimentum.

III. Gula dividitur in gulam strictè sumptam, seu crapulam, quæ opponitur virtuti abstinentiæ, & definitur: "Inordinatus appetitus cibi vel potûs non inebriativi;" & in ebrietatem, quæ est circa potum inebriativum, et opponitur sobrietati.

Quibus modis peccatur peccato gulæ?

IV. R. His quinque, qui à S. Th. a. 4. nuncupantur species gulæ, & exprimuntur hoc versu:

Præproperè, lautè, nimis, ardenter, studiosè.
S. Thom. art. 4.

"Præpoperè," ante vel extra tempus congruum.

"Lautè," quærendo cibos delicatos, vel nimis pretiosos, attento statu ejus.

"Nimis," si in quantitate excedatur in edendo.

"Ardenter," voraciter & nimis avidè.

"Studiosè," dum quæruntur cibi nimis accuratè & sapidè præparati.

V. Nota, quod aliquando ob justas causas, v. g. sanitatis

hospitalitatis, excellentiæ vel conditionis personarum, liceat apponere cibos pretiosiores, lautiores, &c. Tunc enim intervenit honestas virtutis, in recognitione dignitatis, vel virtus magnificentiæ, &c.

VI. Quantum peccatum est gula condistincta ab ebrietate?

R. Plures docent esse ex genere suo peccatum solùm veniale.

Steyaert & Billuart dicunt esse mortale, idque in exemplo, dum quis tam violenter se ingurgitat, ut natura per vomitum cogatur ejicere cibum intolerabilem.

Notandum tamen, quòd vomitus evenire possit sine vitio gulæ ex cibi qualitate, vel ex personæ aut stomachi indispositione.

VII. Certò ex circumstantiis peccatum gulæ potest fieri mortale, præsertim si graviter noceat sanitati, si aliena quis concupiscat, si cum Epicuræis finem ultimum in ea collocet; quapropter dicitur ad Phil. 3. "Quorum Deus venter est."

VIII. S. Thom. a. 5. exponit, quâ ratione gula connumeretur inter peccata capitalia, de quibus in prima secundæ.

IX. S. Thom. a. 6. explicat quinque gulæ filias, quæ sunt; inepta lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium & hebetudo mentis, quarum malitiam & conditiones luculenter exponit Sylvius ibidem.

N. 277. DE SOBRIETATE ET EBRIETATE.

S. Thom. 2. 2. *q.* 149. *&* 150.

I. *Definitio.* II. *Vitium est Ebrietas.* III. *Ebrietas est ex genere suo mortale.* IV. *Probatur.* V. *Objectio.* VI. *Differentia somni ab Ebrietate.* VII. *Objectio.* VIII. *Ebrietas venialis ex inadvertentia.* IX. *Ex levitate materiæ.* X. *Potentes ad bibendum, quomodo peccent.*

QUID est sobrietas?

I. R. Est virtus moderans affectum & usum potûs inebriativi.

S. Thom. a. 4. demonstrat, quomodo sobrietas magis sit commendanda juvenibus & mulieribus, senibus & superioribus.

II. Vitium oppositum virtuti sobrietatis, est ebrietas.

Quid est ebrietas?

R. Est excessus in potu inebriativo usque ad violentam privationem usûs rationis.

Quantum peccatum est ebrietas?

III. R. Est ex genere suo peccatum mortale.

Probatur ex Script. S. quia ad Gal. 5. v. 21. ebrietas recensetur inter peccata, quæ excludunt à regno Dei: "Ebrietates.....& his similia.....qui talia agunt, regnum Dei non consequentur."

IV. Probatur à ratione, quia homo per ebrietatem privat se præstantissimo bono, quo distinguitur à brutis; nimirum usu rationis. Adde pericula malorum, quæ ex ebrietate nata sunt sequi.

V. Obj. Gen. 43. Joseph, & alibi alii Sancti leguntur in Script. S. inebriati; ergo.

R. In Script. S. vox inebriari frequenter accipitur pro satiari & exhilarari sine peccato excessûs.

Obj. Dormiens privat se usu rationis per somnum, & non peccat, ergo nec qui per potum.

VI. R. Nego cons. disparitas est, quòd somnus impediat usum rationis naturaliter non violentè nec medio inordinato, nam in somno cessat usus rationis mediante quiete sensuum; sed per ebrietatem privatio usûs rationis inducitur violente, sensibus & passionibus sæpe vigilantibus et indomitis, & sic homo constituitur in statu, in quo ratio gubernatrix suum officium exequi non potest: deinde somnus solùm impedit actualem usum, non privat potestate seu aptitudine propinquâ usûs rationis, quod facit ebrietas, dum vapores calidi ex potu in cerebro nimiùm agitati perturbant phantasmata.

VII. Obj. Ex. odore lupuli vel fumo tabaci quis redditur rationis impos, sicut ex potu; ergo.

R. Non solent illæ causæ tollere rationis usum, sed inferre solùm vertigines capitis transeuntes; Si autem supponantur inebriare sicut potus, eodem modo vitandæ forent.

VIII. Ebrietas dupliciter potest esse peccatum veniale.

Primò ex imperfectione voluntarii per quandam inadvertentiam actûs, vel ex ignorantia conditionis potûs: imò sic absque peccato obvenire posset: quo modo putatur excusandus Noë Gen. c. 9. dum tamen quis frequenter est ebrius, sub his palliis tutus non erit, quia debuit prævidere.

IX. Secundò ex levitate materiæ sive ex levi excessu, dum ebrietas non est perfecta, sed imperfecta, turbans leviter rationis usum: verùm in hoc casu Confessarius inquirat, utrùm iste se non exposuerit periculo majoris ebrie-

tatis, prout non rarò accidit, ut post levem excessum incipiant abundantiùs bibere.

X. Quomodo peccant potentes ad bibendum, qui, sumentes abundantem copiam potûs inebriativi, non inebriantur?

R. Certò peccant peccato gulæ juxta dicta Num. 276.

Insuper crebrò illi facto suo & exemplo inducunt alios ad ebrietatem, sicque peccant peccatis scandali & ebrietatis alienæ: propterea apud Is. 5. v. 22. in illos evibratur: "Væ qui potentes estis ad bibendum."

Denique isti nonnunquam peccant corrumpendo corpus, vires & naturam.

Qui autem per potum vitam abbreviant, sunt suicidæ.

N. 278. DE SIGNIS EBRIETATIS.

I. *Signa Ebrietatis.* II. *Signa ambigua.* III. *Remedia contra Ebrietatem.* IV. *Ebrietas prohibita sub pœnis.*

Ex quibus signis dignosces, utrùm ebrietas sive excessus fuerit sufficiens ad constituendum materiam peccati mortalis, supposito sufficienti voluntario?

R. Ex his præcipuè:

1. Si ratio ex potu ita fuerit turbata, ut non potuerit discernere inter bonum & malum morale; & hæc est ebrietas perfecta.

1. 2. Non solùm illa perfecta usûs rationis privatio, sed etiam notabilis seu gravis ex potu rationis perturbatio, sive notabilis læsio, est ebrietas sufficiens ad mortale peccatum; cujusmodi est in eo, qui ex potu non est aptus ad dirigendum communia & levia negotia, aut incapax ad ordinaria & leviora artis suæ opera, v. g. errat in communi pretio, pondere vel mensura suarum mercium quotidianarum. Non repente idem judicandum, quamvis fortè non possit facere computum arithmeticum, divisionem, substractionem, &c. quia minima turbatio vel distractio obest similibus subtilioribus attentionibus: hæc serviunt, dum quis confitetur, se fuisse semiebrium.

3. Si quis faciat ea, quæ suî compos nunquam faceret, v. g. juret, turpia loquatur, rixas moveat, vasa confringat, uxorem percutiat, &c.

4. Si quis non recordetur die sequenti dictorum aut factorum notabilium, v. g. quas rixas excitaverit, quomodo domum sit reversus, quâ viâ, cum quo socio. &c. Aliud

est, si solùm res minutæ, quæ vix advertenter fiunt, non statim recurrant.

5. Si usus sensuum & membrorum deficiat, v. g. visus, gressus, loquela.

II. 6. Signa ebrietatis ambigua sunt gressûs vacillatio aliqua, linguæ titubatio, rerum apparens gyratio, aspectus duplicatorum; quia & ea aliquando obveniunt manente sufficienti rationis præsentiâ.

Simile judicium esto de vomitu, qui provenire potest ex vitio potûs, vel ex indispositione stomachi aut corporis.

Vesanum & fœdum est, quòd aliqui inter signa ab ebrietate eximentia collocent: si quis in via potuerit discernere domum ab arbore; si potuerit declinare à curru transeunte; pro iis enim non requiritur judicium rationis, cùm & bruta id faciant.

Gobat t. 2. tr. 5. 21. latè discurrit de signis ebrietatis, quæ ponuntur à Theologis, à Juridicis & à Medicis.

Idem ibidem cap. 51 congessit remedia contra ebrietatem & physica & moralia: sed unum inter illa validissimum est fuga occasionum: si occasio sit necessaria, tunc juxta consilium S. Aug. parum vel medietatem bibat; si verò & hoc ei adferat periculum non servandi medium, tunc vel non bibat, vel aquam bibat sub alio prætextu v. g. sanitatis; si offeratur potus ab aliis, recuset, vel fingat se bibere.

Et cap. 18. probat, quòd sit prohibitum jure ecclesiastico & civili, provocare ad æquales haustus.

IV. Denique cap. 21. rectè disserit de pœnis canonicis & civilibus statutis & statuendis contra ebrios.

N. 279. AN EBRIETAS POTEST ESSE LICITA?

I. *Nullo casu licet ebrietas.* II. *Nec datur justa causa.* III. *Objectio.* IV. *Bonum rationis prævalet vitæ corporis.* V. *Objectio.*

I. AN. nullo casu licet se aut alium inebriare?

R. Nullo casu: quia ebrietas est intrinsecè mala contra jus naturæ sicut fornicatio vel mendacium: proinde nec ex præscripto medici, nec ex mandato tyranni licita fieri potest.

II. An equidem ex justa causa ebrietas non est licita, v. g ad evadendum mortem, vel aliud majus malum evitandum?

R. Negatur suppositum: quia non potest dari justa causa ad faciendum malum seu peccatum minimum. Ita Sylvius, Bill. contra Lessium, &c.

III. Obj. Regula temperantiæ requirit, ut potu utamur quantùm exigit corporis valetudo: atqui corporis valetudo exigit potum ad ebrietatem; ergo, &c.

R. Nego maj. quia addi debet: quantùm exigit corporis valetudo "secundùm bonum rationis": ebrietas autem est contra bonum rationis: negari etiam potest minor.

IV. Nota, quòd bonum rationis sit præstantius quàm vita corporalis. Hinc S. Cæs. dicit; "melius erat tibi, ut caro tua sobria occideretur, quàm per ebrietatem anima moreretur." Serm. in app. S. Aug.

V. Obj. Dabitur infirmo potio inebriativa, ipso ignorante; atqui tunc ipse non peccabit; ergo, &c.

Resp. ipse infirmus non peccabit formaliter ob defectum voluntarii; faciet tamen peccatum materiale, quod erit peccatum formale respectu porrigentis potum inebriativum, utpote huic voluntarium, cujus fuit causa voluntaria; sic enim peccat peccato ebrietatis alienæ.

N. 280. DE PARTICIPATIONE IN EBRIETATE ALIORUM.

I. *Contra solam charitatem.* II. *Inducens ad ebrietatem multipliciter peccat.* III. *Exempla.* IV. *Canones.* V. *Quandoque potest quis se habere permissivè.* VI. *Non licet potu miscere herbas inebriativas.* VII. *Popinæ bibitoriæ tollendæ.* VIII. *Inducens amentem ad ebrietatem.*

DUPLICITER potest quispiam peccare ob alterius ebrietatem: primò influendo in ejus ebrietatem positivè vel privativè, secundò non impediendo eam.

I. Hoc secundo modo peccatur contra charitatem, quia charitas Dei & proximi nos obligat, ut dum eonvenienter possumus, impediamus peccatum sive ebrietatem ejus & omnia mala & damna inde secutura.

II. Priori modo peccatur multipliciter: primò iste influens peccat peccato scandali, quia est causa peccati proximi; secundò peccat peccato ebrietatis in altero; tertiò fit reus omnium malorum & damnorum, quæ debuit timere sccutura ex ista ebrietate; & consequenter ad eorum restitutionem tenetur post principales; ratio est, quia est eorum causa vel cooperans.

III. Talis est, qui provocat alium ad æquales, vel in-

vitat ad frequentes haustus; item qui præbet alteri tantam abundantiam potûs, ex qua prævidet eum inebriandum.

An ergo caupones licitè non promunt vinum & cerevisiam omnibus petentibus?

IV. Resp. Non licitè promunt illis, quos prævident ex eo potu inebriandos, nisi ex aliis justis causis excusentnr.

V. Nota igitur, quòd ex rationabilibus causis aliquando liceat dare alteri petenti potum, ex quo ille se inebriabit: quia dare alteri potum per se non est actus malus; & ideo is qui habet justas causas ponendi illum actum, potest se permissivè habere ad malum ebrietatis alterius: ejusmodi justæ causæ esse possunt majora mala alioquin secutura, rixæ, blasphemiæ, pugnæ, damna, periculum vitæ, &c.

Item necessitas publica; sic mercatores licitè advehunt vina in patriam; braxatores conficiunt cerevisiam, quamvis exinde aliqui se inebriabunt.

VI. A gravibus interea delictis eximi nequeunt illi vini polæ, braxatores vel caupones, qui vino aut cerevisiæ intermiscent liquores aut herbas inebriativas.

VII. Rectè Gobat t. 2. p. 2. tr. 5. c. 11. demonstrat, juxta disciplinam veterum Romanorum, è Republica tollendas esse popinas merè bibitorias, quas Claudius Imperator dictitabat omnis nequitiæ lustra; & esse permittenda sola peregrinorum hospitia. Saltem perniciosus vini adusti usus coarctandus foret, etiam per vim & violentiam; sed eheu! quæstus tributorum excæcat videntes.

VIII. Qualiter peccat inducens amentem vel infantem, nondum usus rationis compotem, ad ebrietatem?

R. Peccat peccato ebrietatis in altero, & efficitur reus omnium malorum quæ prævidere debuit alterum commissurum contra jus naturæ; nam peccata materialia alterius sunt formalia respectu inducentis

Inducere canes vel animalia ad ebrietatem non continet ebrietatis malitiam.

N. 281. DE MALIS COMMISSIS IN EBRIETATE.

I. *Mala ex ebrietate inculpabili, non sunt peccata.* II. *Mala secuta vel prævisa ex ebrietate voluntaria imputantur in culpam.* III. *Indeliberatio excusat.* IV. *Imperfecta deliberatio facit veniale peccatum.* V. *Ebrietas imperfecta non excusat.* VI. *Quid infirmitas ex ebrietate faciat.*

I. AN malum in ebrietate commissum imputatur ebrio in culpam?

Resp. Distinguendo: vel illa ebrietas est voluntaria, vel est involuntaria seu inculpabilis: si sit involuntaria & perfecta ebrietas, quæ scilicet privat toto rationis usu, non imputatur in culpam coram Deo, quod ex ea committitur; quia illud nullo modo est voluntarium liberum, nec in se, nec in causa.

II. Si ebrietas sit voluntaria & perfecta, subdistinguendum est: vel enim illa ebrietas est sufficienter voluntaria sive moraliter mala, & tunc omnia mala, quæ potuit & debuit prævidere aut timere fortè secutura, imputantur ebrio in culpam gravem, vel levem, inquantum sunt voluntaria in causa, & culpam illorum contraxit quando posuit causam sive ebrietatem: v. g. qui solet in ebrietate blasphemare, impudica agere aut loqui, ille se inebrians, ultra peccatum ebrietatis contrahit malitiam blasphemiæ, impudicitiæ, &c. & quamvis quandoque per accidens illa mala in ebrietate non sint secuta, equidem eandem malitiam contraxit in causa, ponendo causam.

An mala illa ex ebrietate patrata possunt dici esse peccata?

R. Possunt dici peccata formalia, quatenùs procedunt à voluntate ponendi causam: & propterea per illa aliquando potest quis contraxisse casum reservatum, irregularitatem & censuram.

III. Verumtamen si non soleat similia mala in ebrietate committere, & remotè admodum aut vix potuerit talia mala prævidere secutura, posset fortè quoad illos effectus excusari à mortali; quia non satis sunt voluntarii, eò quòd non satis potuerint prævideri.

Imò posset excusari à tota malitia, si nullo modo, nequidem in generali, potuerit prævidere.

Collige, quomodo grave malum ex ebrietate perfecta & plenè voluntaria secutum, imputetur quandoque ad mortalem, quandoque ad venialem culpam, & quandoque non imputetur ad culpam.

IV. Si ebrietas perfecta fuerit solùm imperfectè voluntaria, sive non satis deliberata, & propterea venialiter solùm mala, tunc mala inde secuta, quamvis in se gravia, solùm possunt esse venialiter peccaminosa, ob imperfectum voluntarium liberum: nam illa mala voluntaria non sunt, nisi in causa seu in ebrietate: atqui causa est solùm imperfectè seu non satis voluntaria; ergo, &c.

V. Hucusque de ebrietate perfecta, quæ excludit rationis usum: si autem ebrietas sit imperfecta & relinquat sufficientem rationis usum, tunc malum, quod ex ebrietate agit, erit non solùm voluntarium in causa, sed erit etiam in se voluntarium, & peccatum mortale, vel veniale secundùm gravitatem materiæ & usum rationis præsentem.

VI. Quomodo rei sunt illi, qui ex ebrietate prævidere potuerunt secuturam infirmitatem, per quam impedirentur à suis obligationibus, ab auditione Missæ, à recitatione Officii Divini, a jejunio, &c. colligitur ex antedictis N. 39. & 267: nimirum contraxerunt malitiam omnium omissionum in causa, quas prævidere potuerunt & debuerunt; sed si ipsos facti pœniteat, seu causam retractent, jam propter impotentiam excusantur à novo peccato.

N. 282. DE CASTITATE ET VIRGINITATE.

I. *Definitio.* II. *Pudicitia.* III. *Castitas triplex.* IV. *Conjugalis.* V. *Vidualis.* VI. *Virginitas quæ est Virtus specialis.* VII. *Virginitas in anima non nisi voluntariè amittitur.* VIII. *Quomodo amittitur.* IX. *Virgo intendens nubere.* X. *Materialis Virginitas.* XI. *Quomodo amittatur.* XII. *Status Virginalis anteponendus conjugali.* XIII. *Explicatur textus Apostoli.*

QUID est castitas?

I. R. Est virtus, quæ affectum usumque venereorum excludit, vel debitè moderatur.

II. Pudicitia connotat pudorem in actibus externis venereis.

III. Quomodo dividitur castitas?

R. In virginalem, vidualem & conjugalem.

IV. Castitas conjugalis est, quæ proponit abstinere à delectationibus illicitis, & utitur moderatè licitis in matrimonio.

V. Castitas vidualis est, quæ post usum actûs venerei

voluntarium, quo virginitas corporalis ablata est, proponit abstinere ab omnibus venereis in posterum.

VI. Castitas virginalis sive virginitas est, quæ à præfato actu venereo voluntario abstinuit & proponit abstinere ab omni venereo in perpetuum: & hæc dicitur virtus virginitatis. S. Thom. art. 3. ad 4. requirit votum, sed loquitur de perfectissimo statu virginitatis. Sylvius ibidem.

VII. Hæc virtus virginitatis secundùm suum formale non amittitur in anima, quamvis integritas corporis per copulam violentam, aut alium actum involuntarium tollatur: neque aureola virginitatis eb id subtraheetur in Cœlo, juxta illud S. Luciæ: "Si invitam jusseris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam."

VIII. Virtus virginitatis in anima amittitur per quodcumque peccatum mortale venereum, & per propositi mutationem. Sylvius 2. 2. q. 152. a. 3. Et iterum recuperatur (si integritas materialis amissa non sit) per pœnitentiam & per reassumptionem perpetui propositi.

IX. Quid si virgo proponat solùm ad tempus abstinere à venereis, donec occurret occasio nubendi?

R. Hæc dicitur solummodo habere statum castitatis communis ad instar conjugalis, sed virtutem virginitatis non habet ob defectum propositi perpetui.

X. Virginitas vulgariter solet accipi pro ipsa materiali integritate carnis, cum qua nascimur; & eatenus non est virtus, sed dos naturæ.

XI. Hæc materialis virginitatis integritas amittitur non solùm per carnalem copulam, sed etiam per libidinosam resolutionem seminis, seu pollutionem libidinosam. Item in femina per violentam penetrationem vasis digito aut alio instrumento. Sic authores communiter cum medicis. Vide Sylvium 2. 2. q. 152. a. 3. Sic corruptæ possunt accipere velum professionis, sed non velum consecrationis ab Episcopo. Ita Wig. c. 3. n. 9. qui tamen exceptionem Cajetani admittit.

XII. Concilium Trid. Sess. 24. can. 10. definivit contra Hæreticos, statum virginitatis vel cælibatûs esse meliorem & beatiorem statu conjugali; quod idem docet Apost. Paulus 1. ad Cor. 7. dicens: "qui non jungit virginem suam meliùs facit."

Obj. Apostolus 1. ad Cor. 7. v. 2. dicit "propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque suum virum habeat;" ergo, &c.

XIII. R. Perversè ab Hæreticis textus objicitur: quia Apostolus non loquitur in illis verbis de virginibus, sed de

conjugatis: & permittit eis usum copulæ, propter fornicationem vitandam, secundùm indulgentiam; ita ut verbum "habeat" accipiatur pro "utatur;" ita SS. Hieron. Chrys. juxta phrasim Scripturæ Sacræ.

Reliquas Hæreticorum objectiones, & earum solutiones reperies passim apud Scholasticos, Sylv. Supp. q. 41. a. 2. Wigg. de Temp. c. 3. d. 3. Bellarm. controv. &c.

N. 283. DE LUXURIA.

S. Thom. 2. 2. 153.

I. *Definitio.* II. *Filiæ octo interiores luxuriæ.* III. *Et quatuor exteriores.* IV. *Actus venerei per bona matrimonii honestantur.* V. *Prohibita luxuria jure divino & naturali.*

QUID est luxuria?

I. R. Luxuria, prout est vitium castitati oppositum, definitur: "Inordinatus appetitus venereorum."

Vox luxuria quandoque latiùs accipitur pro quocumque excessu in vestibus, epulis, &c. prout & vox libido; sed communi usu significant cupiditatem venereorum. S. Th. art. 1.

II. S. Thom. a. 4. luxuriam recenset inter peccata capitalia, & a. 5. ex S. Greg. enumerat ejus filias octo interiores quæ sunt; 1. cæcitas mentis, 2. præcipitatio, 3. inconsideratio, 4. inconstantia, 5. amor sui, 6. odium Dei, 7. affectus præsentis sæculi, 8. & horror futuri; III. & ibidem ad 4. quatuor exteriores ex S. Isidoro, turpiloquia, scurrilia, ludicra, & stultiloquia.

An omnis actus venereus spectet ad vitium luxuriæ, sitque peccatum?

IV. R. S. Th. a. 2. negativè; scilicet quando iste actus ordinatur debitè ad propagationem generis humani inter matrimonio junctos; quia talis actus fit secundùm ordinem rectæ rationis, & per bona matrimonii honestatur.

Dicitur debitè; nam conjugati multis modis possunt inter se simul vel soli peccare peccato luxuriæ: sed de iis in Tract. de Bonis Matrim.

V. Quo jure prohibita est luxuria?

R. 1°. Jure Divino: nam prohibita est sexto Decalogi præcepto innovato per Christum.

2°. prohibetur jure naturali: quia, ut ait S. Aug., includ

de se concupiscentiæ inordinationem & turpitudinem contra rectum rationis ordinem ac naturalem pudorem.

Et propterea non solet in hac materia venerea admitti ignorantia practicè invincibilis.

Responsio confirmatur ex damnatione prop. 48 & 49. inter damnatas ab Innoc. XI., quæ continebant, quòd fornicatio & mollities solùm essent malæ, quia prohibitæ.

N. 284. DE GRAVITATE PECCATI LUXURIÆ.

I. *Peccatum mortale ex genere suo.* II. *Probatur ex Scrip. S.* III. *Non datur parvitas materiæ.* IV. *Fundamentum petitur ex dispositione proxima.* V. *Prævenitur objectio.* VI. *Prop. damnat.* VII. *Exceptio.* VIII. *Exceptio secunda, inter conjuges.* IX. *Delectat. conjugis extra compartem.* X. *Periculum pollutionis.* XI. *Distinctio delectationis venereæ à sensuali.*

QUANTUM peccatum est luxuriæ peccatum?

R. Est peccatum mortale ex genere suo, quia versatur circa rem gravem. Id evidenter probatur ex Epist. ad Gal. 5. v. 19. ubi recensetur inter opera, quæ excludunt à Regno Cœlorum; II. "Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria; &c.... qui talia agunt Regnum Dei non consequentur."

An datur levitas materiæ in luxuria?

III. R. Communior sententia docet non dari levitatem materiæ, sive non dari peccatum veniale ex parvitate materiæ in re venerea *directè* in se volitâ extra Matrimonium.

Hanc sententiam PP. suppressæ Societatis Jesu docere & sequi debebant ex mandato Generalis Aquaviva sub pœna excommunicationis. La Croix lib. 3. p. 1. n. 911

IV. Fundamentum hujus sententiæ est, quòd minima delectatio venerea plenè deliberata contineat dispositionem sive periculum proximum ulterioris delectationis & consensûs; nam passio venerea indomita est & lubrica propter specialem corruptionem naturæ, & propterea semel admissa rapit voluntatis assensum, sicut scintilla ignis missa in pulverem bellicum: quod ita non accidit in aliis passionibus. & inde exurgit ratio disparitatis, ob quam in his faciliùs admittatur materia levis.

V. Confirmatur ex damnatione hujus propositionis 40. Alex. VII. "Est probabilis opinio, quæ dicit esse tantùm veniale, osculum habitum ob delectationem carnalem &

sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensûs ulterioris & pollutionis."

Peccat hæc propositio in eo, quòd ponat conditionem moraliter impossibilem ; nam illa delectatio deliberata continet periculum proximum consensûs : ita Steyaertius. Addit La Croix lib. 3. p. 1. n. 893, illam propositionem excedere in eo, quòd generaliter loquatur etiam de delectatione venerea directè volita cum consensu in illam.

VI. Dictum est non dari levem materiam in re venerea directè vel in se volita, quia multi materiæ levitatem admittunt in illa, quæ indirectè solùm censetur esse volita ; dum scilicet ex causa non graviter mala exoriuntur quædam leves carnis commotiones, quibus voluntas resistit ; sed alii has commotiones excusant à mortali ob insufficiens voluntarium, de quo alibi.

Obj. Inter conjuges admittitur levitas materiæ in re venerea ; ergo etiam inter solutos admitti debet, quia utrobique invenitur par periculum consensûs ulterioris.

VII. R. Concedo ant. & nego cons. disparitas est, quòd principalis actus sive copula carnalis sit inter conjuges licita, & ideo eorum delectatio venerea continet quidem occasionem consensûs ulterioris, sed de re inter eos per se licita ; verùm delectatio venerea inter personas alias continet periculum sive occasionem proximam consensûs ulterioris rei illicitæ & mortaliter malæ.

VIII. Observa interim bene, quòd similis delectatio venerea personæ matrimonio junctæ concepta de alia persona à conjuge distincta, vel de alio objecto, non excusetur à mortali ob materiæ levitatem, quia objectum istius delectationis est extramatrimoniale.

IX. Observa secundò, quòd delectatio venerea etiamsi circa propriam conjugem, si inducat periculum morale sive propinquum pollutionis, quod evitari non potest per actum conjugalem proximè sequentem, eò quòd v. g. conjux sit absens, ex eo periculo contrahat culpam mortalem duplicem.

X. Observa denique distinctionem delectationis venereæ à delectatione sensuali : venerea enim est, quæ oritur ex commotione spirituum generationi subservientium, & sentitur circa partes pudendas : sensualis delectatio est quæ oritur ex proportione objecti ad sensus : v. g. delectatio ex gustu cibi sapidi, ex tactu rei mollis, &c. in quibus solet admitti levitas materiæ : veruntamen sensualitas tactûs magis disponit ad delectationem veneream, & ita tactu sensualis v. g. manûs aut faciei femineæ periculum hat pro utraque persona.

N. 285. DE SPECIEBUS LUXURIÆ.

S. Th. 2. 2. q. 154.

I. *Septem species luxuriæ.* II. *Divisio secundùm diversos gradus.* III. *Tactus, aspectus &c. reducuntur ad speciem ad quam disponunt.*

I. QUOT & quæ sunt species luxuriæ?

R. Sunt hæ septem: 1. fornicatio simplex, 2. stuprum, 3. raptus, 4. adulterium, 5. incestus, 6. sacrilegium, & 7. vitium contra naturam.

II. Hæc divisio non fit in condistinctas species, sed secundùm diversos gradus, ita ut una possit includere aliam, quo modo adulterium includit fornicationem; & hâc ratione Christus Matth. 5. adulterium exprimit per fornicationem, dicens "exceptâ causa fornicationis," id est adulterii.

III. Nota, quòd malitia venerearum delectationum, tactuum, aspectuum, &c. reduci debeat ad illam speciem, ad quam illi actus disponunt vel referuntur: v. g. osculum libidinosum uxoris alienæ ad adulterium: tactus suî ipsius ad peccatum contra naturam.

N. 286. DE FORNICATIONE.

I. *Definitio.* II. *Est peccatum mortale.* III. *Repugnans juri naturæ.* IV. *Prop. dam.* V. *Ratio S. Aug.* VI. *Ratio S. Thom.* VII. *Disputatio.* VIII. *Objectio.* IX. *Objectio.* X. *Objectio ex Osea.* XI. *Explicatur textus.* XII. *Duplex malitia in fornicatione.* XIII. *Meretricium.* XIV. *Concubinatus.* XV. *Objectio.* XVI. *Resp. secundariæ uxores vocabantur concubinæ.* XVII. *Prop. damn.*

QUID est fornicatio simplex?

I. R. Est copula carnalis naturalis libera liberi cum libera nec virgine nec proquinqua.

II. Probatur esse peccatum mortale, quia Apostolus ad Gal. 5. v. 19. de ea dicit: "qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur."

III. Probatur, eam esse contra legem naturæ IV. ex hac prop. 48. damnatâ ab Innoc. XI. "Tam clarum videtur, fornicationem secundùm se nullam involvere malitiam, &

solùm esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur."

V. Probatur idem ratione S. Augustini, quia includit de se concupiscentiæ turpitudinem contra rationis ordinem.

VI. Probatur denique ratione S. Thom. 2. 2. q. 154. a. 2. in c. quia fornicatio est contra bonum prolis.

VII. Disputari tamen solet, utrùm hæc ratio S. Th. sola sufficienter probet, fornicationem simplicem repugnare legi naturali; &

Respondetur affirm. quia bonum prolis requirit non solùm debitam generationem, sed etiam legitimam educationem, quæ ex fornicatione per se non obtinentur.

Et ex hac ratione fornicarii, secutâ prole, tenentur inter se contrahere matrimonium, ut scilicet prolem simul educent & legitiment.

VIII. Obj. Educationi prolis provideri potest per alia media, prout fit circa illegitimos Regis, ergo, &c.

R. Nego ant. quia id in Rege per accidens habetur, non vi copulæ fornicariæ.

IX. Obj. Antidotum paratum excusat sumptionem veneni; ergo, &c.

R. Nego paritatem, quia antidotum est ejusdem rationis tollens per se totum illativum mortis, quod est in veneno.

X. Obj. Deus Oseæ præcepit fornicationem dicens: " Sume tibi uxorem fornicationum; ergo, &c.

R. Neg. ant. præcipitur enim ei, ut fornicariam accipiat in legitimam uxorem.

XI. Instabis: addit Deus: " fac tibi filios fornicationum," ergo agit de vera fornicatione.

R. Nego cons. solùm enim significatur, quòd filii istius mulieris præcedentes, ex fornicatione nati, sint futuri tanquam sui, quia eorum vitricus erat futurus per matrimonium subsequens; vel fortè quòd ejus filii legitimi sint vocandi filii fornicationis à matre ante fornicaria.

XII. Notandum, quòd peccatum fornicationis, & sic quæcumque peccata cum complice, præter malitiam contra castitatem, habeant malitiam contra charitatem, inquantùm quis est causa peccati & mortis animæ complicis, vel saltem ei consentit.

XIII. Meretricium agitur, dum quædam se exponit omnibus ad libidinem; meretrix autem debet id exponere in confessione: Pauwels existimat etiam in confessione esse exponendum, quòd quispiam accesserit ad meretricem; sed Sylvius id probabiliùs negat cæteris paribus.

XIV. Concubinatus dicitur, dum quispiam habet muli

rem sive domi sive alibi, quâcum solet fornicari; & hæc circumstantia cum duratione temporis certò in confessione exprimenda est propter continuatum affectum & statum peccati actualis.

XV. Obj. Jacob & alii Patriarchæ habuerunt concubinas; ergo, &c.

XVI. R. Nego ant. verum quidem est, quòd habuerint plures uxores, & quòd secundariæ uxores vocarentur concubinæ, sed non erant concubinæ fornicariæ, quia erant vero matrimonio junctæ; illo autem tempore licebat habere plures uxores.

XVII. Pro praxi observa, ab Alex. VII. damnatam esse hanc propositionem: "Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto, dicens: commissi cum soluta peccatum grave contra castitatem, non explicando copulam."

Schema practicum infra Num. docebit modum interrogandi fornicarios.

N. 287. DE STUPRO.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 154. *a.* 6.

I. *Definit.* II. *Quæ sit Virgo.*

QUID est stuprum?

I. R. Stuprum strictè & theologicè sumptum, est illicita virginis defloratio, sive fornicatio cum virgine.

II. Virgo hìc vocatur ab integritate corporali, quæ scilicet claustrum sive signaculum virginale non amisit per copulam carnalem, vel fortè per alios æquivalentes impudicos actus.

Stuprum apud Juridicos solet aliter accipi pro violento concubitu cum muliere invita.

Sed Theologi concubitum cum muliere invita, vel invitis ejus parentibus aut tutoribus, referunt ad raptum, de quo infra N. 288. sed quæritur:

DE CIRCUMSTANTIA VIRGINITATIS.

I. *Sententia affirmans.* II. *Objectio.* III. *Objectio.* IV. *Opinio negans.* V. *Practica resolutio.* VI. *Objectio.* VII. *Methodus interrogandi super Virginitatis circumstantiam.* VIII. *Praxis circa masculos.* IX. *Circa cogitationes.* X. *Virginitas masculi non est circumstantia exprimenda.*

An illa circumstantia virginitatis femineæ sit de se circumstantia notabiliter augens peccatum fornicationis, etiam tunc quando virgo liberè consentit & aliæ circumstantiæ non concurrunt?

I. R. Affirmant Sylvius in 2. 2. q. 154. a. 6. & alii ab ipso citati, item Steyaert, Braunman, Antoine, &c., & putant sibi favere S. Thomam, "qui hîc a. 6. indicit, quòd in virgine quædam deformitas specialis occurrit, si corrumpatur, quæ ex hoc impeditur à legitimo matrimonio consequendo, & ponitur in via meretricandi, à qua retrahebatur, ne signaculum virginitatis amitteret."

Ratio igitur responsionis est, quòd virginalis integritas sit donum naturæ notabile, necessarium virgini ad honestatem vitæ; nam eâ amissâ ponitur in via meretricandi, eò quòd per primam fornicationem removeatur frænum & repagnulum cohibens.

II. Obj. Per secundam & tertiam fornicationem magis ponitur in via meretricandi; ergo ratio non subsistit.

R. Dist. ant. per secundam magis ponitur in via meretricandi ratione usûs, & dependenter à prima ob frænum sublatum in prima, conc. ant. independenter à prima, neg. ant.

III. Obj. Virgo, quæ est sui juris, consentiens nulli facit injuriam; ergo, &c.

R. Solummodo inde inferri potest, quòd non peccet contra justitiam; quamvis committat speciale peccatum contra virtutem castitatis ob circumstantiam virginitatis.

IV. Negativam opinionem sequuntur Wigg. tr. 2. c. 4. d. 1. & alii ab eo citati, item Daelman, Boud. Billuart.

Pro ratione simul & responsione ad argumenta prioris sententiæ dicunt, quòd in amissione libera virginitatis præfata, nullum interveniat peccatum, nisi prodigalitatis: illa autem non est peccatum mortale.

S. Th. verò solùm dicit, stuprum esse speciem distinc-

tam, pro qua sufficit deformitas peccati venialis; nullibi autem asserit eam esse mortalem.

Periculum autem meretricandi non videtur tam notabile, quia in secunda & sequentibus fornicationibus illud videtur esse majus.

V. In hoc opinionum certamine practicè ultimatò resolvit Suarez in 3. p. d. 22. sect. 4. n. 6. tom. 4. scribens: "Femina, quando virginitatem perdidit, securiùs faciet, hanc circumstantiam in confessione declarando, tum quia probabilissimum est, illam mutare speciem, tum quia saltem multùm aggravat: hinc assero eum, qui virginem defloravit, moraliter obligari ad hanc circumstantiam aperiendam." Hactenus Suarez.

VI. Obj. Hæc praxis imponit onera pœnitentibus, dum filia in peccatis carnis obligabitur aperire sæpius, utrùm sit virgo, an non.

R. 1°. Hæc sunt intrinseca confessioni, & non excusant ab integritate fideli confessionis.

VII. R. 2°. Confessarius prudens omnem evadet invidiam hâc methodo: dum confitetur se esse fornicatam, Confessarius petat, an primâ vice, quâ simile peccatum commisit, exposuerit circumstantiam amissæ virginitatis?

Si respondeat categoricè ita vel non, cessat difficultas; & quidem si jam sint primæ vices, statim reponet, jam fuisse primas vices, adeoque solùm ei dici debet, ut conteratur de illa circumstantia, & eam confiteatur: si taceat, instruatur, illam circumstantiam tutiùs semel exprimendam, adeòque si id nunquam fecerit, jam desuper doleat & se accuset.

VIII. Circa masculos praxis non invenit difficultatem; solummodo enim inquirendum est an putaverit filiam circa quam peccavit, esse honestam; eo enim ipso peccavit ratione circumstantiæ virginitatis secundùm suam conscientiam, sive rectam, sive erroneam.

IX. Circa cogitationes internas difficilior est praxis: interim si accesserit voluntas fornicandi in vel cum virgine, circumstantia virginitatis eodem modo videtur exponenda: si solùm steterit in delectatione morosâ, aliqui existimant non exprimendam circumstantiam, nisi fortè directè delectatio tenderet in virginitatis circumstantiam.

X. Virginitas masculi, juxta communem sententiam, non æstimatur circumstantia notabilis in fornicatione aut delectationibus; quia non æstimatur respectu viri virginitas esse specialis dos custodienda pro matrimonio, vel pro

fræno non fornicandi; adeòque in confessione necessariò non est exprimenda.

Utrùm circumstantia sponsæ alterius in fornicatione, exponi debeat in confessione, plurimi affirmant; quia est abusus corporis alteri obstricti, & quasi imperfectum adulterium: hæc autem circumstantia est notabilis, cùm propter eam altera pars justè resilire potest à promissione matrimonii data.

N. 288. DE RAPTU.

S. Thom. 2. 2. quæst. 157. a. 7.

I. *Definitio.* II. *Explicatur.* III. *Differt ab aliis raptibus.* IV. *Raptus improprius.* V. *Quid agere debeat mulier, quæ vim patitur.* VI. *An teneatur clamare.*

QUID est raptus quatenùs hìc dicitur species luxriæ?

I. R. Est violenta arreptio personæ causâ explendæ libidinis.

II. Sufficit ad raptum præfatum, quòd violentia, sive vis, vel metus gravis inferatur, vel ipsi personæ, mulieri aut masculo, vel eorum parentibus vel aliis tutoribus, sub quorum custodia degit; & comprehenditur violenta copula illata in eodem loco sine abductione.

III. Hic raptus itaque quatenùs est species luxuriæ differt à raptu, qui vocatur plagium aut furtum hominis: item à raptu impedimento matrimonii, qui est abreptio mulieris sub sua potestate in ordine ad matrimonium: item differt tanquam magis communis à sua minùs communi, à raptu casu reservato, qui est violenta defloratio virginis; sed de his latiùs in tractatu de imped. matrimonii

Raptus præfatus continet ratione violentiæ malitiam injustitiæ, supra malitiam luxuriæ.

An est raptus, si filia consentiens abducatur à juvene, nescientibus parentibus vel tutoribus?

IV. R. Negativè: quia nulla propriè concurrit violentia, & propterea ab aliis vocatur raptus seductionis, fuga vel furtum: solet tamen eatenùs peccari inquantùm violatur jus custodiæ, quod habent parentes & tutores.

V. Quid agere debet mulier, dum vi opprimitur?

R. Interiùs debet dissentire.

Exteriùs debet resistere, vel fugiendo, vel vim repellendo manibus, pedibus aliisque instrumentis; occidere tamen invasorem non potest.

Insuper clamare tenetur, si sit spes auxilii.

An tenetur clamare cum periculo vitæ?

VI. R. Virtuosè aget clamans; nam si occidatur, Martyr erit.

Non tenetur clamare, quia non tenetur bonum vitæ altioris ordinis exponere pro minori; interea consentire non potest interiùs, nec quidquam exteriùs positive agere, quo in actum obscœnum influerit, quantumvis mors subeunda foret.

N. 289. DE ADULTERIO.

S. Th. 2. 2. q. 154. a. 6.

I. *Definit.* II. *Circumstantia injustitiæ.* III. *Triplex adulterium.* IV. *In adulterio conjugatæ.* V. *Praxis.* VI. *Consensus mariti non excusat ab adulterio.* VII. *Objectio.* VIII. *Objectio ex S. August.*

QUID est adulterium?

I R. Est injusta thori conjugalis violatio, sive, est copula carnalis inter personas non conjuges, quarum una saltem est conjugata alteri.

II. Adulterium igitur continet ad minus duas malitias mortales, unam fornicationis contra castitatem, aliam injustitiæ contra innocentem, quia ejus jus violatur; nam ipse habet jus & dominium corporis conjugis, quo abutitur adulterans.

III. Adulterium tripliciter committitur, conjugati cum soluta, soluti cum conjugata, & conjugati cum conjugata: hoc ultimum dicitur adulterium duplex.

IV. Nota deinde, quòd adulterium conjugatæ, quando proles ex eo nata est, vel ipsa est in statu sive capax concipiendi prolem ex ea copula, insuper contrahat malitiam injustitiæ ex circumstantia damni temporalis inferendi marito ejus & proli, dum proles spuria nata sic alteretur, & hæreditatem acciperet cum prole legitima.

V. Practicè igitur in adulterio conjugatæ semper Confessarius inquirere debet, utrùm ipsa ex tali copula poterat concipere; utrùm verò sciret eam sterilem vel infecundam.

VI. An concubitus cum uxore alterius viri, consentientis liberetur à circumstantia adulterii sive injustitiæ?

R. Negativè : quia est similis propositio dampata ab Innoc. XI. Num. 50. Et Apostolus ad Rom. 7. v. 3. generatim dicit de muliere : " vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro. "

VII. Obj. Axioma juris habet : " scienti & volenti non fit injuria."

R. Addi debet : & suo juri cedere volenti ; maritus autem nec potest nec valet cedere suo juri propter indissolubilitatem matrimonii.

VIII. S. Augustinus non excusat factum famosum mulieris Antiochenæ ab adulterio, sed malitiam extenuat propter bonum mulieris finem liberandi virum captivum. Vide Daelman quæst. 3. obs. 1. & q. 4. obs. 19.

N. 290. DE INCESTU.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 144. *art.* 9.

I. *Definitio.* II. *Malitia duplex.* III. *Proquinquitatis linea & gradus exponi debent.* IV. *Reducuntur ad incestum.* V. *Peccatum Confessarii cum Pœnitente.* VI. *Peccatum Pastoris cum Parochianis.* VII. *Actus venerei inter proquinquos ejusdem sexus.*

QUID est incestus ?

I. R. Est copula carnalis extramatrimonialis habita inter consanguineos vel affines intra gradus prohibitos.

II. Incestus igitur continet ad minus duplicem malitiam mortalem, unam fornicationis contra castitatem, alteram contra virtutem pietatis, sive honorificentiam & reverentiam debitam consanguineis & affinibus, cui adversatur turpitudo venerea, partim ex jure naturæ, partim ob prohibitionem Ecclesiæ.

III. Utrùm omnes incestus sint ejusdem speciei, disputationi relinquitur : certum est, quòd incestus inter consanguineos sit gravior, quàm inter affines cæteris paribus ; item in linea recta quàm in laterali ; item quòd incestus in gradu magis proquinquo sit deterior ; ita ut in confessione distinctim exprimendus sit gradus saltem primus & secundus.

IV. Ad incestum reducitur copula inter personas, inter quas obstat impedimentum publicæ honestatis, vel impedimentum cognationis spiritualis aut legalis.

V. Quidam etiam ad incestum reducunt peccatum carnale Confessarii cum sua pœnitente; verùm ex Sacramento Pœnitentiæ non oritur cognatio spiritualis: Henno interim contra Billuart existimat, circumstantiam Confessarii esse notabiliter aggravantem; idque verum est, quando illud peccatum committitur occasione confessionis: quia tunc directè agit contra debitum officii sui, et abutitur Sacramento: super quo pœnitens, confitens peccatum carnale cum Sacerdote patratum, interrogandus est: quia tenetur Confessarium sollicitantem denuntiare Ordinario.

VI. Certum itidem est, quòd peccatum Parochi, etiam extra confessionem, cum suis Parochianis, contrahat insuper circumstantiam malitiæ contra justitiam, quia ex justitia Pastor tenetur Parochianos retrahere à peccatis.

An actus venerei inter cognatos vel affines ejusdem sexûs induunt malitiam incestus?

VII. R. Affirm. si scilicet se contingant in gradibus prohibitis, etiam probabiliùs in gradibus solo jure positivo prohibitis; quia Ecclesia lege suâ statuit propinquitatem inter illas personas tam ejusdem quam diversi sexûs; nam & se cognatos appellant, ex qua debent sibi mutuò honorificentiam quæ læditur per inverecundos & turpes actus.

N. 291. DE SACRILEGIO CARNALI.

S. Thom. 2. 2. *q.* 154. *a.* 10.

I. *Definitio.* II. *Divisio.* III. *Quæ persona sacra.* IV. *Unum sacrilegium majus altero.* V. *Sacrilegium ex circumstantia objecti.* VI. *Persona sacra est causa libidinis personis liberis.* VII. *Objectio.* VIII. *Locus sacer strictè accipitur.* IX. *Non comprehenduntur loca non Benedicta.* X. *Quæ peccata in loco sacro contrahant mortalem malitiam.* XI. *Oscula, turpiloquia in Templo.* XII. *Copula conjugum in Templo.*

QUID est sacrilegium carnale?

I. R. Est violatio rei sacræ per actum venereum.

II. Triplex est hoc sacrilegium; personale, locale & reale; secundùm quod violatur vel persona sacra, vel locus sacer, vel alia res sacra. Vide dicta Num. 195.

Quæ persona hìc dicitur sacra?

III. R. Ea, quæ obstricta est castitatis voto: non comprehenduntur Novitiæ, nec constituti in minoribus solum Ordinibus.

IV. Sacrilegium hoc per violationem voti solemnis majus est, (si non specie differat) quàm per violationem voti simplicis, vel solemnizati Diaconi vel Subdiaconi. Sylvius existimat Sacerdotem Religiosum per actum venereum committere duplex sacrilegium, ratione voti & ordinis; propterea hæ circumstantiæ omnes exprimendæ sunt in confessione.

V. Persona non sacra concupiscens aut violans personam sacram fit rei sacrilegii, non ratione suî, sed ratione objecti: ità etiam si quocumque modo sit causa eis personis voto obstrictis peccati libidinis, v. g. per turpiloquia; quia violatio voti aliorum ipsi tanquam causæ scandalizanti imputatur.

An quispiam, voto castitatis obstrictus, facit contra suum votum, si aliis personis liberis sit causa libidinis, v. g. si consulat aliis, ut illi inter se fornicentur?

VI. R. Peccat peccato scandali, & fit reus fornicationis aliorum; verumtamen non videtur violare votum proprium, merè ob fornicationem aliorum, si absit complacentia propria; quia non vovit servare castitatem alienam, sed propriam, sicuti conjugatus id consulens non peccat contra fidem matrimonii sui.

VII. Obj. Vovens castitatem vovet non cooperari aut consentire ulli peccato contra castitatem.

R. Id negatur: enimverò si quispiam hujusmodi votum castitatis emiserit, tunc admitti debet, quòd iste consulens violet votum, sicuti per turpiloquia violat, & sicuti Religiosus consulens furtum agit contra votum paupertatis.

Quis locus hìc dicitur sacer in ordine ad sacrilegium carnale locale?

VIII. R. Locus sacer hìc accipitur, non latè pront in favorabilibus, sed restrictè pro loco consecrato vel benedicto ad Sacrificium vel Officium divinum peragendum, aut ad sepulturam Christianorum, cujusmodi sunt Ecclesia, Cœmeteria benedicta, Sacristia in eodem loco: IX. non comprehenduntur hìc sub nomine loci sacri, oratoria privata, vel cubicula non benedicta, quamvis Episcopus concesserit licentiam celebrandi ibidem Missam; neque etiam hortus, cellæ aut alia ædificia, licèt intra claustrum Monasteriorum sita.

X. Nota secundùm dicta Num. 195., quòd peccata merè interna non videantur ex loco sacro mutuare malitiam mortalem.

Sed fornicatio, pollutio voluntaria, & omnes luxuriæ species consummatæ in loco sacro contrahunt ex eo malitiæ

mortalem sacrilegii, etiamsi peccata illa essent occulta, &, si insuper forent notoria, Ecclesia violaretur.

XI. De aspectibus, osculis, turpiloquiis aut tactibus impudicis in Ecclesia, non ita constat; quando interim ea continent periculum proquinquum pollutionis, contrahitur malitia sacrilegii ratione periculi: hinc consultò semper in his peccatis exprimitur in confessione circumstantia loci sacri.

XII. Concubitus carnalis conjugum in loco sacro, sine necessitate, induit malitiam sacrilegii, ut colligitur ex cap. "Ecclessiis" dist. 68. dicitur sine necessitate, quia aliqui excusant conjuges, dum coguntur, v. g. tempore belli, diu morari in Templo, si copulentur ad vitanda majora mala.

N. 292. DD PECCATO CARNALI CONTRA NATURAM.

S. Thom. 2. 2. *q.* 154. *a.* 11. *&* 12.

I. *Definitio.* II. *Divisio in* 5 *Species.* III. *Possunt aliæ species accedere.* IV. *Prop. damn.*

QUID est peccatum carnale contra naturam?

I. R. Est actus libidinosus contra naturam seu finem actûs venerei: hic enim ex natura sua ordinatur ad generationem prolis; & ideò hoc peccatum contra naturam censetur esse gravius cæteris speciebus, inquantùm scilicet illæ sunt contra virtutem castitatis. Ex alio tamen capite possunt aliæ speeies esse majoris malitiæ.

II. Quinque assignantur species seu modi peccati contra naturam, nimirum: 1. bestialitas, 2. sodomia perfecta, 3. sodomia imperfecta, 4. pollutio, 5. modus inordinatus in concubitu naturali: hic ordo enumerationis designat quoque ordinem gravitatis peccati. S. Th. a. 12. ad 4.

III. Observa, quòd ratione circumstantiarum peccatum contra naturam possit etiam pertinere ad alias luxuriæ species; sic sodomia conjugati ad adulterium, sodomia cum consanguineis ad incestum, &c.

IV. Pro praxi observa damnationem propositionis 24. inter damnatas ab Alex. VII. "mollities, sodomia & bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideòque sufficit in confessione dicere, se procurasse pollutionem.

N. 293. DE BESTIALITATE.

S. Thom. 2. 2. q. 154. a. 12.

I. *Definitio. Gravitas criminis.* II. *Congressus cum Dæmone.* III. *Cum cadavere.*

I. BESTIALITAS est coïtus carnalis cum bestia aliqua.

Hujus sceleris immanitatem probant pœnæ in illud latæ; Levit. 22. mandatur, ut bestia & homo coëuntes interficiantur; apud Christianos flammis absumuntur.

II. Ad hoc crimen reducitur congressus carnalis cum dæmone in corpore assumpto, quod scelus aggravatur per circumstantiam contra Religionem, quatenùs includit sosietatem cum dæmone, ideòque gravius est & gravissimum peccatum contra naturam: consideranda est etiam forma corporis vel hominis vel bestiæ, in qua apparet dæmon; item repræsentatio personæ virginis, monialis, &c. Verùm plerumque præsumendum est, talia solùm fieri per fortem imaginationem, quâ decipiuntur homines.

III. Quidam ad bestialitatem reducunt copulam cum cadavere mulieris mortuæ, quia aiunt, illud specie differt ab homine vivo; alii reducunt ad pollutionem qualificatam.

N. 294. DE SODOMIA.

S. Thom. 2. 2. q. 154. art. 11.

I. *Definitio.* II. *Sodomia minor.*

I. QUID est sodomia perfecta?

R. Est congressus carnalis inter personas ejusdem sexûs, nimirum masculi cum masculo, feminæ cum femina, in quocumque vase congressus fiat.

Hujus peccati enormitatem satis declarat Scriptura Sacra. Gen. Cap. 18 & 19. & Ep. ad Rom. 1.

II. Sodomia imperfecta sive sodomia minor est congressus carnalis maris cum femina, sed extra vas femineum naturale, v. g. si vir effundat semen suum retro per anum in intestinum feminæ stercoreum.

Aggravant iterum hoc peccatum circumstantiæ voti cognationis, matrimonii, licèt inter conjuges committatur

N. 295. DE MODO CONTRA NATURAM.

I. *Modi contra naturam* II. *Inducunt quandoque peccatum mortale,* III. *Quandoque veniale.*

I. QUINTA species luxuriæ contra naturam committitur, quando quidem copula masculi fit in vase feminæ naturali, sed indebito modo, v. g. stando, aut dum vir succumbit, vel à retro feminam cognoscit, sicut equi congrediuntur, quamvis in vase femineo.

II. Possunt autem hi modi inducere peccatum mortale juxta periculum perdendi semen, eò quòd scilicet semen viri communiter non possit aptè effundi usque in matricem feminæ.

III. Et quamvis fortè conjuges dicant, quòd illi periculo diligenter præcaveant, illi interim lasciví modi à gravi veniali excusari non debent, nisi fortè propter impotentiam, v. g. ob curvitatem uxòris nequeat servari naturalis situs & modus, qui est ut mulier succumbat viro.

N. 296. DE POLLUTIONE.

I. *Quid pollutio.* II. *Semen.* III. *Distillat.* IV. *Pollutio est peccatum mortale.* V. *Ratio.* VI. *Motus venerei.* VII. *De pollutione in somno.* VIII. *Evigilans debet eam cohibere.*

I. QUID est pollutio sive mollities?

R. Est seminis emissio extra omnem concubitum.

Notatur, quòd pollutio in mulieribus quandoque possit perfici, ita ut semen earum non effluat extra membrum genitale; indicium istius allegat Billuart, si scilicet mulier sentiat seminis resolutionem cum magno voluptatis sensu, quâ completâ passio satiatur.

II. Quid est semen?

R. Est viscosa materia congregata ex eo, quod de alimento sumpto superabundat corporis nutrimento, serviens ad generationem sive conservationem speciei. Adeòque differt ab urina & humoribus aliis.

III. Distillatio est alicujus humoris medii inter semen & urinam effluxio, quæ sæpe conjungitur delectationi venereæ; potest tamen sine ea & sine commotione spirituum genitalium obvenire; cùm autem iste humor non sit

aptus generationi, propterea, si delectatio venerea non comitetur, parvi æstimatur. De distillatione vide Neesen de Euchar. q. 6. dub. 5.

IV. Proba pollutionem simplicem voluntariam esse peccatum mortale.

V. R. Probatur ex Ep. ad 1. Cor. 6. ubi dicitur, quòd "molles regnum Dei non possidebunt." Atqui nemo excluditur à Regno Dei, nisi ob peccatum mortale, ergo, &c.

Consistit autem hæc malitia in eo, quòd semen humanum in se continens virtutem generandi, & ordinatum ad nobile opus generationis hominis, innaturaliter dèperdatur.

Crebrò etiam accedunt aliæ malitiæ, vel ex qualitate personæ propriæ conjugatæ, voto obstrictæ, &c. vel ex qualitate objecti cogitati, &c.

Potest autem pollutio esse volnntaria vel directè per causam vel occasionem datam, & ita pollutio in somno obveniens potest imputari aliquando in peccatum. S. Thom. 3. p. q. 80. a. 7. in c.

VI. Venereæ commotiones, quæ circa partes pudendas persentiscuntur, sub speciem pollutionis reducuntur, dum scilicet non ordinantur ad concubitum, & eædem circumstantiæ notandæ.

VII. Quid agere debet is, qui sub pollutione in somno inchoatâ evigilat?

R. Evigilans non potest ei ullum consensum præbere, sed potiùs dissensum seu displicentiam voluntatis formare debet.

An tenetur illam pollutionem in somno inceptam, mox ut evigilat, vi cohibere surumque corpus comprimere, ne continuetur in vigilia?

VIII. R. Cum Antoine: tenetur, saltem ut pollutio non continuetur per effusionem seminis neodum è lumbis vel ex testiculis extravasati: Sanchez, Billuart, aliique videntur permittere continuationem ob periculum infirmitatis; sed omnino puto, eos id dicere solummodo de semine jam extravasato, nimirum ut exteriùs effluat: alioquin non licet promovere formalem pollutionem, nequidem ad evadendam mortem.

Notat Neesen..... difficilem esse correctionem eorum, qui dediti sunt huic vitio pollutionis. Media corrigendi Vide infra Num. 299.

N. 297. DE IMPUDICITIA IN OSCULIS, ASPECTIBUS ET TACTIBUS.

S. Thom. 2. 2. *q.* 154. *a.* 4.

I. *Sunt peccata mortalia.* II. *Libidinosa ex objecto,* III. *Attactus uberum.* IV. *Oscula, tactus manuum diversi sexûs.* V. *Excusatio juvenum & puellarum rejicitur.* VI. *Notanda distinctio complexionis hominum.* VII. *Oscula amicitiæ.* VIII. *Oscula infantium.* IX. *Tactus puerorum inter se.* X. *Aspectus imagin. impudicarum.*

I. TACTUS, aspectus & oscula libidinosa, sunt peccata mortalia; nam continent inordinationem concupiscentiæ venereæ.

Possunt autem actus dici libidinosi, vel ex fine vel ex objecto.

Ex fine potest quiscumque actus licèt secundùm se honestus, dici libidinosus, si ad finem libidinis referatur, v. g. jocus ad fornicandum.

II. Ex objecto libidinosi sunt actus, qui, sine causa, sunt circa hominis pudenda, vel circa eas corporis partes, quas homines ob pudorem similem tegunt.

Tactus vel compressiones supra vestes ad partes pudendas, ad libidinosa referuntur.

III. Attactus uberum feminæ inter inhonesta & libidinosa computatur: liber enim, cui titulus Dissertatio in Cas. res., delatus Summo Pontifici Benedicto XIV., quòd doceret, tangere mammillas esse de se veniale, ab eodem damnatus in anno 1744. 16. April.

IV. Oscula, tactus faciei, compressio manuum inter personas diversi sexûs ex amore sexûs vel voluptate excitanda, practicè inter libidinosa recensenda sunt, etiam propter periculum carnalium commotionum in corpore proprio, vel in corpore alterius personæ. Hoc satis confirmat tremenda damnatio prop. 40. ab Alex. VII.

V. Nota igitur, quòd non subsistat hæc juvenum & puellarum excusatio, quâ excipiunt, se non habuisse commotiones carnis, quia fundatè timere debent, ne fortè altera persona passa sit illas, cujus complexio & fragilitas ignota non subest voluntati ejus: jam autem ponendo vel permittendo tales tactus & oscula sine necessitate, cooperatur vel consentit peccato alterius, quod potiùs præcavere debuisset & impedire.

VI. Observa prudenter diversas hominum complexiones & infirmitates; unus enim homo in hac materia infirmior est, ita ut promptè, facilè & ad levissimum sensum patiatur commotiones, non sic alter, cujus corpus quasi lapideum nequidem per turpiloquia movetur; qui autem infirmior est, leviores causas & occasiones debet fugere.

VII. Oscula & tactus manuum inter amicos & notos urbanitatis vel amicitiæ causâ in adventu vel discessu secundùm morem Patriæ, possunt esse licita, secluso consensu carnalis delectationis. Sylvius in 2. 2. q. 104. art. 4. concl. 7. oscula inter sponsos vult ipse reducere ad præfata oscula honesti amoris; sed multi, non casto amore, sed stimulo concupiscentiæ ducuntur ad matrimonium.

VIII. Oscula infantium non censentur libidinosa; continuata tamen sunt materia sensualitatis, à qua facilis est progressus ad delectationem veneream.

IX. Tactus vel aspectus impudici inter pueros ætatis quinque aut septem annorum solent esse sensualitatis; possunt interim pueri ante annos pubertatis habere delectationes & commotiones carnales venereas, & corruptionem illam induisse ab ætate quinque annorum.

De tactibus conjugum inter se agitur in tract. de matrimonio.

Malitia delectationis morosæ explicatur in prima secundæ.

Examen circa cogitationes impudicas instituendum à Confessario, proponit Schema VIII.

X. Aspectus impudicarum picturarum vel imaginum continet culpam pro ratione periculi delectationum vel commotionum: qui autem similes imagines conficiunt vel aspectu exponunt, sunt rei plurimorum peccatorum alienorum, quæ ex aspectu illarum possunt sequi.

N. 298. DE TURPILOQUIO.

I. *Loquens turpia peccat tripliciter.* II. *Obj. prævenitur.* III. *Circumstantiæ exprimendæ.* IV. *Turpiloquium coram malis est pejus.* V. *Lectio epistol.* VI. *Tractatus impudicorum licet ex causa.* VII. *Quomodo peccat audiens turpiloquium?* VIII. *Præmonitio.*

QUALITER & quantùm peccat, qui loquitur, cantat vel legit turpia sive libidinosa coram aliis?

R. Primò, peccat mortaliter, contra castitatem ratione

affectûs, si adsit, libidinosi in seipso : qui affectus passim adest in hominibus libidinosis.

I. Secundò, facit tot peccata mortalia scandali contra charitatem, quot sunt audientes ; & tertiò reus est tot peccatorum alienorum, quot peccata & mala potuit prævidere ex turpiloquio fortè secutura, putà cogitationes, commotiones carnales & imaginationes, non solùm in præsenti, sed & postea ratione impressionis factæ in phantasia aliorum ; ex qua causa nonnunquam contingit, quòd verba æquivoca & sermones acuti sæpe magis noceant, quia attentionem & speculationem pariunt, maximè in junioribus.

II. Non abstergitur malitia per hoc, quòd quis turpia dicat ex levitate vel risûs gratiâ, modò potuerit prævidere mala inde forsitan secutura.

III. Ex dictis consequitur, quòd in confessione exprimi debeant non solùm numerus audientium, sed & qualitates & circumstantiæ loquentis & audientium illa, quæ possunt aggravare peccata scandali & luxuriæ, v. g. utrùm sint voto castitatis obstricti, conjugati, juniores.

An ergo idem censendum, si coram conjugatis sermones de copula habeantur ?

R. Affirmativè. Hoc tamen interest, quòd isti non tam citò scandalizentur. Ubique enim attendi debet periculum, seu fragilitas audientium.

IV. Unus loquitur obscœna coram malis & vitiosis, alter coram virtuosis & piis, uter gravius peccat ?

R. Prior ordinariè, quia periculum scandali & peccandi magis est in malis.

V. Lectio epistolarum amatoriarum, uti & similium historiarum, vulgò *Romans*, periculosa est ; ex ea enim, prout experientia docet, ingeruntur imaginationes & amores carnales.

VI. Sermones vel tractatus aut attactus rerum impudicarum instructionis, correctionis, aut alterius necessitatis vel utilitatis causâ possunt esse liciti : sed respicienda proportio inter justitiam causæ & mala secutura, de quo in 1^a. 2^æ.

VII. Quomodo peccat audiens turpiloquia ?

R. Primò, si eo oblectetur in seipso, peccat contra castitatem.

Secundò, si consentiat, vel si influat loquendo, ridendo, &c., fit reus omnium peccatorum loquentis, quæ mox supra exposita sunt.

Tertiò, si nec interiùs consentiat, nec influat exteriùs, sed tamen non impediat, ubi poterat & debebat, peccat

contra charitatem respectu loquentis & audientium, quia scilicet non corripit, seu non impedit peccata eorum.

Præstat aliquando, dum verbum turpe obiter & transeunter dicitur, dissimulare, ne pejora sequantur.

VIII. Cùm peccata carnis pudenda sint, & propterea periculum reticendi ea in confessione majus sit, frequens recurrit occasio, ut Confessarius de iis interroget; pareè tamen, castè & cautè.

Modum illum docet Schema VIII. "Parce" scilicet, ut interrogationes non sint curiosæ & superfluæ; "castè," ut honestis verbis fiant; "cautè," ut veritatem detegat, sed peccare non doceat.

N. 299. DE REMEDIIS CONTRA LUXURIÆ PECCATA.

1. *Remedia general.* II. *Special.* III. *Causa tentationum carn.* IV. *Remedia.* V. *Aliæ causæ.* VI. *Remedia.* VII. *Aliæ causæ.* VIII. *Remedia.* IX. *S. Thom. vitia carnis vincuntur fugiendo.* X. *Monitum S. Franc. Salesi.* XI. *Monitum aliud.* XII. *Motus ex timore.* XIII. *Non potest voluntas se habere negativè.*

I. ULTRA remedia generalia & communia contra omnia peccata, de quibus in tract. de Sacr. Pœn. n. 190. assignantur quædam specialia contra peccata luxuriæ: sunt autem ea, quæ resecant vel tollunt radicem & causam vel occasiones istorum peccatorum, sublatâ enim causâ tollitur effectus: Du Jardin de Off. Sac. p. 2. Sect. 11. §. 1, & 2. Catech. Conc. Trid. p. 3. in 6 præc. n. 18. & seq. & alii passim Scholastici & Ascetici.

Compendiosè accipe sequentia:

III. 1°. Si peccata, tentationes vel commotiones carnales oriantur ex causa externa, cujusmodi sunt consortium, alloquium, visus vel aspectus, tactus, deliciæ, otium, nimius somnus, lecti mollities aut calor, locus, persona aliqua, lectio librorum, nimius vel specialis cibus, potus, &c. IV. remedium promptum & aptum est fugere, vitare & abrumpere illas causas sive occasiones.

V. 2°. Si carnales tentationes proveniant ex causa interna, ex lubrica complexione naturali, passione concupiscentiæ dominante vel pruritu carnis, ex abundantia seminis, spirituum aut humorum, VI. remedium afferunt maceratio carnis, abstinentiæ, jejunia, fames, sitis, frigus,

inflictio doloris, & sensûs pœnalitates, vigiliæ, surgere i lecto, non decumbere super dorsum, sed in latere manibu super pectus inflexis per modum crucis : & si quis i somno se impudicè tangat, manus alliget collo.

VII. 3°. Si tentationes carnis exurgant ex incidentibu cogitationibus impudicis, ex phantasia, imaginatione, ve ex memoria recurrente aut à diabolo immundo : congru VIII. remedia sunt oratio ad Deum, invocatio B. M. V Angeli Custodis, &c. meditatio Passionis Christi, præsen tiæ Dei, quatuor novissimorum : item mentem & corpu tensè applicare ad alia objecta & negotia, etiamsi tempo ralia ; sic enim clavus clavo pellitur.

Collige, quòd non omnibus eadem remedia sint præ scribenda, sed inspicienda sit radix & causa ; si enim com motiones oriantur ex abundantia, præscribenda jejunia &c., si merè ex cogitationibus vel à dæmone, spirituali media prævalent.

IX. Observat S. Thom. in Ep. 1. ad Cor. cap. 6. Lect 6. quòd tentationes venereæ feliciùs vincantur fugiendo quàm resistendo : quia quantò magis homo particulari objecta carnis considerat, tanto magis incenditur, atqu ideo Apostolus 1. ad Cor. 6. dicat : "fugite fornicatio nem," & Zach. 2. v. 6. "Fugite de terra aquilonis."

Quod idem consulitur in tentationibus contra fidem spem, & in cogitationibus suspiciosis de proximo.

X. Hinc S. Franc. Salesius monet, ut homo cogita tiones immundas, dum primùm incidunt, non aspicia quales sint in particulari, sed eas mox & instanter con temnat, non dando tempus intellectui reflectendi ad ea vel disputandi cum eis ; id similitudine declarat : sicut si quis audiens quempiam pulsantem fores ejus, nequide velit per fenestram, nec per rimam ullam respicere, qui ibidem pulset. Hâc methodo S. Maria Magd. de Pazzis s ita in summa castitate servavit, ut quidquid eam læderet penitus ignoraverit : unde illud dictum Medicorum "Principiis obsta," maximè locum obtinet in venereis.

XI. Ob præfatam S. Thomæ rationem consulitur, u quando homo cogitationibus immundis turbatus fuit, no mox examinet, utrùm eis consensum præbuerit, sive utrùm peccaverit, ne imaginatio recens reviviscat.

XII. Observat S. Thom. 1. 2. q. 44, a. 3. ad 1. quòd motus carnales quandoque proveniant ex timore, quia pe timorem calor & spiritus animales descendunt ad infer ores partes, prout nonnunquam evenit timoratis nimiùm anxiis; propterea debent illi in tentationibus confugere a

iduciam in Deum, & in ea confidentia quasi tuti contemnere & parvi pendere tentationes & prosequi agenda.

An voluntas potest se habere negativè seu permissivè ad tentationes & commotiones venereas nihil agendo ?

XII. R. Non, sed debet earum displicentiam habere, quod semper potest: alioquin ratio deest suo officio, & sic non se merè negativè, sed privativè gereret.

Resistentia corporalis per alias potentias aut corporis compressiones posset aliquando omitti ob alias justas causas vel occupationes, vel quia quis expertus est, quòd sic commotiones potiùs augeantur, quàm reprimantur. De his plura in 1^a. 2^æ.

An licet commotiones venereas voluntariè admittere eo fine ut pugnando reportetur victoria & meritum.

R. Neg. nam ea doctrina damnata est in articulis 17. & 24. Molinos: quia illæ venereæ commotiones continent in se inordinationem concupiscentiæ.

N. 300. DE VIRTUTIBUS TEMPERANTIÆ ANNEXIS.

S. *Thom.* 2. 2. *q.* 155, *ad* 170.

1. *Continentia.* II. *Mansuetudo.* III. *Vitia opposita.* IV. *Clement.* V. *Vitia opposita.* VI. *Modestia.* VII. 4. *Species modestiæ.*

QUÆ sunt virtutes annexæ temperantiæ?

R. Hæ quatuor: continentia, mansuetudo, clementia & modestia, quæ etiam ejus partes potentiales vocantur.

I. Continentia est virtus disponens voluntatem ad resistendum contra impulsus pravæ concupiscentiæ, præsertim delectationum tactûs, & principaliter venereorum.

Vox continentia frequenter accipitur strictiùs pro virtute castitatis.

II. Quid est mansuetudo?

R. Est virtus mediatrix iræ juxta præscriptum rationis.

III. Mansuetudini opponitur per excessum iracundia, & per defectum lentitudo seu nimia indulgentia & indiscreta patientia: est ex genere suo peccatum mortale, utpote qua foventur crimina.

IV. Quid est clementia?

R. Est moderatrix pœnarum ex animi lenitate intra limites rectæ rationis.

V. Vitia ei opposita sunt credulitas per excessum & animi lenitas per defectum: sunt ex genere suo mortalia.

VI. Quid modestia?

R. Est virtus, quâ quis se continet intra modum & limites sibi congruos, quantùm ad motus internos & externos & omnem rerum suarum apparatum.

VII. Species modestiæ sunt hæ quatuor virtutes; humilitas, studiositas, modestia morum externorum, & modestia cultûs seu apparatus externi.

N. 301. DE HUMILITATE.

S. Thom. 2. 2. *q.* 161.

I. *Definitio.* II. *Est fundament. virtut.* III. 12. *Gradus humilitatis ex regul. S. Bened.* IV. *Gradus à S. Ansel. adjuncti.* V. *Media humilitandi se infra alios.* VI. *Exempl. S. Franc.* VII. *Monit. S. Bern.* VIII. *Vitia opposita humilitati.*

QUID est humilitas?

I. R. Virtus, quâ homo ex verissima suî cognitione sibi vilescit. Ita S. Bern.

II. Humilitas, ait S. Th. a. 5. vocatur spiritualis ædificii seu virtutum fundamentum per modum removentis prohibens, nempe removet omnem superbiam; & eatenùs dicitur prima virtutum necessaria ad salutem.

III. S. Th. art. 6. explicat duodecim gradus humilitatis ex Regula S. Benedicti, sed alio ordine, scilicet quo ab interioribus ad exteriora progredimur.

I. Est timor Dei, & præsens semper memoria præceptorum Dei.

2. Abnegatio propriæ voluntatis.

3. Obedientia demissa Superioribus.

4. Patientia amplectens dura & aspera.

5. Proprios defectus recognoscere & confiteri.

6. Credere & confiteri se viliorem omnibus, contentum esse vilissimis rebus in cibo, vestibus, &c.

7. Ad omnia indignum & inutilem se credere & confiteri.

8. Observantia communis regulæ cavendo singularitatem.

9. Silentium, ut non facilè nisi interrogatus loquatur.

10. Ut non sit facilis & promptus ad risum & ineptam lætitiam.

11. Ut pauca & rationabilia loquatur, non voce clamosâ.

12. Ut in gestibus & operibus servet modestiam defixis in terram oculis.

IV. S. Anselmus, apud S. Thom. art. 6. arg. 3. amplificando sextum & septimum gradum, adjungit septem hos gradus aptos pro materia concionum.

1. & 2. Cognoscere se esse contemptibilem, culpamque lefiere.

4. Velle ut alii id credant.

5. Patienter & libenter sustinere quando alii hoc dicunt.

6. Pati leniter, si contemptibiliter tractetur.

7. Amare contemptibiliter tractari.

Obj. Saltem homo pius & sanctus non debet se peccatori postponere & subjicere per humilitatem; probatur, quia justus non potest se æstimare viliorem peccatore, quia illa æstimatio foret falsa & ficta; ergo, &c.

V. R. Nego assumptum & utramque probationem; potest enim se viliorem æstimare sub aliis considerationibus. S. Th. a. 6. ad 1.

1. Si homo justus consideret solummodo quid sit & quid esset ex seipso sine Deo, ejusve gratia; consideret autem in altero homine, quòd sit Imago Dei capax beatitudinis.

2. Si consideret suos defectus, peccata, negligentias, non sua bona; alterius vero peccata non attendat; sed bona aliqua saltem moralia quæ præferenda sunt peccatis.

3. Timeat, se fortè habere defectus occultos, utpote cæcus circa seipsum, proximum verò habere fortè virtutes, quas ignorat.

4. Quòd fortè iste peccator prædestinatus sit ad insignem sanctitatem & gloriam.

VI. Ex his considerationibus S. Franciscus pronuntiabat se vilissimum peccatorem, quia, aiebat, si Deus tantâ misericordiâ prosecutus fuisset alios homines, arbitror sanè quòd multò magis, quàm ego, gratiores fuissent Deo. Sylv.

Si tandem cuipiam speculativo hæc videantur minus veraciter à Sanctis esse dicta, is primùm fiat humilis, & tunc perspicuè intelliget, illa sincerè & sine fictione ab humili posse proferri secundùm professionem virtutis humilitatis. "Gustate & Videte." Ps. 33. v. 9.

VII. Ultimò annotari meretur hoc monitum S. Bernardi: non est periculum nec malum, si nos æstimemus minores aliis, sed magnum malum & periculum est, se præferre aliis: sicut non nocet, si quis intrans januam se inclinet magis quam opus est.

Quæ sunt vitia opposita humilitati?

VIII. R. "Superbia" ei opponitur per excessum, de qua & filiabus ejus agitur in 1, 2. Tract. de pecc. capitalibus: aliud vitium humilitati oppositum per defectum est "nimia & ignava suî abjectio" redundans in injuriam sui statûs, v. g. si Sacerdos se abjiciat ad vilia magnatum servitia.

N. 302. DE STUDIOSITATE ET MODESTIA MORUM ET CULTUS.

S. Thom. 2. 2. *quæst.* 166. *ad* 169.

I. *Studiositas.* II. *Vitia opposita, negligentia studii.* III, *Et curiositas.* IV. *Modest. morum.* V. *Vitia opposita.* VI. *Virtus Eutrapeliæ.* VII. *Modestia cultûs.* VIII. *Vitia opposita.* IX. *Licent vestes pretiosiores.* X. *Licent viliores.*

QUID est studiositas?

I. R. est virtus, quæ moderatur appetitum & studium cognoscendæ veritatis.

II. Vitium ei oppositum per defectum, est "negligentia studii," estque peccatum mortale vel veniale secundùm quòd obligatio sciendi, & simul negligentia gravis, vel alterutra levis.

III. Vitium oppositum per excessum est "curiositas," quæ est inordinatus appetitus cognoscendi: hæc secundùm se est peccatum veniale; sed variis modis mortale ex circumstantiis: v. g. si appetas cognoscere detractoria famæ alterius, secreta confessionis, vel legere nociva, prohibita, &c. aut aperire alterius litteras & revelare quædam occultandorum negotiorum.

Quid est modestia morum? S. Th. q. 168.

IV. R. Est virtus moderans exteriores corporis motus in verbis & actionibus, juxta mensuram rationis.

V. Vitium oppositum per defectum est "cruditas morum" sive rusticitas; vitium per excessum est "petulantia & insolentia."

VI. Sub hac virtute collocat S. Thomas "eutrapeliam;" quæ est virtus, servans modum in verbis & factis ludicris ad animi recreationem, eique opponitur "scurrilitas" per excessum: & "morositas" per defectum. Polm.

VII. Quid est modestia cultûs? S. Th. q. 169.

R. Est virtus, quæ moderationem rationis adhibet in

apparatu rerum externarum, putà vestium, supellectilis, conviviorum, &c. consideratis statu & conditione personarum, loci, temporis & consuetudine approbata.

VIII. Opponitur ei per defectum "neglectus apparatûs;" per excessum "luxus supra statum," qui potest adducere peccatum mortale ex diversis causis, v. g. dum ex eo creantur debita non solvenda, dum ornatus est scandalosus, ad libidinem provocans, &c.

IX. Notat S. Thom. art. 1. ad 2. quòd sine vitio homines in dignitate constituti, vel ministri altaris induantur pretiosioribus vestibus, non propter suî gloriam, sed ad significandam excellentiam sui ministerii, vel cultûs divini.

X. Similiter non esse vitiosum, quòd aliqui v, g. Religiosi vilioribus vestibus utantur ad humilitatem, pœnitentiam & exemplum; sicuti Joannes Bap. & alii ad Hebr. 11. circuierunt in melotis & pellibus caprinis. Item S. Th. 2. 2. q. 187. a. 6.

N. 303. DE ORNATU MULIERUM.

S. Thom. 2. 2. *q.* 169. *art.* 2.

I. *Ornatus mulieris aliquando est licitus.* II. *Aliquando peccatum mortale.* III. *Aliquando veniale.* IV. *Mulier in veste virili & è contra.* V. *Objectio.*

I. AN ornatus mulierum est sine peccato?

Respondet S. Th. a. 2. in c. "Si mulier conjugata ad "hoc se ornet, ut viro suo placeat, ne per ejus contemptum in adulterium labatur, potest hoc facere absque peccato. Illæ autem mulieres, quæ viros non habent nec volunt habere, & sunt in statu non habendi, non possunt absque peccato appetere placere virorum aspectibus ad concupiscendum: II. quia hoc est dare eis incentivum peccandi. Et si quidem hâc intentione se ornent, ut alios provocent ad concupiscentiam mortaliter peccant. Si autem ex quadam levitate, vel etiam ex quadam vanitate propter jactantiam quamdam, non semper est peccatum mortale, sed quandoque veniale. III. Et eadem ratio, quantùm ad hoc, est de viris... Capillos nudare feminas, quas etiam caput velare Apostolus jubet, nec maritatas decet; in quo tamen casu possent aliquæ à peccato excusari, quando hoc non fieret ex aliqua vanitate, sed prop-

ter contrariam consuetudinem, quamvis talis consuetudo non sit laudabilis."

"Addit ibidem S. Thom. ad 2. sobrius & moderatus ornatus, ut servent decentiam sui statûs, non prohibetur, sed superfluus & inverecundus & impudicus."

IV. An est peccatum, si mulier induatur veste virili & è converso?

R. S. Th. ad 3. de se hoc esse vitiosum, quia vestitus debet competere conditioni personæ secundùm communem consuetudinem: adeoque eo concurrit peccatum veniale, & si fiat causâ lasciviæ, mortale; verumtamen propter aliquam necessitatem, v. g. ad fugiendum hostem potest ea mutatio esse licita.

V. Obj. Videtur semper esse peccatum mortale si mulier induat vestem virilem vel è contra, quia Deut. 22. v. 5. additur: "Abominabilis enim apud Deum est, qui facit hæc."

R. Cornelius à Lapide concedit per Legem veterem hoc fuisse vetitum sub mortali, sed eam Legem positivam jam cessare: rationem adjungit S. Thom. ad 3. quia tunc mutatio illa habitûs spectabat ad cultum idololatriæ inter Gentiles.

N. 304. DE GRATIIS GRATIS DATIS.

S. Thom. 2. 2. *q.* 171. *ad* 178.

I. *Definitio.* II. *Distinctio à gratia gratum faciente.* III. *Recensentur gratiæ gratis datæ.* IV. *Definitio miracul.* V. *Tres gradus miraculor.* VI. *Quartus gradus reducitur ad præcedentes.* VII. *Solus Deus facit miracula.* VIII. *Non Dæmon.* IX. *Dæmones non possunt mutare homines.* X. *Differentia miraculorum verorum à falsis.* XI. *Fines duo miracul.* XII. *Miracula Parisii rejiciuntur.* XIII. *Stylus Roman.*

QUID est gratia gratis data?

I. R. Est supernaturale donum divinum ordinatum ad salutem proximi.

II. Gratiæ gratis datæ distinguuntur & separari possunt à gratia gratum faciente, nam peccatoribus datæ fuerunt aliquando, ut liquet in Balaam Numeri 23. & in quibusdam Sibyllis.

Confirmatur ex Matth. 7. v. 22. ubi de malis Christus

prænuntiat: "Multi dicent mihi in illa die: Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?"

Nunquam tamen dantur in confirmationem erroris, aut falsæ vel simulatæ sanctitatis, cùm proveniant ex speciali & directa motione Dei.

III. S. Th. recenset & explicat gratias gratìs datas, scilicet, prophetiam, raptum, gratiam linguarum, gratiam sermonis, & gratiam miraculorum, sub quibus continentur, quas recenset S. Paulus 1. ad Cor. 12. gratiæ sapientiæ & scientiæ, gratia sanitatum, discretio spirituum, &c.

IV. Miraculum strictè dictum, est opus divinum contra, vel supra, vel præter ordinarium rerum cursum, excedens creatam facultatem vel secundùm se vel secundùm subjectum vel secundùm modum.

V. S. Th. enim 1. p. q. 105. a. 8. in c. explicat tria genera seu tres gradus miraculorum: quædam miracula dicuntur contra naturam; exemplum hujusmodi legitur Josue 10. cùm sol stetit immotus unius diei spatio; quædam sunt supra naturam, qualia sunt resuscitatio mortui, & illuminatio cæci à nativitate, Joan. 9: denique quædam mira fiunt præter naturam, v. g. sanatio Naaman Syri à lepra: 4. Reg. 5. liberatio socrûs Petri à febre. Secundùm hos gradus unum miraculum dicitur esse majus altero.

VI. Nonnulli Theologi admittunt quartum gradum miraculorum; quando factum non est contra nec supra naturæ vires, & per operationem naturalem effici quidem posset, sed ex circumstantiis clarè innotescit factum à Deo processisse extraordinariè v. g. dum 4. Reg. 2. v. 24. duo ursi laceraverunt quadraginta duos pueros illudentes Elisæo.

Sed hic quartus commodè reducitur ad tertium præcedentem, quia modus saltem miraculosus est: sic inter ægros, qui undique confluebant ad Christum, quos omnes sanavit, multi certò laborabant infirmitatibus naturaliter sanabilibus, quorum tamen omnium sanationes inter miracula recensentur.

Ex præfata descriptione definitionis innotescit, qua de causa effectus Sacramentorum ordinarii, licèt supernaturales, non vocentur miracula, quia secundùm ordinariam Dei institutionem producuntur.

VII. Secundò liquet, juxta doctrinam S. Th. 1. p. q. 110. a. 4. quòd solus Deus, "qui facit mirabilia magna solus." Ps. 135. miracula faciat, homo dumtaxat instrumentaliter, ministerialiter, aut impetratoriè illa dicatur facere.

VIII. Tertiò, quòd dæmon miracula efficere non valeat: mira tamen seu mirabilia quædam ostendere potest ex causis occultis, quæ excedunt cognitionem & facultatem hominum, ex quibus homines indocti quandoque decipiuntur, quo modo in Egypto multa signa mira ad incantationem maleficorum patravit dæmon, Exod. 7. quæ juxta S. Th. 1. p. q. 114. a 4. in c. fuerunt à dæmonibus verè facta, v. g. ranas celeri motu ex aliis mundi partibus congregando, vel applicando activa passivis, eas producendo ex seminibus earum.

IX. Mutationes hominum in feles vel bestias, prout legitur in gentilium libris, quòd quædam saga *Circe* socios Ulyssis mutaverit in bestias; & quòd sumentes ex sacrificio, quod Arcades Deo suo Lycæo immolabant, in bestiarum formas convertentur, dæmon verè efficere non potest; sed illusoriè & præstigiosè hæc peraguntur per dæmonem efformando similes formas in phantasia hominum, vel exteriùs per celerrimum motum substituendo aliud corpus aspectui hominum, vel ex aëre vel alia materia similem formam conficiendo, quæ videtur. S. Th. 1. p. q. 114. a. 4. ad 2.

X. S. Th. in 2. d. 7. q. 3. a. 1. dicit miracula vera differre à falsis efficaciâ, durationc, utilitate, modo, ac fine. Benedictus XIV. Pontifex Maximus de canoniz. Beatorum lib. 4. prosequitur, & speculativè & practicè pro canonizatione S. S. proponit & examinat signa distinguentia vera miracula à falsis, certa ab incertis, &c.

XI. S. Th. 2. 2. q. 178 a. 2. in c. explicat duplicem finem miraculorum, videlicet, ad veritatis prædicatæ confirmationem, & ad demonstrationem sanctitatis alicujus: proinde miracula, quæ divulgantur in argumentum sanctitatis alicujus hæretici, vel mali aut damnati hominis, non sunt vera miracula, sed falsa vel præstigiosa.

XII. Ita miracula quæ etiam excusis libellis prædicantur à Quesnellistis pro sanctitate Diaconi Parisii asseclæ Quesnellistarum, ficta sunt, convulsiones phantasticæ, sanationes falsæ aut naturales; quapropter Archiepiscopus inhibuit cultum etiam privatum ad ejusdem sepulchrum, & Rex Galliæ edictis cohibuit.

XIII. Notat Benedictus XIV. stylum Romanum pro canonizatione alicujus observare, ut nunquam instituatur examen miraculorum alicujus, nisi priùs constet de heroïcis virtutibus.

N. 305. DE VITA PIA, ET VARIIS STATIBUS HOMINUM.

I. *Vita contemplativa.* II. *Vita activa.* III. *Vita mixta ex utraque.* IV. *Varii status hominum.*

I. SANCTUS Thomas q. 179. normam vitæ christianæ piæ dividit in vitam contemplativam & in vitam activam: prior figuratur per Mariam Magdalenam, posterior per Martham, Luc. 10. Item per Rachelem & Liam.

II. Vita contemplativa est excellentior, verumtamen propter necessitatem & conditionem præsentis vitæ, activa magis eligenda, S. Th. q. 182. a. 1.

III. Inde concludi potest, quòd vita mixta sive composita ex contemplativa & ex activa utilior sit, & nobis & proximo; quæ duæ vitæ non repugnant, sed potiùs invicem adjuvant. S. Th. q. 182. a. 1. ad 1. & 3. & q. 188. a. 6. præfert Religionem, quæ vacat utrique vitæ. Hæc magis explanata reperies ab Asceticis.

VI. S. Thom. a. q. 183. usque ad q. 189. finalem, inquirit & examinat varios hominum status & officia in vita christiana, quorum varietas mirificè conducit ad decorem, dignitatem & utilitatem Ecclesiæ: quæ autem specialiter dicenda sunt de statu religioso, nos supra numero 125. explicavimus.

Finitur secunda secundæ.

BREVIS ELUCIDATIO CIRCA

QUÆSTIONEM,

Utrùm quispiam persistens in affectu peccati mortalis satisfaciat præceptis recitandi Horas Canonicas, audiendi Missam die Festo, item eliciendi actus Fide, Spei & Charitatis, aliosve virtutum actus supernaturales.

I. *Quid intelligatur per affectum peccati.* II. *Demonstratur in exemplo.* III. *Resolut.* IV. *Probatur à ratione Theologica.* V. *Probatur ex Scriptura Sacra.* VI. *Probatur ex admissis.* VII. *Objectio.* VIII. *Confirmatur ex Conc. Trid.* IX. *Probatur ab inconvenienti.* X. *Objectio.* XI. *In distributione gratiarum est ordo.* XII. *Objectio.* XIII. *Motus gratiæ non usus gratiæ.* XIV. *Extenditur ad consuetudinem & occasionem proximam & neglectum restitutionis.* XV. *Citatur Sylvius.* XVI. *Item Pauvels.* XVII. *Item Boudart.* XVIII. *Item Collet.* XIX. *Objectio.* XX. *Objectio.* XXI. *Praxis.* XXII. *Nota practica.*

QUÆSTIONEM hanc discussi in Tractatu de Religione numero 61. & responsionem negativam solidis ibidem rationibus stabilivi; quibus, ut video, aliqui convicti eandem resolutionem acceptant pro parte, ut admittant non satisfieri præfatis præceptis ab eis, qui existunt in actuali peccato mortali; ast idem non esse extendendum universaliter ad omnes persistentes in affectu peccati mortalis.

I. Ut evitemus quæstionem de nomine vocis "affectus peccati," dicimus, "affectum peccati" hìc à nobis accipi prout continetur sub membro "actualis peccati:" peccatum autem dividitur adæquatè in peccatum actuale & habituale: peccatum habituale est "macula" ex actuali peccato in anima, cum quo peccato habituali conjungi & consistere simul possunt actus supernaturales Religionis & Contri-

tionis imperfectæ; "aflectus" verò "peccati" superaddit peccato habituali actum saltem virtualem vel implicitum.

II. Et ne in vago aberremus, exemplum positum fuit in illo, qui manè concipit firmam intentionem seu voluntatem occidendi inimicum; ipse ex ea intentione arripit iter, & in via ingrediens Templum aliquod, ibidem interest Missæ obligationis die festo, non cogitans ibidem actu seu reflexè de homicidio: finitâ Missâ ex præconcepta intentione prosequitur viam & occidit inimicum. Supponitur in hoc exemplo, quòd homicida ille tempore Missæ non retractaverit intentionem occidendi; tunc enim cessaret quæstio, quia cessaret affectus peccati per retractationem intentionis.

III. In hoc exemplo sive supposito videtur dicendum, quòd ipse non satisfeçerit præcepto audiendi Missam, juxta præceptum, "reverenter," seu cum reverentia utique interna & religiosa, quæ pertinet ad substantiam actûs præcepti, qui sine usu gratiæ compleri nequit.

IV. Ratio data est Num. 61. nimirum quod implicet, ut voluntas per peccatum mortale sive per intentionem occidendi hominem infinitè se quantùm est de se, avertat à Deo, eumque contemnat & inhonoret, & eadem voluntas simul eodem tempore per usum gratiæ supernaturalis se convertat ad Deum, eumque honoret offerendo Sacrificium latreuticum & propitiatorium, quantùm ad suam personam; adde, quòd ponat positivum obicem gratiæ & usui ejusdem.

V. Probatur secundò ex Scriptura S. quæ ubique requirit ut primò peccator se convertat & cesset à peccatis: Isaïæ 1. v. 14. "Calendas vestras & solemnitates vestras odivit anima mea...& cùm extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis: & cùm multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. v. 16. quiescite agere perversè."

Præfatus textus non potest restringi ad eos solos, qui actu externo perpetrant peccatum, nam eo tempore, quo orabant non perpetrabant homicidia: atqui non potest etiam extendi ad eos, qui solùm in "habituali peccato" stabant, quia Deus eorum preces exaudit, cùm possint procedere ex gratia & cum contritione imperfecta, quibus Deus non dicit: "non exaudiam orationes vestras." Ergo textus debet intelligi de illis, qui existunt in affectu peccati mortalis effusionis sanguinis; agitur autem in textu de cultu festorum, cui non satisfaciebant ob affectum peccati, sive quia "manus" eorum "Sanguine plenæ" erant, datur

autem à Deo hæc unica ratio, nec alibi aliam indicat. Sententia hæc S. Scripturæ generalis est, sine exceptione, neque ullus locus alius Scripturæ invenitur, per quam restrictio evinci possit. Similia S. Scripturæ loca aptissimè verificantur in iis, qui persistunt in affectu peccati mortalis.

VI. Probatur tertiò ex admissis: admittitur enim, quod quispiam persistens in actu peccati mortalis sive in peccato actuali non satisfaciat illis præceptis actuum supernaturalium: subsumo: atqui ille præfatus, intendens occidere inimicum, persistit in peccato actuali moraliter continuato tempore Missæ, ergo non satisfacit præcepto. Probo subsumptum: quia peccatum adæquatè dividitur in actuale & in habituale; atqui ille persistit non solummodo in habituali, quod est sola macula, ergo persistit in actuali, quia non datur tertium divisionis istius membrum apud Theologos cognitum.

VII. Non obstat, quòd ipse tempore Missæ non cogitaverit reflexè de homicidio.

Respondeo enim, quòd equidem tempore Missæ perseveraverit intentio occidendi saltem virtualiter, cùm non fuerit retractata, & ex ea homicidium secutum fuerit, atqui illa virtualis intentio in moralibus æquivalet actuali; ergo, &c.

Unde eximius D. Daelman Doctor Lov. cujus authoritas non est exigua in Universitate Lov. in Tract. de Sacram. obs. 2. describit virtualem intentionem, quòd sit intentio actualis non retractata, ergo præfata intentio virtualis homicidii potest dici intentio occidendi actualis non retractata juxta ipsum.

Simili modo loquitur Ampl. D. Braunman t. 1. diss. 1. de intent. p. 14. quando voluntas propensione suâ fertur in aliquid agendum, & illud agit, etiamsi mens non attendat, rectè dicitur hoc "actualiter" velle.

VIII. Is loquendi modus confirmatur ex Conc. Trid. Sess. 14. cap. 3. ubi docet, quòd in Sacramento Pœnitentiæ, requiratur "Actus contritionis;" atqui tamen certum est, quòd sufficiat "Contritio virtualis," ergo illa contritio virtualis potest dici "Actus" scilicet continuatus. Infero à pari: ergo intentio occidendi præfata virtualis tempore Missæ potest dici "Actus" scilicet moraliter continuatus. Actus enim internus intentionis voluntatis in anima compatitur alios actus disparatos, neque ideo statim cessat, quamdiu finis non est obtentus, vel intentio per retractationem voluntatis vel aliter non desiit.

Denique indubitatum est, quòd committi possint peccata ignorantiæ, omissionis, negligentiæ, &c. etiam pro eo tempore, quo peccator de eis cogitat, & alia agit: similiter peccatum odii interni dicitur continuum diem & septimanam, licèt alia negotia interea peragantur, & hæc omnia peccata continentur sub membro actualis peccati.

IX. Qui ab hac nostra resolutione recedere tentaverit, admittere debebit, quòd fur eodem tempore, quo occupatur in opere furti, simul possit debitè & reverenter audire Missam. Item quòd Beneficiatus, eodem tempore, quo cum concubina libidinosè in lecto decumbit, possit simul devotè recitare horas canonicas, à quali doctrina abhorret sensatus homo. Nunquam solida dabitur disparitas, nam utrique ponunt obicem positivum gratiæ necessariæ ejusque usui: hinc convellitur effugium aliquorum dicentium, quòd affectus peccati non impediat actum præcepti supernaturalem; quando affectus iste est in alia specie peccati: nam exempla superiora sunt de affectu in alia specie peccati, utì & exemplum S. Scripturæ superiùs adductum.

X. Objicitur. Iste præfatus peccator sive homicida, urgente præcepto supernaturali orationis, recipiet gratiam ad orandum, atqui poterit uti illâ gratiâ, ergo poterit debitè audire Missam.

R. Jam dictum est, quòd ponat obicem positivum gratiæ interiùs recipiendæ, quamvis Deus paratus sit dare gratiam.

R. 2°. Transeat assumptum: distinguo subsumptum: atqui poterit uti illâ gratiâ deponendo affectum illum peccati, consedo subsumptum. Atqui poterit uti illâ gratiâ, in sensu composito, sive in actu secundo simul persistens & perseverans in affectu peccati mortalis, nego subsumptum, quia secundùm ante dicta implicat; & ideo prior gratia, quæ tali peccatori datur, tendit ad conversionem cordis ejus à peccato actuali: XI. Deus enim in distributione gratiarum observat ordinem ut non sit repugnantia; ita v. g. Deus non tribuit infideli gratiam spei vel amoris Dei, nisi priùs vel simul det eidem gratiam actûs fidei: sic Deus non concedit isti peccatori gratiam devotæ orationis, nisi priùs vel simul largiatur ei gratiam deponendi affectum peccandi, vel nisi iste affectus sublatus sit: potest autem homicida præfatus istum affectum peccandi deponere, sive potest ab actuali illo peccato cessare viribus naturæ sinè gratia supernaturali: & deposito isto affectu, & existens in peccato mortali solummodo habituali poterit per usum

gratiæ devotè orare, reverenter audire Missam & satisfacere præcepto.

XII. Objicitur: supponatur, quòd Deus donet illi, persistenti in affectu peccati mortalis, gratiam ad conversionem remotè sufficientem: ista gratia juxta doctrinam Schòlæ Lovaniensis habebit aliquem effectum, ergo ille pe sistens in "affectu" peccati mortalis faciet aliquem actum supernaturalem bonum ex gratia.

XIII. R. Admisso supposito negatur consequentia; nam effectus iste ex illa gratia, erit quidem motus gratiæ, illuminatio, &c. Sed non erit actus liber seu usus gratiæ quamdiu perseverat in eodem affectu peccati mortalis; admittimus enim, quòd gratiæ etiam interiori resisti possit.

XIV. Ex dictis concludimus, idem esse dicendum de omnibus, qui persistunt in "affectu peccati mortalis: cujusmodi sunt consuetudinarii," qui retinent "consuetudinem" peccandi mortaliter voluntariam seu non retractatam: item illi, qui versantur in "occasione proxima" peccandi mortaliter. Ratio liquida est, quia illi retinent voluntatem peccandi de cætero, imò velle occasionem seu periculum peccandi, jam est peccare actualiter. Comprehenduntur ob eandem rationem illi, qui manent in mora mortali seu neglectu debitæ "restitutionis:" legatur Lessius de Just. lib. 2. cap. 12. dub. 3. fol. 138.

XV. Doctrina hæc non est singularis; pro ea enim citavi Doctorem Franc. Sylvium, qui ante annos centum viginti in resolutionibus ad verbum "oratio," tum senex fundamentum fixit docens, quòd oratio peccatoris, in affectu peccati mortalis perseverantis, non habeat veram "Orationis" essentiam.

XVI. Eandem doctrinam quoad auditionem Missæ Erud. D. Pauwels quondam Plebanus S. Petri Levanii & Præs. Coll. Attreb. (cujus auditur fui) tradidit in Lectionibus publicis in Hallis Lovanii, & luci dedit in Theol. pract. tom. 2. de audit. Missæ n. 46. & seq. Igitur illa doctrina non est nova in Schola Theol. Lov. Concedit quidem, quòd peccator ille exteriùs impleat præceptum, sed non coram Deo; nam audientem Missam in affectu peccati mortalis æquiparat communicanti sacrilegè in Paschate.

XVII. In eandem sententiam descendit Boudart t. 4. tract. 5. de 3. præcep. Decal. §. 52. q. 2.

XVIII. Doctor Collet in suo opusculo de Officio Divino 1. pag. cap. 2. §. 2. n. 11. pro hac doctrina citat Authorem praxis Sacram. ipse autem addit, quòd desuper consuluerit

aliquos Doctores Sorbonæ non suspectos, qui judicarunt, Beneficiarium, qui recitavit Horas Can. in affectu peccati mortalis, obligandum ad restitutionem fructuum.

Magis severè & rigidè circa auditionem Missæ in tali statu loquuntur Author libri "Morale Chrétienne," lib. 3. sect. 3. art. q. à n. 237. ad 243. Pontas, verbo "Missa," casu 45. aliique.

XIX. Multi quidem Scriptores videntur docere oppositum, sed hoc ad ea tempora referendum est, quando opinabantur satisfieri præceptis actuum supernaturalium per actus etiam intrinsecè malos: nam in confirmationem sæpea dijungunt hoc exemplum, quòd per Communionem sacrilegam satisfiat præcepto Communionis annuæ; qui error jam cessat per damnationem prop. 55. Innocentii XI. anno 1679.

XX. Objicitur: Hæc doctrina non est conformis praxi Confessariorum; ergo, &c.

XXI. R. De praxi Confessariorum magis testari possunt Examinatores Synodales, per quorum examen in hac Diœcesi Confessarii assiduè transeunt. Illi autem attestantur, se in examine constanter recipere hoc responsum: quòd consuetudinarii, & qui manent in occasione proxima peccandi mortaliter, vel in odio aut in neglectu restitutionis nempe mortali, toto illo tempore persistant in affectu peccati sive in actuali peccato, ac ideo eodem tempore non satisfecerint præceptis actuum supernaturalium, si obligaverint, fidei, spei, charitatis, contritionis, auditionis Missæ, &c. & insuper, quòd eos moneant, ut de neglectu istorum actuum eliciant novam contritionem, atque desuper se accusent, inquantùm rei sunt.

XXII. Notandum practicè, quòd multi consuetudinarii aliique sæpius non apprehendant, se perseverare in affectu peccati mortalis, vel quòd non satis cognoscant illum peccati affectum obstare impletioni præceptorum actuum supernaturalium, quia etiam videntur aliquando habere humanas velleitates se emendandi, sub quarum pallio decipiuntur. Interim ex his causis ignorantiæ vel inadvertentiæ possent sæpe excusari à tanto, saltem quando actum externum præstiterunt cum humana quadam voluntate, quam putabant sufficientem, ad satisfaciendum præceptis v. g. interfuerunt missæ, recitarunt formulas actuum fidei, spei, charitatis, &c.

Ad plures alias objectiones respondi in Tract. de Relig. num. 61.

Hæc dicta sint causâ inquirendæ veritatis in quæstione maximi ponderis in praxi; & ideo eadem lubenter subjicio non solùm censuræ Superiorum, verùm etiam judicio cujuscumque viri prudentis.

Imprimi poterunt. Optandum tamen, ut quæstio hìc juncta penitiùs utrimque ab omnibus examinetur pro uniformitate praxis Confessariorum. Dabam Mechliniæ die 27. Aug. 1763.

A. COLLAERTS, L. C.

INDEX.

Prior Numerus designat Numerum marginalem, posterior indicat Paginam.

NUM.		PAG.
1	OCTO virtutes justitiæ annexæ, ...	9
	Sunt partes justitiæ potentiales, quia in aliquo conveniunt cum justitia, in aliquo ab ea deficiunt, ...	ib.
2	Definitio virtutis Religionis, ...	10
3	Objectum Religionis materiale est cultus Dei, ...	ib.
	Objectum ejus formale est ratio debiti, ..	ib.
	Excellentia Dei est objectum formale remotum,	11
	Opera supererogatoria quomodo dicuntur cultus debitus, ...	ib.
4	Religio non est virtus theologica sed moralis dignissima, ...	ib.
	Explicatur 1. Reg. 15. "Melior est obedientia quam victimæ, ...	12
5	Divisio actuum Religionis in internos & externos, in elicitos & imperatos, ...	ib.
	Duo sunt interni devotio & oratio, explicatur: Joan. 4. "Veri Adoratores adorabunt in spiritu & veritate,"	13
6	Actus religionis eliciti realiter & moraliter, ...	ib.
	Aliqui solùm sunt moraliter eliciti, ut genufluxio	ib.
7	Actus religionis imperati, ...	ib.
8	Quid devotio, ejus varia acceptio, ...	ib.

NUM. PAG.
9 Quid meditatio? 15
Meditatio cum abstractione à sensibus, ... 16
10 Effectus devotionis est lætitia mentis, & per accidens tristitia, ... ib.

DE ORATIONE.

11 Quid oratio, ejusdem divisiones, ... 17
12 Oratio est necessaria necessitate medii & præcepti, Utilitates orationis, ... 18
13 Præceptum orandi quandonam obliget, ... 19
Non omne peccatum est ex defectu orationis, ... 20
14 "Oportet semper orare:" tres interpretationes, ... ib.
15 Oratio vocalis est utilis ob tres rationes, ... 21
Est etiam in præcepto ipsa Oratio Dominicana, ... ib.
16 Explicatio Orationis Dominicæ, ... 22
Constat præfatiuncula & 7. petitionibus, ... ib.
Est dignissima ex sextuplice capite, ... ib.
17 Vox "Pater" accipitur essentialiter, ... 23
Deus est Pater noster ex 4. titulis, ... ib.
18 Quomodo "Nomen Dei" dicatur sanctificari, ... 24
19 "Regnum Dei" triplex significatur, ... ib.
20 In 3. petitione intelligitur voluntas Dei complacentiæ, ... 25
Quid sit, sicut in Cœlo & in terra, ... ib.
21 Petitionis quartæ singula verba explicantur, ... 26
Intelligitur panis spiritualis & materialis, ... ib.
22 In 5. petitione Debita sunt peccata & pœnæ, ... 28
Quid debitoribus nostris remittendum, ... ib.
Quomodo peccator id proferat sinè mendacio, ... 29
23 In 6. Petitione petimus liberari à tentatione seductionis, ... ib.
24 Explicatur 7. petitio, ... 30
25 Explicatur Salutatio Angelica, ... 31
26 Proponitur Rosarium cum 15. Mysteriis, ... 32
27 Litaniæ duæ approbatæ tanquam orationes publicæ, ib.

DE HORIS CANONICIS.

28 Definitio, ... 33
Sunt septem Horæ Canonicæ, ... ib.
29 Ad Horas Can. obligantur constituti in ordine sacro, non sic solùm Tonsurati, ... 34
Mulieres Canonicæ obligantur, ib. & 40

NUM. PAG.
30 Religiosi utriusque sexûs ad chorum professi obligantur, non novitii, ... 34
31 Beneficiati obligantur, si beneficium reddat tertiam partem sustentationis, ... 35
32 Si Beneficium constanter nullos reddat fructus, recitet aliquoties, ... 37
33 Si Beneficiatus solùm per accidens non recipiat fructus, obligatur, ... 38
Sicut & iis, qui studii causâ, vel ex dispensatione abest, ... ib.
34 Ante institutionem seu collationem Beneficii, non est obligatio recitandi Horas, ... 39
Sed post eam obligatur, si fructus trahat, ... ib.
In casu Beneficii litigiosi obligatur possessor, ... 40
35 Deservitor Beneficii tenetur ad horas, non Coadjutor, ... ib.
Qid faciat pensio & præstimonium, ... ib.
36 Qualis restitutio oriatur ex omissione Horarum. Bulla Pii V. & explicatio ejus, ... 41
37 Restitutio debet fieri Fabricæ Beneficiorum, vel dari Pauperibus, ... 43
Quantùm Pastor, omittens Horas, debeat restituere, ... ib.
38 Causæ excusantes à restitutione, ... 44
Distractio mortaliter mala non liberat à restitutione, sed venialiter mala liberat, ... ib.
Excommunicatio vel incarceratio justa nan liberat à restitutione, ... ib.
39 Impotentia ex fraude non liberat à restitutione, ... 45
Quandonam morbus ex ebrietate excuset à restitutione, ... 46
40 Omissio Horarum Can. est peccatum contra Religionem, ... ib.
Beneficiatus insuper peccat contra justitiam, ... 47
Sensus axiomatis: "Beneficium datur propter Officium," ... ... ib.
Obligatio illa provenit ab Ecclesia non à Fundatoribus, ... ib.
Recitans Horas in statu solùm habituali peccati mortalis potest satisfacere præcepto; non is, qui est in affectu peccati mortalis, ... 48
41 Omissio unius parvæ Horæ sufficit ad peccatum mortale, ... ib.
Partes exiguæ ejusdem dici coalescunt, non dierum dictinctorum, ... 49

NUM. PAG.
42 Tres causæ excusantes à lectione Horarum, ... 50
Excommunicatio, &c. non excusat, ... 51
43 Quid sit recitare Horas "devotè & studiosè," ... 51
Oratio in Templo est utilior, ... 52
44 Intentio requiritur formalis vel virtualis, implicita sufficit, ... 53
45 Attentio est triplex ex parte subjecti, ... 54
46 Est etiam triplex ex parte objecti, ... 55
Attentio ad verba & ad Deum necessaria est, ... 57
47 Distractio plenè voluntaria tollit essentiam orationis, ... ib.
Non sic distractio involuntaria, ... ib.
An distractio voluntaria impedit valorem sacramenti, ... ib.
48 Distractio indirectè voluntaria multipliciter, ... 58
49 Distractio perfectè voluntaria in materia gravi Horarum Can. est peccatum mortale, ... 60
Distractio imperfectè voluntaria excusat à mortali, ... 61
50 De Syncopa, sive mutilatione verborum, ... ib.
Quomodo recitans Horas debeat seipsum audire, ib.
Defectus sunt, nimia celeritas & nimia tarditas, 62
51 Interruptio moralis in eadem Hora Can. facit, extra chorum, peccatum saltem veniale, ... 63
52 Obligatio sub veniali, recitandi Matutinum & Laudes ante Missam, ... 64
53 Inversio Horarum Can. extra chorum, est defectus venialis, sinè causa, ... 65
Inversio partium ejusdem Horæ Magis obest, ... ib.
Recitare Officium pro Officio, non licet, ... ib.
54 Recitans cum socio debet audire verba socii, ... 66
Socius debet legere per modum orationis, ... ib.
Debet recitatio fieri, sinè supplantatione, alternatim, ... ib.
55 Rectè Officium Divinum fit cum cantu, ... 68
56 Canonici obligantur ad cantandum in choro, ... ib.
57 Distributiones quotidianæ pro præsentibus cantantibus, ... 70
Exceptiones, in quibus absentes gaudent distributionibus, ... 71
Cantans cum voluntaria distractione non gaudet distributionibus, ... ib.
58 Tempus recitandi Horas Can. 73

DE EFFECTIBUS ORATIONIS.

NUM.		PAG.
59	Quatuor effectus orationis, ...	74
60	Oratio est infallibiliter impetratoria, si sit stipata quatuor his conditionibus: 1. piè, 2. perseveranter, 3. necessaria ad salutem, 4. & pro se petat, ...	75
61	Peccator pœnitens exauditur, ...	77
	Sacerdos vel Beneficiatus recitans Horas Can. in affectu peccati mortalis, non satisfacit præcepto Ecclesiæ, ... 77 &	389
62	Licet petere à Deo spiritualia simpliciter temporalia conditionatè, ...	80
	Non licet petere, ut, quæ non sunt salutaria, fiant salutaria, ...	81
63	Mala spiritualia non licet petere, ...	ib.
	Temporalia mala aliquando licitè petuntur, etiam aliis inferenda, ...	82
	Quomodo explicentur imprecationes Prophetarum, ...	ib.
64	Pro quibus orandum, ...	83
65	Triplex fructus orationis: generalis & specialis & specialissimus, ...	84
66	An Sacerdos vel Beneficiatus, recitans Horas, possit pro uno specialiter orare, ...	85

DE RELIQUIS ACTIBUS RELIGIONIS

67	Quid sit adoratio, ...	86
68	Quid sit sacrificium, ...	ib.
	Quomodo in Sacrificio Missæ fiat peremptio, ...	ib.
69	Minister Sacrificii est solus Sacerdos in N. L. ...	88
	Sacrificium soli Deo offerri potest, ...	ib.
70	Divisiones Sacrificii, ...	89
71	Decimæ debentur Ministris Ecclesiæ, ...	ib.
72	Divisiones decimarum, ...	90
73	Modi acquirendi decimas, ...	91
74	Decimæ novales, ...	92

DE VOTO.

75	Definitio voti, & ejus explicatio, ...	94
76	Votum fictum triplex, ...	95

NUM. PAG.
77 Votum sinè voluntate se obligandi est invalidum, ... 96
Votum absque voluntate implendi, est validum, ib.
78 Votum debet esse perfectè deliberatum, ... 97
79 Votum ex metu, etiam gravi, est validum, ... ib.
Votum solemne ex metu est irritum jure positivo, ... 98
80 Error, dolus vel ignorantia circa substantiam voti, illud irritant, ... 99
Non sic error accidentalis, ... 100
Error circa causam finalem impedit votum, ... ib.
81 Votum est res concilii, ... 101
82 Votum est actus latriæ, seu virtutis Religionis elicitus; sed executio sæpe est actus Religionis solùm imperatus, ... ib.
83 Votum latè dictum fit Sanctis & est actus duliæ, 102
Sensus verborum professionis religiosæ, ... ib.
84 Materia proxima voti debet esse bonum melius, 103
85 Devoto cujus una pars est impossibilis vel illicita, 104
86 Votum obligat quoad substantiam licèt accidens fiat impossibile, ... 105
Cessante voto cessant accessoria, ... ib.
87 Quomodo obligat votum non peccandi, ... 106
88 An votum de re mala possit esse validum, ... ib.
Vovit quis religionem, ut fiat Abbas, ... ib.
Quæstio de voto Jephte, ... 107
89 De voto valido & illicito, ... 108
De voto contra legem, vel contra prius votum, ... ib.
Votum prodigum est invalidum, ... ib.
90 Votum debet esse de meliori bono in se vel respectivè, ... 109
Datur actus bonus, qui non est materia voti, ... ib.
Intelligitur bonum melius quàm ejus oppositum, ib.
91 Votum de actu indifferenti est invalidum, ... 111
Sicut & vota de rebus inutilibus, ... ib.
Quid de voto non vovendi, ... ib.
Quintuplex materia inepta voti, ... ib.
92 Vovere rem incapacem voti, est saltem veniale peccatum, ... 112
Quomodo peccet fictè vovens, ... ib.
An peccet, quem pœnitet voti facti, ... ib.
93 Effectus voti est obligatio Religionis, illa obligatio regulariter in materia gravi est gravis, ... 113
Vovens potest in materia gravi se obligare sub levi, non è contra, ... ib.

NUM. PAG.
94 Dubius de valore voti, debet illud observare, ... 115
Casus aliqui resolvuntur, ... ib.
95 Violatio voti est peccatum contrà Religionem, ... 116
Ex genere suo peccatum mortale, .. ib.
Quandonam materiæ parvæ coalescant, & quandonam non, exemplis docetur, ... 117
Renovatio voti quid efficiat, ... ib.
96 Triplex est votum pœnale, ... 119
97 Quædam contra votum fiunt validè, quædam invalidè, ... ib.
Casus de obligatione voti concurrente cum alio debito, ... 120
98 Unus non obligatur alterius voto quatenùs personali, sed voto reali alterius potest obligari, .. ib.
Quomodo hæres possit obligari voto personali testatoris, ... 120
99 Quomodo votum de actu alterius possit esse validum, ... 122
Quomodo votum unius possit impleri per alium, .. ib.
Quomodo votum Communitatis obligat posteros, ib.
100 Tempus voto additur aliquando ad finiendam obligationem, aliquando ad eam sollicitandam, ... 123
Prævidens impedimentum debet prævenire, ... ib.
101 Regulæ pro voto conditionato, ... 124
Conditio pœnalis quomodo obliget, ... ib.
102 Divisiones voti, ... 125
103 Votum simplex & solemne differunt specie, ... 126
Solemne dirimit matrimonium jure naturæ, ... ib.
104 Qui vovere possint, ... 128
Christus non vovit, ... ib.
105 Qualiter subditi possint vovere, ... 129
106 Quibus modis cesset votum, ... ib.
107 Irritatio est annullatio voti validi non firmi, ... 130
Differentiæ inter irritationem & dispensationem, ib.
108 Quomodo Pontifex, Episcopus & Superiores Religiosorum possint irritare vota, ... 131
Quid de votis Novitiorum, ... ib.
109 Quomodo pater, mater, tutor & maritus irritent vota, ... 132
110 Quomodo vota confirmata possint irritari & a quibus, ... 134

DE DISPENSATIONE VOTI.

NUM.		PAG.
111	Dispensatio sinè justa causa in voto est invalida,	134
112	Potestas ordinaria dispensandi, ...	135
113	Potestas delegata dispensandi in votis, & commutandi vota, ...	136
114	Quæ sint justæ causæ dispensandi, ...	138
115	Quid servandum in commutatione voti, ...	ib.
	Privata authoritate fieri nequit, ...	ib.
116	Commutato voto, aliquando licet redire ad priorem materiam, si disjunctivè facta sit commutatio, ...	140
117	An Pontifex possit in voto solemni dispensare,	ib.
118	Sunt quinque vota simplicia reservata Pontifici,	141
	Votum non nubendi & similia non sunt reservata,	ib.
119	Vota conditionata in materia reservata, sunt reservata, ...	143
	Votum disjunctivum de una parte non reservata, non est reservatum, ...	143
120	Tempore Jubilæi quid notandum circa mutationem voti per Confessarios, ...	144
121	In voto reservato aliquando dispensat Episcopus, scilicet in dubio & necessitate urgente, ...	145
122	Obreptio vel subreptio malitiosa circa causam finalem vel impulsivam, reddit dispensationem nullam, ...	146
	Sub-vel Obreptio sinè culpa interposita, circa causam finalem vel substantiam voti, reddit dispensationem invalidam, aliter non, ...	ib.
123	Per mutationem materiæ potest cessare votum,	147
	Votum ob periculum mortis vel damni cessat, nisi tale periculum in voto comprehensum sit,	148
124	Cessante causâ finali voti, cessat votum, ...	149
125	De statu religioso, ...	ib.
	Regulæ approbatæ, quæ sint, ...	150
126	Quæstiunculæ in materia virtutis Religionis, ...	151

DE JURAMENTO.

127	Divisiones juramenti, ...	154
128	In assertorium & promissorium, sub hoc continetur comminatorium, ...	155
129	In simplex contestatorium & execratorium, ...	156

UM. PAG.
130 In juramentum per Deum & per creaturas, ... 56
Per Creaturas juratur vel contestatorie, vel execratorie,... ... ... ib.
131 Juramentum implicitum, accessorium, per se stans, & calumniæ, ... 157
132 Variæ formulæ jurandi, ... 159
133 In dubio attendi debet communis sensus, ... ib.
134 Variæ formulæ dubiæ, ... 160
135 Formulæ jurandi implicitè, ... 161
136 Formulæ jurandi execratorie,... ... 162
Formulæ quædam sinè juramento, ... ib.
Formula *Zoo waer als Godt* an sit blasphemia? 163
137 Formulæ inaniter prolatæ, ... 164
Formulæ imprecationum differunt à juramento, ib.
138 Formulæ jurandi blasphemæ,... ... 165
139 De formulis jurandi corruptis, ... 167
140 Licet jurare. Explicatur Textus Matth. 5. "Non jurare omnino," 169
Cum licentia Episcopi, Clerici coram Laïco Judice juramentum præstant,... ... 169
141 Finis & effectus juramenti est confirmatio veritatis, 171

DE COMITIBUS JURAMENTI.

142 Tres sunt comites juramenti, ib.
143 Veritas juramenti est duplex, materialis & formalis, ... 172
144 Comes justitiæ significat esse licitum & honestum, 173
145 Materia juramenti proxima est assertio honesta, 174
Quomodo actio alterius cadat sub juramentum, ib.
Materia juramenti promissorii est actio licita, honesta & possibilis respectu jurantis, ... ib.
146 Peccata & actus indifferentes vel impossibiles non sunt materia juramenti promissorii, ... 175
147 Obligatio juramenti est gravis & virtutis Religionis, ... 177
148 Unus propriè non obligatur juramento personali alterius; sed ex alio pacto accedente potest obligari, ... 178
Quomodo juramenta Capituli, vel Civitatis obligent, ... ib.
149 Quomodo juramentum conditionatum obliget, .. 180
Qui juravit filiæ matrimonium, an possit ingredi Religionem, ... 182

NUM. PAG.
150 An obliget juramentum de actu contra legem, mandatum, aut votum, ... 182
Juramentum prodigi an valeat, .. ib.
Juramentum illicitum & validum, ... 183
151 Actus contra juramentum aliquando est validus, aliquando non, ... ib.
Validè revocatur testamentum juratum, ... 184
152 Quid faciat juramentum circa contractus, ... 186
153 Juramentum ex metu factum obligat, ... ib.
Juramentum redeundi ad carcerem obligat, ... ib.
154 Juramentum vergens in deteriorem exitum non obligat, ... 187
Juramentum occultandi medicinam, ... ib.
155 Juramentum cum ignorantia vel errore circa substantiam non obligat, ... 188
Juramentum factum Gabaönitis fuit validum, ... ib.

DE JURAMENTO SIMULATO.

156 Juramentum sinè voluntate implendi est obligatorium, ... 189
Juramentum sinè voluntate se obligandi factum homini est validum, ... ib.
157 Juramentum sinè intentione jurandi factum homini obligat, ... 190
Et peccatur graviter, ... ib.
158 Juram. cum restrictione mentali est perjurium, 191
159 Juramentum cum amphibologia reali est illicitum & perjurium, ... 192
Oportet jurare ad mentem petentis, ... 193

DE PERJURIO.

160 Divisiones perjurii, ... 194
161 Perjurium ex defectu comitis veritatis est peccatum mortale, ... 196
162 Nec datur in eo parvitas materiæ, ... ib.
163 Juramenta rei exiguæ, & urbanitatis quomodo obligent, ... 199
164 Perjurium ex defectu comitis justitiæ est mortale peccatum quando juratur peccatum, ... 200
Sed quando juratur actus indifferens, aliqui excusant à mortali, ... ib.

NUM. PAG.
165 Qui jurat occidere alium, peccat dupliciter, ... 202
Juramentum de re impossibili, est perjurium ... ib.
166 Defectus comitis judicii, seu justæ causæ est peccatum veniale, ... 203
167 Consuetudo jurandi quidlibet est mortalis, & singuli actus ordinariè sunt peccata mortalia ob periculum perjurii, ... ib.
Consuetudo jurandi verum est mortalis, sed actus venialiter mali, ... ib.
Actus inadvertenter à consuetudine voluntaria procedentes, sunt peccata formalia nova, ... 204
168 Quæ consuetudo dicatur efficaciter retractata, 206
169 Remedia contra consuetudinem jurandi, ... ib.
170 Consuetudo, duratio, &c. in confessione debent exprimi, ... 207
171 Excusationes consuetudinariorum refelluntur, 208
172 Juramenta non fraudandi tributa, servandi statuta, &c. 209
173 Juramentum formularii Alex. VII. ... 210
174 De juramento per falsos Deos, ... 212
175 Non licet petere juramentum à pejeraturo, ... ib.
176 Pœna perjurii & blasphemiæ, ... 213

QUIBUS MODIS CESSET JURAMENTUM.

177 Irritare juramentum competit potestati dominativæ aut quasi dominativæ, ... 214
Quis possit dispensare in juramento, ... ib.
Cessat juramentum cessante fine, item per mutationem materiæ, ... 216
Item cessat per non acceptationem vel per condonationem, ... ib.
178 Quæstiunculæ, ... 217
179 Adjuratio duplex, deprecativa, & compulsiva, ... 220
Signum Crucis formatur duplici modo, ... ib.
Continentur Mysteria SSmæ. Trinitatis, Incarnationis & Passionis Christi, & Redemptionis nostræ, ... 221
Utilitates signi Crucis, ... ib.
Antiquitas usûs, ... ib.

VITIA OPPOSITA RELIGIONI.

NUM.		PAG.
180	Superstitio per excessum, irreligiositas per defectum, ...	224
181	Divisiones sive varii modi superstitionis, ...	ib.
182	Idololatria est peccatum mortale, & non datur parvitas materiæ, ...	225
	Idololatria ficta est peccatum, ...	ib.
183	Divinatio superstitiosa & ejus malitia, ...	226
184	Divisiones divinationis, & species ejus, ...	227
	Usus virgulæ divinatoriæ, ...	ib.
	Excusantur Joseph, Jonathas, Abrahæ famulus,	ib.
185	Astrologia judiciaria prohibita est, ...	228
186	Observatio somniorum aliqua naturalis & licita ; alia superstiosa & mala, ...	229
187	Sortes divisoriæ & consultoriæ aliquando sunt licitæ, ...	230
	Sortes divinatoriæ sive sortilegium nunquam, ...	ib.
188	Vana observantia eventuum frequens, ...	331
189	Observantia sanitatum, ...	ib.
	Cæremoniæ ad S. Huberti excusantur, ...	ib.
190	Magia est ratio operandi mira per signa ope dæmonis, ...	232
	Dividitur in magiam nocivam seu maleficium & in non nocivam, ...	ib.
191	De signis magicis, & remediis, ...	233
192	Signa magica licet destruere, etiam eo fine ut cesset malum, ...	234
193	Regulæ dignoscendi maleficium, ...	235
194	Irreligiositatis species, ...	236
	Tentatio Dei, ...	ib.
195	Sacrilegium triplex : personale, locale, & reale,	237
	Quandonam circumstantia loci vel temporis sacri addat malitiam mortalem, ...	ib.
196	Immunitas Ecclesiastica triplex : personalis, localis, & realis, ...	239
197	Clerici defraudantes tributa, peccant, ...	240
198	Immunitatis localis privilegia, ...	241
	Crimina excepta ab immunitate, ...	ib.

DE SIMONIA.

NUM.		PAG.
199	Simoniæ peccatum, ...	244
	In simonia juris divini non datur parvitas materiæ, ...	ib.
200	Simoniæ divisiones, ...	245
	Casus simoniæ humanæ, ...	ib.
201	Materia simoniæ est spirituale, vel spirituali annexum, ...	247
202	Spirituali annexum tripliciter: antecedenter, consequenter, & concomitanter, ...	248
203	Quæ permutationes spiritualium sint simoniacæ, ...	250
	Casus litigantium pro beneficio, ...	ib.
204	Pretium simoniacum triplex: munus à manu, ab obsequio, & à lingua, ...	252
	An simoniacum est dare spirituale ob consanguinitatem, ...	ib.
	Proponuntur casus simoniaci,... ...	253
205	Tituli eximentes à simonia, ...	254
206	Titulus sustentationis Ministri, ...	255
	Frequentans chorum ob distributionem, ...	ib.
207	Titulus laboris extrinseci, ...	258
208	Titulus redemptionis injustæ vexæ, ...	259
	Non apud collatores in jure suo, ...	ib.
209	Pallia simoniæ, ...	261
210	Simonia circa ingressum Religionis, ...	262
211	Simonia in triplici materia solùm subjacet pœnis	263
	Scilicet in Beneficialibus, in ordinatione, & ingressu Religionis, ...	ib.
	Pœnæ sunt excommunicatio, suspensio, inhabilitas ad idem Beneficium, infamia & restitutio fructuum,...	264
212	Simoniaca administratio Sacramentorum, uti & Professio religiosa est valida, ...	265
	Simoniaca collatio Beneficii est invalida: an jure naturæ, controvertitur, ...	266
213	Pretium simoniacum retineri non potest, ...	267
	Cui restitui debeat, & casus aliqui, ...	ib.

DE BENEFICIIS.

NUM.		PAG.
214	Definitio Beneficii, & explicatio, ...	270
215	Divisiones Beneficiorum, ...	272
216	Beneficia acquiruntur quinque modis, ...	ib.
	Quibus modis Beneficium amittatur, aut vacet,	273
217	Jus patronatûs, quomodo acquiratur, ...	274
	Patronus Ecclesiasticus ad præsentandum habet sex menses, Laïcus quatuor à die notitiæ vacationis, ...	ib.
218	Collatio vel institutio Beneficii alia libera, alia est non libera, ...	175
	Competit Ordinario loci, alibi Archidiacono; sed in curatis Beneficiis Episcopus dat curam animarum, ...	276
	Parochus potest revocari ad examen, ...	ib.
219	Formalitas introductionis in possessionem Beneficii, ...	277
220	Electio ad Beneficium fieri potest sub triplici forma, ...	278
221	Quibus modis Papa conferat Beneficia, ...	279
	Concordia Germaniæ, ...	ib.
	Usus in Belgio, ...	279
222	De jure devoluto conferendi Beneficia, ...	280
223	Resignatio una simplex, altera conditionata, ...	281
	Permutatio Beneficiorum quomodo peragatur, ...	ib.
224	Unio Beneficiorum triplex, extinctiva, accessoria, æquè principaliter consistens, ...	282
225	Qualitates Beneficiati: legitimitas, ætas, cælibatus, probitas morum, Tonsura, ...	283
	Irregularitas vel censura impedit, ...	ib.
226	Quæ, qualis intentio in suscipiente Beneficium requiratur, ...	284
227	Quomodo liceat petere vel appetere Beneficium,	285
228	Beneficia dignis, non indignis conferenda, ...	286
229	Dignissimis sunt conferenda Beneficia, ...	287
	An ex promotione digni, prætermisso digniori, oriatur obligatio restitutionis, ...	288
230	Exceptiones quatuor, ...	289
	Non licet accedere ad suffragia minus digni ...	ib.
231	Residentia personalis Beneficiati, ...	290
	Decreta Concilii Trid. circa residentiam. ...	ib.
	Curati tenentur jure divino residere, ...	ib.
	De absentia Canonicorum, ...	ib.

NUM. PAG.
232 Causæ excusantes à residentia, ... 292
Infirmitas vel impotentia culpabilis an excusat, ib.
Excommunicatio vel censura justa non excusat, ib.
Cui cedant fructus non residentium, ... ib.
233 Pluralitas Beneficiorum est illicita, ... 294
Exceptiones quatuor, ... ib.
Taxa pro honesta sustentatione, ... ib.
Possidens Beneficium sufficiens illicitè accipit secundum, licet insufficiens, ... ib.
Qui licitè possidet plura Beneficia satisfacit unicâ recitatione Officii Horarum, non sic, qui illicitè possidet, ... 295
234 Beneficia incompatibilia, alia primi generis, alia secundi generis, ... 296
Beneficia sub eodem tecto uniformia sunt incompatibilia, non sic semper difformia, ... 298
235 Pensio ex Beneficio alia Laïca, alia Ecclesiastica; alia realis, alia personalis, ... ib.
Quomodo pensio extinguatur, ... ib.
Quæ pensio possit redimi, ... ib.
236 De Regalia, ... 299

DE VIRTUTIBUS ANNEXIS JUSTITIÆ.

237 Pietas in Deum & in parentes, ... 301
Observantia respicit Superiores & personas excellentes, ... ib.
238 Obedientia, ejus objectum formale est ratio debiti superioritati, ... 302
Duplex exceptio non obediendi, ... ib.
239 Inobedientia formalis est peccatum mortale, ... 304
An detur in ea veniale ex parvitate materiæ, ... ib.
240 Gratitudo virtus est, ... 305
Ingratitudo vitium, quod communiter veniale peccatum est, ... ib.
241 Veritas seu veracitas est virtus, ... 306

DE MENDACIO.

242 Vitium ei oppositum est mendacium, ... ib.
Mendacium est triplex: jocosum & officiosum quæ sunt ex genere suo peccata venialia, ... il
Et perniciosum, hoc ex genere suo est mortale, i'

NUM. PAG.
243 Mendacium nullo casu est licitum, ... 308
Excusantur Jacob, Abraham, &c. ... ib.
244 Restrictio purè mentalis est mendacium, ... 309
Restrictio realis potest esse sinè mendacio, ... ib.
Christus non est usus restrictione mentali, ... 310
245 Amphibologia & æquivocatione uti aliquando licet, ... 311
246 Simulatio & hypocrisis continent mendacium in facto, ... 312
247 Affabilitas est virtus, vitia opposita sunt adulatio, & asperitas, ... ib.
248 Liberalitas est virtus, vitia opposita sunt avaritia per defectum, prodigalitas per excessum, ... 313

TRACTATUS DE FORTITUDINE.

249 Est virtus cardinalis, ... 315
Vitia opposita, per excessum temeritas seu audacia ... ... ib.
Et per defectum timiditas & ignavia, ... ib.
250 Martyrium est principalis actus fortitudinis, ... 316
Conditiones requisitæ ad martyrium, ... ib.
251 Virtutes annexæ fortitudini sunt quatuor: magnanimitas, magnificentia, patientia, perseverantia, ... 318

DE TEMPERANTIA.

252 Est virtus moderans delectationes gustûs & tactûs, ... 319
Vitium oppositum per excessum est intemperantia: per defectum insensibilitas, ... ib.
253 Sub temperantia sunt multæ aliæ virtutes, ... 320
Abstinentia est circa cibum & potum non inebriativum, ... ib.
Actus ejus præcipuus est jejunium, ... 321

DE JEJUNIO.

254 Divisiones jejunii, ... ib.
255 Jejunium Ecclesiasticum continet tres partes ... 322
Dies jejunii qui sunt in Diœcesi Mechlin., ... ib.
256 Jejunium Quadragesimale ad quid obliget ... 314
257 De abstinentia â carnibus, ... 325
Objectiones solvuntur, ... 326

NUM. PAG.
258 Unica refectio, ... 327
Plura parva coalescunt, ... ib.
259 Tripliciter peccatur contra formam unicæ refectionis, 1. sumendo plures, 2. protrahendo, 3. dividendo, ... 328
Quæ materia sit levis, ... ib.
260 Toties peccatur, quoties manducatur, ... 330
An violet jejunium, qui die anteriori plus manducat, ut faciliùs jejunet, ... ib.
Solvuntur objectiones, ... ib.
261 Hora refectionis circa meridiem, ... 331
262 Collatiuncula vespertina, ... 332
Quantitas accipitur respectivè, ... 333
Qualitas ciborum collatiunculæ, ... ib.
263 Tempus sumendæ collatiunculæ, ... 335
264 Quid intelligatur nomine cibi, quid nomine potûs, ... 336
Merus potus non frangit jejunium, ... 337
Qui bibit causâ sedandæ famis, an violat jejunium, ... ib.
265 An sumptio chocolat frangat jejunium, ... 339

DE CAUSIS EXCUSANTIBUS A JEJUNIO.

266 Causæ excusantes à jejunio, ... 340
Hæretici ligantur lege Ecclesiasticâ jejunii, non infideles seu non baptizati, ... 341
267 Quæ infirmitas corporalis excuset, ... ib.
Quid de infirmitate causata per propriam culpam, ... 342
268 Labor incompatibilis excusat, ... 343
Labor respectivè considerandus, ... ib.
Operarii otiantes die Festo, an obligentur jejunio, ... ib.
An labor esse debet necessarius, ... 344
Labor in fraudem assumptus, utî inhonestus non excusat à jejunio, ... 345
269 Iter incompatibile cum jejunio excusat, ... 346
Non iter inhonestum, vel in fraudem assumptum ib.
Quale & quantum iter excuset, ... ib.
270 Ætas ante finem tertii septennii excusat, ... 347
271 Senectus excusat solùm, quando impotentia accedit, ... 348
272 Quomodo prægnantes & pauperes excusentur, ... 348

NUM. PAG.
273 Dispensat in lege jejunii Papa pro universa Ecclesia, Episcopus pro suis Diœcesanis, ... 350
Parochus ex consuetudine, non verò Confessarii, 351
Dispensatus in una parte, non ideo pro integro jejunio dispensatus est, ... ib.
Conditiones & regulas dispensandi præscripsit Benedictus XIV. Summus Pontifex, ... 352
274 Utilitates jejunii, ... 353
275 Non licet dare cibos violaturo jejunium, ... 354
Caupones illicitè dant carnes Hæreticis in hac patria, ... ib.
Exceptio, ... ib.
276 Vitium gulæ opponitur temperantiæ, ... 355
Quinque modi seu species gulæ, ... 356
Quantum peccatum sit gula, ... ib.

DE SOBRIETATE ET EBRIETATE.

277 Sobrietas moderatur usum potûs inebriativi, ... ib.
Ebrietas est peccatum mortale ex genere suo, 357
Ebrietas venialis, ob levem excessum, vel ex indeliberatione, ... 358
278 Signa ebrietatis, ... ib.
Signa ambigua, ... ib.
279 Ebrietas nullo casu est licita, ... 359
280 Qui influit in ebrietatem alterius multipliciter peccat, ... 360
Qualiter caupones fiant rei, ... ib.
Qui inducit amentem vel infantem ad ebrietatem, peccat peccato ebrietatis in altero, ... 361
281 Quomodo mala in ebrietate commissa imputentur, 362

DE CASTITATE ET LUXURIA.

282 Castitas moderatur usum venereorum, ... 363
Est triplex : virginalis, vidualis, & conjugalis, ... ib.
Virginitas quomodo amittatur, ... 364
283 Luxuria est inordinatus appetitus venereorum, 365
Ejus octo enumerantur filiæ, ... ib.
Prohibetur jure divino extra matrimonium, ... ib.
284 Non datur in ea parvitas materiæ extra matrimonium, ... 366
Quomodo conjugati peccent per luxuriam, ... 367

NUM. PAG.
285 Septem species luxuriæ, ... 368
286 Fornicatio est peccatum mortale & jure naturæ prohibita, ... 368
Ratio S. Thomæ est sufficiens, ... 360
Objectiones, ... ib.
287 Stuprum est illicita virginis defloratio, ... 370
An circumstantia virginitatis in confessione exprimenda, ... ib.
Utrimque argumenta proponuntur, ... 372
Practica resolutio ex Suarez, & methodus, ... ib.
Circumstantia sponsi alterius est gravis, ... 373
288 Raptus explicatur & distinguitur ab aliis, ... ib.
289 Adulterium tripliciter committitur, ... 374
Consensus mariti est invalidus, & non excusat, 375
Continet malitias contra castitatem & contra justitiam, ... ib.
290 Incestus, scilicet cum consanguinea vel affine in gradibus prohibitis, ... ib.
Continet, ad minus, duas malitias, & contra castitatem, & contra pietatem sive honorificentiam eis debitam, ... ib.
Huc refertur propinquitas ex publica honestate, & ex cognatione spirituali, ... ib.
Peccatum Confessarii cum pœnitente, vel Pastoris cum parochianis explicandum, ... 376
Peccata carnis propinquorum inter eundem sexum huc reducuntur, ... ib.
291 Sacrilegium carnale est triplex; personale, locale, & reale, ... ib.
Locus sacer hìc strictè accipitur pro benedicto, ib.
Peccata merè interna non contrahant malitiam à loco, sed externa saltem consummata, ... 377
292 Peccatum contra naturam, ... 378
Ejus sunt 5 species, sive 5 modi, ... ib.
293 Bestialitas & congressus cum dæmone, ... 379
294 Sodomia perfecta & imperfecta, ... ib.
295 Modus contra naturam, ... 380
296 Pollutio & distillatio, ... ib.
Pollutio in somno, ... 381
297 Oscula, aspectus & tactus libidinosi, ... 382
Quæ possint dici oscula amicitiæ, ... ib.
Oscula infantium, ... 383
Aspectus picturarum impudicarum, ... ib.

NUM. PAG.
298 Loquens turpia peccat tripliciter: numerus & circumstantiæ audientium exponi debent, ... ib.
Quomodo peccent audientes, ... 384
299 Remedia contra peccata Luxuriæ, ... 385
Radix sive causa inspicienda, & inde non omnibus eadem remedia prosunt, ... 386
Motus ex timore, ... ib.
Non licet se negativè habere ad commotiones venereas, ... 387

VIRTUTES ANNEXÆ TEMPERANTIÆ.

300 Sunt quatuor: continentia, mansuetudo, clementia & modestia, ... ib.
301 Humilitas dicitur fundamentum virtutum per modum removentis superbiam, ... 388
Gradus humilitatis ex S. Benedicto, & S. Anselmo, ... ib.
Media humiliandi se infra alios, ... 389
302 Studiositas est virtus, ... 390
Item Modestia morum, vitia opposita, ... 391
303 An ornatus mulierum est licitus, ... ib.
304 Gratiæ gratis datæ possunt esse in peccatore, ... 392
Tres gradus miraculorum, ... 393
Solus Deus facit miracula, ... ib.
Quomodo dæmones in Egypto patraverint mirabilia, ... ib.
Dæmones non possunt facere miracula, ... ib.
Nec mutare homines in bestias, ... ib.
Duo fines miraculorum, ... 394
Falsa miracula ad sepulchrum Parisii, ... ib.
305 De variis statibus hominum, ... 395
Vita mixta ex contemplativa & activa est utilior & nobis & proximo, ... ib.

INDEX RERUM.

Prior Numerus designat Numerum marginalem, posterior indicat Paginam.

NUM.	A	PAG.
289	Adulterium continet plures malitias,	374
45	*Attentio* triplex ex parte Subjecti,	54
46	Et ex parte objecti,	55
67	*Adoratio* est actus Religionis,	86
179	*Adjuratio* alia deprecativa, alia compulsiva,	20
185	*Astrologia*,	228
247	*Affabilitas* & vitia opposita,	312

B

BENEFICIUM.

214	Beneficii definitio,	270
215	Et divisiones,	272
216	Acquiruntur, Beneficia quinque modis,	ib.
	Quibus modis amittantur,	273
217	Jus patronatûs quomodo acquiratur,	274
218	Collatio & institutio Beneficii,	275
219	Formalitas introducendi in possessionem,	277
220	Triplex forma electionis,	278
221	Papa quibus modis conferat Beneficia,	279
	Concordata Germaniæ, & usus in Belgio,	ib.
222	Jus devolutum, quid sit,	28[illegible]

NUM. PAG.
223 Resignatio, & permutatio, ... 281
224 Unio Beneficiorum triplex, extinctiva, accessoria, & æqualiter consistens, ... 282
225 Qualitates & conditiones Beneficiati, ... 283
226 Intentio in accipiente Beneficium, ... 284
227 An licet petere Beneficium, ... 285
229 Beneficia dignissimis conferenda, ... 287
230 Exceptiones quatuor, ... 289
Accedere non licet ad suffragia minus digni, ... 290
231 Residentia Beneficiatorum personalis, ... ib.
232 Causæ excusantes à residentia, ... 292
Fructus non residentium cui cedant, ... 293
233 Pluralitas Beneficiorum illicita, ... 294
Exceptiones quatuor, ... ib.
Taxa honestæ sustentationis, ... 295
234 Beneficia incompatibilia primi generis, ... 296
235 *Pensio* ex Beneficio, ejusque divisio, ... 298
Quomodo *Pensio* extinguatur, & an possit redimi, ... 290
236 *Regalia* quid sit, ... ib.
293 Bestialitas, ... 379

C

CONSUETUDO.

167 Consuetudo jurandi est mortalis, ... 203
168 Consuetudo retractata, ... 206
169 Remedia contra consuetudinem, ... ib.
171 Excusationes consuetudinariorum refelluntur, 208
179 Signi *Crucis* usus & mysteria, ... 221
197 *Clerici* defraudantes tributa, ... 240
262 *Collatiuncula* die jejunii, ... 332
265 *Chocolat* an frangat jejunium, ... 339

CASTITAS.

282 Castitas triplex, virginalis, vidualis & conjugalis, ... 363
Virginitas quomodo amittatur, ... 364

D

8 Devotio & ejus effectus, ... 14
47 *Distractio* alia voluntari, alia involuntaria, ... 57
57 *Distributio* in choro, ... 70
71 *Decimæ* debentur Ministris, ... 89

NUM. PAG.
72 Divisiones decimarum, ... 90
74 Decimæ novales, ... 92
183 *Divinatio* superstitiosa, ... 226
237 Dulia, ... 301

DISPENSATIO.

111 Dispensatio in voto sinè justa causa est invalida 134
114 Quæ sint justæ causæ dispensandi, ... 138
112 Potestas dispensandi ordinaria & delegata, ... 135
116 An, commutatio voto liceat redire ad priorem materiam, ... 140
117 An Papa possit dispensare in voto solemni, ... 141
118 Quinque vota simplicia reservata, ... ib.
119 Vota conditionata sunt reservata in materia reservata, ... 143
120 Vota tempore jubilæi, ... 144
121 Episcopus dispensat aliquando in voto reservato 145
122 Obreptio vel subreptio quid faciat circa dispensationem in voto, ... 146
106 Quibus modis cesset obligatio voti, ... 129
123 Mutatio materiæ voti, ... 147
124 An cesset votum cessante fine, ... 149
125 Quatuor *Regulæ* Religionum approbatæ, ... ib.
272 Dispensatio in jejunio, ... 349
Regulæ dispensandi per Benedictum XIV, ... ib.

E

EBRIETAS.

277 Ebrietas est peccatum mortale, quando? 356
278 Ebrietatis signa certa & ambigua, ... 358
281 Mala in ebrietate commissa, ... 362
280 Inducens *Amentem* ad ebrietatem, peccat, ... 360

F

FORTITUDO.

249 Fortitudo & vitia opposita sunt audacia & timiditas, ... 315
250 *Martyrium* est principalis ejus actus, ... 316
251 Virtutes quatuor annexæ fortitudini, ... 318
286 *Fornicatio* est jure naturæ prohibita, ... 368

G

NUM.		PAG.
276	*Gula* opponitur temperantiæ, ...	355
	Quinque modi seu species gulæ, ...	ib.
	Quantum peccatum sit gula, ...	357
304	*Gratia* gratis data, ...	392

H

HORÆ CANONICÆ.

28	Horæ Canonicæ sunt septem, ...	33
29	Ad Horas Canonicas obligantur, qui sunt sacro Ordine insigniti, ...	34
	Mulieres Canonicæ, ...	ib.
30	Religiosi professi, ...	ib.
	Beneficiati, si fructus possint percipere, ...	35
34	Ante institutionem seu collationem beneficiandus non obligatur, ...	39
40	Beneficiatus omittens horas, peccat contra justitiam, ... 46, 63 &	389
	Recitans Horas in affectu peccati mortalis, non satisfacit, ... 47, 63, 76 &	389
42	Tres causæ excusantes à lectione Horarum, ...	50
45	Requiritur attentio triplex ex parte subjecti, ...	54
46	Et ex parte objecti, ...	55
47	Distractio in Horis quid faciat, ...	57
50	Syncopa, ...	61
	An recitans debet seipsum audire, ...	62
51	Interruptio mortalis quid faciat, ...	63
52	Recitatio Matutini ante Missam, ...	64
53	Inversio Horarum extra chorum, ...	65
	Recitare officium pro officio non licet, ...	ib.
54	Recitans cum socio, ...	66
56	Canonici obligantur ad cantandum in choro, ...	68
57	Distributiones in choro, ...	70
58	Tempus recitandi Horas Canonicas, ...	73
66	An Sacerdos in Horis possit pro uno specialiter orare, ...	85
266	*Hæretici* ligantur jejunio Ecclesiastico; sed non infideles non baptizati, ...	340
301	Humilitas & ejus gradus, ...	388

I

JEJUNIUM.

NUM.		PAG.
254	Jejunium & ejus divisiones, ...	 321
256	Jejunium quadragesimale, ...	 324
257	Abstinentia à carnibus, ...	... 325
258	Unica refectio; plura parva coalescunt,	... 327
259	Tripliciter peccatur ex hac parte,	... 328
260	Plures refectiones sunt plura peccata,	... 330
262	Collatiuncula vespertina; qualitas & quantitas cibi, & tempus, ...	... 332
263	An potus frangat jejunium, ...	... 337
265	Sumptio chocolat, ...	... 239
266	Causæ excusantes à jejunio, ...	... 340
267	Infirmitas corporalis excusat,	... 341
	Infirmitas per culpam, ...	... 342
268	Labor incompatibilis, ...	... 343
	Non tamen labor in fraudem assumptus,	... 344
269	Iter incompatibile, ...	... 346
270	Ætas ante tertium septennium,	... 347
271	Senectus quomodo excuset, ...	... 348
272	Prægnantes & pauperes, ...	... 349
273	*Dispensatio* in lege jejunii, ...	... 350
	Regulæ dispensandi per Benedictum XIV. Papam, ...	... 351
275	*Caupones* dantes carnes die jejunii,	... 353

JURAMENTUM.

127	Divisiones juramenti, ...	... 155
134	Variæ Formulæ jurandi, ...	... 160
136	Formulæ jurandi execratoriè,	... 162
138	Formulæ jurandi blasphemæ,	... 165
139	Formulæ corruptæ jurandi, ...	... 167

JURAMENTI COMITES.

142	Tres comites juramenti, ...	... 171
145	Quomodo actio alterius cadat sub juramento,	174
146	Actus indifferens non est materia juramenti,	175
148	Quomodo juramenta Capituli vel civitatis obligent,	178
149	Juramentum conditionatum, ...	 180

NUM. PAG.
150 Juramentum contra legem, aut votum, ... 182
Juramentum Prodigi, ... 183
Juramentum illicitum & validum, ... 184
151 Actus contra juramentum, aliquando est validus, ib.
Validè revocatur testamentum juratum, ... 185
152 Juramentum circa contractus, quid faciat, ... 186
153 Juramentum redeundi ad carcerem, ... ib.
154 Juramentum vergens in deteriorem exitum, ... 187
Juramentum occultandi medicinam, ... 188
155 Ignorantia vel error in juramento, ... ib.
Juramentum factum Gabaönitis, ... 189
172 Juramenta non fraudandi tributa, ... 209
173 Juramentum Formularii Alex. VII. 210
174 Juramentum per falsos Deos, ... 212

JURAMENTUM SIMULATUM.

156 Juramentum sinè voluntate implendi, est validum, ... 189
Sinè voluntate se obligandi factum homini est validum, ... 190
157 Item juramentum sinè intentione jurandi, ... ib.
158 Juramentum cum restrictione mentali, ... 191
159 Cum Amphibologia, ... 192
De perjurio. Vide infra verbum *Perjurium*,

JURAMENTI OBLIGATIO CESSAT.

177 Cessat irritatione, dispensatione, ... 214
Cessatione finis, mutatione materiæ, condonatione, non acceptatione, &c. ... ib.
182 Idololatria, ... 225
196 *Immunitas* Ecclesiastica triplex, ... 239
197 *Clerici* defraudantes tributa, ... 240
198 Crimina excepta ab immunitate locali, ... 241
269 *Iter* quale excuset à jejunio, ... 346
290 *Incestus* continet plures malitias, ... 375

L

27 *Litaniæ* duæ approbatæ, ... 32
248 *Liberalitas*, & vitia opposita, ... 313
268 *Labor* qualis excuset à jejunio, ... 343
207 Labor extrinsecus excusat à simonia, ... 258
283 *Luxuriæ* octo filiæ, ... 365

NUM. PAG.
285 Et septem species luxuriæ, ... 368
284 Non datur in ea parvitas materiæ extra matrimonium, ... 366
292 Peccatum contra naturam, & ejus quinque species, ... 378
299 Remedia contra peccata luxuriæ, ... 385

M

9 *Meditatio* quid sit, ... 15
191 *Magi*, ... 233
193 *Maleficium* regulæ dignoscendi, ... 235
250 *Martyrium*. Actus fortitudinis principalis, ... 316
304 *Miracula* solus Deus facit, non dæmones, ... 392
302 Modestia virtus est. Vitia opposita, ... 390
55 Musica quæ permittitur, ... 68

MENDACIUM.

242 Mendacium triplex, ... 306
243 Quomodo excusentur Abraham, Jacob, &c. ... 308
244 Restrictio purè mentalis est mendacium, ... 309
245 Amphibologia seu æquivocatio licet aliquando, 314
246 Simulatio & hypocrisis continent mendacium, ... 312

O

238 *Obedientia* est virtus, ... 302
239 Inobedientia formalis, ... 304
238 Duplex exceptio non obediendi, ... 302

ORATIO.

11 *Orationis* definitio & divisio, ... 16
13 Præceptum orationis, ... 18
16 Oratio Dominica est vocalis dignissima ex sextuplici capite, ... 21
17 Explicatio omnium verborum, ... 23
60 Quatuor conditiones orationis, ut sit infallibiliter, impetratoria, ... 75
63 An mala petere licet in oratione, ... 81
65 Triplex fructus orationis, ... 84
122 *Obreptio* vel subreptio circa dispensationem in voto, ... 146
237 *Oscula* libidinosa, ... 301

NUM. PAG.

P

35 Pensio & præstimonium, ... 40
176 *Pœnæ* perjurii & blasphemiæ, ... 213
211 *Pœnæ* simoniæ in triplici materia, ... 263
218 *Pastor* potest revocari ad examen, ... 275
235 Pensio ex Beneficio quotuplex; & quomodo extinguatur, ... 298
237 *Pietas* est virtus. Item observantia, ... 301

PERJURIUM.

160 Divisiones perjurii, ... 194
162 An detur in perjurio partivas materiæ, ... 196
163 Juramenta urbanitatis parvitas materiæ, ... 199
164 Perjurium ex defectu comitis juistitiæ, ... 200
167 Consuetudo jurandi quidlibet est mortalis, ... 203
175 A pejeraturo non licet petere juramentum, 212
176 Pœnæ perjurii & blasphemiæ, ... 213
296 *Pollutio*, ... 383

R

RELIGIO.

2 Definitio virtutis Religionis, ... 10
Objectum ejus materiale est cultus; formale est ratio debiti, ... ib.
4 Religio non est virtus theologica, sed moralis dignissima, ... 11
6 Actus Religionis eliciti & imperati, ... 13
26 Rosarium B. M. V. 32
67 Actus religionis in particulari, ... 86
125 Regulæ Religionum approbatæ quatuor, ... 149
236 Regalia quid sit, ... 299
299 Remedia contra peccata luxuriæ, ... 385
213 Restitutio pretii simoniaci, ... 268
36 Restitutio ex omissione Horarum Canonicarum, 41
38 Causæ excusantes à restitutione, ... 44
Distractio venialiter mala liberat, ... 45
39 Morbus ex ebrietate an excuset, ... ib.
231 Residentia personalis, ... 290
232 Excusantia à residentia, ... 292
An impotentia culpabilis excusat, ... 293

S.

NUM.		PAG.
25	Salutatio Angelica explicatur, ...	31
69	*Sacrificium*, ...	88
70	Divisiones sacrificii, ...	89
181	*Superstitio* & ejus species, ...	227
187	Sortilegium, ...	230
186	Somniorum observatio, ...	229
195	*Sacrilegium* triplex, item carnale triplex,	237
287	*Stuprum*, ...	370
294	*Sodomia* duplex, ...	379
302	*Studiositas* est virtus, ...	390
305	*Status* varii hominum, ...	395
	Signum crucis, ...	ib.

SIMONIA.

199	Simonia & divisiones, ...	244
201	Materia ejus, spirituale, vel spirituali annexum,	247
203	Permutationes simoniacæ, ...	250
204	Pretium simoniacum triplex, ...	252
205	Tituli eximentes à simonia, sustentatio, ...	254
207	Labor extrinsecus, ...	258
208	Redemptio injustæ vexæ, ...	259
211	Pœnæ simoniæ, ...	263
212	Professio simoniaca est valida, ...	266
	Collatio Beneficii simoniaca est invalida; an jure naturæ, controvertitur, ...	267
213	Restitutio pretii simoniaci, ...	268

SOBRIETAS.

277	Sobrietas est virtus, ...	356
	Ebrietas vitium oppositum, ...	357

T.

TEMPERANTIA.

252	Temperantia est virtus. Vitia opposita, ...	319
253	Virtutes variæ sub temperantia, ...	320
300	Virtutes annexæ temperantiæ, ...	387
298	*Turpiloquium*, ...	383

V.

VITIA OPPOSITA RELIGIONI.

NUM.		PAG.
183	Superstitio & irreligiositas, ...	226
181	Varii modi superstitionis, ...	224
182	Idololatria, ...	225
183	Divinatio, ...	226
184	Usus virgulæ divinatoriæ, ...	227
185	Astrologia, ...	228
186	Observatio somniorum, ...	229
187	Sortilegium, ...	230
188	Observantia vana & sanitatum, ...	231
190	Magia, ...	232
192	Signa magica licet destruere, ...	234
193	Regulæ dignoscendi maleficium, ...	235
194	Irreligiositatis species, tentatio Dei, ...	236
195	Sacrilegium triplex : personale, locale & reale,	237
1	Virtutes annexæ justitiæ sunt octo, ...	9
241	*Veritas* seu veracitas virtus, ...	306
305	*Vita* contemplativa, ...	395

VOTUM.

75	Definitio voti, ...	94
76	Votum fictum triplex, ...	95
79	Votum ex metu est validum, ...	97
80	Error, dolus vel ignorantia circa substantiam voti, & circa causa finalem, ...	99
83	Votum latè dictum fit sanctis, & est actus duliæ,	102
	Sensus verborum professionis, ...	103
84	Materia voti est bonum melius, ...	ib.
85	Votum, cujus una pars est impossibilis, ...	104
87	Votum non peccandi quomodo obliget, ...	106
88	Votum de re mala, ...	ib.
	Votum Jephte, ...	107
89	Votum validum & illicitum, ...	108
	Votum contra legem, vel prius votum, ...	ib.
91	Votum de actu indifferenti, ...	111
	Votum non vovendi, ...	ib.
	Quintuplex materia voti inepta, ...	ib.
92	An peccet, quem pœnitet voti facti, ...	112

NUM. PAG.
93 Effectus voti, ... 113
Potest vovens in materia gravi se obligare sub levi, non è contra, ... 114
94 Dubius de valore voti debet illud observare, ... 115
95 Peccatum violationis voti, ... 116
96 Votum pœnale triplex, ... 119
97 Quæ fiant validè contra votum, ... ib.
Obligatio voti concurrens cum alio debito, ... 122
98 Nemo obligatur voto alterius personali, ... ib.
Attamen reali obligatur, ... 121
Hæres quomodo obligetur voto testatoris, ... ib.
99 Quomodo votum de actu alterius obliget, ... 122
Votum communitatis quomodo obliget posteros, ib.
100 Prævidens impedimentum debet prævenire, ... 113
101 Votum conditionatum: & regulæ, ... 124
102 Divisiones voti. Solemne dirimit matrimonium jure naturæ, ... 125
104 Quis possit vovere, Christus non vovit, ... 128
106 Quibus modis cesset votum, ... 129
108 Quomodo superiores irritent vota, ... 131
Quomodo pater, mater, tutor, &c. irritent, ... ib.
Vota novitiorum in religione, ... ib.
282 *Virginitas* quomodo amittatur, ... 363
287 Virginitatis circumstantia an experimenda in confessione, ... 371

FINIS.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

form 410